

BETÆNKNING
OM
SKIFTE AF DØDSBOER

*Afgivet af
Justitsministeriets Skiftelovsudvalg*

BETÆNKNING NR. 1270

KØBENHAVN 1994

Købes hos boghandleren eller hos

Statens Information, INFOservice

Postboks 1103, 1009 København K

Telf. 33 37 92 28, Fax 33 37 92 99

ISBN 87-601-4283-9

Ju OO-249-bet.

Notex - Tryk & Design, **Kbh.**

Indholdsfortegnelse

I. INDLEDNING	9
1. Udvalgets sammensætning	9
2. Udvalgets nedsættelse og kommissorium	10
3. Udvalgets arbejde	16
II. UDVALGETS HOVEDSYNSPUNKTER	19
1. Offentlig kontrol	19
1.1. Gældende ret	19
1.2. Behovet for offentlig kontrol	20
1.3. Udvalgets overvejelser og forslag om den nødvendige offentlige kontrol	21
1.4. Revision og tilsyn	24
2. Behandlingen af småboer	24
3. Skifteværger	25
4. Udlæg til en efterlevende ægtefælle	26
5. Privat skifte	26
6. Præklusivt proklama	28
7. Offentlige boer. Bobestyrerbehandling	29
8. Boernes afslutning	31
9. Brugerbetaling og skifteafgift	31
10. Arveafgiftsberegningen	31
11. Forbigåede arvinger	31
12. Andre spørgsmål	33
13. Administrative og økonomiske konsekvenser	34
III. DANSK RET	35
A. Den historiske udvikling	35
1. Tiden indtil skifteloven af 1874	35
2. Skifteloven af 1874	38

Indhold

---

3. Senere lovændringer	39
B. Hovedpunkter af gældende ret og skifteretspraksis	41
1. Skifteretternes organisation og personale	41
2. Anmeldelse af dødsfald	42
3. Skifteretternes kompetence	43
4. Fra dødsfaldet til boernes berigtigelse	43
5. De enkelte skifteformer	46
5.1. Boer, der slutes uden egentlig skiftebehandling	46
5.1.1. Intet efterladt	46
5.1.2. Begravelsesudlæg	46
5.1.3. Udvidet begravelsesudlæg	47
5.1.4. Udlæg til ægtefælle (150.000 kr.'s udlæg)	49
5.1.5. Uskiftet bo	50
5.2. Skiftede boer	51
5.2.1. Privat skifte	51
5.2.2. Offentligt skifte	54
a. Skifteretsbehandling: Gældsfragåelsesboer	54
b. Skifteretsbehandling: Gældsvedgåelsesboer	60
c. Eksekutorboer	60
d. Konkursbehandling	63
6. Rigsrevisionen	63
IV. SKIFTELOVGIVNINGEN I ANDRE LANDE	65
A. Sverige	65
1. Hovedtræk af den svenske skifteordning	65
2. Boets forvaltning og afvikling	66
2.1. Bouppteckning	69
2.2. Dödsboanmälan	71
2.3. Afdødes gæld	72
2.4. Arvskiftet	73
2.5. Aftale om sammenlevnad i uskiftat dödsbo	75
3. Ægtefællens arveretlige stilling	75
4. Boer med en efterlevende samlever	76
5. Arvskatt	76
B. Norge	78
1. Hovedtræk af den norske skifteordning	78
2. De enkelte skifteformer	79
2.1. Privat skifte	79
2.2. Offentligt skifte	81
2.3. Behandling ved testamentsfullbyrder	83
2.4. Uskiftet bo	84

2.5. Skifte af uskiftet bo, mens ægtefællen lever.	85
2.6. Behandlingen af småboer.	85
V. UDVALGETS LOVUDKAST.	87
1. Udkast til lov om skifte af dødsboer.	87
<i>Kapitel 1:</i> Kompetenceregler.	87
<i>Kapitel 2:</i> Anmeldelse af dødsfald til skifteretten.	88
<i>Kapitel 3:</i> Kendelse om dødsfald.	88
<i>Kapitel 4:</i> Indkaldelse til møde i skifteretten.	88
<i>Kapitel 5:</i> Sikring af boets aktiver.	89
<i>Kapitel 6:</i> Søgsmål og retsforfølgning.	89
<i>Kapitel 7:</i> Autorisation og virksomhed som bobestyrer.	90
<i>Kapitel 8:</i> Midlertidige foranstaltninger.	91
<i>Kapitel 9:</i> Legatarer.	91
<i>Kapitel 10:</i> Skifteværger.	92
<i>Kapitel 11:</i> Boudlæg uden skiftebehandling.	93
<i>Kapitel 12:</i> Udlæg til en efterlevende ægtefælle.	94
<i>Kapitel 13:</i> Uskiftet bo.	94
<i>Kapitel 14:</i> Privat skifte.	95
<i>Kapitel 15:</i> Behandling ved bobestyrer.	97
Udpegning af bobestyrer.	97
Boets udlevering.	99
Tegningsret.	100
Søgsmål og retsforfølgning.	100
Åbningsstatus.	100
Bostyret.	101
Skiftesamlinger.	101
Prøvelse af fordringer og andre krav.	101
Dækning af godkendte fordringer og andre krav	102
Salg af boets aktiver.	102
Inddrivelse af fordringer og andre krav.	103
A conto udlodninger.	103
Udlevering af boet til anden behandlingsmåde.	104
Boopgørelse.	104
Insolvente boer.	105
<i>Kapitel 16:</i> Skifte af en efterlevende ægtefælles aktiver og passiver.	106
<i>Kapitel 17:</i> Skifte af uskiftet bo medens den efterlevende ægtefælle er i live.	107
<i>Kapitel 18:</i> Boets afslutning.	107
<i>Kapitel 19:</i> Proklama	108

<i>Kapitel 20:</i> Uprækluderede rettigheder	110
<i>Kapitel 21:</i> Opsigelse af gæld og betaling af morarenter	111
<i>Kapitel 22:</i> Skifterettens kompetence	111
<i>Kapitel 23:</i> Skifterettens vejledningspligt	112
<i>Kapitel 24:</i> Oplysningspligt over for skifteretten	112
<i>Kapitel 25:</i> Sagkyndig vurdering	112
<i>Kapitel 26:</i> Klage over bobestyrere	113
<i>Kapitel 27:</i> Skifterettens behandling af tvister	114
<i>Kapitel 28:</i> Retsmidler mod trufne afgørelser	115
Omgørelse og genoptagelse	115
Anke og kære	116
<i>Kapitel 29:</i> Retssager ved de almindelige domstole	116
<i>Kapitel 30:</i> Forskellige bestemmelser	117
<i>Kapitel 31:</i> Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser	118
2. Udkast til lov om ændring af arveloven	120
3. Udkast til lov om ændring af retsplejeloven, konkursloven, tinglysningsloven, ægteskabsretsvirkningsloven samt forskellige andre love	125
VI. BEMÆRKNINGER TIL UDVALGETS LOVUDKAST.	131
1. Bemærkninger til udkast til lov om skifte af dødsboer	131
<i>Bemærkninger til kapitel 1:</i> Kompetenceregler	131
<i>Bemærkninger til kapitel 2:</i> Anmeldelse af dødsfald til skifteretten	137
<i>Bemærkninger til kapitel 3:</i> Kendelse om dødsfald	139
<i>Bemærkninger til kapitel 4:</i> Indkaldelse til møde i skifteretten	141
<i>Bemærkninger til kapitel 5:</i> Sikring af boets aktiver	145
<i>Bemærkninger til kapitel 6:</i> Søgsmaal og retsforfølgning	147
<i>Bemærkninger til kapitel 7:</i> Autorisation og virksomhed som bobestyrer	149
<i>Bemærkninger til kapitel 8:</i> Midlertidige foranstaltninger	152

<i>Bemærkninger til kapitel 9:</i>	
Legatarer	158
<i>Bemærkninger til kapitel 10:</i>	
Skifteværger	162
<i>Bemærkninger til kapitel 11:</i>	
Boudlæg uden skiftebehandling	172
<i>Bemærkninger til kapitel 12:</i>	
Udlæg til en efterlevende ægtefælle	184
<i>Bemærkninger til kapitel 13:</i>	
Uskiftet bo	185
<i>Bemærkninger til kapitel 14:</i>	
Privat skifte	186
<i>Bemærkninger til kapitel 15:</i>	
Behandling ved bobestyrer	205
Insolvente boer	245
<i>Bemærkninger til kapitel 16:</i>	
Skifte af en efterlevende ægtefælles aktiver og passiver	262
<i>Bemærkninger til kapitel 17:</i>	
Skifte af uskiftet bo medens den efterlevende ægtefælle er i live	266
<i>Bemærkninger til kapitel 18:</i>	
Boets afslutning	270
<i>Bemærkninger til kapitel 19:</i>	
Proklama	273
<i>Bemærkninger til kapitel 20:</i>	
Uprækluderede rettigheder	286
<i>Bemærkninger til kapitel 21:</i>	
Opsigelse af gæld og betaling af morarenter	291
<i>Til udkastets processuelle bestemmelser i kapitlerne 22-29 . . . . .</i>	<i>293</i>
<i>Bemærkninger til kapitel 22:</i>	
Skifterettens kompetence	296
<i>Bemærkninger til kapitel 23:</i>	
Skifterettens vejledningspligt	300
<i>Bemærkninger til kapitel 24:</i>	
Oplysningspligt m.v. over for skifteretten	300
<i>Bemærkninger til kapitel 25:</i>	
Sagkyndig vurdering	301
<i>Bemærkninger til kapitel 26:</i>	
Klage over bobestyrere	306
<i>Bemærkninger til kapitel 27:</i>	
Skifterettens behandling af tvister	309

Indhold

<i>Bemærkninger til kapitel 28:</i>	
Retsmidler mod trufne afgørelser.	311
<i>Bemærkninger til kapitel 29:</i>	
Retssager ved de almindelige domstole.	318
<i>Bemærkninger til kapitel 30:</i>	
Forskellige bestemmelser.	320
<i>Bemærkninger til kapitel 31:</i>	
Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser m.v..	324
2. Bemærkninger til udkast til lov om ændring af arveloven.	326
3. Bemærkninger til udkast til lov om ændring af retsplejeloven, konkursloven, tinglysningsloven, lov om ægteskabets rets- virkninger samt forskellige andre love.	332
VII Bilag:	
1. Statistisk oversigt over behandlingen af dødsboer fra 1975-1992.	339
2. Finansrådets skrivelse af 8. oktober 1991.	343
3. Den gældende skiftelov.	345
4. Betænkningens udkast til ændringer i forskellige love sammenholdt med nugældende lovgivning.	373

I. Indledning

1. Udvalgets sammensætning

Udvalget havde ved afslutningen af sit arbejde følgende sammensætning:

- Formand: Professor, dr. jur. Finn Taksøe-Jensen.
- Medlemmer: Retsassessor Dorte Grønvald (Dommerfuldmægtigforeningen).
Advokat Per Harder (Advokatrådet).
Kontorchef Kaspar Linkis (Justitsministeriet).
Dommer Jytte Scharling (Den Danske Dommerforening).
- Sekretærer: Fuldmægtig i Justitsministeriet Mogens Kjærgaard Møller.
Dommer Arne Brandt.

Justitsministeriet var ved udvalgsarbejdets begyndelse og indtil den 6. december 1989 repræsenteret af daværende fuldmægtig i Justitsministeriet nu byretsdommer Steen Taber Rasmussen, der tillige fungerede som den ene af udvalgets to sekretærer. Som nyt medlem af udvalget indtrådte derefter daværende fuldmægtig i Justitsministeriet nu advokat Christian Sinding. Samtidig beskikkedes fuldmægtig i Justitsministeriet Mogens Kjærgaard Møller som sekretær for udvalget. På grund af overgang til anden ansættelse fratrådte Christian Sinding som medlem af udvalget ultimo marts 1990. Der var herefter ikke beskikket noget medlem for Justitsministeriet indtil ultimo september 1990. I denne periode repræsenteredes ministeriet af fuldmægtig Mogens Kjærgaard Møller. Som nyt medlem af udvalget indtrådte da daværende kontorchef, nu kommitteret i Justitsministeriet Michael Elmer. Som suppleant for denne beskikkedes samtidig fuldmægtig i Justitsministeriet Marianne Lund Larsen. Michael Elmer fratrådte som medlem af udvalget ultimo april 1991, og ministeriet var indtil beskikkelsen af kontorchef Kas-

par Linkis den 1. juli 1991 repræsenteret af fuldmægtig Marianne Lund Larsen.

Daværende retsassessor Niels V. Larsen bistod fra udvalgets nedsættelse i meget væsentligt omfang med varetagelsen af sekretariatsarbejdet, indtil Niels V. Larsens udnævnelse til dommer i Hvidovre den 1. august 1992. Fra denne dato og indtil hans død den 8. april 1994 var Niels V. Larsen medlem af udvalget. Fra den 1. august 1992 har retsassessor nu dommer Arne Brandt bistået med varetagelsen af sekretariatsarbejdet.

Tekstbehandlingsopgaverne ved betænkningens udarbejdelse er hovedsagelig varetaget af kontorleder Lisa Weidick og overassistent Grethe Kishore, Justitsministeriet.

2. Nedsættelse og kommissorium

Den 1. april 1989 nedsatte Justitsministeriet Skiftelovsudvalget med den opgave at foretage en gennemgribende revision af reglerne om skifte. Udvalgets kommissorium var affattet således:

»1. Udvalget skal foretage en fuldstændig revision af reglerne om skifte af dødsboer. Hovedsigtet med udvalgets arbejde skal være at skabe grundlag for en gennemgribende forenkling og modernisering af behandlingen af sådanne boer, navnlig ved at flytte bobehandlingen fra skifteretterne og over til advokater med særlig beskikkelse til at behandle boer, således at domstolenes opgaver på dette område begrænses til at træffe afgørelse i tvister.

2. Den gældende skiftelov er fra 1874 og bygger trods visse senere ændringer i alt væsentligt på principper og vurderinger fra forrige århundrede. Navnlig må det fremhæves, at skifteloven ikke blev ændret i forbindelse med retsplejereformerne i 1916 og 1979 og derfor fortsat bygger på forudsætninger fra midten af 1800-tallet med hensyn til uddannelses- og personalemæssige forhold hos advokatstanden, henholdsvis hos domstolene. I dag er disse forhold helt forandrede. Men også lovens øvrige indhold og udformning gør, at man i dag må betragte denne vigtige lov som helt forældet.

Lovens udgangspunkt er, at det er domstolene, der forestår skiftebehandlingen og herigennem sikrer, at boerne bliver behandlet på en måde, som tilgodeser navnlig umyndige og fraværende arvingers interesser. Skifterettens arbejdsopgaver er lige omfattende i små og store boer. Også ved boer, der udleveres til privat skifte på grundlag af arvingernes gældsvedgåelse, føres der en vis kontrol fra skifterettens side, bl.a. i forbindelse med beregningen af afgifter.

Advokater kan bistå skifteretten som medhjælpere i boerne, men det egentlige ansvar for skiftet ligger uanset antagelsen af en medhjælper fortsat i skifteretten. Boet kan dog, når særlige betingelser er opfyldt, behandles efter reglerne om eksekutorboer med den virkning, at bobehandlingen forstås af den eller de pågældende eksekutorer, til hvis fagkundskab på skifteområdet der i øvrigt ikke stilles store krav, idet også andre end advokater kan få bevilling som eksekutorer. Skifteretten fører imidlertid også ved eksekutorboerne tilsyn med bobehandlingen og reviderer boopgørelsen.

Loven bygger endvidere på en sondring efter, om arvingerne har vedgået gældsansvaret efter afdøde, eller om dette ikke er tilfældet. Konkurslovens regler finder i vidt omfang anvendelse på gældsfragåelsesboer, men de behandles i modsætning til konkursboer af skifteretten, selvom man ved konkursloven af 1977 gennemførte en omlægning af bobehandlingen ved konkursboerne. Systemet kompliceres yderligere ved, at gældsfragåelsesboer kan erklæres konkurs.

Skifte af gældsvedgælsesboer kan foregå ved skifteretten eller som privat skifte, men kreditorerne indkaldes normalt ikke, selvom det kun er ved at anmelde deres krav i boet, at de kan hindre, at afdødes aktiver deles mellem arvingerne uden, at kreditorerne fyldestgøres. Til gengæld hæfter arvingerne i et vedgælsesbo for afdødes gæld, uanset om der er udstedt proklama, og uanset om arvingerne har haft kendskab til eller i øvrigt har kunnet overskue afdødes gældsforpligtelser.

3. Et hovedspørgsmål i forbindelse med skiftelovsudvalgets arbejde skal være at udarbejde forslag til en ordning, hvor bobehandlingen flyttes væk fra skifteretterne og over til advokater med en særlig beskikkelse (autorisation) til at behandle boer. En sådan ordning skal befri domstolene og dermed det offentlige for en række opgaver af mere praktisk og administrativ karakter, som lige så godt kan udføres af advokaterne. Domstolenes opgaver på dette område skal i hovedsagen begrænses til at træffe afgørelse i tvister.

I forbindelse med den nærmere udformning af denne »privatisering« af bobehandlingen er der en række spørgsmål, som der skal tages stilling til.

Der må således bl.a. tages stilling til, hvordan en ordning med særlig autorisation af advokater til at behandle boer nærmere skal gennemføres i praksis. Der må skabes en ordning, som f.eks. gennem de særligt beskikkede advokaters tegning af fælles forsikring giver fuld sikkerhed for de aktiver, der betros de pågældende i forbindelse med bobehandling, men som er generel og ikke kræver nogen form for administration for skifteretterne. Der må også skabes grundlag for, at de beskikkede advokater kan anvende moderne administrative systemer uden besværlige protokoller og lignende.

Udvalget må særlig drøfte, hvordan man i fremtiden kan give arvinger

m.v. i mindre boer den vejledning og praktiske bistand, som i dag i vidt omfang ydes af skifteretterne. Udvalget bør være særlig opmærksom på, om det er muligt at yde denne vejledning gennem de almindelige retshjælpsordninger, og om ordningen eventuelt kan finansieres via retshjælpsforsikringerne. Udvalget kan i den forbindelse også drøfte, på hvilken måde de særligt beskikkede advokater kan få praktisk bistand fra pengeinstitutterne.

Behovet for offentlig kontrol med bobehandlingen og herunder boopgørelserne må også gøres til genstand for drøftelse. Skattevæsenet gennemgår i forvejen boregnskaberne, og Justitsministeriet har derfor den foreløbige opfattelse, at der næppe er behov for, at også domstolene gennemgår disse, idet kontrollen med arveafgifterne kan foretages af skattevæsenet. Derimod kan der eventuelt være et vist behov for regelmæssige indberetninger om bobehandlingen, svarende til de indberetninger, der i dag kendes ved eksekutorboerne.

Det bemærkes, at Justitsministeriets konkurslovsudvalg for tiden overvejer forskellige muligheder for yderligere at lægge behandlingen af konkursboer ud til advokaterne.

4. Justitsministeriet finder, at adgangen til eksekutorbehandling af boer bør ophæves.

I den forbindelse må udvalget overveje, hvordan man i fremtiden bør kunne tage hensyn til afdødes og arvingers ønsker om, hvem der skal forestå bobehandlingen, og Justitsministeriet forudsætter, at ordningen med særligt beskikkede advokater udformes med en vis smidighed, således at der er mulighed for efter omstændighederne at tage hensyn til sådanne ønsker.

Udvalget må endvidere tage stilling til spørgsmålet om udformningen af overgangsregler.

5. Det nuværende komplicerede system med flere forskellige skifteformer må underkastes indgående overvejelser med henblik på at finde frem til et enklere system.

Det bør således overvejes, om man kan finde frem til en ny bobehandlingsform, der ikke gør det nødvendigt at sondre mellem gældsfragåelsesboer og gældsvedgælsesboer, og hvor der altid sker en indkaldelse af kreditorerne, men med en kortere frist end i dag. Det er fremhævet ovenfor, at reglerne om vedgælsesboer giver anledning til problemer både med hensyn til manglende sikring af kreditorerne og med hensyn til arvingernes hæftelse for afdødes gældsforpligtelser. Gældsfragåelsesboer behandles i forvejen i væsentlig grad efter konkurslovens regler og kan endog erklæres konkurs, således at der også er spørgsmål om helt at afskaffe denne behandlingsform.

6. Det er ønskeligt, at der ved udformningen af de nærmere regler i den ny skiftelov tages hensyn til de enkelte boers størrelse. Det er derfor ønskeligt, at reglerne udformes således, at der gælder en enklere behandlingsform for mindre boer end for større. Udvalget bør også udforme rummelige regler om begravelsesudlæg m.v., som holder små boer uden for skiftebehandling, og som samtidig indeholder en reguleringsmekanisme, således at værdigrænser kan reguleres administrativt.

7. De omfattende ændringer i familiemønstret, som har vist sig i de senere år, rejser nogle særlige spørgsmål. Navnlig bør udvalget overveje, hvordan man kan skabe grundlag for en mere smidig håndtering af boer, hvori der er umyndige eller fraværende arvinger. Spørgsmålet har nær sammenhæng med de under nr. 5 nævnte spørgsmål om forskellige skifteformer.

8. Udvalget forudsættes ikke at skulle foretage nogen egentlig behandling af reglerne om dødsbobeskatning, arveafgift m.v. Udvalget kan dog i forbindelse med behandlingen af de øvrige spørgsmål pege på eventuelle behov for ændringer i disse regler. Justitsministeriet vil, når udvalgets betænkning foreligger, drøfte spørgsmålet om en reform af reglerne om dødsbobeskatningen m.v. med Ministeriet for skatter og afgifter.

Det forudsættes, at udvalget indkalder en repræsentant for Skatteministeriet til at deltage i drøftelser vedrørende skatte- og afgiftsmæssige spørgsmål.

9. Justitsministeriet er indforstået med løbende at drøfte udvalgets arbejde med udvalgets formand og sekretariat. Herunder vil der kunne ske en drøftelse af eventuelle tvivlsspørgsmål om afgrænsningen af udvalgets opgaver, f.eks. spørgsmål om, i hvilket omfang udvalget skal komme ind på spørgsmål om uskiftet bo og om skifte af fællesboer.

10. Udvalget kan efter aftale med Justitsministeriet holde møder med berørte myndigheder og organisationer, der ikke er repræsenteret i udvalget.«

Under udvalgets arbejde i foråret og sommeren 1989 viste det sig, at der var bred enighed om, at alle bobehandlingsfunktioner, der ligger efter boernes berigtigelse, dvs. efter beslutningen om, hvilken behandlingsmåde boet skal skiftes efter, bør udlægges fra skifteretterne til advokater og/eller andre private bobehandlere.

Derimod var der fra udvalgets praktikere massiv modstand mod at lade den del af bobehandlingen, der vedrører boernes berigtigelse, udlægges til private. Som led i drøftelserne om dette spørgsmål afholdt udvalget efter af-

tale med Justitsministeriet den 17. august 1989 et møde med repræsentanter for Den Danske Bankforening og Danmarks Sparekasseforening, nu Finansrådet. På mødet gav pengeinstitutterne udtryk for, at de ønskede at blive inddraget i udvalgsarbejdet. Der opstod derefter i udvalget spørgsmål om, hvorvidt kommissoriets forudsætning om, at berigtigelsesfunktionerne eventuelt alene skulle lægges ud til advokater, burde fastholdes, og om hvorvidt udvalgets sammensætning burde ændres. Af hensyn til udvalgets videre arbejde besluttedes det at forelægge de nævnte spørgsmål for Justitsministeriet.

Ved skrivelse af 6. december 1989 svarede Justitsministeriet udvalget bl.a. således:

»Ved skrivelse af 5. september 1989 har Skiftelovsudvalget rejst forskellige spørgsmål om udvalgets videre arbejde med spørgsmålet om udlægning af skifteretternes kompetence i dødsboer til private. Justitsministeriet har endvidere modtaget henvendelse fra tre af udvalgets medlemmer om disse spørgsmål.

Udvalget har ønsket en tilkendegivelse af, om der efter Justitsministeriets opfattelse bør arbejdes videre med spørgsmålet om at udlægge arbejdet med berigtigelsen af boerne, herunder første skiftemøde, fra skifteretterne. Baggrunden herfor er, at der i udvalget har vist sig betydelig modstand mod en sådan ordning.

Vedrørende dette spørgsmål skal Justitsministeriet udtale, at det fremgår af udvalgets kommissorium, at udvalget skal drøfte og udarbejde forslag til en ordning, hvor bobehandlingen flyttes væk fra skifteretterne. Udvalget skal herunder drøfte, hvordan man i fremtiden kan give arvinger m.v. i mindre boer den vejledning og praktiske bistand, som i dag i vidt omfang ydes af skifteretterne.

Justitsministeriet har herved forudsat, at udvalget skal behandle hele spørgsmålet om bobehandlingens overflytning fra skifteretterne, herunder det nævnte spørgsmål om overflytning af berigtigelsesfasen. Justitsministeriet har endvidere forudsat, at udvalgets udkast til nye regler på området indeholder forslag til, hvorledes berigtigelsen af boer kan udføres af andre end skifteretterne. Hvis et eller flere af udvalgets medlemmer finder at måtte tage afstand fra udkastet på dette punkt, vil der i lighed med almindelig praksis med hensyn til udvalgsarbejde kunne udarbejdes mindretalsudtalelser og -indstillinger. Der vil tillige i forbindelse hermed kunne formuleres alternativer til udvalgets udkast.

Skiftelovsudvalget har endvidere bedt om at få oplyst, om Justitsministeriet ønsker at udvide kommissoriet, således at udvalget kan behandle spørgsmålet, om bobehandlingsarbejdet kan overlades til andre end særligt

autoriserede advokater, navnlig således at dette arbejde tillige kan overlades til pengeinstitutter.

Vedrørende dette spørgsmål skal Justitsministeriet udtale, at det i udvalgets kommissorium er forudsat, at det alene er advokater, som i givet fald kan autoriseres som bobehandlere. Der er dog i kommissoriet lagt op til, at visse opgaver i forbindelse med bobehandlingen kan delegeres fra de autoriserede advokater til pengeinstitutter. Justitsministeriet er bekendt med, at udvalget har afholdt møde med repræsentanter for pengeinstitutterne, og at der herunder er fremkommet forslag om, at også disse skal kunne autoriseres som bobehandlere. Justitsministeriet skal på denne baggrund anmode udvalget om at overveje, hvilke dele af bobehandlingsarbejder der med fordel kan overlades til pengeinstitutterne. Såfremt et eller flere af udvalgets medlemmer finder, at også pengeinstitutter bør kunne autoriseres som bobehandlere, vil der i lighed med det ovenfor anførte kunne afgives flertals- eller mindretalsudtalelser herom, ligesom der vil kunne udarbejdes alternative lovudkast.

Skiftelovsudvalget har endelig rejst spørgsmål om, hvorvidt udvalgets sammensætning skal ændres.

I det omfang, udvalgets arbejde berører forhold med speciel tilknytning til pengeinstitutterne, finder Justitsministeriet, at repræsentanter herfor bør inddrages i udvalgets arbejde med adgang til at tilkendegive deres opfattelse på sådanne punkter i udvalgets betænkning.«

Finansrådet meddelte ved skrivelse af 8. oktober 1991, optrykt som bilag 2 i betænkningen, at pengeinstitutterne i givet fald var villige til at gå ind i en nærmere drøftelse af vilkårene for overtagelse af en del af berigtigelsesarbejdet.

I januar 1993 tiltrådte Justitsministeriet efter indstilling fra udvalget, jf. nærmere neden for i betænkningens afsnit II. 1.3., at betænkningen alene skrives ud fra den forudsætning, at berigtigelsesfasen forbliver ved skifteretterne. Spørgsmålet om inddragelse af pengeinstitutterne i berigtigelsesfasen bortfaldt herefter. Justitsministeriet tiltrådte endvidere, at udvalget udarbejder en betænkning med forslag til en selvstændig lov om skifte af dødsbo og indtil videre ikke behandler reglerne om skifte af fællesboer og andre boer end dødsboer. Endelig tilkendegav Justitsministeriet, at udvalget har kommissorium til at foreslå nødvendige ændringer i arveloven og ægteskabsretsvirkningsloven, således at rent processuelle regler vedrørende bobehandlingen kan samles i skifteloven, og kvalitative og kvantitative arveretlige regler kan samles i arveloven og i ægteskabsretsvirkningsloven.

Fra juni 1992 har udvalgets formand drøftet spørgsmålet om overførsel af arveafgiftsberegningen og opkrævningen fra domstolene til skattemyndig-

hederne med repræsentanter for Skatteministeriet. Skatteministeriet modsatte sig en sådan overførsel og fremhævede dels, at den kommunale skattemyndighed, som under alle omstændigheder skal godkende værdiansættelserne i boopgørelserne, ikke har den fornødne faglige indsigt i familie-, arve- og skifteretlige spørgsmål samt i spørgsmål af arveafgiftsmæssig karakter, dels at den tillid, der omgærder domstolens arbejde med afgiftsberegningen m.v., ikke kan forventes bevaret, hvis arbejdsopgaverne overføres til skattemyndighederne.

Da det historisk betingede system, hvorefter domstolens afgørelser om arveafgiftsspørgsmål ved rekurs kan indbringes til fornyet prøvelse for skattemyndighederne, er så utidssvarende, at det fra alle sider erkendes, at det ikke bør opretholdes, foreslog udvalgets formand i december 1993, at arveafgiftsberegningen kan forblive ved domstolene men således, at domstolens afgørelser derom gøres judicielle med mulighed for appel til højere ret. Et sådant nyt system er derefter tiltrådt såvel af Justitsministeriet som af Skatteministeriet og indarbejdet i udvalgets lovudkast.

3. Udvalgets arbejde

Som nævnt har Justitsministeriet tiltrådt, at der alene udarbejdes betænkning med forslag til en selvstændig lov om skifte af dødsboer. Skiftelovens regler om skifte af fællesboer er forholdsvis nyaffattede ved lov nr. 412 af 18. december 1963, hvortil kommer, at det ikke påtænkes uden videre at lægge behandlingen af disse boer og andre boer end dødsboer, jf. skiftelovens § 82, ud fra skifteretterne. Det er udvalgets opfattelse, at et regelsæt om skifte af fællesboer bør samles i en særlig lov om skifte af fællesboer m.m., der bør udarbejdes i forbindelse med en revision af ægteskabs- og arvelovgivning.

Efter aftale med Justitsministeriet har udvalget ikke udarbejdet forslag til de ændringer i den nordiske konvention af 19. november 1934 om arv og dødsboskifte med senere ændring af 9. december 1975, som en gennemførelse af udkastet vil foranledige.

Udvalget har som led i sit arbejde foretaget undersøgelser af retstilstanden i Sverige og Norge, men efter ønske fra Justitsministeriet ikke i andre lande. Udvalgets daværende sekretær, retsassessor Niels V. Larsen har foretaget en studietur til Malmø, hvor han besøgte Malmø Tingsrätt og Skandinaviska Enskilda Banken.

Betænkningens afsnit om gældende dansk ret er udarbejdet som en bredere beskrivelse, fordi skiftelovens regulering i praksis er blevet afløst af væsentligt anderledes behandlingsregler.

Udvalget har som nævnt afholdt møder med repræsentanter for Den Danske Bankforening og Danmarks Sparekasseforening, nu Finansrådet, samt tillige med repræsentanter for Bedemændenes Landsforening.

Udvalgets formand og sekretariat har endvidere afholdt møder med Myndighedslovsudvalgets sekretariat og repræsentanter for Konkurslovsudvalget samt med CPR-kontoret under Indenrigsministeriet.

Skatteministeriet og domstolenes personaleorganisationer HK, Landsklubben Dommer kontorerne (HK) og Politiets og Domstolenes Tjenestemandeforeninger (PDT) har løbende modtaget kopier af udvalgets mødereferater og de af udvalgets sekretariat udarbejdede notater m.v. samt af udkast til betænkningen. En repræsentant for Skatteministeriet har endvidere deltaget i en række af udvalgets møder.

Udvalget har endvidere afholdt 3 møder med repræsentanter for HK og PDT.

Udvalget har afholdt 71 udvalgsmøder.

Under udvalget nedsattes i foråret 1991 et underudvalg, Justitsministeriets og Skatteministeriets Dødsboskatte- og Arveafgiftsudvalg med en række repræsentanter for Skatteministeriet samt kontorchef Kaspar Linkis og dommer Jytte Scharling som medlemmer. Underudvalgets formand er professor, dr. jur. Finn Taksøe-Jensen. Underudvalget har afholdt 14 udvalgsmøder og forventer at udarbejde lovudkast til en selvstændig ny lov om beskattning ved død samt til ændringer i loven om arve- og gaveafgift, således at disse lovudkast vil kunne fremsættes samtidigt med udvalgets udkast til lov om skifte af dødsboer.

Efter anmodning fra Justitsministeriet har udvalget den 4. november 1993 afgivet en udtalelse om mulighederne for at tilbageholde arv i forbindelse med skifte af dødsboer, i hvilke arvinger er i restance til det offentlige.

København, den 21. april 1994.

Finn Taksøe-Jensen
(formand)

Dorte Grønvald

Per Harder

Kaspar Linkis

Jytte Scharling

Mogens Kjærgaard Møller
Arne Brandt

II. Udvalgets Hovedsynspunkter

1. Offentlig kontrol

1.1. Gældende ret

Den gældende danske skifteordning hviler, som det fremgår af det historiske afsnit III A, på et fundament, der blev til for mere end 120 år siden under ganske andre samfundsforhold end nutidens. En vidtgående offentlig kontrol ansås dengang for nødvendig, for at retsstillingen for arvinger og kreditorer kunne sikres på passende måde. Skiftelovens regler foreskriver derfor, at boerne fra dødsfaldet skal bestyres af det offentlige, og det er tillige lovens teoretiske hovedsystem, at også selve bobehandlingen og udfærdigelsen af boopgørelserne skal udføres af skifteretten eller af en eventuel eksekutor.

Boerne kan dog udleveres til privat skifte, når alle arvinger er myndige, og alle arvinger påtager sig at hæfte for boets gæld. I så fald skal arvingerne senest 15 måneder efter dødsfaldet indlevere en boopgørelse, der underkastes en indgående revision. Revisionen foretages dels af den kommunale skattemyndighed, der skal kontrollere, at boets beholdning svarer til den afdødes formueforhold, og at værdiansættelserne i opgørelsen er korrekte, dels af skifteretten, der skal kontrollere, at posterne i opgørelsen er korrekt opgjort og sammentalt, samt at arvingerne har delt boet mellem sig på en måde, der er i overensstemmelse med arvelovens regler eller afdødes testamente.

I eksekutorboer føres dels via indberetninger en løbende kontrol fra skifteretternes side, dels foretages der af skifteretterne m.fl. en indgående revision af boopgørelserne.

Endelig har boopgørelserne med bilagsmateriale i alle boer efter boernes afslutning skullet indsendes til yderligere kontrol ved Rigsrevisionen. Denne efterfølgende kontrol er nu blevet begrænset og føres af Justitsministeriet.

1.2. Behovet for offentlig kontrol

Udvalget har i sine overvejelser taget udgangspunkt i, at denne vidtgående offentlige styring og indgående kontrol, herunder også i boer, hvor myndige personer deler arven mellem sig, er utidssvarende.

En ordning af skiftevesenet, der uden tilsyn fra skifteretternes side og uden anden offentlig kontrol helt overlader behandlingen af dødsboer til vedkommende private, kan udvalget imidlertid af mange grunde ikke gå ind for:

- hvor et dødsbo er insolvent, idet værdien af boets aktiver ikke er tilstrækkelige til at dække gælden, skal aktivmassen realiseres og anvendes til dækning af kreditorerne efter et bestemt system, konkursordenen, jf. konkurslovens kap. 10. Sådanne opgør mellem kreditorerne kan ikke overlades til private, men må forestås af kvalificerede bobehandlere. Der må derfor fra begyndelsen være en kontrol af, om boerne er solvente eller insolvente,
- er der blandt et solvent dødsbos arvinger mindreårige, umyndiggjorte eller personer, der på grund af psykisk svækkelse m.v. ikke selv på betryggende måde kan varetage deres interesser, eller personer, man ikke kan komme i forbindelse med, kræver hensynet til deres ret, at det sikres, at de bliver repræsenteret under boets behandling, og at de ved bodelingen får deres ret til arv opfyldt. Der må derfor være kontrol med, at der fra begyndelsen findes en værge eller anden repræsentant, som kan varetage behovet for repræsentation af den eller de pågældende og med, at bodelingen er blevet gennemført på en måde, som ikke tilsidesætter den eller de pågældendes arveret,
- i en del dødsboer vil der fra begyndelsen være usikkerhed om, hvem der er arvinger, eller om, hvordan arven skal deles mellem arvingerne. Dette sidste gælder ikke blot, hvor der kan være tvivl om den rette forståelse af et testamente, men også, hvor de arveretlige regler er indviklede, f.eks. vedrørende adoptivbørns arveret, eller hvor der kan være tvivl om, hvem der er fader til et barn. Der må derfor fra begyndelsen være kontrol med, at boer, der udleveres til privat skifte, udleveres til den rigtige personkreds. Endvidere må det, hvor der er uafklarede arveforhold, sikres, at de rigtige arveforhold bliver oplyst og afklaret,
- hensynet til at skattemyndighederne skal kunne føre kontrol med, at boets formueforhold svarer til de oplysninger, der er registreret om den afdødes

formueforhold, kræver dernæst, at der indleveres en opgørelse over, hvad der pr. dødsdagen forefindes af aktiver og passiver i boet,

- endvidere er det af hensyn til den korrekte beregning af arveafgift nødvendigt, at skattemyndighederne har adgang til at kontrollere værdiansættelserne af boets aktiver og passiver og om fornødent kan kræve korrektion af disse, samt at der indleveres en boopgørelse med angivelse af arvens størrelse og fordeling, der kan danne grundlag for beregning og opkrævning af afgift,
- beregningen af indkomstskat af dødsboets indtægter og af dødsboformueskat kan foregå efter selvangivelsesprincippet, men vil efter udvalgets opfattelse med fordel kunne kædes sammen med boopgørelsen.

1.3. Udvalgets overvejelser og forslag om den nødvendige offentlige kontrol

Udvalget har overvejet, om det vil være hensigtsmæssigt at begrænse den nødvendige offentlige kontrol ved bobehandlingens begyndelse til, at boets arvinger selv finder sammen, og derefter anmelder og får godkendt, hvem der er de rette arvinger, og at boet er solvent. Et sådant system kendes i Sverige og i Tyskland. Det svenske system har imidlertid som forudsætning, at tingsretterne kan trække på de svenske personregistre, som i modsætning til de danske personregistre giver et fuldstændigt billede af slægtskabsforholdene. Det tyske system hviler på, at arvingerne skal henvende sig til myndighederne og efter fornøden dokumentation får en attestation for, hvem der er boets arvinger, en såkaldt »Erbschein«.

Efter dansk tradition er det skifteretten, der fra begyndelsen kontrollerer, hvem der er arvinger i boet, samt rådgiver om, hvorledes boet skal behandles, og det er fra alle sider erkendt, at der hos de danske skifteretter er opbygget en betydelig og værdifuld ekspertise, og at vejledningen foregår på en måde, der yder befolkningen en udstrakt og fortræffelig service. Endvidere har dette system den fordel, at skifteretten kan gribe ind i de få tilfælde, hvor der er behov for straks at føre kontrol med boets aktiver.

På denne baggrund er det udvalgets opfattelse, at det fra begyndelsen bør kontrolleres, om boet er solvent eller insolvent, hvem der er arvinger, og om nogle af arvingerne er umyndige eller ude af stand til at varetage deres interesser på grund af psykiske lidelser m.v., eller fordi **man** ikke kan komme i forbindelse med dem. En sådan kontrol kan enten som hidtil foretages af skifteretten, eller eventuelt af andre sagkyndige, der derefter må tage stilling til, hvorledes boet skal berigtiges, dvs. hvilken behand-

11.13.

---

lingsmåde boet skal underkastes. Udvalget foreslår følgende behandlingsmåder:

1. **Boudlæg**, der straks afslutter behandlingen af småboer.
2. Ægtefælleudlæg, hvorved boer med en samlet nettoarvemasse på op til 150.000 kr. udleveres til en efterlevende ægtefælle, således at bobehandlingen afsluttes ved udlægget.
3. Uskiftet bo, hvorved boet udleveres til en efterlevende ægtefælle og bobehandlingen afsluttes dermed.
4. Privat skifte, hvorved boet udleveres til behandling ved arvingerne selv, og hvor boopgørelse senere skal indleveres.
5. Udlevering til behandling ved bobestyrer for boer, der ikke kan afsluttes eller behandles på en af de foran nævnte måder, herunder for insolvente boer, og hvor boopgørelse senere skal indleveres.

For de under 1-4 angivne behandlingsmåder er det i udvalgets lovudkast bestemt angivet, hvilke betingelser, der skal foreligge opfyldt, for at den enkelte behandlingsmåde vil kunne finde anvendelse. Derved sikres den fornødne kontrol med arvingkredsen og med boernes solvens.

I overensstemmelse med udvalgets oprindelige kommissorium har udvalget overvejet, om skifteretternes opgaver med at berigtige boerne - dvs. at kontrollere, at betingelserne for den enkelte behandlingsmåde foreligger og tillade, at boet udleveres til behandling efter denne - med fordel ville kunne lægges ud til advokater, pengeinstitutter eller andre, der som lokale skifteforvaltere skulle berigtige boerne, efter at dødsfaldene var registreret ved skifteretten, og henvisning til berigtigelse ved en bestemt skifteforvalter havde fundet sted.

Udvalget har imidlertid af tungtvejende grunde ikke kunnet gå ind for et sådant system, der reelt ville indebære, at de danske skifteretter blev nedlagt. Særligt kan følgende fremhæves:

- såfremt henvisning til lokale skifteforvaltere skulle ske til en personkreds med forskellige adresser, ville den enhed, der i dag består for skiftevesenet, og som bl.a. medfører, at alle henvendelser om dødsboet ved bobehandlingens begyndelse kan ske til ét sted, gå tabt med betydelig ulempe og retsusikkerhed til følge,

- en samling af en kreds af private skifteforvaltere på en bestemt adresse i retskredsen ville støde på organisatoriske vanskeligheder og tillige kræve afholdelse af merudgifter, bl.a. til dækning af omkostninger foranlediget af, at funktionerne måtte foregå ved deltidsarbejde. Advokatsamfundet har over for udvalget tilkendegivet, at advokatstanden om nødvendigt ville kunne påtage sig disse funktioner, men finder, at disse som hidtil bedst kan løses af skifteretterne. Udvalgets undersøgelser af, hvorvidt andre private ville være egnede til at påtage sig hvervet, viste klart, at den fornødne sagkundskab og organisation fra andre end advokater og eventuelt til dels pengeinstitutter ikke ville kunne tilvejebringes.

Ved den samlede vurdering har udvalget lagt afgørende vægt på følgende hensyn:

- en lokal skifteforvalter skal kunne tilbyde en åben skranke, som publikum kan henvende sig til, og bag hvilken der findes sagkyndige, der straks kan tage stilling til en række løbende spørgsmål. Advokatkontorer er ikke organiserede til løsning af sådanne opgaver, og ville kun med en omkostningsforøgelse kunne ændres i denne retning,
- man har endvidere ikke kunnet nære fornøden tiltro til, at der med eller uden brug af retshjælpsordninger ville kunne etableres et socialt velafbalanceret bredt rådgivnings- og vejledningssystem i de mange småsager, hvor der ikke i boet er midler til at betale et rimeligt vederlag for den nødvendige private bistand, idet en sådan bistand i givet fald måtte ydes på et forretningsmæssigt rentabelt grundlag,
- når det videre må erkendes, at der ved skifteretterne findes en gennem mange år oparbejdet betydelig ekspertise til berigtigelse af dødsboer, og at der ved skifteretterne ydes befolkningen en udstrakt og fortræffelig service, må der kunne stilles noget klart bedre i udsigt for at forlade det eksisterende system.

I efteråret 1992 tilkendegav udvalget derfor sit **énstemmige** standpunkt om, at boerne fortsat bør berigtiges af skifteretterne, over for Justitsministeriet, der derefter erklærede sig enig i, at udvalget afstår fra at fremsætte forslag om, at skifteretterne nedlægges til fordel for oprettelse af lokale kredse af skifteforvaltere.

Udvalgets udkast er herefter udarbejdet ud fra den forudsætning, at skifteretterne skal udøve den indledende offentlige kontrol og afgøre på hvilken måde, det enkelte bo skal behandles.

1.4. Revision og tilsyn

Udvalget foreslår, at det uforholdsmæssigt omfattende arbejde med revision af de indsendte boopgørelser begrænses.

I bobestyrerboer vil en stikprøvekontrol ofte være tilstrækkelig, således især hvor autoriserede bobestyrere har behandlet boet og udfærdiget opgørelsen.

I privatskiftede boer må det i boer med arvinger, der er repræsenterede ved værge eller skifteværge, påses, at arven er delt korrekt, og i alle boerne, at opgørelsen kan danne grundlag for en forsvarlig beregning af arveafgift.

Udvalgets forslag om at gøre domstolenes beregning og opkrævning af arveafgift juridicel medfører endelig, at Rigsrevisionens (nu Justitsministeriets, jf. afsnit III. 6) efterfølgende stikprøvekontrol bør bortfalde.

Det foreslås endelig, at skifterettens løbende tilsyn under bobehandlingen begrænses til en kontrol af, at boernes behandling fremmes behørigt, men således at skifteretten enten efter modtagelse af en klage eller ex officio om nødvendigt kan skride ind og pålægge løbende indberetningspligt.

2. Behandlingen af småboer

Udvalgets overvejelser om, hvorvidt reglerne vil kunne udformes således, at der gælder en enklere behandlingsform for mindre boer end for større, og om der kan udformes rummelige regler for begravellesudlæg m.v., som holder små boer uden for skiftebehandling, må ses i sammenhæng med udvalgets forslag i lovudkastets kapitel 14 til et nyt system for privat skifte, jf. nærmere nedenfor og bemærkningerne til udkastets kapitel 14. Ved dette udvides området for privat skifte betydeligt også således, at der kan skiftes privat med umyndige, fraværende og konkursramte arvinger. Da privat skifte er den enkleste tænkelige skifteform for egentlige skiftebehandlinger, og da udvalget yderligere har søgt at begrænse revisionsreglerne til det nødvendige minimum, må det ventes, at praktisk taget alle mindre, solvente boer, der skal skiftes, for fremtiden vil blive skiftet privat på en forenklet måde.

En yderligere forenkling af behandlingen af mindre boer ville dog kunne opnås, såfremt pligten til at indlevere boopgørelse i privatskiftede boer og til at svare arveafgift bortfalddt, når boets brutto- eller nettoformue var under et vist minimum, f.eks. 100.000 kr. Bortset fra tilfælde, hvor der var umyndige arvinger m.v., kunne arvingerne da selv dele boet, idet der i sådanne boer heller ikke vil blive tale om beskatning af boets indtægt og formue. Udvalgets overvejelser om en sådan yderligere forenkling har af udvalgets formand været drøftet med Skatteministeriet. Skatteministeriet har imidlertid

tilkendegivet, at en sådan ændring af arve- og gaveafgiftsloven vil medføre et ikke uvæsentligt provenutab.

Udvalget afstår herefter fra at fremsætte forslag om en sådan ordning for behandling af småboer.

Udvalget har derfor videre overvejet, om det ville være hensigtsmæssigt at foreskrive, at der i mindre boer med en arv på ikke over f.eks. 150.000 kr. i stedet for boopgørelse - som det kendes i norsk ret - blot skulle indgives en erklæring om arvens størrelse og fordeling, der derefter kunne danne grundlag for opkrævning af arveafgift. Da de administrative fordele ved et sådant erklæringssystem ville være beskedne, allerede fordi boopgørelsen i den slags mindre boer oftest vil være meget enkel, da boopgørelse alligevel vil være nødvendig i boer med umyndige m.v., eller hvor dette af kontrolgrunde måtte forlanges, og da et sådant erklæringssystem i øvrigt ville modvirke bestræbelserne for at skabe et samlet skiftesystem, der er så enkelt og overskueligt som muligt, har udvalget i enighed besluttet at afstå fra at fremsætte forslag derom.

Udvalget foreslår derimod ved udkastets kapitel 11 om boudlæg en væsentlig udvidelse og forenkling af de gældende regler om begravellesudlæg, hvorefter hele boet, derunder også et muligt overskud, kan udlægges. Dette forslag gælder for boer, hvis ubehæftede aktiver ikke overstiger 30.000 kr. Forslaget vil medføre, at arbejdet med at konstatere, hvilke usikrede kreditorer der findes, og hvorledes arveforholdene er i boet, helt kan undlades. Efter dækning af begravellesudgifterne og overtagelse eller betaling af pantegæld og anden særligt sikret gæld, skal boets eventuelle overskud, der ikke væsentligt vil overstige, hvad der gennemsnitligt vil medgå til udgifterne ved en egentlig bobehandling, i stedet normalt udlægges til den eller dem, som i social henseende stod afdøde nærmest.

3. Skifteværger

For boer, der skal skiftes eller udleveres til en efterlevende ægtefælle, foreslås det ved udkastets kapitel 10, at der af skifteretten straks eller senere skal eller kan beskikkes en skifteværge for arvinger eller ægtefælle, som ikke i forvejen har en værge, men som på grund af umyndighed, fravær, legemlig sygdom, psykisk svækkelse, uerfarenhed eller lignende tilstand samt passivitet er ude af stand til selv at varetage deres interesser under boets behandling, eller hvor den pågældendes værge er forhindret på grund af inhabilitet eller fravær m.v., eller hvor arvingen er en fond m.v. under stiftelse. Skifteværgeren skal derefter i det nødvendige omfang varetage arvingens interesser under boets behandling.

4. Udlæg til en efterlevende ægtefælle

De gældende regler om uskiftet bo og om udlæg efter 150.000 kr.'s reglen til en efterlevende ægtefælle, foreslås opretholdt med forskellige fornyelser og tilpasninger.

5. Privat skifte

Udvalget har indgående overvejet, hvorledes reglerne om privat skifte bedst vil kunne tilpasses det moderne samfunds forhold og udvides til at være anvendelige i det størst mulige antal boer.

Efter gældende ret er det en grundbetingelse for privat skifte, at arvingerne inden boets udlevering påtager sig at hæfte personligt for den afdødes gældsforpligtelser. Disse gældsvedgørelser indeholder et hasardmoment, fordi vished om, hvilken gæld der vil kunne dukke op, ikke kan foreligge, før der eventuelt i boet har været udstedt et præklusivt proklama, dvs. en indkaldelse af kreditorerne til inden for en bestemt frist at anmelde deres krav, således at ikke rettidigt anmeldte krav fortabes. Proklama, der efter de gældende regler udstedes i stigende omfang i privatskiftede boer, men ikke kan udstedes før et bos berigtigelse, giver imidlertid kun arvingerne sikkerhed for, at der ikke efter proklamafristens udløb kan fremkomme ukendte krav. Anmeldes et betydeligt ukendt krav efter boets udlevering, men før proklamafristens udløb, kan gældsvedgørelsen derfor, som det er forekommet i praksis, i værste fald medføre, at boet udtømmes, og at arvingerne selv bliver insolvente. Denne fare ved gældsvedgørelse medfører, at arvinger, der nærer tvivl om, hvorvidt der vil kunne være større ukendte gældsposter, tvinges til at lade boet blive skiftet som et offentligt ikke-vedgøelsesbo. Afvisning af gældsvedgørelse og dermed af privat skifte forekommer derfor i praksis især i boer, hvor arvingerne ikke har nærmere kendskab til boets forhold. Risikoen ved gældsvedgørelse har endvidere i praksis ført til udelukkelse af, at der kan skiftes rent privat med umyndige arvinger.

Det nævnte hasardmoment ville kunne elimineres helt ved en forskrift om, at der altid skulle udstedes proklama inden boernes berigtigelse. Men en sådan løsning ville dels sinke boernes afvikling, dels nødvendiggøre et omfangsrigt bogholderi ved skifteretterne, som helt ville sprænge rammerne for disse retters arbejdskapacitet. Muligheden for proklama før et bos berigtigelse er derfor ved udkastets kap. 19 forbeholdt for mere enkeltstående tilfælde, hvor der er begrundet tvivl om et bos solvens.

Udvalget foreslår i stedet som noget afgørende nyt, at der skal kunne skiftes privat, uden at arvingerne vedgår gælden. Et bo skal derimod efter udkastets kapital 14 ikke kunne udleveres til privat skifte, såfremt det fra be-

gyndelsen ikke kan antages, at boet er solvent. Med nutidens registreringsniveau og informationsmuligheder kan det for langt de fleste boers vedkommende let og hurtigt fastslås, om de må antages at være solvente eller insolvente.

I insolvente boer vil bobehandlingen bestå i at dele værdien af aktivmassen mellem kreditorerne efter konkursordenen. Dette arbejde kan ikke overlades til private, men må forstås af professionelle bobehandlere.

I solvente boer varetages hensynet til kreditorerne efter udkastet for det første ved, at disse fra udleveringen til privat skifte - som før dødsfaldet - kan forfølge deres ret mod boets aktiver individuelt, indtil arvingerne deler boet imellem sig. For at opgøret med kreditorerne så vidt muligt kan gennemføres til bunds, så der ikke efter boets deling vil kunne forekomme ukendte gældsposter, der eventuelt ikke kan dækkes, fordi arvingerne har forbrugt værdierne, foreslås det videre, at der i alle boer, der undergives egentlig skiftebehandling, herunder i alle privatskiftede boer, skal udstedes præklusivt proklama. Derved kan også arvingerne ved delingen af boet med sikkerhed vide, at boet har et overskud, hvor stort dette overskud er, og at dette overskud ikke senere eventuelt må gives tilbage.

Er gæld, der er anmeldt eller af andre grunde kan kræves betalt i boet, ikke blevet dækket, når arvingerne deler boet, er regler om hæftelse for arvingerne efter udvalgets opfattelse nødvendige. Efter udkastet kræves det imidlertid tillige som en betingelse for privat skifte, at mindst én af arvingerne skal være myndig m.v. og solvent. Sådanne arvinger kommer efter udkastet til at hæfte personligt og, såfremt der er flere, solidarisk for ubetalt gæld. Arvinger, som er repræsenteret ved værge eller skifteværge, eller som er under konkurs, skal derimod efter udkastet kun hæfte for den andel af gælden, som de skulle have båret, såfremt gældsposten var blevet betalt inden boets deling og kun inden for værdierne af det, de har modtaget. Da dette sidste også skal gælde for regreskrav fra den eller de arvinger, der efterfølgende har måttet dække en gældspost fuldt ud, vil systemet gøre det helt ubetænkeligt at lade umyndige, fraværende og konkursramte arvinger m.fl. deltage i private skifter. Endvidere vil systemet indeholde et kraftigt incitament for myndige, solvente arvinger til at få gælden betalt, inden boet deles. Udkastets hæftelsesregler er for så vidt søgt indrettet således, at de i vidt omfang vil overflødiggøre sig selv.

Måtte der undtagelsesvis under det private skifte blive anmeldt gæld, som bevirker, at boet bliver insolvent, eller indtræder insolvens af andre grunde, åbner udkastet mulighed for, at arvingerne mod at tilsvare deres modtagne berigelse eller eventuelt erstatte, hvad de har modtaget og lade boet overgå til insolvensbehandling ved bobestyrer, kan frigøre sig for hæftelse for **gældsans** varet.

Udvalget anser af følgende grunde det foreslåede system for enklere, klarere og mere hensigtsmæssigt end det svenske system, der er beskrevet nedenfor i afsnit IV. A. 2.3.:

- det foreståede system giver såvel kreditorer som arvinger langt større sikkerhed for, at opgøret med kreditorerne gennemføres til bunds,
- det nødvendige obligatoriske proklama vil kun give meget beskedne omkostninger og ringe besvær, og er i Danmark allerede efter gældende ret foregrebet, idet der i praksis i stigende omfang udstedes proklama i privat-skiftede boer,
- det foreslåede system gør det helt ubetænkeligt at skifte privat med umyndige, fraværende og psykisk svækkede arvinger m.fl., og
- det foreslåede system medfører, at kreditorerne skadesløst for arvingerne vil blive dækket efter konkursordenen, såfremt boet viser sig at være insolvent.

At boets arvinger, der ikke er repræsenteret ved værge eller skifteværge og ikke er under konkurs, kan risikere at skulle bære en forøget andel af gælden modsvares af, at gælden vil være kendt, således at de kan nægte at medvirke til en deling af boet, før al gæld er betalt eller sikret, jf. udkastets § 26, stk. 4.

Der henvises iøvrigt til de mere indgående begrundelser i de indledende bemærkninger til udkastets kapitel 14 om privat skifte.

Udvalget forventer, at dette nye system vil medføre, at væsentligt flere boer, herunder navnlig relativt mindre boer, vil blive skiftet privat.

6. Præklusivt proklama

Reglerne om præklusivt proklama foreslås ved udkastets kapitel 19 klargjort og forenklet, navnlig således, at et proklama kun skal indrykkes i Statstidende én gang og med en så kort anmeldelsesfrist som 8 uger. Endvidere angives det i lovteksten, hvilken gæld der prækluderes.

Ved udkastets kapitel 19 foreslås det som nævnt tillige, at præklusivt proklama i særlige tilfælde kan udstedes allerede inden et bo berigtiges, således at eventuel tvivl om, hvilken gæld afdøde efterlod sig, om fornødent kan blive afklaret, så boet så vidt muligt kan berigtiges som et solvent bo.

Udvalget har nøjere overvejet, hvor kort proklamafristen for indkaldelse af indenlandske kreditorer uden risiko for uforskyldt retstab vil kunne

gøres, idet en nedsættelse af proklamafristens længde vil nedsætte boernes behandlingstid og i bobestyrerboer afkorte den periode, hvor det er uvist, hvem der har bestemmelsesret i boet. En nedsættelse af fristen fra de gældende tre måneder til 8 uger, findes med nutidens kommunikationsmidler ubetænkelig, jf. udkastets § 76, stk. 3, nr. 2, med bemærkninger.

For så vidt muligt at sikre, at arvinger, der har modtaget arv fra et bo, ikke udsættes for senere at skulle tilbagelevere det modtagne, foreslås det ved udkastets § 78, stk. 2, nr. 2, at også krav, der hviler på ejendomsret, skal kunne prækluderes, når boet ikke vidste eller burde vide, at genstanden tilhørte en trediemand.

7. Offentlige boer. Bobestyrerbehandling

Boer, der ikke kan skiftes privat, skiftes efter gældende ret som offentlige boer enten ved skifteretten eller af testamentseksekutorer og ved begge behandlingsformer enten som gældsvedgåelsesboer eller som gældsfragælsesboer.

Udvalget finder, at opdelingen mellem gældsvedgåelsesboer og gældsfragælsesboer ikke bør opretholdes. Der skal efter udkastet udstedes præklusivt proklama i alle boer, hvorefter den anmeldte gæld inden boets slutning skal betales eller eventuelt dækkes efter konkursordenen. Efter anmeldelsesfristens udløb skal bobestyreren udarbejde en åbningsstatus, der viser, om boet er solvent eller insolvent. Er boet solvent, har arvingerne stemmeret i boets anliggender. Er boet insolvent, eller viser dette sig senere at blive tilfældet, afsiger skifteretten kendelse derom, hvorefter kreditorerne har bestemmelsesretten i boet, og en række af konkurslovens regler, herunder reglerne om konkursordenen, bliver anvendelige ved boets fortsatte behandling.

Udvalget foreslår videre, at reglerne om offentlig behandling ved skifteretten og om offentlig behandling ved testamentseksekutorer afskaffes og erstattes af én fælles behandlingsmåde, der betegnes som behandling ved bobestyrer. Ved tilrettelæggelsen af reglerne derom i udkastets kapitel 15, har udvalget sigtet mod at skabe en slagkraftig skifteform, der behørigt varretager de implicerede kreditors, legatarers og arvingers interesser, og kan føre til en væsentlig hurtigere afslutning af boerne, end det er tilfældet efter de gældende regler. Udkastet tillægger bobestyreren den nødvendige handlekraft til at gennemføre skifterne effektivt, uden at uenighed mellem arvingerne som efter det gældende eksekutorsystem kan blokere for bobehandlingen, indtil afklaringer er sket gennem retssager. Bobestyrerens afgørelser

kan imidlertid påklages til skifteretten, der efter udkastets kapitel 26 derefter skal træffe hurtig afgørelse i klagesagen.

Behandlingen af offentlige skifteretsboer foregår efter nyere praksis næsten altid med bistand fra praktiserende advokater, der som skifterettens medhjælpere i stigende omfang har varetaget bobehandlingen under skifterettens forsæde. Denne bobehandling har i det væsentligste karakter af at være administrativt arbejde og falder således uden for retternes arbejdsopgaver efter de nyere målsætninger om disse. Det foreslås derfor at lægge dette arbejde ud fra skifteretterne til selvstændige bobestyrere og begrænse skifteretternes opgaver under boernes behandling til at angå juridisk tvistløsning. For at opnå at en så højt kvalificeret stab af bobestyrere som muligt kommer til at skifte disse boer, foreslås udvalget en ordning, ved hvilken en relativ begrænset kreds af advokater i hver retskreds efter ansøgning kan opnå fast autorisation som bobestyrere. Et advokatkontor, der kommer til at behandle mange bobestyrerboer, vil oparbejde en betydelig ekspertise, og sagsbehandlingen vil endvidere kunne gøres hurtigere og billigere, ved at en række rutiner delegeres til bobestyrerens kontorphersonale. Udpegning af bobestyrer til det enkelte bo skal efter udkastet foretages af skifteretten dog således, at skifteretten kan tage hensyn til ønsker fra arvingernes side.

Har afdøde ved testamente truffet bestemmelse om, at boet skal behandles ved eksekutor, vil en sådan indsættelse normalt være udtryk for, at den indsatte har et særligt kendskab til boets forhold og afdødes ønsker samt, at afdøde havde særlig tillid til den indsatte. Især i boer med større formuer, eller hvor generationsskifte af virksomhed skal finde sted, vil et forhåndskendskab til forholdene være særligt værdifuldt for bobehandlingen.

Udvalget foreslår derfor det hidtidige testamentseksekutorsystem indarbejdet i de foreslåede nye regler om bobestyrerbehandling og har derfor særligt overvejet, hvilke betingelser, der for fremtiden bør stilles til den testamentsindsatte bobestyrers kvalifikationer. Som udgangspunkt foreslås den hidtidige liberalitet, der tillader også ikke-jurister at være eksekutorer, opretholdt. For at sikre boet mod tab foreslås det imidlertid ved udkastets § 36, stk. 2, at bobestyreren skal være dækket af en forsikring mod ansvar for tab på grund af fejl ved bobehandlingen, og at ansvarsforsikringens dækningsgrad skal være godkendt af skifteretten. Kan en testamentsindsat bobestyrer ikke tegne en sådan ansvarsforsikring, som advokater er dækket af, må boet i givet fald behandles ved en autoriseret bobestyrer.

8. Boernes afslutning

Medens et privatskiftet bo efter udkastet som hidtil skal være afsluttet ved indgivelse af boopgørelse senest på 15 månedersdagen for dødsdagen, men nu således, at den senest anvendelige skæringsdag for boopgørelsen for fremtiden bliver 1 årsdagen for dødsdagen, foreslås det som noget væsentligt nyt, at den seneste skæringsdag, der uden forinden meddelt dispensation kan anvendes i de normalt større og vanskeligere bobestyrerbehandlede boer, skal være 2 årsdagen for dødsdagen. Det forventes, at indførelse af en sådan frist vil medvirke til at afkorte behandlingstiden for de sidstnævnte boer væsentligt.

9. Brugerbetaling og skifteafgift

Udvalget gør opmærksom på, at der vil kunne genindføres en brugerbetaling for det skifteretsarbejde, som består i at afgøre, hvorledes boerne skal behandles, og foreslår, at skifteafgiften for behandlingen af offentlige boer bortfalder, idet boerne for fremtiden skal behandles af private bobestyrere, der i stedet beregner sig salær for arbejdet efter takster fastsat på sædvanlig måde. Bortfald af skifteafgiften vil tillige medføre en væsentlig forenkling, idet boopgørelserne vil kunne udfærdiges på en mindre indviklet måde.

10. Arveafgiftsberegningen

Efter drøftelser med Skatteministeriet foreslås det som nævnt i overensstemmelse med målsætningerne for domstolenes arbejdsopgaver, at skifterettens afgørelser om arveafgift gøres judicielle med en vis adgang til kære til højere ret.

11. Forbigåede arvinger

Efter reglerne i § 25 i lov om borteblevne, kan en forbigået arving i 10 år fra dødsfaldet kræve arven tilbage fra den, som har fået den udlagt. Reglerne bevirker, at arvinger, der ikke havde den fjerneste anelse om en medarvings eksistens, og som efter boets slutning har indrettet sig i tillid til, at de fornødne undersøgelser var foretaget gennem skiftesystemet, mange år senere kan komme til at aflevere, hvad de har modtaget. Reglen gælder endvidere, når svig hos modtageren af arven ikke forelå, kun for arvinger, som ikke har for-

brugt arven. Stikprøveforespørgsler ved en række skifteretter tyder på, at sådanne tilbagesøgninger forekommer i godt 20 sager årligt. Reglerne om tilbagesøgning af arv kan virke særligt urimelige, hvor arvinger for at være sikre har ladet boet behandle ved skifteretten (bobestyrer), der forgæves har søgt efter eventuelle yderligere arvinger. En tilbagesøgning kan i værste fald føre til, at hele en efterlevende ægtefælles tilbageblevne formue i op til 10 år efter et skifte fratages denne.

Såfremt fuld klarhed over arveforholdene kunne opnås ved træk på det centrale personregister, og enhver mulig eftersøgning efter identificerede arvinger, hvis opholdssted er ukendt, jf. udkastets § 45 med bemærkninger, var gennemført forgæves, herunder ved indkaldelse i Statstidende, ville det være relativt ubetænkeligt at skabe retssikkerhed for modtagere af arv ved at bortskære tilbagesøgningsretten, når den, der har modtaget arven, ikke havde mistanke om, at arvingen blev forbigået. Imidlertid kan der, som det danske personregister er blevet opbygget, normalt ikke fås oplysninger om, hvilke børn født før den 1. januar 1968, en arvelader efterlader sig, hvilket især vil være af praktisk betydning for børn født uden for ægteskab fra og med den 1. januar 1938, der har arveret efter deres fader, når faderskabet er fastslået.

Det er oplyst for udvalget, at det uden væsentlige omkostninger vil være muligt at åbne adgang til, at en person født før den 1. januar 1968 efter dokumentation for slægtsskabsforholdet vil kunne få indført sit cpr.nr. i tilknytning til den potentielle arveladers cpr.nr. i det centrale personregister, således at skifteretten vil kunne få oplysning om slægtsskabsforholdet ved et træk på registeret. Indførelse af en sådan ordning vil tillige kunne sikre dem, der befrygter, at de vil blive forbigået, fordi de ikke får kendskab til dødsfaldet.

Udvalget har overvejet, om en ønskelig sikkerhed for dem, der modtager arv, kunne opnås ved, at der i forbindelse med boets behandling foretoges en indkaldelse af mulige andre arvinger i Statstidende med den virkning, at deres arveret bortfalder, såfremt de ikke anmeldte deres ret inden for en fastsat frist (præklusivt arveproklama). En sådan indkaldelse kan imidlertid ikke antages at medføre, at ret mange anmeldte deres ret, fordi Statstidende ikke læses af ret mange, der ikke er forretningsdrivende.

Indførelse af en regel om, at retten skulle kunne nægte tilbagesøgning helt eller delvis ud fra en mere skønsmæssig vurdering af samtlige omstændigheder, herunder tidsforløbet, ville ikke medføre den ønskelige retssikkerhed for nogen af parterne.

En regel om, at den forbigåede arving i stedet kunne få erstatning af statskassen, kan udvalget ikke anbefale.

Udvalget har under sine videre overvejelser om, hvorledes disse vanskelige

konfliktsituationer for tiden bedst kan løses, hæftet sig ved yderligere to synspunkter, der trækker i hver sin retning.

Arveret har nær sammenhæng med sociale bånd mellem arvelader og arving, og disse vil gennemgående have været beskedne eller helt have manglet, når den forbigåedes identitet er forblevet ukendt under boets behandling.

Hvis man skulle give modtagerne af arv fortrin fremfor de forbigåede, måtte det derfor bl.a. være en betingelse, at modtagerne af arv var i god tro, idet de ikke havde kendskab til, at der kunne være tale om andre arvinger. Men det vil ofte være umuligt for den forbigåede at bevise, at modtagerne af arven var i ond tro.

Herefter foreslår udvalget følgende:

1. Der åbnes ved administrative forskrifter adgang til, at potentielle arvinger efter dokumentation af slægtsskabsforholdet kan få deres cpr.nr. indført i tilknytning til den potentielle arveladers i cpr-registeret.

En sådan mulighed vil tillige været egnet til at mindske antallet af tilfælde, hvor en arving bliver forbigået. Udkastets § 7, stk. 6, indeholder derfor en bemyndigelse til Justitsministeren til at fastsætte regler om indhentelse af oplysninger fra cpr-registeret.

2. Adgangen til tilbagesøgning begrænses ved, at fristen for tilbagesøgning af arv i lov om borteblevne nedsættes fra 10 år til 5 år fra dødsfaldet, når boet er behandlet af bobestyrer, jf. udvalgets udkast til ændringer i andre love.

Bobestyreren skal efter udkastets § 45 eftersøge arvinger. Der kan være særlig grund til at beskytte den, der uden at handle svigagtigt, har modtaget arv fra et bo, der er behandlet af bobestyrer, jf. herved tillige udkastets § 80, stk. 2, om beskyttelse af den, der i god tro har købt en genstand af et bo, der behandles af bobestyrer.

12. Andre spørgsmål

Om udkastets øvrige forslag til fornyelser, herunder om dødsfaldskendelse (§§ 5-6), midlertidig bobestyrer, (§ 12), legatarer (§§ 13-14), styrkelse af legatarers retsstilling, uprækluderede rettigheder (kapitel 20), opsigelse af uopsigelig gæld og betaling af morarenter (kapitel 21) og de processuelle regler (kapitlerne 22, 23, 24, 26, 27, 28, og 29), herunder om sagkyndig vurdering (kapitel 25) og omgørelse og genoptagelse (§§ 98-99) samt forslagene til ændringer i andre love, henvises til bemærkningerne til lovudkastene.

11.12.

Inden for et bredt retsområde med en betydelig detailrigdom vil det være et spørgsmål, hvilken detaljeringsgrad loven bør have, og hvad der må overlades til fastsættelse ved administrative forskrifter og gennem retspraksis. I udkastet er det ved medtagelse af forskellige delegationsbestemmelser med bemærkninger markeret, på hvilke områder udvalget anbefaler en yderligere regulering ved administrative forskrifter. Lovudkastets egen detaljeringsgrad er søgt tilpasset de nyere danske processuelle speciallove.

13. Administrative og økonomiske konsekvenser

En gennemførelse af lovudkastet vil medføre, at retsassessorer og dommerfuldmægtige vil blive frigjort for et betydeligt administrativt arbejde, men vil få noget forøgede arbejdsopgaver med behandling af tvister.

Genindføres en brugerbetaling for skifteretternes arbejde med boernes berigtigelse, vil en sådan betaling kunne indbringe et provenue, der betydeligt vil overstige provenuetabet for statskassen ved skifteafgiftens afskaffelse, dersom brugerbetalingen sættes i relation til statens virkelige udgifter ved skifteretternes berigtigelsesfunktioner.

III. Dansk ret

A. Den historiske udvikling

1. Tiden indtil skifteloven af 1874

Indtil kort før midten af det 17. århundrede var behandlingen af dødsboer overladt til arvingerne selv eller deres formyndere, medmindre der enten slet ikke var arvinger efter afdøde, eller arvingerne fragik arv og gæld, i hvilke tilfælde boet behandlede offentligt.

Med Chr. den Fjerdes Reces af 1643 gennemførtes en udvidelse af de tilfælde, hvor offentlig behandling skulle finde sted, idet boer med umyndige eller fraværende arvinger nu skulle behandles offentligt, også hvor arvingerne hæftede for gælden. Offentlig behandling skulle endvidere finde sted, når det særligt blev begæret af arvingerne.

Dette system blev videreført i Danske Lov af 1683, der i 5-14-31 til 40 instituerede en konkurslignende behandling af boer, i hvilke arv og gæld var fragået. Kreditorerne blev indkaldt og var afskåret fra at foretage individualforfølgning. Blev der et overskud, efter at kreditorerne var dækket, tilfaldt dette ikke arvingerne, der således var uden interesse i boets behandling, når gældsansvaret var fragået.

I de offentligt behandlede boer, hvor arvingerne hæftede for gældsansvaret, blev kreditorerne kun indkaldt, såfremt arvingerne ønskede det, 5-14-29. Kreditorerne kunne forlange dækning straks, 5-2-14 og foretage eksekution i boets aktiver, 1-24-40 og 5-14-39. Bestemmelsesretten i boets anliggender tilkom arvingerne, der, efter at bomidlerne var registreret, selv stod for realisationer, forhandlinger med kreditorer, indkrævning af udestående fordringer og betaling af kreditorer. Skifteretten ydede alene »Betænkning«, d.v.s. afgjorde tvister, og »Bistand«, d.v.s. vejledning, jf. 5-2-14, og havde derudover »flittig Indseende med, at alting på Skiftet Christeligen og Retfærdeligen tilgaar på alle Sider«, d.v.s. førte tilsyn, jf. 5-2-16. Der kunne stadig skiftes privat med myndige og tilstedeværende arvinger, der vedgik arv og gæld.

Dette skiftesystem forudsatte en relativt hurtig stillingtagen til, om arv og gæld skulle fragås eller vedgås. Efter 5-14-30 måtte tilkendegivelse herom af-

III.A.1.

---

gives til det første ting (herredsting), som afholdes 14 dage efter dødsfaldet og boets forsegling. Når boets behandling derefter påbegyndtes - tidligst 30 dage efter dødsfaldet, jf. 5-2-2,3 og 4 - , vidste man, om gælden var fragået eller vedgået.

Lovbogens opbygning af skiftesystemet, der hvilede på en skarp sondring mellem gældsfragåelse og gældsvedgåelse, gik imidlertid for mange boers vedkommende relativt hurtigt i opløsning. I boer med fraværende arvinger udvikledes med udgangspunkt i 5-14-30, efter hvilken de fraværende arvinger havde frist til at tage stilling til spørgsmålet om fragåelse af arv og gæld, indtil de fra øvrigheden fik meddelelse om arvefaldet, hurtigt en praksis, hvorefter øvrigheden beskikkede én kurator (værge) for den fraværende. Boet skiftedes derefter med kurator som bestyrer efter vedgåelsesregler men med indkaldelse af kreditorerne i alle boer, der ikke var aldeles ubetydelige. (1)

Allerede ved Forordningen af 4. marts 1690 udvidedes imidlertid 14-dages fristen for tilstedeværende arvingers fragåelse eller vedgåelse af arv og gæld, der fandtes at have været for kort, så der kunne opnås udsættelse i indtil 6 måneder. Ved Forordningen af 19. august 1735 forlængedes denne frist yderligere til år og dag (1 år og 6 uger). Udsættelser var betinget af udstedelse af proklama. I praksis udsatte man derefter gældens betaling, indtil proklamafristen var udløbet, men behandlede derefter boet efter vedgåelseslignende regler med mulighed for individualforfølgning, der dog tabte sin kraft, hvis gælden senere blev fragået, jf. Højesteretsdom af 7. december 1734. Når afgørelsen om gældsfragåelse eller gældsvedgåelse på denne måde blev udskudt til tiden efter kreditorproklamaets udløb, blev det i praksis reglen, at afgørelsen af, om arv og gæld skulle fragås eller vedgås, kom til at afhænge af, om boet var insolvent eller solvent. Endvidere medførte udviklingen, at man overførte fragåelsesboernes regel om, at det var skifteforvalteren, der bestyrede boet, (2), og efter en række år med tvivl tillige fragåelsesboernes regel om, at proklamaet skulle udstedes af skifteretten (3). At hovedvægten således kom til at ligge på, om boerne var solvente eller insolvente og ikke på, om gælden var vedgået eller fragået, støttedes iøvrigt især på den ved Højesteretsdommen af 8. maj 1714 fastslåede retssætning om, at det var skifterettens pligt at drage omsorg for kreditorernes samlede fyldestgørelse i overensstemmelse med konkursordenen, når boet var insolvent, uanset om gælden var vedgået. Denne grundsætning anvendtes endog, hvor en ægtefælle, som hæftede for gælden, skiftede med den afdøde ægtefælles børn, jf. Højeste-

1. Jf. *J.H. Deuntzer*: Skifteret, side 527.

2. Jf. *Stampes Ekl.* 1, side 270 og side 455 (1754 og 1755).

3. Jf. *Lübeckers Applikationsudtalelser* 3, 1784, side 752.

retsdommen af 3. juli 1730. Bestemmelsesretten i insolvente boer tilkom kreditorerne. Disse boer kaldtes hyppigt arveløse boer. Var der tvivl om solvensen, ansås kreditorerne som arvinger. (4)

Ved Forordning af 8. april 1768 forbedredes arvingernes stilling væsentligt. Såfremt de ikke selv befattede sig med boet, men overlod dette til behandling ved skifteretten, havde de nu beneficium inventarii. Der blev ved anvendelsen af dette retsinstitut ikke tale om arv- og gældsfragåelse eller -vedgåelse; når blot boet behandledes af det offentlige, var arvingerne p.d.e.s. sikrede imod at komme til at hæfte for afdødes gæld udover, hvad boets midler kunne dække, og havde p.d.a.s. altid ret til at dele et eventuelt overskud, som blev tilbage efter, at gælden var dækket. Der måtte udstedes proklama, og gældens betaling opsattes til proklamaets udløb. Derefter afhang behandlingsmåden af, om boet var solvent eller ej (5). Var boet insolvent, behandledes det uden videre efter fallitreglerne. I solvente boer var individualfølgning mulig, og kun arvingerne deltog i behandlingen. Sålænge det var uvist, om boet var solvent, optrådte både arvinger og kreditorer i praksis under bobehandlingen, og individualfølgning var udelukket (6).

Udviklingen siden Danske Lov havde medført, at mange af de boer, der skiftedes omkring midten af det 19. århundrede, behandledes offentligt, og at den praktiske virksomhed ved boets behandling lå hos skifteretten også i offentlige boer, i hvilke gælden var vedgået. Offentlig behandling var ikke blot nødvendig, når der var umyndige arvinger, hvorved det må erindres, at ugifte kvinder ansås for umyndige, men tillige, hvor arvingerne ønskede beneficium inventarii. Deuntzer, (7) antog, at offentligt skifte var blevet det sædvanlige i tiden før skifteloven, når betingelserne for privat skifte ikke var tilstede, eller en efterlevende ægtefælle ikke overtog boet til hensidenden i uskiftet bo, idet skifteretten i så fald ex officio skulle tage et bo under offentlig behandling.

Sideløbende med denne udvikling gennemførtes en meget betydelig begrænsning af de tidligere eksisterende talrige skiftejurisdiktioner. De oprindelige hovedjurisdiktioner, Københavns Skiftekommission, Hofrettens skiftejurisdiktion, Borgrettens skiftejurisdiktion, Universitetets skiftejurisdiktion, Den gejstlige skiftejurisdiktion, De militære skiftejurisdiktioner - Landetatens eller Søetatens -, Købstædernes ordinære skiftejurisdiktion,

4. *Stampes Ekl.* 1, side 8, 4, og 300.

5. **Se Nørregaard:** Forelæsninger, side 133 ff, *Deuntzer*, side 522 f og *LO. Hansen:* Systematisk fremstilling af det Danske Skiftevesen, 1837, men anderledes *Schlegel:* Skifteret side 49 f og 330.

6. Se *LO. Hansen*, side 118 f samt 204 og *Bang og Larsen*, side 212.

7. Skifteretten side 535.

Den jorddrotlige skiftejurisdiktion, Amtmandens skiftejurisdiktion og Lensbesiddernes skiftejurisdiktion samt en lang række specielle skiftejurisdiktioner som Frederiks Hospitals, Vaj senhusets, Asiatisk Kompagnis og Jødernes og på landet Overførsternes, afskaffedes gradvist, godsejernes senest ved Forordningerne af 12. februar 1790, 25. juli 1817 og definitivt i 1850. De øvrige standsbestemte skifteretter var stort set afviklet ved begyndelsen af det 19. århundrede.

Af stor betydning for det danske skiftevæsen var fremkomsten af *I.O. Hansens* bog, *Systematisk Fremstilling af det danske skiftevæsen*, i 3 udgaver fra 1825 til 1837, idet denne fremstilling bidrog til at gøre skiftebehandlingen ensartet landet over (8).

Selvom Danske Lov ikke omtaler testamentseksekutorer, havde sådanne været anvendt længe før lovbogen. En testamentseksekutor skulle på lovbogens tidspunkt alene føre tilsyn med, at visse særlige bestemmelser, f.eks. om legater, opfyldtes ved skiftet, men eksekutor skulle ikke behandle boet. Først omkring midten af det 18. århundrede blev det sædvanligt, at testator udtrykkeligt overdrog det til de af ham indsatte eksekutorer at behandle boet, jf. Forordningen af 5. april 1754. Der forekom imidlertid stadig eksekutorer med det hverv alene at påse, at visse i testamentet fastsatte bestemmelser blev efterlevet, jf. Højesteretsdom af 24. marts 1772. Efter Forordningen af 5. april 1754 havde testamentseksekutorer, der var indsat til at forrette hele skiftet, samme myndighed som skifteretter. Eksekutors behandling og kendelse kunne således være en judiciel akt, se f.eks. Højesteretsdommene af 11. oktober 1773 og 7. december 1754.

2. Skifteloven af 1874

Skifteloven fra 1874 (9) om skifte af dødsbo og fællesbo blev ligesom konkursloven af 1872 udarbejdet af den i 1868 nedsatte 2. proceskommission. Efter konkurslovens gennemførelse i 1872 var det naturligt at tage også skifteloven ud af proceskommissionens store lovudkast og gennemføre denne lov særskilt, idet skifteloven uden vanskelighed kunne indpasses i den daværende procesordning (10).

8. Se *P.V. Jacobsen*: Breve, 1899, side 93 og *Deuntzer*. Skifteret, side 532.

9. Lov nr. 155 af 30. november 1874 om skifte af dødsbo og fællesbo, som ændret ved lov nr. 58 af 18. marts 1925, lov nr. 412 af 18. december 1963, lov nr. 207 af 21. maj 1969, lov nr. 259 af 4. juni 1969, lov nr. 346 af 26. juni 1975, lov nr. 299 af 8. juni 1977, lov nr. 170 af 14. maj 1980, lov nr. 212 af 13. maj 1981 og lov nr. 396 af 13. juni 1990.

10. Rigsdagstidende 1872/73 tillæg A sp. 1380 f.

Ved skifteloven opretholdtes det før loven i praksis udviklede system, at et bo anses for stående under offentlig skiftebehandling, indtil bestemmelse træffes om udlevering til privat skifte eller til hensiddet i uskiftet bo. For at begrænse antallet af offentlige skifter, der fandtes at være for bekostelige, for langsomme og for forbundne, søgtes adgangen til at skifte privat udviklet. Da det ikke ansås for muligt at tilvejebringe en hurtig afklaring af, om boerne var insolvente eller solvente, forlod man det i praksis udviklede hovedkriterium derom og lod i stedet valget af behandlingsmåde og af, hvem der skulle have bestemmelsesretten, være afhængig af, om arvingerne vedgik det fulde ansvar for afdødes gæld eller ej.

Behandling ved testamentseksekutorer opretholdtes som alternativ til offentlig behandling ved skifteretten jf. lovens § 83, stk. 2.

3. Senere lovændringer

Ved **retsplejelovens** gennemførelse i 1916 opretholdtes skiftelovens regler om behandling af dødsboer m.v. I retsplejelovens kap. 58 indsattes imidlertid forskellige bestemmelser om behandling af de på skiftet opståede tvister samt om appel af skifterettens afgørelser. Skifterettens og eksekutors dømmende myndighed begrænsedes, idet egentlige retstvister, der hidtil efter skifteloven var blevet afgjort af skifteretterne eller eksekutorer, nu henvistes til procedure og pådømmelse ved underret eller landsret alt efter sagsgenstandens art og værdi. Allerede ved lov nr. 300 af 30. juni 1922 om ændring af **retsplejeloven** vendte man for så vidt angik boer, der behandledes af skifteretten, imidlertid tilbage til den ordning, der var gældende forud for retsplejeloven, hvorimod den ved retsplejeloven indførte ordning blev opretholdt for eksekutorboers vedkommende.

Ved lov nr. 58 af 18. marts 1925 revideredes skiftelovens kap. 5 og 6 om behandling af dødsbo, når der er en efterlevende ægtefælle, og der helt eller delvis har bestået formuefællesskab mellem ægtefællerne, samt om skifte af fællesbo i ægtefællernes levende live. Forslagene, som til dels byggede på de af Familieretskommissionen i 1918 udarbejdede regler om skifte, tilsigtede navnlig at gøre skiftereglerne mere overskuelige, men indeholdt ingen nye regler af større betydning,

Ved lov nr. 412 af 18. december 1963 gennemførtes betydelige ændringer i skiftelovens kap. 5 om behandling af dødsboer, når der er en efterlevende ægtefælle, samtidig med at lovens kap. 6 om skifte efter separation og skilsmisse m.v. blev revideret. Ændringerne i kap. 5 var udarbejdet af Arvelovsudvalget og tilsigtede navnlig at styrke den efterlevende ægtefælles stilling. Den væsentligste nydannelse var reglen i § 62 b, stk. 2, hvorefter den efterle-

III.A.3.

vende ægtefælle altid har ret til af boet at udtage så meget, at værdien heraf sammenlagt med vedkommendes boslod og arvelod og hans særeje udgør indtil 12.000 kr. (nu 150.000 kr.). Ved den ændrede affattelse af kap. 6, hvortil udkast var udarbejdet af Ægteskabsudvalget af 1957, jf. betænkning nr. 305/1962 om skifte mellem ægtefæller, blev der bl.a. givet adgang til efter kortvarige ægteskaber og i småboer at fravige reglen om, at fællesboet ved formuefællesskabets ophør skal deles lige mellem ægtefællerne, ligesom der blev gjort begrænsninger i den fortrinsret til udlæg i bestemte genstande, som tilkom den ægtefælle, der havde indbragt genstandene i boet. (11)

11. De øvrige ændringer af skifteloven er anført i note 9.

B. Hovedpunkter af gældende ret og skifteretspraksis

Efter de gældende regler kan et dødsbo berigtiges på følgende måder:

- efterlader intet,
- begravelsesudlæg,
- udvidet begravelsesudlæg,
- udlæg efter 150.000 kr.'s reglen i skiftelovens § 62b, stk. 2,
- uskiftet bo,
- vedgåelsesbehandling ved skifteretten,
- vedgåelsesbehandling ved eksekutor,
- privat skifte,
- ikke-vedgåelsesbehandling ved skifteretten,
- ikke-vedgåelsesbehandling ved eksekutor og
- konkursbehandling.

Antallet af dødsfald udgør for tiden ca. 60.000 årligt, jf. bilag 1.

1. Skifteretternes organisation og personale

Landet er inddelt i 82 byretskredse. Skifteforvaltningen hører under byretterne. Skifteretten ledes af en dommer, men i almindelighed forestås den daglige ledelse af en retsassessor eller erfarene dommerfuldmægtig. Retsassessorer og dommerfuldmægtige har i medfør af retsplejelovens § 17a, stk. 1, bemyndigelse til at udføre skifteforretninger. Efter retsplejelovens § 17a, stk. 2, kan dommeren bemyndige andre personer til at udføre skifteforretninger, såfremt der ikke skal træffes afgørelse i tvistigheder. Sådant bemyndigelse gives nu i praksis i meget vidt omfang til kontorfunktionærer - i det følgende betegnet som § 17a-fuldmægtige - som gennem det daglige arbejde og deltagelse i efteruddannelse har erhvervet de fornødne kvalifikationer. Denne personalegruppe berigtiger i vidt omfang boerne og deltager i et vist omfang i de offentlige boers behandling. Særlig i større skifteretter vil der herudover være beskæftiget kontorfunktionærer uden særlig bemyndigelse, der navnlig tager sig af ekspeditionerne i forbindelse med dødsanmeldelser og kassen og udfører sekretærfunktioner for juristerne m.v.

Skifteforvaltningen hører ifølge retsplejelovens § 14, stk. 1, til den egentlige **retspleje**, således at skifteretternes afgørelser er **judicielle**, og klage må gø-

res gældende ved appel til landsretten. Dette gælder også skifteretternes afgørelser vedrørende retsafgiftsberegning (skifteafgift m.v.). I visse relationer er skifteretternes virksomhed dog stadig af administrativ karakter. Dette gælder tilsyn med og revision af eksekutorboer samt beregning og opkrævning af arveafgift. Klager vedrørende disse forhold sker derfor ved administrativ rekurs.

2. Anmeldelse af dødsfald

Ifølge skiftelovens § 1 påhviler det en afdøds pårørende at anmelde dødsfaldet til skifteretten. Ved lov nr. 225 af 31. maj 1968 mistede denne regel imidlertid sin betydning, idet anmeldelse ifølge Kirkeministeriets bekendtgørelse nr. 562 af 15. november 1977 nu skal ske til **ministerialbogsføreren** (sognepræsten) i det sogn, hvor afdøde havde sin bopæl. Anmeldelse skal ske senest 2 dage efter dødsfaldet på et blanketsæt, der tillige indeholder anmodning om begravelse/ligbrænding, samt anmeldelse til bl.a. Folkeregister og skifteret. Sognepræsten skal »snarest muligt« efter modtagelsen af dødsattesten videresende dødsanmeldelsen til skifteretten i afdødes bopælskreds. Den dag, hvor anmeldelsen modtages i skifteretten, normalt 3-5 dage efter dødsfaldet, indføres dødsfaldet i skifterettens sagliste. Anmeldelserne indføres i kronologisk orden og med fortløbende numre. Saglisten består af et blanketsæt, der indeholder følgende blanketter:

1. et eksemplar, dér fungerer som skiftesagliste,
2. et arbejds eksemplar til brug for skifterettens ekspeditioner,
3. et eksemplar, der kvartalsvis indsendes til Rigsrevisionen, nu Justitsministeriet,
4. et eksemplar, der fungerer som indkaldelse af arvinger,
5. et eksemplar, der fungerer som forespørgsel til Centralregisteret for Testamenter,
6. et eksemplar, der sendes til den kommunale skattemyndighed med underretning om dødsfaldet (»blå seddel«), og
7. et eksemplar, der efter berigtigelsen fremsendes til den kommunale skattemyndighed med oplysning om, hvorledes boet behandles (»rød seddel«).

I saglisten indføres derefter løbende forskellige oplysninger om boernes behandling.

Er en person forsvunden, således at der ikke kan udstedes dødsattest, kan skifteretten, når det kan anses for sikkert, at den pågældende er død, ifølge retspraksis afsige kendelse derom, hvorefter boet kan skiftes. Foreligger sådan sikkerhed ikke, kan skifteretten efter lov om borteblevne beskikke en værge for den pågældende. Har den pågældende været forsvundet i 10 år, kan der ved civilretten afsiges dødsformodningsdom, hvorefter skifteretten kan tage boet under behandling. Lovens frist er dog kun 1 år, såfremt den pågældende ved sin forsvinden var i livsfare.

3. Skifteretternes kompetence

Var afdøde processuel udlænding, er danske skifteretter som udgangspunkt ikke kompetente til at behandle boet. Et fællesbo kan dog skiftes her, selvom afdøde var processuel udlænding, når den efterlevende ægtefælle inden skiftets påbegyndelse har eller får hjemting her i landet, jf. forudsætningen derom i UfR 1954.902 0.

Skifte efter en processuel udlænding kan i visse tilfælde finde sted her i landet efter henvisning fra Justitsministeriet i medfør af skiftelovens § 87, stk. 2.

Efter Den nordiske Dødsbokkonvention skal et skifte, når afdøde var statsborger og bosat i en af konventionsstaterne, foregå efter loven i den stat, hvor den pågældende ved sin død var bosat, og boet henhører da under retterne i denne stat.

Når en udlænding afgår ved døden her i landet, og der ikke skal foretages skifte efter den pågældende her, videreanmeldes dødsfaldet af skifteretten til Justitsministeriet. Dødsfald efter nordiske statsborgere videreanmeldes dog direkte til det pågældende lands egne myndigheder. Videreanmeldelser sker normalt på en genpart af den til skifteretten indgivne dødsanmeldelse med oplysning om eventuelt kendte efterladte aktiver her i landet.

4. Fra dødsfaldet til boernes berigtigelse

I tiden mellem dødsfaldet og boets berigtigelse anses boet som stående under offentlig skifte. Skifteretten er da enekompetent til at træffe bestemmelser vedrørende boets forhold. Reglerne i skiftelovens kapitel 2, der egentlig kun vedrører boer, der er under offentlig skiftebehandling som gældsfragåelses- eller gældsvedgåelsesboer, danner i praksis rammen om de foranstaltninger, skifteretten skal foretage dels for at sikre boets aktiver, dels for at tilvejebringe oplysninger om arve- og formueforholdene.

III.B.4.

Praksis har dog forlængst sat sig udover lovens detaljerede forskrifter om hurtig afholdelse af en begyndelsesforretning og sikring af aktiverne m.v. Under normale omstændigheder udsættes begyndelsesforretningen i medfør af skiftelovens § 13, stk. 2, til efter begravelsen. Der foretages ikke registrering, og der tages ikke skridt til sikring af afdødes aktiver inden boets berigtigelse, medmindre særlige forhold undtagelsesvist gør dette nødvendigt.

Bliver skifteretten bekendt med, at der er risiko for, at arvinger eller andre vil fjerne indboeffekter eller andre aktiver, eller at der på afdødes bopæl findes større kontante beløb, smykker eller lignende, vil retten dog registrere aktiverne og tage lettere omsættelige aktiver i sin varetægt. Er der tale om dødfundne personer, indleveres nøgler, kontanter, bankbøger og lignende normalt af politiet til skifteretten. Drev afdøde en forretning eller en landbrugsejendom, kan der være behov for udpegning af en ansvarlig leder og efter omstændighederne tillige for en hurtig registrering. Var afdøde part i gensidigt bebyrdende kontrakter, som lejekontrakter eller arbejdskontrakter med ansatte, kan skifteretten inden boets berigtigelse efter omstændighederne være nødsaget til at tage stilling til, om boet skal indtræde i aftalerne. Skal der inden boets berigtigelse træffes afgørelser af større rækkevidde, f.eks. vedrørende en igangværende forretning, søges dette normalt gjort i samråd med arvingerne og eventuelt tillige større kreditorer.

Anmeldes inden boets berigtigelse over for skifteretten fordringer på afdøde, må en viderebehandling af disse afvente afgørelsen af boets behandlingsmåde.

I tiden inden boets berigtigelse modtager skifteretterne en del henvendelser, dels fra arvinger eller kreditorer, der ønsker oplysning om forskellige forhold, dels fra udlejere eller plejehjem, der ønsker snarlig ryddeliggørelse af afdødes lejlighed eller værelse.

Gives ved dødsfaldets anmeldelse ikke oplysninger om de pårørende, lader skifteretten efter omstændighederne ransagning og registrering foretage på afdødes bopæl og retter henvendelse til Folkeregisteret for at få nærmere oplysninger om afdødes familieforhold. Endvidere rekvireres en kopi af afdødes seneste selvangivelse hos skattevæsenet. Boets berigtigelse kan da trække ud.

Foreligger der ikke oplysning om, at boet vil blive berigtiget af en advokat, indkalder skifteretten til et begyndelsesmøde, der søges afholdt 2 til 3 uger efter dødsfaldet. I den mellemliggende tid har begravelse eller bisættelse fundet sted, og skifteretten vil fra Centralregisteret for Testamenter have modtaget svar på, om afdøde havde oprettet testamente. Til første møde indkaldes som regel kun den eller dem, der efter dødsanmeldelsen kan rettes henvendelse til, med opfordring om at medbringe oplysninger om afdødes arv- og formueforhold, et eventuelt testamente, seneste selvangivelse og

kontrabøger m.v. Første møde i skifteretten holdes normalt under forsæde af en § 17a-fuldmægtig og varer som regel ca. 1/2 time. Ifølge retsplejelovens § 14, stk. 3, skal skifteretten bistå den efterlevende ægtefælle og arvingerne med udfærdigelse af anmeldelser og opgørelser, som skal indsendes til skifteretten i henhold til skifteloven, arveloven og arveafgiftsloven, medmindre udfærdigelsen på grund af boets størrelse eller beskaffenhed vil være særligt tidkrævende eller kræve særlige undersøgelser. Denne vejledningspligt og retshjælp omfatter bistand til udfærdigelse af anmodning om boets udlevering, vejledning om arve- og afgiftsmæssige forhold, hvor offentligt skifte kommer på tale, om skifteomkostninger samt om hovedtrækene i de skattemæssige forhold, der kan være af betydning for valg af behandlingsmåde.

Mangler enkelte oplysninger, f. eks. vedrørende et indestående på en kontrabog, vil skifteretten ofte selv søge forholdet oplyst eventuelt ved telefonisk henvendelse. Meddelelser om indeståender på feriegiro og i Lønmodtagerens Dyrtsidfond sendes automatisk til skifteretten.

Kan der i første møde tilvejebringes tilstrækkelige oplysninger om arve- og formueforholdene m.v., kan boet berigtiges straks i mødet.

Kan der ikke opnås tilstrækkelig klarhed om arve- og formueforholdene, eller mangler fuldmagter fra medarvinger, udsætter skifteretten berigtigelsen. Udsættelse kan enten ske til nyt møde i skifteretten eller således, at de pårørende anmodes om at eftersende det manglende. Udsættelse vil også finde sted, såfremt arvingerne på mødet tilkendegiver, at de ønsker at rette henvendelse til en advokat for at lade denne forestå boets berigtigelse, eller fordi de ønsker først at rådføre sig med en advokat eller andre. I komplicerede boer opfordrer skifteretten ofte arvingerne til at søge advokatbistand.

Begæring om berigtigelse som begravelsesudlæg, efter 150.000 kr.'s reglen i skiftelovens § 62 b, stk. 2, til uskiftet bo eller til privat skifte kan enten fremsættes skriftligt eller mundtligt til skiftebogen, der derefter underskrives. Begæringen skal indeholde en række oplysninger om afdødes arve- og formueforhold. Skifteretten bistår i første møde arvingerne med udfærdigelse af begæringen på standardiserede blanketter. Kommer begæringen fra en advokat, vil den oftest være individuelt konciperet.

Imødekommes begæringen, udfærdiger skifteretten efter anmodning straks i første møde en skifteretsattest, der angiver, hvorledes boet er berigtiget, og hvem der er legitimeret til at disponere over afdødes aktiver. Berigtiges boet som et begravelsesudlæg eller som et 150.000 kr.'s udlæg, kan attesten udfærdiges som en bekræftet fotokopi af begæringen med skifterettens påtegning om, at den er taget til følge. Er begæringen fremsat til skiftebogen, udfærdiges bekræftet fotokopi af denne. Når boet berigtiges til uskiftet bo eller til privat skifte, udfærdiges attesten på en særlig blanket, der alene

III.B.4.

---

angiver behandlingsmåden og til hvem, boet er udleveret. For skifteretsattester betales en retsafgift på 100 kr. Kræver den valgte skifteform, at der senere skal indsendes opgørelser til skifteretten eller til skattevæsenet, udleveres i første møde blanketter dertil, og sagsbehandleren vejleder i nødvendigt omfang om den korrekte udfyldelse af disse.

Har arvingerne efter dødsfaldet rettet henvendelse til en advokat, er det kutyme, at advokaten telefonisk eller skriftligt orienterer skifteretten om, at boet berigtiges af ham. Første møde i skifteretten bortfalder da, og skifteretten stiller sagen i bero. Advokaten udfærdiger en begæring om boets udlevering og fremsender denne til skifteretten, der herefter på anmodning udfærdiger skifteretsattest.

Indeholder afdødes testamente bestemmelse om, at boet skal eller kan behandles som eksekutorbo, stiller skifteretten sagen i bero, indtil det er afklaret, om eksekutor opnår bevilling gennem statsamtet.

Er det straks efter dødsfaldets anmeldelse klart, at boet skal skiftes offentligt, navnlig fordi der i boet er umyndige arvinger, eller fordi en arving allerede har fremsat ønske derom, vil første møde blive berammet hos en af skifterettens jurister. Bliver det først under første møde klart, at boet skal skiftes offentligt, vil berigtigelsen som regel blive udsat til videre foretagelse hos en jurist.

Skifterettens jurister fører tilsyn med og vejleder det ikke-juridisk uddannede personale og træffer afgørelse i alle tvister, der måtte opstå inden boernes berigtigelse eller i forbindelse hermed.

5. De enkelte skifteformer

5.1. Boer, der sluttet uden egentlig skiftebehandling

5.1.1. Intet efterladt

Denne berigtigelsesform anvendes i praksis oftest, når afdøde var et lille barn. Berigtigelsen sker ved et notat til saglisten om, at afdøde intet har efterladt.

5.1.2. Begravelsesudlæg

Ca. **27%** af boerne sluttet ved begravelsesudlæg uden skiftebehandling.

I medfør af skiftelovens § 10, stk. 1, kan skifteretten, hvis boets aktiver ikke skønnes at kunne dække andre udgifter end begravelsesudgifterne, ud-

lægge aktiverne til den, som har betalt eller erklærer at ville betale begravelsesudgifterne. Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med konkurslovens § 92, der bestemmer, at rimelige begravelsesudgifter betales forlods i insolvente dødsboer. Var afdøde gift, sker udlægget normalt til ægtefællen. Ellers kan udlæg ske til afdødes børn, nære pårørende, herunder en samlever, men der kan også foretages udlæg til et bedemandsfirma eller til en institution. Til begravelsesudgifterne henregnes udover omkostningerne ved selve begravelsen, også udgiften til gravsten, til vedligeholdelse af gravstedet i fredningsperioden samt rimelige udgifter til følgets sammenkomst. Værdien af de aktivbeholdninger, der udlægges, vil som regel være i størrelsesorden mellem 3.000 kr. og 20.000 kr. Ved afgørelsen af, om udlæg kan ske, skal alle den afdødes ubehæftede aktiver tages i betragtning. Var afdøde gift, og var der formuefællesskab, skal efter praksis hele fællesboet tages i betragtning. De aktivtyper, der normalt udlægges, er mindre indestående i pengeinstitutter, mindre kontante beløb, indbo, løntilgodehavender, feriepengetilgodehavender, og indestående i Lønmodtagernes Dyrtidsfond m.v. For så vidt angår aktiver, der er behæftet med pant eller ejendomsforbehold, tages alene hensyn til friværdien. Indbo ansættes til en anslået salgsværdi. Er der tvivl om værdien, kan skifteretten forlange, at der forinden foretages en nøjere registrering og vurdering.

Boet har ikke krav på eventuel overskydende skat for året forud for dødsfaldet eller for mellemprioriteten. En efterlevende ægtefælle har derimod ret til, uanset om det er ægtefællen eller andre, der har fået boet udlagt, at få udbetalt overskydende skat for året forud for dødsåret, jf. kildeskattelovens § 14, stk. 9. Overskydende skat udbetales uden om boet og påvirker ikke udlægget. Ægtefællen har ligeledes krav på eventuel overskydende skat for mellemprioriteten. Ægtefællen må da inden 1 måned efter begravelsesudlægget til den kommunale skattemyndighed indsende selvangivelse med krav om afsluttende ansættelse.

Udlægsmottageren bliver ved udlægget ejer af de aktiver, der er omfattet af udlægget, men hæfter ikke for den afdødes gæld. Er de udlagte aktiver behæftet med pant eller ejendomsforbehold, bevares disse rettigheder dog over de udlagte aktiver.

5.1.3. Udvidet begravelses udlæg

Ved lov nr. 170 af 14. maj 1980, der trådte i kraft den 1. juli samme år, indsattes den nugældende bestemmelse i skiftelovens § 10, stk. 2. Efter denne kan boet slutes uden skiftebehandling, hvis de aktiver, som ikke medgår til dækning af begravelsesudgifterne, er af så ringe værdi, at de ikke kan dække omkostningerne ved en egentlig bobehandling, eller hvis aktivernes værdi står

III.B.5.1.3.

---

i åbenbart misforhold til omfanget af det arbejde, en bobehandling vil kræve. Bestemmelsens anvendelsesområde er navnlig boer, i hvilke aktiverne ikke kan dække udgifterne til proklama og salær til skifterettens medhjælper i forbindelse med et offentligt skifte, og/eller hvor det beløb, som vil fremkomme til udlodning til en større kreds af arvinger, vil være ganske beskedent. Er boet insolvent, kan bestemmelsen tillige anvendes i tilfælde, hvor en egentlig skiftebehandling alene vil give en ringe dividende til kreditorerne. Allerede før bestemmelsens indførelse var det ved de fleste skifteretter blevet praksis, at boet udlagdes til dækning af begravelsesomkostningerne, selvom aktiverne oversteg begravelsesomkostningerne med nogle få tusinde kroner. Med § 10, stk. 2, legaliseredes den hidtil fulgte praksis. Efter bestemmelsens indførelse udlægges imidlertid væsentligt større overskud.

Afgørelsen af, om udlæg efter § 10, stk. 2, kan ske, træffes efter et skøn over, hvilken bobehandling der ellers ville være alternativet, samt arvingernes og kreditorernes interesser. Udlægget kan ske til den eller dem, der betaler eller vil betale begravelsesomkostningerne, til en eller flere af afdødes efterladte eller til statskassen. Af motiverne til bestemmelsen fremgår, at skifteretten i tvivlstilfælde bør indkalde eller orientere de kendte arvinger, særligt livs- og testamentsarvinger, således at disse kan få lejlighed til at ytre sig, inden der træffes afgørelse. Bestemmelsen i § 10, stk. 2, har vist sig at være et nyttigt instrument til på en praktisk og hurtig måde at få sluttet mange småboer, der ellers måtte tages under offentlig skiftebehandling, fordi arvingerne på grund af aktivernes ringe størrelse ikke kan ventes at ville vedgå gældsans varet. En for liberal anvendelse af bestemmelsen kan imidlertid medføre, at kreditorers, afgiftsmyndigheders og arvingers interesser trædes for nær. I praksis har den sidstnævnte gruppe undertiden givet anledning til visse problemer. Der har hos skifteretterne været nogen usikkerhed med hensyn til, hvor stort et overskud, der efter fradrag af begravelsesudgifterne, kan udlægges. I praksis udlægges i almindelighed ikke overskud, der overstiger 15-25.000 kr. Såfremt afdøde har efterladt en ægtefælle, er der dog tendens til at udlægge noget større overskud. Efterlader afdøde sig flere arvinger, og er der tale om større overskud, sker udlæg undertiden til alle arveberettigede slægtninge eller til en enkelt af disse i henhold til fuldmagt fra de andre. Et sådant udlæg rummer dog ofte et ikke ubetydeligt arbejde for skifteretten, og disse boer behandles derfor som regel af en jurist. Retsvirkningerne over for afdødes kreditorer er de samme som ved udlæg efter § 10, stk. 1. Der skal ikke svares arveafgift af overskuddet.

Når et begravelsesudlæg er gennemført, tilbagesender skifteretten eventuelt anmeldte fordringer med påtegning om, at boet er udlagt til dækning for begravelsesomkostningerne.

Såfremt der efter begravelsesudlægget fremkommer yderligere aktiver,

må boet genoptages. Er aktivet af ringe værdi, kan det hyppigt udlægges til yderligere dækning af begravelsesudgifterne. Kan aktivet ikke udlægges på denne måde, må der i stedet gennemføres en egentlig skiftebehandling. Det allerede udlagte indgår da som hovedregel ikke i boet, jf. § 10, stk. 3.

Kommer der i anledning af dødsfaldet en forsikringssum til udbetaling, skal de berettigede til skifteretten indgive anmeldelse derom med henblik på opkrævning af eventuel arveafgift.

5.1.4. Udlæg til ægtefællen (150.000 kr's udlæg)

Ca. 4% af alle boer berigtiges nu i medfør af denne bestemmelse.

Efter skiftelovens § 57, stk. 1, kan skifteretten, hvis det konstateres, at der under hensyn til den efterlevende ægtefælles særlige rettigheder intet bliver at skifte, udlægge boet til ægtefællen uden skiftebehandling. Den bestemmelse om ægtefællens særlige rettigheder, der har størst betydning, er § 62 b, stk. 2. Efter denne kan den efterlevende ægtefælle udtage så meget af boet, at det sammenlagt med ægtefællens bos- og arvelod og eventuelle fuldstændige særeje udgør indtil 150.000 kr. Bestemmelsen kan benyttes, uanset hvilken formueordning der var i ægteskabet. Beløbsgrænsen, der oprindeligt var 12.000 kr., blev ved lov nr. 207 af 21. maj 1969 forhøjet til 20.000 kr., ved lov nr. 170 af 14. maj 1980 til 50.000 kr. og ved lov nr. 396 af 13. juni 1990 til den nugældende grænse på 150.000 kr.

Opgørelsen over boets aktiver og passiver »grundes på den længstlevendes egen opgørelse«, jf. skiftelovens § 60. Opgørelsen, herunder ansættelserne af værdier, kan anfægtes af arvingerne.

I boer med enkle formueforhold, f.eks. med et eller flere indestående i pengeinstitutter, indbo, en bil, en andelslejlighed og med passiver, f.eks. bestående i en mindre gæld til et pengeinstitut og skyldige restskatter, vil det allerede ved første retsmøde ofte være muligt for skifteretten at vurdere, om betingelserne for udlæg til ægtefællen er til stede. Finder skifteretten imidlertid, at visse aktiv- eller passivposter bør dokumenteres nærmere, vil boets berigtigelse blive udsat til et nyt møde, eller indtil den nødvendige dokumentation er eftersendt. I boer med mere komplicerede formueforhold, navnlig hvor der efterlades fast ejendom eller en forretning, vil berigtigelsen af boet være mere omfattende, og den efterlevende ægtefælle vil ofte have søgt advokatbistand. Behandlingen af sådanne boer ved skifteretten overgår da ofte til en jurist. Det er i praksis sjældent, at disse boer tages under offentligt skifte, men skifteretten vil som regel stille krav om, at der sker en egentlig vurdering af aktiverne, og at gældsposterne nøje dokumenteres. Der afholdes så hyppigt flere møder i skifteretten, eventuelt med deltagelse af afdødes børn.

III.B.5.1.4.

Efter § 57 kræves det, at den efterlevende ægtefælle overtager ansvaret for afdødes gæld.

I skattemæssig henseende sidestilles udlæg efter § 57, stk. 1, med berigtigelse til uskiftet bo.

5.1.5. Uskiftet bo

Ca. 23% af alle boer udleveres til uskiftet bo.

Efter reglerne i arvelovens kapitel 3 har en efterlevende ægtefælle ret til at overtage fællesboet uden at skifte med fælles livsarvinger. Efterlader afdøde sig særlige livsarvinger, der er myndige, kan udlevering af boet til uskiftet bo med dem kun ske med deres samtykke. Er de særlige livsarvinger umyndige, er uskiftet bo betinget af samtykke fra værgerne og godkendelse fra skifteretten. Udleveres boet til uskiftet bo med afdødes mindreårige sørbørn, overtager ægtefællen den privatretlige forsørgelsespligt over for dem, jf. arvelovens § 9, stk. 2. Ægtefællen er på begæring pligtig til at skifte med sørbørn, når de bliver myndige. I praksis skifter ægtefællen ofte straks med sådanne sørbørn og kan derefter fortsætte det uskiftede bo med eventuelle fællesbørn. Er sørbørnene myndige, foregår udskiftningen ofte på den måde, at de pågældende meddeler arveafkald mod et vederlag. Sørbørnene undgår herved at skulle tage stilling til spørgsmålet om eventuel vedgåelse af gælden.

Boet kan ikke udleveres til uskiftet bo, såfremt ægtefællen er under konkurs, eller det godtgøres, at han eller hun ikke har tilstrækkelige midler til at dække sine forpligtelser, jf. arvelovens § 10. Normalt foretages ingen nærmere undersøgelse af disse forhold fra skifteretternes side, idet man nøjes med en erklæring fra ægtefællen. Er ægtefællen umyndig, kan boet kun udleveres til uskiftet bo, hvis skifteretten finder dette forsvarligt, jf. arvelovens § 11.

Efter arvelovens § 13 skal ægtefællen inden 6 måneder efter dødsfaldet til skifteretten indlevere en opgørelse over fællesboets aktiver og passiver samt over sit eget fuldstændige særeje. Justitsministeriet har udfærdiget en særlig blanket dertil. Udgør boets beholdning mindst 50.000 kr., indleveres opgørelsen i 2 eksemplarer, hvoraf skifteretten skal sende det ene eksemplar til den kommunale skattemyndighed. Skifteretten kan forlænge 6 måneders fristen. Indsendes opgørelsen ikke, kan ægtefællen pålægges tvangsbøder. Når fællesboopgørelsen indsendes, vil den normalt blive revideret af den sagsbehandler, der berigtigede boet. Da fællesboopgørelsen ikke danner grundlag for nogen afgiftsberegning, er revisionen af opgørelsen yderst summarisk. Opgørelsen opbevares i den skifteret, som berigtigede boet. Når boet senere skiftes, skal opgørelsen fremlægges. Fællesboopgørelsen tjener

bl.a. til kontrol af, om der i mellemtiden er foretaget dispositioner, der udløser gave- eller arveafgift, jf. arveafgiftslovens § 14, stk. 3. Arvingerne har ret til at gøre sig bekendt med opgørelsen og får således også et udgangspunkt for at dokumentere, om der fra den efterlevendes side er sket et misbrug af boets midler, der kan påtales efter reglerne derom i arveloven.

Efter arvelovens § 16 overtager ægtefællen ansvaret for den førstafdødes gæld og har efterfølgende mulighed for at udstede præklusivt proklama efter skiftelovens regler. Denne sidste fremgangsmåde anvendes imidlertid kun yderst sjældent.

Skifte af det uskiftede bo skal ske senest ved den efterlevendes død. Den efterlevende kan imidlertid til enhver tid selv fremsætte begæring om skifte. Skifte skal som udgangspunkt ske, når den efterlevende ægtefælle vil indgå nyt ægteskab. Statueres det, at ægtefællen har misbrugt det uskiftede bo, er ægtefællen forpligtet til på begæring at skifte med arvingerne.

Hvis samtlige førstafdødes livsarvinger dør, mens ægtefællen sidder i uskiftet bo, er det hidtil antaget, at det uskiftede bo ophører, og at ægtefællen overtager boet som eneste arving med den følge, at ægtefællen skal betale arveafgift. Ved en af skifteretten i Hvidovre den 27. marts 1985 afsagt kendelse, der ikke blev kæret, blev det imidlertid statueret, at det uskiftede bo ikke, som af Rigsrevisionen påstået, kunne anses for ophørt i denne situation. Det må på denne baggrund antages, at gældende ret nu går ud på, at der ikke skal skiftes, men det er p.d.a.s. noget uklart, efter hvilke retsprincipper fortsættelsen af det uskiftede bo finder sted.

Problemet omfang er dog blevet begrænset til det civilretlige, efter at Skattedepartementet i 1986 traf afgørelse om, at den efterlevende ægtefælle også i denne situation kan få udsættelse med arveafgiftens betaling efter arveafgiftslovens § 14 A.

5.2. Skiftede boer

5.2.1. Privat skifte

Ca. 39% af alle boer og ca. 86% af de egentligt skiftede boer udleveres til privat skifte. Det beror på arvingernes initiativ, om boet skal skiftes privat, jf. skiftelovens §§ 71 og 72. Fremkommer ingen begæring om privat skifte, tages boet under offentlig behandling. Betingelserne for privat skifte er, at arvingerne er enige derom, at arvingerne er tilstede eller repræsenterede, at ingen af arvingerne er umyndige, at arvelader ikke i testamente har foreskrevet offentligt skifte, herunder eksekutorbehandling, og at arvingerne overtager gældsansvaret efter den afdøde. Er en arving under konkurs, kan boet

III.B.5.2.1.

---

kun under særlige betingelser skiftes privat, jf. konkurslovens § 35, stk. 1. Endelig skal arvingerne enes om at pege på en person, der på boets vegne kan modtage meddelelser fra skatte- og afgiftsmyndighederne. Betingelserne skal være opfyldt på det tidspunkt, hvor skifteretten tager begæringen til følge.

Til flere af reglerne knytter der sig undtagelser. En af de praktisk vigtigste er muligheden for senere at **udlevere** et bo under offentligt skifte til privat skifte i henhold til skiftelovens § 75, selvom der i boet er umyndige eller fraværende arvinger.

Enhver arving kan, indtil et privat skiftet bo er sluttet, begære boet taget under offentlig skiftebehandling. Boet behandles da som et gældsvedgælsesbo. Interessen for at lade et bo skifte privat fremfor offentligt kan have flere årsager: Behandlingen er mere formløs og billigere end ved offentligt skifte. Arvingerne får straks selv rådighed over aktiverne og bestemmer principielt selv, hvor længe bobehandlingen skal vare.

Omfanget af skifteretternes arbejde med private boer er meget forskelligt fra bo til bo. Har arvingerne straks efter dødsfaldet rettet henvendelse til en advokat, vil skifteretten blive lettet væsentligt. Advokaten vil affatte begæringen om boets udlevering, således at første møde i skifteretten bortfalder, og skifteretten undgår tillige en del henvendelser fra arvinger og andre. Endelig indbærer advokaters medvirken, at boopgørelsernes kvalitet højnes til lettelse ved skifterettens revision.

Skifteretten kontrollerer under det første møde eller senere, om betingelserne for privat skifte foreligger, hvilket indebærer, at der foretages en undersøgelse af et eventuelt testamente. Havde afdøde været gift, men blev ægteskabet opløst ved død eller skilsmisse, eller var afdøde separeret, vil det endvidere være nødvendigt at få dokumenteret, hvorledes der blev forholdt ved førstafdødes død, eller i tilfælde af separation eller skilsmisse, om fællesboet er blevet skiftet. Arvingerne er hyppigt uden sikrere oplysninger om sådanne forhold, hvorfor skifteretten er behjælpelig med tilvejebringelse af den fornødne dokumentation.

Ifølge kildeskattelovens § 14 skal boet senest 6 måneder efter dødsfaldet til den kommunale skattemyndighed indgive en opgørelse over aktiver og passiver ved dødsfaldet. Skiftes et uskiftet bo i ægtefællens levende live, indsendes opgørelse i henhold til kildeskattelovens § 20 senest 2 måneder efter, at begæringen om skifte er imødekommet. Opgørelserne har flere formål. § 14-opgørelsen skal tjene som grundlag for kontrol af afdødes indkomst- og formueforhold i årene forud for dødsfaldet. Opgørelsernes indhold er endvidere sammen med den endelige boopgørelse af betydning for, om boet er skattepligtigt. Indgiver arvingerne ikke rettidigt § 14 -eller § 20 - opgørelse, indkaldes boets repræsentant til møde i skifteretten. Lykkes det ikke ved dette at udfærdige opgørelsen, tages boet under offentlig behandling.

Arvingerne hæfter som udgangspunkt personligt og proratarisk for afdødes gæld, jf. skiftelovens §§ 52 og 53, jf. § 81. Deler arvingerne imidlertid boet uden at betale gæld, som forinden er anmeldt, hæfter de solidarisk. Arvingerne har efter boets udlevering adgang til at udstede præklusivt proklama, og dette sker i stigende omfang. Når boet bliver udleveret til privat skifte, underretter skifteretten de kreditorer, som har anmeldt deres krav.

Boopgørelsen skal efter arveafgiftsloven § 26, stk. 1, indsendes til skifteretten senest 15 måneder efter dødsdagen. Denne frist må ses i sammenhæng med, at et privatskiftet bo kun kan bestå som selvstændigt skattesubjekt i indtil 15 måneder efter dødsfaldet, jf. kildeskattelovens § 20. Til brug for udfærdigelse af boopgørelser i private boer, er der udfærdiget 5 forskellige formularer, men der er ingen formularvang. I boer med enkle formueforhold benyttes som regel udelukkende blanketopgørelser. I større boer udfærdiges hyppigt og navnlig i tilfælde, hvor advokater medvirker, specificerede opgørelser. I blanketten indføres da blot hovedtallene. Boopgørelsen skal underskrives af alle arvinger, eventuelt i henhold til fuldmagt, men ikke af legatarer. Arvingerne skal tillige af hensyn til afgiftsberegningen afgive erklæring om eventuelle gaver, arveforskud og forsikringsbeløb.

Den sagsbehandler, som berigtigede boet, reviderer normalt opgørelsen. Det kontrolleres, om opgørelsen er rettidig. Skifterettens revision, hvorom der er givet regler i arveafgiftsloven §§ 28 og 31, vil foruden en talrevision navnlig være rettet mod at påse, om alle kendte aktiver og indtægter er medtaget, om de fradrag for passiver, der er foretaget, er berettigede, og om arven er rigtig fordelt efter loven eller et eventuelt testamente. Ved revisionen skal skifteretten endvidere undersøge, om der foreligger andre erhvervelser til afgiftsmæssig berigtigelse, f.eks. livs- eller ulykkesforsikringer. Revisionen giver undertiden anledning til, at skifteretten forlanger yderligere oplysninger eller dokumentation. Når revisionener afsluttet, og eventuelle berigtigelser er foretaget, sender skifteretten det ene eksemplar af boopgørelsen til den kommunale skattemyndighed til godkendelse af værdiansættelserne, jf. kildeskattelovens § 16, stk. 4. Når skattemyndighedernes afgørelse foreligger, sendes en kopi heraf til skifteretten, der herefter foretager beregningen af arveafgift.

Ved nogle skifteretter revideres og underskrives afgiftsberegningen altid af en jurist, mens det ved andre skifteretter er en § 17a-fuldmægtig, der selvstændigt udfærdiger og underskriver afgiftsberegningen. Vanskeligere afgiftsberegninger vil dog altid blive foretaget af dier godkendt af en jurist. Skifteretten sender genpart af afgiftsberegningen til boets repræsentant og drager omsorg for, at afgiften indgår og om fornødent inddrives. Har en efterlevende ægtefælle i henhold til arveafgiftslovens § 14 A indgivet begæring om udsættelse med afgiftspligtens indtræden, og tages begæringen til følge,

III.B.5.2.1.

---

sender skifteretten meddelelse derom til Datacentralen og til den kommunale skattemyndighed. I tilfælde af senere ophør med udsættelsen, sender skifteretten yderligere meddelelse til Datacentralen.

Som nævnt udleveres en del boer senere til privat skifte, selvom en eller flere af arvingerne, men ikke alle, er umyndige eller fraværende, jf. skiftelovens § 75. Disse boer behandles sædvanligvis af en jurist. Det beror på skifterettens skøn, om sådanne boer kan udleveres til fortsat privat skifte. Skifteretten vil som regel indkalde de myndige arvinger og værgerne for de umyndige arvinger til en skiftesamling, hvor der til protokollen tilføres samme oplysninger om arve- og formueforholdene som ved et offentligt skiftet bo. Udover de i skiftelovens § 75 nævnte betingelser stiller skifteretten som regel også krav om, at en advokat skal forestå behandlingen, at der udstedes præklusivt proklama, og at de myndige arvinger erklærer, at de solidarisk vil friholde umyndige arvinger for et hvert gældsansvar, der måtte følge af gældsvedgåelsen. Skønner skifteretten det herefter forsvarligt at lade de umyndige arvinger vedgå gældsansvaret, kan skifteretten udlevere boet til fortsat privat skifte. Såfremt sådan udlevering sker i første skiftesamling, betales alene en retsafgift på 400 kr., jf. retsafgiftslovens § 29. På begæring udstedes derefter skifteretsattest. Nogle skifteretter accepterer dog at udlevere boet efter skiftelovens § 75 på grundlag af en skriftlig begæring, såfremt der samtidigt gives fyldestgørende oplysninger om boets formueforhold.

Skifteretten skal godkende eventuelle salg af faste ejendomme.

Boopgørelsen skal være en egentlig opgørelse som i et offentligt bo, jf. skiftelovens § 78. Opgørelsen revideres af en jurist. Revisionen vil som regel have et omfang, der ligger tæt på den revision, som foregår i et offentligt bo. Skifteretten fører endelig kontrol med, at de umyndige eller fraværende arvingers arv indsættes i en godkendt forvaltningsafdeling.

5.2.2. Offentligt skifte

Offentlig skiftebehandling kan foregå enten ved skifteretten eller ved eksekutor. Knap 7% af alle boer skiftes offentligt. Heraf behandles ca. 4/5 ved skifteretterne, medens de resterende 1/5 behandles ved eksekutorer. Reglerne om behandlingsmåden ved skifteret og eksekutor er i hovedtræk ens.

a. Skifteretsbehandling. Gældsfragåelsesboer

Berigtiges et bo ikke på anden måde, tages det under offentligt skifte som gældsfragåelsesbo efter skiftelovens kapitel 3 eller som gældsvedgåelsesbo efter skiftelovens kapitel 4. De fleste boer, der behandles af skifteretten er gældsfragåelsesboer, enten fordi arvingerne ikke ønsker at vedgå gældsansvaret, eller fordi der er umyndige eller fraværende arvinger. Offentligt skif-

tede boer behandles af skifteretten selv, men som regel antages nu en advokat som medhjælper til at bistå med forskellige opgaver. Ved skifteretten udføres arbejdet af en jurist med bistand af en kontorfunktionær. Omfanget af arbejdet i disse boer varierer meget. Er arveforholdene uoplyste, er der tale om vanskelige aktiver, f.eks. en igangværende virksomhed, faste ejendomme, aktier, skibsanparter m.v., eller er boet insolvent, vil bobehandlingen kunne blive omfangsrig og tidkrævende. I større boer skal tillige udfærdiges selvangivelser for mellemprioden og for boprioderne.

Til begyndelses- og registreringsforretningen, der under et offentligt skifte ved skifteretten søges **afholdt** samtidig med den første skiftesamling i boet, jf. skiftelovens §§ 12, 15 og 16, stk. 2, indkaldes alle arvinger. Disse kan give fuldmagt til medarvinger eller andre. I særlige tilfælde indkaldes også større kendte kreditorer. På mødet tages der stilling til spørgsmålet om gældsvedgåelse og til arveforholdene. Aktiverne registreres, ligesom der tages stilling til andre aktuelle spørgsmål. Mødet varer sjældent under 1 time og kan vare op til flere timer.

Det passerede tilføres i hovedpunkter skifteprotokollen. Udskriften deraf tjener som et praktisk redskab for såvel skifteretten som for skifterettens medhjælper, der ofte ikke vil være til stede ved første møde. Lykkes det ikke i første møde at få fuldstændige oplysninger om arveforholdene, kan det være nødvendigt efterfølgende at foretage eftersøgning gennem Folkeregisteret og cpr-registeret m.v. Eventuelle testamenter og ægtepagter gennemgås. Såfremt såvel en umyndig som dennes værge er arvinger i boet, beskikker skifteretten i medfør af myndighedslovens § 58 en særlig værge for den umyndige. Opstår der behov for beskikkelse af en særlig værge for en fraværende arving, skal beskikkelsen ifølge myndighedslovens § 59 foretages af statsamtet.

Oplysninger om boets aktiver skaffes fra arvingerne, fra en efterlevende ægtefælle eller samlever. Der foreligger normalt en kopi af den seneste selvangivelse og udskrifter fra pengeinstitutter med oplysning om konti, depoter m.v.

Næsten alle skifteretter har nu etableret en forvaltningsordning med et pengeinstitut, der administrerer boets kontante midler og værdipapirer. Forvaltningsordningen indebærer, at kontanter og værdipapirer ikke opbevares i skifterettens kasse iten afleveres til pengeinstituttet.

Registreringen af boets aktiver foregår på særlige formularsæt, der derefter blot kan fremlægges til protokollen med eventuelle bemærkninger til de enkelte aktiver. På registreringsbladet angives samtlige aktiver, afdøde har efterladt sig. Skifteretten skal snarest og i videst muligt omfang tage aktiverne i sin varetægt. Dette sker f.s.v.a. kontanter og værdipapirer ved, at det pengeinstitut, skifteretten har forvaltningsordning med, i henhold til fuld-

magt fra skifteretten opsiges og hjemtager konti i andre pengeinstitutter og drager omsorg for oprettelse af nyt kontonummer i værdipapircentralen. Alle ind- og udbetalinger sker gennem pengeinstituttet ved hjælp af anvisningsformularer. Findes der i boet fast ejendom, tinglyses meddelelse om offentligt skifte, jf. tinglysningslovens § 13. Andre aktiver kan give anledning til andre typer af sikringsforanstaltninger.

Aktiverne skal principielt værdiansættes til deres handelsværdi. En nøjere værdiansættelse på dette tidspunkt af boets behandling undlades dog, medmindre det er tvivlsomt, om boet er solvent eller skattefrit.

Der benyttes i praksis ikke længere vidner ved registreringen. Til registrering af indboeffekter vil skifteretten som regel ved første møde udmelde en vurderingsmand til at foretage registrering og vurdering. Vurderingsmanden kan være en lokal auktionsleder eller en anden person med en vis faglig baggrund. Vurderingsmanden udfærdiger en liste, der sendes til arvingerne med henblik på eventuel senere fordeling af effekterne blandt disse. På første møde i skifteretten søges der endvidere taget stilling til, om boets aktiver ønskes udlagt, eller om de skal afhændes.

Der foretages ved bobehandlingens begyndelse i praksis ikke nogen registrering af passiverne. Er der tvivl om boets solvens, vil der dog finde en undersøgelse sted.

Efter at boet er taget under gældsfragåelsesbehandling, udsteder skifteretten i medfør af skiftelovens §§ 20-22 et proklama, ifølge hvilket kreditorerne og sædvanligvis også arvingerne indkaldes. Kun i forhold til kreditorerne er proklamaet præklusivt. Proklamaet skal indrykkes 3 gange i Statstidende. Hvis det skønnes hensigtsmæssigt, indrykkes tillige meddelelse i en lokal avis. Proklamafristen er 3 måneder, når den afdøde skønnes ikke at have gældsforpligtelser på noget sted uden for Europa eller i Island eller på Færøerne. I modsat fald er fristen 6 måneder. Anmeldte fordringer indføres i skifterettens gældbog, og genpart af anmeldelsen tilbagesendes til fordringshaveren med bekræftelse af modtagelsen.

Ifølge skiftelovens § 23 afholdes skiftesamlinger »efterhånden, som det findes fornødent«. I enkle boer afholdes kun begyndelses- og registreringsforretning og afsluttende skiftesamling, mens det i mere komplicerede boer kan være nødvendigt med flere eller mange skiftesamlinger. Gennemsnitligt afholdes i alt 2-4 møder i skifteretten. Møde holdes næsten altid, når der skal tages stilling til salg af boets væsentligste aktiver. Når boet behandles som gældsfragåelsesbo, er kreditorerne efter skiftelovens § 19 stemmeberetigede, indtil de er fyldestgjorte, eller der er stillet sikkerhed for deres krav. Derefter overgår stemmeretten til arvingerne. Lovens § 24 giver imidlertid skifteretten forskellige muligheder for at censurere beslutningerne. Indkaldelse til skiftesamling foregår ifølge § 23 i Statstidende og/eller ved særskilt

underretning til arvinger og kreditorer. Da langt de fleste gældsfrågælsesboer er solvente, er det i praksis kun arvingerne, der giver møde på skiftesamlinger. I insolvente boer gives kun i meget begrænset omfang møde af kreditorer. Typisk vil kun de største kreditorer som pengeinstitutter og skatte- og toldvæsenet give møde. Det er kun sjældent, at der bliver tale om egentlige afstemninger. Oftest finder en uformel drøftelse sted, hvorefter skifterettens holdning for det meste bliver udslagsgivende.

Efter skiftelovens § 44 er bestemmelserne i konkursloven om udlodning til kreditorerne og om konkursordenen direkte anvendelige, medens reglerne om bl.a. fristdag, retsforfølgningsforbud, regreskrav, modregning og anmeldelsesret i solidariske skyldforhold samt indtræden i gensidigt bebyrdende kontrakter anvendes med de ændringer, der følger af forholdets natur. Retsstillingen er uklar, fordi disse regler kun bør anvendes, hvis boet er insolvent. Reglerne om omstødelse i konkursloven finder endvidere kun anvendelse, såfremt boet tillige erklæres konkurs.

Når proklamafristen er udløbet, udfærdiger skifteretten efter skiftelovens § 38 en liste over de fordringer, der er anmeldt til gældbogen, med indstilling om, hvorvidt fordringerne bør anerkendes, og hvis boet er insolvent, om hvilken plads i konkursordenen, fordringerne skal have, jf. skiftelovens § 44, stk. 2. Der indkaldes til en skiftesamling, hvor fordringerne prøves. Er der tvist om en anmeldt fordring, afsiger skifteretten om nødvendigt dom. Når fordringslisten er endelig godkendt, kan der i solvente boer ske udlodning til kreditorerne. Er de anmeldte krav utvivlsomme, og kan boet slutes hurtigt, indarbejdes fordringslisten i det endelige boregnskab. Skiftesamlingen til fordringernes prøvelse og den afsluttende skiftesamling kan da ofte slås sammen.

Boets aktiver skal enten sælges eller udlægges til arvingerne. I insolvente boer vil der ske afhændelse af alle aktiver, medens aktiverne i solvente boer i behørig udstrækning udlægges til arvingerne.

Reglerne om realisation af boets aktiver findes i skiftelovens § 27 og § 28. Udgangspunktet er, at salg skal ske ved offentlig auktion, der skal være en tvangsauktion, hvis ejendelene er behæftede, jf. retsplejelovens § 538 b. Der kan dog ske underhåndssalg, såfremt det antages, at der derved kan opnås et bedre resultat for boet, og de udækkede panthavere samtykker. Bortset fra indboeffekter, der normalt sælges ved offentlig auktion, er det i praksis hovedreglen, at der søges gennemført et salg i almindelig fri handel. Ved salg på auktion optræder skifteretten på boets vegne som rekvirent. Ved salg af pantsat fast ejendom **udfærdiger** skifteretten derfor salgsoptilling.

Reglerne om arveudlæg findes i skiftelovens §§ 47, 62 c - e og 63. Efter § 47 kan hver arving forlange udlæg efter vurdering inden for sin arvelod. For en efterlevende ægtefælle gælder efter § 62 c en særlig udvidet udlægsret

for aktiver, der er fælleseje, og således at ægtefællen tillige har udløsningsret. Ægtefællen har en vis fortrinsret til udlæg i aktiver, der er fuldstændigt særeje. Udlæg sker på begæring og til handelsværdien på udlægstidspunktet. Der vil derfor kunne blive tale om at foretage en vurdering af aktivet, jf. lovens § 48 og kildeskattelovens § 16. Skifteretten drager omsorg for, at udlægsmodtagerens adkomstforhold bringes i orden.

Skifteloven indeholder ingen frister for, hvornår et offentligt skifteretsbo skal opgøres og sluttes. Af § 50 fremgår blot, at slutningen skal ske, når boet er »modent dertil«. I modsætning til, hvad der gælder for privatskiftede boer, er der heller ikke i arveafgiftsloven eller i kildeskatteloven fastsat frister for boets afslutning. Boet anses som modent til opgørelse, når der er overblik over aktiver og passiver, når arveforholdene er afklarede, når de fornødne realisationer er sket, og andre foreliggende problemer er løst.

De i § 50 beskrevne formelle fremgangsmåder for slutning anvendes ikke. Den almindelige fremgangsmåde ved boets slutning er, at der udfærdiges en boopgørelse. Der findes ikke i loven regler om, hvorledes opgørelsen skal udformes, men arveafgiftslovens § 16 indeholder principperne for, hvilke aktiver og passiver der skal medtages. Endvidere tvinger reglerne i retsafgiftsloven, hvorefter der skal svares skifteafgift, til, at der må følges bestemte principper ved udfærdigelsen af opgørelsen. I praksis har der udviklet sig faste traditioner for, hvad en opgørelse i et offentligt skiftet bo skal indeholde, og for hvordan regnskabet skal opstilles. Boopgørelsen indeholder som regel en kort redegørelse for arveforholdene og for de vigtigste forhold vedrørende boets behandling. Herefter følger en opstilling over boets aktiver og passiver. I solvente boer udfærdiges en repartition, der rummer retsafgiftsberegningen samt beregning af arvelodder og af arveafgift. I insolvente boer udfærdiges en udlodningsliste med retsafgiftsberegning og beregning af dividende til de enkelte kreditorer.

Når udkast til boopgørelsen er udfærdiget, sendes dette med meddelelse om tidspunktet for den afsluttende skiftesamling til arvinger og/eller kreditorer. I praksis sker indkaldelse i Statstidende kun i insolvente boer med mange anmeldte fordringer. Som regel opfordres de berettigede til at underskrive og tilbagesende en genpart af opgørelsen, hvis de kan godkende denne og frafalder anke. I langt de fleste tilfælde opnås tiltrædelse fra alle arvinger/kreditorer. På den afsluttende skiftesamling kan godkendelserne da fremlægges, hvorefter boet sluttes og udloddes. Foreligger der ikke godkendelse fra alle berettigede, afventer udlodningen ankefristens udløb.

Når boopgørelsen er endelig og upåankelig, sendes en genpart af denne til den kommunale skattemyndighed til godkendelse af værdiansættelserne, jf. kildeskattelovens § 16. Skattemyndighedernes godkendelse tilbagesendes til skifteretten. Der er forskellig praksis for, om skifteretten udlodder boet

straks, når boopgørelsen er endelig, eller afventer skattemyndighedernes tiltrædelse. Udlodningen foregår ved, at skifteretten sender udbetalingslister vedrørende kontante midler og udleveringslister vedrørende værdipapirer til det pengeinstitut, hvormed skifteretten har en forvaltningsordning, hvorefter pengeinstituttet foretager overførslerne til de berettigede. Eventuelle udlægspåtegninger på f.eks. pantebreve underskrives af skifteretten.

Ifølge skiftelovens § 30 har skifteretten ansvaret for hele bobehandlingen. Adgangen til at antage inkassator eller kurator efter lovens §§ 30 og 32 anvendes ikke. Det er derimod almindeligt, at skifteretten i medfør af lovens § 33 antager en advokat til som medhjælper efter nærmere aftale med skifteretten at udføre forskellige opgaver, navnlig af praktisk og administrativ karakter. Nogle skifteretter antager medhjælper i alle offentlige boer, medens andre skifteretter fortrinsvis gør det i større eller komplicerede boer. Der er endvidere forskellig praksis med hensyn til, hvilken kreds af advokater der benyttes som **medhjælpere**. En del større skifteretter har antaget en fast stab af advokater, mellem hvilke boerne fordeles efter tur. Andre skifteretter lader hvervet gå på skift efter individuelt valg mellem en del af retskredsens advokater. Skifterettens beslutning om antagelse af medhjælper kan efter praksis ikke kæres. Antagelse af medhjælper sker som regel på første skiftesamling; i større boer vil skifteretten dog undertiden anmode medhjælperen om allerede at deltage i første møde i skifteretten, hvorved medhjælperen hurtigere bliver orienteret om boets forhold.

Medhjælperen handler efter skifterettens instruktioner, og hans opgaver fastlægges efter aftale med skifteretten. I hvilket omfang, opgaverne overlades til medhjælperen, varierer en del. I Københavns Byret drager skifteretten omsorg for indlevering af aktiver til pengeinstituttet, udstedelse af proklama samt tinglysning på boets faste ejendom, medens de øvrige opgaver, bortset fra ledelse af skiftesamlinger og afgørelse af tvister, overlades til medhjælperen. Der er dog tradition for en tæt kontakt mellem skifteret og medhjælper, og medhjælper søger løbende skifterettens tilslutning til forskellige dispositioner.

I det omfang medhjælperen er i besiddelse af boets aktiver, stilles en sikkerhed, normalt ved tegning af en kautions forsikring for det enkelte bo eller, hvor medhjælperen er fast knyttet til skifteretten, for alle boer, medhjælperen behandler ved den pågældende skifteret. Medhjælperens salær fastsættes af skifteretten på grundlag af de vejledende »Salærtakster for danske advokater«.

b. Skifteretsbehandling. Gældsvedgåelsesboer

Reglerne om gældsvedgåelsesboer findes i lovens kapitel 4. Det er kun få boer, der færdigbehandles ved skifteretten som gældsvedgåelsesboer. Tilfælde, hvor boet efter et påbegyndt offentligt skifte ekstraderes til privat skifte, er omtalt foran. Er arvingerne indstillet på at vedgå gældsansvaret, vil de som regel skifte privat, hvorved de undgår at betale retsafgift og medhjælperosalær. Gældsvedgåelsesboer ved skifteretten forekommer derfor næsten kun, hvor et privat skiftet bo på grund af uenighed blandt arvingerne i medfør af lovens § 8 tages under offentlig skiftebehandling. Skyldes et offentligt skifte, at arvingerne fra starten er uenige, er der ingen motivation til at vedgå gælden, da udgifterne til retsafgift og **medhjælperosalær** ikke påvirkes af en gældsvedgåelse. I gældsvedgåelsesboer har arvingerne stemmeretten, jf. § 51. Dog har skifteretten vide muligheder for at censurere arvingernes beslutninger. Proklama skal udstedes, såfremt én af arvingerne forlanger det, §52.

c. Eksekutorboer

Efter skiftelovens § 83, stk. 2, kan der ved kongelig bevilling beskikkes en eller flere myndige, pålidelige og vederhæftige personer til uden dømmende myndighed som eksekutorer at behandle et dødsbo. Bevillingen meddeles af justitsministeren, eller af den han bemyndiger dertil. Bevillingen tjener som legitimation for eksekutor. Når bevilling er opnået, udleveres boet af skifteretten. Det er først og fremmest de største og mest komplicerede boer, der behandles som eksekutorboer.

De nærmere regler om eksekutorbehandling er fastsat ved lov nr. 119 af 20. april 1926 om tilsyn med de af eksekutorer behandlede boer med de ændringer, der følger af lov nr. 128 af 15. april 1930, lov nr. 206 af 21. maj 1969, lov nr. 212 af 13. maj 1981 og lov nr. 277 af 9. juni 1982, jf. lovbekendtgørelse nr. 601 af 9. september 1986. I medfør af lovens § 3 er nærmere regler om de tilsynsførende myndigheders funktioner fastsat i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 94 af 22. marts 1933 med senere ændringer.

Grundlaget for eksekutorbehandling er i langt de fleste tilfælde en bestemmelse derom i afdødes testamente, jf. skiftelovens § 6, stk. 1. Bestemmelser om eksekutorbehandling kan dog også træffes med virkning for hele fællesboet af en efterlevende ægtefælle, der sidder i uskiftet bo. Bevilling kan endelig også meddeles på arvingernes begæring, jf. Justitsministeriets cirkulære nr. 49 af 25. marts 1964.

Justitsministeriet har bemyndiget statsamterne (Overpræsidiets) til at

meddele eksekutorbevillinger, når de i cirkulæret nævnte betingelser derfor er opfyldt. Ellers forelægges sagen for Justitsministeriet.

Der kan som udgangspunkt meddeles bevilling til enhver person, der opfylder betingelserne i skiftelovens § 83, stk. 2, (myndighed, pålidelighed og vederhæftighed). Der stilles således intet krav om, at den pågældende skal have særlige kvalifikationer eller erfaring i dødsbobehandling. I mere end 95% af tilfældene er dog en advokat indsat.

Den i testamentet indsatte eksekutor underrettes af afdødes pårørende eller af skifteretten, når skifteretten har modtaget svar fra Centralregisteret for Testamenter. Som regel vil den indsatte eksekutor over for skifteretten bekræfte, at han agter at søge bevilling. Skifteretten sætter da sagen i bero derpå.

Ansøgning om bevilling indsendes med testamentet til statsamtet (overpræsidiets) gennem skifteretten, der ved en påtegning på fremsendelseskri-velsen bekræfter, at dødsfaldet er anmeldt, samt meddeler sine eventuelle bemærkninger til, om der skifteretten bekendt er noget til hinder for, at der meddeles den pågældende bevilling. Når bevilling udfærdiges, giver statsamtet meddelelse derom til skifteretten.

Eksekutor skal herefter begære boet udleveret fra skifteretten, jf. skiftelovens § 83, stk. 2.

Eksekutor fremsender samtidig skifteprotokol og kassebog til autorisation i skifteretten. Ifølge instruksen er der dog mulighed for, at eksekutor nu kan anvende kontokortsystem og løsbladsprotokol. For autorisation af løsbladsprotokollerne er givet særlige regler. Samtidig med boets udlevering tilsender skifteretten eksekutor erklæringen fra Centralregisteret for Testamenter, eventuelle fællesboopgørelser samt indberetningsskemaet til skifteretten og Rigsrevisionen (Justitsministeriet). Når skifteretten har udleveret boet, underrettes Justitsministeriet.

Senest 6 uger efter, at bevillingen er meddelt, skal eksekutor i henhold til eksekutortilsynslovens § 4 til skifteretten indsende en redegørelse, der bl.a. skal indeholde udskrift af begyndelses- og registreringsforretningen, fortegnelse over arvingerne, oversigt over aktiver og passiver samt forslag til sikkerhedsstillelse. Til brug for indberetningen er der udfærdiget en særlig blanket.

Senest 2 måneder efter bevillingens meddelelse skal eksekutor stille en sikkerhed, der fastsættes af skifteretten. Stilles sikkerheden ikke, skal boet overgå til behandling ved skifteretten.

Under behandlingen af boet, der foregår efter samme retningslinier som offentligt behandlede skifteretsboer, er eksekutor underkastet tilsyn af skifteretten og af Justitsministeriets kasseinspektør. Hvis behandlingen af boet ikke afsluttes inden 1 år efter bevillingens udstedelse, skal eksekutor til skif-

III.B.5.2.2.c.

---

teretten indsende en redegørelse for, hvorpå afslutningen af boet beror. Herefter skal der afgives indberetning hvert halve år, og er boet ikke sluttet inden 2 år, kan indberetninger kræves hyppigere. Er boet ikke sluttet inden udløbet af boets tredje indkomstår, skal der til skifteretten indsendes en foreløbig boopgørelse og betales foreløbige rets- og arveafgifter, jf. arveafgiftslovens § 24, stk. 3.

Såfremt eksekutor udviser smøleri eller i øvrigt ikke magter at behandle boet, kan den videre behandling efter Justitsministeriets bestemmelse overgå til skifteretten.

Opstår der under bobehandlingen tvistigheder, som ikke forliges, må retssag anlægges ved de almindelige domstole, jf. retsplejelovens § 660, stk. 3. En del eksekutorboer forsinkes væsentligt, fordi arvinger, der ikke enes om behandlingen, fører retssager ved civilretten. I spørgsmål om tvister om forlodsret, begæringer om tilsidesættelse af båndlæggelsesbestemmelser, beskikkelse af ad hoc værger samt udmeldelse af vurderingsmænd er dog skifteretten kompetent. Bliver der tale om at udlevere boet til fortsat privat skifte, træffes også afgørelsen derom af skifteretten.

Boopgørelsen udfærdiges på samme måde som i offentlige boer, der behandles ved skifteretten.

Når endelig boopgørelse foreligger, skal eksekutor indsende denne til den kommunale skattemyndighed til godkendelse af værdiansættelserne. Når værdiansættelserne er endelige, indsendes boet til skifteretten til revision. Skifteretten sender Justitsministeriet meddelelse om, at boet er modtaget til revision.

Sammen med boopgørelsen indleverer eksekutor originalbevillingen, boets protokoller samt protokol- og kassebilag. Samtidig med boets indsendelse til revision skal eksekutor til Rigsrevisionen (Justitsministeriet) indsende en indberetning om boets aktiver og passiver, om fordelingen af arvebeholdningen og om beregningen af rets- og arveafgifter med oplysning om, hvornår disse er betalt.

Eksekutor indbetaler rets- og arveafgifter til told- og skatteregionen, der alene modtager beløbene, men ikke fører kontrol med, om disse er rigtig beregnede eller rettidigt betalt. Sammen med boopgørelsen sender eksekutor genpart af kvitteringen til skifteretten.

Ifølge instruksens § 9 skal skifteretten ved revisionen særligt have opmærksomheden henledt på bobehandlingens forsvarlighed, navnlig for så vidt angår umyndige og fraværende arvingers tarv samt på afgifternes rigtige beregning.

Skifterettens revision omfatter normalt alle boets forhold og er i praksis grundig. I beretning af 1979 vedrørende domstolenes regnskabsvæsen er optrykt en vejledning vedrørende skifteretternes revision af eksekutorboer.

Vejledningen omfatter de forhold, som revisionen særlig bør være opmærksom på. Når skifterettens revision er afsluttet, meddeles eventuelle antegnelser til eksekutor. Når disse antegnelser er berigtiget, giver skifteretten på en særlig formular indberetning til Rigsrevisionen (Justitsministeriet), der foretager en afgiftsmæssig efterrevision. Rigsrevisionen (Justitsministeriet) skal inden 1 måned fra indberetningens modtagelse meddele, om der ønskes foretaget yderligere revision. Når revisionen er helt afsluttet, meddeler skifteretten eksekutor kvittance og frigiver sikkerhedsstillelsen.

Skifterettens arbejde med eksekutorboer udføres af en jurist med bistand af kontorfunktionærer. I praksis er det altid en jurist, der godkender udleveringen af boet, kontrollerer de forskellige indberetninger, fastsætter sikkerhedens størrelse og foretager revisionen af boregnskabet.

d. Konkursbehandling

Et insolvent dødsbo, i hvilket gælden ikke er vedgået, tages under konkursbehandling, når en fordringshaver ønsker det, jf. konkurslovens § 19. Boet behandles i så fald fuldtud efter konkurslovens regler, således at også reglerne i konkurslovens kapitel 8 om omstødelse finder anvendelse. Denne fremgangsmåde benyttes efter det for udvalget oplyste kun yderst sjældent.

6. Rigsrevisionen

Efter afsnit 13 i den af Justitsministeriet i 1991 udfærdigede institutionsinstruks vedrørende regnskabsvæsenets tilrettelæggelse ved domstolene skulle skifteretterne foretage månedsvis regnskabsaflæggelse til Rigsrevisionen. Fremsendelsen af regnskaberne skete dog i praksis kvartalsvis. Grundlaget for Rigsrevisionens stikprøvekontrol af arveafgiftsberegningen m.v. har hvilet på en aftale mellem Justitsministeriet, Skatteministeriet og Rigsrevisionen.

Skifteretterne skulle således indsende redegørelser for anmeldte afgiftspligtige boer, herunder for boer, der er overført til eksekutorbehandling. Redegørelserne udfærdigedes som kopier af saglisten. Herudover skulle skifteretterne indsende lister over berigtigede/sluttede arveafgiftspligtige boer, herunder berigtigede/sluttede eksekutorboer.

Medmindre boet senest på 1. skiftesamling var udleveret til uskiftet bo, sluttet som intet **ej** ende eller som udlæg til dækning for begravellesomkostningerne, vedlagdes til listerne over berigtigede/sluttede arveafgiftspligtige boer bl.a. et fuldstændigt eksemplar af det originale regnskab og repartition eller boopgørelse, hvorpå kasseterminalens afstempling forefandtes, så-

III.B.6.

---

fremt der var betalt afgift, skattemyndighedernes endelig godkendelse af den opgørelse, der dannede grundlag for beregningen af arveafgiften, samt skattemyndighedernes beregning af boskatten. Udlagdes boet til dækning for begravelsesomkostningerne, og kom der i anledning af dødsfaldet livsforsikringsbeløb eller lignende til udbetaling, hvoraf der skal svares arveafgift, vedlagdes dog anmeldelse vedrørende det afgiftspligtige beløb med kaseterminalens af stempling. Sad afdøde i uskiftet bo, indsendtes sammen med boopgørelsen den efter førstafdødes død udfærdigede fællesboopgørelse.

Rigsrevisionen kontrollerede stikprøvevis skifteretternes arveafgiftsberegninger og meddelte eventuelle antegnelser hertil.

Fra 1. januar 1993 er der gennemført en betydelig forenkling, idet der alene skal føres og indsendes kvartalsvise lister for afgifter betalt til den pågældende skifteret med angivelse af de boer, i hvilke der er meddelt kvittance i kvartalet.

Fra oktober kvartal 1993 udføres kontrolopgaverne, også vedrørende eksekutorboer, af Justitsministeriet, jf. Justitsministeriets cirkulæreskrivelse af 10. januar 1994.

IV. Skiftelovgivningen i andre lande

A. Sverige

1. Hovedtræk af den svenske skifteordning

De vigtigste regler om boutredning og arvskitte, dødsbobehandling, findes i kap. 18-24 i ärvdabalken, (äb) lov nr. 637/1958, som senest er ændret ved lov nr. 308/1989. Flere andre love, som indeholder bestemmelser, der har betydning for boernes behandling, omtales i det følgende.

Den svenske skifteordning adskiller sig afgørende fra den danske navnlig derved, at bobehandlingen principielt sker uden indblanding fra det offentlige side. Lovens teoretiske og praktiske hovedregel er, at dödsboddelägarne, jf. nedenfor under 2, sammen forvalter boet. Boets forvaltning kan dog også foretages af en boutredningsman eller af en testamentexecutor.

Afdødes pårørende skal snarest muligt anmelde dødsfaldet til pastorämbetet, som videreanmelder dødsfaldet til tingsrätten ved afdødes hjemting.

Det påhviler den, som forvalter boet og som har aktiverne i sin varetægt, at drage omsorg for, at der inden visse frister efter dødsfaldet oprettes og til retten indgives en bouppteckning, der skal indeholde en fuldstændig redegørelse for arve- og formueforholdene. Bouppteckningen registreres derefter hos retten, der beregner arveafgiften.

Ansvar for afdødes gæld overgår på boet. Fydelstgørelse kan alene ske i de efterladte aktiver. Arvingerne påtager sig intet personligt ansvar for afdødes gæld.

Når arveafgiften og gældsposterne er betalt, kan arvingerne foretage arvskitte.

Var afdøde gift, eller levede afdøde i et ægteskabslignende parforhold og fremsætter den efterlevende samlever krav om bodeling, skal bodeling dog ske, inden arvskitte kan finde sted.

2. Boets forvaltning og afvikling

Delägerne

Medmindre retten træffer bestemmelse om anden forvaltning, påhviler det delägarne sammen at forvalte boet, **äb.** kap. 18, § 1. Delägarne er ifølge loven:

1. efterlevende ægtefælle,
2. efterlevende samlever,
3. arvinger, og
4. universella testamentstägare

Ad 1: Den efterlevende ægtefælle deltager i boets behandling som arving og som lodtager i fællesboet. Ægtefællen har under boets behandling rådighed over sine egne aktiver. Dette gælder også, selvom der eventuelt beskikkes boutredningsman eller **testamentsexekutor**.

Ad 2: Indtil det er klarlagt, om samleveren begærer bodeling, deltager denne i boets forvaltning. Begæringen skal fremsættes senest ved bouppteckningens oprettelse. Samleveren har kun arveret, hvis der er oprettet testamente til fordel for denne.

Ad 3: Ifølge svensk lovsprog betegnes kun arvinger efter loven som arvinger.

Ad 4: Omfatter arvinger efter testamente, men ikke legatarer.

I det følgende betegnes alle dödsbodlägare som arvinger, også ægtefællen eller samleveren.

Indtil et bostyre er etableret, påhviler det i første række de tilstedeværende arvinger at tage vare på afdødes aktiver. De pågældende har endvidere pligt til at underrette de øvrige arvinger om dødsfaldet samt til at foretage henvendelse til retten, hvis der skal beskikkes god man for en umyndig eller fraværende arving, föräldrabalken, kap. 18, § 4. Er ingen af arvingerne til stede, påhviler det medlemmer af afdødes husstand i øvrigt, logivært eller andre tilstedeværende at tage vare på aktiverne og underrette arvingerne eller **socialnämnden**. Disse pligter påhviler således i sidste instans socialnämnden, eventuelt med bistand af politiet, **äb.** kap. 18, § 2.

Arvingerne forvalter boet i fællesskab. Forvaltningen forudsætter enighed. Dog kan uopsættelige beslutninger træffes, selvom ikke alle arvingers samtykke kan indhentes, **äb.** kap. 18, § 1.

Boet kan stifte gæld, der vedrører begravelsen, bouppteckningen eller for-

valtningen af boets midler i øvrigt. Stiftes anden gæld, er denne forpligtelse uforbindende for boet, medmindre tredjemand var i god tro, äb. kap. 18, § 3.

Arvingerne kan i princippet forvalte boet, som de selv ønsker. Forvaltningen er dog begrænset af reglerne i äb. kap. 21 og 22, der tager sigte på at beskytte kreditorer og legatarer. Arvingerne er erstatningsansvarlige for tab, som de ved boets forvaltning forsætligt eller uagtsomt forvolder nogen, hvis ret afhænger af bobehandlingen, äb. kap. 18, § 6. Kan arvingerne ikke enes, eller påtager de sig ikke det ansvar, som følger med bobehandlingen, kan en boutredningsman beskikkes.

Boutredningsman

Ifølge äb. kap. 19, § 1, skal retten efter begæring beskikke en boutredningsman til at behandle boet. Begæring herom kan fremsættes af enhver af arvingerne eller af en af afdøde udpeget **testamentsexekutor**. Boutredningsman kan endvidere beskikkes efter begæring af en legatar, hvis det skønnes nødvendigt for at sikre opfyldelsen af legatet, en kreditor eller en kautionist, hvis det skønnes, at boet er insolvent eller, at mulighederne for fyldestgørelse er i fare.

En arvings umyndighed medfører ikke i sig selv, at der skal beskikkes boutredningsman, men er en arving eller en legatar umyndig, skal retten på överförmyndarens begæring beskikke boutredningsman, hvis retten finder tilstrækkelig grund hertil.

Sammen med begæringen om beskikkelse af boutredningsman fremsendes til retten en kopi af bouppteckningen.

Ved valget af boutredningsman skal retten lægge vægt på, at den pågældende har den nødvendige indsigt. Endvidere skal retten ved valget tage hensyn til ønsker fra dem, hvis ret berøres af bobehandlingen, äb. kap. 19, § 3. Er boet solvent, vil retten i høj grad lægge vægt på arvingernes forslag til boutredningsman. Er boet insolvent, har arvingernes forslag ikke så stor vægt. Endvidere kan også kreditorerne fremsætte forslag til boutredningsman. Under alle omstændigheder skal retten ved valget tage hensyn til kreditorernes interesser. Som boutredningsman kan også beskikkes en arving. Denne mulighed har navnlig betydning i boer, hvor det væsentligste aktiv er en forretning eller en virksomhed, som arvingen passer og har kendskab til. I tilfælde af interessemodsatninger kan retten beskikke flere boutredningsmän. Har afdøde bestemt, at boet skal behandles af en **testamentsexekutor**, skal denne som hovedregel beskikkes som boutredningsman.

I praksis er det oftest advokater og banker, der beskikkes som boutredningsman. Der er ikke fastsat formelle regler for, hvem der kan beskikkes. Det er rettens skøn, om den pågældende er egnet. Viser boutredningsman-

IV.A.2.

---

nen sig uegnet, skal retten tilbagekalde beskikkelsen. En udskrift af retsbogen eller rettens påtegning på en begæring om beskikkelse tjener som legitimation for boutredningsmanden. Der er fastsat nærmere regler for, hvorledes boets midler skal opbevares, äb. kap. 19, § 14.

Retten kan efter begæring fra samtlige arvinger under nærmere betingelser træffe bestemmelser om, at boet ikke længere skal behandles af boutredningsmanden, äb. kap. 19, § 6. Ved afgørelsen heraf skal retten navnlig tage hensyn til umyndige arvingers, kreditorers og legatarers ret.

Efter äb. kap. 19, § 11 foretager boutredningsmanden alle de foranstaltninger, som er nødvendige af hensyn til boets behandling. Aktiverne overgives til boutredningsmanden, som træder i arvingernes sted. Udover almindelig forvaltning skal boutredningsmanden om nødvendigt sørge for, at bouppteckning udfærdiges. På dødsbodelägarnas begæring skal boutredningsmanden medvirke til at arvs-kifte finder sted. Boutredningsmanden skal sørge for, at der for eventuelle umyndige eller fraværende arvinger beskikkes en god man.

Boutredningsmanden drager omsorg for betaling af gæld. Er boet insolvent, skal boutredningsmanden søge at få en akkord eller anden betalingsordning i stand med kreditorerne. Lykkes dette ikke, kan dødsboet erklæres konkurs, jf. nedenfor under pkt. 2.4.

Boutredningsmanden repræsenterer boet i retssager, der anlægges af eller mod boet, ligesom han i øvrigt repræsenterer dette over for myndighederne. Selv om boutredningsmanden har en selvstændig stilling i forhold til arvingerne, skal han dog rådføre sig med disse i vigtige spørgsmål. Det kan dreje sig om salg af aktiver, som har en særlig betydning for arvingerne, afvikling af en forretning eller i øvrigt om andre spørgsmål, som på afgørende måde påvirker boets formueforhold. Boutredningsmanden kan dog ikke uden arvingernes samtykke sælge fast ejendom. Kan samtykke ikke opnås, kan retten dog tillade salg, äb. kap. 19, § 13.

Eventuelle tvister mellem arvingerne og boutredningsmanden eller arvingerne indbyrdes afgøres ved de almindelige domstole.

Når boets behandling er afsluttet, skal boutredningsmanden give meddelelse herom til arvingerne og aflægge regnskab for sin forvaltning. Når arvingerne har gennemført arvs-kiftet, jf. nedenfor under pkt. 2.4, foretager boutredningsmanden udlodning, äb, kap. 19, § 15.

Såfremt en eller flere af arvingerne fremsætter begæring herom, skal retten udpege en god man til at føre tilsyn med boutredningsmandens forvaltning. Retten kan dog også ex officio, f.eks. efter henvendelse fra en kreditor eller en legatar, træffe sådan beslutning. Boutredningsmanden kan dog undgå tilsyn af en god man, hvis der stilles sikkerhed. Boutredningsmanden skal pr. 1. april hvert år tilsende mindst én af arvingerne en redegørelse for

sin forvaltning i det foregående kalenderår. De øvrige arvinger og retten skal underrettes om, til hvem redegørelsen er sendt, äb. kap. 19, § 14 a. Retten kan i øvrigt til enhver tid forlange, at boutredningsmanden nærmere redegør for sin forvaltning, äb. kap. 19, § 17.

Boutredningsmanden har krav på vederlag, der afholdes af boets midler. Er boets midler ikke tilstrækkelige, hæfter den, som har fremsat begæring om beskikkelse af en boutredningsmand, for vederlaget, äb. kap. 19, § 19.

Testamentsexekutor

Efter arveladerens testamentariske bestemmelse kan boet endvidere forvaltes af en **testamentsexekutor**. Medmindre andet fremgår af testamentet, skal **testamentsexekutoren** udføre alle de opgaver, som er nødvendige af hensyn til boets behandling, äb. kap. 19, § 20. Exekutor kan dog først begynde sin virksomhed, når testamentet er retsgyldigt enten ved, at arvingerne har godkendt det, eller ved at testamentet er blevet bekendtgjort for arvingerne, og indsigelse ikke er fremkommet inden 6 måneder fra bekendtgørelsen, kap. 14. Indtil testamentet er retsgyldigt, kan **testamentsexekutoren** blive beskikket som boutredningsmand, hvilket han har fortrinsret til. Testamentsexekutorens beføjelser er i det væsentlige de samme som boutredningsmandens. Dog kan en **testamentsexekutor** uden samtykke sælge fast ejendom, äb. kap. 19, § 20, stk. 2. Retten til at sælge fast ejendom kan dog være begrænset af reglerne i äktenskapsbalken kap. 7, § 5 og loven om sambors gemensamma hem § 17.

Konkurs

Erklæres boet konkurs, jf. nærmere nedenfor under pkt. 2.7, forvaltes boet efter reglerne i konkurslagen, nr. 672/1987. Dette indebærer, at arvingernes, boutredningsmandens eller **testamentsexekutorens** forvaltning ophører.

2.1. Bouppteckning

Den grundliggende oversigt over boets aktiver og passiver og arveforhold m.m. fås gennem bouppteckningen. Det påhviler arvingerne eller den, som på disses vegne har værdierne i sin varetægt, en bouppteckningsmand eller en **testamentsexekutor**, at drage omsorg for, at bouppteckning oprettes. Angivelserne i bouppteckningen danner grundlag for arveafgiftsberegningen. Hvis der i boet kun er aktiver af ringe værdi, kan bouppteckningen erstattes af en dödsboanmälan, jf. nedenfor under 2.2.

Bouppteckning skal oprettes inden 3 måneder efter dødsfaldet, medmindre retten forlænger fristen, äb. kap. 20, § 1.

Den, som har pligt til at drage omsorg for, at bouppteckning oprettes og

IV.A.2.1.

indgives, bestemmer tid og sted for forretningen. Den pågældende skal endvidere udpege 2 kyndige og troværdige gode män til som bouppteckningsförrättare på grundlag af arvingernes oplysninger at udfærdige bouppteckningen og vurdere aktiverne, äb. kap. 20, § 2.

Til at virke som god man kan i princippet enhver udpeges. I praksis udpeger dödsboddelägarna ofte venner eller bekendte som gode män, men også begravelsesforretninger, banker og i nogen grad advokater påtager sig hvervet. De gode män skal dog være fysiske personer.

En større bank i Malmö har oplyst, at man i banken har en såkaldt boutredningsgruppe på 4 personer, der består af jurister og bankuddannet personale, der har gennemgået særlige kurser. Banken sørger ikke blot for at skaffe oplysninger til brug for bouppteckningens udfærdigelse, men drager om nødvendigt også omsorg for opsigelse af afdødes lejlighed og Tydeliggørelse m.v. Banken beregner sig honorar efter tidsforbruget. Der beregnes ca. 5-600 sv. kr. i timen (1989). Udgiften til oprettelse af bouppteckning i et gennemsnitsbo udgør ca. 2500-3000 sv. kr. (1989). Denne udgift kan fradrages i bouppteckningen inden arveafgiftens beregning. Såfremt banken tillige bistår arvingerne med arvskiftet, beregnes et honorar, der som regel udgør mindst ca. 1.000 sv. kr. (1989).

I bouppteckningen angives tidspunktet for forretningens foretagelse, afdødes fuldstændige navn, stilling og bopæl samt dødsdagen. Det skal angives, hvem der har været til stede ved bouppteckningen, samt hvem, der har skullet indkaldes. Endvidere skal bouppteckningen indeholde fuldstændige oplysninger om afdødes ægteskabelige forhold, arveforholdene, eventuel ægtepagt og testamente, livsforsikringer, gaver, arveforskud m.v., äb. kap. 20, §§ 3 og 5.

I bouppteckningen angives samtlige afdødes aktiver og passiver pr. dødsdagen, äb. kap. 20, § 4. Var afdøde gift, skal også den efterlevende ægtefælles aktiver og passiver registreres. Eventuelle særejeaktiver skal angives. Efterlod afdøde en samlever, skal dennes aktiver og passiver registreres, hvis samleveren i medfør af sambolagen begærer bodeling. Værdiansættelse af aktiverne sker efter reglerne i lagen om arvsskatt och gåvoskatt, jf. nedenfor under pkt. 5. Værdiansættelsen af aktiverne i bouppteckningen er ikke bindende ved arvskiftet.

Det påhviler enhver, som har afdødes aktiver i sin varetægt eller som i øvrigt har kendskab til boet, som bouppgivare at meddele oplysninger om boets formueforhold. Bouppgivaren skal i bouppteckningen på ære og samvitighed afgive erklæring om oplysningernes rigtighed og eventuelt under ed bekræfte disse i retten, äb. kap. 20, § 6. Bouppteckningen underskrives til sidst af de gode män, der afgiver erklæring om, at alt efter bedste evne er registreret og vurderet.

Bouppteckningen skal inden 1 måned efter oprettelsen indgives til retten ved afdødes hjemting. Sker dette ikke, kan retten fastsætte tvangsbøder eller anmode andre om at drage omsorg for, at bouppteckning oprettes. I sidste instans påhviler det socialnämnden at sørge for, at bouppteckning oprettes. For udgifterne i den forbindelse har kommunen krav på erstatning af boet, äb. kap. 20, § 2 og kap. 18, § 2.

Det påhviler retten at påse, at bouppteckning oprettes og indgives rettidigt. Retten kontrollerer, om bouppteckningen indeholder de i loven krævede oplysninger, men retten kontrollerer ikke oplysningernes rigtighed. Dette ansvar påhviler bouppegivarne. Når retten har godkendt bouppteckningen, forsynes denne med rettens påtegning om, at bouppteckningen er registreret. Er der i boet umyndige arvinger, sender retten et eksemplar af bouppteckningen til överförmyndaren. Bouppteckningen skal ikke godkendes af skattevæsenet.

Den registrerede bouppteckning tjener som legitimation for arvingerne. Eventuelle dispositioner over boets aktiver inden arvskiftet kan kun ske med alle arvingers samtykke.

2.2. Dödsboanmälan

Når der i boet ikke findes aktiver til dækning af andre udgifter end begravelsesudgifterne og øvrige omkostninger ved boets behandling, er det ikke nødvendigt at oprette bouppteckning, såfremt socialnämnden inden 2 måneder efter dødsfaldet til retten indgiver en dödsboanmälan. Efterlod afdødes sig fast ejendom, skal bouppteckning dog altid oprettes. Var afdøde gift, medregnes tillige afdødes andel i fællesboet, äb. kap. 20, § 8 a.

Dödsboanmälan skal være skriftlig og indeholde oplysninger om afdødes navn m.v. samt dødsdag. I anmeldelsen anføres endvidere arvingernes navne og adresser de, hvis oplysningerne herom kan skaffes uden nævneværdigt besvær. Det forudsættes, at socialnämnden fremskaffer de nødvendige oplysninger om afdødes formue- og arveforhold.

Selvom dödsboanmälan indgives, skal en bouppteckning alligevel oprettes, såfremt begæring herom fremsættes af en arving eller af en anden, der har retlig interesse heri, f.eks. en kreditor eller en legatar. Den pågældende skal da stille sikkerhed for omkostningerne ved bouppteckningens oprettelse.

Det antages, at retten skal kontrollere dödsboanmälan i formel henseende, men i øvrigt ikke behøver at kontrollere, om socialnämnden har foretaget en korrekt bedømmelse af aktiverne m.m.

Muligheden for at indgive dödsboanmälan i boer med få aktiver svarer til den danske skiftelovs § 10, stk. 1, om begravelsesudlæg. I svensk retspraksis er der imidlertid ikke mulighed for at udlægge et eventuelt overskud således,

IV.A.2.2.

---

som der under visse betingelser er hjemmel til i den danske skiftelovs § 10, stk. 2.

Malmö Tingsrätt har oplyst, at der ved retten årligt anmeldes ca. 3.500 dødsfald. I ca. 500 tilfælde indgives dödsboanmälan. I de resterende boer udfærdiges bouppteckning. I ca. 100 tilfælde beskikkes boutredningsman, oftest på grund af arvingernes uenighed.

2.3. Afdødes gæld

Indtil 1981 blev arvingerne i visse tilfælde personligt ansvarlige for afdødes gæld. Sådant ansvar pådrog arvingerne sig for gæld, som de havde kendskab til ved bouppteckningens oprettelse, medmindre de inden 1 måned efter dette tidspunkt begærede boutredningsman udpeget eller konkursbehandling. For gæld, der senere blev arvingerne bekendt, hæftede de ligeledes personligt, medmindre de senest 1 måned efter, at de fik kendskab til gælden, fremsatte begæring som foran anført. Også forsømmelse af pligten til at oprette bouppteckning kunne medføre personligt gældsansvar.

Efter de nugældende regler i **äb** kap. 21 er hovedprincippet, at afdødes kreditorer ikke kan opnå dækning i videre omfang, end afdødes aktiver rækker til. Arvingerne har ikke noget personligt ansvar for afdødes gæld. Afdødes gæld påhviler dødsboet, og al gæld skal betales, inden arvskiftet kan finde sted.

For at give alle kreditorer mulighed for at fremsætte deres krav således, at ikke blot de hurtigste opnår fyldestgørelse, må gæld, selvom den er forfalden, ikke betales før 1 måned efter bouppteckningens oprettelse. Hvis boet forvaltes af en boutredningsman, regnes månedsfristen fra det tidspunkt, hvor boutredningsmannen har truffet aftale med samtlige kreditorer om betaling. Gæld kan dog betales tidligere, hvis dette kan ske uden skade for de øvrige kreditorer, **äb**. kap. 21, § 1. Det antages ligeledes, at betaling af gæld kan ske på et tidligt tidspunkt af bobehandlingen, såfremt kreditorerne stiller sikkerhed for eventuel tilbagebetaling. I tilfælde af akkord eller konkurs vil der efter ackordslagen eller konkurslagen være mulighed for at kræve tilbagebetaling af allerede betalt gæld.

Når der er forløbet 1 måned efter bouppteckningens oprettelse, kan kreditorerne kræve, at der senest 3 måneder herefter stilles sikkerhed for gæld, der endnu ikke er forfalden til betaling. Stilles sikkerheden ikke, kan boet ikke længere påberåbe sig en senere forfaldstid, **äb**. kap. 21, § 2. Også når boet behandles af en boutredningsman kan kreditorerne kræve, at der stilles sikkerhed.

Skyldnerens død hindrer ikke kreditorer, der har eksekutionsfundament, i at foretage udlæg i boets aktiver. Medmindre boet samtykker, kan der dog

ikke afholdes auktion over udlagte aktiver, før der er forløbet 1 måned fra bouppteckningens oprettelse eller fristen for dennes oprettelse er udløbet. Behandles boet af en boutredningsman, kan auktion ikke finde sted »innan uppgörelse har skett« med kreditorerne. Panthavere kan dog foretage sædvanlig retsforfølgning. Utsökningsbalken, 775/1981, kap. 5, § 3 og kap. 8, § 6.

Finder arvskifte sted inden al gæld er betalt eller sikkerhed er stillet for gældens betaling, kan kreditorer, der ikke har opnået fyldestgørelse, kræve, at arvskiftet helt eller delvis »skall...gå åter«, annulleres, äb. kap. 21, §§ 4-6.

Er gælden mindre end de efterladte aktiver, kan arvingernes tilbagebetaling begrænses til så stort et beløb, som er nødvendigt til gældens betaling og omkostningerne herved. Arvingernes tilbagebetaling sker i forhold til, hvad hver af dem har fået for meget ved arvskiftet. Er det modtagne ikke i behold, skal arvingen modsvare værdien heraf. Kan nogen af arvingerne ikke betale, skal de øvrige arvinger betale, så langt arven rækker, äb. kap. 21, § 4.

Såfremt arvingerne selv forvalter boet, må disse selv drage omsorg for, at tilbagebetaling finder sted. Forholder arvingerne sig passive, kan kreditorerne efter äb. kap. 19, § 1 over for retten fremsætte begæring om, at boutredningsman beskikkes. Det bliver da dennes opgave at sørge for, at der sker tilbagebetaling.

Det antages, at det er det modtages værdi på tilbagebetalingstidspunktet, der er afgørende for, hvor meget arvingerne skal tilbagebetale. Også afkast af det modtagne aktiv skal betales. Har arvingen imidlertid i god tro afholdt nødvendige udgifter til sikring af aktivets værdi, kan disse udgifter dog fradrages, äb. kap. 21, § 6.

Når bouppteckning er oprettet, kan enhver af arvingerne, boutredningsmannen eller testamentsexekutoren til retten indgive begæring om udstedelse af proklama i henhold til lov nr. 131 /1981 om kallelse på okända borgenärer (kreditorer). Imødekommes begæringen, udsteder retten proklama, som offentliggøres i Post- og Inrikes Tidning. Anmeldelse skal ske til retten inden 6 måneder fra bekendtgørelsen. Proklamaet er præklusivt.

Er boet insolvent, kan arvingerne, boutredningsmannen eller kreditorerne til retten indgive begæring om, at boet tages under konkursbehandling efter konkurslagen, nr. 672/1987. Afsiges konkursdekret, overgår forvaltningen af boet til en konkursforvalter. Selvom boet tages under konkursbehandling, skal bouppteckning oprettes.

2.4. Arvskiftet

Medmindre arvingerne indgår aftale om sammenlevnad i oskiftat dödsbo, jf. nedenfor under pkt. 2.5, kan deling, arvskiftet, finde sted i overensstem-

melse med reglerne i **äb.** kap. 23, når bouppteckning er indleveret, arveafgift og gæld er betalt og eventuelle legater er udredet. Var afdøde gift, skal der dog først ske bodeling mellem ægtefællen og arvingerne. Efterlod afdøde en samlever og begærer denne bodeling, skal bodeling finde sted, inden **arvskifte** kan ske.

Der gælder ingen frister for, hvornår arvskiftet skal finde sted.

Arvskifte sker normalt gennem en fælles overenskomst mellem arvingerne. Arvingerne kan principielt dele boet, som de selv ønsker. Testamentariske bestemmelser skal dog iagttages. Lovens regler kan heller ikke uden **överförmyndarens** godkendelse fraviges, når der er umyndige eller fraværende arvinger.

Forvaltes boet af en **boutredningsman** eller af en **testamentsexekutor**, må boet ikke arvskiftes før denne har anmeldt, at utredningen er afsluttet, **äb.** kap. 23, § 2.

Når der i boet er umyndige arvinger, og boet ikke arvskiftes inden 6 måneder efter bouppteckningens oprettelse, skal der til **överförmyndaren** indgives en redegørelse for grunden til, at skifte ikke har fundet sted.

Om arvskiftet skal oprettes et dokument, der underskrives af arvingerne. Er der blandt arvingerne umyndige eller fraværende, skal **överförmyndaren** godkende arvskiftet. Arvskiftedokumentet tjener sammen med den registrerede bouppteckning som legitimation for arvingerne til at disponere over de udlagte aktiver.

Når en af arvingerne begærer det, skal retten beskikke en skiftesman til at forestå boets deling. Reglerne i äktenskapsbalken lov nr. 230/1987 kap. 17, §§ 14 og 6-8 om bodeling, **bodelingsförrättare** og ægtefællen skal ifølge **äb.** kap. 23, § 5 tillige finde anvendelse i spørgsmål om arvskifte, skiftesman og arvingerne.

Forvaltes boet af en **boutredningsman** eller af en **testamentsexekutor**, er den pågældende automatisk skiftesman, medmindre en anden er beskikket, eller den pågældende selv er arving.

Skiftesmannen indkalder arvingerne til møde om bodelingen. Det er herunder skiftesmannens opgave at søge at bilægge eventuelle stridigheder mellem arvingerne. Om bodelningsförrättarens, her skiftesmannens, kompetence i øvrigt hedder det i **äb.** kap. 17, § 6, at han skal »pröva sådana tvistiga frågor som är av betydelse för bodelningen och inte är föremål för rättegång.« Den nøjagtige afgrænsning af skiftesmannens kompetence har været genstand for diskussion i teorien. Kan arvingerne ikke enes om delingen, træffer skiftesmannen alene afgørelse herom. Arvinger, der vil protestere mod skiftesmannens afgørelse, må indenfor en frist af 4 uger efter modtagelsen af afgørelsen anlægge retssag mod de andre arvinger personligt.

Skiftesmannen har krav på vederlag.

2.5. Aftale om sammenlevnad i uskiftet dødsbo

Hvis arvingerne er enige, kan de træffe aftale om sammenlevnad i uskiftet bo, hvilket indebærer, at boet skal forblive uskiftet på de vilkår, som angives i aftalen, og i overensstemmelse med de bestemmelser, som er anført i **äb.** kap. 24. Ifølge loven har hver arving ret til efter udløbet af hvert kalenderår at få udbetalt sin andel af aktivernes afkast. Hvis ikke andet aftales, kan aftalen om uskiftet bo opsiges med 3 måneders varsel.

En værge eller en god man kan ikke uden överförmyndarens samtykke indgå aftale om uskiftet bo for en umyndig eller fraværende arving.

Aftale om uskiftet bo træffes hovedsagelig i større boer. Baggrunden herfor er oftest skattemæssige overvejelser. Arvingerne kan også aftale at skifte boet successivt; f.eks. kan en aktiepost eller indbo udskiftes. Også arvingerne kan udskiftes successivt.

3. Ægtefællens arveretlige stilling

Var afdøde gift, er det hovedreglen, at hele boet - også **særejet** - tilfalder ægtefællen, **äb.** kap. 3, § 1. Ægtefællen får ejendomsret til aktiverne under forudsætning af, at afdøde ikke efterlader sig arvinger i 1. eller 2. klasse, d.v.s. børn, børnebørn m.v., forældre, søskende eller søskendebørn. Efterlader afdøde nogle af disse slægtninge, indtræder der for disse en sekundosuccession, hvilket indebærer ret til en vis andel, sædvanligvis halvdelen, i ægtefællens bo, **äb.** kap. 3, § 2. I denne situation får ægtefællen alene rådighedsret over aktiverne. Ægtefællen kan dog frit disponere over aktiverne og forbruge disse, men må ikke misbruge boet. Ægtefællen kan ikke råde over aktiverne ved testamente.

Det anførte gælder imidlertid ikke, hvis afdøde efterlod sig særbørn. Et særbarn har altid ret til at få sin andel udbetalt ved arveladerens død. Særbarnet kan dog give samtykke til, at ægtefællen også får rådighed over den del af efterladenskaberne. Særbarnet får da også status som sekundosuccessor, **äb.** kap. 3, §§ 1 og 9.

Til beskyttelse for den efterlevende ægtefælle findes den såkaldte basbeløpsregel, **äb.** kap. 3, § 1, stk. 2. Ifølge denne regel har ægtefællen altid ret til af afdødes efterladenskaber, så langt disse rækker, at udtage værdier, der sammen med den efterlevendes andel af fællesejet og eventuelt **særeje** svarer til 4 basbeløp, således som dette er fastsat i loven om allmän försäkring på død tidspunktet. Ét basbeløp udgjorde i 1992 33.700 kr. Reglen har navnlig betydning, hvis afdøde efterlader sig særbørn, eller hvis afdøde ved testamente har disponeret til anden side. Disse arvinger får da status som sekundosuccessorer i ægtefællens bo.

Efterlades fællesbørn og arvinger i anden klasse, vil ægtefællen som regel overtage boet efter hovedreglen i **åb.** kap. 3, § 1.

Ifølge äktenskapsbalken kap. 12, § 2 har den efterlevende ægtefælle ret til helt eller delvist at give afkald på deling af fællesejet.

Reglen er egentlig fællesbodelingsregel, der imidlertid også får en **arveretlig** funktion.

Hvis den efterlevende ægtefælle er den mest velhavende, kan retten til at beholde bodelene udelt være af stor betydning for ægtefællen.

Reglen kan også få væsentlig betydning for ægtefællen i tilfælde, hvor afdøde efterlader sig særbørn eller, hvor afdøde ved testamente har disponeret over sine efterladenskaber.

4. Boer med en efterlevende samlever

Levede afdøde ved dødsfaldet i et ægteskabslignende parforhold, der er omfattet af loven om sambors gemensamma hem, nr. 232/1987, kan den efterlevende samlever, men ikke afdødes arvinger, begære bodeling. Samleveren har endvidere ret til af de nettoaktiver, som er omfattet af bodelingen, at udtage værdier, som svarer til 2 basbelopp, jf. foran under 3.

Samleveren er ikke arving, medmindre afdøde har oprettet testamente til fordel for denne.

Bestemmelserne i sambolagen er i overensstemmelse med lov nr. 813/1987 om homosexuella sambor tillige anvendelige på homoseksuelle **samlivsforhold**.

5. Arvskatt

Reglerne om arveafgift findes i lov nr. 416/1941 om arvskatt och gåvoskatt som ændret ved lov nr. 311/1989.

Afgiftsberegningen foretages af retten i forbindelse med bouppteckningens registrering.

Arveafgiften beregnes som en progressiv afgift, hvis størrelse dels afhænger af arveloddens størrelse, dels af, i hvilken afgiftsklasse arvingen er placeret.

Afgiftsberegningen foretages som udgangspunkt på grundlag af bouppteckningens angivelser om arveforholdene og værdiansættelser af aktiverne. Ved beregningen af den enkelte arvings lod, lægger retten et såkaldt skematisk arvskifte til grund. Der tages således ikke hensyn til, om arvingerne i forbindelse med det senere arvskifte fordeler arven på en anden måde, eller

om arvingerne lægger andre værdiansættelser til grund, end de, som er anført i bouppteckningen. Har arvingerne imidlertid til brug for afgiftsberegningen indgivet et arvskaftedokument, lægges angivelserne heri til grund, såfremt delingen af boet er sket i overensstemmelse med loven.

Ved afgiftsberegningen inderømmes der arvingerne et afgiftsfrit fradrag: for ægtefæller og samlevende 200.000 kr., for livsarvinger og disses ægtefæller eller samlevende 50.000 kr. og for andre arvinger 15.000 kr. Afgiftspligten påhviler arvingerne personligt, men afgiften betales i praksis af boet, inden arvskaftet finder sted. Ved arvskaftet fratrækkes afgiften i den enkelte arvinges lod. I det omfang fordelingen ved arvskaftet sker på en anden måde, end retten lagde til grund ved sin beregning af arveafgiften, må boet fordele den samlede afgift mellem arvingerne i forhold til de lodder, som de faktisk modtager.

Kilder:

Gösta Walin, Kommentar til Ärvdabalken, Del II (18-25 kap.), Boutredning och Arvskaft, Norstedts Blå Bibliotek, 1984.

Gösta Walin, Supplement til Ärvdabalken och Föräldrabalken, Sambolagen m.m., Norstedts Blå Bibliotek, 1988.

Thomas Carlén-Wendels, Bodelning och arvskaft, Juristförlaget, 1988.

B. Norge

1. Hovedtræk af den norske skifteordning

I norsk ret findes reglerne om dødsbobehandlingen og de forskellige skifteformer i skifteloven, lov om skifte af 21. februar 1930 med senere ændringer, Sl. Endvidere indeholder arveloven, lov nr. 5 af 3. marts 1972 om arv, dekningsloven (svarer til dels til konkursloven i Danmark), lov nr. 59 af 8. juni 1984 om fordringshavernes dekningsrett m.v., samt enkelte andre love bestemmelser af betydning for behandlingen af dødsboer. På dødsbobehandlingens område har hovedtrækkene i den norske ordning hidtil haft stor lighed med den gældende ordning i Danmark. Ligesom her i landet henhører skifte- og arvebehandlingen i Norge efter skiftelovens § 1 under skifteretten, som er en del af byretten. Dødsfald skal straks anmeldes (sker normalt gennem bedemanden eller lensmanden) til skifteretten på det sted, hvor afdøde havde sin bopæl, Sl § 12a sammenholdt med § 8.

De pårørende har pligt til at give oplysninger om afdødes økonomiske forhold og om slægtskabsforholdene. Disse oplysninger vil normalt blive meddelt allerede i dødsanmeldelsen og indgår derved i grundlaget for skifterettens beslutning om valg af skifteform.

Ved en række ændringslove i 1990 og 1991 har man imidlertid i Norge moderniseret reglerne om dødsboskifte og bopregistrering betydeligt. Ændringerne er baseret på en betænkning fra 1988 afgivet af en under Justitsdepartementet nedsat arbejdsgruppe, der havde til formål bl.a. at fremsætte forslag til regler, der kunne aflaste domstolene, navnlig i forbindelse med behandling af offentligt skiftede boer.

Ændringerne indebærer, at privat skifte nu fremtræder som hovedreglen i norsk skifteret, ligesom det nu er muligt at udpege en bobestyrer til at behandle boer, der skiftes offentligt. Endvidere er reglerne om exekutorbehandling forenklet væsentligt.

Skifteformerne er hovedsagelig de samme som i dansk ret. Boet kan således skiftes privat eller offentligt. Det offentlige skifte, der foretages af skifteretten, kan ligesom her i landet gennemføres på 2 forskellige måder afhængig af, om arvingerne har overtaget ansvaret for afdødes død, gældsvedgæelsesbo, eller dette ikke er tilfældet, gældsfragæelsesbo. En mellemstilling mellem privat og offentligt skifte indtager skifte ved testamentsfullbyrder, svarende til dansk eksekutorbehandling. Endelig findes der i norsk ret flere summariske behandlingsformer især for mindre boer, hvorved skiftebehandlingen enten forenkles væsentligt eller helt kan undlades.

Udgangspunktet i gældende norsk ret er, at arvingerne uden indblanding

fra det offentliges side selv har rådighed over dødsboet, så længe de er enige, undtagen hvor der ifølge skifteloven er pligt til at skifte, eller hvor der begæres skifte af nogen, som ifølge skifteloven har ret til at kræve skifte. Hovedreglen i norsk ret er derfor, at behandlingen af dødsboer forestås af arvingerne selv ved et privat skifte, og at offentligt skifte eller andre behandlingsformer kun kommer på tale, når privat skifte ikke er muligt eller ønskeligt. Arvingerne har normalt en frist på 60 dage, som efter begæring kan forlænges, til at overveje boets behandlingsmåde. Er spørgsmålet ikke afgjort ved fristens udløb, skal boet tages under offentlig skiftebehandling ved skifteretten.

2. De enkelte skifteformer

2.1. Privat skifte

I Norge er privat skifte ligesom her i landet den almindeligste skifteform i de dødsboer, hvor en egentlig skiftebehandling finder sted. Dette skyldes især, at privat skifte i retsafgiftsmæssig henseende er billigere end offentligt skifte. Begæring om privat skifte kan indgives på et fortrykt skema, som udleveres af skifteretten.

Grundbetingelserne for privat skifte er:

- a) En eller flere af de myndige arvinger skal erklære at ville påtage sig gældsansvaret.
- b) For arvinger, der er umyndige, skal værgerne skriftligt samtykke i privat skifte. Er alle arvinger umyndige, kan der skiftes privat, hvis værgerne påtager sig gældsansvaret.
- c) Privat skifte må ikke stride mod afdødes testamentariske bestemmelse.

Grundbetingelsen for privat skifte er herefter, at en eller flere af arvingerne erklærer at ville overtage (vedgå) afdødes gæld. Tidligere var det en betingelse, at alle arvinger skulle overtage ansvaret for gælden. Man har herved ønsket at undgå, at et bo ellers må skiftes offentligt på grund af passivitet fra en eller flere arvingers side. Enhver arving kan dog begære offentligt skifte, se § 84.

Er en eller flere arvinger umyndige, skal værgerne skriftligt give sit samtykke, og skifteretten skal underrette overformynderiet, der ligesom værgerne har en selvstændig mulighed for at kræve offentligt skifte, se § 86, stk. 2. Er alle arvinger umyndige, skal værgerne påtage sig gældsansvaret, for at boet kan udleveres til privat skifte.

IV.B.2.1.

Erklæringer og samtykke skal gives inden 60 dage efter dødsfaldet. Fristen kan forlænges eller forkortes af skifteretten.

Foruden arvingerne, overformynderiet og værgeren kan en legatar, som er tillagt en væsentlig del af boet, kræve offentligt skifte. Hertil kræves som udgangspunkt en lod på mindst 3/4 af boet, jf. § 50. En legatar, der ikke opfylder denne kvantitative regel, kan dog kræve offentligt skifte, når vedkommende ikke inden 1 år efter dødsfaldet har modtaget det legat, der er til tænkt den pågældende.

Endelig kan en arving kræve dødsboet skiftet af skifteretten, så længe det private skifte ikke er afsluttet, medmindre andet er vedtaget eller bestemt ved testamente, se § 84, stk. 1.

Retsvirkningerne af gældsvedgåelsen er, at de pågældende arvinger hæfter personligt, d.v.s. med hele deres formue, og solidarisk for afdødes gæld uanset størrelsen af boets aktiver eller af den modtagne arvelod. Andre arvinger er ansvarlige for gælden i forhold til værdien af deres arvelod.

Der er adgang til at udstede præklusivt proklama i boer, der skiftes privat, **SI § 70**. Ønsker ingen af arvingerne at overtage ansvaret for afdødes gæld, før størrelsen af denne gæld er kommet på det rene, må bobehandlingen begynde som et offentligt skifte med udstedelse af præklusivt proklama. Når proklamafristen er udløbet, og det vides, om boet er solvent, kan arvingerne efter **SI § 32** begære boet udleveret til privat skifte.

Bestemmelsesretten i boet tilkommer arvingerne. Boets kreditorer har ikke krav på dækning af deres fordringer, før forfaldstiden er indtrådt, selv om arvingerne har overtaget gælden. Enhver arving kan forlange, at forfalden gæld bliver betalt under bobehandlingen, og at uforfalden gæld sikres, f.eks. ved afsætning af de fornødne midler, før boet gøres op og udloddes, **SI § 67**.

Boets kreditorer har ikke fortrinsret til boets midler i konkurrence med arvingernes særkreditorer, og arvingerne bestemmer selv, med hvilke midler (bomidler eller egne midler), de vil opfylde kreditorernes krav til forfaldstid.

Den relativt svage stilling, afdødes kreditorer får i situationer, hvor der ikke er nogen realitet i gældsvedgåelsen, f.eks. fordi arvingerne, der har påtaget sig gælden, har en usolid økonomi og derefter forbruger boets aktiver, kan en kreditor til en vis grad forbedre, idet norsk ret giver enhver kreditor adgang til at fordrø, at boet overgår til offentligt skifte.

Betingelserne for, at kreditor kan gennemtvinge et offentligt skifte, er dog ret strenge. Begæringen om offentligt skifte skal fremsættes inden for en frist på 6 måneder efter gældsvedgåelsen. Endvidere skal kreditor efter **SI § 84** sandsynliggøre, at hans udsigt til at få dækning i tilfælde af privat skifte væsentligt forringes som følge af arvingernes forhold og økonomiske situation. Er der flere arvinger, vurderes deres forhold samlet. Er blot en af arvin-

gerne isoleret set i stand til at opfylde kreditors fordring ved forfaldstid, anses kreditor for tilstrækkeligt sikret og kan ikke gennemtvunge offentligt skifte. Arvingerne kan afværge begæringen og bevare boet under privat skifte ved at stille fornøden sikkerhed.

Kreditor kan kun forlange offentligt skifte som gældsfragåelsesbo. Overgang fra privat til offentligt skifte på kreditors begæring efter § 84 frigør derfor arvingerne fra gældshæftelsen; derimod påvirker overgang fra privat skifte til offentligt skifte på en arvings begæring ikke gælds vedgælsen.

I øvrigt er det overladt til arvingerne at bestemme, hvornår det private skifte skal afsluttes. Skifteloven indeholder ingen grænse i så henseende. Derimod er der i skattelovgivningen fastsat en grænse for bobehandlingens varighed. Eventuelle tvister mellem arvingerne afgøres af skifteretten efter reglerne i SI kap. 4.

2.2. Offentligt skifte

Ved lov nr. 40 af 22. juni 1990 indsattes kapitel 13 a i skifteloven. Kapitlet vedrører bobestyrere ved offentligt skifte og indebærer, at skifteretterne nu som hovedregel kan udpege en bobestyrer til at forestå dødsbobehandlingen ved sådanne skifter. Forestår skifteretten ikke selv bobehandlingen, skal bobestyreren forestå hele behandlingen fra registreringen af boet til dets afslutning.

Som bobestyrer udpeges som udgangspunkt en advokat, se § 91 a. Andre end advokater kan udpeges, når skifteretten finder dette ubetænkeligt. Det fremgår af motiverne til bestemmelsen, at den pågældende bør have sådanne juridiske kvalifikationer, at der ved udpegningen af vedkommende vil kunne ske en sådan aflastning af skifteretten som forudsat, ligesom udpegningen bør ske hurtigst muligt.

I loven er der givet regler for indberetninger m.v. til skifteretten, ligesom bobestyreren er tillagt en selvstændig funktion ved behandling af tvister mellem arvinger« Det er bobestyreren, der fører protokol over forhandlingerne i boet samt udarbejder regnskab over boets midler og gæld med indstilling om arveforhold m.v. Bobestyreren udarbejder endvidere boopgørelse og udlodningsliste. Er disse ikke udarbejdet inden 1 år efter, at vedkommende bobestyrer blev udpeget, skal bobestyreren sende indberetning til skifteretten. Bobestyreren kan kræve, at skifteretten afholder skiftesamlingerne.

Bobestyreren kan afsættes, når der ikke længere er behov for vedkommendes bistand, samt i tilfælde, hvor den pågældende ikke udfører sit hverv på forsvarlig måde. Skifteretten fastsætter bobestyrerens honorar i insolvente boer, eller hvor der er tvist herom med arvingerne.

IV.B.2.2.

Når offentligt skifte er påbegyndt, vil der altid blive foretaget en registrering og, hvor skifteretten finder det påkrævet, en vurdering af boets aktiver og passiver, SI § 13.1 øvrigt vil det offentlige skiftes forløb afhænge af, om gælden er vedgået, eller dette ikke er tilfældet.

Boer, i hvilke gælden ikke er overtaget, gældsfragåelsesboer, behandles efter reglerne i SI kap. 15. Skifteretten skal altid indkalde afdødes kreditorer ved udstedelse af proklama, SI § 69. Anmeldelsesfristen er 6 uger. Proklamaet er altid præklusivt, således at fordringer, der ikke er anmeldt rettidigt, bortfalder, SI § 75, stk. 1. Visse krav er dog undtagne, således pante- og skattekrav samt krav sikret ved tilbageholdsret. I øvrigt rammer præklusionen alle krav, som ikke er anmeldt til tiden, også selv om kravets eksistens i forvejen er arvingerne bekendt.

Har arvingerne derimod overtaget ansvaret for afdødes gæld, vedgåelsesboer, er proklama ikke obligatorisk. Det samme gælder i boer, hvor der er en efterlevende ægtefælle, som har vedgået gælden. Proklama skal dog altid udstedes, hvis blot én arving forlanger det, SI § 69.

I boer, der skiftes offentligt, har skifteretten, når der ikke udpeges bobestyrer, adgang til at antage medhjælper, eller, hvis dette er mere hensigtsmæssigt, til at antage en bestyrer, typisk en advokat, til at bistå skifteretten med hele boets forvaltning, SI § 16. En medhjælper vil navnlig kunne antages i de tilfælde, hvor opgaven ikke omfatter forvaltning af boet, men er indskrænket til varetagelse af enkeltstående opgaver.

I boer, hvor arvingerne har vedgået gælden, vil bobehandlingen tage sigte på en fordeling af bomassen mellem arvingerne. Hvor arvingerne ikke har påtaget sig at hæfte for afdødes gæld, vil skiftet derimod tage sigte på at dække afdødes kreditorer, så langt boets aktiver rækker. Denne forskel i formålet med bobehandlingen betinger nogle afgørende forskelle mellem kreditorernes retsstilling i henholdsvis gældsvedgåelses- og i gældsfragåelsesboer.

Når gælden er vedgået, udøves bestemmelsesretten i boet af arvingerne og skifteretten i forening på skiftesamlinger, SI §§ 17-19. Kreditorernes krav forbliver upåvirket af dødsfaldet, men kan gøres gældende mod både boet og arvingerne. Uanset dødsfaldet kan en kreditor således ikke forlange dækning, før forfaldstiden for hans krav er indtrådt. På den anden side kan arvingerne heller ikke påtvinge en kreditor dækning før forfaldstid, f.eks. indfri et pantebrev, hvor den aftalte rente overstiger markedrenten.

Arvingerne kan selv vælge, med hvilke midler, bomidler eller egne midler, de vil fyldestgøre afdødes kreditorer, som er ligestillet med arvingernes særkreditorer. Afdødes kreditorer har således ingen fortrinsret til boets masse, men har adgang til at foretage individualforfølgning mod de enkelte aktiver i boet, hvis de undtagelsesvis har opnået et eksekutionsgrundlag mod alle arvingerne, SI § 96.

Når gælden ikke er vedgået, må alle fordringer mod boet derimod dækkes af boets midler, SI § 99. Skiftet bringer derfor forfaldstiden til at indtræde, ligesom alle fordringer af boet kan fordres omsat til penge, SI § 109, stk. 1. Afdødes kreditorer har fortrinsret til dækning af boets midler. Det påhviler skifteretten at sørge for, at kreditorernes krav fyldestgøres, så langt boets midler rækker. Bestemmelsesretten i boet tilkommer stadig skifteretten og arvingerne i forening, SI §§ 17-19, men skifterettens pligt efter § 19 til at påse, at trufne beslutninger ikke strider mod kreditorernes interesser, får her særlig betydning.

Er gældsfragåelsesboet solvent, dækkes fordringerne, efterhånden som de forfalder, SI § 103; dog oftest først, når proklamafristen er udløbet, og skifteretten kan vurdere boets status, medmindre solvensen er åbenbar.

Er gældsfragåelsesboet derimod insolvent, behandles boet efter reglerne om konkurs i overensstemmelse med dekningsloven, som også finder anvendelse på offentlig skiftebehandling af insolvente dødsboer. Dette betyder bl.a., at omstødsreglerne finder anvendelse. Kreditorerne efter afdøde får forholdsmæssig dækning ved udlodningen, så langt boets midler strækker til. Individualforfølgning mod boets enkelte aktiver er udelukket, SI §105.

2.3. Behandling ved testamentsfullbyrder

Denne behandlingsform, der oprindeligt svarede til eksekutorbehandling, er reguleret i skiftelovens kap. 16. Efter skiftelovens § 111, stk. 1, kan den, som ikke har livsarvinger, og som ikke efterlader sig ægtefælle, ved testamente udpege en person (bobestyrer, eksekutor, fuldmægtig) til at udføre bobehandlingen.

Eksekutorbegrebet indebærer således efter gældende norsk skifteret kun, at testator udpeger en fuldmægtig for arvingerne ved privat skifte eller udpeger en bobestyrer ved offentligt skifte. I første tilfælde vil boet blive sluttet efter de for privat skifte gældende regler med den væsentlige undtagelse, at arvingerne ikke her overtager gældsansvaret. Skifteretten har dog hjemmel til at overtage boet til offentlig skiftebehandling, når særlige grunde foreligger. Efter motiverne til bestemmelsen er der her navnlig tænkt på kreditorernes interesser.

Såfremt den, der er udpeget i testamentet til at forestå et privat skifte, ikke er egnet eller senere viser sig uegnet til at forestå bobehandlingen, kan skifteretten godkende, at arvingerne skifter privat uden dennes bistand, og uden at boet overgår til offentlig skiftebehandling. Det forudsætter imidlertid, at arvingerne har overtaget gælden.

2.4. Uskiftet bo

I dødsboer, hvor der er en efterlevende ægtefælle, kan denne altid vælge at skifte i stedet for at få boet udleveret til uskiftet bo. Ligesom i Danmark er det mest almindeligt, at den efterlevende ægtefælle vælger at sidde i uskiftet bo, når betingelserne derfor foreligger.

Reglerne om uskiftet bo findes i den norske arvelov, Al. De vigtigste regler for uskiftet bo er, at der kan siddes i uskiftet bo med fællesbo, Al § 9.1 modsætning til retstilstanden her i landet kan der nu i Norge også siddes i uskiftet bo med afdødes særeje, hvis adgangen hertil er åbnet ved ægtepagt, eller hvis arvingerne samtykker i, at særejet indgår i det uskiftede bo. Endvidere må afdødes testamentariske bestemmelser respekteres, Al § 7, idet afdøde efter norsk ret ikke alene kan begrænse det uskiftede bos omfang ved at udnytte sin testationsret til fordel for andre end ægtefællen, men også ved testamente kan begrænse selve retten til at sidde i uskiftet bo ved at give enkelte livsarvinger ret til at få udskiftet deres arv straks. En sådan bestemmelse skal dog godkendes af skifteretten. Har nogen arving krav på skifte, kan den efterlevende ægtefælle ligesom i Danmark sidde i uskiftet bo med de øvrige arvinger, men enhver livsarving kan kræve, at der også skiftes med ham, Al §§ 11, 12 og 21. Uskiftet bo med afdødes særbørn kræver ligesom her i landet samtykke, Al § 10. Endelig kan ægtefællen efter norsk ret sidde i uskiftet bo med alle afdødes arvinger efter loven, også f.eks. afdødes forældre, Al § 9. Ægtefællen kan ikke sidde i uskiftet bo, hvis kreditorernes udsigt til dækning eller arvingernes udsigt til arv vil forringes væsentligt.

Fremgangsmåden ved boets berigtigelse til uskiftet bo består i, at begæring indgives til skifteretten. Begæringen skal fremsættes inden 60 dage efter dødsfaldet; ellers skal offentligt skifte påbegyndes. I tilfælde af tvivl om boets solvens, kan der begyndes med offentligt skifte og proklama, hvorefter boet senere kan udleveres til uskiftet bo, idet begæring herom kan fremsættes helt frem til skiftets afslutning. Begæringen skal indeholde oplysning om arveforholdene samt en oversigt over afdødes og den efterlevende ægtefælles aktiver og passiver. Denne oversigt skal være godkendt af arvingerne. Er dette ikke tilfældet, skal skifteretten »optage status« i boet, Al § 14 (fremgangsmåden er dog mere kompliceret, hvor begæringen om uskiftet bo omfatter særeje). Tages begæringen til følge, udfærdiger skifteretten en **skifteattest**, som legitimerer ægtefællen til at råde over boet.

Retsvirkningerne af uskiftet bo er, at den efterlevende ægtefælle får fuld dispositionsret over det uskiftede bo, og at skiftet udsættes eventuelt helt til ægtefællens død. Med respekt af førstafdødes eventuelle testamentariske bestemmelser omfatter det uskiftede bo hele det hidtidige fællesbo med samtlige aktiver og passiver og eventuelt afdødes særeje samt alt, hvad den

efterlevende ægtefælle senere erhverver. Ægtefællen kan frit disponere over boets aktiver, herunder forbruge eller sælge boets midler. Gaver, der står i misforhold til boets formue, kan arvingerne dog få omstødt, hvis de anlægger sag inden for en frist på 1 år fra det tidspunkt, hvor de kom til kundskab om gaven, Al § 19.

Ved at overtage boet til uskiftet bo kommer ægtefællen til at hæfte for afdødes gæld, § 20. Hæftelsen forudsætter ikke som gældsvedgåelse ved privat skifte en særskilt gældsovertagelseserklæring. Hæftelsen for afdødes gæld er personlig; den efterlevende ægtefælle hæfter med hele formuen, herunder et eventuelt særeje.

2.5. Skifte af uskiftet bo mens ægtefællen lever

Retten til fortsat at sidde i uskiftet bo falder bort i visse situationer. Først og fremmest har ægtefællen pligt til at skifte, såfremt ægtefællen indgår nyt ægteskab. Det samme gælder, hvis ægtefællen umyndiggøres, Al § 23. I øvrigt kan den efterlevende ægtefælle på et hvilket som helst tidspunkt skifte med afdødes arvinger, Al § 24, stk. 1. Derimod kan afdødes arvinger kun i begrænset omfang selv forlange skifte, Al § 24, stk. 2-3, og afdødes kreditorer har ikke adgang til at begære skifte, Al § 25.

Skifteformen vil oftest være privat, idet den efterlevende ægtefælle hæfter for gælden. Skal der imidlertid af andre grunde finde offentligt skifte sted, åbner Al § 98 mulighed for, at skiftet kan finde sted på en mere simpel måde end ellers, såkaldt summarisk skifte. Ved dette foretager skifteretten ingen registrering og vurdering, ligesom der ikke udstedes proklama. I stedet kan ægtefællen nøjes med at udarbejde en oversigt over boets aktiver og passiver, hvorefter denne oversigt vil blive lagt til grund for skiftet. Registrering og vurdering kan dog finde sted, hvis arvingerne ikke vil godkende den efterlevende ægtefælles oversigt, eller hvis skifteretten finder særlig grund til at drage dens rigtighed i tvivl, Al § 98, stk. 2.

2.6. Behandling af småboer

Uafhængigt af de oven for omtalte skifteformer sikrer en række regler hurtig og smidig afvikling af mindre boer, hvis størrelse ikke står i rimeligt forhold til arbejdet og omkostningerne ved gennemførelsen af en egentlig skiftebehandling.

Såfremt der ikke i boet er midler til fordeling mellem arvinger, eller hvor der alene vil fremkomme et minimalt beløb til fordeling, kan skifteretten bestemme, at der ikke skal være offentligt skifte. Den, der har ordnet begravelsen, eller en anden, som stod afdøde nær, må påtage sig at dække begravelsen.

IV.B.2.6.

---

sesudgifterne og afdødes forpligtelser, så langt boets midler rækker, SI § 80. Vurderingen af, hvorvidt betingelserne er opfyldt, er overladt til skifterettens skøn, men det er forudsat i motiverne, at aktiverne som udgangspunkt ikke bør overstige folkepensionens grundbeløb (efteråret 1992 36.500 n. kr.) med fradrag af begravelsesudgifter. Bestemmelsen udelukker ikke, at en arving kan kræve offentligt skifte.

Fremkommer der yderligere midler, finder de almindelige skifteregler anvendelse.

Er der en efterlevende ægtefælle, giver arvelovens § 6 denne en skiftefordel, der i forhold til tidligere er styrket betydeligt. Efter denne bestemmelse udgør den efterlevende ægtefælles mindstekrav 4 x folkepensionens grundbeløb, såfremt afdøde efterlod sig livsarvinger og 6 x grundbeløbet, hvis der ikke findes livsarvinger.

Reglen, der er en parallel til den danske skiftelovs § 62 b, stk. 2, (150.000 krs.-reglen), betyder i de små boer, at hele boet kan udleveres til den efterlevende ægtefælle, selv om der ikke er fremsat begæring om uskiftet bo, og betingelserne herfor måske heller ikke er opfyldt. Ønsker ægtefællen boet udlagt efter arvelovens § 6, kan ægtefællen normalt nøjes med at fremlægge en oversigt over boets aktiver og passiver, tiltrådt af arvingerne. Hvis betingelserne for ægtefællens overtagelse af boet er til stede, udsteder skifteretten en skifteattest, der tjener som fornøden legitimation for den efterlevende ægtefælle. Boet anses da som skiftet og udlagt til denne.

I tilfælde, hvor der nok er tilstrækkelige midler til at dække skifteomkostningerne, men hvor der herudover kun er ubetydelige midler i boet, sluttet boet blot med vedtegningen »intet til skifte«. Denne praksis er ret liberal og ulovbestemt. Er situationen endelig den, at afdøde slet ikke efterlader sig nogen værdier f.eks. hvor et lille barn er afgang ved døden, sluttet boet ligeledes med vedtegningen »intet til skifte«.

5. 2.

Kilder:

Peter Lødrup: Arverett, Oslo 1992 og Materiell Skifterett, 7. udg. Oslo 1979,
Anna Louise Beer: Arv og Skifte, Oslo 1984 og
Jo Hov: Rettergang I Sivile Saker, 2. udg. 1994, Oslo.

V. Udvalgets lovudkast

1. Udkast til lov om skifte af dødsboer

Kapitel 1

Kompetenceregler

§ 1. Denne lov gælder for skifte af dødsboer og for skifte af en efterlevende ægtefælles del af fællesboet, herunder skifte af uskiftet bo, medens den efterlevende ægtefælle er i live.

§ 2. Et dødsbo behandles i den retskreds, hvor afdøde havde hjemting, jf. retsplejelovens §§ 235 og 236. Skifte af uskiftet bo sker ved efterlevendes hjemting.

Stk. 2. Havde afdøde ikke hjemting her i landet, kan justitsministeren henvise boet eller en del af dette til en dansk skifteret, såfremt

- 1) afdøde havde dansk indfødsret eller anden særlig tilknytning til Danmark og efterlader sig aktiver, der ikke inddrages under en bobehandling i udlandet, eller
- 2) afdøde efterlader sig aktiver i Danmark, der ikke inddrages under en bobehandling i udlandet.

Stk. 3. Skifteretten i den retskreds, hvor boet skal behandles, kan ved kendelse henvise boet til behandling i en anden retskreds, såfremt det findes væsentligt mere hensigtsmæssigt, at behandlingen foregår der.

§ 3. Justitsministeren kan fastsætte regler til gennemførelse af internationale overenskomster om behandling af dødsboer.

Kapitel 2

Anmeldelse af dødsfald til skifteretten

§ 4. Snarest muligt efter at begravelsesmyndigheden eller anden dansk myndighed har modtaget anmeldelse om et dødsfald, videreanmeldes dette til skifteretten i den retskreds, hvor afdøde havde hjemting.

Stk. 2. Skifteretten optager straks anmeldelsen i skiftesaglisten.

Kapitel 3

Kendelse om dødsfald

§ 5. Kan det anses for sikkert, at en person er afgået ved døden, uden at dødsattest kan udstedes, afsiger skifteretten efter anmodning fra enhver, der har retlig interesse deri, kendelse om, at den pågældende skal anses for død.

Stk. 2. I kendelsen angives det sandsynlige tidspunkt for dødens indtræden. Kan et sådant tidspunkt ikke fastsættes, angives det tidligste tidspunkt, hvor personen efter det oplyste var død.

§ 6. Viser det sig, efter at kendelse efter § 5 er afsagt, at den pågældende person er i live, finder bestemmelserne i kap. 4 i lov om bortblevne tilsvarende anvendelse.

Kapitel 4

Indkaldelse til møde i skifteretten

§ 7. Skifteretten indkalder snarest muligt efter modtagelsen af anmeldelsen af dødsfaldet den eller dem, der efter det oplyste er den afdødes nærmeste pårørende, til et møde, hvor der tages stilling til boets behandlingsmåde. Afholdelse af møde kan dog efter skifterettens bestemmelse undlades.

Stk. 2. Skifteretten indhenter de nødvendige oplysninger om arvinger fra Det centrale Personregister (CPR) og om afdødes testamentariske dispositioner fra Centralregisteret for Testamenter eller på anden måde. Indhentelse af oplysninger kan undlades, hvis det på forhånd er klart, at oplysninger om arvinger og legatarer er uden betydning for boets behandling.

Stk. 3. Skifteretten vejleder de pårørende efter reglerne i § 86 og bistår

med udfærdigelse af anmodninger og opgørelser, der skal indgives i forbindelse med bobehandlingen.

Stk. 4. De pårørende har pligt til at give de oplysninger om arveforholdene, som de er bekendt med.

Stk. 5. Kan afgørelse om boets behandlingsmåde ikke træffes i forbindelse med det i stk. 1 nævnte møde, udsætter skifteretten behandlingen af sagen. Skifteretten kan fastsætte en frist for boets berigtigelse.

Stk. 6. Justitsministeren kan ved bekendtgørelse fastsætte regler om brugerbetaling og om indhentelse af oplysninger fra Det centrale Personregister (CPR) og Centralregisteret for Testamenter.

Kapitel 5

Sikring af boets aktiver

§ 8. Indtil beslutning om boets behandlingsmåde er truffet, påhviler det enhver, der er i besiddelse af den afdødes aktiver, at opbevare disse på betryggende måde.

Stk. 2. Enhver, som har kendskab til, at den afdødes aktiver ikke opbevares på betryggende måde, har pligt til straks at give skifteretten meddelelse derom.

Stk. 3. Hvor forholdene gør det nødvendigt, kan skifteretten beslutte, at et bos aktiver helt eller delvis skal registreres eller tages i forvaring. Befinder aktiverne sig i en anden retskreds, kan skifteretten enten selv foretage sådanne forretninger eller begære bistand dertil af vedkommende skifteret. Skifteretten kan udpege en midlertidig bobestyrer til at foretage de nødvendige skridt, jf. § 12.

Kapitel 6

Søgsmål og retsforfølgning

§ 9. Fra dødsfaldet og indtil bestemmelse om boets behandlingsmåde er truffet, kan søgsmål ikke anlægges mod boet. Fordringer og andre krav mod boet kan anmeldes til skifteretten.

§ 10. Fra dødsfaldet og indtil bestemmelse om boets behandlingsmåde er truffet, kan udlæg eller arrest ikke foretages i boets aktiver. Tvangsauktion

kan alene afholdes efter anmodning fra boet eller med dettes samtykke.

Stk. 2. Har nogen erhvervet ret over boets aktiver på en tvangsauktion, der er afholdt i strid med bestemmelsen i stk. 1, ophæves tvangsauktionen om fornødent ved en af fogedretten afsagt kendelse, såfremt dødsfaldet forinden var bekendtgjort i Statstidende, eller der ved auktionens afholdelse var sket tinglysning på ejendommens blad eller anden tilsvarende registrering af dødsfaldet eller bobehandlingen, eller erhververen kendte eller burde have kendskab til dødsfaldet.

Stk. 3. Den, som har tilbageholdsret i boets ejendele, indtil et bestemt beløb er betalt, kan uanset dødsfaldet foretage udlæg i de tilbageholdte ejendele og søge fyldestgørelse deri. Udlæg kan dog kun gøres, hvis fordringen er fastslået ved dom eller på anden for boet bindende måde, og boet trods opfordring fremsat mindst to uger inden udlæggets foretagelse ikke har betalt beløbet.

Stk. 4. Arrest foretaget inden dødsfaldet taber sin virkning.

Stk. 5. Brugeligt pant kan ikke stiftes fra dødsfaldet, og indtil bestemmelse om boets behandlingsmåde er truffet. En brugspanteret stiftet før dødsfaldet kan af boet bringes til ophør uden varsel.

Stk. 6. Adgang til fyldestgørelse af krav, der er sikret ved håndpant eller anden tilsvarende sikkerhedsret, berøres ikke af pantsætters dødsfald. Betalingsopfordring og andre meddelelser rettes til boet. Boet er berettiget til at lade foretage vurdering af pantet.

Kapitel 7

Autorisation og virksomhed som bobestyrer

§ 11. For hver retskreds autoriserer justitsministeren et passende antal advokater til som bobestyrere at forestå behandlingen af dødsboer.

Stk. 2. En ved testamente indsat bobestyrer, der ikke er autoriseret efter stk. 1, kan ikke virke som bobestyrer, såfremt den pågældende

- 1) er umyndig eller under **lavværgemål**,
- 2) har anmeldt betalingsstandsning eller er under konkurs,
- 3) er dømt for et strafbart forhold, som på tidspunktet for boets behandling begrunder en nærliggende fare for misbrug af hvervet, eller gør den pågældende uværdig til den agtelse og tillid, der må kræves til udøvelse af virksomhed som bobestyrer.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter bestemmelser om de øvrige betingelser, som skal være opfyldt, for at en person kan virke som bobestyrer og om bobestyreres virksomhed, herunder om sikkerhedsstillelse, ansvarsforsikring, forvaltning af dødsboers midler og om tilsyn med beholdninger og værdipapirer.

Stk. 4. I forskrifter, der fastsættes i medfør af loven, kan der optages regler om strafansvar for overtrædelse af forskrifterne.

Kapitel 8

Midlertidige foranstaltninger

§ 12. Skifteretten udpeger om nødvendigt en autoriseret bobestyrer til som midlertidig bobestyrer at varetage boets anliggender eller udføre nærmere angivne opgaver.

Stk. 2. Den midlertidige bobestyrer træffer kun beslutninger, der ikke tåler udsættelse. Bobestyreren skal så vidt muligt afholde sig fra at foretage skridt, der vil kunne foregribe den senere bobehandling.

Stk. 3. Skifteretten udsteder straks skifteretsattest om, at boet er udleveret til behandling ved den midlertidige bobestyrer. Skifteretten kan træffe bestemmelse om sikkerhedsstillelse, jf. § 36.

Stk. 4. Omkostninger, der ikke kan dækkes af boets midler, betales af statskassen.

Kapitel 9

Legatarer

§ 13. Som legatar anses den, der skal arve en bestemt angivet pengesum eller bestemt angivne formuegenstande.

Stk. 2. Arveladeren kan dog ved testamente bestemme, om den, der alene skal modtage friarv, skal have stilling som arving eller som legatar.

Stk. 3. Hvor særlige grunde taler derfor, kan skifteretten bestemme, at en legatar skal have stilling som arving. Skifteretten kan endvidere bestemme, at en arving skal have stilling som legatar, såfremt den pågældende samtykker heri, eller alene skal arve en ubetydelig del af boet. Den pågældende mister ikke derved sin ret til at forlange overtagelse efter vurdering.

§ 14. Legater skal opfyldes senest samtidig med, at boets øvrige aktiver deles mellem arvingerne. Under særlige omstændigheder kan skifteretten bestemme, at et legat skal opfyldes på et tidligere tidspunkt.

Kapitel 10

Skifteværger

§ 15. Skifteretten beskikker en skifteværge for en arving, såfremt

- 1) det ikke vides, om arvingen er i live,
- 2) arvingens opholdssted er ukendt,
- 3) arvingen er et ufødt barn,
- 4) arvingen på grund af legemlig sygdom eller psykisk **svækkelse** er ude af stand til at varetage sine interesser under boets behandling,
- 5) arvingen på grund af uerfarenhed, svækket helbred eller anden lignende tilstand eller fravær har behov for bistand under boets behandling og selv ønsker en skifteværge,
- 6) arvingens værge eller lavværge har interesser under boets behandling, der kan komme i strid med arvingens,
- 7) arvingens værge midlertidigt er forhindret i at varetage arvingens interesser under boets behandling,
- 8) arvingen midlertidigt er uden fast værge, eller
- 9) arvingen er en fond, en forening eller et selskab m.v. under stiftelse.

Stk. 2. Skifteretten kan beskikke en skifteværge for en arving, såfremt denne har forholdt sig passiv over for henvendelser om boets behandling.

Stk. 3. Forinden skifteværge beskikkes, skal der så vidt muligt indhentes en udtalelse fra arvingen eller fra den institution, arvingen eventuelt har bopæl på, eller om nødvendigt en lægeerklæring.

Stk. 4. Beskikkelse af skifteværge sker ved den skifteret, hvorunder boet henhører.

Stk. 5. Skifteretten sørger for, at der så vidt muligt gives arvingen underretning om beskikkelsen.

§ 16. Skifteværgeren varetager i det omfang, arvingen eller dennes værge selv er forhindret deri, arvingens interesser under boets behandling.

Stk. 2. I de i § 15, stk. 1, nr. 1 og 2, nævnte tilfælde skal skifteværgeren i privatskiftede boer lade arvingen eftersøge, således at det så vidt muligt in-

den boets afslutning kan fastslås, om arvingen er i live, eller hvor arvingen opholder sig. Skifteretten yder bistand dermed.

Stk. 3. Må det antages, at der vil være behov for almindeligt værgemål for arvingen, indberetter skifteværgeren snarest muligt dette til skifteretten.

Stk. 4. Skifteværgeren kan få nødvendige udlæg dækket og i den udstrækning, det er rimeligt, et vederlag for sit arbejde. Udgifterne betales af arvingen.

Stk. 5. Reglerne i myndighedslovens §§ 31, 32, 48, 50 og 53 finder tilsvarende anvendelse. Bestemmelsen i § 51 finder anvendelse med de ændringer, der følger af forholdets natur.

§ 17. Skifteretten kan beskikke en skifteværger for en legatar, såfremt forholdene gør dette påkrævet.

Kapitel 11

Boudlæg uden skiftebehandling

§ 18. Overstiger værdien af boets aktiver efter fradrag af udgifterne ved begravelsen, boets behandling og af gæld, som er sikret ved pant eller på anden tilsvarende måde, ikke 30,000 kr., udlægges boets aktiver uden skiftebehandling efter reglerne i dette kapitel.

Stk. 2. Under ganske særlige omstændigheder kan boudlæg dog finde sted, selv om værdigrænsen i stk. 1 overskrides.

Stk. 3. Skifteretten kan bestemme, at boet i stedet skal behandles efter lovens øvrige regler, såfremt der er tvivl om, hvorvidt betingelserne i stk. 1 er opfyldt, eller såfremt værdien af boets aktiver er betydelig.

§ 19. Boudlæg sker til den eller dem, som efter skifterettens skøn er den afdødes nærmeste efterladte, til en institution, afdøde havde tilknytning til, til den eller dem, der har betalt eller erklærer at ville betale begravelsen, til en kommune eller til statskassen.

Stk. 2. Udlægsmodtageren hæfter ikke for den afdødes gæld, men bliver ved udlægget forpligtet til at dække udgifterne ved begravelsen og boets behandling. Skifteretten kan betinge udlæg af et overskud af, at udlægsmodtageren ryddeliggør afdødes bolig.

§ 20. Genoptages boet, indgår det tidligere udlagte ikke i boet. Under særlige omstændigheder kan skifteretten dog bestemme, at det tidligere udlagte skal indgå i boet, jf. § 99. Reglerne i §§ 18 og 19 finder tilsvarende anvendelse ved nyt boudlæg.

§ 21. Den i § 18 nævnte beløbsgrænse reguleres hvert år pr. 1. januar med 2,0% tillagt eller fratrukket tilpasningsprocenten for det pågældende finansår, jf. loven om en satsreguleringsprocent. Det regulerede beløb afrundes opad til det nærmeste hele kronebeløb, der kan deles med 1.000. Reguleringen sker på grundlag af den på reguleringstidspunktet gældende beløbsgrænse før afrunding.

Stk. 2. Justitsministeren bekendtgør hvert år, hvilke reguleringer der skal finde sted.

Kapitel 12

Udlæg til en efterlevende ægtefælle

§ 22. Udlæg af et bo til en efterlevende ægtefælle kan finde sted, såfremt ægtefællen, dennes værge eller skifteværge fremsætter anmodning derom, og

- 1) der ifølge §§ 7a og 7b i arveloven samt § 23 i lov om ægteskabets retsvirkninger intet bliver at udlodde til andre arvinger, og
- 2) ægtefællen påtager sig ansvaret for den afdødes gældsforpligtelser.

Stk. 2. Skifteretten kan bestemme, at et bo i stedet skal behandles efter lovens øvrige regler, såfremt værdien af boets aktiver er betydelig, og afgørende hensyn til boets kreditorer taler derfor.

Stk. 3. Bestemmelsen i § 26, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse.

§ 23. Viser det sig, at den afdødes bo er insolvent, hæfter ægtefællen uanset § 22, stk. 1, nr. 2, ikke for den afdødes forpligtelser, såfremt boet tages under behandling ved bobestyrer, og ægtefællen opfylder forpligtelserne efter §99.

Kapitel 13

Uskiftet bo

§ 24. Et bo udleveres efter anmodning til uskiftet bo efter reglerne i arvelovens kapitel 3.

Stk. 2. Bestemmelsen i § 26, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Reglerne i denne lov finder i øvrigt med de fornødne modifikationer anvendelse ved behandling af sager om udlevering til uskiftet bo.

Kapitel 14

Privat skifte

§ 25. Et bo udleveres til privat skifte, såfremt

- 1) alle arvinger anmoder derom,
- 2) boets aktiver må antages at være tilstrækkelige til at dække boets gæld,
- 3) mindst én af boets arvinger kan optræde under skiftet uden at være repræsenteret ved værge eller skifteværge og er i stand til at opfylde sine forpligtelser, efterhånden som de forfalder,
- 4) afdøde ikke ved testamente har udelukket privat skifte, jf. § 33, nr. 4, og
- 5) afgørende hensyn, herunder arvingernes manglende betalingsevne, ikke taler imod privat skifte.

Stk. 2. Anmodning om privat skifte fremsættes af arvingen, dennes værge eller skifteværge. Er arvingen under konkurs, skal anmodningen tiltrædes af konkursboet, jf. konkurslovens § 35.

Stk. 3. Hvis forholdene taler derfor, kan skifteretten bestemme, at der i forbindelse med boets udlevering skal gives meddelelse til legatarer om deres ret.

Stk. 4. Arvingerne skal senest i forbindelse med boets udlevering til privat skifte indkalde boets kreditorer efter reglerne om proklama i kapitel 19.

Stk. 5. Arvingerne skal angive en person, til hvem henvendelser vedrørende boet kan finde sted.

§ 26. Efter boets udlevering råder arvingerne i forening over boets aktiver og træffer bestemmelse i boets anliggender.

Stk. 2. Enhver, der har krav mod boet, kan fra udleveringen sagsøge dette og søge fyldestgørelse i boets aktiver, hvis disse ikke er delt mellem arvingerne.

Stk. 3. Arrest, som i medfør af § 10, stk. 4, har tabt sin virkning, træder atter i kraft ved udleveringen, som om arresten ikke var blevet afbrudt.

Stk. 4. Enhver arving kan forlange, at boets aktiver, bortset fra sædvanligt indbo og personlige effekter, ikke må deles, før boets gæld er betalt eller behørigt sikret.

§ 27. Såfremt arvingerne helt eller delvis har delt boets aktiver, bortset fra deling af sædvanligt indbo og personlige effekter, eller anvendt samtlige boets midler til dækning af gæld, uden at opfylde eller sikre opfyldelsen af forpligtelser, der kan kræves dækket i boet, hæfter de personligt og solidarisk for gælden.

Stk. 2. Arvinger, der ved boets udlevering er repræsenteret ved værge eller skifteværge, eller som var under konkurs, hæfter dog alene med værdien af det, de eller konkursboet har modtaget, og i det forhold, i hvilket arvingerne er berettigede til at modtage bos- og arvelod. Begrænsningerne finder tilsvarende anvendelse på regreskrav fra medarvinger.

§ 28. Reglerne i § 27 finder tilsvarende anvendelse, såfremt arvingerne har delt boet mellem sig uden at dække legatarers krav.

§ 29. Viser det sig, at boet er insolvent, hæfter en arving, uanset reglerne i § 27, ikke for den afdødes forpligtelser, såfremt boet tages under behandling ved bobestyrer, og arvingen opfylder forpligtelserne efter § 99.

§ 30.. Skifteretten træffer bestemmelse om, at et bo under privat skifte skal overgå til behandling ved bobestyrer, såfremt

- 1) en af boets arvinger anmoder derom,
- 2) en kreditor eller legatar anmoder derom, og der er nærliggende risiko for, at en fortsættelse af den private skiftebehandling vil udsætte vedkommende for tab,
- 3) fristen for indlevering af boopgørelse ikke overholdes, eller
- 4) boet i øvrigt ikke behandles forsvarligt.

Stk. 2. Bestemmelserne i § 62, stk. 1 og 2, finder tilsvarende anvendelse.

§ 31. Arvingerne udarbejder en boopgørelse over boets aktiver, passiver, indtægter og udgifter med angivelse af fordelingen mellem legatarer og arvinger. Den seneste skæringsdag, der kan anvendes i opgørelsen, er 1 årsdagen for dødsfaldet.

Stk. 2. Skifteretten kan tillade, at opgørelse vedrørende en endnu ikke oppebåren indtægt, et betinget eller omtvistet krav eller andre nærmere afgrænsede dele af boet henskydes til tiden efter boets slutning. Tillægsopgørelse, for hvis indlevering skifteretten kan fastsætte en frist, skal indleveres snarest muligt efter hindringens bortfald.

§ 32. Opgørelsen indsendes inden 3 måneder efter den valgte skæringsdag i et eksemplar til den kommunale skattemyndighed og i et eksemplar til skifteretten. Uanset valg af skæringsdag har arvingerne dog altid en frist på 9 måneder fra dødsdagen til indsendelse af opgørelsen. Begge eksemplarer af opgørelsen skal være underskrevet af samtlige arvinger.

Kapitel 15

Behandling ved bobestyrer

§ 33. Skifteretten udleverer et bo til behandling ved bobestyrer, såfremt

- 1) en arving anmoder derom,
- 2) boet må antages at være insolvent,
- 3) alle arvinger enten er repræsenteret ved værge eller skifteværge, eller er under konkurs, eller er ude af stand til at opfylde deres forpligtelser, efterhånden som de forfalder,
- 4) afdøde har bestemt dette i testamente, jf. § 35,
- 5) der ikke findes arvinger i boet, eller det er usikkert, hvem der er arvinger,
- 6) der i medfør af §§ 23, 30, 72, stk. 3, eller arvelovens § 16, stk. 2, træffes bestemmelse derom, eller
- 7) der ikke inden rimelig tid har kunnet træffes bestemmelse om, at boet skal behandles på anden måde.

Udpegning af bobestyrer

§ 34. Har afdøde ikke ved testamente truffet bestemmelse om, hvem der som bobestyrer skal behandle boet, udleverer skifteretten boet til behandling ved en autoriseret bobestyrer.

Stk. 2. Ønsker arvingerne en bestemt autoriseret bobestyrer, udpeger skifteretten i almindelighed denne.

Stk. 3. Under særlige omstændigheder kan skifteretten bestemme, at boet skal behandles af flere bobestyrere, hvoraf mindst én skal være autoriseret.

Stk. 4. Ønsker arvingerne under boets behandling en anden bobestyrer, kan skifteretten efter reglerne i stk. 1-3 udpege en ny bobestyrer, såfremt væsentlige hensyn taler derfor.

Stk. 5. Bliver en udpeget bobestyrer forhindret, eller opfylder han ikke længere betingelserne for at behandle boet, udpeger skifteretten efter reglerne i stk. 1 - 3 en ny bobestyrer.

§ 35. Har afdøde ved testamente truffet bestemmelse om, at boet skal behandles ved en bestemt bobestyrer, udleverer skifteretten boet til behandling ved denne, medmindre

- 1) den indsatte bobestyrer ikke opfylder de almindelige betingelser for at kunne virke som bobestyrer,
- 2) det må anses for uforsvarligt, at boet behandles af den indsatte bobestyrer,
- 3) den indsatte bobestyrer er forhindret i eller ikke ønsker at påtage sig hvervet,
- 4) arvingerne er enige om, at boet skal behandles privat, og der efter boets karakter ikke er rimelig grund til at opretholde afdødes bestemmelse, og der heller ikke i øvrigt er grundlag for at tillægge afdødes ønske væsentlig betydning,
- 5) arvingerne straks eller senere ønsker boet behandlet ved en anden bobestyrer, der er autoriseret, og afgørende grunde taler imod at behandle det ved den indsatte bobestyrer, eller
- 6) en efterlevende ægtefælle bestemmer, at ægtefællernes fællesbo og tidligere skilsmisssæreje skal behandles af en anden bobestyrer.

Stk. 2. Findes det overvejende betænkeligt, at boet behandles ved en indsat bobestyrer, kan skifteretten bestemme, at boet behandles af den indsatte bobestyrer i forening med en autoriseret bobestyrer.

Stk. 3. Bliver en indsat bobestyrer forhindret, ønsker bobestyreren ikke at fortsætte behandlingen, eller opfylder vedkommende ikke betingelserne for at behandle boet, træffer skifteretten efter de foranstående regler bestemmelse om, hvem der som bobestyrer skal behandle boet.

§ 36. Bobestyreren skal inden boets udlevering ved tegning af sædvanlig kautionsforsikring eller på anden lignende måde sikre boet mod tab. Udgiften til kautionsforsikring afholdes som boudgift.

Stk. 2. Er bobestyreren ikke i forvejen dækket af en sædvanlig ansvarsforsikring, der dækker tab på grund af fejl ved bobehandlingen, skal bobestyreren for at kunne få tegningsret i boet, inden dettes udlevering, tegne en sådan forsikring, hvis størrelse godkendes af skifteretten.

Stk. 3. Skifteretten kan til enhver tid stille krav om ændring af forsikringsdækningen efter stk. 1 og 2.

§ 37. Tages boet under insolvensbehandling, bestemmer skifteretten, hvem der som bobestyrer skal behandle boet, jf. dog § 67, stk. 2.

§ 38. Skifteretten afsætter en bobestyrer, der ikke behandler boet forsvarligt eller ikke rettidigt stiller fornøden sikkerhed. Afgørelsen træffes ved kendelse.

Boets udlevering

§ 39. Skifteretten udsteder straks skifteretsattest om, at boet er udleveret til den eller de pågældende bobestyrere. Begrænsninger i en bobestyrers tegningsret skal fremgå af attesten.

§ 40. Må boet efter de foreliggende oplysninger klart antages at være insolvent, anmoder bobestyreren straks skifteretten om at afsige kendelse derom, jf. §66, stk. 1.

§ 41. Efter boets udlevering tager bobestyreren straks i fornødent omfang boets aktiver i forvaring eller sikrer disse mod uberettigede dispositioner, herunder ved tinglysning af meddelelsen om bobestyrerbehandlingen på boets faste ejendomme m.v.

Stk. 2. Boets aktiver registreres og værdiansættes af bobestyreren eller om fornødent ved sagkyndig vurdering.

§ 42. Bobestyreren fører en skifteprotokol over væsentlige forhandlinger og beslutninger i boet og tilsender arvingerne udskrift heraf. Andre, der har en retlig interesse deri, kan forlange at blive gjort bekendt med de oplysninger, der er tilført protokollen.

§ 43. Bobestyreren indkalder, hvis dette ikke allerede er sket, straks afdødes kreditorer efter reglerne i kap. 19.

Stk. 2. Anmeldte fordringer og andre krav registreres på betryggende måde.

§ 44. Bobestyreren giver snarest muligt arvingerne og legatarerne meddelelse om boets udlevering og om deres ret til at arve.

§ 45. Vides det ikke, om en arving eller legatar er i live, eller er vedkommendes opholdssted ukendt, eller er det uklart, hvem der er arvinger, søger bobestyreren de nødvendige oplysninger derom tilvejebragt.

Stk. 2. Eftersøgning af arvinger og legatarer kan undlades, såfremt det må antages, at der ikke bliver arv eller legat at udlodde.

Stk. 3. Bobestyreren har i samme omfang som skifteretten adgang til at få oplysninger og bistand fra offentlige myndigheder.

Tegningsret

§ 46. Bobestyreren tegner boet og repræsenterer dette i retssager. I boer med flere bobestyrere tegner disse hver især boet, medmindre skifteretten bestemmer andet, jf. § 39.

Stk. 2. Indtil tilkendegivelse om boets solvens efter § 49, stk. 1, foreligger, skal bobestyreren så vidt muligt afholde sig fra at foretage dispositioner, der vil kunne foregribe den senere bobehandling.

§ 47. Bobestyreren kan med skifterettens samtykke antage forretningskyndig medhjælp til for boets regning at bistå bobestyreren i nærmere fastsat omfang.

Stk. 2. Bobestyreren kan, hvor særlige forhold taler herfor, med skifterettens samtykke antage revisorbistand til for boets regning at udføre nærmere fastsatte opgaver. Skifterettens samtykke er dog ikke nødvendigt, såfremt afdøde var bogføringspligtig eller regnskabspligtig og selv gjorde brug af revisorbistand.

Søgsmål og retsforfølgning

§ 48. Bestemmelserne i §§ 9 og 10 om søgsmål og retsforfølgning finder tilsvarende anvendelse. Anmeldelse af fordringer og andre krav mod boet skal dog ske til bobestyreren.

Åbningsstatus

§ 49. Efter proklamafristens udløb udarbejder bobestyreren snarest en åbningsstatus, der indeholder en fortegnelse over samtlige boets aktiver og passiver med værdiangivelser pr. dødsdagen, boets forventede indtægter og øvrige udgifter samt bobestyrerens tilkendegivelse om, hvorvidt boet må antages at være solvent.

Stk. 2. Åbningsstatus, der udarbejdes på en særlig blanket, tilsendes straks boets arvinger, skifteretten og den kommunale skattemyndighed. En kreditor eller legatar, som har retlig interesse deri, kan forlange at blive gjort bekendt med åbningsstatus.

Stk. 3. Må boet antages at være insolvent, anmoder bobestyreren straks skifteretten om at afsige kendelse derom, jf. § 66. Udsendelse af åbningsstatus efter stk. 2 kan i så fald undlades.

Stk. 4. Viser boet sig senere at være insolvent, anmoder bobestyreren straks skifteretten om at afsige kendelse derom, jf. § 66.

Bostyret

§ 50. Bobestyreren træffer bestemmelse i boets anliggender.

Stk. 2. Væsentlige spørgsmål skal dog forelægges for arvingerne til afgørelse.

Stk. 3. Arvingerne stemmer efter deres ret til at tage arv og boslod. I tvivlstilfælde afgør bobestyreren omfanget af arvingernes stemmeret. Står stemmerne lige, afgøres spørgsmålet af bobestyreren.

Stk. 4. Bobestyreren kan ændre arvingernes beslutning og afgøre et spørgsmål, såfremt arvingernes beslutning er åbenbart uhensigtsmæssig eller strider mod nogens ret.

Stk. 5. Bobestyreren vejleder arvingerne om deres retsstilling efter §§91 og 92.

§ 51. Bobestyreren fremmer boets behandling uden unødigt ophold, og orienterer efter anmodning arvingerne om bobehandlingens forløb og forventede afslutning.

Stk. 2. Skifteretten kan, hvor forholdene nødvendiggør det, pålægge bobestyreren at indgive løbende indberetninger om bobehandlingens forløb og meddele bobestyreren pålag om at foretage, hvad der findes fornødent.

Skiftesamlinger

§ 52. Bobestyreren indkalder til skiftesamlinger, når der er behov herfor. Indkaldelse bør i almindelighed ske, hvis en arving forlanger det, og skal ske, hvis skifteretten bestemmer det.

Stk. 2. Indkaldelse sker ved meddelelse til de pågældende og om fornødent tillige ved bekendtgørelse i Statstidende. Tid, sted, varsel og dagsorden fastsættes af bobestyreren, som leder forhandlingerne på skiftesamlingen.

Prøvelse af fordringer og andre krav

§ 53. Bobestyreren undersøger grundlaget for de anmeldte fordringer, de i § 78, stk. 2, nævnte fordringer og andre krav samt massekrav og forelægger arvingerne en fortegnelse over disse med sin foreløbige indstilling om, hvorvidt de enkelte fordringer og krav bør anerkendes. Bobestyreren kan fastsætte en frist for arvingernes stillingtagen til, om fordringer og krav bør anerkendes. Fremsætter ingen af arvingerne indsigelse mod et krav, der af bobestyreren fuldt ud er indstillet til godkendelse, er dette godkendt.

Stk. 2. Er der efter forelæggelsen for arvingerne tvivl om, hvorvidt en fordring eller et andet krav kan anerkendes som anmeldt, undersøger bobestyreren, om en forligsmæssig ordning kan opnås.

Stk. 3. Anerkendes en fordring eller et andet krav ikke fuldt ud af alle arvinger, og indgås forlig ikke, udarbejder bobestyreren sin endelige indstilling om, hvorvidt og i hvilket omfang fordringen eller kravet bør anerkendes.

Stk. 4. Indstillingen forelægges for arvingerne og ved anbefalet brev eller på anden betryggende måde for de fordringshavere, hvis fordring eller krav ikke fuldt ud anerkendes, med oplysning om, at enhver, som ikke kan godkende indstillingen, inden 4 uger efter modtagelsen af meddelelsen, må anlægge sag ved skifteretten, jf. dog § 84, stk. 4. Reglerne i § 104, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 5. Anlægges sag ikke rettidigt, er bobestyrerens endelige indstilling godkendt.

Stk. 6. Er der tvivl om boets solvens, skal fordringer og krav tillige forelægges efter stk. 1-5 for boets kreditorer. Prøvelsen skal i så fald også omfatte fordringernes og kravenes plads i konkursordenen. Bestemmelsen i § 67, stk. 1, 6. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

Dækning af godkendte fordringer og andre krav

§ 54. Bobestyreren drager omsorg for, at godkendte fordringer og andre krav og boets øvrige forpligtelser snarest muligt opfyldes af boet, medmindre de overtages af arvinger, legatarer eller andre.

Stk. 2. A conto salær til bobestyreren kan udbetales med skifterettens samtykke, hvis særlige grunde, herunder boets beskaffenhed eller behandlingstid, taler herfor.

Salg af boets aktiver

§55. Salg af boets aktiver skal ske på den måde, der tjener boets interesser bedst. Salg ved auktion sker efter reglerne i retsplejeloven.

§ 56. Ved tvangsauktion tilfalder overskud ved pantets bestyrelse de panthavere, som ikke opnår fuld dækning gennem købesummen, og hvis pantet omfatter indtægter af pantet. Kan ingen panthaber gøre krav på overskuddet, indgår det i boet.

Stk. 2. Underskud ved pantets bestyrelse tiisvares på tvangsauktion af den, som overtager pantet på auktionen.

Stk. 3. Rimelige omkostninger ved bestræbelser for realisation af pantet tiisvares af den, som overtager pantet på tvangsauktionen.

Stk. 4. Reglerne i stk. 1-3 finder tilsvarende anvendelse ved underhåndssalg.

Stk. 5. Ved salg af udenlandsk luftfartøj, der er registreret i en stat, som har tiltrådt Genevekonventionen af 19. juni 1948, skal køberen dog kun betale de i lov om registrering af rettigheder over **luftfartøjer** § 29 nævnte udgifter.

§ 57. På tvangsauktion kan boet fordre bortsalg, hvis det må antages at ville få andel i budsummen, eller hvis salg er nødvendigt for at opnå dækning for de i § 56, stk. 2, 3 og 5 nævnte udgifter.

§ 58. Tvangsauktion foregår efter retsplejelovens regler. Skal auktionssummen efter disse regler indbetales til fogedretten, sker indbetaling dog til bobestyreren.

§ 59. Reglerne i §§ 56 - 58 anvendes tilsvarende på udlæg, som ikke bortfalder i medfør af konkurslovens § 71.

Inddrivelse af fordringer og andre krav

§ 60. Bobestyreren inddriver boets udestående fordringer, medmindre disse udlægges i arv eller bortsælges.

Stk. 2. Boets fordringer og andre krav, i hvilke der er gjort udlæg, indrives af bobestyreren, medmindre boet frafalder adgangen til inddrivelse.

A conto udlodninger

§ 61. A conto udlodning kan med bobestyrerens tilladelse ske, når boets forhold utvivlsomt tillader det, og arvingerne har behov derfor. Udlodning kan betinges af, at boet friholdes for et eventuelt tab.

Udlevering af boet til anden behandlingsmåde

§ 62. Skifteretten skal på et hvilket som helst tidspunkt af bobehandlingen efter anmodning udlevere et bo til **boudlæg**, til privat skifte, til ægtefællen efter kap. 12 eller til uskiftet bo, såfremt betingelserne herfor er opfyldt. Udleveringen kan betinges af, at der stilles sikkerhed for udgifterne ved den hidtidige behandling.

Stk. 2. Bobestyreren underretter de kreditorer, der har krav på at opnå dækning i boet.

Stk. 3. Bobestyreren drager omsorg for, at tinglysning og anden tilsvarende offentlig registrering af bobestyrerbehandlingen slettes.

Boopgørelse

§ 63. Bobestyreren udarbejder en boopgørelse med en redegørelse om boets behandling og om arveforholdene samt en opgørelse over boets aktiver og passiver, indtægter og udgifter med angivelse af fordelingen mellem legatarer og arvinger og af den beregnede arveafgift.

Stk. 2. Den seneste skæringsdag, der kan anvendes i opgørelsen, er 2 årsdagen for dødsfaldet. Medfører boets forhold, at det ikke kan opgøres endeligt med den nævnte skæringsdag, skal bobestyreren inden 2 årsdagen give skifteretten meddelelse herom med en nærmere redegørelse for baggrunden. Skifteretten kan bestemme, at skæringsdatoen udskydes, og at der løbende skal indgives redegørelser om boets forhold.

Stk. 3. Skifteretten kan efter indstilling fra bobestyreren tillade, at opgørelse vedrørende en endnu ikke oppebåret indtægt, et betinget eller omtvistet krav eller andre nærmere afgrænsede dele af boet henskydes til tiden efter boets afslutning. Tillægsopgørelse skal indleveres snarest muligt.

Stk. 4. Skifteretten kan til enhver tid fastsætte en frist for boets afslutning.

§ 64. Vides det ikke, om en arving eller legatar har overlevet den afdøde, indstiller bobestyreren til skifteretten, hvorvidt der skal afsættes arv efter reglerne i § 25 i lov om borteblevne.

Stk. 2. Skifteretten kan efter indstilling fra bobestyreren bestemme, at der ved opgørelse og udlodning i boet skal bortses fra arvelodder, hvis udbetaling vil medføre uforholdsmæssige ulemper eller omkostninger, eller at sådanne arvelodder skal indbetales til statskassen.

§ 65. Boopgørelsen skal senest 2 måneder efter skæringsdagen fremlægges til godkendelse i en afsluttende skiftesamling. Indkaldelse skal ske med mindst 2 ugers varsel, og senest samtidigt hermed skal boopgørelsen sendes eller afleveres til boets arvinger.

Stk. 2. Klage over boopgørelsen, herunder beregningen af bobestyrerens salær, skal fremsættes over for bobestyreren inden 4 uger efter den afsluttende skiftesamlings afholdelse. Bobestyreren indbringer snarest muligt klagen for skifteretten, medmindre enighed opnås. Bestemmelserne i § 92, stk. 4 og 5, finder tilsvarende anvendelse. Fremsættes klage ikke inden udløbet af den i 1. pkt. fastsatte frist, er boopgørelsen endelig.

Stk. 3. Den endelige boopgørelse indsendes inden 2 uger i et eksemplar til den kommunale skattemyndighed og i et eksemplar til skifteretten. Begge eksemplarer skal være underskrevet af bobestyreren.

Insolvente boer

§ 66. Er boet insolvent, afsiger skifteretten kendelse derom og udpeger bobestyrer, jf. dog § 67, stk. 2.

Stk. 2. Bobestyreren giver snarest muligt boets arvinger, legatarer og kendte kreditorer samt den kommunale skattemyndighed meddelelse om skifterettens afgørelse.

Stk. 3. Bestemmelserne i § 99 finder tilsvarende anvendelse.

§ 67. Reglerne i konkurslovens §§ 1 (fristdag), 2 (nærstående), 27, stk. 2, 3. pkt. (statskassens hæftelse for omkostninger), 38-81 (krav mod boet, gensidigt bebyrdende aftaler og omstødelse), 92-99 (konkursordenen), 115, stk. 3 (økonomisk kriminalitet), 120-123 og 124, stk. 2 og 3 (afstemningsregler), 143, 145 - 150, stk. 1, 151, stk. 1, 1. pkt. og stk. 2, 153, 154, stk. 1, 1. pkt. og stk. 2 og 3, samt 155, stk. 1 (slutning og udlodning), finder anvendelse ved boets behandling med de ændringer, der følger af forholdets natur. I stedet for tidspunktet for konkursdekretets afsigelse regnes med tidspunktet for skifterettens kendelse efter denne lovs § 66, stk. 1. Bobestyreren varetager skifterettens funktioner efter konkurslovens §§ 120, stk. 3, 121, 123, 150, stk. 1, 151, stk. 2, og 155, stk. 1, samt varetager i det hele kurators funktioner. Bobestyrerens salærberegning skal godkendes af skifteretten. Prøvelse af fordringer finder sted efter reglerne i denne lovs § 53, således at forelæggelse sker for boets kreditorer. Forelæggelse kan ske ved en meddelelse om, at indstillingerne ligger til eftersyn på bobestyrerens kontor, jf. konkurslovens § 131, stk. 2. Forelæggelse kan tillige ske for boets arvinger. Ved anvendelse af

denne lovs §§ 42, 50, stk. 2 og 4 - 5, 51, stk. 1, samt § 52 træder kreditorerne i stedet for arvingerne.

Stk. 2. Såfremt omstændighederne undtagelsesvis taler derfor, kan skifteretten efter anmodning fra en fordringshaver ved kendelse bestemme, at tillige reglerne i konkurslovens §§ 107-118 (boets overtagelse og bostyret), i det hele §§ 119 - 128 (skiftesamlinger og tilsyn), §§ 143 - 151, stk. 1, 1. pkt., 151, stk. 2 - 155, stk. 1 (slutning og udlodning), samt §§ 238 - 239 (inhabilitet og vederlag), skal finde anvendelse med de ændringer, der følger af forholdets natur.

§ 68. Krav ifølge gensidigt bebyrdende aftaler fra tiden mellem dødsfaldet og afsigelse af kendelse om insolvensbehandling stilles efter konkurslovens § 93, nr. 3, såfremt

- 1) en arbejdstager efter anmodning fra boet har udført arbejde for dette,
- 2) boet har benyttet en af afdøde lejet eller forpagtet fast ejendom,
- 3) boet har rådet således over en ydelse, der er overgivet efter dødsfaldet, og for hvilken der skal svares vederlag, at ydelsen ikke kan tilbageleveres i væsentlig uforandret stand, eller
- 4) fordringen eller kravet er godkendt af en midlertidig bobestyrer.

§ 69. Bliver boet solvent, behandles det fra det tidspunkt, hvor kreditorerne er dækket eller sikret dækning, alene efter reglerne om solvente boer.

Kapitel 16

Skifte af en efterlevende ægtefælles aktiver og passiver

§ 70. Ved skifte efter en gift persons død, behandles dennes aktiver og passiver efter de øvrige regler i denne lov, medens den efterlevende ægtefælles aktiver og passiver, der er fælleseje, behandles efter reglerne i dette kapitel.

§ 71. Den efterlevende ægtefælle beholder rådigheden over sin del af fællesejet.

Stk. 2. Skifteretten kan dog fratage den efterlevende ægtefælle rådigheden over aktiver, der helt eller delvist er **fælleseje**, såfremt der er nærliggende risiko for, at den efterlevende ægtefælle på utilbørlig måde vil disponere til skade for boet. Rådighedsfratagelsen tinglyses efter reglerne i tinglysningslovens § 48, stk. 1.

Stk. 3. Den efterlevende ægtefælles kreditorer kan uanset skiftet søge fyldestgørelse i ægtefællens aktiver, jf. dog § 72, stk. 3, jf. § 48.

§ 72. Den efterlevende ægtefælle udfærdiger en opgørelse over samtlige sine aktiver og passiver med angivelse af, om disse er fælleseje eller fuldstændigt særeje.

Stk. 2. Ægtefællen skal efter anmodning dokumentere oplysningernes rigtighed.

Stk. 3. Opfylder ægtefællen ikke sine forpligtelser efter stk. 1 og 2, eller efter § 73, kan skifteretten bestemme, at fællesejet og eventuelt tillige ægtefællens fuldstændige særeje helt eller delvist skal behandles ved bobestyrer.

§ 73. Reglerne i lov om skifte af fællesbo m.v. §§ 65, 65 a, 66 a, 67 a og 68 finder anvendelse med de ændringer, der følger af forholdets natur.

Kapitel 11

Skifte af uskiftet bo medens den efterlevende ægtefælle er i live

§ 74. Skiftes et uskiftet bo, medens den efterlevende ægtefælle er i live, finder bestemmelserne i §§ 71 - 73 tilsvarende anvendelse for skifte af hele boet. Skifteretten kan bestemme, at indkaldelse af afdødes kreditorer kan undlades.

Stk. 2. Ægtefællens medarvinger hæfter alene for gæld, som påhvilede den førstafdøde ægtefælle, og for gæld og omkostninger pådraget ved boets behandling, efter reglerne i § 27, stk. 2.

Stk. 3. Boet behandles i øvrigt efter reglerne i denne lov.

Kapitel 18

Boets afslutning

§ 75. Ved modtagelsen af boopgørelsen kontrollerer skifteretten, at boopgørelsen er behørigt underskrevet.

Stk. 2. Den kommunale skattemyndighed kan anmode skifteretten om at træffe afgørelse om bestemt angivne forhold i boopgørelsen og meddeler skifteretten, når værdiansættelserne er endelige.

Stk. 3. Skifteretten reviderer boopgørelsen

- 1) når der i boet er arvinger eller legatarer repræsenteret ved værge eller skifteværge,
- 2) i det omfang, den kommunale skattemyndighed i medfør af stk. 2 har anmodet derom, eller
- 3) i det omfang, det som et led i en stikprøvekontrol eller af hensyn til arveafgiftsberegningen findes hensigtsmæssigt.

Stk. 4. Skifteretten kan fastsætte en frist for berigtigelse af fejl og mangler ved boopgørelsen.

Stk. 5. Skifteretten beregner og opkræver arveafgiften efter reglerne i arve- og gaveafgiftsloven og kan forinden forelægge spørgsmål om afgiftsberegningen for Told- og Skattestyrelsen.

Stk. 6. Opkrævningen sendes i privatskiftede boer til den i henhold til § 25, stk. 5, udpegede person og i boer, der behandles ved bobestyrer, til denne, der derefter straks underretter arvingerne og legatarerne. Told- og Skattestyrelsen underrettes om afgiftsberegningen i boer, hvis arvemasse overstiger 1.500.000 kr.

Stk. 7. Arvinger, legatarer og Told- og Skattestyrelsen kan klage over afgiftsberegningen til skifteretten. Klagefristen er 4 uger, der regnes fra modtagelsen af meddelelsen om afgiftsberegningen. I privatskiftede boer anses alle arvinger for underrettet fra det tidspunkt, hvor den i henhold til § 25, stk. 5, udpegede person modtager meddelelsen, og i boer, der behandles ved bobestyrer, fra dennes modtagelse af meddelelsen. Indgives klage ikke rettidigt, er afgiftsberegningen endelig.

Stk. 8. I klagesager giver skifteretten meddelelse om den endelige afgiftsberegning efter reglerne i stk. 6. Er afgørelsen truffet ved kendelse, jf. § 97, stk. 1, underrettes tillige Told- og Skattestyrelsen. Afgørelsen om den endelige afgiftsberegning kan kæres af arvinger, legatarer, bobestyreren og Told- og Skattestyrelsen.

Stk. 9. Boer, der behandles ved bobestyrer, skal udloddes senest 14 dage efter, at arveafgiftsberegningen er endelig.

..

Kapitel 19

Proklama

§ 76. Proklama kan udstedes efter, at der er truffet afgørelse om boets behandlingsmåde, og med skifterettens tilladelse før dette tidspunkt.

Stk. 2. Proklama skal udstedes, når et bo skiftes privat eller ved bobestyrer.

Stk. 3. Ved proklama indrykkes én bekendtgørelse i Statstidende. Bekendtgørelsen skal indeholde oplysning om

- 1) afdødes navn, adresse, CPR-nummer og dødsdag samt navn og adresse på en eventuel personligt ejet virksomhed og virksomhedens SE-nummer,
- 2) opfordring til enhver, der har en fordring eller andet krav mod afdøde, til at anmelde kravet inden 8 uger efter bekendtgørelsen,
- 3) en person, til hvem anmeldelse skal ske, og
- 4) eventuel kendelse efter § 66, stk. 1, om insolvens.

Stk. 4. Til kendte kreditorer med bopæl uden for Danmark skal der samtidig gives særskilt meddelelse om proklamaet og dets retsvirkninger.

Stk. 5. Skifteretten kan, hvor forholdene taler derfor, bestemme, at proklamaet tillige skal optages i lokale blade.

§ 77. Anmeldelser skal være skriftlige og angive kreditors krav samt eventuelle krav på renter og omkostninger. Indeholder et proklama meddelelse om insolvenskendelse, jf. § 76, stk. 3, nr. 4, angives tillige eventuelle krav på fortrinsstilling.

Stk. 2. Afsiges kendelse om insolvens, efter at proklama er indrykket, meddeler bobestyreren de anmeldte kreditorer, at de inden for en frist af 8 uger skal anmelde eventuelt uanmeldte krav på fortrinsstilling.

Stk. 3. Kan en fordring eller et andet krav ikke opgøres endeligt, skal der inden udløbet af anmeldelsesfristen indgives foreløbig anmeldelse. Endelig anmeldelse skal i så fald indgives senest 8 uger efter udløbet af anmeldelsesfristen. Under særlige omstændigheder kan fristen for endelig anmeldelse forlænges af skifteretten, såfremt anmelderen anmoder derom inden udløbet af den i 2. pkt. fastsatte frist.

Stk. 4. Indsendes en anmeldelse i to eksemplarer, tilbagesendes det ene med påtegning om modtagelsen.

Stk. 5. Anmeldelse har samme retsvirkninger som sagsanlæg med hensyn til renter, afbrydelse af forældelse og lignende.

§ 78. Anmeldes en fordring eller et andet krav ikke rettidigt, bortfalder retten til dækning i boet.

Stk. 2. Undtaget fra bestemmelsen i stk. 1 er

- 1) Krav, som efter dødsfaldet er fremsat skriftligt, og som inden anmeldelsesfristens udløb er kommet boet i hænde.
- 2) Krav, der hviler på ejendomsret, når genstanden var i boets besiddelse og

mærket på en sådan måde, at ejerforholdet fremgik heraf, eller boet havde kendskab til ejerforholdet, eller der forelå omstændigheder, som var egnede til at vække mistanke om ejerforholdet.

- 3) Krav sikret over for tredjemand ved pant eller på anden tilsvarende måde. Krav sikret ved ejerpant undtages dog kun fra præklusion, såfremt håndpanthaverens identitet fremgår af tingbogen eller af et andet tilsvarende register.
- 4) Krav på skatter og afgifter i det omfang, det er bestemt i anden lovgivning.

Kapitel 20

Uprækluderede rettigheder

§ 79. Hvad der tilhører tredjemand eller af andre grunde ikke kan inddrages under bobehandlingen, udleveres til den berettigede.

Stk. 2. Er et aktiv i boets besiddelse udsat for hurtig fordærvelse, eller vil dets opbevaring være forbundet med uforholdsmæssig omkostning eller ulempe for boets behandling, og råder ejeren trods opfordring dertil ikke uden ugrundet ophold over aktivet, bør aktivet sælges af boet. Kan salg ikke finde sted, er boet berettiget til at skaffe aktivet bort. Det samme gælder, såfremt boet trods rimelige bestræbelser ikke har kunnet fastslå ejerens identitet eller ikke har kunnet komme i forbindelse med ejeren.

Stk. 3. Råder ejeren af et aktiv i boets besiddelse i øvrigt ikke inden rimelig tid efter at være opfordret dertil over dette, eller har boet trods rimelige bestræbelser ikke kunnet fastslå ejerens identitet eller ikke kunnet komme i forbindelse med ejeren, kan aktivet efter anmeldelsesfristens udløb sælges af boet eller eventuelt bortskaffes.

Stk. 4. Det ved salg efter stk. 2 og 3 indvundne provenu tilfalder den berettigede.

§ 80. Har boet efter anmeldelsesfristens udløb rådet over et aktiv i dets besiddelse, der tilhører tredjemand, eller i hvilken tredjemand har pant eller tilsvarende sikkerhed, kan tredjemand, såfremt denne ikke har mistet sin ret, kræve sit tab erstattet af boet.

Stk. 2. Er et aktiv i boets besiddelse efter anmeldelsesfristens udløb solgt af et bo, der behandles ved bobestyrer, har tredjemand intet krav mod køberen, medmindre denne ikke var i god tro.

§ 81. Beløb, som ikke inden et år efter udlodning har kunnet udbetales til fordringshavere, tilfalder statskassen.

Kapitel 21

Opsigelse af gæld og betaling af morarenter

§ 82. Boet kan erlægge en ydelse med ydelsens handelsværdi på erlæggelsestidspunktet, selv om afdøde endnu ikke ville have været berettiget til at frigøre sig ved at erlægge ydelsen. Erlæggelse kan dog først ske efter opsigelse med sædvanligt eller rimeligt varsel, dog højst 6 måneder.

§ 83. Fyldestgøres en legatar ikke rettidigt, jf. § 14, har legataren ret til sædvanlig morarente.

Stk. 2. Under særlige omstændigheder kan der tilkendes morarente til en arving eller ægtefælle, der ikke rettidigt har modtaget arv eller boslod.

Kapitel 22

Skifterettens kompetence

§ 84. Skifteretten prøver betingelserne for iværksættelse af foranstaltninger, som ved denne lov er henlagt til skifteretterne, vejleder efter reglerne i kap. 23 og afgør tvister, som opstår i forbindelse med boernes behandling, herunder om

- 1) retten til at arve, herunder retten til at overtage aktiver efter vurdering,
- 2) fordringer og krav og disses fortrinsret rettet mod dødsboet, mod en bobestyrer, mod skifteretten, eller som foreligger mellem lodtagere i boet,
- 3) krav på tilbagelevering eller tilbagebetaling til boet,
- 4) spørgsmål om retten til en kapital ifølge en livsforsikring eller tilsvarende ordning, der kommer til udbetaling i anledning af et dødsfald, og
- 5) fordringer og krav, der gøres gældende af boet, når parterne er enige herom.

Stk. 2. Sagsøges et privatskiftet dødsbo, og ønskes der tillige dom over boets arvinger, kan disse indstævnes for skifteretten.

Stk. 3. Reglerne i retsplejelovens §§ 226 - 227 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Vedrører sagen en tvist, der hører under en særlig ret, skal sagen dog behandles ved denne.

§ 85. Sagerne behandles ved den skifteret, hvorunder boet hører.

Kapitel 23

Skifterettens vejledningspligt

§ 86. Skifteretten vejleder ægtefælle, arvinger, legatarer og andre berettigede om deres retsstilling, herunder om deres klagemuligheder, medmindre vejledningen på grund af boets størrelse eller andre forhold vil være særlig tidkrævende eller vil kræve særlige undersøgelser.

Kapitel 24

Oplysningspligt over for skifteretten

§ 87. Skifteretten kan på ethvert tidspunkt forlange at få oplysninger vedrørende et bos forhold og kan i den forbindelse kræve boets dokumenter udleveret.

Stk. 2. Skifteretten kan pålægge enhver at give møde, afgive forklaring og fremlægge dokumenter efter retsplejelovens regler om vidnepligt og editionspligt for tredjemand.

Kapitel 25

Sagkyndig vurdering

§ 88. Skifteretten kan efter anmodning bestemme, at handelsværdien af boets aktiver eller passiver skal fastsættes ved sagkyndig vurdering.

Stk. 2. Skifteretten udmelder efter anmodning en eller flere personer til at foretage vurderingen.

§ 89. Skifteretten træffer efter anmodning **bestemmelse** om omvurdering, såfremt

- 1) der er begået fejl ved vurderingens udførelse, som kan have påvirket vurderingsresultatet,
- 2) vurderingen ikke i øvrigt er foretaget på betryggende måde, eller
- 3) det pågældende aktivs eller passivs handelsværdi må antages at afvige væsentligt fra vurderingsresultatet.

§ 90. Skifteretten kan betinge udmeldelsen af, at der stilles sikkerhed for omkostningerne.

Stk. 2. Vederlag til de sagkyndige fastsættes om fornødent af skifteretten under hensyn til arbejds omfang og boets beskaffenhed.

Stk. 3. Vurderingsudgifter afholdes af boet, medmindre skifteretten undtagelsesvis bestemmer andet.

Kapitel 26

Klage over bobestyrere

§ 91. Klage over en bobestyrer eller over afgørelser truffet af en bobestyrer samt klage over, at en bobestyrer ikke fremmer behandlingen af boet uden unødigt ophold, indgives skriftligt til skifteretten.

Stk. 2. Fristen for klage over afgørelser er 2 uger og regnes fra det tidspunkt, hvor klageren fik kendskab til afgørelsen. Skifteretten kan undtagelsesvist tillade, at klagen tages under behandling indtil 6 måneder efter afgørelsen.

Stk. 3. Klage over bobestyrerens afgørelser har ikke opsættende virkning. Bobestyreren eller skifteretten kan dog tillægge en klage opsættende virkning.

§ 92. Skifteretten forelægger snarest muligt klagen for bobestyreren. Snarest muligt og senest 2 uger efter klagens modtagelse skal bobestyreren besvare klagen. Vedrører klagen en afgørelse, skal bobestyreren meddele skifteretten og klageren, om den påklagede afgørelse ophæves, omgøres eller fastholdes.

Stk. 2. Skifteretten kan pålægge bobestyreren at fremkomme med en supplerende redegørelse inden for en fastsat frist. En genpart af redegørelsen sendes samtidig til klageren.

Stk. 3. Skifteretten kan forlænge fristerne i stk. 1 og 2. Klageren underrettes herom.

Stk. 4. Skifteretten kan, hvor forholdene taler derfor, give klageren eller bobestyreren lejlighed til inden for en fastsat frist at indgive yderligere skriftlige indlæg. Skifteretten kan endvidere indkalde klageren og bobestyreren til et retsmøde i skifteretten. Efterkommer klageren eller bobestyreren ikke rettidigt skifterettens opfordring eller indkaldelse, kan klagen afgøres på det foreliggende grundlag.

Stk. 5. Skifteretten træffer afgørelse i klagesagen, jf. dog §§ 84, stk. 1, nr. 1 - 5, og 101, stk. 1. Afgørelser vedrørende en bobestyrers salær træffes ved kendelse.

Kapitel 27

Skifterettens behandling af tvister

§ 93. Retsplejelovens regler om borgerlige sager finder anvendelse med de ændringer, som angives i denne lov, eller som følger af forholdets natur.

§ 94. Som parter anses boet, såfremt sagen vedrører dets interesser, og enhver lodtager, hvis ret vil kunne påvirkes af søgsmålet.

Stk. 2. I boer, der skiftes privat, kan forkyndelse over for boet og arvingerne ske for den i § 25, stk. 5, angivne person eller for alle arvingerne.

§ 95. Skifteretten kan beskikke en advokat for en part, når det skønnes nødvendigt, at parten har advokatbistand, og parten opfylder den økonomiske betingelse i retsplejelovens § 330, stk. 1, nr. 2. Om salær og godtgørelse for udlæg til den beskikkede advokat gælder samme regler som i tilfælde, hvor der er meddelt fri proces, jf. retsplejelovens kapitel 31.

§ 96. Afgørelse om de i § 84, stk. 1, nr. 1-5, nævnte tvister træffes ved dom.

Stk. 2. Boets modkrav, der henhører under de almindelige domstole, kan efter skifterettens bestemmelse påkendes ved skifteretten, jf. tillige retsplejelovens § 249, stk. 2 og 3.

§ 97. Andre afgørelser end de i § 96 nævnte træffes ved kendelse eller beslutning. Kendelsesformen anvendes ved afgørelse af en tvist, eller hvor denne form særlig er foreskrevet.

Stk. 2. Skifteretten kan pålægge sagsomkostninger, hvis tvistens omfang og det med sagen **forbundne** arbejde gør det rimeligt. Retsplejelovens regler om sagsomkostninger finder da tilsvarende anvendelse. Hvis ikke andet bestemmes, er fuldbyrdelsesfristen 14 dage.

Stk. 3. Skifterettens beslutninger om fastsættelse af vederlag og andre omkostninger kan fuldbyrdes efter almindelige regler.

Kapitel 28

Retsmidler mod trufne afgørelser

Omgørelse og genoptagelse

§ 98. Skifteretten kan genoptage et bo eller omgøre en beslutning eller kendelse, når det findes påkrævet, navnlig fordi

- 1) der er fremkommet yderligere aktiver eller passiver,
- 2) arven er fordelt forkert, eller udlodningen er foretaget forkert,
- 3) der er begået væsentlige fejl i forbindelse med boets behandling,
- 4) arveafgiften er beregnet forkert, og en arving eller legatar anmoder derom, eller
- 5) der i øvrigt foreligger nye oplysninger af væsentlig betydning for boets behandling eller for tredjemands retsstilling.

Stk. 2. Skifteretten kan betinge genoptagelse eller omgørelse af, at der helt eller delvis stilles sikkerhed for de omkostninger, der er forbundet hermed.

§ 99. Træffes bestemmelse om omgørelse eller genoptagelse, skal enhver arving, legatar eller kreditor fralægge sig den berigelse, vedkommende har opnået, dog ikke ud over boets tab. Er penge modtaget, eller er andre formuegoder senere omsat i penge, påvirkes kravet mod modtageren ikke af den måde, hvorpå pengene er anvendt. Udbytte, som oppebæres, efter at krav om tilbageførsel af berigelsen er rejst mod den pågældende, skal tiisvares.

Stk. 2. Modtageren er i øvrigt erstatningsansvarlig for boets tab efter almindelige regler.

Stk. 3. Hvis boet eller modtageren forlanger det, skal det modtagne tilbageleveres, for så vidt det er i behold, og tilbagelevering kan ske uden urimeligt værdispild. Den nødvendige udligning sker ved betaling fra en af siderne.

Stk. 4. I særlige tilfælde kan kravet mod modtageren nedsættes eller helt bortfalde, hvis gennemførelsen af kravet ville være urimeligt byrdefuld, og omstændighederne i øvrigt taler derfor.

Stk. 5. Har modtageren overdraget det modtagne til tredjemand, har boet krav mod tredjemand efter reglerne i stk. 1 - 4, hvis denne kendte eller burde kende de omstændigheder, som begrunder krav om omgørelse eller genoptagelse.

Stk. 6. Er en af tredjemand stillet sikkerhed eller kaution for boets gæld blevet frigivet, eller er tredjemands medhæftelse bortfaldet som følge af en betaling eller retsforfølgning, der skal gå tilbage, har boet krav mod tredjemand efter reglerne i stk. 1 og 2, jf. stk. 4, hvis tredjemand ved frigivelsen eller bortfaldet kendte eller burde kende de omstændigheder, som begrunder omgørelse eller genoptagelse. Boet kan da forlange, at tredjemand på ny stiller et frigivet pant som sikkerhed, hvis dette er muligt.

Anke og kære

§ 100. Reglerne i retsplejeloven om anke og kære finder tilsvarende anvendelse på skifterettens afgørelser.

Stk. 2. Skifterettens afgørelser efter § 2, stk. 3, hvorefter henvisning skal ske, efter §§ 7, stk. 3, 12, stk. 1, 52, stk. 1, 2. pkt., 76, stk. 5 og 86 kan dog ikke indbringes for højere ret. Tilsvarende gælder for skifterettens beregning og opkrævning af arveafgift efter § 75, stk. 5.

Kapitel 29

Retssager ved de almindelige domstole

§ 101. Retssager om krav, som rejses af et dødsbo, anlægges ved de almindelige domstole, medmindre sagen vedrører en tvist, der i medfør af § 84, stk. 1, nr. 1 - 5, eller stk. 4 hører under skifterettens kompetence eller under en særlig ret.

Stk. 2. Modkrav mod boet, der hører under skifterettens kompetence, kan efter rettens bestemmelse påkendes under sagen, jf. tillige retsplejelovens § 249, stk. 2 og 3.

§ 102. Havde afdøde anlagt retssag om krav, som nu tilkommer boet, kan boet ved en erklæring til retten indtræde i afdødes sted.

Stk. 2. Oplyses det under sagen, at sagsøgeren er død, og har boet ikke givet møde, udsættes sagen, og boet underrettes. Er der ikke truffet beslutning om boets behandlingsmåde, underrettes skifteretten.

§ 103. Er en sag inden dødsfaldet anlagt af afdøde ved de almindelige domstole, kan modkrav, der var forkyndt for afdøde inden dødsfaldet, påkendes.

§ 104. Opgiver boet et muligt krav, uden at der er sluttet forlig, kan enhver lodtager i boet inden for en af skifteretten fastsat frist på egen hånd anlægge sag eller indtræde i en verserende sag. Anmodning om fastsættelse af frist skal fremsættes over for skifteretten uden ugrundet ophold efter boets beslutning om opgivelsen.

Stk. 2. Boet skal, i det omfang dets masse forøges, erstatte lodtageren rimelige omkostninger.

Stk. 3. Enhver lodtager kan anke en dom, boet ikke ønsker at indbringe for højere ret. Bestemmelsen i stk. 2 finder tilsvarende anvendelse.

§ 105. Var retssag inden dødsfaldet anlagt mod afdøde, indtræder boet i afdødes sted, medmindre sagen ikke vedrører boet. Ønsker sagsøgeren dom over boet, drager sagsøgeren omsorg for, at boet underrettes.

§ 106. Retten kan efter anmodning fra en part henvise en sag, hvori boet er indtrådt i medfør af § 102, stk. 1, eller § 105, til behandling ved den skifteret, hvorunder boet hører.

Kapitel 30

Forskellige bestemmelser

§ 107. Justitsministeren bemyndiges til at fastsætte bestemmelser om de erklæringer, arvinger eller ægtefælle skal afgive for at få et bo udleveret, og om de blanketter, der skal anvendes ved boernes behandling og afslutning. I forskrifter, der fastsættes i medfør af loven, kan der optages regler om strafansvar for overtrædelse af forskrifterne.

§ 108. Skifteretten udsteder efter anmodning fra boets arvinger, afdødes ægtefælle eller den, der har fået boet udlagt, skifteretsattest om boets berigtigelse.

§ 109. Retsmøder ved skifteretten, i hvilke der ikke behandles tvister, og skiftesamlinger, der afholdes af en bobestyrer, er ikke offentlige.

Stk. 2. Enhver, der har retlig interesse deri, kan hos skifteretten eller bobestyreren få oplysning om boets behandlingsmåde.

Stk. 3. Enhver, der har retlig interesse deri, kan mod vederlag forlange udskrift af boets dokumenter. Bestemmelserne i retsplejelovens § 41 finder tilsvarende anvendelse, dog at afgørelsen træffes af skifteretten.

§ 110. Ingen må handle som bobestyrer, midlertidig bobestyrer, forretningskyndig medhjælp, revisor eller vurderingsmand, hvis den pågældende er nærstående til nogen af arvingerne, disses værge eller skifteværge, eller afhængig af disse, eller hvis der som følge af den pågældendes interesse i sagens udfald eller af andre grunde er tvivl om den pågældendes upartiskhed i det foreliggende spørgsmål.

Stk. 2. Revisor eller vurderingsmand må heller ikke på nogen af de i stk. 1 nævnte måder være knyttet til bobestyreren eller til kasserer eller bogholder i afdødes erhvervsvirksomhed.

Stk. 3. En vurderingsmand må ikke have økonomisk interesse hos aftager og må ikke medvirke ved afhændelse af boets aktiver, medmindre vurderingen alene foretages i egenskab af auktionsholder og til brug for bortsalg på offentlig auktion.

Stk. 4. Bobestyrer, midlertidig bobestyrer, forretningskyndig medhjælp, revisor eller vurderingsmand må ikke erhverve nogen del af boets aktiver. Det samme gælder nærstående til disse personer eller ansatte i disse personers virksomheder.

Kapitel 31

Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser

§ 111. Loven træder i kraft den 1. januar 199..

Stk. 2. Samtidig ophæves

Lov nr. 155 af 30. november 1874 om skifte af dødsbo og fællesbo m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 725 af 23. oktober 1986 som ændret ved lov nr. 396 af 13. juni 1990, for så vidt angår skifte af dødsboer. Lovens titel ændres til »Lov om skifte af fællesbo m.v.«.

Lov nr. 119 af 20. april 1926 om tilsyn med de af eksekutorer behandlede dødsboer, jf. lovbekendtgørelse nr. 601 af 9. september 1986.

§ 8 i forordning af 2. april 1817.

Forordning af 8. april 1768.

Plakat af 21. april 1824.

Danske Lov 5-2-1, 5-2-10, 5-2-14 til 5-2-21, 5-2-23 til 5-2-27, 5-2-54 til 5-2-57, 5-2-63, 5-2-64, 5-2-68, 5-2-83, 5-2-84, 5-2-86, 5-14-29 til 5-14-33 og 5-14-37 til 5-14-39.

§ **112.** Har dødsfaldet fundet sted inden lovens ikrafttræden, anvendes de hidtil gældende regler.

§ **113.** Bestemmelser i testamenter om, at en eller flere personer skal behandle et bo som eksekutor, anses som indeholdende bestemmelse om, at den eller de pågældende skal behandle boet som bobestyrer.

§ **114.** Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

2. Udkast til lov om ændring af arveloven

§ 1

I arveloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 584 af 1. september 1986 med senere ændringer, foretages følgende ændringer:

1. Efter § 7 indsættes følgende bestemmelser:

»§ 7 a. Den efterlevende ægtefælle har ret til forlods at overtage genstande, som udelukkende tjener til den pågældendes personlige brug, for så vidt deres værdi ikke står i misforhold til ægtefællernes formueforhold.

Stk. 2. Den efterlevende ægtefælle har endvidere ret til forlods at overtage genstande, der er erhvervet til børnenes brug.

§ 7 b. Er boet af ringe værdi, kan den efterlevende ægtefælle overtage bohave, arbejdsredskaber og andet løsøre i det omfang, hvori det skønnes nødvendigt, for at den efterlevende kan opretholde hjemmet eller sit erhverv, selv om der derved vil tilfalde den efterlevende mere end dennes bos- og arvelod.

Stk. 2. Den efterlevende ægtefælle har altid ret til af boet at overtage så meget, at værdien heraf sammenlagt med den efterlevendes bos- og arvelod samt fuldstændige særeje udgør indtil 150.000 kr.

Stk. 3. Den i stk. 2 nævnte beløbsgrænse reguleres hvert år pr. 1. januar med 2,0% tillagt eller fratrukket tilpasningsprocenten for det pågældende finansår, jf. loven om en satsreguleringsprocent. Det regulerede beløb afrundes opad til det nærmeste hele kronebeløb, der kan deles med 10.000. Reguleringen sker på grundlag af den på reguleringstidspunktet gældende beløbsgrænse før afrunding.

Stk. 4. Justitsministeren bekendtgør hvert år, hvilke reguleringer der skal finde sted.«

2. Kapitel 3 affattes således:

»Uskiftet bo med livsarvinger

§ 8. Efter den ene ægtefælles død er den efterlevende ægtefælle berettiget til at overtage ægtefællernes fælleseje uden at skifte med deres fælles livsarvinger.

§ 9. Har afdøde efterladt sig særlige livsarvinger, der er umyndige, eller så psykisk svækkede, at samtykke til uskiftet bo ikke kan gives af arvingerne, kan skifteretten tillade den efterlevende ægtefælle at sidde i uskiftet bo med dem, såfremt værgeren eller skifteværgeren samtykker, og det under hensyn til arvingernes interesser og ægtefællens forhold findes forsvarligt. I andre tilfælde kan boet kun udleveres til uskiftet bo med samtykke fra de særlige livsarvinger.

Stk. 2. Udleveres boet til uskiftet bo med afdødes mindreårige særbørn, overtager ægtefællen afdødes forsørgelsespligt over for dem.

§ 10. Et bo kan ikke udleveres til uskiftet bo, såfremt ægtefællen er under konkurs eller ikke har tilstrækkelige midler til at dække sine forpligtelser.

§ 11. Er ægtefællen umyndig, eller er der beskikket skifteværge for denne, kan boet kun udleveres til uskiftet bo, såfremt skifteretten finder dette bedst for ægtefællen.

§ 12. Anmodning om boets udlevering til uskiftet bo fremsættes af ægtefællen eller af dennes værge eller skifteværge.

§ 13. Inden 6 måneder efter dødsfaldet skal ægtefællen til skifteretten indlevere en opgørelse over de aktiver og passiver, der er **fælleseje**, og over sit fuldstændige særeje. Nærmere regler om opgørelsens indhold kan fastsættes af justitsministeren.

Stk. 2. Indgives opgørelse ikke inden udløbet af den i stk. 1 angivne frist, der dog om fornødent kan forlænges af skifteretten, kan denne pålægge ægtefællen daglige eller ugentlige bøder, der løber, indtil opgørelsen indgives.

Stk. 3. Arvingerne har ret til at gøre sig bekendt med opgørelsen.

Stk. 4. Den efterlevende ægtefælle har pligt til efter skifterettens bestemmelse at meddele oplysninger om dispositioner over det uskiftede bos formue.

§ 14.1 det uskiftede bo indgår alt, hvad den efterlevende ægtefælle erhverver, for så vidt det ikke er gjort til fuldstændigt særeje.

Stk. 2. På rettigheder, som er uoverdragelige eller i øvrigt af personlig art, finder reglerne om uskiftet bo kun anvendelse i den udstrækning, hvori det er foreneligt med de for disse rettigheder særligt gældende regler.

Stk. 3. Arv eller gave, som tilfalder ægtefællen, indgår dog ikke i det uskiftede bo, såfremt ægtefællen begærer skifte inden 3 måneder efter arvens eller gavens modtagelse.

§ 15. Den efterlevende ægtefælle udøver i levende live en ejers rådighed over boet.

Stk. 2. Ved testamente kan ægtefællen kun råde over så stor en del af det uskiftede bo, som ved ægtefællens død falder i arv efter denne. Inden for denne grænse kan ægtefællen også råde over boets enkelte genstande, for så vidt det ikke strider mod den afdøde ægtefælles bestemmelse i medfør af § 66.

§ 16. Den efterlevende ægtefælle bliver personlig ansvarlig for den afdødes forpligtelser.

Stk. 2. Viser det sig, at den afdødes bo er insolvent, hæfter ægtefællen uanset reglen i stk. 1 ikke for den afdødes forpligtelser, såfremt boet tages under behandling ved bobestyrer, og ægtefællen opfylder sine forpligtelser efter § 99 i lov om skifte af dødsboer.

§ 17. Den efterlevende ægtefælle er berettiget til at skifte når som helst.

Stk. 2. Ved indgåelse af nyt ægteskab er ægtefællen forpligtet til at skifte.

§ 18. En efterlevende ægtefælle, deri henhold til § 9, stk. 1, 1. pkt., sidder i uskiftet bo med umyndige særlige livsarvinger, er på anmodning pligtig at skifte med dem, efterhånden som de bliver myndige. Det samme gælder, såfremt arvingens skifteværge har givet samtykke til uskiftet bo efter § 9, stk. 1, 1. pkt., og arvingens psykiske svækkelse er ophørt.

Stk. 2. Dør en særarving, der er umyndig, eller for hvem en skifteværge efter § 9, stk. 1, 1. pkt., har meddelt samtykke til uskiftet bo, er ægtefællen pligtig at skifte med den pågældendes livsarvinger, medmindre disse samtykker i at skifte undlades. For umyndige livsarvinger og livsarvinger, der er så psykisk svækkede, at samtykke til uskiftet bo ikke kan gives af disse, meddeles samtykke af værgen eller skifteværgen med skifterettens godkendelse.

§ 19. Har en ægtefælle siddet i uskiftet bo, arver livsarvingerne efter den førstafdøde kun denne, såfremt de overlever den længstlevende ægtefælle, eller lever på det tidspunkt, da anmodning om skifte fremsættes. Ved skifte efter den længstlevende ægtefælles død beregnes der ikke arv efter den førstafdøde til den længstlevende ægtefælle.

Stk. 2. Mellem den førstafdødes arvinger deles arven efter arveforholdene ved den længstlevende ægtefælles død eller på det tidspunkt, da anmodning om skifte fremsættes. Er der ved den længstlevende ægtefælles død ingen arvinger efter denne, tilfalder hele boet den førstafdødes livsarvinger.

§ 20. Såfremt en arving godtgør, at ægtefællen ved misbrug af sin rådighed over boet væsentlig har formindsket dette eller har fremkaldt nærliggende fare for en sådan formindskelse, eller at ægtefællen har forsømt sin forsørgelsespligt over for arvingen, er ægtefællen pligtig at skifte med denne.

Stk. 2. Som misbrug af rådighed over boet betragtes navnlig urimeligt forbrug, tegning af en uforholdsmæssig høj livrente samt ydelse af gaver eller andre begunstigelser, der står i misforhold til det uskiftede bos formue.

§ 21. Har ægtefællen ved misbrug af sin rådighed over boet væsentligt formindsket dette, kan arvingerne, når boet skiftes, kræve vederlag derfor af det beholdne bo eller om fornødent for halvdelen af det manglende beløb af ægtefællens fuldstændige særeje.

§ 22. Hvis ægtefællen af boet har givet en gave, der står i misforhold til dets formue, kan en arving kræve gaven omstødt, såfremt gavemodtageren vidste eller burde vide, at giveren sad i uskiftet bo, og at gaven stod i misforhold til boets formue.

Stk. 2. Sag til gavens omstødelse kan kun anlægges, såfremt boet skiftes, eller den arving, som vil anlægge sagen, har indgivet anmodning om skifte. Sagen skal anlægges inden 1 år efter, at arvingen er blevet vidende om gaven, og inden 5 år efter gavens **fuldbyrdelse**.

§ 23. Ved skifte formodes alt., hvad ægtefællen ejer, at høre til det uskiftede bo.

§ 24. Dør alle livsarvingerne efter den afdøde ægtefælle, overtager den efterlevende ægtefælle uden skifte det uskiftede bo til fri rådighed. Reglerne i § 7, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.«

3. Efter kapitel 3 indsættes følgende kapitel:

»Kapitel 3 a Overtagelse efter vurdering

§ 24 a. Arvingerne er berettigede til for deres arvelod at overtage boets aktiver til vurderingsbeløbet. Ønsker flere arvinger at overtage det samme aktiv, afgøres det ved lodtrækning, hvem der skal have dette. En arving, fra hvis slægt eller slægtsgren et aktiv stammer, har dog fortrinsret til at overtage dette, såfremt det har særlig erindringsværdi for arvingen.

§ 24 b. Den efterlevende ægtefælle er berettiget til for sin bos- og arvelod at overtage aktiver, der er fælleseje, til vurderingsbeløbet. Ønsker ægtefællen og en arving at overtage det samme aktiv, har ægtefællen fortrinsret.

Stk. 2. Overstiger værdien af de aktiver, som den efterlevende ægtefælle ønsker at overtage, den efterlevendes bos- og arvelod, skal den efterlevende

desuagtet være berettiget til at overtage aktiverne mod at udbetale det overkydende beløb kontant til de øvrige arvinger.

§ 24 c. Af den afdødes fuldstændige særeje kan den efterlevende ægtefælle inden for sin arvelod af særejet overtage aktiver til vurderingsbeløbet. Ønsker ægtefællen og en anden arving at overtage det samme aktiv, har ægtefællen fortrinsret.

§ 24 d. Bestemmelserne i §§ 24 b og 24 c finder ikke anvendelse på aktiver, hvorover den førstafdøde ægtefælle har rådet ved testamente i medfør af § 66.

§ 24 e. I det omfang, arven til afdødes umyndige livsarvinger ikke kan udredes uden afhændelse af fast ejendom eller løsøre, som er nødvendige, for at den efterlevende ægtefælle kan opretholde hjemmet eller sit erhverv, eller uden at ægtefællen berøves andre midler, som er nødvendige herfor, kan skifteretten mod en efter forholdene passende sikkerhed give ægtefællen henstand med udbetalingen af arven, indtil børnene bliver myndige. Nærmere regler herom fastsættes af justitsministeren.«

4. § 26, stk. 2, affattes således :

»Stk. 2. En arvelader kan ved testamente give en livsarving fortrinsret til at modtage sin arv i bestemte ejendele. Ægtefællens ret til at overtage aktiver til vurderingsbeløbet berøres ikke heraf.«

5. § 29 affattes således :

»Skifteretten eller bobestyreren skal påse, at forlodsret gøres gældende i boet«

6.1 § 43, stk. 3, erstattes »eksekutor« med »bobestyrer«.

7. § 60, stk. 2 og 3, affattes således :

»Stk. 2.1 boer, der behandles ved bobestyrer, skal erklæring fra bobestyreren så vidt muligt indhentes, forinden afgørelsen træffes.

Stk. 3. Skifterettens afgørelse træffes ved kendelse. Afgørelsen kan foruden af arvinger og bobestyreren indbringes for højere ret af justitsministeren.«

§2

Loven træder i kraft den 1. januar 199..

Stk. 2. Lovens § 7b, stk. 2, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 1, finder tilige anvendelse ved skifte af uskiftet bo, når den førstafdøde ægtefælle afgik ved døden før den 1. juli 1990.

3. Udkast til lov om ændring af retspleje- loven, konkursloven, tinglysningsloven, lov om ægteskabets retsvirkninger samt forskellige andre love

§ 1

I lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 905 af 10. november 1992, foretages følgende ændringer:

1. § 14, stk. 3, affattes således:

»Stk. 3. Skifteretten vejleder om betingelserne for og fremgangsmåden ved indgivelse af ansøgning om gældssanering.«

2. § 538 b, stk. 1, affattes således:

»§ 538 b. Salg ved auktion af pantsatte genstande fra et dødsbo, der behandles ved bobestyrer, eller et konkursbo, sker efter reglerne om tvangsauktion. Bobestyreren eller kurator skal udføre, hvad der påhviler rekvisenten af en tvangsauktion, og fungerer tillige som inkassator, for så vidt ingen anden er udpeget hertil. Er ingen kurator udpeget, udføres hvervet af skifteretten eller den, som skifteretten udpeger dertil.«

3. § 570, stk. 2, 3. pkt. affattes således:

»Ellers kan fogedretten bestemme, at den omstridte del af auktionssummen skal indbetales til fogedretten, jf. dog konkurslovens § 89 og § 58 i lov om skifte af dødsboer.«

4. Kapitel 58 ophæves for så vidt angår skifte af dødsboer.

§2

I konkursloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 588 af 1. september 1986 med senere ændringer, foretages følgende ændringer:

1. § 1, stk. 1, nr. 2 affattes således:

»2) dagen for skyldnerens død, såfremt dødsboet behandles efter reglerne i §§ 66 - 68 i lov om skifte af dødsboer.«

2. § 3, stk. 3, affattes således:

»Stk. 3. Er en skyldners konkursbo allerede under behandling ved en skifteret, indgives begæring om ny konkurs dog til denne skifteret.«

3. § 19 ophæves.

4. § 35 affattes således:

»§ 35. Indgår under konkursen arv i boet, kan dødsboet med konkursboets tiltrædelse skiftes privat.

Stk. 2. Krav mod konkursboet i medfør af §§ 27 og 28 i lov om skifte af dødsboer er massekrav.«

5. § 92 affattes således:

»§ 92.1 dødsboer, der behandles efter reglerne i §§ 66 - 68 i lov om skifte af dødsboer, betales forlods rimelige begravelsesudgifter.«

§3

I lov om tinglysning, jf. lovbekendtgørelse nr. 622 af 15. september 1986 med senere ændringer, foretages følgende ændringer:

1. § 13, stk. 1, affattes således:

»Stk. 1. I tilfælde af en ejendoms salg eller overtagelse ved endelig tvangsauktion skal fogedretten og i tilfælde af konkurs, der omfatter faste ejendomme, skifteretten uopholdelig sende dommeren meddelelse herom til tinglysning. I dødsboer, der omfatter faste ejendomme, kan meddelelse om dødsfaldet tinglyses. Behandles boet ved bobestyrer, skal denne uopholdeligt lade meddelelse derom tinglyse.«

2. I § 42 b, nr. 6, ændres »offentlig skiftebehandling som gældsfragåelsesbo« til »behandling ved bobestyrer«.

§4

I lov om ægteskabets retsvirkninger, jf. lovbekendtgørelse nr. 149 af 8. marts 1991 med senere ændringer, affattes § 23 således:

»§ 23. Såfremt en ægtefælle ved vanrøgt af sine økonomiske anliggender, ved misbrug af sin rådighed over fælleseje eller på anden uforsvarlig måde i væsentlig grad har formindsket den del af fællesboet, hvorover den pågældende råder, kan den anden ægtefælle forlange vederlag herfor af det beholdne fællesbo eller, hvis dette ikke er tilstrækkeligt, af den førstnævnte ægtefælles særeje for halvdelen af det manglende beløb. Den anden ægtefælles arvinger har ret til sådant vederlag af det beholdne fælleseje eller, hvis dette ikke er tilstrækkeligt, af den førstnævnte ægtefælles fuldstændige særeje for halvdelen af det manglende beløb.

Stk. 2. En ægtefælle har ligeledes ret til sådant vederlag, såfremt den anden ægtefælle har anvendt midler af fællesboet til erhvervelse eller forbedring af sit særeje eller af sådanne rettigheder som nævnt i § 15, stk. 2. En ægtefælles arvinger har ret til sådant vederlag, hvis den anden ægtefælle har anvendt midler af sit fælleseje eller af sit skilsmisssæreje til erhvervelse eller forbedring af sit fuldstændige særeje.

Stk. 3. Har en ægtefælle anvendt midler af sit særeje til bedste for sin bodel, har ægtefællen ret til vederlag herfor af bodelen. En ægtefælles arvinger har ret til sådant vederlag, hvis ægtefællen har anvendt midler af sit fuldstændige særeje til forbedring af sin bodel eller af sit skilsmisssæreje.«

§⁵

I myndighedsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 443 af 3. oktober 1985 med senere ændringer, ophæves § 61, 2. pkt.

§ 6

I lov om aftaler, jf. lovbekendtgørelse nr. 600 af 8. september 1986 med senere ændringer, ophæves § 21, stk. 2, 1. og 2. pkt. I stedet indsættes:

»Fuldmagten ophører fra udløbet af det døgn, hvor bekendtgørelse i Statstidende af indkaldelse til fordringshaverne finder sted efter § 76 i lov om skifte af dødsboer«.

§ 7

I lov om Lønmodtagernes Garantifond, jf. lovbekendtgørelse nr. 77 af 12. februar 1988, foretages følgende ændringer:

§ 1, nr. 2 affattes således:

»2) arbejdsgiverens død, såfremt der afsiges kendelse om insolvensbehandling, eller boet slutes ved boudlæg, eller«

§ 8

I lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, jf. lovbekendtgørelse nr. 148 af 8. marts 1991 med senere ændringer, foretages følgende ændring:

§ 10, stk. 1, 1. pkt., affattes således:

»Den, som har været gift eller har været part i et registreret partnerskab, må ikke indgå nyt ægteskab, før offentligt skifte eller dødsbobehandling ved bobestyrer er påbegyndt, eller privat skifte er afsluttet.«

§ 9

I retsafgiftsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 460 af 27. juni 1989, foretages følgende ændringer i kapitel 5 :

Overskriften ændres til:

1. »Kap. 5. Offentlig bobehandling, dog ikke dødsbobehandling.«

2. § 27 affattes således :

»§ 27. Af boer, der behandles af skifteretter eller kuratorer, svares afgift efter reglerne i dette kapitel.«

3. § 28, stk. 1, nr 3 ophæves.

4. I § 28, stk. 3 udgår: » dødsboer og«

5. § 29 affattes således :

»§ 29.1 separations- og skilsmisseboer samt bosondringsboer, der på første skiftesamling slutes ved forlig mellem ægtefællerne, fastsættes afgiften til 400 kr.

Stk. 2.1 konkursboer, der i medfør af konkurslovens § 143, stk. 1, eller § 144, stk. 1, slutes inden 4 måneder efter konkursdekretets afsigelse, nedsættes de i § 28, stk. 1, fastsatte afgifter til en fjerdedel.«

6. § 30 affattes således:

»§ 30. Fritaget for afgift er fællesboer, hvis formuemasse ikke overstiger 15.000 kr.«

7. I § 31, stk. 2, nr. 3, udgår : »eller insolvent gældsfragåelsesbo,«

8. I § 33, stk. 1 udgår : »bo, der udleveres lodtagerne til videre behandling eller i et«

9. § 35, nr. 2 og 3 udgår. Nr. 4 bliver nr. 2

10. I §36 udgår stk. 2 og 3.

11. I § 49, stk. 1, indsættes som ny nr. 4:

»4) en bobestyrer til dennes brug ved behandlingen af et dødsbo«

12. § 60, stk. 2 ophæves.

§10

I lovbekendtgørelse nr. 191 af 9. april 1986 om offentlig auktion ved auktionsledere ændres i § 2, stk. 2, »executor testamenti« til »bobestyreren«.

§11

I lov om borteblevne, jf. lovbekendtgørelse nr. 587 af 1. september 1986 med senere ændringer, foretages; følgende ændring :

§ 25, stk. 1, 2. pkt., affattes således:

»Han har dog ret til i 10 år fra dødsfaldet - eller hvis boet blev behandlet ved bobestyrer alene 5 år fra dødsfaldet - at kræve arven fra dem, som har fået den udlagt.«

§12

I lov om skifte af dødsbo og fællesbo m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 725 af 23. oktober 1986 foretages følgende ændringer :

V.3.

---

1. Som ny § 70 c indsættes:

»§ 70 c. Bestemmelsen i § 83, stk. 2, i lov om skifte af dødsboer finder tilsvarende anvendelse.«

2. §§ 47, 61 a, 62 a - 63 og 69 b ophæves.

§ 13

Loven træder i kraft den 1. januar 199xx.

VI. Bemærkninger til udvalgets lovudkast

1. Bemærkninger til udkast til lov om skifte af dødsboer

Til kap. 1. Kompetenceregler

Ved udkastet foreslås ingen videregående ændringer i de gældende regler om saglig, international og stedlig kompetence men en række præciseringer, som bringer udkastets regler i overensstemmelse med den retsudvikling, der siden skiftelovens gennemførelse har fundet sted i retspraksis og i administrativ praksis.

Til §1

Bestemmelsen fastlægger lovens sagligt anvendelsesområde, som er skifte af dødsboer og skifte af en efterlevende ægtefælles del af fællesboer, herunder skifte af uskiftet bo, medens en efterlevende ægtefælle er i live. Skifte af fællesboer mellem ægtefæller og skifte af andre boer, jf. skiftelovens § 82, er ikke omfattet af lovudkastet. Disse boer behandles indtil videre efter reglerne i den hidtidige lovgivning.

Til §2

Bestemmelsen fastlægger den internationale og stedlige kompetence for behandling af dødsboer og uskiftede boer.

Et dødsbo skal - ligesom efter gældende ret - behandles her i landet, såfremt afdøde ved dødsfaldet var processuel indlænding og således havde hjemting i Danmark. Udvalget har overvejet at lovgive udtrykkeligt om den internationale kompetence, bl.a. ved at optage begrebet processuel ind-

lænding i lovteksten. Da de grundlæggende regler om international kompetence i skiftesager imidlertid svarer nøje til reglerne om international kompetence i civile domssager, og da der ikke er lovgivet udtrykkeligt om disse i dansk rets hovedproceslov, retsplejeloven, har udvalget ikke fundet det naturligt at lovfæste disse regler i dødsboskiftelovgivningen, men har i stedet henholdt sig til retsplejelovens forudsatte regler.

Til § 2, stk. 1

Stk. 1 afløser bestemmelsen i skiftelovens § 87, 1. pkt., og fastlægger den nationale, stedlige kompetence. Henvisningen i § 87, 1. pkt., til de hidtil gældende regler angik, da skifteloven trådte i kraft den 1. april 1875, Forordning af 21. juni 1793, der i § 1 bestemte, at »Skifter, såvel i Døds, som Opbuds eller Fallits Tilfælde, bør holdes af Skifteretten på det Sted, hvor den, efter hvilken, der skal skiftes, havde sit personlige Værnething på den Tid, Skiftet tager sin Begyndelse.«

De nugældende regler om fysiske personers værneting i borgerlige retssager findes i retsplejelovens §§ 235 og 236, som ændret ved lov nr. 324 af 4. juni 1986. Reglerne fastlægger, hvor en person har hjemting. Efter retsplejelovens § 235 har en person hjemting den retskreds, hvor personen har sin bopæl. Har den pågældende ikke nogen bopæl, er hjemtinget den retskreds, hvor den pågældende opholder sig. Har den pågældende hverken kendt bopæl eller kendt opholdssted, er hjemtinget den retskreds, hvor den pågældende sidst har haft bopæl eller opholdssted. Den sidst kendte bopæl er ifølge retsplejelovens § 235, stk. 4, som denne senest er affattet, ikke principal i forhold til det sidst kendte opholdssted, idet der nu altid i disse henseender er valgfrihed. En sådan valgfrihed vil tillige foreligge, hvor den pågældende har bopæl i flere forskellige danske retskredse, jf. retsplejelovens § 235, stk. 2, 2. pkt.

Udkastets § 2, stk. 1, 1. pkt., henviser til retsplejelovens § 235. Et dødsbo skal således behandles i den retskreds, hvor afdøde havde hjemting. Reglen i udkastets § 2, stk. 1, 1. pkt., forudsætter imidlertid - som nævnt - at der er dansk, international skiftekompetence, idet afdøde var processuel indlænding.

Om afdøde var processuel indlænding, afgøres i overensstemmelse med de ikke lovfæstede forudsætninger derom i den øvrige danske retspleje, jf. *Gomard*, Civilprocessen, 3. udgave, side 66 ff, og *Mogens Munch*, Konkursloven, 7. udgave, side 82 ff. En afdød skal herefter anses for processuel indlænding, således at dødsboet skal behandles her i landet, såfremt den pågældende ved bopæl eller ophold havde en stærkere eller lige så stærk

tilknytning til Danmark som til udlandet. Statsborgerskabet er ved denne bedømmelse uden betydning. En afdød vil herefter være at anse som procesuel indlænding, således at bobehandlingen umiddelbart kan finde sted i Danmark i følgende tilfælde:

- Afdøde havde kendt bopæl i Danmark. Bopælen er det sted, hvor den afdøde havde sit faste og varige hjem. Havde afdøde efter det oplyste bopæl såvel i Danmark som i udlandet, er der international skiftekompetence her i landet.
- Afdøde havde opholdssted i Danmark uden at have kendt, aktuel bopæl i udlandet.
- Afdødes sidst kendte bopæl var i Danmark, uanset om afdøde efterfølgende havde taget opholdssted i udlandet.
- Afdødes sidst kendte opholdssted var i Danmark. Denne situation vil f.eks. foreligge, hvor en afdød har opgivet sin bopæl i udlandet og taget midlertidigt ophold i Danmark, men derefter er udrejst og forsvundet, cf. herved UfR 1971.564 0, der lod et ukendt opholdssted i udlandet ophæve virkningen af et tidligere opholdssted her i landet.

Dødsboer efter danske statsborgere, der er bosat i udlandet uden tillige at have bopæl i Danmark, og som hører til danske ambassader og gesandtskaber og derfor ikke er undergivet bopælslandets domsmyndighed, behandles som hidtil her i landet, jf. henvisningen i udkastets § 2, stk. 1, til retsplejelovens § 236.

For så vidt angår skifte af fællesboer efter den førstafdøde ægtefælles død skal fællesboet skiftes i det land og på det sted, hvor den afdøde ægtefælle havde hjemting. Havde den afdøde ægtefælle ikke hjemting her i landet, skal fællesboet dog skiftes her, såfremt den efterlevende ægtefælle har taget bopæl her i landet inden skiftets begyndelse, jf. Justitsministeriets skrivelser nr. 205 af 6. maj 1913 og nr. 169 af 6. juni 1933 samt forudsætningen i UfR 1954. 902 0. Var afdøde omfattet af den nordiske dødsbokonvention af 19. november 1934, som ændret ved overenskomst af 9. december 1975, følger det dog af dennes art. 19, stk. 1, at skiftet henhører under retterne i den stat, hvor afdøde havde bopæl ved dødsfaldet, for så vidt loven henlægger behandlingen til retten.

Skifte af et uskiftet bo i den længstlevende ægtefælles levende live foretages af skifteretten her i landet, såfremt den længstlevende ægtefælle havde hjemting her ved skiftebegæringens indgivelse, jf. UfR. 1938.987 0.

I tilfælde, hvor der herefter kan være skiftekompetence såvel i Danmark som i udlandet, bør vedkommende danske skifteret, hvor der kan være tvivl om, hvor boet skal behandles, gennem Justitsministeriet søge afklaret, om skifte finder sted i udlandet.

Hvor der efter retsplejelovens regler ved et egentligt sagsanlæg ville være valgfrihed mellem flere forskellige hjemting her i landet, forudsætter udvalget, at de berørte skifteretter som hidtil vil forhandle sig til rette om, i hvilken retskreds dødsfaldet endeligt skal tilføres skiftesaglisten. Kan enighed mellem de berørte skifteretter om, hvor skiftet skal foregå, ikke opnås, bør den af de kompetente skifteretter, der først modtog anmeldelse om dødsfaldet, efter udvalgets opfattelse være rette værneting, idet dog henvisning i medfør af bestemmelsen i udkastets § 2, stk. 3, vil kunne finde sted.

Var afdøde ved dødsfaldet indlagt på hospital eller plejehjem, kan det spørgsmål opstå, om den afdøde havde bevaret et tidligere hjemting i en anden retskreds. Havde afdøde opgivet et tidligere hjem, antages der altid at være skifteværneting på institutionsstedet. I tilfælde, hvor en bolig med møbler m.v. er opretholdt et andet sted, er det i praksis blevet tillagt betydning, om den afdøde ved dødsfaldet definitivt havde forladt sin tidligere bolig og havde taget ophold (bopæl) af mere varig karakter på institutionen. Udvalget kan tilslutte sig denne praksis. Der henvises herved til UfR 1937.641 0, UfR 1965.339V, Østre Landsrets utrykte kendelse af 26. juni 1985 (6. afd. kære 140/1985), samt til kommenteret skiftelov ved *Holkmann Olsen og Niels Viltoft*, s. 492 ff. og *Bernhard Gomard: Civilprocessen*, 3. udgave, s. 69.

Bestemmelsens 2. pkt. angiver den nationale, stedlige kompetence for skifte af uskiftet bo, medens den efterlevende ægtefælle er i live.

Til § 2, stk. 2

Efter den gældende bestemmelse i skiftelovens § 87,2. pkt., kan justitsministeren under visse betingelser henvise behandlingen af et dødsbo efter en dansk statsborger, der er processuel udlænding, og som derfor ellers skulle foregå i udlandet, til behandling ved en dansk skifteret. I administrativ praksis er man imidlertid med støtte i retspraksis gået væsentligt videre, end ordlyden af denne bestemmelse giver hjemmel for.

Den foreslåede nyaffattede bestemmelse afløser skiftelovens § 87,2. pkt., og tilsigter at bringe loven i overensstemmelse med nutidig administrativ praksis.

Som hidtil er det en betingelse for henvisning, at dødsfaldet er tilstrækkeligt dokumenteret. Spørgsmålet derom er judicielt og kan om fornødent

prøves ved skifteretten. Foreligger der dødsattest eller anden tilsvarende dokumentation fra en offentlig myndighed i udlandet, vil denne i almindelighed kunne lægges til grund. Anser skifteretten ikke dødsfaldet for bevist, kan henvisning ikke ske.

Endvidere må det som efter gældende ret kræves, at skifte af alle efterladte aktiver ikke finder sted i udlandet.

Efter skiftelovens § 87, 2. pkt., stilles det som yderligere betingelser for henvisning, at afdøde havde dansk indfødsret, at dødsfaldet har fundet sted i udlandet, og at henvisningen omfatter hele dødsboet. Disse betingelser er som nævnt i vidt omfang blevet fraveget gennem administrativ praksis. Henvisninger sker i praksis nu oftest således, at de alene omfatter en del af aktiverne i den afdødes bo - typisk aktiver der befinder sig her i landet - og henvisning har også fundet sted i tilfælde, hvor den afdøde ved ægteskab eller ved naturalisation havde mistet en tidligere dansk indfødsret, eller hvor den afdøde havde anden tilknytning til Danmark end tidligere statsborgerskab samt i tilfælde, hvor den afdøde døde under et midlertidigt ophold her i landet. Udvalgets forslag er tilpasset denne praksis.

Efter *stk. 2, nr. 1*, i den foreslåede bestemmelse kan justitsministeren således henvises et bo eller en del af dette efter en dansk statsborger, der var processuel udlænding, til en dansk skifteret, såfremt der her i landet eller andetsteds findes aktiver, der ikke inddrages under bobehandling i udlandet, og henvisning kan under tilsvarende betingelser ske, selv om afdøde ikke havde dansk indfødsret men dog anden særlig tilknytning her til landet. En sådan tilknytning kan f.eks. bestå i, at afdøde ved naturalisation eller ved ægteskab havde mistet en tidligere dansk indfødsret eller efter omstændighederne blot i, at den afdøde efterlader sig arvinger her i landet.

Efter udkastet *stk. 2, nr. 2*, kan henvisning endvidere ske for så vidt angår aktiver, der befinder sig her i landet, alene som følge af, at disse ikke inddrages under et skifte i udlandet. Henvisning kan i så fald ske, uanset at den afdøde ikke havde nogen anden tilknytning til Danmark. Også denne bestemmelse er i overensstemmelse med administrativ praksis. Et skifte i udlandet omfatter f.eks. ret ofte ikke fast ejendom her i landet. Ikke ganske sjældent inddrages alene aktiver i vedkommende fremmede land under det udenlandske skifte.

Ekspeditionen af henvisningssager kan foregå på den **måde**, at vedkommende interesserede eventuelt med advokatbistand selv drager omsorg for at tilvejebringe de oplysninger, der godtgør, at betingelserne for at opnå en henvisning foreligger, og derefter indsender en begrundet anmodning derom til Justitsministeriet. Kan de fornødne oplysninger ikke (fuldt ud) tilvejebringes privat, kan en ufuldstændig anmodning indsendes til Justitsmini-

steriet, der derefter vil lade de manglende oplysninger indhente gennem ansøger, vedkommende udenlandske myndigheder eller gennem en dansk skifteret.

Udkastets bestemmelser overlader det som efter gældende ret til justitsministeren at afgøre, til hvilken dansk skifteret henvisning mest hensigtsmæssigt skal ske. Omfatter boet en fast ejendom her i landet, vil henvisning normalt ske til den skifteret, i hvis kreds ejendommen er beliggende. Ellers sker henvisning som regel til den skifteret, i hvis kreds arvingerne har bopæl, eller hvor aktiverne hovedsagelig befinder sig, og ellers til den skifteret, ved hvilken ministeriet af andre grunde finder det hensigtsmæssigt, at skiftet skal finde sted.

Til § 2, stk. 3

Bestemmelsen i udkastets § 2, *stk. 3*, er ny, idet der efter de gældende regler ikke består nogen mulighed for, at et dødsbo i tilfælde, hvor dette måtte være mest hensigtsmæssigt, kan henvises fra den kompetente skifteret til behandling i en anden retskreds. Henvisningsregler af denne karakter er imidlertid nu bl.a. optaget i retsplejelovens § 487, *stk. 4*, om henvisning af en tvangsfuldbyrdelse fra en fogedret til en anden fogedret i tilfælde, hvor det findes væsentligt mere hensigtsmæssigt, at fogedforretningen foretages ved denne fogedret, i retsplejelovens § 456 c, *stk. 4,2. pkt.*, om henvisning af en faderskabssag fra en ret til en anden ret, såfremt dette kan antages at ville forenkle eller fremskynde sagens behandling, og i konkurslovens § 5, *stk. 2*, om henvisning af et konkursbo fra en skifteret til en anden skifteret, såfremt det findes mere hensigtsmæssigt at behandle boet ved denne ret. Ifølge de to sidstnævnte regler kan henvisning kun ske med medvirken henholdsvis af præsidenten for vedkommende landsret eller af præsidenten for Sø- og Handelsretten i København, hvorimod henvisning i fogedsager i medfør af retsplejelovens § 487, *stk. 4,2. pkt.*, kan foregå alene ved bestemmelse truffet af den kompetente fogedret.

Udvalget finder, at det vil være ønskeligt, at der tilvejebringes en hjemmel for henvisning af dødsboer til brug i sager, hvor behandlingen af dødsboet væsentligt mere hensigtsmæssigt kan foregå ved en anden skifteret, navnlig når boets aktiver, herunder en fast ejendom, befinder sig i denne retskreds, til hvilken eventuelt også arvingerne eller kreditorerne har tilknytning. Henvisning må ske ved en af den kompetente skifteret afsagt kendelse, der således skal indeholde den nødvendige begrundelse for henvisningen. Det findes ikke nødvendigt at foreskrive, at tiltrædelse skal indhentes fra

vedkommende landsretspræsident, idet en sådan ordning udover at medføre et vist bureaukrati vil kunne virke sinkende på bobehandlingen.

Skifteretten kan efter omstændighederne henvise boet til behandling i en anden retskreds, uden at der foreligger nogen anmodning derom fra arvinger eller andre. Den skifteret, til hvilken et bo er henvist, kan efter udkastet ikke tilbagevise boet. Udvalget har særligt overvejet, om skifterettens afgørelse om henvisning eller om nægtelse af henvisning skal kunne kæres, og har fundet det mest hensigtsmæssigt at foreslå systemet fra retsplejelovens § 226, stk. 5, overført, jf. udkastets § 100, stk. 2. Efter dette kan afgørelser om nægtelse af at henvise et bo kæres, medens kendelser, hvorved et bo er henvist, ikke kan indbringes for højere ret. Udvalget finder, at formelle afgørelser af, ved hvilken skifteret et bo her i landet skal behandles, bør reduceres til det mindst mulige, og skal pege på, at der findes andre veje end appel til at imødegå helt urimelige henvisninger fra en skifteret. I øvrigt har det relativt nye system efter retsplejelovens § 226, stk. 5, ikke givet anledning til praktiske problemer. Der henvises i øvrigt til udkastets § 84, stk. 3, med bemærkninger.

Til §3

Efter bestemmelsen i udkastets § 3 kan justitsministeren fastsætte regler til gennemførelse af internationale overenskomster om behandling af dødsboer. Sådanne regler kan angå kompetence i sager om dødsbobehandling, der har tilknytning til flere staters områder. Justitsministeren vil endvidere kunne fastsætte regler om virkningerne af en udenlandsk skiftebehandling her i landet, om muligheden for dansk bistand til skiftebehandling i udlandet og om, hvilket lands love der skal finde anvendelse ved gennemførelsen af skifter. Lignende bemyndigelser findes i noget forskellige udformninger i retsplejelovens §§223 a og 479 og i konkurslovens § 6.

Til kapitel 2. Anmeldelse af dødsfald til skifteretten

Skifteloven bestemmer i § 1, at dødsfaldet af afdødes nærmeste pårørende m.fl. uopholdelig skal anmeldes til stedets skifteret, som på forlangende meddeler attest om anmeldelsen, samt at liget ikke må begraves, forinden sådan attest er forevist.

Det ved skifteloven forudsatte system er imidlertid ændret. Lov nr. 225 af

31. maj 1968 om anmeldelse af fødsler og dødsfald pålægger nu afdødes nærmeste pårørende at anmelde dødsfaldet over for begravelsesmyndigheden, der fører folkekirkens ministeralbøger og fungerer som datakilde til Det centrale Personregister. Ved Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 562 af 15. november 1977 og ved Kirkeministeriets cirkulære nr. 241 af 1. december 1977 er der fastsat nærmere regler om anmeldelsen over for begravelsesmyndigheden. Anmeldelse skal ske seneste to hverdage efter dødsfaldet, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 1. Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 572 af 22. november 1977 og Kirkeministeriets førnævnte cirkulære indeholder endvidere særlige regler for de Sønderjyske landsdele, hvor dødsfaldet af begravelsesmyndigheden skal videreanmeldes til personregisterføreren i den kommune, hvor afdøde havde bopæl.

Dødsanmeldelsen skal afgives på en særlig blanket, der vedrører anmeldelse af dødsfald og anmodning om begravelse eller ligbrænding. Efter § 6, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 562 af 15. november 1977 skal der med dødsanmeldelsen følge en dødsattest og så vidt muligt dåbs- eller navneattest og vielsesattest samt efter omstændighederne tillige andre dokumenter som adoptionsbevilling, skilsmissebevilling, separationsbevilling eller testamente.

Snarest muligt efter at have modtaget dødsattesten skal begravelsesmyndigheden i medfør af afsnit II.6. i Kirkeministeriets cirkulære nr. 241 af 1. december 1977 videreanmelde dødsanmeldelsen til skifteretten i den retskreds, hvor afdøde havde bopæl, eller, hvis afdøde ikke havde bopæl her i landet, til skifteretten i den retskreds, hvor dødsfaldet har fundet sted.

Udvalget finder ikke anledning til at foreslå ændringer i de i 1977 indførte ændrede principper om anmeldelse af dødsfald til begravelsesmyndigheden og om begravelsesmyndighedens videreanmeldelse af dødsfaldet til skifteretten, idet disse regler efter det oplyste har fungeret fuldt tilfredsstillende. Den præciserende og udfyldende bestemmelse i udkastets § 4, stk. 1, om pligt for begravelsesmyndigheden eller anden dansk myndighed til at videreanmelde dødsfaldet til skifteretten er i overensstemmelse dermed. Udvalget finder imidlertid anledning til at henlede opmærksomheden på, at de administrative forskrifter forekommer uoverskuelige, indeholder mange til dels uklare gentagelser og derfor med udgangspunkt i udkastets § 4, stk. 1, bør saneres.

Hvor en processuel indlænding dør i udlandet, vil skifteretten i den retskreds, hvor afdøde havde hjemting, i almindelighed modtage meddelelse derom via Udenrigsministeriet.

Skifteretten optager ifølge udkastets § 4, stk. 2, alle anmeldelser om dødsfald i skiftesaglisten, jf. vejledning nr. 235 af 13. november 1979 om skiftesaglisten pkt. 11. Dødsfaldet skal videreanmeldes i tilfælde, hvor boet ikke

skal behandles i vedkommende retskreds. Var afdøde processuel udlænding, videreanmeldes dødsfaldet til Justitsministeriet, jf. cirk. nr. 171 af 3. december 1931 og cirk. nr. 31 af 10. marts 1955, medmindre afdøde var omfattet af den nordiske dødsbokkonvention, i hvilke tilfælde dødsfaldet videreanmeldes til de i cirk. nr. 2 af 7. januar 1971 angivne nordiske myndigheder.

Til kapitel 3. Kendelse om dødsfald

Reglerne om anmeldelse af dødsfald forudsætter, at der foreligger et sikkert bevis for dødsfaldet. Sådant bevis præsteres i langt de fleste tilfælde ved, at der i medfør af lov nr. 279 af 26. maj 1976 om ligsyn samt bekendtgørelserne nr. 45 og 46 af 7. februar 1977 fremlægges en dødsattest udstedt af en læge på grundlag af et ligsyn.

Er en person forsvundet, således at der ikke vil kunne udstedes dødsattest, vil der efter omstændighederne kunne afsiges en dødsformodningsdom efter en offentlig indkaldelse i medfør af love bekendtgørelse nr. 587 af 1. september 1987 af lov om borteblevne. Efter denne lovs § 6, stk. 1, kan offentlig indkaldelse i almindelighed først finde sted, når der er gået 10 år, siden den borteblevne sidst vides at have været i live. Var den borteblevne dengang i livsfare, eller er der af anden grund en til vished grænsende sandsynlighed for, at den pågældende er død, er fristen dog et år.

Såfremt en borteblevnes formue ikke overstiger 2.000 kr., kan skifteretten efter lovens § 16 uden dødsformodningsdom indlede et skifte, når der er gået 1 år, siden den pågældende sidst vides at have været i live.

I tilslutning til reglerne om afsigelse af dødsformodningsdom har der i retspraksis udviklet sig en adgang for skifteretten til at afsige kendelse om, at en person må anses for død, jf. *UfR* 1960.286 0 sammenholdt med *UfR* 1930.162 0 samt *Trolle* i *Juristen* 1969, side 116-117, og *Kampmann* i *Fuld-mægtigen* 1981, side 46 f. Betingelserne for afsigelse af en sådan kendelse er, at det må anses for sikkert, at den pågældende er afgået ved døden. I kendelsen præciseres det normalt, hvornår den pågældende må anses for at være død. Kan et sådant tidspunkt ikke med rimelig sikkerhed angives, kan det fastslås, at den pågældende anses for død ved kendelsens afsigelse.

Udvalget finder det ønskeligt, at denne praksis, der medfører en væsentlig gunstigere retsstilling for den afdødes pårørende end systemet med dødsformodningsdom i medfør af lov om borteblevne §§ 5 og 6 videreføres og udbygges, og foreslår derfor bestemmelser herom optaget i udkastets §§ 5 og 6. Det har været **overvejet** at foreslå disse regler indsat i lov om borteblevne. Ef-

ter udkastets forslag til §§ 5 og 6 kræves imidlertid ikke nogen offentlig indkaldelse. Den ved udkastet forudsatte praktiske vished om dødens indtræden er dernæst videregående end en dødsformodning. Herefter foreslås reglerne placeret i udkastet, selvom de som reglerne i lov om borteblevne angår afdøde personer, hvis lig ikke har kunnet undersøges.

Til § 5

Udkastets § 5, *stk. 1*, fastslår, at det i tilfælde, hvor dødsattest ikke kan udstedes, ved kendelse kan fastslås, at en person skal anses for død, såfremt det kan anses for sikkert, at den pågældende er afgået ved døden.

Denne betingelse vil navnlig kunne være opfyldt, såfremt et skib, således som det i 1959 var tilfældet med skibet »Hans Hedtoft«, forliser i ishavet, eller såfremt et skib eller fly totalt udbrænder, uden at der er efterladt nødvendige kendetegn til identifikation af de ombordværende, eller efter omstændighederne såfremt en person ifølge vidneudsagn er faldet over bord om vinteren i rum sø og ikke har kunnet findes.

I modsætning til dødsformodningsdomme i medfør af lov om borteblevne forudsætter sådanne kendelser ikke en forudgående offentlig indkaldelse. En offentlig indkaldelse under de omstændigheder, der forudsættes at foreligge ved afgørelser efter udkastets § 5, er unødvendig, idet bestemmelsens anvendelse er betinget af, at det kan anses for sikkert, at den forsvundne er afgået ved døden.

Kendelse om dødsfald kan alene afsiges efter en anmodning, der vil kunne fremsættes af enhver, som har retlig interesse i afgørelsen om dødsfaldet. Såvel en kendelse om dødens indtræden som en kendelse, der afviser at fastslå dødsfaldet, kan ved kære indbringes for højere ret efter de almindelige regler. Vedrørende mulighederne for, at skifteretten kan omgøre en kendelse, henvises til bemærkningerne til udkastets § 98.

Den interesserede kreds kan være ægtefælle, arvinger, legatarer, kreditorer eller, som det ikke sjældent er tilfældet i praksis, et forsikringssselskab, der efter afsigelse af en dødsfaldskendelse ønsker at kunne udbetale en livsforsikringssum.

En af skifteretten afsagt kendelse om dødsfald har ifølge udkastet den retsvirkning, at den pågældende skal anses for død i enhver henseende. Forsikringssselskaber, pensionskasser m.fl. vil således umiddelbart blive forpligtet efter afgørelsen. Endvidere vil en eventuel efterlevende ægtefælle kunne indgå nyt ægteskab. Herved bringes retsvirkningerne af en kendelse om dødsfald på linje med, hvad der gælder ved dødsformodningsdomme i medfør af lov om borteblevne.

Stk. 2 fastslår, fra hvilket tidspunkt dødens indtræden skal regnes. Kan et sandsynligt dødstidspunkt fastsættes, anvendes dette.

Kan et sådant tidspunkt ikke fastsættes, angives det tidligste tidspunkt, hvor personen efter det oplyste var død, f. eks. det tidspunkt, hvor vidner har iagttaget og identificeret et lig.

I modsætning til reglerne om dødsformodningsdomme efter offentlig indkaldelse i medfør af de gældende bestemmelser i lov om borteblevne er der ikke behov for i bestemmelsen at fastsætte en frist, fra hvis udløb dødsformodningen skal regnes.

Til § 6

Udkastets § 6 medtager regler om retsstillingen for de yderst usandsynlige tilfælde, hvor det måtte vise sig, at den person, der er afsagt dødsfaldskendelse over, alligevel måtte vise sig at være i live.

Skulle en sådan situation opstå, findes det rigtigst, at reglerne i kap. 4 i lov om borteblevne finder tilsvarende anvendelse.

Dette vil bl.a. indebære, at den, der er afsagt dødsfaldskendelse over, i indtil 10 år fra det i § 5, stk. 2, fastsatte tidspunkt for dødens indtræden vil kunne kræve sine ejendele tilbage fra dem, der har fået dem udlagt som arv m.v., og at et nyt ægteskab indgået efter **kendelsens** afsigelse af ægtefællen medfører, at det første ægteskab med den, der er afsagt dødsfaldskendelse over, definitivt er ophørt. Der henvises i øvrigt til kap. 4 i lov om borteblevne.

Til kapitel 4. Indkaldelse til møde i skifteretten

Udkastets § 7, *stk. 1*, foreskriver, at behandlingen af et dødsbo i almindelighed skal indledes ved, at den afdødes pårørende indkaldes til et møde i skifteretten, hvor der skal tages stilling til boets behandlingsmåde. Bestemmelsen opretholder med en række præciseringer den praksis om afholdelse af det såkaldte førstegangsmøde, der på grundlag af de gældende regler i skiftelovens kapitel 1 og retsplejelovens § 14, stk. 3, om vejledningspligt og retshjælp har udviklet sig ved skifteretterne.

Hovedformålet med afholdelse af et førstegangsmøde i skifteretten er at søge de oplysninger om boets arve- og formueforhold tilvejebragt, som er nødvendige for at arvingerne kan tage stilling til, hvorledes de ønsker boet behandlet, og for at skifteretten kan træffe afgørelse derom.

Udvalget har overvejet, om det ville være mere hensigtsmæssigt helt at erstatte afholdelsen af førstegangsmødet i skifteretten med et skriftligt system, efter hvilket de fornødne oplysninger søgtes tilvejebragt ved udsendelse af en vejledning til arvingerne, hvorefter disse indsendte oplysningerne om arve- og formueforholdene og deres ønsker om, hvorledes de vil have boet behandlet, til skifteretten. Det er imidlertid udvalgets opfattelse, at det i de fleste sager vil være den enkleste og hurtigste behandlingsform, at de pårørende giver møde i skifteretten og efter opfordring dertil fremlægger de nødvendige oplysninger samtidigt med, at skifteretten kan yde dem den fornødne individuelle vejledning og retshjælp. Udvalget forudsætter imidlertid, som det fremgår af stk. 1,2. pkt., at der som hidtil også på et rent skriftligt grundlag skal kunne tages stilling til, hvorledes boet skal behandles. Dette vil navnlig kunne være praktisk i sager, hvor arvingerne bor langt væk, eller hvor arvingerne straks efter dødsfaldet har rettet henvendelse til en advokat eller anden sagkyndig.

Oplysning om, hvem skifteretten kan indkalde til førstegangsmødet, vil i de fleste tilfælde fremgå af dødsanmeldelsen. Er dette ikke tilfældet, må skifteretten selv undersøge, hvem der vil kunne indkaldes. Lykkes det ikke gennem henvendelse til folkeregistret, undersøgelser på den afdødes bopæl, gennemgang af et eventuelt testamente eller på anden måde at få oplysning om, hvem der kan tage stilling til boets behandlingsmåde, udleverer skifteretten boet til behandling ved bobestyrer efter bestemmelsen i udkastets § 33, nr. 7.

Fremgår det af dødsanmeldelsen, at skifterettens henvendelse vedrørende boet kan ske til en advokat eller en anden af arvingerne valgt repræsentant, eller retter en sådan rådgiver selv henvendelse til skifteretten, kan skifteretten vælge at indkalde den pågældende til førstegangsmødet. Har den pågældende rådgiver ved henvendelse til skifteretten tilkendegivet, at der vil fremkomme en skriftlig anmodning om, hvorledes boet skal behandles, aflyser skifteretten et eventuelt berammet møde og kan om nødvendigt fastsætte en frist, inden for hvilken de nødvendige oplysninger og en anmodning om, hvorledes boet ønskes behandlet, skal være skifteretten i hænde, jf. bestemmelsens *stk. 5, 2. pkt.*

Står det straks efter dødsfaldets anmeldelse klart, at boet skal behandles ved bobestyrer, kan skifteretten lade førstegangsmødet bortfalde og i stedet straks i medfør af udkastets § 33 udlevere boet til behandling ved bobestyrer.

Har den afdøde oprettet testamente, og findes der i dette bestemmelser om, hvem der som bobestyrer skal behandle boet, retter skifteretten om nødvendigt henvendelse til den pågældende.

Bestemmelsen fastsætter ikke nogen bestemt frist, inden for hvilken skifteretten skal afholde førstegangsmødet. Den hidtil fulgte praksis, hvorefter

førstegangsmødet søges afholdt ca. 14 dage efter dødsfaldet, således at begravelsen eller bisættelsen vil have fundet sted, er efter udvalgets opfattelse passende. Skifteretten er dog ikke afskåret fra at søge førstegangsmødet afholdt tidligere, såfremt dette findes ønskeligt, fordi der er behov for en hurtig stillingtagen til, hvorledes boet skal behandles. I praksis kan behov for en hurtig stillingtagen navnlig foreligge, hvor der i boet findes en igangværende virksomhed, der skal videreføres. Kan afgørelse om, hvorledes boet skal behandles, i sådanne tilfælde ikke træffes hurtigt, vil skifteretten i stedet kunne beskikke en midlertidig bobestyrer efter udkastets § 12, hvorefter den midlertidige bobestyrer kan varetage boets interesser, indtil der tages stilling til, hvorledes dette skal behandles.

Forskriften i bestemmelsens *stk. 2* om, at skifteretten skal indhente de fornødne oplysninger om arvinger og legatarer fra Centralregisteret for Testamenter, svarer til gældende ret. Oplysninger om testamentariske dispositioner bør altid indhentes. Indholdet af et testamente kan være af betydning for afgørelser af, til hvem boudlæg efter udkastets kap. 11 skal ske. Selv om boet efter det oplyste er insolvent, kan bestemmelser i afdødes testamente om forældremyndighed, begravelsesmåde eller om tilbagetrædelse fra kreditorer være af betydning.

Forskriften om, at skifteretten skal indhente nødvendige oplysninger fra Det centrale Personregister, er ny. Registeret indeholder oplysninger om moderskab og faderskab til børn født fra og med den 1. januar 1968 og kan indeholde sådanne oplysninger om børn født før dette tidspunkt. Spørgsmålet om udnyttelse af disse oplysninger, der med tiden vil få øget praktisk betydning for en sikker fastlæggelse af de legale arveforhold, har sammenhæng med, om der skal indføres en adgang for potentielle arvinger til at få deres cpr.nr. indført i tilknytning til den potentielle arveladers i cpr-registeret, jf. afsnit II pkt. 11, hvor der er redegjort mere indgående for udvalgets overvejelser om disse spørgsmål. På denne baggrund og idet der tillige kan blive spørgsmål om, hvorvidt der bør åbnes adgang til at trække på registeret ved terminaler opstillet i skifteretterne, har udvalget fundet det hensigtsmæssigt at henskyde den eventuelt mere detaljerede regulering af disse spørgsmål til fastlæggelse ved bekendtgørelse, jf. bestemmelsens *stk. 6*.

Bestemmelsen i *stk. 3*, jf. § 86, svarer til den gældende regel i *retsplejelovens* § 14, *stk. 3*, men bør placeres i sammenhæng med de øvrige skifteretlige regler. Skifteretten har herefter pligt til at vejlede den afdødes pårørende om deres retsstilling og i nødvendigt omfang bistå med udfærdigelse af anmeldelser og opgørelser, der skal udfærdiges og indgives af de pårørende. Såfremt bistanden på grund af boets størrelse eller forhold vil være særligt tidkrævende, eller såfremt den vil kræve særlige undersøgelser, kan skifteretten i stedet henvise de pårørende til privat rådgivning.

Skifterettens vejledning og retshjælp har stor betydning i forbindelse med afholdelse af førstegangsmødet, hvor de fleste pårørende møder uden professionel bistand. Vejledningspligten angår først og fremmest arve- og skifteretlige spørgsmål, men også hovedpunkterne i skatte- og afgiftslovgivningen. Retshjælpsarbejdet forudsættes som hidtil i vidt omfang udført af medarbejdere, der i henhold til retsplejelovens § 17 a, stk. 2, med særlig bemyndigelse beklæder skifteretten.

Intensiteten af skifterettens retshjælp skal være størst, hvor de pårørende møder uden professionel bistand og ikke selv er i stand til at udfærdige de nødvendige papirer. Retshjælpen omfatter bistand til udfærdigelse af anmodning om boudlæg, om 150.000 krs. udlæg, om uskiftet bo og om privat skifte, samt udfyldelse af fuldmagtsblanketter. I ukomplicerede boer omfatter retshjælpen tillige bistand til udfærdigelse af fællesboopgørelser og boopgørelser. Derimod kan skifteretten ikke udfærdige selvangivelser og andre påbudte indberetninger til skattemyndighederne. Uden for skifterettens retshjælpsopgaver falder tillige udfærdigelse af arveafkald og overdragelsesdokumenter.

Ved *stk. 4* fastslås det *ex tuto*, at de pårørende har pligt til at give de oplysninger om arveforholdene, som de er bekendt med. Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med udkastets § 107, efter hvilken justitsministeren kan fastsætte bestemmelser om de erklæringer, arvinger under strafansvar skal afgive for at få et bo udleveret, og med udkastets § 87, hvorefter de pågældende kan pålægges at afgive forklaring og fremlægge dokumenter efter reglerne om vidnepligt og editionspligt for trediemand. Udvalget har imidlertid fundet det ønskeligt, at pligten til at oplyse fuldstændigt om arveforholdene fremgår udtrykkeligt af lovteksten i udkastets § 7. Skifteretten bør kræve, at arvingerne oplyser alt, hvad de er bekendt med om arveforholdene, idet grundlaget for eventuelle senere sager om forbigåede arvingers retsstilling derved gøres klarere. Har en arving undladt at oplyse om noget, som kunne have ført til, at den forbigåede arving var blevet fundet, bør arvingen i almindelighed ikke kunne få medhold i, at den forbigåede arving arveret er bortfaldet.

Fejl i forbindelse med retshjælpen vil efter omstændighederne kunne udløse erstatningsansvar og vil kunne føre til en genoptagelse af bobehandlingen.

Kan afgørelse om boets behandlingsmåde ikke træffes i forbindelse med det i *stk. 1* nævnte førstegangsmøde, kan skifteretten efter *stk. 5* udsætte sagen og fastsætte en frist for tilvejebringelse af de manglende oplysninger. Fristen, der eventuelt kan forlænges, skal fastsættes så kort som muligt. **Tilvejebringes** de nødvendige oplysninger ikke inden for en af skifteretten fastsat frist, og er der efter det foreliggende ikke grund til at antage, at oplysning-

gerne vil kunne foreligge inden rimelig tid, eller er der hengået urimelig lang tid siden dødsfaldet, kan skifteretten beslutte, at boet skal tages under behandling ved bobestyrer efter bestemmelsen i udkastets § 33, nr. 7.

Ved bestemmelsens *stk. 6* bemyndiges justitsministeren til at genindføre regler om betaling for skifterettens bistand i forbindelse med boernes berigtigelse. For skifteretternes retshjælp og øvrige arbejde med at fastslå og afgøre, hvorledes boerne skal behandles, betales for tiden intet vederlag. Retsafgift betales kun i forbindelse med en egentlig offentlig skiftebehandling ved skifteretten eller ved eksekutorer.

Dette gratisprincip i skiftesager er ikke i overensstemmelse med nyere bestemmelser i lovgivningen om brugerbetaling for offentlige ydelser. Det foreslås derfor, at der optages en hjemmel i udkastets § 7, stk. 6, til fastsættelse af en egentlig brugerbetaling. Udvalget forudsætter herved, at der kan indføres et system med standardiserede gebyrer for skifteretternes ydelser i de enkelte typer af boer.

Betalingen af gebyrerne kan i summarisk behandlede boer og privatskiftede boer knyttes til udleveringen af skifteretsattesten, således at det særskilte gebyr for denne bortfalder. Er der ikke i boet midler til dækning af gebyret, bortfalder dette. Efter udvalgets opfattelse vil det endvidere være ønskeligt, at der ikke stilles krav om gebyr i boer, hvor den afdøde ved dødsfaldet var under 18 år.

Der henvises endvidere til udvalgets forslag i udkastet til ændring af retsafgiftsloven om afskaffelse af skifteafgiften og til betænkningens afsnit II. 13 om administrative og økonomiske konsekvenser.

Til kapitel 5. Sikring af boets aktiver

Efter bestemmelsen i den gældende skiftelovs § 12 skal skifteretten snarest muligt efter, at dødsanmeldelsen er modtaget, afholde en begyndelsesforretning, ved hvilken der skal etableres en retlig og faktisk kontrol med boets aktiver. Skifteretten skal således ved forsegling eller på anden hensigtsmæssig måde tage aktiverne i varetægt og notere værdipapirer på navn. Skiftelovens § 13, stk. 2, foreskriver dog, at begyndelsesforretningen kan udsættes, såfremt det må antages, at boet vil kunne udleveres til uskiftet bo eller til privat skifte, og boets ejendele ikke skønnes at være udsat for at gå tabt. Skifteretten kan efter lovens § 13, stk. 1, altid opsætte begyndelsesforretningen til efter begravelsen, såfremt dette ikke findes betænkeligt.

Disse regler er gennem langvarig skifteretspraksis blevet udviklet derhen, at begyndelses forretning kun afholdes, hvor der foreligger særlige grunde

til at antage, at boets aktiver kan forringes eller gå tabt. Dette vil især være tilfældet, hvor afdøde ikke efterlader sig pårørende, der kan tage sig af boets ejendele, eller hvor der rejses berettiget tvivl om, hvorvidt de pårørende kan eller vil varetage omsorgspligten på betryggende måde. En videregående kontrol udøves dog i betydeligt omfang med aktiver, der er efterladt på hospital eller plejehjem m.v., indtil skifterettens bestemmelse om en anden opbevaringsmåde kan foreligge. Oplyses det, at der på afdødes bopæl eller hos andre befinder sig større kontante beløb, værdifulde smykker eller lignende, drager skifteretterne endvidere i vekslende omfang omsorg for, at sådanne aktiver registreres og afhentes til opbevaring i skifteretten. Et kostbart bohave vil ofte straks blive registreret. Har afdøde efterladt sig en erhvervsvirksomhed, der ikke drives videre af de efterladte, udpeges undertiden en bestyrer, der pålægges regnskabspligt, herunder pligt til at indlevere en status pr. dødsdagen.

Udvalget kan i det væsentlige godkende den udvikling, der således har fundet sted i skifteretspraksis. Det foreslås derfor, at den almindelige lovbestemte pligt til at foretage en fuldstændig registrering og sikring af aktiverne i alle boer umiddelbart efter dødsfaldet bortfalder og som i norsk og svensk ret afløses af regler om omsorgspligt for de pårørende m.fl.

Efter udkastets § 8, *stk. 1*, påhviler det enhver, der er i besiddelse af afdødes aktiver, at opbevare disse på betryggende måde. Reglen retter sig i første række til afdødes pårørende, der har adgang til den afdødes bolig, men også til institutioner eller andre, der er i besiddelse af dødsboets aktiver. Tilside-sættelse af omsorgspligten kan medføre erstatningspligt. Har de pårørende eller andre afholdt nødvendige udgifter til opbevaring af boets aktiver, kan udgifterne forlanges dækket i boet, om fornødent som massekrav.

Pligten til opbevaring fortsætter indtil boets berigtigelse. Kan de pårørende eller andre ikke uden væsentlig ulempe opbevare boets aktiver, kan skifteretten fritage dem for pligten efter *stk. 1* og træffe bestemmelse om anden opbevaringsmåde. Hospitaler og andre institutioner, som opbevarer en afdøds aktiver, må ikke udlevere disse til pårørende eller andre, før der kan forevises en skifteretsattest eller en særlig tilladelse fra skifteretten.

Udvalget har endvidere fundet det hensigtsmæssigt at foreskrive ved bestemmelsens *stk. 2*, at enhver, som har kendskab til, at den afdødes aktiver ikke opbevares på betryggende måde, har pligt til at give skifteretten meddelelse derom. Det forudsættes herved, at grovere tilsidesættelser af indberetningspligten vil kunne medføre erstatningsansvar.

Efter bestemmelsens *stk. 3* kan skifteretten, såfremt forholdene gør dette nødvendigt, beslutte, at et bos aktiver helt eller delvis skal registreres eller tages i forvaring. Dette bør navnlig ske, hvor ingen fører tilsyn med ejendelene, hvor der i et bo henligger større kontantbeløb, eller hvor der i øvrigt rejses

berettiget mistanke om, at pårørende eller andre ikke kan eller vil opfylde omsorgspligten for aktiverne.

Hvilke foranstaltninger, der i det enkelte tilfælde skal foretages for at sikre aktiverne, må afhænge af de nærmere omstændigheder. Afdødes bolig kan forsegles. Foreligger der fare for misbrug af en fuldmagt, kan konti i banker og sparekasser spærres ved henvendelse til de pågældende pengeinstitutter. Indboeffekter vil kunne registreres og om fornødent tillige sendes til opbevaring. Smykker, mønt- og frimærkesamlinger kan indlægges i boks, kontante beløb kan afhentes og indsættes på konti i pengeinstitutter. Der kan til at forestå driften af en virksomhed m.v. udpeges en bestyrer, som pålægges regnskabspligt, herunder pligt til at indsende en status. Der vil kunne foretages tinglysning eller anden registrering om dødsfaldet på fast ejendom m.v. I tilfælde, hvor mere omfattende dispositioner skal foretages, kan skifteretten efter udkastets § 12 udpege en midlertidig bobestyrer til at foretage det nødvendige.

Til kapitel 6, Søgsmål og retsforfølgning

Bestemmelserne i §§ 9 og 10 om søgsmål og om retsforfølgning mod den afdødes bo vedrører perioden fra dødsfaldet og indtil, der er taget stilling til boets behandlingsmåde. Disse regler finder efter udkastets § 48 tilsvarende anvendelse, såfremt boet udleveres til behandling ved bobestyrer.

Retsstillingen ved boudlasg efter udkastets kap. 11, fremgår af udkastets § 19, stk. 2, med bemærkninger.

Udleveres boet til privat skifte, kan søgsmål og retsforfølgning fra udleveringstidspunktet finde sted efter reglerne i udkastets § 26, stk. 2 og 3.

Udlægges boet til afdødes efterlevende ægtefælle efter reglerne i udkastets kap. 12 eller efter reglerne om uskiftet bo, jf. udkastets kap. 13, kan søgsmål og retsforfølgning finde sted mod den efterlevende ægtefælle, der i forbindelse med udleveringen påtager sig ansvaret for den afdødes gæld, jf. udkastets § 22, stk. 1, nr. 2, og udkastet til arvelovens § 16, stk. 1.

Til § 9

Bestemmelsen, der svarer til gældende ret, jf. skiftelovens § 34, afskærer fra dødsfaldet søgsmål mod den afdødes bo og foreskriver, at krav på penge eller andet, herunder krav om udlevering af en genstand til ejeren og masse-

krav, kan anmeldes til skifteretten. Bestemmelsen angår såvel søgsmål, der støttes på krav opstået før som efter dødsfaldet.

Var sag anlagt mod afdøde inden dødsfaldet, fortsætter sagen mod boet, idet boet indtræder i afdødes stilling, jf. udkastets § 105. I perioden fra dødsfaldet og indtil der er taget stilling til, hvorledes boet skal behandles, kan der imidlertid alene afsiges domme over boet, der fastslår, at domhaveren kendes berettiget til at modtage dækning i boet efter dettes og fordringens nærmere beskaffenhed.

Til § 10

Bestemmelsen svarer til gældende ret, men indeholder forskellige præciseringer.

Efter stk. 1, der svarer til skiftelovens § 35, afskæres adgangen til udlæg og arrest i boets aktiver fra dødsfaldet, og tvangsauktion over boets aktiver kan alene afholdes efter anmodning fra boet eller med dettes samtykke. Kreditorer, herunder også udlægshavere, er således henvist til at anmelde deres krav i boet.

Har boet ikke nået at standse en tvangsauktion, som finder sted efter dødsfaldet, vinder erhververen i medfør af *stk. 2* ingen ret, såfremt dødsfaldet forinden var bekendtgjort i Statstidende, eller der forinden var sket tinglysning eller anden tilsvarende registrering om dødsfaldet eller bobehandlingen på ejendommen m.v. Havde hverken bekendtgørelse i Statstidende eller tinglysning på ejendommen m.v. fundet sted, vinder erhververen ret, medmindre denne kendte eller burde have kendskab til dødsfaldet. Er der ved en første auktion sket betinget bortsalg inden dødsfaldet, vinder en erhverver på anden auktion, der afholdes efter dødsfaldet, dog altid ret.

Bestemmelsen i *stk. 3* om tilbageholdsret svarer til gældende ret, jf. henvisningen i skiftelovens § 44, stk. 3, til konkurslovens § 31, stk. 2.

Bestemmelsen i *stk. 4* om arrest svarer til gældende ret, jf. skiftelovens § 35 og konkurslovens § 31, stk. 3. En arrest vågner op igen, såfremt boet udleveres til ægtefællen efter udkastets kap. 12 (150.000 kr's udlæg), kap. 13 (uskiftet bo) eller til privat skifte, jf. udkastets § 22, stk. 3, § 24, stk. 2 og § 26, stk. 3.

Bestemmelsen i *stk. 5* svarer i princippet til konkurslovens § 31, stk. 4. Er pantet inden dødsfaldet taget til brugelighed, må panthaveren på forlangende straks overgive bestyrelsen af pantet til boet og aflægge regnskab. Overskuddet for tiden indtil dødsfaldet kan panthaveren i almindelighed beholde, jf. *V.E. von Eyben og Henning Skovgaard: Panterrettigheder*, side 304. Er brugspanteretten ikke blevet afbrudt inden boets udlevering til ægtefællen efter udkastets kap. 12. (150.0000 kr's udlæg) eller kap. 13 (uskiftet bo) eller

inden boets udlevering til privat skifte, fortsætter brugspanteretten efter almindelige regler.

Udvalget har overvejet, om brugspant, der afbrydes af boet i tiden mellem dødsfaldet og boets berigtigelse, som arrest skal vågne automatisk op, når boet udleveres til ægtefællen efter kap. 12 (150.000 kr's udlæg) eller kap. 13 (uskiftet bo) eller til privat skifte. Af praktiske grunde foreslås det imidlertid, at den, der havde taget pantet til brugelighed, i givet fald må lade sig indsatte i pantet ved ny fogedforretning.

Bestemmelsen i *stk. 6* svarer til gældende ret, jf. henvisningen i skiftelovens § 44, *stk. 2*, til konkurslovens § 91. Håndpanthaverens ret er reguleret ved retsplejelovens § 538 a, hvorefter fyldestgørelse gennem overtagelse kræver særlig aftale. Er særlig aftale ikke truffet, skal fyldestgørelse ske ved tvangsauktion, idet børsmøderede værdipapirer dog realiseres ved salg gennem et børsmæglerselskab eller et pengeinstitut. Inden skridt til fyldestgørelse tages, skal panthaveren med en uges varsel opfordre pantsætter til at opfylde kravet, medmindre pantsætters adresse er ubekendt, eller omgående salg er nødvendigt. Pantsatte fordringer kan inddrives, efterhånden som de forfalder. Sælges pantsatte fordringer på auktion, skal der gives underretning efter retsplejelovens § 544, *stk. 3*. Ønsker boet at få rådighed over pantet, må boet indløse dette. Panthaveren må derfor lade boet foretage en ønsket vurdering af håndpantet, og må således give boet adgang til pantet eller midlertidigt udlevere dette. Boet kan ikke forlange at overtage bestyrelsen af håndpantet.

Bestemmelsen omfatter foruden egentlig håndpanteret pant i fordringer og i andre rettigheder samt lovbestemte panterettigheder, der er betinget af en vis faktisk rådighedsberøvelse. Håndpant i et ejerpantebrev giver ikke ret til at bestyre eller forauktionere den pantsatte ejendom.

Til kapitel 7. Autorisation og virksomhed som bobestyrer

Der henvises til afsnit II. 7 og til de indledende bemærkninger til udkastets kapitel 15, hvor udvalgets forslag om oprettelse af en autorisationsordning for bobestyrere til behandling af de hidtidige offentlige skifteretsboer og om ændring af det hidtidige eksekutorbehandlingssystem til det foreslåede nye bobestyrerbehandlingssystem er nærmere omtalt og begrundet.

Udkastets § 11, *stk. 1-3*, indeholder de nødvendige forslag til lovregler om en autorisationsordning for bobestyrere og om betingelser for, at testamentsindsatte bobestyrere kan virke som sådanne, idet udvalget finder, at

den mere detaljerede regulering bedst vil kunne foretages efterfølgende ved bekendtgørelse.

De forudsætninger om den foreslåede autorisationsordning for bobestyrere, som er blevet fastlagt under udvalgets drøftelser, og som under udvalgsarbejdet gennem advokat *Per Harder* løbende har været forelagt for Advokatsamfundets udvalg for behandling af større boer, kan i hovedpunkter gengives således:

- der autoriseres i hver retskreds et passende antal advokater til som bobestyrere at forestå behandlingen af dødsboer. Kredsen af autoriserede bobestyrere må af hensyn til et ønskeligt højt kvalitets- og specialitetsniveau holdes relativt lavt. Autorisation finder sted efter opslag fra skiftedommeren, der foretager indstilling til vedkommende landsretspræsident, som derefter med sine bemærkninger indsender sagen til Justitsministeriet, der beskikker den enkelte bobestyrer,
- der kan ved kvalifikationsbedømmelsen tages hensyn til, om den pågældende advokat dokumenterer at have gennemført en af Advokatsamfundet påtænkt, indgående efteruddannelse,
- det vil være praktisk, at de fleste autoriserede bobestyrere har kontor i eller i nærheden af den rets kreds, hvori de er autoriserede. Et krav om, at bobestyreren skal have kontor i retskredsen, stilles ikke, jf. nærmere nedenfor i bemærkningerne til stk. 2,
- autorisationen gælder ved førstegangsbekikkelser i 3 år, men således at opslag efter indstilling fra skiftedommeren kan undlades. Derefter løber autorisationen til udløbet af den måned, hvori den pågældende fylder 70 år, medmindre genopslag efter indstilling fra skiftedommeren finder sted efter en periode, der er delelig med 3,
- den autoriserede bobestyrer har pligt til at påtage sig arbejdet med de dødsboer, der henvises til den pågældende af skifteretten i autorisationsretskredsen, og har ret til at påtage sig arbejdet med dødsboer fra en hvilken som helst retskreds.

Inhabilitetsregler for autoriserede og andre bobestyrere er optaget i udkastets § 110.

Autorisationen skal tilbagekaldes, såfremt den pågældendes ret til at udøve advokatvirksomhed bortfalder. Se tillige bemærkningerne til stk. 3.

Udkastets § 11, stk. 2, fastsætter tre almindelige betingelser, som skal være

opfyldt for, at en ved testamente indsat bobestyrer kan virke som bobestyrer. Kravene i *nr. 1* og *2* om, at den pågældende ikke må være umyndig eller under lavværgemål og ikke må have anmeldt betalingsstandsning eller være under konkurs, svarer til betingelserne for advokatbeskikkelse i retsplejelovens § 119, stk. 2, nr. 1 og 2. Kravet i *nr. 3* om, at den pågældende ikke må være straffet på nærmere angivet måde, svarer til betingelsen for advokatbeskikkelse i retsplejelovens § 121, stk. 1.

Udvalget har i og for sig anset det for ønskeligt, at der tillige stilledes et krav om, at bobestyreren skulle have en adresse i Danmark, på hvilken arvinger, legatarer og kreditorer regelmæssigt kunne rette henvendelse til bobestyreren, og hvor boets dokumenter opbevaredes, således at disse ville kunne afhentes ved en fogedforretning, dersom bobestyreren afsattes. Et tilsvarende krav ville det også være ønskeligt at stille for autoriserede bobestyrere. Da et sådant krav vil kunne være i strid med EF-reglerne, har udvalgets formand drøftet spørgsmålet derom nøjere med Justitsministeriets EF- og Menneskeretsenhed. Overvejelserne viste, at bestemmelserne i EF-Traktatens art. 59 ff Sammenholdt med bestemmelsen i Rådsdirektiv 77/249/EØF om advokaters fri udveksling af tjenesteydelser kan være til hinder for at stille et sådant etableringskrav.

Tilsvarende kan der næppe heller stilles et etableringskrav med hensyn til den efter udkastets § 25, stk. 5, udpegede person, eller med hensyn til den person, til hvem anmeldelse i henhold til udkastets § 76, stk. 3, nr. 3, skal ske.

Der henvises i øvrigt til de betingelser, som i medfør af udkastets §§ 35, 36 og 38 er stillet for, at en bobestyrer i den enkelte sag kan få boet udleveret og kan færdiggøre dets behandling, jf. bemærkningerne til de citerede bestemmelser.

Ved udkastets § 11, stk. 3, foreslås det, at Justitsministeren fastsætter regler om de øvrige betingelser, som skal være opfyldt for, at en person kan virke som bobestyrer.

Udvalget forudsætter herved, at der optages en hjemmel i en bekendtgørelse om bobestyreres virksomhed til, at justitsministeren kan opføre advokater og andre på en liste over personer, der for en periode eller for livstid er fundet uegnede til at virke som bobestyrere.

Ved *stk. 3* foreslås det videre, at der i bekendtgørelsen om bobestyreres virksomhed optages regler om sikkerhedsstillelse, jf. udkastets § 36, stk. 1 og 3, om ansvarsforsikring, jf. udkastets § 36, stk. 2 og 3, bestemmelser om forvaltning af dødsboernes midler samt om tilsyn med beholdninger og værdipapirer. Udvalget har om disse spørgsmål haft følgende forudsætninger:

- det bør undersøges ved forhandlinger med forsikringsbranchen, i hvilket omfang der vil kunne oprettes pakkedløsninger for kautions- og eventuelt tillige ansvarsforsikringer for autoriserede bobestyrere, der skal gælde generelt for **alle** boer af normal størrelse, den pågældende bobestyrer får udleveret,
- alle bobestyrerne bør ved bekendtgørelsen om bobestyreres virksomhed pålægges at etablere forvaltningsordninger med pengeinstitutter, der opbevarer og administrerer det enkelte bos kontante midler og værdipapirer, således at alle ind- og udbetalinger sker gennem vedkommende pengeinstitut ved hjælp af anvisnings formularer, og
- tilsyn med boernes beholdninger, herunder med, om forvaltningsordninger er behørigt oprettet og opretholdt, føres af Justitsministeriets kasseinspektører.

Til kapitel 8. Midlertidige foranstaltninger

I tidsrummet mellem dødsfaldet og afgørelsen om boets behandlingsmåde (udsættelsesperioden), hvor et egentligt bostyre endnu ikke er etableret, vil der nu og da kunne opstå spørgsmål, som kræver en hurtig stillingtagen fra boets side. I udsættelsesperioden anses boet efter gældende ret som stående under offentligt skifte, uden at der dog er tale om, at der sker en egentlig berigtigelse som gældsfragåelsesbo. I denne periode er det alene skifteretten, som har kompetence til at disponere vedrørende boets forhold. Imidlertid vil afdødes nærmeste ofte på eget initiativ i et eller andet omfang tage sig af boets forhold, og de pårørende ordner således oftest selv afdødes bisættelse/begravelse. Det forekommer også, at de pårørende uden at indblande skifteretten foretager mere vidtgående dispositioner, f.eks. i tilfælde, hvor arvinger opsiges lejemålet om afdødes lejlighed, eller hvor en efterlevende ægtefælle viderefører en erhvervsvirksomhed. Sådanne dispositioner sker principielt for de disponerendes egen regning og risiko, men i praksis indrømmes der de pågældende et ret vidt spillerum. De disponerende vil ofte kunne påberåbe sig, at der er tale om sædvanlige dispositioner - f.eks. i relation til bisættelsen/begravelsen - eller, at der har været tale om negotiorum gestio lignende dispositioner. Dispositioner af den nævnte karakter vil i almindelighed blive godkendt af det bostyre, som senere etableres. Godkendelsen indebærer, at de pågældende dispositioner sidestilles med disposi-

tioner, foretaget af bomyndighederne, og at krav, der udspringer af sådanne dispositioner, i et insolvent bo vil få stilling efter konkurslovens § 93.

Efter den gældende skiftelovs § 12 skal skifteretten snarest muligt efter, at dødsanmeldelse er sket, afholde en begyndelsesforretning, under hvilken der skal foretages en sikring af boets aktiver. Efter lovens § 13 kan forretningen dog opsættes til straks efter begravelsen. Yderligere udsættelse kan finde sted, såfremt det skønnes, at boet vil blive udleveret til privat skifte eller uskiftet bo. Som omtalt foran i afsnit III. B. 4. om hovedpunkter af gældende ret og i bemærkningerne til udkastets § 8 har skifteretterne i praksis i betydeligt omfang sat sig ud over disse regler. Anmeldelsessystemet indebærer, at der i almindelighed hengår 3-5 dage, før skifteretten modtager underretning om dødsfaldet. Hertil kommer, at skifteretten ved anmeldelsen af dødsfaldet normalt ikke vil have nogen oplysninger om arve- og formueforholdene. Oplysninger herom vil almindeligvis først blive tilvejebragt i forbindelse med det såkaldte førstegangsmøde, der i praksis afholdes ca. 14 dage efter dødsfaldet. En registrering og sikring af boets aktiver vil således normalt først finde sted, når der er truffet afgørelse om boets behandlingsmåde.

Modtager skifteretten imidlertid fra arvingerne eller på anden måde inden boets berigtigelse oplysninger, der indicerer, at der vil kunne være fare for, at afdødes aktiver fjernes m.v., vil skifteretten normalt træffe foranstaltninger til imødegåelse heraf.

Særlige spørgsmål vil endvidere kunne opstå, såfremt afdøde havde indgået gensidigt bebyrdende aftaler. Tages der ikke snarest muligt efter dødsfaldet fra boets side stilling til, om boet skal indtræde i sådanne aftaler, vil der være risiko for, at aftalerne misligholdes og ophæves af medkontrahterne med den følge, at boet lider tab.

Efter den gældende skiftelovs § 44 finder en række af konkurslovens bestemmelser, herunder konkurslovens kapitel 7 om gensidigt bebyrdende aftaler, anvendelse på gældsfragåelsesboer med de ændringer, der følger af forholdets natur og således, at der i stedet for konkursdekretets afsigelse regnes med tidspunktet for dødsfaldet. Reglerne, der gælder, uanset om boet er solvent eller insolvent, antages også at finde anvendelse i udsættelsesperioden. Afdødes medkontrahtenter kan således straks efter dødsfaldet forlange, at boet tager stilling til, om det vil indtræde i gensidigt bebyrdende aftaler, jf. konkurslovens § 55. Ved anvendelsen af konkurslovens regler på dødsboer er det imidlertid et væsentligt problem, at et bostyre som regel først etableres efter udløbet af de i konkursloven fastsatte frister. Indtil et bostyre er etableret, er det efter den gældende retstilstand skifteretten, som på boets vegne må tage stilling til spørgsmål vedrørende eventuelle gensidigt bebyrdende aftaler. Da det imidlertid på dette trin af bobehandlingen er

vanskeligt for skifteretterne at skulle tage stilling til spørgsmål af denne karakter, har skifteretterne, såfremt sådanne spørgsmål foreligger, i almindelighed valgt hurtigst muligt at tage boet under gældsfragøvelsbehandling, således at et egentligt bostyre kan etableres.

De dispositioner af praktisk og juridisk art, som på boets vegne skal foretages i udsættelsesperioden, udføres i almindelighed af skifterettens personale - jurister eller kontorfunktionærer - alt afhængig af karakteren af det forhold, der skal tages stilling til. Kun rent undtagelsesvist vil skifteretten antage medhjælper inden boets berigtigelse.

Det er udvalgets opfattelse, at der i lighed med adgangen til efter konkurslovens § 107 at antage en midlertidig bestyrer, der varetager bestyrelsen af konkursboet, indtil et egentligt bostyre etableres, også i forbindelse med behandlingen af dødsboer bør være mulighed for, at skifteretten for boets regning kan udpege en midlertidig bobestyrer.

Antagelsen af en midlertidig bobestyrer vil aflaste skifteretternes personale, ligesom det opnås, at de boer, i hvilke der er særlige problemer, selv kommer til at betale for de ekstra ressourcer, som er nødvendige. Endelig må det antages, at en midlertidig bobestyrer, ofte vil kunne håndtere de foreliggende problemer på en mere professionel og forretningsmæssig måde end skifteretternes personale, der normalt ikke har særlige forudsætninger for eller praktisk indsigt i at drive forretning.

Som det omtales i de indledende bemærkninger til bestemmelserne i udkastets §§ 66-69 forekommer der i praksis i tiltagende omfang boer, i hvilke det eller de væsentligste aktiver er overbehæftede. Efter praksis udføres det nødvendige arbejde i disse boer af skifteretterne, idet der i boerne oftest ikke findes midler til at antage en medhjælper for skifteretten, og der heller ikke findes nogen hjemmel til at bestemme, at de nødvendige omkostninger ved boets behandling skal betales af statskassen, sml. herved konkurslovens § 27, stk. 2, 3. pkt. For tilfælde, hvor boet bliver taget under behandling ved bobestyrer, og kendelse om, at boet er insolvent, afsiges af skifteretten, foreslås det ved udkastets § 67, stk. 1, 1. pkt., at bestemmelsen i konkurslovens § 27, stk. 2, 3. pkt., gøres tilsvarende anvendelig, således at omkostninger ved boets behandling, der ikke kan dækkes af boets midler, afholdes af statskassen, jf. nærmere bemærkningerne til dette forslag. Hjemmelen dækker salær til bobestyreren og andre udgifter, der er nødvendige for at behandle boet, men ikke udgifter til begravelsen.

Udvalget har særligt overvejet at foreslå en hjemmel til, at der i boer, som må antages at være insolvente, og til hvilke der hører et eller flere overbehæftede aktiver kan beskikkes en midlertidig bobestyrer til af afhænde sådanne aktiver, inden boet eventuelt sluttes ved boudlæg efter udkastets kapitel 11. Man har imidlertid fundet det betænkeligt at skabe hjemmel for, at en mid-

lertidig bobestyrer mere almindeligt, jf. nedenfor, skal kunne foretage realisationer, uden at boets insolvens er konstateret ved skifterettens kendelse, og udvalget afstår derfor fra at fremsætte et sådant forslag.

Ved udkastets § 12, stk. 1, foreslås det herefter, at skifteretten om nødvendigt udpeger en midlertidig bobestyrer til at varetage boets anliggender. Det beror således ganske på skifterettens vurdering, om en midlertidig bobestyrer skal udpeges. Det forudsættes imidlertid, at der foreligger spørgsmål, som nødvendiggør et ikke ubetydeligt arbejde. Skifterettens beslutning om beskikkelse og valg af midlertidig bobestyrer kan efter udkastets § 100, stk. 2, ikke indbringes for højere ret.

Som midlertidig bobestyrer udpeges en autoriseret bobestyrer, der, medmindre andet bestemmes, kan virke, indtil boet bliver berigtiget.

En midlertidig bobestyrer kan i sager af hastende karakter udpeges telefonisk eller mundtligt. Snarest muligt derefter udfærdiges skifteretsattest med angivelse af bobestyrerens legitimation, jf. bestemmelsens stk. 3. Denne kan i overensstemmelse med formuleringen af stk. 1 defineres bredt, men vil også kunne begrænses til at angå nærmere specificerede opgaver.

Skifteretten er efter udkastet ikke forpligtet til at rådføre sig med arvinger eller kreditorer, inden en midlertidig bobestyrer udpeges, men bør, hvor forholdene tillader det, gøre dette, ligesom de pågældende så vidt muligt bør orienteres om udpegningen.

En fuldstændig opregning af de opgaver, en midlertidig bobestyrer skal varetage, kan ikke foretages. Det må i vidt omfang bero på et skøn, om et anliggende er af en sådan karakter, at nærmere stillingtagen ikke bør afvente boets berigtigelse. Afgørende vil det navnlig være, om der er risiko for, at boet vil lide tab, såfremt der ikke straks gribes ind.

Som fremtrædende eksempler på opgaver, det bør overlades til en midlertidig bobestyrer at udføre, kan nævnes registrering og sikring af boets aktiver, såfremt det skønnes, at der er risiko for, at disse vil kunne gå tabt ved tyveri, brand eller lignende. Sikring af indboeffekter og andre løsøreffekter vil kunne ske ved opmagasinering og tegning af forsikring. Findes der i boet let fordærvelige varer eller levende dyr, vil der ofte kunne være anledning til at udpege midlertidig bobestyrer, der hurtigt kan tage stilling til spørgsmål om salg af varerne m.v. og pasning, salg eller aflivning af dyrene.

Særlig anledning til at udpege midlertidig bobestyrer foreligger endvidere i boer, i hvilke der findes en igangværende virksomhed. Den midlertidige bobestyrer må da sikre ledelsesforholdene og kontrollen med virksomhedens aktiver.

Foreligger der gensidigt bebyrdende aftaler med ansatte, leverandører eller udlejere af lokaler m.v., bør den midlertidige bobestyrer om nødvendigt

optage forhandlinger med de pågældende medkontrahenter med henblik på en sikring af virksomhedens fortsatte drift.

Som omtalt i bemærkningerne til kap. 15 og forudsat ved udkastets § 68 finder udvalget, at bestemmelserne i konkurslovens kap. 7 om gensidigt bebyrdende kontrakter, der indeholder regler om konkursregulering, ikke bør finde anvendelse i perioden fra dødsfaldet og indtil boets berigtigelse, idet langt de fleste dødsboer er solvente. Udvalget foreslår heller ikke, at reglerne om betalingsstandsning i konkurslovens kap. 2. skal være anvendelige i dødsboer, bortset fra tilfælde, hvor betalingsstandsning måtte være anmeldt inden dødsfaldet. Reglerne i konkurslovens kapitel 7 om gensidigt bebyrdende aftaler finder derfor først anvendelse fra det tidspunkt, hvor boet eventuelt tages under insolvensbehandling. Der henvises herved særligt til bestemmelserne om opsigelse i udkastets § 82.

Da et solvent dødsbo indtræder i de af den afdødes retsforhold, som er overførlige, finder dansk rets almindelige regler om misligholdelse i det pågældende kontraktsforhold, det være sig om arbejdsaftaler, leje, køb m.v., anvendelse indtil boets berigtigelse.

Hvor et bo, der behandles af en midlertidig bobestyrer, klart må antages at være insolvent, og hvor der foreligger behov for konkursregulering, bør den midlertidige bobestyrer drage omsorg for, at spørgsmålet om boets insolvens straks i medfør af udkastets § 40 forelægges for skifteretten, der derefter kan afsige insolvenskendelse, hvorefter reglerne i konkurslovens kap. 7 finder anvendelse, jf. tillige bemærkningerne til udkastets § 40.

Har en midlertidig bobestyrer foretaget dispositioner inden et bos berigtigelse, og afsiges der senere insolvenskendelse, stilles de af bobestyreren godkendte krav i medfør af udkastets § 68, nr. 4, efter konkurslovens § 93, nr. 3, jf. tillige § 68, nr. 1-3, om arbejdsaftaler, leje- og forpagtningsforhold og ydelser, der er overgivet efter dødsfaldet.

Det forhold, at den ene kontraktpart afgår ved døden, vil kunne skabe en risiko for, at medkontrahenterne under henvisning til reglerne om anteciperet misligholdelse vil forsøge at frigøre sig. Det er da den midlertidige bobestyrers opgave ved forhandlinger med medkontrahenterne at søge at iværksætte ordninger, der sikrer, at kontraktsforhold, der ønskes fortsat, ikke bringes til ophør. Skønner den midlertidige bobestyrer, at der ikke er grundlag for, at boet indtræder i foreliggende gensidigt bebyrdende aftaler, må den midlertidige bobestyrer drage omsorg for, at kontraktsforholdene snarest bringes til ophør ved opsigelse, således at boets økonomiske tab begrænses mest muligt.

Var afdøde part i retssager, gælder indtil boets berigtigelse bestemmelserne i udkastets §§ 9-10. Den midlertidige bobestyrer må derfor eventuelt ved

henvendelse til retten søge sagerne udsat, indtil der tages stilling til boets behandlingsmåde.

I udsættelsesperioden kan tvangsauktion alene foretages efter anmodning fra boet eller med detses samtykke, jf. udkastets § 10. En midlertidig bobestyrer kan i særlige situationer tiltræde, at boets aktiver sælges ved tvangsauktion. Verserer der ved dødsfaldet en sag om tvangsauktion, og findes der i boet ikke midler til at afværge auktionen, og skønnes det, at der ikke vil være mulighed for at sælge aktivet i fri handel, kan den midlertidige bobestyrer godkende, at tvangsauktionen gennemføres inden boets berigtigelse. En udsættelse af auktionen vil i sådanne tilfælde oftest kun medføre et endnu større tab for boet.

Visse separatist- og pantekrav kan forfølges inden berigtigelsen, jf. udkastets § 10, stk. 3,5 og 6. Rejses sådanne krav mod boet, eller er boets aktiver taget til brugeligt pant, bør der udpeges en midlertidig bobestyrer, der kan varetage boets interesser.

Efter bestemmelsens *stk. 2* træffer en midlertidig bobestyrer kun beslutninger, der ikke tåler udsættelse. Ved udøvelsen af det nødvendige skøn derom, bør der indrømmes den midlertidige bobestyrer en vid margin. Afgørende for om en foranstaltning bør udsættes, vil navnlig være, om undladelse af at iværksætte foranstaltningen må antages at ville kunne påføre boet tab. Den midlertidige bobestyrer skal inden berigtigelsen udøve en sikrende og konserverende administration. Indgribende beslutninger som f.eks. om lukning af en virksomhed, salg af aktiver og lignende bør så vidt muligt afvente boets berigtigelse.

Den midlertidige bobestyrer har ikke pligt til at forelægge spørgsmålene for arvingerne eller kreditorerne, men dette vil ofte være hensigtsmæssigt og bør normalt ske, inden der iværksættes væsentligere foranstaltninger.

Den midlertidige bobestyrers honorar, der som udgangspunkt må fastsættes efter et tidsforbrug, udredes af boets midler. Klage over honoraret kan indbringes for skifteretten.

Det forudsættes, at reglerne i bekendtgørelsen om bobestyreres virksomhed i passende omfang gøres anvendelig for midlertidige bobestyreres virksomhed. Udkastets inhabilitetsregler for bobestyrere finder efter formuleringen af § 110 anvendelse for midlertidige bobestyrere.

Efter bestemmelsens *stk. 3* udsteder skifteretten straks skifteretsattest om boets udlevering til behandling ved en midlertidig bobestyrer med angivelse af eventuelle begrænsninger i bobestyrerens legitimation. Skifteretten kan i særlige tilfælde træffe bestemmelse om, at den midlertidige bobestyrer bør stille sikkerhed jf. udkastets § 36, stk. 1.

Efter bestemmelsens *stk. 4* betales omkostninger, der ikke kan dækkes af boets midler, af statskassen. Der henvises til bemærkningen til udkastets

§ 67, stk. 1, vedrørende overførsel af reglen i konkurslovens § 27, stk. 2, 3. pkt, der imidlertid først kan anvendes, hvor boet er udleveret til behandling ved bobestyrer, og skifteretten har afsagt kendelse om boets insolvens. I tilfælde, hvor nødvendige udgifter, herunder salær til en midlertidig bobestyrer, ikke kan dækkes i et bo, der sluttet ved boudlæg efter udkastets kapitel 11, må udgifterne betales af statskassen. Dette modsvares af, at arbejdet efter de gældende regler udføres af skifteretternes personale. Det forudsættes herved, at tilskud til begravelsen kan udlægges til den, der har betalt eller erklærer at ville betale begravelsen, jf. udkastets § 19.

Til kapitel 9. Legatarer

Den gældende skiftelov anvender ved siden af begrebet arving begrebet legatar, men har overladt det til teori og praksis at foretage den nærmere afgrænsning. Denne er derefter i hovedsagen blevet fastlagt således, at den, der i henhold til testamente skal arve en bestemt angivet pengesum eller bestemt angivne formuegenstande, anses som legatar, medens den, der skal arve hele boet eller en brøkdel af dette eller resten af boet eller en brøkdel af resten, anses som arving.

Bag adskillelsen af legatarer fra arvinger, som også kendes i vore nabolandes ret, ligger et ønske om at forenkle bobehandlingen ved at begrænse antallet af arvinger, som har bestemmelsesret i boets anliggender. Endvidere er det i almindelighed ikke rimeligt, at den, der, som det almindeligst er tilfældet for legatarer, alene skal modtage en mindre pengesum eller bestemte løsørengstande, skal have bestemmelsesret over hele boet, og endelig følger det sædvanligvis af det testamente, ved hvilket legatarer er indsat, at deres ret skal dækkes forud for dem, der i øvrigt skal arve af boets friarv. Er der således i boets overskud utvivlsom dækning til eventuelle tvangsarvinger og til alle legatarer, vil den måde, boet administreres på, ingen betydning få for legatarerne. I overensstemmelse hermed bestemmer skifteloven, at legatarer ikke skal tage stilling til, om boets gæld skal vedgås, eller til hvorledes boet i øvrigt skal behandles, herunder om det skal skiftes privat eller offentligt, og at legatarer ikke har stemmeret på boets skiftesamlinger eller i øvrigt bestemmelsesret i boets anliggender.

Udvalget finder det hensigtsmæssigt at opretholde sondringen mellem legatarer og arvinger også i en moderniseret skifteordning. I overensstemmelse hermed foreslås det, at legatarer som hidtil ikke skal kunne hæfte for boets gæld, at legatarer normalt ikke skal have nogen indflydelse på, efter

hvilken skifteform boet skal behandles, og at legatarer ikke skal have stemmeret på boets skiftesamlinger eller i øvrigt bestemmelsesret i de af boets forhold, som ikke vedrører deres eget legat, jf. udkastets §§ 25, stk. 1, nr. 1, 27, 29, 34, 35, 50, 52 og 53. Da den ved skifteloven forudsatte sondring mellem arvinger og legatarer tiltrænger en vis klargørelse, idet den undertiden har givet anledning til vanskeligheder i retsanvendelsen, jf. f.eks. UfR 1933. 784 0, UfR 1934. 268 H, UfR 1946. 427 V, UfR 1957. 866 0 og UfR 1989. 604 0, og da afgrænsningen i øvrigt med fordel vil kunne smidiggøres, er en dertil sigtende regel optaget i udkastets § 13.

Udvalget har i øvrigt ved optagelse af en række forskellige bestemmelser i udkastet tilstræbt at styrke legatarernes retlige stilling, således navnlig ved:

- § 17 om beskikkelse af skifteværge,
- § 25, stk. 3, om ret til at få meddelelse om boets udlevering til privat skifte,
- § 28 om privatskiftende arvingers hæftelse for opfyldelse af legater,
- § 30 nr. 2, hvorefter en legatar kan anmode om og få prøvet, om boet skal overgå til behandling ved bobestyrer,
- § 42 om adgang til at gøre sig bekendt med tilførsler til skifteprotokollen i bobestyrerboer,
- § 44 om ret til at få meddelelse om boets udlevering til behandling ved bobestyrer og om retten til at arve,
- § 45 om eftersøgning af legatarer,
- § 49, stk. 2, om adgang til at gøre sig bekendt med åbningsstatus i bobestyrerboer,
- § 50, stk. 4, om tilsidesættelse af arvingers beslutninger, der strider mod legatarers ret,
- § 64, stk. 1, om afsætning af arv til forsvundne legatarer,
- § 83, stk. 1, om morarente ved for sen udbetaling af legater, samt
- en række procesuelle bestemmelser, herunder især § 91 om klageadgang over bobestyrere.

Udkastets § 13, stk. 1, fastlægger i overensstemmelse med gældende ret, hvem der i almindelighed skal anses for at være legatar.

I tilfælde, hvor det efter boets foreløbige stilling kan være tvivlsomt, om der vil blive fuld dækning til en sumlegatar, og hvor denne derfor ikke umiddelbart kan påregne at modtage en »bestemt angivet pengesum«, vil skifteretten efter udkastets § 13, stk. 3, kunne træffe bestemmelse om, at den pågældende skal stilles som arving, hvilket især bør komme på tale, hvor det beløb, der er tillagt den pågældende, udgør en større del af boets formue.

Omfattet af bestemmelsen i § 13, stk. 1, er tillige den, der i kraft af en anden arvings delvise arveafkald modtager et bestemt pengebeløb, f.eks. hvor

en søn af den afdøde giver afkald på 45.000 kr. af sin arv, således at der skal tilfalde hans 3 børn hver 15.000 kr., jf. UfR 1989.604 0.

Bestemmelsens *stk. 2*, præciserer og klargør dernæst, hvad der efter den helt overvejende opfattelse allerede må antages at følge af gældende ret. En arvelader kan ved testamente råde ganske, som han ønsker, over boets friarv. Når arveladeren således helt kan fratage en udarving dennes friarv, vil arveladeren have beføjelse til også at bestemme det mindre indgribende, at arvingen skal beholde sin friarv helt eller delvis, men ikke skal have bestemmelsesret i boets anliggender og altså alene skal have stilling som legatar, jf. *Ernst Andersen*, Arveret, side 163, *T. Svénné Schmidt* mfl. Arveret, side 198 og *Taksøe-Jensen*, Arveretten, side 239 f. Det kan dog ikke uden en tvangsarvings samtykke bestemmes, at tvangsarvingen skal være legatar, jf. UfR 1957.866 0, idet en tvangsarving som led i sin arveret skal have bestemmelsesret i boet. Det må endvidere anses for ønskeligt, at arveladeren, som kender de efterladte, i sit testamente vil kunne tage stilling til, hvem af de efterladte, der skal have ansvaret for bobehandlingen. En sådan adgang til tildels at kunne begrænse kredsen af arvinger ved testamente vil kunne lette behandlingen af visse boer ved udelukkelse af bestemte, formodede ængstelige eller kværlantisk indstillede arvinger, således at udsigterne til, at boer med udarvinger vil kunne skiftes privat øges. Det findes dog ikke hensigtsmæssigt, at foreslå reglen udvidet til også at omfatte tvangsarvinger. Hensynet til den afdødes kreditorer er dernæst tilstrækkeligt varetaget gennem udkastets § 25, stk. 1, nr. 3, jf. § 27, stk. 1, hvorefter kreditorerne ved privat skifte af solvente boer kan holde sig til mindst en solvent arving, som hæfter personligt for eventuelt ikke betalt gæld.

Efter udkastet kan arveladeren også omvendt bestemme, at en legatar skal have stilling som arving. Hvor en legatar skal arve bestemte aktiver, hvis værdi næsten udtømmer boet, og en anden (arving) kun skal modtage en beskeden rest, er en regel som den foreslåede hensigtsmæssig og praktisk, idet arveladeren for at opnå, at den, der skal arve det meste af boet, får stilling som arving, ellers ville være nødsaget til i testamentet at fastlægge den pågældendes arveret til aktiverne på en mere ubestemt måde, sml. *Ernst Andersen*, Arveret, side 163.

Bestemmelsen i udkastets § 13, *stk. 3, 1. pkt.*, tilsigtes navnlig anvendt i boer, hvor alle indsatte - som det er forekommet i praksis - ellers ville være legatarer, med den konsekvens at boet ikke ville kunne skiftes privat. Det forudsættes, at skifteretten særligt vil tillægge legatarer, som skal modtage mere betydningsfulde dele af boet, stilling som arvinger. Bestemmer et testamente f.eks., at A skal modtage et legat på 500.000 kr. og at B skal arve resten, vil det kunne være ønskeligt og hensigtsmæssigt at anvende udkastets § 13, *stk. 3, 1. pkt.*, og tillægge A stilling som arving, dersom det efter boets

foreløbige stilling må antages, at nettoformuen vil andrage omkring 600.000 kr.

Efter udkastets § 13, stk. 3, 2. pkt., kan skifteretten i særlige tilfælde også bestemme, at en arving skal have stilling som legatar.

Under overvejelserne om denne regel har nogle af udvalgets medlemmer især lagt vægt på, at det vil kunne være hensigtsmæssigt, at skifteretten, hvor en arving uden rimelig grund nægter at medvirke til et privat skifte, kan skære igennem og gøre den pågældende til legatar. Reglen skal efter disse medlemmers opfattelse ikke medføre, at den hidtidige arvinges ret til overtagelse efter vurdering falder væk. Disse medlemmer finder endvidere, at reglen alene burde bringes i anvendelse, hvor den pågældende alene er arving for en mindre del af boet.

Andre af udvalgets medlemmer har især fremhævet følgende grunde til, at en regel som den omtalte ikke medtages: Enhver arving, som ikke har tillid til, at privat skifte kan foregå på en betryggende måde, må have ret til at forhindre dette, uden at skulle afæskes en forklaring om sine motiver. En beføjelse for skifteretten til at fratage folk deres status som arving kan virke noget formynderagtig. En sådan bestemmelse bør derfor kun anvendes med en vis forsigtighed. Disse medlemmer har imidlertid fundet, at en regel som den foreslåede med fordel kan medtages i udkastet, såfremt det gøres til en betingelse, at den pågældende arving selv samtykker i at blive legatar, hvilket i enkelte tilfælde ville kunne styrke udsigterne til privat skifte, nemlig i tilfælde, hvor arvingen er bekymret for at komme til at hæfte for boets gæld.

Udvalget er derefter enedes om at foreslå reglens anvendelse gjort betinget af, enten at den pågældende har samtykket, eller at den pågældende alene skal arve en ubetydelig del af boet. Præciseringen af, at arvingens ret til overtagelse efter vurdering ikke mistes, er ensbetydende med, at den pågældende skal orienteres om, at boet påtænker at afhænde genstande, hvorefter den pågældende kan klage til skifteretten.

Til § 14

Efter gældende ret antages det, at en legatar, hvor testamentet ikke bestemmer andet, skal modtage sit legat, så snart boets formueforhold tillader det.

Udvalget finder det imidlertid ikke rimeligt at opretholde denne regel, fordi der ingen grunde kan angives for, at legatarerne skal modtage deres legat, før arvingerne deler boet imellem sig. Efter hæftelsesreglerne for arvinger i udkastets § 27, stk. 1, forudsættes det, at arvingerne ved private skifter vil vente med at dele boet - bortset fra løsøre m.v. - imellem sig, indtil al boets gæld er betalt. Og efter udkastets § 61 kan å conto udlodning til arvinger

i bobestyrerboer kun finde sted med bobestyrerens tiltrædelse, når boets forhold utvivlsomt tillader det, og arvingerne har behov derfor. Udvalget finder således, at legatarer i spørgsmålet om, hvornår arv skal modtages, bør sidestilles med arvinger og foreslår ved udkastets § 28, at privatskiftende arvinger, som misligholder deres pligt til at dække legatarer, kommer til at hæfte over for legatarer på samme måde, som arvingerne hæfter for boets ubetalte gæld.

I overensstemmelse hermed bestemmer udkastets § 14, 1. pkt., at legatarer skal opfyldes senest samtidig med, at boets øvrige aktiver deles mellem arvingerne. En legatar, der skal modtage indbo, har således krav på at modtage sit legat, når indboet deles mellem arvingerne. En legatar, der skal modtage en pengesum, har krav på at modtage denne, så snart andet end indbo og personlige effekter deles mellem arvingerne eller udloddes til disse.

Ved udkastets § 14, 2. pkt., bestemmes det videre, at skifteretten under særlige omstændigheder kan bestemme, at legatarer skal opfyldes på et tidligere tidspunkt. Dette vil særlig kunne være aktuelt, hvor noget sådant er fastsat ved testamente, eller hvor arvinger under et privat skifte undlader at dele boet imellem sig, efter at boopgørelse er udfærdiget og indsendt.

Udkastets § 83, stk. 1, fastsætter, at en ikke dækket sumlegatar har ret til sædvanlig morarente fra det tidspunkt, hvor den pågældende har krav på dækning i henhold til udkastets § 14.

Til kapitel 10. Skifteværger

De gældende regler om repræsentation af arvinger, der ikke selv eller ved en værge, de har i forvejen, kan varetage deres interesser under skifterne, kan ikke anses for hensigtsmæssige, idet de dels bevirker, at skifterne undertiden forsinkes væsentligt, dels at en række skifter, der ellers ville kunne foretages privat, må gå til offentlig skiftebehandling. Det har derfor været en væsentlig opgave for udvalget at udarbejde forslag til et nyt repræsentationssystem i skiftesager, der med de færrest mulige formaliteter vil kunne virke hurtigt og give de implicerede den bedst mulige sikkerhed for, at deres interesser bliver varetaget betryggende.

1. Gældende ret

Efter de gældende regler repræsenteres mindreårige og umyndiggjorte under skifter af deres værge, medens personer under *lavværgemål* under skif-

ter optræder i forbindelse med deres lavværge.

For personer, der ikke i forvejen har en værge, kan statsamtet efter myndighedslovens §§ 59, jf. 33, »når nogen ved sygdom eller fraværelse midlertidigt er forhindret i at varetage sine anliggender i fornødent fald beskikke en værge til, så længe tilstanden består, at varetage hans anliggender i nærmere angivet omfang.« Denne bestemmelse giver navnlig ikke nogen mulighed for værgebeskikkelse, når en ikke umyndiggjort på grund af en psykisk svækkelse, der må anses for permanent, ikke kan varetage sine anliggender, således som det især er tilfældet for et betydeligt antal alderdomssvækkede personer. Kritik heraf er bl.a. fremsat af *Svend Danielsen* og *Niels Black*; Myndighedsloven, bind 1, 1988, s. 148 ff med henvisninger og af *Taksø-Jensen* og *Vorstrup Rasmussen*; Familieretten, 1990, s. 381 f samt i det hele i betænkning nr. 1247/1993 om værgemål. Det har også været kritiseret, at værgebeskikkelse i skiftesager skal foregå ved statsamtet, hvilket ofte virker væsentlig forsinkende på dødsboernes behandling, jf. Skiftelovskommentaren ved *Holkmann Olsen* og *Viltoft*, s. 101.

Bestemmelser om værgebeskikkelse ved skifteretten findes i myndighedslovens § 58 jf. § 61, hvorefter der »til udførelse af et bestemt hverv for en umyndig i fornødent fald kan beskikkes en særlig værge. En sådan værge bliver altid at beskikke, når værgens interesse i et foreliggende retsforhold kan komme i strid med den umyndiges.« Bestemmelser om værgebeskikkelse ved skifteretten findes tillige i skiftelovens §§ 14 og 59 for fraværende arvinger, »hvis opholdssted ikke kendes, eller som er så langt borte, at boets videre behandling ikke findes at burde udsættes, indtil deres bestemmelse kan indhentes.«

Endelig indeholder skiftelovens § 53 en hjemmel til, at skifteretten kan opfordre ikke mødte myndige arvinger, der har bekendt opholdssted, til at erklære, om de begærer **offentligt**skifte, med den virkning, som ved opfordringen udtrykkeligt bør betydes dem, at de, hvis ingen erklæring afgives, anses for at ville overtage **boet** til privat deling med de øvrige arvinger. Forholder nogle af de pågældende sig i sådanne tilfælde fremdeles passive, kan skifteretten beskikke en »god mand« til at varetage de pågældendes tarv ved det private skifte. Efter det oplyste anvendes denne bestemmelse imidlertid ikke i nutidig skifteretspraksis.

2. Udvalgets overvejelser

Udvalget finder det påkrævet, at der etableres en bred repræsentationsordning, der kan anvendes for enhver arving eller efterlevende ægtefælle samt efter omstændighederne også for legatarer, og som selv eller ved deres værge er forhindret i at varetage deres interesser under et skifte. Endvidere bør en

sådan **repræsentationsordning** indpasses i et fremtidigt skiftesystem således, at repræsentanter for arvingerne m.v. kan udpeges så hurtigt, at skifterne ikke forsinkes. Da skifteretten i vidt omfang i **forvejen** vil være i besiddelse af oplysninger om de enkelte arvingers forhold, vil det være væsentligt forenkende og på afgørende måde kunne afkorte ekspeditionstiderne, såfremt det bliver foreskrevet, at beskikkelse af repræsentanter for arvinger m.fl. altid skal foretages af skifteretten.

Det findes også ønskeligt, at skifterne i sådanne tilfælde skal kunne tilendebringes ved, at repræsentanten varetager den forhindredes interesser. Udkastets regler om privat skifte er blandt andet af denne grund udformet således, at der ikke kan pådrages arvinger, der repræsenteres ved værge under skifte, nogen egentlig hæftelse for boets gæld, jf. udkastets § 27, stk. 2, med bemærkninger. Endvidere findes det ønskeligt, at der skal kunne beskikkes en skifterrepræsentant for personer, der på grund af fravær, uerfarenhed, svækket helbred eller lignende tilstand har behov for bistand og selv ønsker en repræsentant.

Udvalget har videre overvejet, om den mest hensigtsmæssige repræsentationsordning i dødsboskiftesager vil kunne opnås ved at ændre og udbygge de gældende regler i myndighedsloven - eller i det af Myndighedslovsudvalget forslåede system - eller ved at der optages et nyt selvstændigt system for repræsentation i udkastet. Et selvstændigt system i udkastet synes at indebærer klare fordele:

- repræsentantens opgave kan naturligt begrænses til alene at omfatte forhold under skiftet, ved hvilke arvingernes øvrige formueretsforhold ikke berøres,
- arvingernes gældshæftelse under skifte kan lempes netop på grund af, at arvingen er repræsenteret ved værge m.v., jf. udkastets § 27, stk. 2, med bemærkninger,
- opgaverne for repræsentanten vil derfor i det væsentligste bestå i at kontrollere, at arvingens interesser under skiftet ikke tilsidesættes, herunder at arven fordeles korrekt,
- når disse funktioner alene indebærer en meget begrænset risiko for arvingen og det ydermere foreskrives, at skifteretten ved en revision af boopgørelsen skal påse, at den repræsenterede persons ret til at arve fuldt ud er imødekommet, jf. udkastets § 75, stk. 3, nr. 1, kan kriterierne for, hvornår en repræsentant skal beskikkes, til gengæld lempes i forhold til, hvad der gælder for øvrige værgemål, således at en repræsentationsordning kan anvendes meget hurtigt og meget bredt, så snart der er behov for denne, og uden at arvingens habilitet i øvrigt berøres. Det forudsættes således - som det også er foreslået ved værgemålsbetænkningen - at arvingen i al-

- mindelig skal bevare sin habilitet (handleevne) under skiftet og selv kan optræde under skiftet, når arvingen er i stand dertil. Skifteværgeren skal da træde tilbage, uden at nogen formel ophævelse af skifteværgermålet er nødvendigt. Arvingen skal endvidere bevare sin habilitet uden for skiftet,
- et selvstændigt opbygget repræsentationssystem i skifteloven vil dernæst med fordel kunne medtage nogen tilfældegrupper, som intet har med en arvings inhabilitet eller sygdom at gøre, men hvor der foreligger tilsvarende behov for en repræsentationsordning, således i tilfælde, hvor det ikke vides, om arvingen er i live, eller hvor arvingens opholdssted er ukendt, eller hvor arvingen på grund af fravær er forhindret, eller hvor arvingen er en fond, en forening eller et selskab m.v. under stiftelse, eller hvor arvingen forholder sig passiv over for henvendelser om boets behandling.

3. Udvalgets forslag

Det foreslås derfor, at der i udkastet optages et selvstændigt udbygget regelsystem om repræsentation for forhindrede arvinger i dødsboskiftesager. Den nye type af repræsentanter foreslås betegnet som skifteværger. Derved tilkendes det, at repræsentanten handler med bindende virkning for arvingen i det omfang, arvingen selv er forhindret deri, men at dette alene sker med virkning for skiftet. Ved valget af betegnelsen er det tillige tillagt betydning, at begrebet værge har gammel dansk hævd og er velkendt i befolkningen. Betegnelsen værge foreslås endvidere bibeholdt i værgemålsbetænkningen.

Udvalget foreslår videre, at de gældende regler i værgbekendtgørelsens § 27, stk. 2,2 pkt., om statsamtets godkendelse af visse videregående dispositioner under skifter opretholdes. Derimod findes reglerne om skifterettens godkendelse af værgers og skifteværgers dispositioner under skiftet at kunne forenkles, således at skifteretten blot efterfølgende skal revidere og godkende opgørelsen, jf. udkastets § 75, stk. 3, nr. 1.

Til § 15, stk. 1

Efter bestemmelsen *stk. 1* er beskikkelse af skifteværge obligatorisk, såfremt en af de i stk. 1, nr. 1-9, nævnte situationer foreligger.

Skifteretten skal i hvert enkelt tilfælde vurdere, om der foreligger en situation, der gør beskikkelse af skifteværge påkrævet.

Ved umyndiggørelse og **lavværgemål** må initiativet til et værgemål tages af en nærmere afgrænset kreds af pårørende til den pågældende, af dennes værge m.v., eller af den pågældende selv og ellers af politimesteren. Dette sy-

stem foreslås i værgemålsbetænkningen opretholdt, idet betænkningen dog som initiativtager medtager kommunalbestyrelsen, jf. værgemålsbetænkningens lovudkasts § 16 og bemærkningerne dertil side 172-180. Side 173 angives begrundelsen for et system, hvor kun en begrænset kreds kan tage initiativet, som følger: Det forekommer »naturligt at hindre, at hvem som helst kan starte en værgesag, med de ulemper og det ubehag selve initiativet indebærer. Man kan vel heller ikke se bort fra chikanøse anmodninger, hvis der bliver helt fri adgang til at begynde en sag. Med en opregning må de nævnte personer også antages at ville føle sig mere forpligtet til at reagere, hvis de bliver opmærksomme på, at der er behov for støtte. Samtidig vil en angivelse af mulige initiativtagere afgrænse, hvilke privatpersoner der kan være part i sagen, eller som på anden måde skal inddrages. Udvalget finder alt i alt, at der i loven fortsat bør være en afgrænsning af de personer, som kan rejse sag.«

I skiftesager har skifteretten vejledningspligt og pligt til at påse, at betingelserne for et bo's berigtigelse foreligger, herunder at arvinger og eventuel efterlevende ægtefælle tiltræder valget af behandlingsmåde. Enhver oplysning om, at en arving eller ægtefælle ikke kan varetage sine interesser under skiftet, bør derfor føre til, at skifteretten undersøger spørgsmålet nøjere og om fornødent af egen drift tager initiativ til at beskikke en skifteværge. Efter bestemmelsens stk. 3 skal der så vidt muligt forinden være indhentet en udtalelse fra den pågældende.

Enhver fysisk person, der opfylder kravene i myndighedsloven, kan beskikkes som skifteværge. Det må dog forventes, at det - i hvert fald i et vist omfang - vil være hensigtsmæssigt at beskikke advokater og i tilfælde, hvor en arving skal eftersøges, særligt fra kredsen af autoriserede bobestyrere.

Ifølge bestemmelsens *nr. 1 og 2* skal skifteværge beskikkes, såfremt det ikke vides, om arvingen er i live, eller såfremt arvingens opholdssted er ukendt.

Bestemmelsen forventes anvendt, uanset om der er forløbet lang tid, siden man sidst hørte fra arvingen, og uanset om betingelserne for at afsige dødsformodningsdom eller kendelse om dødsfald måtte foreligge. Det anses i så henseende for vigtigt, at boet kan berigtiges uden forsinkelse. Efter udkastets § 16, stk. 2, påhviler det i privatskiftede boer skifteværgen at lade arvingen eftersøge, således at det så vidt muligt inden boets afslutning kan fastslås, om arvingen er i live, eller hvor arvingen opholder sig. Er spørgsmålet uafklaret ved skiftets slutning, må der gåes frem efter reglerne i lov om bortblevne.

Udvalget har særligt overvejet, om der ville kunne vindes noget ved at optage en hjemmel til at beskikke skifteværge i de tilfælde, hvor en persons eller institutions stilling som arving er usikker. Da en skifteværge i sådanne til-

fælde ikke ville kunne foretage dispositioner uden den pågældende mulige arvings tiltrædelse, har udvalget ikke fundet det hensigtsmæssigt af optage regler derom. Ønsker en sådan eventuel arving ikke at tiltræde, at boet kan skiftes privat, må konsekvensen blive, at boet skiftes ved bobestyrer, medmindre udsigterne til, at den pågældende vil kunne blive anset for arving, er så fjerntliggende, at der praktisk set vil kunne bortses fra disse.

Bestemmelsens *nr. 3* er medtaget, idet forældremyndighed og værgemål efter reglerne i myndighedsloven først indtræder fra fødselen. Efter arvelovens § 5 tilkommer arveret den, der er avlet inden arveladerens død, og som senere fødes levende. Beskikkelser er i praksis sket med henvisning til analogier fra reglerne i myndighedslovens §§ 58 og 59, jf. UfR 1926. 563 H og UfR 1931. 801 0. Udvalget forudsætter, at skiftet kan gå i gang inden barnets fødsel.

Efter bestemmelsens *nr. 4* skal skifteværge beskikkes, såfremt arvingen på grund af legemlig sygdom eller psyisk svækkelse ikke kan varetage sine interesser under boets behandling. Udvalget har nøje overvejet, om det i loven bør stilles som en betingelse, at arvingens helbredsmæssige tilstand skal være dokumenteret ved lægeerklæring. Man har imidlertid afstået fra at foreslå regler, der stiller krav om bestemte former for dokumentation. I langt de fleste praktisk forekommende tilfælde vil det være helt utvivlsomt, at den pågældende arving befinder sig i en situation som de i bestemmelsen beskrevne. Et krav om lægeerklæring i alle disse tilfælde ville derfor medføre forsinkelse og fordyrelse af bobehandlingen. Den pågældende arvings helbredsmæssige tilstand skal imidlertid godtgøres, men det overlades til skifterettens skøn at afgøre de nærmere krav til dokumentationen. Oplyses det f.eks., at arvingen på grund af alderdomssvækkelse er dybt senil, og har arvingen bopæl på et statshospital, et psykiatrisk plejehjem, eller et plejehjem, vil tilstanden kunne søges verificeret ved indhentelse af en erklæring fra institutionen, jf. udkastets § 15, stk. 3. Er der tvivl om den pågældende arvings tilstand eller om dokumentationen for denne, kan skifteretten gå flere veje. Skifteretten kan anmode den pågældende om at give møde i skifteretten eller lade en autoriseret bobestyrer tage en samtale med den pågældende og få undersøgt, om den pågældende ønsker en skifteværge beskikket, jf. bestemmelsen *nr. 5*. Ønsker den pågældende ikke en skifteværge beskikket, og finder skifteretten det nødvendigt, at den pågældende repræsenteres under skiftet, kan skifteværge ikke beskikkes, uden at der foreligger en lægeerklæring.

Beskikkelse af skifteværge efter bestemmelsens *nr. 5* forudsætter, at arvingen på grund af uerfarenhed, svækket helbred eller anden lignende tilstand eller fravær har behov for bistand, og at arvingen selv ønsker en skifteværge. Det forhold, at arvingen selv skal samtykke i, at skifteværge beskik-

kes, bevirker, at der som regel ikke vil være behov for en nærmere dokumentation for arvingens tilstand. Området for bestemmelsen er identisk med de tilfælde, i hvilket der efter myndighedslovens nugældende regler kan beskikkes en lavværg for den pågældende, men medtager derudover tilfælde, hvor arvingen er midlertidigt fraværende og ikke ønsker at give andre skiftefuldmagt. Skifteretten bør dog være opmærksom på, at skifteværgeordningen ikke misbruges, således at arvinger får en advokat som repræsentant uden at være forpligtiget til at betale sædvanligt vederlag for bistanden.

Bestemmelsens *nr. 6* dækker en række tilfælde, som hidtil har været omfattet af myndighedslovens § 58. Bestemmelsen vil overflødigdgøre myndighedslovens § 61,2 pkt., som derfor foreslås ophævet. Hvorvidt en værg eller lavværg har interesser, der under skiftet vil kunne komme i strid med arvingens, må vurderes fra sag til sag. Mulighed for interessekonflikt vil dog formentlig altid foreligge, hvis værgeren og arvingen begge er arvinger i samme bo.

Efter bestemmelsens *nr. 7* skal skifteværgeren beskikkes, såfremt arvingens værg eller lavværg midlertidigt er forhindret i at varetage arvingens interesser. En sådan situation vil navnlig kunne foreligge, hvis værgeren er syg eller bortrejst i længere tid.

Bestemmelsens *nr. 8* foreskriver endvidere, at beskikkelse skal ske, hvis arvingen midlertidigt er uden fast værg, f.eks. hvis værgeren er død, eller værgemålet er frataget værgeren, og en ny forældremyndighedsindehaver eller værg endnu ikke - foreløbigt eller endeligt - er udpeget eller beskikket, jf. myndighedslovens § 20, 1. pkt.

Er arvingen en fond, en forening eller et selskab m.v. under stiftelse, skal der efter bestemmelsens *nr. 9* beskikkes skifteværger for arvingen. Værgeren skal da varetage arvingens interesser, indtil der er etableret en bestyrelse eller et andet tilsvarende organ, der kan handle for arvingen.

Til § 15, stk. 2

I praksis foreligger undertiden sager, hvor det ikke er muligt at få reaktioner fra en arving, selvom dennes identitet og bopæl kendes, idet arvingen ikke reagerer på henvendelser fra skifteret, advokat eller medarvinger om boets behandling. Selvom skifteretspraksis i mange år ikke har anvendt beføjelsen i skiftelovens § 73 til at beskikke en »god mand« for en passiv arving og lade den gode mand participere i et privat skifte på arvingens vegne, finder udvalget det ønskeligt, at der opretholdes en mulighed for beskikkelse af skifteværger for passive arvinger. Passiviteten kan have mange årsager, der kan strække sig fra inhabilitet over særhed til modvilje mod eller mistillid til bo-

ets øvrige arvinger. Udvalget finder det ønskeligt, at der af hensyn til de øvrige arvinger i sådanne tilfælde skal kunne beskikkes en skifteværge for den passive arving, som såvidt muligt inden boets berigtigelse ved samtale med den pågældende kan undersøge, hvad årsagerne til passiviteten kan skyldes. Afklares det, at arvingen er habil, men har mistillid til et privat skifte, må boet gå til bobestyrerbehandling. En beskikket skifteværge vil da om nødvendigt på hensigtsmæssig måde kunne varetage den passive arvinges interesser under bobestyrerskiftet, i det omfang passiviteten fortsætter. Har den passive arving ikke mistillid til, at boet skiftes privat, udelukker udkastet ikke, at der skiftes privat med skifteværgen som repræsentant for den passive arving. Udvalget kan i denne sammenhæng pege på, at der i den norske skiftelovs § 78, således som denne blev ændret i 1990, er indført adgang til privat skifte med passive arvinger. Det er derved tilstrækkeligt, at én af arvingerne påtager sig ansvaret for afdødes gæld. Udvalget finder det imidlertid væsentligt mere hensigtsmæssigt, at der i sådanne tilfælde skiftes privat, uden at den passive arving kommer til at hæfte for boets gæld, men blot kan komme til at bære sin andel af fejlagtigt ikke betalte gældsposter inden for værdien af, hvad arvingen efter boets deling har modtaget, jf. udkastets § 27, stk. 2. Er den passive arving boets eneste arving, vil der også kunne være behov for beskikkelse af en skifteværge, men boet må i så fald behandles ved bobestyrer, jf. udkastets § 25, stk. 1, nr. 3.

Udvalget forudsætter herefter, at skifteretterne fremover i et vist omfang vil gøre brug af beføjelsen til at beskikke skifteværge for passive arvinger. Det foreslås dog, at adgangen alene gøres fakultativ.

Til § 15, stk. 3

Efter bestemmelsens *stk. 3* skal der, inden skifteværge beskikkes, så vidt muligt indhentes en udtalelse fra arvingen, fra den institution, arvingen eventuelt har bopæl på, eller om nødvendigt en lægeerklæring. Det er herved forudsat, at det bør undersøges, om den pågældende samtykker i, at skifteværge beskikkes, jf. myndighedslovens § 59, 2. pkt. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til bestemmelsen i *stk. 1, nr. 4*.

Til § 15, stk. 4

Bestemmelsen i *stk. 4* foreskriver, at beskikkelse af skifteværge foretages af den skifteret, hvorunder boet hører. Reglen finder også anvendelse, hvis arvingen er bosat i udlandet.

Til § 15, stk. 5

Efter bestemmelsens *stk. 5* påhviler det skifteretten at drage omsorg for, at der så vidt muligt gives arvingen meddelelse om beskikkelsen. Reglen skal også anvendes, hvor der kan være tvivl om, hvorvidt den pågældende forstår underretningens indhold.

Til § 16, stk. 1

Efter bestemmelsens *stk. 1* varetager skifteværgeren i det omfang, arvingen eller dennes værge er forhindret heri, arvingens interesser under boets behandling. Skifteværgerens virksomhed ophører således fra det øjeblik, hindringen for, at arvingen eller dennes værge selv kan optræde under bobehandlingen, bortfalder. Skifteværgerens virksomhed ophører derfor i tilfælde, hvor en fraværende arving dukker op, hvor en arving, der tidligere var syg, er rask nok til at varetage sine interesser, hvor en mindreårig arving bliver myndig eller får en fast værge, hvor en fond m.v. får en bestyrelse, der kan tegne fonden, eller hvor en passiv arving begynder at tage del i bobehandlingen. Nogen tilbagekaldelse af beskikkelsen kræves ikke, for at arvingen selv kan optræde under bobehandlingen. Indtræder der på ny en forhindring for arvingen, tiltræder skifteværgeren igen. I tilfælde, hvor både arvingen og skifteværgeren optræder under skifte, opstår intet problem, så længe de pågældende ikke foretager modstridende handlinger. Foretager de modstridende handlinger, er arvingens handlinger afgørende, medmindre arvingen er inhabil, jf. myndighedslovens § 65. Fastholder en inhabil arving i sådanne tilfælde sin handling, og kan skifteværgeren ikke godkende denne, må arvingen, når der ikke på grund af inhabilitet kan ses helt væk fra handlingen, normalt søges umyndiggjort.

Til § 16, stk. 2

Hvor en skifteværge er beskikket med hjemmel i udkastets § 15, stk. 1, nr. 1 eller 2, påhviler det i privatskiftede boer skifteværgeren at lade arvingen eftersøge og så vidt muligt at tilvejebringe oplysninger om, hvorvidt den pågældende er i live, eller hvor den pågældende befinder sig. Skifteretten yder den fornødne bistand og kan træffe bestemmelse om, at indkaldelse af arvinger skal ske i Statstidende.

I boer, der behandles ved bobestyrer, eftersøges arvinger af bobestyreren, jf. udkastets § 45.

Til § 16, stk. 3

Udvalget har anset det for ønskeligt, at skifteværgeren så tidligt som muligt vurderer, om der efter bobehandlingens afslutning vil være behov for etablering af almindeligt værgemål for arvingen. Finder skifteværgeren, at dette vil kunne være tilfældet, skal skifteværgeren tidligst muligt indberette dette til skifteretten. Det påhviler herefter skifteretten at tage initiativ til, at den pågældende umyndiggøres eller sættes under lavværgemål. Er dette ikke sket ved bobehandlingens slutning, skal skifteretten drage omsorg for, at arven til den pågældende deponeres eller anbringes efter reglerne i lov om bortblevne, indtil en fast værge vil kunne kvittere for modtagelse af arven.

Til § 16, stk. 4

Efter bestemmelsens *stk. 4* kan skifteværgeren få nødvendige udlæg dækket og tillægges et rimeligt vederlag for sit arbejde. Beløbene afholdes af arvingen. Det påses ved revisionen af boopgørelsen, at udlæg og vederlag kan godkendes, jf. § 75, stk. 3, rir. 1., I tvivlstilfælde er skifteretten kompetent til at træffe afgørelse i medfør af udkastets § 84, jf. § 97, stk. 3.

Udvalget finder, at den almindelige udvikling for tillæggelse af vederlag og dækning af udlæg, som finder sted på værgemålsområdet, må anvendes tilsvarende for skifteværger. Der henvises herved til værgemålsbetænkningens § 32 med bemærkninger s. 258-269.

I tilfælde, hvor familiemedlemmer er beskikket som skifteværger, bør vederlag kun undtagelsesvis tillægges disse, jf. værgerbekendtgørelsens § 7 og den praksis, der er dannet i tilslutning til denne bestemmelse.

Til § 16, stk. 5

Reglerne i myndighedslovens §§ 31 og 32 om fritagelse for værgemål, om fratagelse af værgemål, hvor værgeren har misbrugt sin stilling eller i øvrigt har vist sig uegnet til hvervet, og om ophør af værgemål, hvis værgeren bliver umyndiggjort eller sat under lavværgemål, er ved udkastets *stk. 5* gjort tilsvarende anvendelige for skifteværger. Det samme gælder reglen i myndighedslovens § 48 om forbud mod kaution eller anden sikkerhedsstillelse for tredjemands gæld. Skifteværgeren skal i vigtige anliggender så vidt muligt indhente erklæring fra arvingen, hvis denne er fyldt 15 år, og - såfremt arvingen har en ægtefælle, med hvem arvingen samlever - tillige fra denne, jf. henvisningen til myndighedslovens § 50. Endelig foreskrives det, at reglerne

VI.1.

---

i myndighedslovens § 53 om omhu og erstatningspligt for værger finder tilsvarende anvendelse for skifteværger. Udvalget har derimod ikke fundet det nødvendigt eller hensigtsmæssigt at foreskrive, at de øvrige regler om værgemålstilsyn skal være anvendelige for skifteværger, idet boopgørelsen efter udkastets § 75, stk. 3, nr. 1, skal revideres og godkendes af skifteretten.

Ved en gennemførelse af lovudkastet i værgemålsbetænkningen kan udkastets § 16, stk. 5 affattes således:

»Stk. 5. Reglerne i lov om værgemål §§ 12,25-27 og 30-32 finder tilsvarende anvendelse.«

Udkastets § 16, stk. 4, kan i så fald udgå.

Til § 17

Efter bestemmelsen kan skifteretten beskikke en skifteværge for en legatar, såfremt forholdene gør dette påkrævet.

Forslaget om at beskikke skifteværge for legatarer forudsættes alene anvendt i undtagelsestilfælde. Legatarer har ingen beslutningsmyndighed i boet, men der kan foreligge tilfælde, hvor retten til legatet er omtvistet, og hvor der derfor er behov for en repræsentation.

Udvalget har valgt ikke at medtage en hjemmel til beskikkelse af skifteværger for kreditorer, idet man forudsætter, at der i de undtagelsestilfælde, hvor dette måtte være påkrævet, kan gås frem efter dansk rets almindelige inhabilitetsregler.

Til kapitel 11. Boudlæg uden skiftebehandling

Der henvises til oversigten over udvalgets overvejelser om nye regler for behandling af småboer foran i afsnit II. 2.

Efter den gældende regel i skiftelovens § 10, stk. 1, kan skifteretten, når det ifølge de ved dødsanmeldelsen foreliggende omstændigheder må antages, at der i dødsboet ikke findes midler til at dække andre udgifter end begravelsesudgifterne, straks udlægge, hvad der findes i boet, til den, som har bekostet eller vil bekoste begravelsen. Efter lovens § 10, stk. 2, kan skifteretten tillige udlægge aktiver, som ikke medgår til dækning af begravelsesudgifter, men som er af så ringe værdi, at de ikke kan dække omkostningerne ved en bobehandling, eller hvis værdi står i åbenbart misforhold til omfan-

get af det arbejde, som en bobehandling vil kræve. Udlægget sker til den eller dem, som bekoster eller vil bekoste begravelsen, til afdødes efterladte eller til statskassen. Efter motiverne til reglen i § 10, stk. 2, om udlæg af mindre overskud, der blev indført ved lov nr. 170 af 14. maj 1980, forudsattes det, at skifteretten i hvert enkelt tilfælde skulle udøve et skøn over, hvilket arbejde og hvilke udgifter der ville være forbundet med den alternative bobehandling, som ellers måtte iværksættes, jf. FT 1979/1980 (2. samling), Tillæg A, sp. 1815-1816. Det fremhævedes tillige der, at en offentlig skiftebehandling ikke ville tjene noget rimeligt formål, hvis aktiverne var af så ringe værdi, at de ikke ville kunne dække udgifterne ved en bobehandling. Som eksempel på, at værdien af aktiverne kan stå i åbenbart misforhold til omfanget af det arbejde, som en bobehandling vil kræve, nævntes bl.a. eftersøgning af fjerne slægtninge. Er betingelserne for privat skifte opfyldt, bør udlæg af et overskud efter § 10, stk. 2, ifølge motiverne derimod i almindelighed ikke ske.

Efter almindelig opfattelse, der har en vis støtte i retspraksis, jf. herved ØLK af 28. maj 1982 (14. afdl. nr. 154/182), må udlæg af et overskud endvidere ske med en vis hensyntagen til arveforholdene. Ved UFR 1983.440 VLK blev det antaget, at et overskud på ca. 11.800 kr. kunne udlægges til en testamentarisk universalarving, uden at der var foretaget nogen undersøgelse af boets gældsforhold. Omkring 27% af alle dødsboer, eller knap 17.000 boer årligt, sluttet for tiden efter reglerne i skiftelovens § 10.1 en ikke uvæsentlig del af disse boer udlægges et overskud.

Efter *svensk ret* kommer en egentlig bobehandling som hovedregel ikke på tale, hvis socialnämnden til retten indgiver anmeldelse om, at der i boet ikke findes aktiver til dækning af andre udgifter end begravelsesudgifterne og de øvrige omkostninger ved boets behandling. Derimod indeholder svensk lovgivning ikke nogen til skiftelovens § 10, stk. 2, svarende regel om, at mindre overskud kan udlægges uden skiftebehandling.

Ifølge en ændring af den *norske skiftelov*, der trådte i kraft den 1. januar 1991, kan skifteretten, såfremt det må antages, at der, efter at begravelsesomkostningerne er betalt, ingen aktiver vil være tilbage, eller at der efter en egentlig skiftebehandling kun vil fremkomme et minimalt beløb til fordeling blandt arvingerne, udlægge aktiverne til den, der har ordnet begravelsen, eller til en anden, som har stået afdøde nær. Ifølge motiverne er skifteretten ved anvendelsen af bestemmelsen forholdsvis frit stillet. Det forudsættes, at bestemmelsens anvendelsesområde vil være boer, hvor aktiverne udgør et beløb på op til ca. grundbeløbet i »folketrygden« (i efteråret 1992 36.500 n. kr.) med fradrag for begravelsesomkostningerne. Den, som får afdødes aktiver udlagt, bliver ansvarlig over for boets og afdødes kreditorer med et be-

løb op til værdien af det overskud, som er tilbage, efter at udgifterne til begravelsen er dækket.

Udvalget finder, at de gældende danske regler i skiftelovens § 10 om slutning af mindre boer uden skiftebehandling, der er blevet til etapevis, vil kunne udformes noget mere rationelt dels således, at kredsen af mindre boer, som skal kunne slutes uden skiftebehandling, udvides, dels således, at det nødvendige arbejde med disse boers berigtigelse til en vis grad begrænses.

Reglen i skiftelovens § 10, stk. 1, om at boets aktiver kan udlægges til forlods dækning af begravelsesudgifterne suppleres af bestemmelsen i konkurslovens § 92, jf. skiftelovens § 44, stk. 2, hvorefter rimelige begravelsesudgifter betales forlods i dødsboer, hvor gælden ikke er vedgået af arvingerne eller overtaget af en efterlevende ægtefælle, også selvom dødsboet erklæres konkurs. Dette system, hvorefter den del af udgifterne til afdødes begravelse, der ikke dækkes af tilskud fra offentlig eller privat sygesikring, som udtryk for almindelige sømmelighedshensyn skal søges dækket forlods af boets aktiver frem for anden gæld, genfindes i de øvrige nordiske landes lovgivning og bør opretholdes.

Den i 1980 indførte regel i skiftelovens § 10, stk. 2, om supplerende udlæg af mindre overskud ved såkaldte udvidede begravelsesudlæg hviler på den grundtanke, at det vil være mere ønskværdigt at udlægge et mindre overskud til afdødes efterladte end at lade overskuddet blive opbrugt i omkostninger ved en iværksat bobehandling. Afdødes kreditorer og/eller arvinger mister ikke noget, idet de ved en skiftebehandling ingen dækning ville få, fordi overskuddet ville medgå til dækning af omkostningerne ved bobehandlingen. Reglen er endvidere udvidet derhen, at skiftebehandling tillige kan undlades, dersom det overskud, der måtte ventes at fremkomme til kreditorerne eller til arvingerne, vil stå i åbenbart misforhold til omfanget af det arbejde, som en bobehandling ville kræve. Som disse regler om udlæg af mindre overskud efter deres tilblivelse er blevet udformet, forudsættes det imidlertid, at skifteretten i hver enkelt sag skal udøve et skøn over, hvilket arbejde og hvilke udgifter, der ville blive **nødvendiggjort**, såfremt en skiftebehandling måtte gennemføres. Der må således efter omstændighederne tilvejebringes temmelig indgående oplysninger om arveforholdene, herunder om der er umyndige eller fraværende arvinger, om boets formueforhold, herunder om gældsforholdene, og om, hvorvidt arvingerne kan ventes at ville vedgå gælden. Disse undersøgelser udføres for tiden af skifteretterne med bistand af de pårørende. Viser de, at boet vil kunne udleveres til privat skifte, kan udlæg af et mindre overskud efter § 10, stk. 2, principielt ikke finde sted. Vil den alternative bobehandling i stedet blive et offentligt skifte, og skønnes det, at udgifterne ved dette, herunder til gennemførelse af et eventuelt proklama og til eventuel eftersøgning af fjernere arvinger, i det væsentligste

vil opbruge boets overskud, kan udlæg efter § 10, stk. 2, finde sted.

Udvalget finder det som nævnt ønskeligt, at de ressourcebesparende regler om udlæg af mindre overskud opretholdes, men finder, at disse regler vil kunne udformes på en sådan **måde**, at arbejdet med boernes berigtigelse begrænses yderligere. Fastsættes der i loven en generel værdigrænse for det overskud, der kan udlægges til afdødes nærmeste efterladte, overflødiggøres det arbejde, der består i at undersøge, hvilken bobehandlingsform, der efter boets formue- og arveforhold ellers skulle anvendes, og hvad bekostningen ved en sådan bobehandling ville være. Arbejdet med berigtigelsen begrænses i så fald til at afgøre, om aktivernes friværddi efter fradrag af udgifterne ved begravelsen og boets behandling ligger inden for den i loven fastsatte værdigrænse samt til at konstatere, hvem der er afdødes nærmeste efterladte.

Det foreslås derfor, at der fastsættes en legal værdigrænse, der for tiden passende findes at kunne ansættes til 30.000 kr., idet der da gennemsnitligt ikke i nævneværdigt omfang vil gå noget fra kreditorerne eller fra de fjernere arvinger. Det foreslås tillige, at værdigrænsen løbende skal kunne ændres af justitsministeren efter en reguleringsmekanisme, som svarer til den, der er fastsat ved retsplejelovens § 330 a vedrørende de økonomiske betingelser for fri proces.

Ved afgørelsen af, hvem der som afdødes nærmeste efterladte skal have ret til udlæg af et overskud, foreslås det, at hovedvægten ikke lægges på, hvem der efter de arveretlige regler var afdødes arvinger, men at udlægget i stedet sker ud fra sociale rimelighedsbetragtninger til den eller dem, som stod afdøde nærmest, jf. nærmere forslaget § 19, stk. 1, med bemærkninger.

Udvalget har særligt overvejet, om man bør opretholde den gældende regel, hvorefter de, der er indsat i testamente til at arve bestemte ting, og som ikke hører til de nærmeste pårørende, mister denne ret, når boet sluttet ved udlæg af et overskud til de nærmeste pårørende. Også andre end dem, som ved testamente er indsat til at arve bestemte ting, kan imidlertid have en væsentlig interesse i at arve, f. eks. hvor en indsættelse i testamente foreligger som et formålsbestemt mindre pengelegat, eller hvor en slægtning, der ikke er betænkt ved testamente, ønsker at gøre brug af sin ret efter loven til at få arveudlæg i ting, der har særlig erindringsværdi for familien. Dertil kommer, at en **præferenceregulering** for den, der i testamente er indsat til at arve en bestemt ting, under alle omstændigheder ikke skulle respekteres i videre omfang end under en bobehandling. Den forenklede ekspeditionsangang for udlæg af mindre overskud ville derfor kompliceres i tilfælde, hvor kreditorerne ikke var dækket, eller hvor bedre berettigede, herunder tvangsarvinger, kunne anfægte testamentet, ligesom det ville være nødvendigt, at eftersøge de implicerede personer. Udvalget afstår derfor fra at foreslå en regel

om præference for den, der ved testamente er indsat til at arve bestemte ting. Om mulighederne for at udlægge boet til den, der er indsat i testamente, henvises i øvrigt til bemærkningerne til § 19, stk. 1.

Når betingelserne for udlæg efter de foreslåede regler er opfyldt, bør denne slutningsmåde i almindelighed være obligatorisk; hverken afdødes kreditorer, arvinger, legatarer eller det offentlige har i så fald tilstrækkelig interesse i en bobehandling. Undtagelse derfra bør dog gælde, såfremt kreditorerne ønsker et insolvent dødsbo behandlet efter reglerne i udkastets § 67 om insolvente boer, således at omstødelse kan finde sted af afdødes dispositioner og kreditorbegunstigelser m.v., jf. *Mogens Munch: Konkursloven*, 7. udg. s. 214, om kravet om retlig interesse. Endvidere vil der kunne forekomme enkelte boer med en så betydelig behæftet aktivmasse, at de pårørende, kreditorerne eller statskassen bør kunne forlange en egentlig skiftebehandling, jf. forslagets § 18, stk. 3, med bemærkninger.

Det foreslås endelig, at betegnelsen begravelsesudlæg erstattes af et udtryk, der mere dækkende viser, at hele boets aktivmasse, herunder også et eventuelt overskud, udlægges, og at videre skiftebehandling derefter bortfalder. Betegnelsen boudlæg forekommer mere dækkende og vil ikke kunne forveksles med udlæg af mindre boer efter udkastets kapitel 12 til en efterlevende ægtefælle, der i praksis må forventes at blive til »ægtefælleudlæg«.

Til § 18, stk. 1

Slutningen af et mindre dødsbo ved boudlæg uden skiftebehandling knyttes til en bestemt beløbsgrænse, jf. bemærkningerne foran. Såfremt værdien af boets aktiver efter fradrag af udgifterne ved begravelsen og boets behandling og af gæld, der er sikret ved pant eller på anden tilsvarende måde, ikke overstiger 30.000 kr., skal boet som hovedregel sluttes ved et boudlæg. Nogle undtagelsestilfælde, hvor denne værdigrænse kan fraviges, findes i udkastets § 18, stk. 2 og 3, jf. bemærkningerne dertil.

Beløbsgrænsen på 30.000 kr. reguleres løbende af justitsministeren i overensstemmelse med reglerne i udkastets § 21.

Inden et boudlæg kan finde sted udarbejdes, der en fortegnelse over boets aktiver, der indeholder værdiansættelser af disse. I aktivfortegnelsen optages alle aktiver, der har en realisationsværdi.

I de fleste boer, der kan sluttes ved boudlæg, vil aktiverne alene bestå i mindre kontantbeløb, indestående i pengeinstitutter med påløbne renter til udlægsdagen, offentligt eller privat tilskud til dækning af begravelsesudgifterne, løn- og feriepengetilgodehavender, indestående i Lønmodtagernes

Dyrtidsfond, forskellige refusionskrav og resttilgodehavender samt indbo-
genstande og eventuelt andet løsøre.

Hvor der må ske en ansættelse af realisationsværdien for et aktiv, påhviler
det skifteretten at påse, at værdiansættelsen er korrekt. Er der tale om en
kunstgenstand, en bil, et pantebrev eller efter omstændighederne en fast
ejendom, må der, såfremt der er rimelig tvivl, i almindelighed indhentes en
udtalelse fra en sagkyndig. Ved børsnoterede obligationer og aktier anvendes
kursen på udlægssdagen.

Var afdøde gift, og var der **formuefællesskab** eller skilsmisssæreje, må
begge ægtefællers fællesje samt førstafdødes eventuelle fuldstændige sær-
je tages i betragtning.

Er hele fællesboets overskud på op til 30.000 kr., og havde afdøde ikke
fuldstændigt særje, kan hele fællesboet som efter hidtidig praksis udlæg-
ges, jf. *Per Holkman Olsen og Niels Viltoft*: Skifteloven, 1986, side 75, og *J.
A. Andersen*: Skifteret, Dødsboer, 1989, side 53. Ægtefællens ret til at udta-
ge op til 150.000 kr. i medfør af den hidtidige bestemmelse i skiftelovens §
62 b, stk. 2, der foreslås opretholdt ved udkastet til ny § 7 b i arveloven, med-
fører dernæst, at der normalt ikke vil være hensyn at tage til den førstafdø-
des øvrige arvinger. Over for afdødes kreditorer bør det efter udvalgets op-
fattelse herefter være vejledende, jf. udkastets § 18, stk. 2 og 3, om der
fratages dem adgang til fyldestgørelse i mere end det ved udkastets § 18, stk.
1, angivne overskud på op til 30.000 kr. Er overskuddet i afdødes aktiver,
d.v.s. bodel, eventuelt skilsmisssæreje og eventuelt fuldstændige særje, på
mere end 30.000 kr., bør boudlæg derfor ikke finde sted. Det tilsvarende vil
gælde, såfremt afdøde fra **ægtefællens** bodel og eventuelle tidligere skilsmis-
særeje skal have overført så meget, at overskuddet herved kommer til at
overstige 30.000 kr.

Overtages fællesboet af en efterlevende ægtefælle til uskiftet bo, kan ak-
tiver, der var den afdøde ægtefælles fuldstændige særje, i givet fald som hidtil
udlægges særskilt ved et boudlæg, jf. bemærkningerne til udkastets § 70.

Efterlader afdøde sig ikke aktiver, kan boet som hidtil teknisk sluttes med
en konstatering deraf uden udlæg af aktiver.

Som efter gældende ret, jf. KSL § 14, stk. 9, forudsættes indberetning om
aktivposter til skattemyndighederne at kunne undlades, når boet sluttes ved
boudlæg.

De begravelsesudgifter, som efter forslaget er dækningsberettigede som
boudgifter, er i overensstemmelse med hidtidig fulgt praksis udgifterne til
bedemand, ligklæder, kiste eller urne, rustvognskørsel, annoncering af
dødsfaldet, takkekort, pyntning af kirken og kisten, kirkens personale, kor-
sang, bespisning af følget, køb og anlæg af gravsted, **graver**, gravsten og ved-
ligeholdelse af gravstedet i fredningsperioden.

Som udgangspunkt kan sædvanlige og rimelige udgifter til disse poster anerkendes. Det er udvalgets opfattelse, at udgifter til den nødvendige vedligeholdelse af gravstedet i en normal fredningsperiode som hidtil kan medtages som boudgift, såfremt det afsatte beløb indbetales til stiftsøvrigheden eller sikres på anden tilsvarende måde. Tilkendegivne ønsker i et testamente, traditioner i familien eller på den egn, hvor afdøde boede, afdødes religiøse tilhørsforhold og boets formueforhold vil i øvrigt kunne bevirke, at der efter omstændighederne kan anerkendes større eller mindre udgifter til begravelsen m.v.

Udgifterne til boets behandling omfatter eventuelt berigtigelsesgebyr (brugerbetalingsgebyr) samt eventuelle udgifter til vurderinger. Om udlæg med forpligtelse til at ryddeliggøre afdødes lejlighed henvises til bemærkningerne til § 19, stk. 2.

Udlægshaveren må respektere trediemands tingligt beskyttede ret over boets aktiver. Ved afgørelsen af, om et bo skal berigtiges som boudlæg, må der således i det enkelte aktivs værdi ske fradrag for gæld, der er sikret i aktivet ved pant eller på anden tilsvarende måde. Sidestillet med pant er gyldigt ejendomsforbehold og tingligt sikrede udlæg samt modregningsret. Medmindre der er tale om en aftalt modregningsadgang, må de almindelige modregningsbetingelser være opfyldte på tidspunktet for boets berigtigelse. Ved opgørelsen af særlig sikrede fordringer, må disse ansættes til det beløb, fordringerne kan indfris med på berigtigelsestidspunktet.

Boets øvrige gæld skal ikke undersøges.

Til § 18, stk. 2

Bestemmelsen tilsigtes alene anvendt i to tilfældegrupper:

- 1) Hvor der i et bo undtagelsesvist er et så stort antal arvinger eller et så betydeligt antal kreditorer, at udgifterne ved en egentlig bobehandling vil overstige boets overskud, selv om overskuddet er på mere end 30.000 kr. Der går i så fald intet fra boets lodtagere.
- 2) Hvor et bo, der er sluttet ved boudlæg, genoptages i medfør af udkastets § 98, stk. 1, nr. 1, fordi der er fremkommet oplysning om yderligere aktiver. Efter udkastets § 20 vil det tidligere udlagte i almindelighed ikke indgå i boet, og der vil derfor i normalt tilfældene ikke være andre midler til at dække omkostningerne ved en egentlig bobehandling end de nyttilkomne aktiver; omkostningerne ved en bobehandling må derfor i sådanne tilfælde sættes i relation til boets nye aktiver, også hvor værdigrænsen i § 18, stk. 1, overskrides.

Til § 18, stk. 3

I enkelte tilfælde vil betingelserne for boudlæg efter stk. 1 foreligge, selv om aktivernes bruttoværdi er betydelig, idet aktiverne i væsentligt omfang er behæftet med tinglig sikret gæld m.v. Udgangspunktet er som efter gældende ret, at boudlæg også kan finde sted i sådanne tilfælde, jf. UfR 1951.546 H om udlæg af en anpart i en fast ejendom. I sådanne tilfælde vil der imidlertid jævnligt kunne være berettiget tvivl om, hvilken realisationsværdi aktiverne har, f.eks. hvor indehaveren af en vognmandsforretning med flere kostbare vogntog er død, og vognene er behæftet med restgæld i henhold til **ejendomsforbehold**, eller hvor der til boets aktiver hører en fast **ejendom** behæftet med tinglyst gæld. Hensynet til de impliceredes interesser vil da ofte gøre det ønskeligt, at de pågældende aktivers realisationsværdi fastslås på betryggende måde under en egentlig bobehandling. Reglen tilgodeser i første række sådanne tilfælde. Fremsætter en kreditor eller en af de efterladte eller en arving ønske derom, kan skifteretten i sådanne tilfælde træffe bestemmelse om, at boet skal behandles efter lovens øvrige regler. Afgørelsen derom træffes efter et skøn over usikkerheden om de pågældende aktivers realisationsværdi, hvor det vil være vejledende, om det kan antages, at aktivet eventuelt realiseres sådan, at betingelserne for boudlæg efter stk. 1 ikke længere ville være opfyldt. Sådant bestemmelse kan tillige træffes, hvor der i øvrigt er tvivl om, hvorvidt betingelserne for boudlæg efter stk. 1 er opfyldt, navnlig hvor der er tvivl om gyldigheden af et ejendomsforbehold eller om, hvorvidt en panteret er sikret over for kreditorerne, eller om størrelsen af en tinglig sikret gæld.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger foran om adgangen til at behandle boet efter reglerne om insolvente boer i udkastets § 67.

Til § 19, stk. 1

Bestemmelsens *stk. 1* fastslår først, at udlæg bør ske til afdødes nærmeste efterladte. Det er udvalgets opfattelse, at hovedvægten ved afgørelsen af, til hvem udlæg bør ske, ikke skal lægges på, hvem der efter arverettens regler var afdødes arvinger, men at udlægget i stedet ud fra sociale rimelighedsbetragtninger skal ske til den eller dem, som socialt set stod afdøde nærmest. Dette vil ofte tillige være den eller dem, som har varetaget afdødes interesser, f.eks. gennem pleje under sygdom eller på anden lignende måde, og som har truffet bestemmelse om begravelsen og bestilt denne. En sådan regel vil, når der højst bliver tale om at udlægge et overskud på indtil 30.000 kr., føles som socialt retfærdig.

En yderligere legitimation til at forbigå dem, der efter arverettens regler er afdødes arvinger, ligger i, at arvingernes ret alene er en ret til at arve boets overskud, efter at alle afdødes kreditorer er dækket. Og da boets gældsforhold - bortset fra gæld sikret ved pant eller på anden tilsvarende måde - ikke ved udstedelse af indkaldelse til kreditorerne eller på anden måde skal undersøges, kan man ikke vide, om arvingerne overhovedet vil være berettigede til at modtage arv. Noget andet er, at et af afdøde oprettet testamente, ved hvilket måske en nær ven er indsat som universalarving, kan være egnet til at vise, hvem der stod afdøde nær. Det forudsættes derfor, at skifteretten, således som det hidtil er sket, straks indhenter oplysning fra Centralregisteret for Testamenter og **tilvejebringer** en kopi af et muligt testamente samt retter forespørgsel til de pårørende om, hvorvidt de har kendskab til, at der foreligger testamente.

Den socialt rimelige rangfølge for hvem, der er afdødes nærmeste efterladte, skal efter udkastet bygges på en konkret vurdering af den afdødes forhold.

Var den afdøde gift, eller levede den afdøde i et registreret partnerskab, i et fast samlivsforhold eller i andet fast bofællesskab, bør boudlæg som **altovervejende** hovedregel ske til den, som den afdøde boede sammen med. Boede afdøde f.eks. på ægteskabslignende måde sammen med en samlever, eller boede afdøde sammen med en af sine søskende, vil samleveren eller den pågældende søster eller **broder** normalt være at anse som nærmere efterladt til den afdøde i forhold til den afdødes børn. Boede den afdøde sammen med to af sine søskende, vil begge disse være berettiget til boudlæg, således at et overskud efter begæring skal udlægges med halvdelen til hver af disse. Boede afdøde sammen med et af sine børn, vil dette barn normalt være at anse som nærmere efterladt end afdødes øvrige børn. Er samlivet eller bofællesskabet ophørt på grund af hospitals- eller plejehjemsophold, anses den eller de, som afdøde indtil anbringelsen på plejehjemmet eller hospitalet boede sammen med, fortsat som afdødes nærmeste efterladte, medmindre tilknytningsforholdet er blevet afgørende ændret.

Boede den afdøde ikke sammen med nogen, og havde den afdøde ikke oprettet testamente, anses de slægtninge, den afdøde havde nær forbindelse med, som den eller de nærmeste efterladte. Udlæg sker i så fald med udgangspunkt i den legale arvefølge. Efterlod den afdøde sig børn, med hvem forbindelsen ikke var afbrudt, skal udlæg således ske til disse, eventuelt i forening, frem for til andre slægtninge. Efterlod afdøde sig ikke børn eller afkom, sker udlæg til fjernere beslægtede, nemlig til afdødes forældre eller en af disse, med hvem afdøde havde forbindelse, og ellers til afdødes søskende.

Fremgår det af den afdødes testamente, at en eller flere i testamentet indsatte er den **afdødes** nærmeste, skal udlægget ske til den eller dem.

Findes der efter det oplyste ikke nærstående slægtninge eller testamentariske indsatte, eller ønsker de pågældende **ikke** at modtage boudlæg, kan udlæg ske til en institution, afdøde havde tilknytning til. Der kan navnlig blive tale om det pleje- eller alderdomshjem, hvor afdøde havde boet i længere tid. I øvrigt kan udlæg ske til en kommune eller til statskassen. I overensstemmelse med hidtidig praksis kan boudlæg, hvor praktiske hensyn tilsiger dette, også ske til et bedemandsfirma eller til en udlejer m.fl.

Udvalget har forudsat, at kommunen i sidste instans har pligt til at dække begravelsesomkostningerne i henhold til sygesikringsloven. Kommunen kan derimod ikke påtvinges et boudlæg. Ønsker ingen andre afdødes aktiver udlagt, er det i givet fald statskassen, der må tage boudlægget. Dette svarer til princippet i arvelovens § 71.

Ved undersøgelsen af, hvem der socialt stod afdøde nær, skal skifteretten normalt bygge på oplysninger i dødsanmeldelsen, oplysninger fra den eller de, der giver møde, eller fra pleje-, alderdomshjem eller hospital og på afdødes eventuelle testamentariske bestemmelser, hvorimod der ikke skal foretages videregående undersøgelser.

Er der i boet intet eller kun et ubetydeligt overskud, efter at begravelsesudgifterne er dækket, kan udlæg altid ske til den, der har betalt eller erklærer at ville betale begravelsesudgifterne.

Udvalgets foran gennemgåede forslag til, hvem der skal anses for afdødes nærmeste efterladte, forudsættes ikke at føre til nogen større omlægning i forhold til den gældende retstilstand, men kan være egnet til at fjerne forskellig tvivl, navnlig om, hvor indgående arveforholdene skal undersøges.

Til § 19, stk. 2

Udlægsmotageren hæfter ikke for den afdødes gældsforpligtelser, men bliver ved udlægget forpligtet til at dække udgifterne ved begravelsen og boets behandling. Ved udlæg af aktiver, der er behæftet med pant eller på anden tilsvarende måde, jf. § 18, stk. 1, bliver udlægsmotageren ejer af de pågældende aktiver, men udlægsmotageren pådrager sig ikke derved nogen personlig hæftelse i stedet for afdødes. Rettighedshaveren vil imidlertid fortsat kunne holde sig til det udlagte aktiv. Afskærer udlægsmotageren sikrede kreditors adgang til at holde sig til aktivet, kan kreditorerne rette et berigelseskrav eller efter omstændighederne et erstatningskrav mod udlægsmotageren, jf. *Gomard i Festskrift til Borum*, s. 157. Fandtes der i boet ikke andre aktiver **end** et pantsat aktiv uden friværdi, kan udlægsmotageren ikke **kræve**, at pantshaveren skal stille aktivet til rådighed til dækning af begravelsesudgifterne.

Hvor der i boet findes behæftede aktiver, vil det være anbefalelsesværdigt, at udlægsmodtageren i forbindelse med udlægget søger at opnå en ordening med rettighedshaveren. Denne vil på den anden side ved henvendelse til skifteretten kunne få oplyst, hvem den behæftede genstand er udlagt til.

Den, der har bestilt begravelsen, hæfter som udgangspunkt personligt for udgifterne dertil, men med ret til at kræve sine udlæg godtgjort af boet. Som regel vil det være den afdødes nærmeste efterladte, der har bestilt begravelsen. Udlæg sker da til disse, og der opstår ikke noget hæftelsesspørgsmål. Er begravelsen bestilt af en person, som ikke hører til den afdødes nærmeste efterladte, og som derfor ikke får boet udlagt, hæfter udlægsmodtageren for begravelsesudgifterne med nettoværdien af det modtagne over for den, der bestilte og betalte begravelsen. I sådanne tilfælde kan det, når et overskud udlægges, efter omstændighederne være hensigtsmæssigt forlods at udlægge et beløb svarende til begravelsesudgifterne til den, der har betalt begravelsen.

Udlæg af sædvanlige indboeffekter sker næsten altid på den måde, at det er afdødes samlede indbo, som udlægges. Der foretages således normalt ikke nogen specifikation eller værdiansættelse af de enkelte indbogenstande. Det er over for udvalget oplyst, at det i praksis undertiden forekommer, at udlægsmodtageren alene afhenter de »gode« effekter, men lader effekter, der er værdiløse, forblive i afdødes lejlighed. Det er endvidere oplyst, at skifteretterne for at råde bod på dette problem i et vist omfang betinger udlægget af, at udlægsmodtageren påtager sig at ryddeliggøre afdødes bolig.

Det er udvalgets opfattelse, at det, i hvert fald i tilfælde, hvor der udlægges et overskud, kan virke stødende over for såvel en udlejer som andre mulige udlægsmodtagere, at den, der har fået indboet udlagt, undlader at fjerne alle effekterne.

Udvalget foreslår derfor, at der medtages en bestemmelse om, at skifteretten kan betinge udlæg af et overskud af, at udlægsmodtageren ryddeliggør afdødes bolig. Betingelsen bør ikke stilles, såfremt det skønnes, at udgiften til ryddeliggørelse vil overstige overskuddet. Pligten til ryddeliggørelse indebærer, at udlægsmodtageren må fjerne alle indboeffekter og andet løsøre - fx. også gamle aviser og lignende - men derimod ikke er forpligtet til at gøre rent. Det forudsættes, at bestemmelsen navnlig skal anvendes i tilfælde, hvor afdøde har boet til leje eller på plejehjem.

Betinges udlægget af, at udlægsmodtageren påtager sig at ryddeliggøre afdødes bolig, og accepteres betingelsen af udlægsmodtageren, vil denne kunne ifalde erstatningsansvar over for udlejeren, såfremt ryddeliggørelse ikke sker. Der vil efter omstændighederne endvidere kunne blive tale om at omgøre udlægget i medfør af udkastets § 98, stk. 1, nr. 5.

Til § 20

Fremkommer der, efter at **boudlæg** er foretaget, aktiver, som ikke var omfattet af boudlægget, genoptager skifteretten boet, jf. udkastets § 98, stk. 1, nr. 1. Hovedreglen er herefter, at det tidligere udlagte ikke indgår i boet. Dette svarer til den gældende regel i skiftelovens § 10, stk. 3. Det ville normalt virke stødende, dersom en udlægsmottager, som har indrettet sig i tillid til at kunne beholde aktiverne, senere stilles over for krav om tilbagelevering. Overgår boet til behandling efter lovens almindelige regler, vil udlægsmottageren derfor som efter gældende ret i almindelighed kunne beholde det modtagne. Under særlige omstændigheder, navnlig hvor udlægsmottageren har afgivet urigtige oplysninger, inddrages det modtagne dog helt eller delvis under den nye bobehandling. Også denne regel er i overensstemmelse med, hvad der antages efter gældende ret, jf. *Per HolkmannOlsen* og *Niels Viltoft*, Skifteloven, side 80, og med principperne i konkurslovens § 76 og lov om borteblevne § 22. Kan tilbagelevering in natura ikke ske, påhviler det den pågældende at erstatte værdien af det modtagne. Disse regler finder også anvendelse, hvor der bliver tale om nyt boudlæg. Henvielsen til reglen i § 18 indebærer bl.a., at nyt boudlæg kan finde sted, selv om værdigrænsen i § 18, stk. 1, overskrides, jf. bemærkningerne til § 18, stk. 2. Nyt boudlæg kan imidlertid ikke finde sted, såfremt de efterladte, der modtog det første boudlæg, da var bekendt med eller havde grund til at antage, at der forelå yderligere aktiver. Det påhviler skifteretten at undersøge, hvornår oplysninger om de nye aktiver er tilgået de efterladte.

Til § 21

Den i § 18 fastsatte beløbsgrænse for boudlæg på 30.000 kr. er udtryk for det maksimumsbeløb, som efter udvalgets opfattelse for tiden i almindelighed bør kunne udlægges uden skiftebehandling. Som efter hidtidig skifteretspraksis bør denne beløbsgrænse dog ændres løbende i overensstemmelse med den almindelige økonomiske udvikling. Udvalget foreslår derfor en regel om, at beløbsgrænsen ændres med beløb delelige med 1000 ad gangen i takt med den økonomiske udvikling. Udvalget har fundet, at reguleringsmekanismen i lov nr. 385 af 13. juni 1990 om en satsreguleringsprocent vil være velegnet at anvende til regulering af beløbsgrænsen. Der henvises herved tillige til, at den tilsvarende reguleringsmekanisme er indsat i retsplejeloovens § 330a, stk. 1, til regulering af indtægts- og beløbsgrænser ved fri proces samt til udkastet til ny § 7b, stk. 3 og 4, i arveloven.

Til kapitel 12. Udlæg til en efterlevende ægtefælle

Reglerne svarer til gældende ret med enkelte præciseringer og fornyelser.

Til § 22

Efter bestemmelsens *stk. 1* kan udlæg af et bo til den efterlevende ægtefælle som efter de gældende regler ske efter anmodning, såfremt der efter reglerne i §§ 7a og 7b i udvalgets udkast til ændring af arveloven samt efter § 23 i udvalgets udkast til ændring af § 23 i lov om ægteskabets retsvirkninger intet bliver at udlodde til andre arvinger, og ægtefællen påtager sig ansvaret for den afdødes gældsforpligtelser. Der henvises til bemærkningerne til de pågældende bestemmelser, hvoraf det fremgår, at disse ikke indeholder egentlige realitetsændringer i forhold til gældende ret.

Udvalget har noteret sig, at det er skifteretspraksis, at der ved anvendelse af 150.000 kr's reglen i den nugældende skiftelovs § 62 b, stk. 2, jf. § 7 b, stk. 2, til udvalgets udkast til ændring af arveloven, ikke tages hensyn til en livsforsikringssum, der tilfalder en efterlevende ægtefælle uden at indgå i boet, og udvalget tager denne praksis til efterretning.

Bestemmelsen i *stk. 2*, svarer i det væsentligste til udkastets § 18, stk. 3 og § 25, nr. 5. Der henvises til bemærkningerne til disse bestemmelser.

Som ved privat skifte bliver adgangen til individualfølgning fra boets udlevering fri, hvorfor arrest, der i medfør af udkastets § 10, stk. 4, har tabt sin virkning, vågner op igen, jf. bestemmelsens *stk. 3* sammenholdt med udkastets § 26, stk. 3.

Ægtefællen kan i medfør af udkastets § 76, stk. 1, udstede præklusivt proklama efter boets udlevering og uden nogen frist. Proklama kan med skifterettens tilladelse udstedes inden boets berigtigelse.

Til § 23

Som ved privat skifte bør ægtefællen have adgang til at befri sig for gældsansvaret, hvis det viser sig, at den afdødes bo er insolvent. Der henvises i det hele til bemærkningerne til udkastets §§ 29 og 99.

>

Til kapitel 13. Uskiftet bo

Udkastets regler svarer til gældende ret med forskellige præciseringer og fornyelser. Der henvises til udvalgets udkast til affattelse af arvelovens kapitel 3 med bemærkninger.

Til § 24

Bestemmelsen i *stk. 1* er medtaget i udkast til lov om skifte af dødsboer for at skabe overblik over de forskellige berigtigelsesmuligheder, og idet udvalget ikke har anset det for muligt at opdele arvelovens regelsæt om uskiftet bo i et sæt processuelle regler, der naturligt kunne have plads i lov om skifte af dødsboer, og et sæt materielle arveretlige regler, der naturligt kunne have plads i arveloven. En sådan opdeling ville kræve en mere indgående revision, som efter aftale med Justitsministeriet bør afvente en generel revision af arveloven.

Ved bestemmelsens *stk. 2* fastslås det, at arrest, der har tabt sin virkning, jf. udkastets § 10, stk. 4, som ved udlæg efter kapitel 12 til en efterlevende ægtefælle og ved privat skifte, atter træder i kraft, som om afbrydelsen ikke var sket. Der henvises til bemærkningerne til udkastets § 26, stk. 3.

Bestemmelsens *stk. 3* fastslår, at reglerne i udkastet til lov om skifte af dødsboer i øvrigt finder anvendelse med de fornødne modifikationer ved behandling af sager om udlevering til uskiftet bo.

Medens reglerne om gældshæftelse og skifteværger er indarbejdet i udkastet til nyaffattelse af kapitel 3 i arveloven, og reglerne om boopgørelse ikke finder anvendelse, bliver der særlig spørgsmål om at anvende følgende regler:

- kapitel 1, kompetenceregler,
- kapitel 2, anmeldelse af dødsfald til skifteretten,
- kapitel 3, kendelse om dødsfald,
- kapitel 4, indkaldelse til møde i skifteretten,
- kapitel 5, sikring af boets aktiver,
- kapitel 6, søgsmål og retsforfølgning,
- kapitel 7, autorisation og virksomhed som bobestyrer,
- kapitel 8, midlertidige foranstaltninger,
- §§76-78, proklama (uden nogen frist for den efterlevende ægtefælle),
- §§79-80, uprækluderede rettigheder,
- kapitel 22, for så vidt angår afgørelser, der ikke skal træffes ved dom,

- kapitel 23, skifterettens vejledningspligt,
- kapitel 24, oplysningspligt m.v. over for skifteretten,
- kapitel 25, sagkyndig vurdering,
- kapitel 26, klager over bobestyrere,
- kapitel 27, skifterettens behandling af tvister f.s.v.a. sager, der ikke skal afgøres ved dom,
- kapitel 28, retsmidler mod trufne afgørelser,
- kapitel 29, retssager ved de almindelige domstole f.s.v.a. udsættelsesperioden,
- kapitel 30, særlige bestemmelser, og
- kapitel 31, ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser.

Skifterettens virksomhed i forbindelse med sager om uskiftet bo er således judiciel.

Til kapitel 14. Privat skifte

Som det mere kortfattet er omtalt i afsnit II. 5 i betænkningens afsnit om udvalgets hovedsynspunkter, har udvalget anset det for en af sine væsentligste opgaver at udarbejde forslag til regler, der i videst mulige omfang kan lette arvingernes adgang til at skifte dødsboer privat. Ved privat skifte kræves et minimum af offentlig kontrol og administration, og private skifter er for arvingerne den enkleste, billigste og mest uformelle skiftemåde. Arvinger, som med eller uden privat valgt professionel bistand er i stand til på betryggende måde selv at forestå afviklingen af et skifte, bør under nutidens samfundsforhold ikke påtvinges en offentlig indblanding.

Medens de nødvendige offentlige interesser, herunder de fiskale, kan anses for tilstrækkeligt varetaget gennem reglerne om anmeldelse af dødsfald, skiftesagliste, kontrol med boernes udlevering, boopgørelse og revision, har udvalget indgående overvejet, om den gældende regulering af opgøret under private skifter mellem afdødes kreditorer, legatarer og arvinger, herunder reglerne om arvingernes hæftelse for gælden og om umyndige, fraværende, psykisk svækkede og konkursramte arvingers adgang til at skifte privat, kan anses for hensigtsmæssige.

Som nævnt er det ved vurderingerne lagt til grund, at det naturlige område for private skifter er solvente boer, i hvilke afdødes kreditorer skal findes og dækkes eller sikres, før boets overskud deles mellem legatarerne og arvingerne. Insolvente boer, i hvilke hele aktivmassen skal anvendes til en forde-

ling mellem boets kreditorer efter konkursordenen, er ikke egnede til privat skifte mellem arvingerne, allerede fordi disse ikke selv vil arve noget og således ikke har nogen interesse i eller ret til at påtage sig at forestå bobehandlingen, men også fordi man ikke kan overlade det til private at foretage et juridisk opgør mellem boets kreditorer efter konkursordenen.

Som det fremgår af det historiske afsnit III. A. om dansk ret, er det ved den gældende regel i skiftelovens § 81 gjort til en grundlæggende betingelse for privat skifte, at alle boets arvinger vedgår boets gæld, således at de straks kommer til at hæfte for hele gælden, også selv om det privatskiftede bo senere måtte vise sig at være insolvent. Loven forudsætter herved, at arvingerne vil undlade at fremsætte begæring om privat skifte, hvis boet er insolvent, idet arvingerne jo i så fald vil lide tab ved at overtage boet. Er arvingerne usikre på, om boet er solvent, således at de ikke umiddelbart vover at vedgå gælden, er de imidlertid efter gældende ret henvist til at lade den nærmere undersøgelse af boets formueforhold foretage under en offentlig skiftebehandling, idet der ikke er hjemlet arvingerne retsmidler til at foretage de nødvendige undersøgelser, herunder en indkaldelse af afdødes kreditorer, før bestemmelse er truffet om boets behandlingsmåde. I skifteretspraksis viser en betydelig del af de offentligt skiftede ikke-vedgåelsesboer sig da også, efter at præklusivt proklama har været udstedt, og de nødvendige vurderinger af aktiver er foretaget, at være solvente. De fleste af disse boer kunne derfor for så vidt have været skiftet privat.

Efter det gældende system er arvingerne for at kunne skifte privat derfor i det hele henvist til at løbe den risiko, det er at vedgå gælden, uden at de kan have nogen sikker viden om, hvilken gæld der findes. Vedgår arvingerne gælden for at kunne skifte privat, kan det påføre dem efter omstændighederne betydelige tab. Sager herom er forekommet i praksis. Er arvingerne forsigtige, bliver konsekvensen, at de i stedet må tage ulemperne ved en offentlig bobehandling. På denne baggrund er det let at forstå, at privat skifte med umyndige, fraværende eller konkursramte arvinger efter de gældende regler som udgangspunkt må være udelukket.

Den historiske forudsætning for de bestående regler om gældsvedgåelse må antages at have været, at det, som samfundsforholdene var for mere end 125 år siden, ikke ansås for muligt inden for en tilstrækkeligt kort tid efter dødsfaldet at kunne konstatere rimeligt sikkert, om boerne var solvente. Det er udvalgets opfattelse, at udviklingen er løbet fra denne forudsætning. Under nutidens samfundsforhold foreligger der let tilgængelige registreringer af ejerforholdene, der indeholder rimelige værdiansættelser for de fleste af de aktiver, der normalt indgår under dødsbobehandlinger, ligesom der i udstrakt grad på forhånd vil foreligge tilgængelige registreringer af, hvilke betydeligere gældsposter, der påhvilede den afdøde. En moderne skiftebe-

handling synes derfor i stedet at burde bygge på, at de forhåndenværende registreringer af ejerforhold, af værdier og af gældsposter udnyttes. Udvalget har derfor fundet, at tiden er inde til at ændre den grundlæggende betingelse for at kunne skifte privat fra at være arvingernes gældsvedgåelse til at være, om boet må antages at være solvent.

I langt de fleste dødsboer vil det således, hvor der er aktiver af nogen betydning, ved tilvejebringelse af en kopi af den afdødes seneste selvangivelse og eventuelt tillige af udskrifter fra **ejendomsregistre**, værdipapircentral samt kontoudskrifter fra den afdødes konti i pengeinstitutter m.v., i løbet af få dage være muligt at fastslå med høj grad af sikkerhed, om den afdødes bo kan antages at være solvent. I et mindre antal boer vil det ganske vist på grund af usikkerhed med hensyn til ansættelsen af en realistisk værdi på aktiverne eller om, hvilke kreditorer afdøde havde, kunne være behæftet med tvivl, om boet er solvent. Efter udvalgets opfattelse bør arvingerne under en fremtidig skifteordning imidlertid også i sådanne boer tilsikres en fornuftig adgang til at kunne bedømme, om de ønsker at skifte privat. Udkastet åbner derfor mulighed for, at arvingerne, hvor det undtagelsesvist er nødvendigt for at kunne bedømme boets solvens, kan få udfærdiget **en** mere eller mindre indgående åbningsstatus, der kan bygge på de fornødne vurderinger af aktiver, jf. § 88, **og på gennemførelse af etprækusivt proklama** jf. § 76, således at boets solvens kan bedømmes så sikkert som muligt, inden arvingerne tager stilling til, om de ønsker at skifte privat. Sådanne nødvendige undersøgelser vil efter de moderniserede regler om proklama, udkastet i øvrigt indeholder, i de fleste sager kunne foregå i løbet af 2 1/2 - 4 måneder efter dødsfaldet. Men selv, hvor sådanne undersøgelser i enkelte komplicerede boer, f.eks. med usikre aktiver i udlandet, vil vare op imod et halvt år, finder udvalget det mest hensigtsmæssigt, at det, om det ønskes af arvingerne, ved udarbejdelse af en omhyggelig åbningsstatus skal kunne undersøges inden boets berigtigelse, om det kan antages at være solvent. Såvel i tilfælde, hvor boet derefter bliver skiftet privat, som i tilfælde, hvor det tages under behandling ved bobestyrer, skal udgifterne ved udarbejdelse af en åbningsstatus normalt alligevel afholdes til brug ved bobestyrerens tilkendegivelse efter udkastets § 49 m.v. eller til brug for boopgørelsen i det privatskiftede bo, jf. udkastets § 31, stk. 1. Såfremt der i sådanne sager undtagelsesvist måtte være behov for hurtig stillingtagen til enkelte spørgsmål, åbner udkastet ved dets § 12 også mulighed for, at der i de nævnte øjemed vil kunne beskikkes en midlertidig bobestyrer.

Efter udkastets § 25, stk. 1, nr. 2, er det derfor gjort til en grundlæggende betingelse for et bos udlevering til privat skifte, at det antageliggøres, at boet er solvent.

Konstateringen af boets formodede solvens inden dets berigtigelse gør det

der næst muligt at indføre regler om privat skifte, der helt fritager arvingerne for at skulle påtage sig at hæfte personligt for den afdødes gæld. Arvingerne vil gennem den obligatoriske udstedelse af det forenkledede præklusivt proklama i alle privatskiftede boer få sikkerhed for, at der ikke foreligger ukendt gæld bortset fra skattekrav m.v. Den kendte gæld, herunder pantegæld, der er registreret på en for boet tilgængelig måde og eventuelle skattekrav vedrørende mellemperioden eller fra tidligere skatteår, kan arvingerne, når boet er solvent, derefter drage omsorg for at få betalt eller at få afsat midler til dækning af, inden de deler boets resterende værdier mellem sig. Endvidere kan der uden betænkeligheder åbnes adgang til, at kreditorerne kan foretage individualforfølgning mod boets aktiver, indtil arvingerne deler boet mellem sig. Regler om gældshæftelse for arvingerne, før de deler boet, bliver ved en sådan ny opbygning af reglerne helt overflødiggjort. Tilfælde, hvor boet undtagelsesvist viser sig at være insolvent, omtales nedenfor.

For tilfælde, hvor arvingerne måtte dele boet uden at have betalt alle gældsposter, er regler om arvingernes hæftelse for gælden, som omtalt foran i afsnit II. 5, dog nødvendige. Disse hæftelsesregler, der er optaget i udkastets § 27, stk. 1 og 2, vil imidlertid, såfremt boet er solvent, alene medføre, at arvingerne taget under ét højest kommer til at hæfte for et beløb svarende til realisationsværdien af de aktiver, arvingerne har fået rådighed over. For arvinger, der er under konkurs, som er repræsenteret ved værge eller for hvem, der i medfør af udkastets § 15 er beskikket skifteværge, vil hæftelsesreglerne med det valgte udgangspunkt om boets solvens dernæst yderligere kunne indrettes således, at det bliver ganske ubetænkeligt at lade sådanne arvinger deltage i et privat skifte, jf. nærmere udkastets § 27, stk. 2, med bemærkninger.

Selv om et bo er solvent, og arvingerne ønsker at skifte privat, kræver hensynet til afdødes kreditorer, at også andre betingelser må opfyldes, for at boet uden betænkeligheder skal kunne udleveres til et privat skifte. Hvor en insolvent enearving ønsker et solvent bo udleveret til privat skifte, vil en udlevering, da den afdødes aktiver fra udleveringen i sådanne tilfælde straks undergives arvingens eneråden, medføre, at boets kreditorer udsættes for risiko for at lide tab. Det tilsvarende vil gælde, dersom alle boets arvinger, som optræder uden værge eller skifteværge, er insolvente, og arvingerne deler boets aktiver imellem sig uden at betale kreditorerne, hvormed der ikke vil kunne - og heller ikke bør - føres nogen kontrol.

Efter udvalgets opfattelse må hensynet til afdødes kreditorer, som i solvente boer før dødsfaldet havde fuld dækningsadgang i den afdødes aktiver, ikke prisgives. Fuld sikkerhed for, at kreditorernes ret blev sikret, ville alene kunne opnås enten ved **sikkerhedsstillelse** eller ved en betingelse om, at arvingerne før boets udlevering til privat skifte dokumenterede, at de var så

økonomisk velfunderede, at de i forening ville kunne betale den afdødes gæld. Sådanne krav, som ikke stilles efter de nugældende regler, som heller ikke stilles i de øvrige nordiske landes skifteordninger, og som ville bureaukratisere og besværliggøre behandlingen af alle privat skiftede boer, finder udvalget det imidlertid ikke nødvendigt at indføre. Ved den nærmere afvejning af, hvilke krav der bør stilles til en passende sikring af kreditorernes retsstilling tillægger udvalget det væsentlig vægt, at kreditorerne i kraft af udkastets forslag om obligatorisk indkaldelse får anledning til at anmelde deres krav straks ved bobehandlingens begyndelse. Endvidere tillægges det betydelig vægt, at arvinger, der optræder uden værge eller skifteværge, og som har en sund økonomi, vil være stærkt motiveret til at få boets gæld betalt, før boet deles. Betales gældsposter ikke inden delingen, må disse arvinger efter de foreslåede hæftelsesregler i udkastets § 27, stk. 1 og 2, påregne at kunne risikere at komme til at dække hele den ubetalte gæld for derefter at måtte søge at inddrive medarvingernes andel af gælden hos disse. Såfremt der stilles krav om, at blot en af boets arvinger, som ikke er repræsenteret ved værge eller skifteværge, har en ordnet økonomi, vil hensynet til kreditorerne derfor være varetaget på en sund og rimelig vis, medmindre arvingerne handler irregulært. Ved en ordnet økonomi må i denne henseende forstås, at den pågældende arving ikke er insolvent, dvs. ude afstand til at opfylde sine forpligtelser, efterhånden som de forfalder, medmindre betalingsudygtigheden må antages blot at være forbigående, jf. konkurslovens § 17, stk. 2. Ved udkastets § 25, nr. 3, foreslås det derfor, at mindst én arving skal afgive erklæring under strafansvar om at være solvent, se om udvalgets nøjere overvejelser vedrørende dette krav nedenfor i bemærkningerne til § 25, nr. 3.

I tilfælde, hvor arvingerne måtte handle på irregulær måde ved at tilegne sig boets aktiver uden at have intention om at dække boets gæld, eller ved på strafbar måde at afgive urigtig erklæring om solvens, er der såvel efter gældende dansk ret som efter svensk og norsk ret ingen sikkerhed for kreditorerne. Udvalget foreslår for sådanne tilfælde ved udkastets § 30, nr. 2, at en kreditor (eller legatar) straks eller senere kan anmode om, at boet tages under behandling ved bobestyrer, og at skifteretten skal imødekomme en sådan anmodning, såfremt der er nærliggende risiko for, at den private skiftebehandling vil udsætte vedkommende for tab. Forslaget derom er bl.a. inspireret af § 81 i den norske skiftelov, hvis regel i modsætning til udkastets dog er betinget af, at begæring om offentligt skifte fremsættes inden for en frist på 6 måneder efter gælds vedgåelsen.

Hvor skifteretten allerede inden boets berigtigelse, eventuelt efter henvendelse fra kreditorer (eller legatarer), nærer mistillid til arvingernes betalings-evne, kan boet i medfør af udkastets § 25, nr. 5, nægtes udleveret til privat skifte.

Det er, som nævnt, endvidere udvalgets opfattelse, at det nødvendigvis må være en forudsætning for privat skifte, at arvingerne indkalder boets kreditorer ved et præklusivt proklama. Ulejligheden og bekostningen ved udstedelse af et sådant proklama er efter de foreslåede nye regler derom i udkastets kapitel 19 minimale. Proklamaet kan derfor på den ene side ses som en yderst billig forsikringspræmie for arvingerne og giver på den anden side kreditorerne en mulighed for at blive opmærksomme på dødsfaldet og få anmeldt deres krav, medens dækningsmulighederne foreligger. At det obligatoriske proklama afskærer ukendte krav, f.eks. skjulte mangler ved en tidligere afhændet fast ejendom, finder udvalget ikke afgørende, allerede fordi sådanne krav under alle omstændigheder ville blive afskåret, såfremt arvingerne udstedte et frivilligt proklama, således som det allerede i stigende omfang er blevet praksis efter de gældende regler.

Dersom det efter et bos udlevering til privat skifte undtagelsesvist måtte vise sig, at boet alligevel er insolvent, idet der navnlig kan blive anmeldt ukendte, betydelige krav, eller vise sig at være betydelige skattekrav fra mellemperioden eller fra tidligere skatteår, er det efter udkastets § 29, jf. § 27, udgangspunktet, at de myndige arvinger m.fl. vil hæfte for gælden, hvis boet er delt mellem arvingerne, eller alle aktiverne er anvendt til dækning af gæld. Ved reglerne i udkastets § 29, jf. § 99, er der imidlertid som noget nyt sikret arvingerne adgang til at undgå eller komme ud af den forøgede og utilsigtede hæftelse for boets gæld, uden at hensynet til boets kreditorer bliver tilsidesat.

Til § 25

Bestemmelsen angiver betingelserne for, at et bo kan udleveres til privat skifte.

Efter *stk. 1, nr. 1*, må der foreligge en anmodning om privat skifte, der er tiltrådt af alle arvingerne, jf. *stk. 2*. Enhver arving kan som efter gældende ret forlange boet behandlet ved bobestyrer (behandlet offentligt), idet gennemførelse af det private skifte forudsætter, at der vil kunne opnås enighed om alle dispositioner.

Dokumentation for en arvings arveadkomst kræves normalt kun, hvor der efter skifterettens opfattelse kan være tvivl om adkomsten, eller hvor denne bestrides. Tvister om arveadkomster afgøres af skifteretten ved dom, jf. udkastets § 85, jf. §§ 84, *stk. 1, nr. 1*, og 96. Er en arving indsat til at arve i et anfægteligt testamente, må der gives de tilsidesatte arvinger mulighed for at protestere mod testamentets gyldighed. I tilfælde, hvor der er tvivl om en arveadkomst eller om dennes omfang, kan boet ikke udleveres til privat skif-

te, før tvivlen er afklaret. Afgørelser om, hvorvidt en legatar skal have stilling som arving, eller en arving skal have stilling som legatar, jf. udkastets § 13, må derfor også træffes, inden boet i givet fald udleveres til privat skifte. Kan boet på grund af tvivl om arveforholdene ikke inden rimelig tid udleveres til privat skifte, må det tages under behandling ved bobestyrer, jf. udkastets § 33, nr. 7, og bemærkningerne til denne bestemmelse.

Udvalget har særligt overvejet, om der ville kunne vindes noget ved at åbne adgang til beskikkelse af en skifteværge for den, hvis arveberettigelse er omstridt, men har ikke fundet, at en sådan adgang ville give nogen fordele. Man skal dog pege på, at et bo efter omstændighederne vil kunne udleveres til privat skifte med tiltrædelse fra den arving, hvis arveberettigelse er omstridt. I tilfælde, hvor en påberåbt arveadkomst efter det for skifteretten foreliggende må anses for at være uden nogen som helst realitet, kan skifteretten dog afsige kendelse om udlevering af boet til privat skifte mod den pågældendes protest.

Anmodninger om privat skifte skal foreligge skriftligt og indeholde en angivelse af arveforholdene. Ifølge udkastets § 107 kan justitsministeren fastsætte bestemmelser om de erklæringer, arvingerne skal afgive for at få et bo udleveret.

Nr. 2 fastsætter i overensstemmelse med udvalgets grundtanker om omlægning af reglerne om privat skifte, at udleveringen af boet forudsætter, at boet må antages at være solvent. Herved skal forstås, at realisationsværdien af boets aktiver og indtægter må antages at ville kunne dække samtlige boets passiver, jf. nærmere bemærkningerne til udkastets § 66.

Antageliggørelsen af boets solvens vil i de fleste boer kunne ske på enkel måde, i mange tilfælde ved fremlæggelse af en kopi af den afdødes sidste selvangivelse. Er der tvivl om solvensen, kan antageliggørelsen ske ved fremlæggelse af en egentlig status, der efter omstændighederne kan bygge på indhentede vurderinger og et gennemført præklusivt proklama. Ved bedømmelsen af solvensen bortses der fra aktiver, der er så usikre, at de ikke kan værdiansættes. Tvivlsomme eller bestridte fordringer mod boet medregnes, medmindre det fremgår af omstændighederne, at fordringen ikke eller kun delvist kan ventes at blive anerkendt.

Må det antages, at boet er insolvent, kan det ikke udleveres til privat skifte, medmindre der stilles fornøden sikkerhed af en eller flere arvinger. Selvom hensynet til den afdødes kreditorer i og for sig blot kræver, at boets aktivmasse med fradrag af boomkostninger er til disposition for kreditorerne, må den stillede sikkerhed i mangel af samtykke fra kreditorerne være af en sådan størrelse, at den med sikkerhed modsvarer den del af boets samlede passiver, der overstiger aktivernes realisationsværdi, idet privatskiftende arvinger ikke over for kreditorerne skal kunne stå for en udlodning i overens-

stemmelse med konkursordenen. Ønsker arvingerne ikke at dække gælden fuldt ud, må boet behandles ved bobestyrer.

Ifølge bestemmelsen i *nr. 3, 1. led* stilles det som en betingelse for privat skifte, at mindst én af arvingerne kan optræde under skiftet uden at være repræsenteret ved værge eller skifteværge, og ifølge bestemmelsens *2. led* kræves det yderligere, at mindst én af disse arvinger er i stand til at betale sine forpligtelser, efterhånden som de forfalder.

Såfremt alle boets arvinger enten som umyndige, inhabile, fraværende, passive m.v. er repræsenteret ved værge eller skifteværge eller er under konkurs, ville ingen af arvingerne efter boets deling komme til at hæfte fuldt ud for ubetalte gældsposter, jf. udkastets § 27, stk. 2. Hensynet til den afdødes kreditorer, der ellers kunne risikere at måtte indkræve ikke betalte gældsposter anpartsvis hos samtlige arvinger og derfor ville lide tab, såfremt blot en arving ikke var betalingsdygtig, nødvendiggør derfor, at sådanne boer behandles ved bobestyrer.

Udvalget har indgående overvejet, hvilke oplysninger der ved boets udlevering til privat skifte skal kræves om solvensen for mindst en arving, der ikke er repræsenteret ved værge eller skifteværge, og hvilken dokumentation for oplysningernes rigtighed, der eventuelt må kræves. Følgende muligheder har været overvejet:

- 1) et krav om, at arvingen skal dokumentere sin solvens,
- 2) et krav om, at arvingen ved dokumentation skal antageliggøre sin solvens,
- 3) et krav om afgivelse af erklæring under strafansvar om, at insolvens efter reglen i konkurslovens § 17, stk. 2, ikke foreligger,
- 4) et krav - som efter gældende ret - om afgivelse af erklæring om, at arvingen ikke ved konkurs m.v. er ude af rådighed over sit bo og ikke inden for det sidste år har afgivet insolvenserklæring i fogedretten,
- 5) intet krav om dokumentation eller antageliggørelse eller erklæring under strafansvar om solvens, men en **censurbeføjelse** for skifteretten til at afvise privat skifte på grund af arvingernes manglende betalingsevne,
- 6) intet krav om antageliggørelse af solvens m.v., men en adgang for boets kreditorer og eventuelt tillige legatarer til straks at fremsætte anmodning om bobestyrerskifte med deraf følgende mere indgående prøvelse af arvingernes solvens.

Der har i udvalget været enighed om, at dokumentation eller antageliggørelse af solvens, som efter 1) og 2) ikke skal kræves, idet sådanne betingelser på uhensigtsmæssig måde væsentligt ville besværliggøre arbejdet med boernes udlevering.

Udvalget har efter gentagne overvejelser i enighed fundet, at betingelsen om solvens skal kunne opfyldes ved, at mindst én arving, som kan optræde under boets behandling uden at være repræsenteret ved værge eller skifteværge, afgiver en erklæring under strafansvar om at være solvent. Insolvens må altid antages at foreligge, såfremt arvingen er under konkurs, tvangsakkord eller gældssanering, og erklæringen må derfor omfatte disse forhold. Da imidlertid kun et fåtal af insolvente personer befinder sig i en af de nævnte situationer, finder udvalget, at arvingen tillige må afgive erklæring om, ikke inden for det sidste år at have afgivet insolvenserklæring i fogedretten, og om at være i stand til at betale sine gældsforpligtelser, efterhånden som de forfalder. Det er udvalgets opfattelse, at afgivelse af en sådan erklæring på en tilpas enkel måde vil tilgodese det fornødne hensyn til kreditorernes interesser, såfremt arvingerne ikke bevidst ønsker at tilsidesætte disse.

Betingelsen om afgivelse af en erklæring om, at insolvens ikke foreligger, bør imidlertid suppleres af en censurregel, jf. udkastets § 25, stk. 1, nr. 5, hvorefter udlevering til privat skifte ex officio kan nægtes, hvis afgørende hensyn, herunder arvingernes manglende betalingsevne, taler imod. Skifteretten skal ved udøvelsen af sit skøn derom også tage hensyn til eventuelle henvendelser fra boets kreditorer eller legatarer og til, om arvingerne ønsker at stille sikkerhed for gælden eller dele af denne.

Det forudsættes, at justitsministeren i medfør af udkastets § 107 vil fastsætte bestemmelse om de erklæringer, der skal afgives, for at boet kan udleveres til privat skifte.

Bestemmelsens *nr. 4* fastsætter, som det er tilfældet efter gældende ret, at boet ikke kan skiftes privat, såfremt afdøde ved forskrift i testamente gyldigt har udelukket privat skifte. Der henvises derom til udkastets §§ 33, nr. 4, og 35 med bemærkninger.

Bestemmelsens *nr. 5* indeholder den omtalte generelle censurbestemmelse, hvorefter udleveringen af et bo til privat skifte ex officio kan nægtes af skifteretten, såfremt afgørende hensyn, herunder arvingernes manglende betalingsevne, taler imod privat skifte. En sådan hjemmel, hvorefter udlevering til privat skifte kan afslås ud fra en mere skønsmæssig vurdering, har undertiden været savnet i hidtidig skifteretspraksis. Beføjelsen kan anvendes, såfremt der er holdepunkter for at antage, at udleveringen vil kunne medføre en nærliggende risiko for, at boets legatarer eller kreditorer ikke vil blive dækket, at arvingerne ikke vil dele arven på korrekt måde, at arvingerne ikke vil opfylde deres forpligtelser til at foretage påbudte indberetninger til skattemyndighederne eller ikke vil indbetale dødsboskat eller arveafgift. Har boets kreditorer eller legatarer tilkendegivet, at de ikke har tillid til, at boet skiftes privat, må en kritisk gennemgang af betingelserne for udlevering til privat skifte foretages. Bestemmelsen fremhæver særligt manglende

betalingsevne hos arvingerne. Er f.eks. en udenlandsk domicileret enearvings solvens tvivlsom, og er boets aktivmasse betydelig samtidig med, at der i boet findes væsentlige ubetalte gældsposter, vil disse kreditorers ret let kunne blive tilsidesat. Skifterettens nægtelse vil være særlig aktuel, såfremt enearvingen tidligere har udført aktiver fra Danmark uden at dække sine gældsforpligtelser her. Efter omstændighederne bør der dog gives arvingerne adgang til at sikre opfyldelse af legater eller betaling af gæld ved sikkerhedsstillelse eller ved fastfrysning af boaktiver, før et bos udlevering til privat skifte afslås.

Skifterettens nægtelse af at udlevere et bo til privat skifte efter udkastets § 25, stk. 1, kan være definitiv eller foreløbig, idet det i sidste fald angives, hvilke krav der må opfyldes, for at udlevering vil kunne ske. Der kan i så fald fastsættes en tidsfrist, jf. udkastets § 33, nr. 7, med bemærkninger. Skifteretten vil med hjemmel i bestemmelsen i § 25, stk. 1, nr. 5, tillige kunne fastsætte som et vilkår for et bos udlevering til privat skifte, at arvingerne antager en advokat eller anden sagkyndig til at bistå med boets behandling. Fastsættelse af et sådant vilkår vil særligt kunne være aktuelt i tilfælde, hvor båndlæggelse eller effektivering af rente- eller brugsnydelsesrettigheder skal finde sted i forbindelse med boets behandling.

Afgørelse om boets udlevering eller om nægtelse af boets udlevering skal, hvor der foreligger en tvist, træffes ved kendelse og være begrundet. Såvel kendelser som beslutninger kan påkæres til landsretten af enhver, som har retlig interesse deri. Skifteretten kan tillægge en kære opsættende virkning.

Ifølge *stk. 2* skal en anmodning om et bos udlevering til privat skifte fremsættes af arvingerne personligt eller af deres værge eller skifteværge. Er en arving umyndig, kan anmodningen alene fremsættes af værgen. Er en arving under konkurs, skal dennes anmodning om privat skifte tillige tiltrædes af konkursboet, jf. udkastets forslag til ændring af konkurslovens § 35. For arvinger under tvangsakkord eller gældssanering er tiltrædelse fra den skifteret, der behandler akkorden eller gældssaneringen, ufornöden.

Med henblik på at tilvejebringe en tiltrængt styrkelse af legatarers retsstilling under privat bobehandling kan skifteretten efter *stk. 3* bestemme, at arvingerne i forbindelse med boets udlevering skal underrette eventuelle legatarer om deres ret til at arve. Skifteretten kan betinge udleveringen af boet af, at arvingerne dokumenterer, at eventuelle legatarer bliver underrettet samtidigt med boets udlevering. Det tilsigtes, at bestemmelsen navnlig skal bringes i anvendelse, hvor der er tale om legater af betydelig værdi. Skifteretten bør dog tillige overveje at træffe bestemmelse om, at legatarer skal underrettes, hvor disse bor i udlandet, eller hvor boet udleveres til en enearving.

Ved privat skifte er indkaldelse af boets kreditorer efter udkastets § 76, stk. 2, obligatorisk. Medmindre der allerede inden boets berigtigelse er ud-

stedt proklama, skal udstedelsen efter *stk. 4* ske senest i forbindelse med boets udlevering. Skifteretten skal i forbindelse med boets berigtigelse påse, at proklama udstedes og kan forlange, at anmeldelsen om optagelse i Statstidende indsendes gennem skifteretten.

Arvingerne skal efter *stk. 5* angive en person, til hvem der på alle arvingers vegne kan rettes henvendelser vedrørende boet. En tilsvarende regel findes for så vidt angår meddelelser fra skatte- og arveafgiftsmyndighederne for tiden i kildeskattelovens § 20 D, *stk. 2*. Ifølge udkastet skal den angivne person kunne modtage meddelelser af enhver art fra såvel myndigheder som fra private, f.eks. kreditorer, udlejere m.v. Det forudsættes, at den person, der angives, i almindelighed vil være den samme som den, til hvem anmeldelser i henhold til det udstedte proklama efter udkastets § 76, *stk. 3, nr. 3*, skal ske.

•

Ti! § 26

Reglen i *stk. 1* svarer til gældende ret, men bør for klarhedens skyld optages udtrykkeligt i loven. Begrænsningen i dispositionsadgangen vil fremgå af den af skifteretten udstedte skifteretsattest, der skal angive arvingerne - og ikke eventuelt befuldmægtigede - som dispositionsberettigede, jf. udkastets § 108 med bemærkninger. Der vil som hidtil kunne disponeres i henhold til fuldmagter. Udvalget har ikke fundet det fornødent at optage en udtrykkelig bestemmelse i loven, der fastslår, at arvingerne indtræder i retsforholdene i den afdødes sted. Såfremt det var aftalt, at f.eks. en fordring var uopsigelig, løber uopsigeligheden videre, medmindre aftalen indeholder bestemmelse om bortfald af uopsigeligheden ved en parts død, eller dette følger af det pågældende retsforholds specialregler, eller opsigelse finder sted i medfør af udkastets § 82.

Fra dødsfaldet og indtil boets udlevering til privat skifte kan boet ikke sagsøges, og den afdødes usikrede kreditorer kan - som efter gældende ret - ikke foretage retsforfølgning mod boets aktiver, jf. nærmere udkastets §§ 9 og 10 med bemærkninger.

Efter *stk. 2* kan såvel afdødes kreditorer som enhver, der i øvrigt måtte have krav mod boet, fra boets udlevering til privat skifte frit sagsøge boet ved de privatskiftende arvinger, og indtil arvingerne deler boet imellem sig foretage individualforfølgning efter de almindelige regler derom - herunder på grundlag af et eksekutionsfundament mod afdøde - mod de efterladte aktiver eller i surrogater for disse, f.eks. en købesum for en fast ejendom, der er placeret på boets konto. Arvingerne kan imidlertid hindre individualforfølgning ved at dække kreditorernes krav.

Ved bedømmelsen af, hvornår boet skal anses for delt, bliver det afgøren-

de, hvornår arvingerne, der kun i fællesskab har legitimation til at råde over boets aktiver, aftaler at overføre legitimationen til at råde over aktiverne til den enkelte arving. For **ejerregistrerede** aktiver som fast ejendom, indeståender på konti og registrerede værdipapirer, der værdimæssigt udgør langt den betydeligste del af aktiverne i dødsboer, vil dette normalt falde sammen med, at **ejerregistreringen** - let konstaterbart - ændres fra at lyde på boet til at lyde på den enkelte arving. Dansk rets almindelige bevisbyrderegler og regler om kreditorekstinktion vil - som hidtil, jf. skiftelovens § 53 - finde anvendelse. For aktiver, der ikke er undergivet nogen ejerregistrering, bliver det principielt afgørende, hvornår arvingerne aftaler, at rådigheden overgår til den enkelte alene.

Efter udkastet vil også en delvis deling af boet, herunder en a conto udlodning, være afgørende, således at adgangen til individualfølgning for boets kreditorer ophører for så vidt angår de delte aktiver.

Udvalget har særligt overvejet, hvorledes kreditorerne bør være stillet i boer, der udleveres til en enarving. Teknisk set finder der i disse boer ingen deling sted, men arvingen har fra udleveringen legitimation til alene at råde over aktiverne, hvilket må sidestilles med en deling. Kreditorerne bør derfor på grundlag af et eksekutionsfundament mod afdøde have adgang til at søge fyldestgørelse i de efterladte aktiver eller i surrogater for disse, også selvom enarvingen ændrer ejerregistreringen fra at lyde på boet til at lyde på sig selv.

Arrest, som inden dødsfaldet er foretaget hos den afdøde, taber fra dødsfaldet sin virkning, jf. udkastets § 10, stk. 3. Ifølge *stk. 3* træder arresten, som efter gældende ret, imidlertid atter i kraft, fra et bos udlevering til privat skifte. Afgår arrestrekvisitus ved døden, inden udløbet af fristen for anlæg af justificationssag, og hair arrestrekvirenten ikke nået at anlægge sådan sag, suspenderes fristen således, at en ny 1-uges frist løber fra boets udlevering.

Ved bestemmelsens *stk. 4* fastslås det, at enhver arving kan forlange, at boets aktiver, bortset fra sædvanlig indbo og personlige effekter, ikke må deles, før boets gæld er betalt eller tilstrækkeligt sikret.

Selv om dette i og for sig allerede følger af en fortolkning af bestemmelsens *stk. 1* om, at arvingerne i forening råder over boets aktiver, har udvalget i lighed med, hvad der er fastsat i norsk ret, fundet det ønskeligt, at dette af hensyn til hæftelsesreglen i udkastets § 27 præciseres udtrykkeligt. I tilfælde, hvor arvinger har udstedt skiftefuldmagter, kan et skriftligt pålæg efter *stk. 4* til den eller de befuldmægtigede gives, uden at fuldmagten i øvrigt behøver at tilbagekaldes. Bestemmelsen vil muligvis i praksis kunne føre til indsættelse af et fastere vilkår derom i fuldmagtsformularer.

Til § 27

Efter de gældende hæftelsesregler i privatskiftede boer påtager arvingerne sig en personlig, ubegrænset og efter omstændighederne solidarisk hæftelse for den afdødes gældsforpligtelser, jf. skiftelovens §§ 81 og 53, ligesom de hæfter personligt solidarisk for boets massekrav. Det må som fremhævet i afsnit II. 5. og i de almindelige bemærkninger foran antages, at disse vidtgående hæftelsesregler er u hensigtsmæssige og bl.a. i et vist omfang afholder arvinger fra at begære boer, der er solvente, udleveret til privat skifte, selv om de øvrige betingelser og forudsætninger for privat skifte er til stede. Har arvingerne fået boet udleveret, vil de gældende ubegrænsede hæftelsesregler på den anden side kunne medføre, at arvingerne, hvor en betydelig gælds-post senere dukker op, således at boet viser sig at være insolvent, lider et økonomisk tab, der vil kunne være velfærdstruende. For afdødes kreditorer kan de eksisterende hæftelsesregler, når boet er insolvent, omvendt medføre den tilfældige chance, at mulighederne for dækning forbedres som følge af skyldnerens død, idet kreditorerne, når arvingerne skifter privat, opnår arvingernes ubegrænsede personlige hæftelse.

Det er udvalgets opfattelse, at en hæftelse for gælden for arvingerne først bør indtræde, når arvingerne deler boet, og at hæftelsen bør begrænses til et beløb, der svarer til værdien af den afdødes aktiver uden fradrag af pantegæld (med personlig hæftelse) m.v. En sådan begrænsning medfører ganske vist, at kreditorerne, der ved dødsfaldet mistede muligheden for at holde sig til den afdødes indtjeningssevne, ikke får arvingernes ubegrænsede hæftelse i stedet. Kreditorerne har imidlertid ved kreditgivningen ikke haft grundlag for at regne med nogen udvidet dækningsadgang hos arvingerne, allerede fordi arvinger altid frit kan unnlade at påtage sig at hæfte for gælden og derved henvise kreditorerne til alene at søge dækning i realisationsværdien af de efterladte aktiver.

Reglerne i udkastets §§ 27 og 29, der angår arvingernes hæftelse for såvel den afdødes gæld som for massekrav, er udformet i overensstemmelse med disse grundlæggende synspunkter. Som den afdødes gæld anses også eventuel skyldig skat for mellemp perioden og for forudgående skatteår.

Fra det øjeblik, hvor arvingerne helt eller delvis deler boets aktiver mellem sig, kan kreditorer, som ikke måtte være blevet dækket, ikke længere foretage retsforfølgning mod de aktiver, der fra delingsøjeblikket tilhører den enkelte arvings formue, jf. udkastets § 26, stk. 2. Til gengæld indtræder efter udkastets § 27 en hæftelse for alle boets arvinger, som imidlertid er udformet forskelligt for arvinger, der er repræsenteret ved værge eller skifteværge, eller som er under konkurs, jf. nærmere stk. 2, og for boets øvrige ar-

vinger, jf. stk. 1. For de sidstnævnte arvinger foreslår udvalget ved udkastets *stk. 1* en personlig og solidarisk hæftelse.

Udvalget finder imidlertid, at hæftelsen efter *stk. 1* ikke bør udløses, blot fordi arvingerne fordeler sædvanlige indboeffekter og effekter af personlig karakter, herunder beklædningsgenstande og linned m.v. I praksis er det således almindeligt, at afdødes pårørende i fællesskab straks efter dødsfaldet ryddeliggør afdødes lejlighed eller bolig på pleje- eller alderdomshjem og i forbindelse hermed endeligt fordeler de derværende effekter mellem sig. Denne praksis findes bl.a. af hensyn til at fremme mulighederne for genudnyttelse af den ledigblevne lejlighed eller institutionsplads at være hensigtsmæssig. Udvalget ønsker derfor ikke ved en ansvarsregel at lægge hindringer i vejen for, at den vil kunne videreføres.

Arvingerne vil efter udkastet endvidere kunne sælge aktiver, uden at en deling kan anses for foretaget, når blot salgsprovenuet holdes udelt.

Den personlige og solidariske hæftelse for de arvinger, som ikke er repræsenteret ved værge eller skifteværge og som ikke er under konkurs, vil være ensbetydende med, at boets kreditorer efter boets deling for hele fordringen uden videre kan holde sig til hver af disse arvinger. Kreditorernes adgang til fyldestgørelse er således sikret, dersom blot en af disse arvinger er betalingsdygtig, og kreditorerne nødsages ikke til at gå den besværlige vej, en proratorisk hæftelsesform nødvendiggør, nemlig at indkræve en del af fordringen hos alle arvingerne. En hæftelsesform som den foreslåede må derfor antages normalt at ville medføre, at boets myndige arvinger drager omsorg for at få boets gæld betalt eller behørigt sikret, inden aktiverne deles. En arving, som tvinges til fuldtud at betale en gældspost, vil ganske vist have regres mod sine medarvinger, jf. grundprincippet i gældsbrevslovens § 2, stk. 2, men har ikke nogen sikkerhed for, at disse er betalingsdygtige.

Udvalget forudsætter tillige, at hæftelsen efter udkastets § 27, stk. 1, indtræder straks ved boets udlevering, når udlevering sker til en enarving.

For uforfalden gæld indtræder efter udkastet ingen hæftelse, såfremt der stilles en sikkerhed, med hvilken fordringen kan opfyldes til forfaldstid.

Er boet insolvent, og anvendes alle dets midler til dækning af gæld, hæfter arvingerne efter § 27, stk. 1, for den ubetalte gæld, indtil boet tages under behandling ved bobestyrer.

For medarvinger, der er repræsenteret ved værge eller skifteværge, eller som er under konkurs, foreslås det ved udkastets § 27, *stk. 2*, at disse efter boets deling alene skal hæfte for ubetalt gæld i det forhold, hvori de er arveberettigede, eller berettigede til at tage boslod, og højest med værdien af, hvad de eller konkursboet har modtaget. Denne regel indebærer, at disse arvinger, hverken umiddelbart over for kreditorerne - herunder massekravs-kreditorer - eller for et regreskrav fra en medarving, kommer til at hæfte for

VII.

---

mere, end de skulle have båret, dersom gældsposten var blevet betalt fra begyndelsen og fordelt mellem arvingerne i forhold til disses arve- og boslodsberettigelse. Den foreslåede regel medfører derfor, at det i relation til hæftelsesreglerne bliver ubetænkeligt at lade umyndige, inhabile, fraværende, passive og konkursramte arvinger m.fl. skifte privat, idet de ikke derved vil kunne komme til at bære en større andel af boets gæld, end tilfældet ville have været, hvis boet var blevet behandlet ved bobestyrer.

Eksempel: Boets bruttoaktiver udgør 2,4 mio. kr. Gælden antoges at udgøre 1,8 mio. kr. Arvebeholdningen på 600.000 kroner blev derefter fordelt ligeligt mellem 6 arvinger, med 100.000 kroner til hver. En arving er myndig, solvent og ikke repræsenteret ved skifteværge, mens de 5 andre arvinger enten er umyndige eller under konkurs eller repræsenteret ved skifteværge. En gældspost på 180.000 kroner er imidlertid under omstændigheder, hvor arvingerne stadig hæfter for den, ikke blevet betalt. Var gældsposten blevet betalt inden boets deling, skulle hver arving i stedet kun have modtaget 70.000 kroner. Kreditor kan nu efter stk. 1 vælge at holde sig til den myndige og solvente arving, for 180.000 kroner. Den pågældende arving må derefter søge at indkræve de andre arvingers andel på i alt 150.000 kroner hos disse med 30.000 kroner hos hver. Der vil som udgangspunkt være fuld regres efter gældsbrevslovens § 2 mod myndige medarvinger, men efter udkastets § 27, stk. 2, 2. pkt., er der i det nævnte tilfælde alene regres med delbeløbene på 30.000 kr. mod hver af de umyndige arvinger m.fl.

Måtte boets myndige arvinger efter en delvis udlodning af et solvent bo på irregulær måde have anvendt boets restmidler til andre formål end til dækning af boets gæld, kan de udækkede kreditorer holde sig proratarisk til de arvinger, der er omfattet af udkastets § 27, stk. 2, hvorefter disse kan komme til at tilsvare mere, end de efter det indbyrdes forhold skulle have båret. De vil imidlertid i så fald dels kunne holde sig til de myndige arvinger, dels efter omstændighederne kunne gøre et erstatningskrav gældende mod deres værge eller skifteværge, der har tilladt, at boet blev delt, før al gæld var betalt.

Udvalget har særligt overvejet, hvilken hæftelse, der skal gælde for arvinger, som kun i den første del af bobehandlingsperioden vil være omfattet af stk. 2, f. eks. fordi en mindreårig fylder 18 år, og udvalget har fundet, at afgørelsen altid bør bero på forholdene ved boets udlevering.

Bliver en arving efterfølgende omfattet af stk. 2, finder hæftelsesreglen i stk. 1 anvendelse for den pågældende, der dog kan befri sig for hæftelsen ved at forlange boet behandlet ved bobestyrer, jf. udkastets § 30, nr. 1, og ved derefter at gå frem efter udkastets § 99.

Til § 28

Legatarers ret hviler på boets overskud. Undlader arvingerne at udrede eventuelle legater på de i udkastets § 14 nævnte tidspunkter, hæfter arvingerne over for legatarerne i overensstemmelse med udkastets § 27. Reglen viderefører et hovedprincip, der også må antages at gælde efter de hidtidige regler og efter retspraksis, men præciserer dels tidspunktet for hæftelsens indtræden dels, at der vil kunne være forskelle i arvingernes hæftelse.

Til § 29

Såfremt det allerede ved berigtigelsen er oplyst, at et bo er insolvent, kan boet efter udkastets § 25, stk. 1, nr. 2, ikke udleveres til privat skifte, medmindre boets arvinger stiller sikkerhed m.v. for betaling af den del af gælden, der overstiger aktivernes realisationsværdi, jf. bemærkningerne til bestemmelsen.

Selvom det som efter udkastet gøres til en betingelse for privat skifte, at boet må antages at være solvent, vil der imidlertid i praksis kunne forekomme enkelte tilfælde, hvor det efter udleveringen alligevel viser sig, at boet er insolvent. For boets myndige arvinger, der ikke er repræsenteret ved skiftetværg eller er under konkurs, er udgangspunktet da, at de, når boet helt eller delvist er delt, eller alle boets midler er anvendt til dækning af gæld, hæfter fuldt ud for kreditorernes krav. For så vidt angår arvinger, der i boet er repræsenteret ved værg eller skiftetværg eller er under konkurs, hæfter disse efter bestemmelsen i udkastets § 27, stk. 2, og skal således højst tilsvare værdien af det, de eller deres konkursbo har modtaget. De øvrige arvinger vil, om de foretrækker det, kunne dække den overskydende gæld og gennemføre det private skifte. Disse arvinger bør imidlertid ifølge udkastets intentioner om at fremme mulighederne for, at dødsboer kan skiftes privat, have adgang til at kunne frigøre sig for den forøgede hæftelse.

Efter bestemmelsen kan dette ske ved, at boet tages under behandling ved bobestyrer, og arvingerne tilbageleverer, hvad de har modtaget tillige med eventuelt oppebåret udbytte, eller tilsvare den modtagne berigtigelse eller erstatter værdien af det modtagne i overensstemmelse med de nærmere regler derom i udkastets § 99. Hver enkelt arving fritages for sig for gældshæftelsen ved selv at **tilbagelevere** det modtagne m.v.

Frigørelsen for hæftelsen angår ikke massekrav, men disse vil i almindelighed af arvingerne kunne forlanges dækket af boet som vedrørende dette.

Beføjelsen efter udkastets § 29 kan anvendes uden tidsbegrænsning.

Kreditorer, som har modtaget for meget i dækning, og legatarer, som har

modtaget deres legat, bliver forpligtede til tilbagebetaling m.v. efter reglerne i udkastets § 99.

For at undgå, at arvinger kan være uvidende om deres adgang til at frigøre sig for hæftelsen i et insolvent bo, anbefales det, at de i forbindelse med boets udlevering gøres bekendt med deres rettigheder efter udkastets § 29.

I tilfælde, hvor arvingerne har handlet uansvarligt f.eks. ved at dele boet uden at betale gæld, vil de efter omstændighederne kunne ifalde erstatningsansvar efter dansk rets almindelige regler.

Til § 30

Reglen i bestemmelsens *stk. 1, nr. 1* svarer til gældende ret. Enhver arving, som ikke finder fortsat at kunne deltage i det private skifte, kan forlange boet behandlet ved bobestyrer.

Reglen i bestemmelsens *nr. 2*, der er ny, giver kreditorer og legatarer adgang til over for skifteretten at fremsætte anmodning om, at et privat skiftet bo overgår til bobestyrerbehandling. Skifteretten skal tage en anmodning derom til følge, såfremt der er nærliggende risiko for, at en fortsættelse af den private skiftebehandling vil udsætte vedkommende for tab. Sådant risiko vil navnlig kunne foreligge i tilfælde af manglende betalingsdygtighed hos arvingerne, boets insolvens eller økonomisk uforvarselige dispositioner, jf. bemærkningerne til udkastets § 25, stk. 1, nr. 3 og 5. En anmodning fra en kreditor kan efter omstændighederne afværges, ved at arvingerne stiller sikkerhed for dækning af kravet.

Ifølge bestemmelsens *nr. 3 og 4* vil skifteretten endvidere, uden at der foreligger anmodning herom fra nogen i boet berettiget, af egen drift kunne bestemme, at boets behandling skal overgå til en bobestyrer.

Der vil navnlig kunne være behov derfor, hvis bobehandlingen går i stå, fordi arvingerne er uenige eller ikke magter selv at behandle boet, eller såfremt påbudte indberetninger eller boopgørelsen ikke indgives rettidigt eller ikke opfylder lovens krav.

Efter reglerne i udkastets § 84, stk. 1, nr. 1-5, jf. § 85, kan arvinger, der er uenige om et spørgsmål i stedet for at forlange boet behandlet ved bobestyrer, indbringe tvisten til afgørelse ved skifteretten.

Efter bestemmelsens *stk. 2* kan skifteretten efter anmodning træffe bestemmelse om, at et bo, der er udleveret til privat skifte, i stedet udleveres til boudlæg, til ægtefællen efter kapitel 12 eller til uskiftet bo efter kapitel 13, såfremt betingelserne herfor er opfyldt. Skifteretten skal påse, at der gives de kreditorer, der har krav på dækning i boet, meddelelse. Proklamafristen bør derfor være udløbet.

Ved udlevering af et bo til boudlæg er det en forudsætning, at aktivmassen ikke er nedbragt ved betaling af almindelig gæld.

Ved udlæg til en efterlevende ægtefælle til uskiftet bo er det en betingelse, at alle arvinger giver samtykke, medmindre ægtefællen fra skiftets begyndelse har taget forbehold om adgangen til at få boet udleveret til uskiftet bo.

Til § 31

Reglen i *stk. 1, 1. pkt.*, om, hvad boopgørelsen skal indeholde, svarer til gældende ret og suppleres af en række bestemmelser i skattelovgivningen og i loven om arve- og gaveafgift. Udvalget forudsætter, at der vil blive udarbejdet blanketter til anvendelse for boopgørelser, og at opgørelsen af dødsboindkomstskat og - formueskat vil kunne indarbejdes i sådanne blanketter, men har ikke fundet anledning til at fremsætte forslag om indførelse af blanket-tvang.

Efter de gældende regler i kildeskattelovens § 20, og arveafgiftlovens § 26, stk. 1, skal den endelige opgørelse i privatskiftede boer indleveres til skifteretten senest på 15 måneders dagen efter dødsfaldet, og der kan ikke dispenseres fra denne frist. Det foreslås at præcisere denne retstilstand derhen, at den seneste skæringsdag, der skal kunne anvendes i boopgørelsen, skal være 1 årsdagen for dødsdagen, jf. bestemmelsens *stk. 1, 2. pkt.*, men således, at arvingerne derefter har en frist på 3 måneder til at indsende boopgørelsen, jf. udkastets § 32, 1. pkt. Disse frister vil dels være lette at huske, dels tilstrækkelige i privatskiftede boer, når henses til den delvise dispensationsmulighed, der foreslås ved udkastets § 31, stk. 2.

Udvalget har overvejet, om der af hensyn til mulighederne for at afslutte komplicerede boer, boer i hvilke der føres retssager, eller boer med aktiver i udlandet, der kun vanskeligt kan vurderes, hjemtages eller realiseres, bør åbnes mulighed for, at skifteretten generelt skal kunne dispensere fra 1 års og 15 måneders fristerne. Indførelse af en sådan dispensationsmulighed, som ikke har været nødvendig efter de gældende regler, ville imidlertid uvægerligt give anledning til en række dispensationsansøgninger i det øjemed, at arvingerne derved kunne opnå yderligere udsættelse med betaling af arveafgiften. Selvom et bo er kompliceret, kan aktiverne i de fleste tilfælde værdiansættes og gælden gøres op, således at boopgørelse kan indsendes og arveafgift beregnes. For tilfælde, hvor enkelte aktiver eller passiver ikke kan værdiansættes inden for 15 måneders fristen, vil en dispensationsmulighed dog være ønskelig, idet boet ellers må overgå til behandling ved bobestyrer. Det foreslås derfor på linje med bestemmelsen i konkurslovens § 149 ved bestemmelsens stk. 2, at skifteretten kan tillade, at endelig opgørelse vedrøren-

de en endnu ikke oppebåret indtægt, et betinget eller omtvistet krav, eller andre nærmere afgrænsede dele af boet henskydes til tiden efter boets slutning. Skifteretten kan i så fald fastsætte en frist for indgivelse af tillægsgørelse, der under alle omstændigheder må indgives snarest muligt efter hindringens bortfald. Afslår skifteretten efter 15 måneders fristens udløb af dispensere efter stk. 2, træffes samtidig dermed bestemmelse om, at boet i medfør udkastets § 30, nr. 3, overgår til behandling ved bobestyrer.

Reglerne i §§ 79 og 80, stk. 1, i udkastets kapitel 20 om uprækluderede rettigheder, herunder også § 81 om dækning af gælds krav, og reglerne i udkastets kapitel 21 om opsigelse af gæld og betaling af morarenter, finder anvendelse ved privat skifte. Tvister om sådanne spørgsmål afgøres af skifteretten ved dom, jf. udkastets § 84, stk. 1, nr. 1-4, jf. § 96.

Kan der ikke udloddes til en arving, fordi det ikke vides, om denne har overlevet arveladeren, eller fordi arvingens opholdssted er ukendt, træffer skifteretten de nødvendige bestemmelser i medfør af §§ 25 - 27 i lov om bortblevne.

I tilfælde, hvor der trods reglen i udkastets § 16, stk. 3, hvorefter skifteværgeren til skifteretten skal indberette om behov for almindeligt værgemål, ikke måtte være foretaget beskikkelse af almindelig værge, forudsætter udvalget, at skifteretten ved modtagelsen af opgørelsen i forbindelse med revisionen træffer de fornødne foranstaltninger.

Til § 32

Bestemmelsen fastslår, at opgørelsen skal indsendes inden 3 måneder efter den valgte skæringsdag, dog at arvingerne uanset valg af skæringsdag altid har en frist på 9 måneder fra dødsdagen til indsendelse af opgørelsen. Opgørelsen skal være underskrevet af samtlige arvinger eller af deres værger eller skifteværger. Er en arving under konkurs, skal opgørelsen være tiltrådt af konkursboet, jf. udkastet til ændring af konkurslovens § 35 med bemærkninger. Underskrift kan ske ifølge fuldmagt, men i så fald må originalfuldmagterne vedlægges det eksemplar af opgørelsen, der indsendes til skifteretten.

Indsendelse af den underskrevne opgørelse skal ske i 2 underskrevne eksemplarer, hvoraf det ene sendes til den kommunale skattemyndighed og det andet til skifteretten. Skifteretten påser, at opgørelsen er korrekt underskrevet, jf. udkastets § 75, stk. 1. Berigtiges mangler ved kravet om underskrift efter anmodning fra skifteretten ikke uden ugrundet ophold, anses opgørelsen, som om den ikke var indgivet.

Der henvises i øvrigt til udkastets kapitel 18 om boets afslutning.

Til Kapitel 15. Behandling ved bobestyrer

Reglerne i udkastets kapitel 15 om behandling ved bobestyrer afløser de hidtidige skifteformer: Gældsvedgåelsesbehandling ved skifteretten, gældsfragåelsesbehandling ved skifteretten, gældsvedgåelsesbehandling ved eksekutor, gældsfragåelsesbehandling ved eksekutor og konkursbehandling.

Overvejelserne om at lægge behandlingen af de boer, der hidtil har været behandlet som offentlige af skifteretten, ud fra skifteretterne til en kreds af autoriserede bobestyrere og udvalgets forslag om at modernisere **eksekutor**-behandlingssystemet og lade også disse boer behandle efter det nye system om bobestyrerbehandling er omtalt foran i afsnit II.7.

Udvalget finder det unødvendigt at opretholde reglerne om, at arvingerne skal vedgå gælden. Er boet solvent, skal gælden overtages eller betales, inden arvingerne arver overskuddet ved boets slutning. Er boet insolvent, skal boets aktiver realiseres, og provenuet anvendes til dækning af kreditorerne efter konkursordenen.

Det må endvidere anses for uhensigtsmæssigt at opretholde regler, som bevirker, at arvingerne i et insolvent bo kan komme til at hæfte for den overskydende gæld, i tilfælde hvor de fra begyndelsen, og før en sikrere oversigt over boets formueforhold kunne foreligge, har taget den chance, at boet var solvent. Som det fremgår af den historiske udredning, jf. foran i afsnit III.A.1, har det egentlige formål med reglerne om gældsvedgåelse i virkeligheden heller ikke været at skabe en yderligere chance for dækning af kreditorerne i insolvente boer. Formålet har været at få afklaret, hvem der fra begyndelsen skulle have bestemmelsesretten i boet. Uhensigtsmæssighederne derved træder særligt klart frem i solvente gældsfragåelsesboer, hvor kreditorerne har bestemmelsesretten, indtil gælden er betalt eller sikret, hvorefter bestemmelsesretten går over til arvingerne. Kreditorerne og ikke arvingerne har derfor ret til at bestemme, hvilke aktiver, der skal realiseres, for at gælden kan betales, og hvilke aktiver, der skal blive tilbage til at blive arvet af arvingerne. I praksis har man søgt at undgå deraf flydende uheldige resultater ved uhjemlet at indkalde arvingerne og opfordre dem til selv at betale gælden (!), og ellers henvise dem til at byde på en eventuel auktion, jf. *Holkmann Olsen og Viltoft: Skifteloven 1986*, side 143.

Selv om det afgørende for bestemmelsesretten i boet også tidligere reelt skulle have været boets solvens eller insolvens, var det for mere end 120 år siden jævnlige ikke muligt at kunne antage noget sikrere derom, før grundige og langvarige undersøgelser var gennemført. Under nutidens langt bedre muligheder for hurtigt at tilvejebringe overblik over boets formueforhold og med en passende tilrettelæggelse af reglerne om proklama m.v., vil det imid-

lertid for det helt overvejende antal boers vedkommende være muligt hurtigt at fastslå rimeligt sikkert, om et bo er solvent eller insolvent. Udvalget foreslår derfor, at bestemmelsesretten i boets anliggender skal afhænge af, om boet er solvent eller insolvent. Endvidere foreslås det, at boets insolvens, der medfører, at en række af konkurslovens regler, herunder reglerne om konkursregulering og omstødelse, bliver anvendelige, skal fastslås af skifteretten ved kendelse. Efter udkastet bliver retsstillingen herefter i hovedpunkter følgende:

- er det straks ved boets udlevering, eller inden åbningsstatus efter udkastets § 49 er udarbejdet, klart, at boet er insolvent, anmoder bobestyreren straks skifteretten om at afsige kendelse derom, jf. udkastets § 40,
- i alle andre boer skal bobestyreren efter udkastets § 49 snarest efter proklamafristens udløb (8 uger) udarbejde en åbningsstatus, der blandt andet viser, om boet er solvent eller insolvent. Indtil bobestyrerens tilkendegivelse om solvens eller insolvens på grundlag af åbningsstatus foreligger, skal bobestyreren efter udkastets § 46, stk. 2, så vidt muligt afholde sig fra at foretage dispositioner, der vil kunne foregribe den senere behandling,
- er boet ifølge tilkendegivelsen insolvent, anmoder bobestyreren efter udkastets § 49, stk. 3, straks skifteretten om at afsige kendelse derom. Det samme gælder efter udkastets § 49, stk. 4, hvis boet senere måtte vise sig at være eller blive insolvent,
- når tilkendegivelse om solvens foreligger, tilkommer bestemmelsesretten boets arvinger, jf. udkastets § 50, stk. 2 - 4,
- når kendelse om insolvens er afsagt, tilkommer bestemmelsesretten boets kreditorer, jf. udkastets § 67, stk. 1,
- måtte boet efter afsigelse af insolvenskendelse undtagelsesvist senere vise sig at være eller blive solvent, overgår bestemmelsesretten efter udkastets § 69 fra det tidspunkt, hvor kreditorerne er dækket eller sikret dækning, til boets arvinger.

I de relativt få boer, hvor det, indtil realisationer er foretaget m.v., er uvist, om boet er solvent eller insolvent, kan boet bedst behandles efter solvensregler, idet bobestyreren i medfør af bestemmelsen i udkastets § 50, stk. 4, skal tilsidesætte arvingernes beslutninger, såfremt disse strider imod kreditorernes ret.

Udvalget finder herefter, at reglerne om, at arvingerne skal vedgå gælden for at opnå dispositionsret i boet, kan bortfalde.

Da kreditorerne i solvente boer vil opnå fuld dækning, også for krav på renter m.v., og da det vil kunne være uhensigtsmæssigt og efter omstændig-

hederne kunne tage styringen af boets behandling fra bobestyreren, at boets aktiver bliver bundet ved arrest eller udlæg eller bliver realiseret af kreditorerne efter reglerne om tvangsauktion, foreslås det ved udkastets § 48, at kreditorernes adgang til individualforfølgning skal bortfalde i solvente boer. Udvalget finder af følgende årsager dette for ubetænkeligt:

- efter udkastets § 51 skal bobestyreren fremme boets behandling uden unødigt ophold, herunder foretage prøvelse af fordringer og gennemføre realisationer,
- efter udkastets § 54 skal gældsforpligtelserne snarest muligt opfyldes,
- en kreditor, som finder, at bobestyreren ikke opfylder disse pligter, kan efter udkastets § 91 klage til skifteretten, hvorefter skifteretten kan meddele bobestyreren pålæg efter udkastets § 92, stk. 5, jf. § 51, stk. 2, om inden for en eventuel frist at betale en ubetalt gældspost,
- efterkommer bobestyreren ikke et pålæg, vil han blive afsat i medfør af udkastets § 38,

Regler om adgang til individualforfølgning for kreditorerne i solvente boer er herefter hverken ønskelige eller nødvendige.

Det er ved udkastet lagt til grund, at solvente boer succederer i afdødes retsstilling vedrørende overførlige retsforhold, jf. udkastets § 82 forudsætningsvist. De gældende regler om, at uforfaldne krav i almindelighed ikke forfalder på grund af dødsfaldet, forudsættes opretholdt.

Udvalget har ved udarbejdelsen af de øvrige regler om bobestyrerbehandling af solvente boer tilsigtet at skabe en effektiv skifteform, der vil kunne føre til en hurtig og sikker afvikling af boerne. Dette hovedsigte er særligt søgt varetaget ved følgende nydannelser:

- en autorisationsordning for ikke-testamentsudpegede bobestyrere, der holder kredsen af bobestyrere temmelig snæver, og derfor kan medvirke til, at bobestyrerne fra begyndelsen har de fornødne kvalifikationer, og gennem en stabil tilgang af boer kan videreudvikle deres kvalifikationer og skabe grundlag for ansættelse og uddannelse af et kyndigt personale samt for investeringer i kontorteknik med henblik på effektivisering af bobehandlingen,
- en begrænsning af kredsen af testamentsudpegede bobestyrere ved at skifteretten fra begyndelsen kan frasortere uegnede personer, og idet der stilles krav om, at de pågældende skal have sådanne kvalifikationer, at de kan tegne en ansvarsforsikring i et forsikringsselskab til dækning af boets tab på grund af fejl, samt ved at skifteretten får mulighed for at fratage den pågældende hvervet i tilfælde af uforsvarlig behandling,

- mulighed for omgående beskikkelse af skifteværge ved boets begyndelse for arvinger, der har behov derfor, idet beskikkelse skal foretages af skifteretten i stedet for med tab af ekspeditionstid af statsamtet,
- nedsættelse af proklamafristen fra 3 måneder til 8 uger,
- en betydelig styrkelse af bobestyrerens handlekraft ved udkastets § 50 om bostyret, der bl.a. giver bobestyreren beføjelse til at ændre arvingernes beslutninger, såfremt disse er åbenbart uhensigtsmæssige, men således, at der kan klages til skifteretten over bobestyrerens beslutninger,
- en afformalisering af bobehandlingen, især ved at skiftesamlinger efter udkastets § 52 normalt kun skal afholdes, når der er behov derfor, idet bobestyreren i stedet kan vælge den mest hensigtsmæssige måde at kommunikere med arvinger og kreditorer på, samt ved at indberetninger til skifteretten, jf. udkastets § 63, stk. 2, i almindelighed ikke skal finde sted i de første to år, i hvilke bobestyreren får tillagt hele ansvaret for bobehandlingen,
- en vis begrænsning af adgangen til a conto udlodninger, jf. udkastets § 61, og forskrift om, at a conto salær efter § 54, stk. 2, kun kan udbetales med skifterettens samtykke i særlige tilfælde, hvilke tiltag vil øge de impliceredes interesser i at få boet afsluttet,
- en almindelig frist på to år for afslutning af boets behandling, jf. nærmere udkastets § 65, jf. § 63, stk. 2, der kun skal kunne overskrides med skifterettens tilladelse, og
- en forenkling af reglerne om boets afslutning, og en begrænsning af **bore**visionen til det efter udvalgets opfattelse nødvendige, jf. udkastets § 75, stk. 3, med bemærkninger.

Med disse forslag forventes det, at ekspeditionstiden i bobestyrerboer kan blive nedsat væsentligt i forhold til de nuværende gennemsnitlige ekspeditionstider i offentlige skifteretsboer og eksekutorboer.

Udvalget har indgående overvejet, hvilke behandlingsregler, der bedst vil kunne finde anvendelse for insolvente boer, og har fundet, at de fleste af de foreslåede behandlingsregler for solvente boer i udkastets kapitel 15 også vil være de mest egnede i langt de fleste insolvente boer, idet behandlingen af disse normalt alene består i en stilfærdig afvikling ved realisation af aktiver med efterfølgende udlodning af provenuet efter konkursordenen. Hvor der undtagelsesvist foreligger et insolvent dødsbo med en større virksomhed, der er i drift, eller hvor andre særlige forhold taler derfor, foreslås det imidlertid ved udkastets § 67, stk. 2, at skifteretten efter anmodning fra en fordringshaver kan bestemme, at konkurslovens regler om udvidet **konkursbo**styre skal finde anvendelse.

Udkastets § 67, stk. 1, gør dernæst en række regler i konkursloven anvendelige ved behandlingen af insolvente boer, herunder reglerne om fristdag, om gensidigt bebyrdende kontrakter, om omstødelse, om konkursordenen, om afstemninger og om slutning og udlodning.

Behandlingen af insolvente boer skal derfor efter udkastet ske efter en kombination af regler navnlig fra udkastets **bobestyrer** kapitel og af regler fra konkursloven, jf. nærmere udkastets § 67 med bemærkninger.

Forskellige spørgsmål, der ikke er klart reguleret efter de gældende regler om dødsbobehandling, foreligger som tidligere berørt for insolvente boer i perioden fra dødsfaldet og indtil boet berigtiges til offentligt skifte, idet der i denne periode kan være behov for en konkursregulering, især hvor afdøde drev en virksomhed. Det kan således navnlig være nødvendigt at tage stilling til, om boet skal indtræde i gensidigt bebyrdende aftaler efter de generelle regler derom i konkurslovens §§ 53-60, efter de særlige regler om lejeforhold i konkurslovens § 62 og om arbejdsaftaler i konkurslovens § 63. Problemet vil imidlertid i praksis ofte være, at **man** ikke med sikkerhed kan vide, om boet er insolvent i den første periode efter dødsfaldet og derfor ikke med rette vil kunne anvende **konkurs** reguleringsregler, såfremt det senere viser sig, at boet er solvent.

Udvalget har afstået fra at foreslå, at der indføres et egentligt system om betalingsstandsning svarende til det i konkurslovens kap. 2 fastsatte. Man har herved lagt vægt på, at et sådant system dels ville virke alt for bureaukratisk og tungt i dødsboer og normalt tillige ineffektivt i den relativt korte periode fra dødsfaldet til berigtigelsen af boet og tillige måtte forudsætte, at skifteretten i det mindste fastslog, at der var tvivl om boets solvens. Endvidere har man lagt vægt på, at behovet for betalingsstandsningsregler er mindre i dødsboer, i hvilke der kun relativt **sjældent** findes en virksomhed i drift, også fordi adgangen til individualforfølgning fra kreditorernes side er afskåret fra dødsfaldet, jf. udkastets §§ 9-10, der opretholder den hidtidige tradition derfor.

Udvalget foreslår herefter ved udkastets § 12, at skifteretten om fornødent kan beskikke en autoriseret bobestyrer til midlertidigt at varetage boets anliggender, og ved udkastets § 68, at krav ifølge gensidigt bebyrdende aftaler for tiden mellem dødsfaldet og afsigelse af kendelse om insolvensbehandling stilles efter konkurslovens § 93, nr. 3, såfremt kravet er godkendt af en midlertidig bobestyrer, jf. § 68, nr. 4. Efter udkastets § 68, nr. 1-3, skal det tilsvarende også uden godkendelse af en midlertidig bobestyrer gælde i visse andre tilfælde, hvor en arbejdstager efter anmodning har udført arbejde for boet, hvor boet har benyttet fast ejendom lejet eller forpagtet af afdøde, og hvor boet har rådet således over en ydelse, for hvilken der skal svares veder-

lag, og som er overgivet efter dødsfaldet, at ydelsen ikke kan tilbageleveres i væsentligt uforandret stand.

Udvalget forventer, efter at disse forslag har været drøftet med repræsentanter fra konkurslovsudvalget, at forslagene på en praktisk enkel måde i tilstrækkelig grad gør konkursreguleringsreglerne anvendelige i insolvente dødsboer, indtil der i dødsboet afsiges insolvenskendelse, der gør hele konkurslovens system derom anvendeligt.

Det tilføjes, at en midlertidig bobestyrer i boer, der ikke er insolvente, allerede inden boets berigtigelse vil kunne anvende reglen i udkastets § 82 om opsigelse af vedvarende kontraktsforhold med sædvanligt eller rimeligt varsel.

Til § 33

Bestemmelsen, der bl.a. skal ses i sammenhæng med udkastets § 25 om betingelserne for udlevering af et bo til privat skifte, angiver de tilfælde, hvor et bo skal behandles ved bobestyrer. Afgørelsen derom, der træffes af skifteretten, er judiciel.

Efter udkastets § 25, stk. 1, nr. 1, er det - som efter gældende ret - en betingelse for privat skifte, at alle boets arvinger ønsker at skifte privat. I overensstemmelse hermed bestemmer udkastets § 33, nr. 1, at boet skal behandles ved bobestyrer, såfremt en arving anmoder derom. Retten til at stille krav derom tilkommer også enhver arving efter boets udlevering til privat skifte, jf. udkastets § 30, nr. 1. Disse forslag svarer til gældende ret. Ved privat skifte får arvingerne i forening rådighed over boets aktiver og må derfor være enige, for at skiftet kan afvikles. Selvom enkelte tvistspørgsmål i medfør af udkastets § 84 - som efter gældende ret - vil kunne indbringes til afgørelse ved skifteretten, må en mere grundlæggende uenighed mellem arvingerne eller mangel på tillid hos en eller nogle af disse føre til, at boet efter begæring skal skiftes af en professionel bobehandler. Udvalget finder ikke, at det kan tillægges betydning, at en enkelt arving under et privat skifte som hidtil til en vis grad vil kunne udøve pression mod medarvingerne ved at true med at indgive anmodning om bobestyrerbehandling. En sådan trussel vil have mindre effekt, end tilfældet er efter de gældende regler, dels fordi der efter udkastet fremover ikke skal svares skifteafgift i bobestyrerbehandlede boer, dels fordi bobestyrerbehandlingen er gjort mere smidig og effektiv i forhold til den hidtidige offentlige skiftebehandling.

Efter bestemmelsens nr. 2, skal boet tages under bobestyrerbehandling, såfremt det må antages at være insolvent. Om det insolvensbegreb, der finder anvendelse, henvises til bemærkningerne til udkastets §§25, nr. 2, og 66.

Skifterettens afgørelse af, om et bo må antages at være solvent eller insolvent, må nødvendigvis i visse tilfælde bero på et skøn. Er boets væsentligste aktiv f.eks. en fast ejendom, vil det således kunne være afgørende for boets solvens, om ejendommen kan afhændes hurtigt, og til hvilken pris den kan sælges. Er der usikkerhed om, hvorvidt et bo er solvent, bør boet ikke udleveres til privat skifte, medmindre arvingerne stiller fuld og betryggende sikkerhed for betaling af boets mulige negative saldo.

Viser det sig senere, at et bo, der fra begyndelsen ikke kunne antages at være solvent, med sikkerhed er solvent, vil arvingerne, såfremt betingelserne for privat skifte i øvrigt er opfyldt, efterfølgende kunne få boet udleveret til privat skifte, jf. udkastets § 62.

I følge bestemmelsens *nr. 3* skal et bo behandles ved bobestyrer, såfremt alle arvingerne enten er repræsenteret ved værge eller skifteværge, eller er under konkurs, eller er ude af stand til at opfylde deres forpligtelser, efterhånden som de forfalder. Tidsmæssigt vil det være afgørende, om dom til umyndiggørelse, beslutning om beskikkelse af skifteværge, eller konkursdekret er afsagt på det tidspunkt, hvor boet skal udleveres. Ophører betingelserne i udkastets § 25, nr. 3, efterfølgende, kan boet tages under behandling ved bobestyrer efter udkastets § 30, stk. 1.

Bobestyrerbehandling skal efter bestemmelsens *nr. 4* endvidere finde sted, hvor afdøde i **testamente** har truffet bestemmelse herom. Udvalget foreslår den hidtidige praksis, hvorefter eksekutorindsættelser kan være enten ubetingede eller betingede, opretholdt. Er en indsættelse ubetinget, skal boet behandles ved bobestyrer og kan ikke uden skifterettens tilladelse efter udkastets § 35, stk. 1, nr. 4, behandles privat. Er en indsættelse betinget, og er det, udover at betingelserne for privat skifte skal være opfyldt, foreskrevet som en yderligere betingelse for privat skifte, at den indsatte bobestyrer skal godkende, at boet skiftes privat, og godkender den indsatte bobestyrer ikke, at boet skiftes privat, skal boet skiftes ved bobestyrer. Er den indsatte bobestyrer forhindret i at udtale sig, afgør skifteretten efter et skøn over de samlede omstændigheder, om boet kan skiftes privat. Er boet med den indsatte bobestyrers godkendelse udleveret til privat skifte, medfører bobestyrerens efterfølgende frafald af godkendelsen ikke, at boet skal overgå til bobestyrerbehandling. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til udkastets § 35.

Bestemmelsens *nr. 5* angår såvel tilfælde, hvor der ikke findes legale eller testamentariske arvinger i boet, som tilfælde, hvor det efter det for skifteretten oplyste er usikkert, hvem der er arvinger.

Findes der ingen arvinger, tilfalder arven statskassen, jf. arvelovens § 71. Ifølge Justitsministeriets cirkulære nr. 140 af 18. juli 1990 skal sådanne boer behandles som offentlige gældsfrågældelsesboer. Udvalget har midlertid fundet det ønskeligt, at det af selve lovteksten fremgår, at sådanne boer for

fremtiden skal behandles ved bobestyrer. Er det uafklaret, hvem der er arvinger, skal bobestyreren ved at gå frem efter reglerne i udkastets § 45 drage omsorg for, at arveforholdene afklares.

Bestemmelsens *nr. 6* vedrører tilfælde, hvor skifteretten, efter at et bo er udleveret til anden behandling, i medfør af udkastets §§ 23,30,72, **stk. 3**, eller udkastet til arvelovens § 16, stk. 2, træffer bestemmelse om, at boet skal overgå til bobestyrerbehandling. Der henvises til bemærkningerne til de pågældende bestemmelser i udkastet.

Fremkommer der ikke inden rimelig tid efter dødsfaldet en anmodning om boets udlevering til privat skifte eller til boudlæg, eller i tilfælde, hvor der efterlades en efterlevende ægtefælle, heller ikke en anmodning om udlevering af boet til uskiftet bo eller til udlæg efter 150.000 kr.'s reglen m.v., eller kan sådanne anmodninger ikke tages til følge, skal skifteretten efter bestemmelsens *nr. 7* udlevere boet til behandling ved bobestyrer.

Udvalget har overvejet at fastsætte en bestemt frist for boernes berigtigelse, men har afstået derfra, fordi de praktiske tilfælde er meget forskellige.

Er alternativet til bobestyrerbehandling en berigtigelse til privat skifte, må denne ske så betids, at boet kan færdigbehandles inden for fristerne derfor, jf. udkastets §§ 31-32. Den gældende praksis, hvorefter boer undertiden tillades berigtiget til privat skifte op til 10-11 måneder efter dødsfaldet, bør indskrænkes betydeligt, således at et bo normalt bør være berigtiget til privat skifte senest 6 måneder efter dødsfaldet. Ulempen for arvingerne ved en påtvungen bobestyrerbehandling er mindsket i forhold til ulemperne ved en offentlig behandling efter de nugældende regler.

Er alternativet til bobestyrerbehandling en berigtigelse til uskiftet bo, som udlæg til ægtefællen efter 150.000 kr.'s-reglen m.v. eller som boudlæg, må det bero på en samlet vurdering af forholdene, hvor lang udsættelse der bør gives. Udsættelser ud over 6 måneder efter dødsfaldet bør efter udvalgets opfattelse i almindelighed ikke gives.

Til § 34

Skal boet efter udkastets § 33 behandles ved bobestyrer, og har afdøde ikke i testamente truffet bestemmelse om, hvem der som bobestyrer skal behandle boet, udleverer skifteretten efter bestemmelsens *stk. 1* boet til behandling ved en autoriseret bobestyrer. Om den foreslåede autorisationsordning for bobestyrere og om baggrunden for denne henvises til afsnit II.7 og til udkastets § 11 med bemærkninger.

Skifteretten kan efter bestemmelsens *stk. 1* i princippet udlevere boet til behandling ved en hvilken som helst autoriseret bobestyrer.

Efter udvalgets opfattelse bør det fastsættes ved en bekendtgørelse om bobestyreres virksomhed, at en bobestyrer, der er autoriseret i en bestemt retskreds, har pligt til at modtage og behandle boer, som af skifteretten i denne retskreds henvises til behandling ved den pågældende. Skifteretten bør imidlertid i særlige tilfælde også kunne beslutte, at et bo skal udleveres til behandling ved en bobestyrer, som er autoriseret i en anden retskreds. Noget sådant kan navnlig komme på tale, hvor arvingerne efter en forespørgsel i medfør af bestemmelsens stk. 2 ønsker en bestemt bobestyrer udpeget, eller hvor afdøde efterlader sig en igangværende virksomhed, der er beliggende i en retskreds i en anden landsdel, og det findes hensigtsmæssigt at vælge en bobestyrer, der er autoriseret i den pågældende retskreds.

Bestemmelsens *stk. 2* tillægger arvingerne mulighed for at øve indflydelse på valget af autoriseret bobestyrer.

Fremsætter arvingerne inden boets berigtigelse i enighed anmodning om, at en bestemt autoriseret bobestyrer bliver udpeget, bør skifteretten normalt udpege denne, såfremt den pågældende er autoriseret i retskredsen. Er den ønskede bobestyrer autoriseret i en anden retskreds, bør udpegelsen udover den ønskede bobestyrers samtykke i almindelighed enten forudsætte, at bobestyreren har en særlig tilknytning til boet, herunder arvingerne, eller at boet har en særlig tilknytning til den retskreds, i hvilken bobestyreren er autoriseret.

Er arvingerne uenige om, hvem de ønsker til som autoriseret bobestyrer at behandle boet, bør skifteretten ved afgørelsen være særlig opmærksom på risikoen for interessekonflikter, idet den bobestyrer, der udpeges, så vidt muligt bør kunne nyde tillid hos alle arvingerne, jf. herved tillige inhabilitetsreglerne i udkastets § 110 med bemærkninger.

Udvalget har afstået fra at fremsætte forslag om, at der efter arvingernes ønske skal kunne udpeges en bobestyrer, der ikke er autoriseret, idet hensynet til at opretholde det højest mulige kvalitetsniveau for de bobestyrere, som kommer til at behandle boerne, bør gå forud for arvingernes ønsker. Dertil kommer, at arvingerne som hovedregel kan vælge at skifte privat, og i så fald selv kan træffe bestemmelse om valg af eventuel bistand.

Efter nugældende praksis har en efterlevende ægtefælle, der begærer et uskiftet bo skiftet, samme ret til at udpege eksekutor til skiftet af det uskiftede bo, som en arvelader efter udkastets § 35 har til at udpege bobestyrer.

Udvalget forudsætter, at denne praksis opretholdes, jf. forudsætningsvist udkastets § 35, stk. 1, nr. 6.

For at undgå unødige forsinkelser foreslås det, at skifteretten fra det øjeblik, hvor det konstateres, at boet skal udleveres til bobestyrerbehandling, ikke skal kunne meddele arvingerne en særlig frist til at fremsætte ønske om

VII.

---

valg af bobestyrer. Man har derfor undladt at indsætte en fristbestemmelse i stk. 2.

Efter bestemmelsens *stk. 3* kan skifteretten, hvor boets forhold taler derfor, bestemme, at boet skal behandles af flere bobestyrere, hvoraf mindst en skal være autoriseret.

Efterlader afdøde sig f. eks. en større igangværende virksomhed, vil det efter omstændighederne kunne være hensigtsmæssigt, at en forretningskyndig person med kendskab til virksomhedens forhold får en mere selvstændig stilling som bobestyrer, i stedet for med skifterettens samtykke at blive ansat af bobestyreren som forretningskyndig medhjælp, jf. udkastets § 47, stk. 1.

Ønsker arvingerne efter boets udlevering til behandling ved bobestyrer, at en anden bobestyrer end den oprindeligt udpegede skal behandle boet, kan skifteretten efter bestemmelsens *stk. 4*, såfremt væsentlige hensyn taler derfor, udpege en ny bobestyrer efter reglerne i stk. 1-3.

Det forudsættes, at bestemmelsen især skal bringes i anvendelse, hvor der er opstået så alvorlig uenighed mellem bobestyreren og arvingerne, at der er nærliggende risiko for, at en forsvarlig behandling af boet ikke vil kunne gennemføres. Skifteretten bør dog være tilbageholdende med at anvende bestemmelsen, fordi en overførsel af bobehandlingen fra en bobestyrer til en anden oftest vil medføre dobbeltarbejde, forsinkelser og fordyrelsen. Er uenigheden mellem arvingerne og bobestyreren alene begrundet i kværulanteri fra en eller nogle arvingers side, bør bestemmelsen ikke bringes i anvendelse. Udvalget forudsætter, at skifteretten forelægger arvingernes indsigelser mod bobestyrerens fortsatte behandling af boet for bobestyreren og giver denne lejlighed til at udtale sig, forinden der træffes afgørelse. Ved afgørelsen vil der udover konstaterede fejl og forsinkelser ved bobehandlingen særligt kunne tages hensyn til, om der foreligger interessekonflikter, om arvingerne er enige om at ønske en anden bobestyrer samt til, hvor langt bobehandlingen er fremskredet.

Den bobestyrer, der er blevet udpeget til at behandle boet, vil inden boets afslutning kunne blive forhindret i at fortsætte behandlingen, f.eks. på grund af inhabilitet, sygdom eller død, ligesom det vil kunne forekomme, at bobestyreren ikke længere opfylder betingelserne for at kunne virke som bobestyrer. Efter bestemmelsens *stk. 5* udpeger skifteretten i sådanne tilfælde en ny bobestyrer efter reglerne i stk. 1-3.

Til § 35

Som omtalt i afsnit II.7 og i bemærkningerne til udkastets § 11 foreslås det hidtidige eksekutorbehandlingssystem afløst af udkastets nye regler om bobestyrerbehandling også således, at indsættelser i allerede oprettede testamenter af én eller flere personer til at behandle et bo som eksekutor i medfør af udkastets § 113 anses som indeholdende bestemmelse om, at den eller de pågældende skal behandle boet som bobestyrer.

Ved udkastets § 11, stk. 3, foreslås det, at **justitsministeren** i en bekendtgørelse om bobestyreres virksomhed fastsætter bestemmelser om de almindelige betingelser, som udover de i udkastets § 11, stk. 2, angivne skal **være** opfyldt for, at en ved testamente indsat bobestyrer kan virke som bobestyrer, og udvalget har tilkendegivet sine holdninger til det nærmere indhold af sådanne betingelser i bemærkningerne til udkastets § 11, stk. 3.

I udkastets § 35 opregnes de yderligere betingelser, som bortset fra reglerne i udkastets § 36 skal være opfyldt for, at skifteretten i den enkelte sag kan udlevere boet til behandling ved en testamentarisk indsat bobestyrer, herunder at den pågældende ikke må anses for uegnet til at behandle det foreliggende bo.

Efter bestemmelsens *stk. 1*, første led, er det en grundlæggende betingelse, at afdøde ved testamente har truffet bestemmelse om, hvem der som bobestyrer skal behandle boet. Kravet om, at ønsket skal fremgå af et testamente, skal forstås i overensstemmelse med de almindelige regler om, hvornår et testamente er gyldigt. Er testamentet ikke oprettet notarielt skal det godtgøres, at testamentet er gyldigt oprettet, jf. arvelovens § 57, stk. 1, eller at der ikke vil blive rejst indsigelse mod testamentets gyldighed af nogen af dem, som vil arve, hvis testamentet erklæres ugyldigt, jf. arvelovens § 55.

Efter udkastet forlanges det som noget nyt, at det af testamentet skal fremgå, hvilken person der som bobestyrer skal behandle boet. Den hidtidige praksis, hvorefter arvingerne såvel i tilfælde, hvor en eksekutorindsættelse ikke kan effektueres, som i tilfælde, hvor boet af andre grunde skal skiftes offentligt, i visse tilfælde kan få tilladelse til at vælge en eksekutor, foreslås begrænset i overensstemmelse med reglen i udkastets § 34, stk. 2, hvorefter arvingerne kan pege på en autoriseret bobestyrer, som derefter normalt vil blive udpeget af skifteretten. Ved forslaget herom tilsigtes det at opnå, at en professionelt praktiserende bobehandler kommer til at forestå skiftet i alle andre tilfælde, end hvor afdøde har udpeget en bestemt person, som må antages at være valgt ud fra individuelle ønsker fra testator hvilende på tillid og forhåndskendskab, herunder til testators særlige ønsker. Bobestyrerindsættelser må derfor fremover ske ved navns nævnelse og om fornødent med flere, eventuelt subsidiaire indsættelser. Indsættelse af en person, som ikke er

identificeret ved navns nævnelse, f.eks. en partner i et bestemt advokatfirma, skal herefter tilsidesættes. Udvalget finder dog, at testator eventuelt vil kunne indsætte flere navngivne personer, som arvingerne tillægges ret til at vælge imellem. I så fald må arvingerne meddele skifteretten, hvem af de mulige emner de ønsker. Er arvingerne uenige, afgøres spørgsmålet af skifteretten. Er to eller flere personer indsat til sammen at være bobestyrere, men en eller nogle af disse forhindret, kan skifteretten udlevere boet til den eller de tilbageblevne eller gå frem efter bestemmelsen i stk. 2.

Udvalget forudsætter som nævnt, at den hidtil gældende praksis, hvorefter en efterlevende ægtefælle kan udpege en bobestyrer til at skifte ægtefælles fællesbo, opretholdes, jf. forudsætningerne derom i bestemmelsens stk. 1, nr. 6.

Efter bestemmelsens *stk. 1, nr. 1*, skal skifteretten tilsidesætte en bobestyrerindsættelse, såfremt den indsatte bobestyrer ikke opfylder de almindelige betingelser for at virke som bobestyrer, jf. derom udkastets § 11, stk. 2, med bemærkninger.

Skifteretten skal efter bestemmelsens *stk. 1, nr. 2*, endvidere tilsidesætte en bobestyrerindsættelse, såfremt det må anses for uforsvarligt, at boet behandles af den pågældende. Denne bestemmelse må bl.a. ses i tilknytning til udkastets § 36, stk. 2, hvorefter en ikke autoriseret bobestyrer inden boets udlevering skal tegne en ansvarsforsikring til dækning af tab på grund af fejl ved bobehandlingen.

Er den indsatte i virksomhed som advokat, vil betingelserne normalt uden videre være opfyldt, såfremt den pågældende ikke er opført på en i henhold til bekendtgørelsen om bobestyreres virksomhed oprettet fortegnelse over advokater og andre, som er fundet uegnede til at virke som bobestyrere.

Er den indsatte ikke advokat, kan den pågældende i almindelighed kun tegne den krævede ansvarsforsikring, såfremt den pågældendes kvalifikationer er særlig gode. Skifteretten kan imidlertid derudover tilsidesætte indsættelsen af den pågældende i tilfælde, hvor vedkommende har udvist et forhold, der for en advokat ville have ført til optagelse på den for advokater nævnte fortegnelse over uegnede eller i tilfælde, hvor det er klart, at den pågældende ikke vil kunne magte bobehandlingen.

Ifølge bestemmelsens *stk. 1, nr. 3*, kan udlevering til den indsatte ikke ske, såfremt den indsatte bobestyrer er forhindret i eller ikke ønsker at påtage sig hvervet. Det første vil navnlig kunne være tilfældet, hvor den pågældende er inhabil, umyndiggjort m.v., eller har pådraget sig sygdom, som gør den pågældende uegnet til at forestå boets behandling. En indsat bobestyrer har ingen forpligtelse til at behandle boet, og frasigelsen af hvervet behøver ingen begrundelse. Den indsatte bobestyrer kan ikke stille betingelser om boets behandling for at frasige sig hvervet.

Udlevering af et bo kan efter bestemmelsens *stk. 1, nr. 4*, endvidere ikke finde sted, såfremt alle arvinger fremsætter anmodning om boets udlevering til privat skifte, og der efter boets karakter ikke er rimelig grund til at opretholde afdødes bestemmelse, og der heller ikke i øvrigt er grundlag for at tillægge afdødes ønsker væsentlig betydning. Udvalget har med denne bestemmelse ønsket at lovfæste nyere skifteretspraksis, hvorefter et bo trods en ubetinget testamentarisk bestemmelse om eksekutorbehandling under visse betingelser alligevel er blevet udleveret til privat skifte. Bestemmelsen tænkes særlig anvendt, hvor testamentet er oprettet for mange år siden, og de omstændigheder, som gav anledning til indsættelsen af bobestyrer (eksekutor), ikke længere foreligger. Boets formue kan være blevet væsentligt forøket og/eller formindsket og består måske nu alene i pengemidler. En erhvervsvirksomhed, der var i drift, er i mellemtiden blevet afviklet. Der foreligger heller ikke bestemmelser om etablering af fonde, rentenydelse, båndlæggelse eller lignende.

Ønsker en testator at sikre sig imod, at en bobestyrerindsættelse i strid med hans eller hendes ønsker bliver tilsidesat, kan de grunde, hvorpå ønsket om bobestyrerbehandlingen støttes, med fordel angives i testamentet. Befrygter testator f.eks., at arvingerne ikke vil kunne enes om delingen af et indbo af en vis størrelse og værdi, og at en uenighed derom vil kunne sætte varige spor, og har testator derfor, som det i testamentskonciperingspraksis i stigende grad er tilfældet, ved testamente delegeret beføjelsen til at dele indboet til den indsatte eksekutor/bobestyrer eventuelt i overensstemmelse med formløse fortegnelser, der er indleveret og underskrevet på den indsattes kontor, bør tilsidesættelse af indsættelsen i almindelighed ikke ske.

Efter bestemmelsen i *stk. 1, nr. 5*, kan tilsidesættelse af en bobestyrerindsættelse endelig finde sted, såfremt arvingerne straks eller senere fremsætter anmodning om, at boet behandles af en anden bobestyrer, der er autoriseret, og afgørende grunde taler imod, at den i afdødes testamente indsatte bobestyrer behandler boet. Bestemmelsen forudsættes kun anvendt i mere ekstreme tilfælde, hvor det skønnes, at der mellem bobestyreren og arvingerne er opstået en så alvorlig mangel på tillid, der ikke alene skyldes arvingernes forhold, at en forsvarlig gennemførelse af bobehandlingen ikke vil være mulig.

Efter nugældende praksis kan en efterlevende ægtefælle ikke ophæve en bestemmelse i ægtefællernes fællestestamente om, at fællesboet skal behandles ved bobestyrer, men ægtefællen kan uden nogen dertil sigtende delegationsbestemmelse i testamentet bestemme, at boet skal behandles af en anden bobestyrer, end den, der er indsat i fællestestet.

Udvalget kan tiltræde denne praksis og foreslår, at den præciseres ved bestemmelsens *nr. 6*.

Lige med ægtefællernes fællesbo stilles efter bestemmelsen ægtefællernes hidtidige skilsmisssæreje, der ved den førstafdødes død er blevet fælleseje.

Den efterlevende kan ændre indsættelsen i den førstafdøde ægtefælles testamente eller i ægtefællernes fællestestamente ved en ny testamentarisk bestemmelse med henblik på skifte efter den længstlevendes død, eller ved en tilkendegivelse til skifteretten, når skiftet skal finde sted i den efterlevendes live, hvad enten dette sker straks ved den førstafdødes død, jf. udkastets §§ 70 og 72, stk. 3, eller senere ved et skifte af uskiftet bo, jf. udkastets § 74, stk. 1 og 3.

Bestemmelsen finder ikke anvendelse på indsættelser vedrørende førstafdødes fuldstændige særeje, eller hvor den efterlevende har givet afkald på at ændre en indsættelse, og forudsætningerne for dette afkald ikke er bristede.

I tilfælde, hvor det findes udelukket at lade en indsat bobestyrer behandle boet alene, f. eks. fordi den pågældende ikke er i stand til at tegne en ansvarsforsikring, men hvor den pågældendes indsats må ventes at kunne blive af værdi for bobehandlingen, kan skifteretten efter bestemmelsens *stk. 2* gå den mellemvej at træffe bestemmelse om, at boet kun kan behandles af den indsatte bobestyrer i forening med en autoriseret bobestyrer.

Efter bestemmelsens *stk. 3* træffer skifteretten i tilfælde, hvor indsættelsen af en bobestyrer ikke kan tages til følge, bestemmelse om, hvem der i givet fald som bobestyrer skal behandle boet. Findes en subsidiært indsat, skal det undersøges, om den pågældende kan udpeges. Er den tilsidesatte bobestyrerindsættelse i øvrigt ubetinget, må boet efter reglerne i udkastets § 34 overgå til behandling ved en autoriseret bobestyrer, jf. dog § 35, stk. 1, nr. 4. Er bobestyrerindsættelsen gjort betinget af, at privat skifte er udelukket, og foreligger betingelserne for privat skifte, kan boet udleveres til privat skifte. Fremgår det af testamentet, at udlevering til privat skifte i givet fald kun kan ske med den indsatte bobestyrers samtykke, afgør skifteretten efter et skøn over de samlede omstændigheder, om en anmodning fra arvingerne om boets udlevering til privat skifte kan tages til følge.

Forinden skifteretten i medfør af *stk. 1, nr. 1 - 5*, tilsidesætter indsættelsen af en bobestyrer i et testamente, forudsættes det, at skifteretten, hvor det er muligt, giver den pågældende lejlighed til at udtale sig. Det skal herved også sikres, at eventuelle instrukser, der ikke fremgår af testamentet, kan komme frem.

Til § 36

Bestemmelsen i *stk. 1, 1. pkt.*, om, at bobestyreren inden boets udlevering ved tegning af sædvanlig kautionsforsikring eller på anden lignende måde skal sikre boet mod tab, svarer til gældende ret vedrørende eksekutorbe-

handling, men indeholder den skærpelse, at sikkerheden skal stilles forud for boets udlevering og ikke først 2 måneder senere. Den i praksis almindeligt anvendte måde at opfylde kravet på, er at tegne en kaufionsforsikring, hvis størrelse har sammenhæng med værdien af boets aktiver. Det forudsættes, som omtalt i bemærkningerne til udkastets § 11, at der ved en bekendtgørelse om bobestyreres virksomhed træffes særlige bestemmelser for autoriserede bobestyrere om generelle forsikringsforhold, hvis dækningsgrad afpasses efter indholdet af eventuelle faste økonomiadministrationsordninger med pengeinstitutter vedrørende boets aktiver. Sikkerheden kan stilles foreløbigt, jf. stk. 3 og § 49, stk. 2, hvorefter bobestyreren senere skal indsende en fortegnelse over boets aktiver og passiver til skifteretten, der derefter kan træffe bestemmelse om forøgelse af sikkerheden.

Bestemmelsens *stk. 1, 2. pkt.*, er i overensstemmelse med fast testamentskonciperingspraksis, idet præmien til kaufionsforsikringen kan afholdes som boudgift, såfremt dette er bestemt i testamentet. I andre tilfælde kan det samme efter praksis ske med arvingernes godkendelse. Da udgiften skal afholdes som et nødvendigt led i bobehandling efter denne skifteform, finder udvalget, at udgiften altid skal afholdes som boudgift, idet udgiften ellers måtte tillades afholdt som et tillæg til bobestyrerens salær.

Efter bestemmelsens *stk. 2* foreskrives det som noget nyt, at en bobestyrer, der ikke i forvejen har tegnet en sædvanlig ansvarsforsikring, der dækker tab på grund af fejl ved bobehandlingen, inden boets udlevering skal tegne en sådan forsikring, hvis størrelse, det vil sige dækningsgrad, skal godkendes af skifteretten. Efter udvalgets opfattelse skal det være en ufravigelig betingelse, at en bobestyrer, der har tegningsret, straks fra boets udlevering skal være dækket af en sædvanlig juridisk professionsforsikring, der dækker ansvar for tab på grund af fejl ved bobehandlingen. Kan en indsat bobestyrer ikke tegne en sådan forsikring, må indsættelsen af den pågældende i givet fald tilsidesættes. Det forudsættes, at der i en bekendtgørelse om bobestyreres virksomhed optages bestemmelser, som åbner mulighed for tegning af forsikringer, der kombinerer dækning for ansvar på grund af fejl med dækning for tab ved, at boets aktiver uberettiget tilegnes af andre.

Bestemmelsens *stk. 3* om, at skifteretten til enhver tid kan stille krav om ændring af forsikringsdækningen m.v. efter *stk. 1* og *2*, forudsættes anvendt, hvis boets aktivmasse efterfølgende forøges væsentligt. Det forudsættes, at der i bekendtgørelsen om bobestyreres virksomhed, optages en bestemmelse om, at bobestyreren har pligt til at afgive indberetninger om forøgelse af aktivmassen.

Til § 37

Tages et bo i medfør af udkastets § 66, stk. 1, under insolvensbehandling, træffer skifteretten efter udkastets § 37 bestemmelse om, hvem der som bobestyrer skal behandle boet. Insolvensbehandling bevirker således, at de regler om udpegning af bobestyrer, der er fastsat ved udkastets §§ 34-35, ikke skal finde anvendelse.

Testamentariske bobestyrerindsættelser foretages med henblik på bobehandling i arvingernes interesse. Behandling af insolvente boer kræver dernæst juridisk kyndighed i konkursret. Hvor det allerede ved udleveringen af et bo er afklaret, at boet skal behandles efter insolvensregler, jf. udkastets § 40, bør skifteretten være frit stillet og navnlig kunne udpege en autoriseret bobestyrer eller en advokat, der er kyndig i konkursbehandling. Træffer skifteretten i medfør af udkastets § 67, stk. 2, bestemmelse om, at **konkurslovens** regler om bostyre skal være anvendelige, udpeges bobehandleren efter disse regler.

Er boets behandling allerede påbegyndt ved en eller flere udpegede bobestyrere, inden kendelse om insolvens afsiges, og er den eller den ene af de udpegede bobestyrere autoriseret, bør skifteretten normalt lade behandlingen fortsætte ved den eller de udpegede, medmindre skifteretten tillige har truffet bestemmelse efter udkastets § 67, stk. 2. Er den eller de tidligere udpegede bobestyrer eller mindst én af disse ikke autoriseret, må det som forudsætning for en fortsættelse af bobehandlingen ved den eller dem kræves, at bobestyreren eller mindst én af disse er i virksomhed som advokat. I øvrigt overlader udkastet bestemmelsesretten til skifterettens skønsmæssige afgørelse.

Til § 38

Bestemmelsen i udkastets § 38, hvorefter skifteretten afsætter en bobestyrer, der ikke behandler boet forsvarligt, er ny, men svarer til den tilsvarende regel om afsættelse af kurator i konkurslovens § 113, stk. 3.

Bestemmelsen må ses som en del af et samlet system, hvorefter bobestyreren mere selvstændigt bliver ansvarlig for boets afvikling, men således at arvingerne kan indgive klager over bobehandlingen til skifteretten, jf. udkastets kap. 26. Skifteretten kan derefter meddele bobestyreren pålæg om inden for en eventuelt fastsat frist at foretage, hvad der findes fornødent. Efterkommer bobestyreren ikke et endeligt pålæg fra skifteretten, afsætter skifteretten bobestyreren.

Efter udkastets § 63, stk. 2, skal en bobestyrer, der ikke kan opgøre boet

med en skæringsdag, der senest er 2 årsdagen fra dødsfaldet, inden 2 årsdagen give skifteretten meddelelse herom med en nærmere redegørelse for baggrunden og en anmodning om udskydelse af skæringsdagen. Skifteretten kan derefter bestemme, at skæringsdatoen udskydes, og at der om fornødent løbende skal indgives redegørelser om boets forhold. Søges den påbudte dispensation ikke rettidigt, eller finder skifteretten ikke, at bobestyrerens redegørelser efter stk. 2, 2. pkt., overhovedet giver grundlag for udskydelse af skæringsdagen, afsætter skifteretten bobestyreren. Er en forsinkelse undskyldelig, kan skifteretten i stedet for straks at skride til afsættelse meddele bestyreren pålæg om, hvad der inden for bestemte frister skal foretages, jf. § 51, stk. 2, og først afsætte bestyreren, hvis denne derefter sidder et pålæg overhørigt.

Afsættelse af en bobestyrer bør før eller efter meddelt pålæg i øvrigt navnlig ske, hvor denne ikke rettidigt indgiver de påbudte opgørelser eller andre indberetninger eller meddelelser til myndighederne, eller hvor bobestyreren ikke besvarer henvendelser fra skifteretten.

Bestemmelsen om, at skifteretten afsætter en bobestyrer, der ikke rettidigt stiller fornøden sikkerhed, svarer til de gældende regler om, at et eksekutorbo overgår til offentlig behandling ved skifteretten, såfremt rettidig sikkerhedsstillelse ikke finder sted. Reglen finder tillige anvendelse, hvor en bobestyrer ikke efterkommer skifterettens pålæg om at øge dækningsgraden for en ansvarsforsikring, jf. udkastets § 36, stk. 3.

Afsættelse af en bobestyrer sker ved kendelse, der kan indbringes for højere ret ved kære, jf. udkastets § 100, stk. 1.

Til § 39

Udvalget foreslår, at de hidtidige, historisk betingede regler om, at en eksekutor gennem skifteretten skal ansøge statsamtet om udstedelse af kongelig bevilling til at behandle boet, bortfalder. I stedet foreslås det, at skifterettens judicielle beslutning om, at boet udleveres til behandling ved én eller flere bobestyrere, gennemføres ved udstedelse af en attest derom fra skifteretten.

Udkastets § 39, 1. pkt. bestemmer derfor, at skifteretten i alle tilfælde straks udsteder skifteretsattest om, at boet er udleveret til behandling ved den eller de pågældende bobestyrere. Skifteretsattesten giver bobestyreren legitimation til at tegne boet og repræsentere dette i retssager, jf. udkastets § 46, stk. 1. Skifteretsattesten skal straks kunne anvendes af bobestyreren som legitimation i forbindelse med sikring af boets aktiver, jf. bemærkningerne til udkastets § 41, og er nødvendig ved tinglysningsmæssige ekspeditioner m.v. Hvor boets forhold gør det nødvendigt, skal skifteretten straks

eller senere uden gebyr udstede det fornødne antal originale eksemplarer af skifteretsattesten.

Har kun én eller nogle af bobestyrerne tegningsret, jf. udkastets § 46, stk. 1,2. pkt., skal dette efter bestemmelsen i § 39, 2. pkt., angives i skifteretsattesten.

Til § 40

I tilfælde, hvor det efter de foreliggende oplysninger allerede inden udarbejdelse af åbningsstatus efter udkastets § 49 er eller bliver klart, at boet er insolvent, anmoder bobestyreren efter udkastets § 40 straks skifteretten om at afsige kendelse derom. Anmodning om afsigelse af insolvenskendelse kan, hvor forholdene taler derfor, fremsættes før boets udlevering, idet en midlertidig bobestyrer efter udkastets § 12, stk. 1, kan beskikkes med den opgave at tilvejebringe dokumentation for boets insolvens. Udvalget anser det for ønskeligt, at boets insolvens i klare tilfælde bliver fastslået hurtigt, således at insolvensreglerne straks gøres anvendelige, og valget af bobehandler så vidt muligt kan blive endeligt.

Til § 41

Efter bestemmelsens *stk. 1* skal bobestyreren straks efter boets udlevering i fornødent omfang tage boets aktiver i forvaring eller sikre disse mod uberettigede dispositioner, herunder ved tinglysning af meddelelse om bobestyrerbehandling på boets faste ejendomme m.v.

Bevaringstagelse af kontanter og værdipapirer kan ske ved, at bobestyreren etablerer en forvaltningsordning med et pengeinstitut, der modtager ikke i forvejen forvaltede midler og i henhold til fuldmagt fra bobestyreren opser og hjemtager midler på konti i andre pengeinstitutter m.v. Registrerede fondsaktiver skal via pengeinstituttet omregistreres i boets navn. Andre værdipapirer bør henlægges i åbent depot i pengeinstituttet. Meddelelse om bobestyrerbehandlingen bør i fornødent omfang gives til boets debitorer, og postforsendelser kan omadresseres, jf. postlovens § 24. Bobestyreren skal omgående fremsende meddelelse om bobestyrerbehandlingen til tinglysning på boets faste ejendomme og foretage tilsvarende sikrings foranstaltninger for andre typer af aktiver. I særlige tilfælde bør sikring af kostbart løsøre ske ved forsegling eller deponering. Efterlod afdøde sig en virksomhed i drift, må bobestyreren ved en overtagelsesforretning sikre kontrollen med kassefunktionerne og med, at virksomheden har eller får en ledelse, der

over for bobestyreren er ansvarlig for den fortsatte drift. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til udkastets § 11.

Efter bestemmelsens *stk. 2* skal boets aktiver registreres og værdiansættes af bobestyreren eller om fornødent ved sagkyndig vurdering.

Registreringen består i, at bobestyreren søger oplyst, hvilke aktiver der tilhører boet, og opretter en fortegnelse over disse, jf. udkastets § 49, hvorefter fortegnelsen over aktiverne skal indgå i boets åbningsstatus.

Aktiverne skal værdiansættes til realisationsværdien pr. dødsdagen. Er der ikke tvivl om boets solvens, kan værdien anslås af bobestyreren inden for de af skattemyndighederne fastsatte rammer for værdiansættelser i dødsboer. Over indbo og andre løsørengstande, hvis realisationsværdi ikke er ubetydelig, bør der udarbejdes fortegnelser med værdiansættelser af en lokal auktionsleder, en autoriseret taksator eller anden person med faglig baggrund.

Er der tvivl om boets solvens, eller skal et aktiv overtages af en arving til vurderingsbeløbet, kan der træffes bestemmelse om, at aktivet straks skal værdiansættes ved en sagkyndig vurdering.

Bobestyreren skal endelig påse, at boets aktiver er behørigt forsikrede.

Til § 42

I overensstemmelse med nugældende skifteretspraksis og bestemmelserne derom i eksekutortilsynsloven foreslås det ved bestemmelsens *1. pkt.*, at bobestyreren skal føre en skifteprotokol over væsentlige forhandlinger og beslutninger i boet. Protokollen vedlægges som bilag til den boopgørelse, der ved boets afslutning skal indsendes til skifteretten og til den kommunale skattemyndighed. Det findes unødvendigt at stille krav om autorisation af protokollen, der efter bobestyrerens bestemmelse vil kunne føres på løse blade.

Endvidere foreskrives det, at bobestyreren løbende skal tilsende boets arvinger udskrifter af protokollen til orientering om de væsentlige drøftelser og beslutninger, boets behandling giver anledning til.

Efter *2. pkt.* har andre, der har retlig interesse deri, derunder legatarer og kreditorer, adgang til at gøre sig bekendt med de oplysninger, der er tilført skifteprotokollen, idet de efter anmodning enten har ret til at gennemse protokollen eller dele af denne eller til at modtage udskrift eller ekstraktudskrift. Retten dertil gælder naturligvis ikke medkontrahenters indsigt i boets overvejelser om verserende forhandlinger.

Til § 43

Efter udkastet skal præklusivt proklama til afdødes kreditorer udstedes i alle boer, der undergives egentlig skiftebehandling, herunder i boer, der behandles ved bobestyrer. Proklama kan efter udkastets § 76, stk. 1, eventuelt være udstedt, før der er truffet afgørelse om boets behandlingsmåde.

Er proklama ikke udstedt på det tidspunkt, hvor boet udleveres til bobestyrerbehandling, skal bobestyreren straks efter boets udlevering drage omsorg for, at proklama udstedes. Bobestyreren skal angives som den, til hvem anmeldelse i henhold til udkastets § 76, stk. 3, nr. 3, skal ske.

Er udstedelse af proklama sket inden boets udlevering til bobestyrerbehandling, er den person, der er angivet som anmeldelsesmodtager i proklamaet, forpligtet til at drage omsorg for, at anmeldelserne overgives til bobestyreren. Forsømmes denne pligt, vil den pågældende kunne ifalde erstatningsansvar. Er de indsendte anmeldelser undtagelsesvist gået tabt, kan nyt proklama med skifterettens godkendelse efter omstændighederne udstedes, men således at dokumentation for tidligere indgivet anmeldelse anses for rettidig anmeldelse.

Ifølge bestemmelsens *stk. 2* skal bobestyreren drage omsorg for, at anmeldte fordringer og andre krav registreres på betryggende måde. Førelse af en egentlig gældbog kan efter bobestyrerens bestemmelse erstattes af et løbbladsystem. Kravene registreres i den rækkefølge, i hvilken de er anmeldt, med oplysning om kreditors navn, datoen for anmeldelsen, kravets art og eventuelle sikkerheder. Fortegnelsen indgår som en del af åbningsstatus, jf. udkastets § 49, stk. 1.

Der henvises i øvrigt til udkastets kapitel 19 med bemærkninger.

Til § 44

Snarest muligt efter boets udlevering skal bobestyreren efter bestemmelsen give arvingerne og legatarerne meddelelse om udleveringen med angivelse af deres ret til at arve. Meddelelsen kan ske skriftligt eller på anden måde, herunder i et møde.

Bestemmelsen er ny og tilsigter at give de implicerede den fornødne information om boets forhold helt fra bobehandlingens begyndelse, således at de pågældende eventuelt kan udøve deres beføjelser efter udkastets kap. 26. Pligten til at give oplysning om de pågældendes arveret er dernæst en forudsætning for, at de kan kritisere bobestyrerens opfattelse og om fornødent i tide få påkendt tvister derom ved skifteretten.

Såvel arvinger som legatarer har ret til at gøre sig bekendt med bestemmel-

ser i den afdødes testamentariske dispositioner, der vedrører eller kan påvirke deres egen retsstilling.

Til § 45

Snarest efter at boet er udleveret til behandling ved bobestyrer, skal bobestyreren søge at klarlægge tvivl om arveforholdene, herunder ved at eftersøge forsvundne arvinger og arvinger, hvis adresse er ubekendt.

Efter gældende ret påhviler denne undersøgelsespligt skifteretten, der ved forsømmelser kan pådrage staten erstatningsansvar, jf. herved UfR 1961.656 O, kommenteret i UfR 1962 B, side 62 og UfR 1970 B, side 215, samt UfR 1964.109 H, kommenteret i UfR 1964 B, side 250.

Bestemmelsens *stk. 1* overfører disse pligter til bobestyreren. Bobestyreren må ved løsning af denne opgave tage udgangspunkt i de oplysninger, som kendte arvinger eller andre pårørende m.fl. er i stand til at give. Om fornødent kan arvinger og andre indkaldes for skifteretten og der pålægges at afgive forklaring og fremlægge dokumenter efter retsplejelovens regler om vidnepligt og editionspligt for trediemand, jf. udkastets § 87, stk. 2. Bobestyreren kan træffe bestemmelse om indkaldelse af arvinger i Statstidende.

Ifølge justitsministeriets cirkulære nr. 225 af 14. december 1979, skal der til brug ved behandlingen af dødsboer indhentes oplysning fra Centralregisteret for Testamenter i alle tilfælde, hvor der kan være mulighed for, at afdøde efter registerets oprettelse den 1. juli 1932 har oprettet testamente for en dansk notar, eller for en dansk diplomatisk myndighed i udlandet. Såfremt fuldstændige oplysninger om afdødes testamentariske dispositioner ikke inden boets udlevering er tilvejebragt af skifteretten, jf. udkastets § 7, stk. 2, påhviler fortsættelsen af dette arbejde bobestyreren. Den afdødes familieforhold kan endvidere i vidt omfang belyses ved henvendelse til folkeregisteret, hvorfra oplysninger fra cpr.registeret kan indhentes.

Efterlysning af arvinger i udlandet foretages gennem udenrigstjenesten på baggrund af de tilgængelige oplysninger, som indføres på et særligt skema, der fås ved henvendelse til Udenrigsministeriet. I tilfælde, hvor der bliver tale om avertering i en lokal presse eller om bistand fra et detektivbureau, skal der forinden afgives erklæring om, at omkostningerne ved denne efterforskning afholdes af boet. En dansk repræsentations eget forsøg på at lokalisere en fraværende arving er derimod uden udgifter for boet, jf. Advokaten, 1982, nr. 4, side 45 ff.

Oplysninger om søfolk kan **tilvejebringes** gennem registre, der føres af Sømandsskattekontoret, Direktoratet for Søfarende og Danmarks Rederiforening.

Endvidere vil henvendelser til Frelsens Hær undertiden kunne være af værdi.

Efter udkastet skal også legatarer eftersøges. Intensiteten af sådanne bestræbelser må dog fornuftigvis sættes i relation til betydningen af en legatars interesse i at modtage legatet.

Efter bestemmelsens *stk. 2* kan eftersøgning af arvinger og legatarer undlades, såfremt boet må antages at være insolvent, idet der i disse tilfælde ikke bliver noget at arve.

Bestemmelsens *stk. 3* giver bobestyreren samme adgang til at indhente oplysninger og få bistand fra offentlige myndigheder som skifteretten. Efter § 16 i lov om offentlige registre, kan oplysninger videregives til private, i det omfang disse varetager offentlige interesser. Udvalget har fundet det hensigtsmæssigt, at det fastsættes, at en bobestyrer har samme rettigheder til at modtage oplysninger fra offentlige registre og til at få offentlige myndigheds bistand som dem, der efter gældende ret tilkommer skifteretten. Der kan navnlig peges på bistand fra Politiets **Eftersøgningstjeneste**, Udenrigsministeriet og skattemyndighederne, for så vidt angår afdødes skatteforhold.

Hvor arveforholdene er uafklarede ved boets afslutning, skal bobestyreren afgive indstilling til skifteretten efter udkastets § 64, stk. 1.

Til § 46

Bestemmelsen i *stk. 1* giver bobestyreren legitimation til at tegne boet og til at repræsentere dette i retssager. I boer med flere bobestyrere tegner disse hver især boet, medmindre skifteretten bestemmer andet, navnlig fordi en bobestyrer ikke er dækket af en ansvarsforsikring efter udkastets § 36, stk. 2. Eventuelle begrænsninger i tegningsretten skal fremgå af skifteretsattesten, jf. udkastets § 39 med bemærkninger.

Spørgsmål om sagsanlæg, forlig under retssager og appel m.v. vil oftest være væsentlige og skal i så fald forelægges for arvingerne til afgørelse i medfør af udkastets § 50, stk. 2. Under en retssag varetages boets partsfunktioner i øvrigt af bobestyreren. En bobestyrer, der er advokat og har fornøden møderet, kan tillige vælge selv at optræde som rettergangsfuldmægtig, men bør i sager, der kræver specialkundskab, eller i sager, der angår interessemodsætninger mellem boets arvinger, legatarer og kreditorer, forinden forelægge spørgsmålet om valg af rettergangsfuldmægtig for arvingerne.

Efter bestemmelsens *stk. 2* skal bobestyreren, indtil tilkendegivelse om boets solvens efter § 49, stk. 2, foreligger, så vidt muligt afholde sig fra at foretage dispositioner, der vil kunne foregribe den senere bobehandling.

Uopsættelige handlinger kan bobestyreren dog foretage, f.eks. bortsalg af let fordærvelige varer. I boer, til hvilke der hører en virksomhed i drift, bør bobestyreren efter boets udlevering hurtigt tage stilling til, om boets gensidigt bebyrdende aftaler skal søges bragt til ophør, eventuelt i medfør af bestemmelsen i udkastets § 82. Hvor der undtagelsesvis måtte foreligge et akut behov for at træffe bestemmelser, der vil kunne få afgørende indflydelse på boets formueforhold m.v., kan bobestyreren indkalde boets arvinger og væsentligere kendte kreditorer til en orienterende drøftelse.

Til § 47

Efter § 33 i den gældende skiftelov, kan skifteretten antage bistand til udførelse af forskellige opgaver i forbindelse med boernes behandling. Dette gælder således antagelse af revisor, af en branchekyndig person, af en ejendomsmægler eller af en advokat, der som skifterettens medhjælper kan bistå med boets behandling.

Efter bestemmelsen i udkastets § 47, *stk. 1*, kan bobestyreren med skifterettens samtykke antage forretningskyndig medhjælp til for boets regning at bistå bobestyreren i et nærmere fastsat omfang.

Særligt i tilfælde, hvor der til boet hører en igangværende erhvervsvirksomhed, kan der være behov for antagelse af forretningskyndig medhjælp, der kan lede virksomheden og bistå ved en eventuel afvikling af denne. Den forretningskyndige medhjælp handler på bobestyrerens vegne og på bobestyrerens ansvar. Ved bestemmelsen forudsættes det, at antagelse af ejendomsmægler, **vurderingsmænd** og tilsvarende sædvanlig bistand, som kutyremæssigt kan foretages af eksekutor efter de gældende regler om behandling af eksekutorboer, skal kunne foretages af bobestyreren uden skifterettens samtykke.

Efter bestemmelsens *stk. 2* kan bobestyreren, hvor særlige forhold taler derfor, endvidere med skifterettens samtykke antage revisorbistand til for boets regning at udføre nærmere fastsatte opgaver. Var afdøde bogføringspligtig eller regnskabspligtig, og benyttede afdøde selv revisorbistand, er skifterettens samtykke dog ikke nødvendigt til en fortsættelse af denne bistand. Uden skifterettens samtykke kan bobestyreren herefter anvende revisorbistand til fortsættelse af sædvanligt revisionsarbejde for en bogføringspligtig eller regnskabspligtig. Når revisionsbistand med skifterettens samtykke antages til særlige opgaver, skal det angives nærmere, hvori disse opgaver består. Er boets formueforhold komplicerede, f.eks. hvor et særbo skal adskilles fra et fællesbo, eller hvor der skal foretages beregning af de skattemæssige konsekvenser ved afhændelse eller udlæg af aktiver, eller var

bogholderifunktionerne i afdødes virksomhed brudt sammen, og kan et overblik ikke tilvejebringes uden en indgående gennemgang af et større bilagsmateriale, vil opgaven kunne angives som bistand til at tilvejebringe en pålidelig åbningsstatus.

Bobestyreren må selv udarbejde opgørelser og indberetninger til skattemyndighederne samt udfærdige boopgørelse i boet. Udvalget forudsætter, at den hidtidige praksis, hvorefter der mod forøget salær kan antages reparatør, bortfalder.

Honorar til den antagne bistand aftales med bobestyreren. De pågældende har klageret efter udkastets kapitel 26.

Til § 48

Efter gældende ret er adgangen til individualforfølgning fra kreditorer med forskellige undtagelser afskåret fra dødsfaldet i alle boer. Fra boernes berigtigelse er individualforfølgning endvidere afskåret, når boet behandles offentligt som gældsfragåelsesbo. Denne retstilstand foreslås ved udkastets §§ 9 og 10 opretholdt i tiden fra dødsfaldet og indtil et bos berigtigelse, jf. bemærkningerne til disse bestemmelser.

Som omtalt i de indledende bemærkninger til kapitel 15 finder udvalget det hverken hensigtsmæssigt eller nødvendigt, at der åbnes adgang til individualforfølgning i boer, der behandles ved bobestyrer, uanset om boerne er insolvente eller solvente. Udkastets § 48 fastsætter derfor, at de begrænsninger i adgangen til individualforfølgning, som skal gælde fra dødsfaldet og indtil et bos berigtigelse, og som svarer til de begrænsninger, der gælder i konkursboer, videreføres i alle boer, der udleveres til behandling ved bobestyrer.

Krav mod boet, også massekrav, skal herefter anmeldes i boet, og retssager mod boet kan ikke anlægges, jf. dog de særlige regler derom ved fordringsprøvelse i udkastets § 53, stk. 4.

Anmeldelser, der er indgået til skifteretten, inden der er truffet afgørelse om boets behandlingsmåde, udleveres eller videresendes til bobestyreren i forbindelse med boets udlevering.

Pligten til at anmelde krav mod boet angår efter udkastet i almindelighed også krav, der støttes på ejendomsret, jf. udkastets § 78, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 2, modsætningsvis.

De krav, der kan gøres gældende over for boet, uden at anmeldelse inden proklamafristens udløb er sket, fremgår af udkastets § 78, stk. 2.

Til § 49

Efter bestemmelsens *stk. 1, 1. led*, skal bobestyreren snarest efter **proklama**-fristens udløb udarbejde en åbningsstatus, der skal indeholde en fortegnelse over samtlige boets aktiver og passiver med værdiangivelser pr. dødsdagen. Fortegnelsen, der består af de i henhold til udkastets § 41, *stk. 2*, registrerede og værdiansatte aktiver og de i henhold til udkastets § 43, *stk. 2*, anmeldte fordringer og andre krav, skal være udtømmende og svarer til den fortegnelse, der efter gældende ret skal indsendes til den kommunale skattemyndighed efter kildeskattelovens § 14.

Efter *stk. 1, 2. led*, skal bobestyreren i åbningsstatus tillige afgive en tilkendegivelse om, hvorvidt boet må antages at være solvent. Til brug for tilkendegivelsen må bobestyreren derfor yderligere angive, hvilke indtægter boet må forventes at ville få, og hvilke yderligere forpligtelser, boet må forventes at skulle afholde, herunder udgifter til begravelsen, renter m.v. af anmeldte krav, udgifter til boets behandling, andre massekrav og boets skatteforpligtelser. Disse angivelser må i et vist omfang bygge på skønsmæssige vurderinger. Boet skal anses for at være solvent, såfremt det må antages, at aktivmassen med tillæg af indtægter vil være tilstrækkelig til at dække samtlige de forpligtelser, som påhviler eller vil komme til at påhvile boet.

Åbningsstatus skal efter bestemmelsens *stk. 2, 1. pkt.*, udarbejdes på en særlig blanket, om hvis indhold justitsministeren efter udkastets § 107 kan træffe bestemmelse. Åbningsstatus tilsendes straks boets arvinger, skifteretten og den kommunale skattemyndighed. Må boet antages at være insolvent, kan tilsendelsen dog undlades, jf. *stk. 3* med bemærkninger. Udvalget har ikke fundet det fornødent at foreskrive, at åbningsstatus tillige skal sendes til boets legatarer og kreditorer. Efter *stk. 2, 2. pkt.*, har disse derimod adgang til at gøre sig bekendt med åbningsstatus, såfremt de har retlig interesse deri. En sådan interesse vil f.eks. foreligge for en legatar, såfremt der kan være tvivl om, hvorvidt de genstande, legataren skal arve, findes i boet. Er boet utvivlsomt solvent, vil sumlegatarer og kreditorer i almindelighed ikke have krav på at gøre sig bekendt med åbningsstatus, hvorimod de naturligvis kan kræve at blive gjort bekendt med, om og på hvilken måde deres krav er registreret i boet. Bobestyreren bestemmer, på hvilken måde de pågældende i givet fald skal gøres bekendt med åbningsstatus.

Må boet antages at være insolvent, anmoder bobestyreren efter bestemmelsens *stk. 3* straks skifteretten om at afsige kendelse derom, jf. udkastets § 66, *stk. 1*.

I boer, hvor der består tvivl om solvensen, kan bobehandlingen, indtil tvivlen bortfalder, bedst foregå efter solvensregler, jf. de indledende bemærkninger foran til kapitel 15.

En bobestyrer, der ikke indgiver anmodning om insolvensbehandling i tilfælde, hvor dette burde være sket, kan efter omstændighederne ifalde erstatningsansvar for det tab, som derved påføres de i boet berettigede.

Anmodninger fra fordringshavere om, at boet skal tages under insolvensbehandling, rettes til bobestyreren, der derefter træffer afgørelse om, hvorvidt der skal fremsættes anmodning over for skifteretten. Bobestyrerens afgørelse derom kan i medfør af udkastets § 91 påklages til skifteretten.

Udkastet fastsætter ikke formkrav for bobestyrerens anmodning til skifteretten om, at boet skal overgå til insolvensbehandling. Det forudsættes imidlertid, at anmodningen enten vil være skriftlig eller bliver fremsat mundtligt til skifteprotokollen og ledsages af åbningsstatus og de nødvendige kommentarer om boets formueforhold, samt dokumentation for eventuelle gennemførte vurderings forretninger. Bobestyrerens indstilling om, at boet på grund af insolvens skal tages under insolvensbehandling, er ikke bindende for skifteretten, der foretager en selvstændig prøvelse af, om betingelserne for at afsige insolvenskendelse foreligger.

Når insolvenskendelse afsiges, giver bobestyreren efter udkastets § 66, stk. 2, snarest muligt boets arvinger, legatarer og kendte kreditorer, samt den kommunale skattemyndighed meddelelse om skifterettens afgørelse. Det foreskrives derfor i udkastets § 49, stk. 3, at udsendelse af åbningsstatus efter § 49, stk. 2 kan undlades i tilfælde, hvor bobestyreren anmoder skifteretten om at afsige kendelse om insolvens. Afsiger skifteretten trods tilkendegivelsen derom ikke kendelse om insolvens, må udsendelse af åbningsstatus efter § 49, stk. 2, snarest finde sted.

Hvor et bo er udleveret til privat skifte eller til ægtefællen efter udkastets §§22 eller 24, men senere viser sig at være insolvent, kan arvingerne eller ægtefællen anmode om boets overgang til bobestyrerbehandling, jf. udkastets §§ 23 og 29, samt udkastet til arvelovens § 16, stk. 2. Det er derefter bobestyrerens opgave at udarbejde åbningsstatus og fremsætte anmodning om insolvensbehandling. Det samme gælder i tilfælde, hvor et insolvent privat-skiftet bo i medfør af udkastets § 30 tages under bobestyrerbehandling.

Viser det sig under en bobestyrerbehandling senere, at boet er insolvent, anmoder bobestyreren efter bestemmelsens *stk. 4*, straks skifteretten om at afsige insolvenskendelse.

Til § 50

Bestemmelsen fastlægger, hvorledes beslutningerne i boets anliggender skal træffes.

Efter bestemmelserne i den gældende skiftelovs § 24 skal de stemmeberet-

tigede høres, hvorefter skifteretten i tilfælde af meningsulighed træffer afgørelse med hensyntagen til de fremsatte meninger, men i sidste instans efter rettens eget skøn om, hvad der bedst tjener samtliges og især de fraværendes og umyndiges tarv.

I eksekutorboer havde eksekutor efter retsplejereformens gennemførelse ikke dømmende myndighed i boets anliggender. Efter de nugældende regler må eksekutor i stedet bygge på de stemmeberettigedes flertal. Ikke sjældent blokeres bobehandlingen i eksekutorboer som følge af disse regler af retssager ved civilretten mellem arvingerne om, hvorledes der skal forholdes med boets aktiver m.v.

Udvalget har fundet det ønskeligt at foreslå regler om beslutningsprocessen i boerne, der lægger ansvaret for boernes hurtige og korrekte afvikling på bobestyreren, og i konsekvens deraf tillægger bobestyreren en noget videregående beslutningsmyndighed, end det hidtil har været tilfældet i såvel eksekutorboer som konkursboer. Det er udvalgets opfattelse, at en styrkelse af den ansvarliges stilling er en nødvendig forudsætning for, at der vil kunne opnås en ønskelig effektivisering af bobehandlingen og tilpas korte ekspeditionstider.

For at imødegå risikoen for misbrug af denne videregående adgang til at styre bobehandlingen, er det ved udkastets §§ 42 og 51, stk. 1, for det første pålagt bobestyreren at holde de implicerede løbende orienteret. Endvidere foreslår udvalget, at de impliceredes interesser sikres gennem det i udkastets kap. 26 foreslåede klagesystem, hvorefter bobestyrerens handlinger, undladelser og afgørelser kan indbringes for skifteretten, hvorefter skifteretten træffer afgørelse i klagesagen og efter udkastets § 51, stk. 2, kan meddele bobestyreren de fornødne pålæg om, hvad der skal foretages. Tilsidesættelse af sådanne pålæg vil kunne medføre, at bobestyreren afsættes efter bestemmelserne i udkastets § 38.

Udvalget finder, at det foreslåede system vil skabe en ønskelig balance mellem hensynet til øget effektivitet og hensynet til de impliceredes interesser.

Ved bestemmelsens *stk. 1* fastslås det i overensstemmelse dermed, at den almindelige regel skal være, at det er bobestyreren, der træffer bestemmelse i boets anliggender.

Efter bestemmelsens *stk. 2* skal væsentlige spørgsmål dog forelægges for arvingerne til afgørelse.

Det beror på en skønsmæssig vurdering, hvornår et spørgsmål er af en sådan karakter, at det som væsentligt skal forelægges for arvingerne. Forelægelse af sædvanlige ekspeditioner er ikke nødvendig. Beslutninger om realisation af boets aktiver skal som væsentlige forelægges for arvingerne til afgørelse. I øvrigt kan praksis om, hvad der i henhold til konkurslovens § 15

er dispositioner af væsentlig betydning, som efter det for udvalget oplyste ikke har givet anledning til afgrænsningsproblemer, være vejledende. I solvente dødsboer vil det dog tillige altid være væsentligt at fastslå, hvilke aktiver, der skal realiseres, og hvilke aktiver der skal overtages af arvingerne til vurderingsbeløbet.

For at fremme en hurtig og uformel afvikling af boerne, har udvalget afstået fra at fastlægge nogen form for, hvorledes forelæggelser for arvingerne skal finde sted. Det forudsættes derfor, at bobestyreren tilrettelægger bobehandlingen på den måde, der med hensyntagen til det enkelte bos forhold er mest hensigtsmæssig. Denne smidiggørelse af bobehandlingen medfører, at det ikke er nødvendigt at træffe beslutninger på skiftesamlinger, såfremt beslutningerne kan træffes betryggende på anden måde, herunder efter omstændighederne også telefonisk.

Efter bestemmelsens *stk. 3, 1. pkt.*, stemmer arvingerne efter deres ret til at tage arv og eventuel boslod af afdødes ejendele, idet der ved boslodsret herved forstås ægtefællens boslodsret af førstafdødes fællesejemidler. Bobestyreren afgør efter *stk. 3, 2. pkt.*, i tvivlstilfælde omfanget af arvingernes stemmeret. Bobestyrerens afgørelse derom kan påklages for skifteretten.

Ved bestemmelsens *stk. 3, 3. pkt.*, fremhæves styrkelsen af bobestyrerens beslutningsmyndighed. Står arvingernes stemmer lige, afgøres spørgsmålet af bobestyreren. Denne beføjelse er nødvendig for, at en beslutning kan træffes. Bobestyrerens afgørelse kan indbringes for skifteretten.

Er ikke alle arvinger repræsenteret, når en beslutning skal tages, kan der kun ses bort fra de ikke repræsenteredes stemmer, såfremt de er indkaldt efter reglerne i udkastets § 52, *stk. 2*, og ikke har oplyst, at de har lovligt forfald.

Ved *stk. 4* tillægges der bobestyreren nogle beføjelser, som bl.a. er nødvendige for at hindre retskrænkelser eller for, at boets behandling ikke skal gå i stå. Strider arvingernes beslutning mod nogens ret, kan bobestyreren ændre afgørelsen. Finder bobestyreren arvingernes beslutning åbenbart uhensigtsmæssig, kan afgørelsen ligeledes ændres. Er det f.eks. i et bo nødvendigt at foretage realisation af aktiver for at tilvejebringe den nødvendige likviditet, og er arvingernes beslutning ikke egnet til at tilvejebringe likviditeten, træffer bobestyreren den nødvendige bestemmelse. Ved udøvelsen af censurbeføjelsen må bobestyreren anlægge en helhedsvurdering over, hvad der bedst tjener samtlige impliceredes interesser. En beslutning behøver ikke nødvendigvis at være uhensigtsmæssig, fordi den ikke er den økonomisk bedste for boet; også ideelle forhold bør inddrages i overvejelserne.

Bestemmelsens *stk. 5* fastslår, at bobestyreren skal vejlede arvingerne om deres retsstilling efter udkastets § 91 og § 92, hvorefter de kan påklage bobestyrerens beslutninger til skifteretten. Bobestyreren har ikke blot pligt til at

give en sådan klagevejledning, hvor han tilsidesætter arvingernes beslutning, men også i tilfælde, hvor en enkelt eller enkelte arvinger ikke er enige i den beslutning, der træffes.

Ved udkastet får bobestyreren som angivet en noget videre adgang til at lede bestemmelsesprocessen i boet, end tilfældet er efter gældende ret i eksekutorboer. Udvalget forventer som nævnt, at denne beføjelse vil være egnet til at fremme boernes afvikling. Det tilføjes, at bestemmelsen ikke indebærer, at bobestyreren tillægges dømmende myndighed. Der henvises herved særlig til, at bobestyreren har pligt til at give klagevejledning, når arvingernes flertalsbeslutning tilsidesættes. Ønsker arvingerne fortsat ikke at respektere bobestyrerens bestemmelse, foreligger der en tvist, som indbringes for skifteretten til afgørelse.

Til § 51

Bestemmelsen, der må ses i sammenhæng med udkastets § 50, fastslår, at bobestyreren er ansvarlig for boets behandling og herunder for, at behandlingen fremmes uden unødigt ophold. Ved bestemmelsen fastslås det således også indirekte, at reglen i udkastets § 63, stk. 2, jf. § 65, stk. 1, om, at den seneste skæringsdag, der normalt kan anvendes i boopgørelsen, er 2 årsdagen for dødsfaldet, ikke medfører, at alle bobestyrerboer med rette kan afsluttes så sent som med 2 årsdagen som skæringsdato. Boet skal afsluttes så hurtigt, som det efter dets forhold er praktisk. Bobestyreren vil i klarere tilfælde kunne pådrage sig erstatningsansvar for tab, som påføres arvingerne ved urimelige forsinkelser.

Udvalget har endvidere fundet det ønskeligt, at det foreskrives, at bobestyreren efter anmodning skal orientere arvingerne om bobehandlingens forløb og forventede afslutning. Undlader bobestyreren at besvare en henvendelse derom, kan arvingerne klage over passiviteten til skifteretten. Bestemmelsen medfører ikke, at bobestyreren løbende skal orientere arvingerne om de dele af bobehandlingen, som er af ekspeditions-mæssig karakter og uden interesse for arvingerne. Den skal også ses i sammenhæng med udkastets § 42, hvorefter væsentlige forhandlinger og beslutninger i boet skal tilføres en skifteprotokol, som arvingerne og andre, der har retlig interesse deri, har adgang til løbende at gøre sig bekendt med.

Efter *stk. 2* kan skifteretten, hvor forholdene nødvendiggør det, pålægge bobestyreren at indgive løbende indberetninger om bobehandlingens forløb og meddele bobestyreren pålæg om at foretage, hvad der findes fornødent. Bestemmelsen forudsættes først og fremmest anvendt, hvor skifteretten efter behandlingen af en klagesag anser det for nødvendigt at etablere et tilsyn

med bobehandlingen og eventuelt straks eller senere at meddele pålæg. Den kan imidlertid også anvendes i andre tilfælde, f.eks. hvor en bobestyrer i flere tilfælde har behandlet boer for langsomt og ved udleveringen af et nyt bo ex officio får meddelt frist efter udkastets § 63, stk. 4.

Til § 52

Bestemmelsen giver på den ene side bobestyreren det nødvendige redskab som ramme for beslutningsprocesserne i boet, idet bobestyreren kan indkalde til skiftesamlinger, når der er behov herfor. Forholder arvingerne i et bo sig passive, kan de indkaldes formelt efter bestemmelsens stk. 2, hvorefter de fornødne beslutninger i væsentlige anliggender kan træffes. Udebliver alle arvinger uden lovligt oplyst forfald, træffes beslutningerne af bobestyreren, jf. bemærkningerne til § 50, stk. 3.

Bestemmelsens fakultative karakter medfører dernæst, at en bobestyrer i boer, hvor beslutningerne med fordel kan træffes på mere uformel måde, ikke behøver at afholde andre skiftesamlinger end den i udkastets § 65, stk. 1, foreskrevne afsluttende skiftesamling.

På den anden side giver bestemmelsen arvingerne adgang til at varetage deres interesser ved, at disse kan blive drøftet i en skiftesamling.

Efter bestemmelsens *stk. 1* bør indkaldelse til skiftesamling i almindelighed ske, hvis en arving forlanger det, og indkaldelse skal ske, hvis skifteretten bestemmer det. Efter udvalgets opfattelse bør en bobestyrer afholde skiftesamling, såfremt en arving ønsker det, medmindre arvingens anmodning om skiftesamling har karakter af chikane. Bobestyrerens nægtelse af at afholde en skiftesamling kan påklages til skifteretten.

Ved bestemmelsens *stk. 2, 1. pkt.*, fastslås det, at indkaldelse til skiftesamling kan ske formløst ved meddelelse til de pågældende. Bobestyreren kan altid vælge tillige at bekendtgøre indkaldelsen i Statstidende. Bestemmelsen i *2. pkt.*, om, at tid, sted, varsel og dagsorden fastsættes af bobestyreren, og at denne leder forhandlingerne på skiftesamlingen, svarer til forskrifterne i konkurslovens § 119, stk. 2 og 3.

Skiftesamlinger forudsættes normalt at blive afholdt på bobestyrerens kontor, men kan også afholdes andre steder, f.eks. på afdødes bopæl.

Indkaldelsesvarslet bør efter udvalgets opfattelse ikke sættes til under en uge, medmindre der er behov for hurtig stillingtagen til et væsentligt spørgsmål.

Til § 53

Efter de nugældende regler i skiftelovens §§ 38-40, der ikke længere efterleves i skifteretspraksis, og efter reglerne i konkurslovens §§ 129-133, skal fordringsprøvelsen foregå i skiftesamlinger, til hvilke indkaldelser skal ske i Statstidende.

Ved udkastet foreslås en forenkling, idet det i de fleste dødsboer ikke vil være nødvendigt at afholde formelige skiftesamlinger til fordringsprøvelse. Endvidere sigter udkastet mod at inddrage bobestyreren i en forligsmæglende rolle, der kan være egnet til at begrænse antallet af retssager om fordringer og andre krav til et minimum.

Efter bestemmelsens *stk. 1* skal bobestyreren efter anmeldelsesfristens udløb gennemgå de anmeldte fordringer og krav, herunder massekrav, og de øvrige krav, der efter udkastets § 78, *stk. 2*, kan gøres gældende i boet, og udfærdige en fortegnelse over disse fordringer og krav. Fortegnelsen udgør tillige en del af åbningsstatus, jf. udkastets § 43, *stk. 2*, og § 49 med bemærkninger. De rettidigt anmeldte fordringer og krav, herunder massekrav, og de i § 78, *stk. 2*, nr. 1-4, nævnte krav medtages. De resterende fordringer og krav prøves løbende, efterhånden som de kan gøres op.

Bobestyreren skal derefter gennemgå fordringerne og kravene og i fornødent omfang kræve tilvejebragt dokumentation samt udarbejde sin foreløbige indstilling om, hvorvidt de enkelte fordringer og krav bør anerkendes.

Fortegnelsen og den foreløbige indstilling skal dernæst forelægges for arvingerne. Der er ikke ved udkastet fastsat formkrav for den måde, hvorpå forelæggelsen for arvingerne skal foregå. Det forudsættes imidlertid, at forelæggelsen normalt vil ske skriftligt eller i et møde med arvingerne, men også en telefonisk forelæggelse vil efter omstændighederne kunne være forsvarlig. Forelæggelsen vil kunne ske samtidigt med tilsendelsen af boets åbningsstatus og bobestyrerens tilkendegivelse om boets solvens efter udkastets § 49. Bobestyreren kan i forbindelse med forelæggelsen fastsætte en frist, inden for hvilken arvingerne skal tage stilling til, om de kan anerkende fordringerne og kravene. Fremkommer der ikke inden en sådan frists udløb indsigelse mod en fordring eller et krav, og har bobestyreren i sin foreløbige indstilling indstillet fordringen eller kravet til fuldstændig godkendelse, er fordringen eller kravet derefter endeligt godkendt i boet.

Har bobestyreren i sin foreløbige indstilling ikke anbefalet en fordring eller et krav til fuldstændig godkendelse, eller har en arving fremsat indsigelse mod en fordring eller et krav, skal bobestyreren efter bestemmelsens *stk. 2* undersøge, om en forligsmæssig ordning kan tilvejebringes og så vidt muligt søge at forlige sagen. Et forlig efter bestemmelsen forudsætter, at ingen af arvingerne har tilkendegivet, at de ikke kan tiltræde forliget. Bobestyrerens

forligsforslag kan forelægges for arvingerne efter reglerne i stk. 1.

Kan forlig ikke opnås, skal bobestyreren efter bestemmelsens *stk. 3* udarbejde sin endelige indstilling om, hvorvidt og i hvilket omfang fordringen eller kravet bør anerkendes.

Den endelige indstilling forelægges efter bestemmelsens *stk. 4* for arvingerne og ved anbefalet brev eller på anden betryggende måde for de fordringshavere, hvis fordring eller krav ikke fuldt ud er imødekommet ved indstillingen, med oplysning om, at enhver, som ikke kan godkende indstillingen inden 4 uger efter modtagelsen af meddelelsen, må anlægge sag ved skifteretten. Forelæggelsen for fordringshavere og efter omstændighederne også for arvingerne skal af bevismæssige grunde ske ved anbefalet brev eller på anden betryggende måde, f.eks. mundtligt på en korrekt tilvarslet skiftesamling.

Henhører sagen under en særlig domstol, skal sagen dog anlægges ved denne. Tvist om en skatteansættelse kan efter skattestyrelsesloven først indbringes for landsretten som 1. instans, når lovens administrative klagesystem er udnyttet. Samme princip er ved § 80 i lovforslag 124/1994 om en ny momslov foreslået indført på momsområdet. Skattekrav m.v. skal - som hidtil - behandles efter disse regler.

Anlægges retssag ikke rettidigt, er bobestyrerens endelige indstilling efter bestemmelsens *stk. 5* godkendt såvel i forhold til arvingerne som i forhold til fordringshaveren. Udvalget har ikke fundet tilstrækkelig anledning til at foreslå regler om dispensation fra 4 ugers-fristen, idet denne frist først løber fra det tidspunkt, hvor de pågældende har modtaget meddelelse om bobestyrerens endelige indstilling efter *stk. 4*.

Efter udkastet må en fordringshaver, som ikke ønsker at acceptere bobestyrerens endelige indstilling, herefter udtage stævning mod boet ved skifteretten inden fristens udløb. Udvalget forudsætter herved, at tvistens genstand skal forstås som differencen mellem fordringshaverens påstand og bobestyrerens endelige indstilling om kravet.

Affinder fordringshaveren sig med bobestyrerens endelige indstilling, men anlægges én eller flere arvinger sag om fordringen eller kravet, må dette ske ved udtagelse af stævning ved skifteretten mod fordringshaveren, og udvalget forudsætter herved, at sagens genstand skal forstås som differencen mellem arvingernes påstand og bobestyrerens endelige indstilling. Efter bestemmelsens *stk. 4,2. pkt.*, finder reglerne i udkastets § 104, *stk. 2* og *3*, tilsvarende anvendelse. Det følger heraf, at arvingerne fører sagen for egen regning, men har krav på at få erstattet rimelige omkostninger, i det omfang boets masse forøges ved sagsanlægget eller ved anke af en dom.

Anlægges retssag såvel af fordringshaveren som af én eller flere arvinger, drager retten omsorg for, at de to sager behandles samlet.

I boer, hvor der på tidspunktet for fordringsprøvelsen er tvivl om boets solvens, skal fordringer og krav efter bestemmelsens *stk. 6* forelægges såvel for boets arvinger som for boets kreditorer. Prøvelsen skal i så fald også omfatte fordringernes og kravenes plads i konkursordenen.

I insolvente boer og boer, hvor der kan være tvivl om solvensen, kan forelæggelser efter *stk. 1* og *4* for boets kreditorer erstattes af en meddelelse til kreditorerne om, at indstillingerne ligger til eftersyn på bobestyrerens kontor.

Til § 54

Ved bestemmelsen præciseres det, at bobestyreren har pligt til at dække fordringer og krav mod boet snarest muligt efter, at de er godkendt eller fastslået, medmindre forpligtelsen er eller forventes at blive overtaget af arvinger, legatarer eller andre i overensstemmelse med dansk rets almindelige regler om debitorskifte. I tilfælde, hvor frigørelsestiden for en fordring eller et krav ikke er indtrådt, kan bobestyreren gå frem efter udkastets § 82. Det fremgår endvidere af udkastets § 79, *stk. 1*, at bobestyreren skal drage omsorg for at udlevere genstande, der tilhører trediemand eller af andre grunde ikke kan inddrages under bobehandlingen, til den berettigede. Kan en sådan udlevering ikke finde sted, skal bobestyreren gå frem efter reglerne om fordringshavermora i udkastets § 79, *stk. 2* og *3*.

Tilsidesætter bobestyreren sin pligt til at dække et krav i medfør af udkastets § 54, kan fordringshaveren efter omstændighederne gennemføre et erstatningskrav mod bobestyreren.

Efter bestemmelsens *stk. 2* kan a conto salær til bobestyreren udbetales med skifterettens samtykke, der kun bør meddeles, hvor særlige grunde, herunder boets beskaffenhed eller behandlingstid, taler derfor. Udvalget har fundet, at en sådan begrænsning af bobestyrerens adgang til at kunne oppebære a conto salær vil være egnet til at fremme behandlingens afslutning. Man har endvidere forudsat, at de fleste bobestyrerbehandlede boer for fremtiden vil kunne afsluttes inden for 1 - 1½ år, og at der i sådanne tilfælde ikke bør meddeles tilladelse til udbetaling af a conto salær. Er behandlingen af sådanne boer på grund af bobestyrerens forhold trukket længere ud, bør tilladelse til udbetaling af a conto salær heller ikke meddeles. Kan boet forventes afsluttet med 2 årsdagen for dødsfaldet som seneste skæringssdag, bør a conto salær efter udvalgets opfattelse kun udbetales i tilfælde, hvor arbejdet med boet har været meget omfattende.

Til § 55

Bestemmelsens *1. pkt.*, hvorefter salg af boets aktiver skal ske på den måde, der tjener boets interesser bedst, svarer til konkurslovens § 115, stk. 1. Det afgøres efter reglerne i udkastets § 50, om realisationer skal ske ved underhåndssalg eller ved offentlig auktion.

Bestemmelsens *2. pkt.*, hvorefter salg ved auktion sker efter reglerne i retsplejeloven, svarer til gældende ret. Behæftede aktiver, der ikke kan realiseres ved underhåndssalg, realiseres ved tvangsauktion, jf. retsplejelovens § 538 b, stk. 1, som bestemmelsen foreslås affattet i udkastets forslag til § 1, nr. 2 til ændring af retsplejeloven. Bobestyreren skal i så fald udføre, hvad der påhviler rekvirenten af en tvangsauktion. Bobestyreren kan ved salg af boets aktiver benytte sagkyndig bistand, f.eks. **ejendomsmægler**. Ubehæftede aktiver sælges ved auktion efter retsplejelovens § 538 b, stk. 2, om offentlige auktioner, der ikke er tvangsauktioner.

Til § 56

Bestemmelsen regulerer boets stilling i forbindelse med tvangsauktioner. Efter udkastets § 10, stk. 1, jf. § 48, kan tvangsauktion over boets aktiver alene afholdes efter anmodning fra boet eller med dettes samtykke. Bestemmelsen svarer i øvrigt til konkurslovens § 87.

Under hensyn til, at udkastet indeholder regler, der pålægger bobestyreren at fremme boets realisationer og dækningen af kreditorernes krav, samt regler, der sikrer arvingernes og kreditorernes indsigt dermed, har udvalget fundet det uforholdsmæssigt at optage en regel svarende til konkurslovens § 86, der i øvrigt har givet anledning til en vis ulempe og usikkerhed i praksis. Der henvises til bemærkningerne til udkastets § 67, stk. 1, vedrørende unklart overførelse af konkurslovens §§ 82-91.

Til § 57

Bestemmelsen svarer til konkurslovens § 88.

Til § 58

Bestemmelsen svarer til konkurslovens § 89.

Til § 59

Bestemmelsen svarer til konkurslovens § 90, stk. 1, idet den har betydning, når boet er insolvent.

Til § 60

Bestemmelsens *stk. 1* pålægger bobestyreren at drage omsorg for, at boets udestående fordringer inddrives, medmindre disse udlægges i arv eller bort-sælges.

Fordringerne må om fornødent inddrives ved iværksættelse af retsforfølgning. Bobestyreren kan kun indgå bindende forlig med samtlige arvingers tiltrædelse, jf. bestemmelsen i udkastets § 104, stk. 1, hvorefter enhver arving på egen hånd kan anlægge sag eller indtræde i en verserende sag.

Efter bestemmelsens *stk. 2*, der svarer til konkurslovens § 90, stk. 2, inddrives boets fordringer og andre krav, i hvilke trediemand har udlæg, af boet, medmindre der mellem boet og udlægshaveren træffes anden aftale. Udlagte børsnoterede værdipapirer skal i medfør af retsplejelovens § 557 af fogedretten sælges ved et medlem af fondsbørsen eller en bank eller sparekasse. Udvalget har ikke fundet anledning til at foreslå, at salget skal iværksættes af boet i stedet for af fogedretten.

Til § 61

Bestemmelsen regulerer adgangen til at foretage a conto udlodninger.

Efter nugældende praksis finder a conto udlodninger - især i **eksekutorboer** - undertiden sted i et omfang, der reelt udtømmer boet og derved fjerner de impliceredes incitament til at medvirke til en hurtig afslutning af bobehandlingen. Endvidere kompliceres boopgørelsen, ligesom der på udlodningstidspunktet som regel skal afgives særskilt indberetning til den kommunale skattemyndighed om udlodningen i skattepligtige boer og om de værdiansættelser, som lægges til grund i forbindelse med udlodningen.

Udvalget foreslår, at adgangen til a conto udlodning til en vis grad begrænses, idet det for det første skal være en betingelse, at arvingerne har et behov for at modtage midlerne straks. Efter forslaget kan a conto udlodning dernæst kun finde sted, hvor boets forhold utvivlsomt tillader det, og - som noget nyt - kun med bobestyrerens tilladelse, som ikke kan gives, uden at spørgsmålet har været forelagt for arvingerne i medfør af udkastets § 50.

Bobestyrerens tilladelse eller afslag kan i medfør af udkastets § 91 påklages for skifteretten.

Udvalget forudsætter, at indbo og andet løsøre, som ikke afkaster indtægt, kan udlægges i arv eller legat, jf. herved udkastets § 14, så snart dette er praktisk hensigtsmæssigt og så snart beslutning om, hvem der skal modtage effekterne i arv eller legat, er truffet.

Hvor a conto udlodning af penge finder sted, bestemmer udkastets § 61, 2. *pkt.*, at udlodningen kan betinges af, at boet friholdes for et eventuelt tab. Herved legaliseres en udbredt skiftepraksis om såkaldt mellemrente. Udbetales der i boperioden kun beløb til enkelte af arvingerne eller ikke lige store beløb til alle arvinger, kan der efter denne praksis beregnes en rente af beløbet, svarende til den rente, som boets øvrige midler forrentes med, typisk renten på boets konto, men med fradrag af de skatter, boet skulle svare af indtægten. Mellemrenten udligner derved såvel de økonomiske fordele ved de fremrykkede udlodninger som boets tab, men har ingen indvirkning på boets eller arvingernes personlige skattetilsvær, ligesom mellemrenten ikke tillægges boets aktivmasse.

Efter udkastet afgøres spørgsmålet om, hvorvidt der som vilkår for en a conto udlodning skal svares mellemrente og om, hvilke beregningsprincipper, der i bekræftende fald skal anvendes, til bobestyrerens afgørelse, idet denne dog forinden bør forelægge spørgsmålet for arvingerne efter udkastets § 50, stk. 2.

På tilsvarende måde kan der ved a conto udlodning af en fast ejendom eller af et andet aktiv træffes bestemmelse om mellemrente af a conto udlodningen, såfremt aktivet indtil udlægget gav et afkast til boet, eller såfremt en salgssum for aktivet ellers ville afkaste forrentning til boet.

Til § 62

Efter den gældende skiftelovs § 9 kan et bo, der er taget under offentlig skiftebehandling, udleveres til privat skifte, såfremt grunden til den offentlige skiftebehandling bortfalder. Det er en betingelse for en sådan udlevering, at boets kreditorer enten bliver fyldestgjort eller får stillet sikkerhed for, at de vil blive fyldestgjort til forfaldstid, eller samtykker i udleveringen. Er der udstedt proklama, er udleveringen til privat skifte yderligere betinget af, at proklamafristen er udløbet. Efter den gældende skiftelovs § 9, stk. 2, kan en efterlevende ægtefælle under samme betingelser få boet udleveret til uskiftet bo, såfremt betingelserne derfor er opfyldt. Udleveringen af boet til en efterlevende ægtefælle i medfør af den gældende skiftelovs § 57, stk. 1, jf. § 62 b, stk. 2, efter den såkaldte 150.000 kr.'s regel, finder i praksis sted efter en

analogi af skiftelovens § 9, stk. 2. Viser det sig under behandlingen af et offentligt skiftet bo, at der ikke findes aktiver til at dække andre udgifter end begravelsesudgifterne, kan skifteretten i medfør af den gældende skiftelovs § 43 slutte boet ved at udlægge aktiverne til den, der har afholdt begravelsesomkostningerne.

Ved bestemmelserne i udkastets § 62, *stk. 1*, opretholdes adgangen til efter anmodning at standse bobestyrerbehandlingen og udlevere boet til anden behandlingsmåde m.v. Derved smidiggøres skiftesystemet, og de implicerede får mulighed for at indrette sig på den måde, de finder mest hensigtsmæssig.

Anmodning om udlevering af boet til anden behandlingsmåde m.v. kan indgives til skifteretten eller til bobestyreren, der derefter videresender anmodningen til skifteretten.

Betingelserne for udlevering af boet til anden behandlingsmåde m.v. efter de pågældende bestemmelser i udkastet må være opfyldt på det tidspunkt, hvor anmodningen tages til følge.

Ved udlevering af et bo til boudlæg er det en forudsætning, at aktivmassen ikke er nedbragt ved betaling af almindelig gæld.

Hvor insolvenskendelse er afsagt, kan bobestyrerbehandlingen i medfør af udkastets § 67, stk. 1, jf. konkurslovens § 143, standses ved, at boet udleveres til boudlæg.

Et bo kan ikke udleveres til privat skifte efter udløbet af 1 årsfristen i § 31, stk. 1.

Efter bestemmelsens *stk. 2* underretter bobestyreren de kreditorer, der har krav på at opnå dækning i boet. Udvalget har ikke fundet det nødvendigt at opretholde en regel om dækning eller sikkerhedsstillelse m.v. svarende til den gældende skiftelov, idet udlevering til privat skifte eller til uskiftet bo eller efter 150.000 kr.'s reglen forudsætter, at boet er solvent, og at mindst én arving eller ægtefællen er i stand til at opfylde sine forpligtelser, efterhånden som de forfalder. Da udlevering til privat skifte kun kan finde sted, såfremt boet må antages at være solvent, er det en forudsætning, at proklamafristen skal være udløbet.

Endvidere finder udvalget, at udleveringen skal kunne betinges af, at der stilles sikkerhed for udgifterne ved den hidtidige bobestyrerbehandling, jf. bestemmelsens *stk. 1, 2. pkt.*

Udleveres et bo, der har været behandlet ved bobestyrer, til privat skifte, skal de privatskiftende arvinger ikke udstede nyt proklama. Anmeldelser, som er indgået til den hidtidige bobestyrer, overgives af denne til boets repræsentant. Det samme gælder, hvor boet udleveres til uskiftet bo eller efter 150.000 kr.'s reglen til en efterlevende ægtefælle.

Bobestyrerbehandlingen vil være tinglyst på boets faste ejendomme, og

for skibe eller luftfartøjers vedkommende registreret i Skibsregisteret eller Luftfartøjsregisteret. Hvor en sådan tinglysning eller anden tilsvarende offentlig registrering af bobestyrerbehandlingen har fundet sted, skal bobestyreren efter bestemmelsens *stk. 3* drage omsorg for, at meddelelsen om bobestyrerbehandling slettes.

Til § 63

Når boet er modent til opgørelse, skal bobestyreren ifølge bestemmelsens *stk. 1* udfærdige boopgørelsen. Denne skal indeholde en redegørelse om boets behandling og om arveforholdene (redegørelse), en opgørelse over boets aktiver, passiver, indtægter og udgifter (regnskab) med angivelse af fordelingen mellem legatarer og arvinger (repartition), samt af den beregnede arveafgift.

Redegørelsen om boets behandling bør indeholde oplysning om boets udlevering, proklama, åbningsstatus og solvens, om afdødes og boets skatteforhold, om udbetalte forsikringssummer, om eventuelle ægtepagter, om eventuelle retssager, om dispositioner, der i øvrigt har haft væsentlig betydning for boets økonomiske forhold, herunder om salg eller afvikling af en virksomhed og om salg af fast ejendom og andre betydningsfulde aktiver. Redegørelsen om arveforholdene skal indeholde de nødvendige oplysninger om afdødes ægteskabelige status og slægtskabsforhold, om eventuelle testamentariske dispositioner og om arveafkald.

Opgørelsen over boets aktiver og passiver og over de indtægter og udgifter, der er påløbet i tiden mellem dødsfaldet og skæringsdagen, samt af fordelingen mellem arvinger og eventuelle legatarer og arveafgiftberegningen kan foretages på en boopgørelsesblanket, som forventes udfærdiget af justitsministeren i medfør af udkastets § 107, og som tillige forventes at blive indrettet til at medtage oplysninger om boets skattepligt.

Efter bestemmelsens *stk. 2* er den seneste skæringsdag, der kan anvendes i opgørelsen, fastsat til at være 2 års-dagen for dødsfaldet. En frist på ét år ville ikke være tilstrækkelig for en væsentlig del af bobestyrerboerne, der som hidtil forventes at ville høre til de mere komplicerede og omfattende boer.

Bestemmelsen i *stk. 2* må imidlertid ses i sammenhæng med bestemmelsen i *stk. 4*, hvorefter skifteretten til enhver tid, herunder også ved boets udlevering, kan fastsætte en frist for boets afslutning. Udvalget har på den ene side fundet, at den sædvanlige behandlingstid for et bobestyrerbo ikke bør udstrækkes væsentligt over to år, jf. fristerne i udkastets § 65, og at det inden for de fastsatte frister i almindelighed bør overlades til bobestyreren at drage

omsorg for at fremme og afslutte bobehandlingen så hurtigt, som boets forhold tillader det. På den anden side har man fundet det ønskeligt, at skifteretten får mulighed for at fastsætte kortere frister for behandlingstiden, hvis dette måtte vise sig at være ønskeligt for bestemte typer af boer og efter omstændighederne over for bestemte bobestyrere, hvis behandlingstid for tidligere udleverede boer har overskredet, hvad skifteretten fandt rimeligt.

Selvom bestemmelsens *sik. 3* åbner mulighed for, at opgørelse vedrørende en endnu ikke oppebåret indtægt eller vedrørende et betinget eller omtvistet krav eller andre nærmere afgrænsede dele af boet kan henskydes til tiden efter boets afslutning, vil det i større og komplicerede boer kunne forekomme, at opgørelsen ikke vil kunne udfærdiges med 2 årsdagen for dødsfaldet som skæringsdato. Dette kan navnlig være tilfældet, hvor en større virksomhed i drift skal afvikles eller afhændes, hvor boets formueforhold er omfattende eller komplicerede, hvor boets aktiver er vanskelige at realisere, eller hvor aktiver i udlandet skal realiseres eller hjemtages. Når der er hengået 2 år, bør skifteretten imidlertid inddrages til kontrol af, at bobehandlingen fremmes behørigt. Bestemmelsens *stk. 2* foreskriver derfor, at bobestyreren inden 2-årsdagen skal give skifteretten meddelelse om, at boet ikke kan opgøres med denne skæringsdato, og at bobestyreren skal afgive en nærmere redegørelse for baggrunden. Skifteretten kan herefter bestemme, at skæringsdatoen udskydes, og at der løbende skal indgives redegørelser om boets forhold, jf. tilfælde udkastets § 51, stk. 2. Udvalget forudsætter, at skifteretten nøje kontrollerer, at grundlaget for udsættelse er til stede. Finder skifteretten, at årsagen til, at bobestyreren søger om udsættelse, utvivlsomt er bobestyrerens egen forsinkelse af bobehandlingen, kan skifteretten, hvor forholdene taler derfor, straks afsætte bobestyreren. I andre tilfælde vil skifteretten kunne meddele en frist for boets afslutning, jf. udkastets § 63, stk. 4, med eller uden etablering af et løbende tilsyn efter udkastets § 63, stk. 2, og derefter afsætte bobestyreren, dersom denne frist uden rimelig grund ikke overholdes.

Bestemmelsens *stk. 3* svarer til den gældende skiftelovs § 46 for så vidt angår betingede eller omtvistede krav. Udvalget foreslår imidlertid i overensstemmelse med konkurslovens § 149, at også andre nærmere afgrænsede dele af boet skal kunne henskydes til tiden efter boets afslutning. Der skal søges om tilladelse inden 2 årsfristens udløb. Tillægsopgørelse skal i så fald indleveres snarest muligt, og skifteretten bør i tilfælde, hvor 2 årsfristen ikke kan overholdes, og hvor forholdene taler derfor, fastsætte en frist for tillægsopgørelsens indgivelse,

Den generelle bestemmelse om fristfastsættelse i udkastets *stk. 4* er ny og forudsættes af udvalget praktiseret på en sådan måde, at behandlingstiden for bobestyrerboer gennemsnitligt kan nedsættes væsentligt i forhold til de

gennemsnitlige behandlingstider for de eksisterende skifteretsbehandlede boer og eksekutorboer.

Til § 64

Efter bestemmelsens *stk. 1* skal bobestyreren, hvor der er behov derfor, ved boets slutning indstille til skifteretten, hvorvidt der skal afsættes arv efter bestemmelserne i § 25 i lov om borteblevne.

Bestemmelsens *stk. 2* svarer til den gældende skiftelovs § 45, *stk. 2*, og til dels til konkurslovens § 153, *stk. 2*. Bestemmelsen forudsættes anvendt med forsigtighed særligt ved tilsidesættelse af testamentariske bestemmelser om genstande, der har affektionsværdi.

Om beløb, som ikke kan udbetales til en fordringshaver, henvises til udkastets § 81 med bemærkninger.

Til § 65

Efter den nugældende skifteordning findes der ingen faste regler for, hvornår et bo skal afsluttes.

Privatskiftede boer kan i princippet fortsætte uden tidsbegrænsning som en slags interessentskab mellem arvingerne. Ifølge arveafgiftsloven og kilde-skatteloven skal der imidlertid senest på 15 månedersdagen til skifteretten indgives en boopgørelse med angivelse af boets indtægter og udgifter. I praksis vælger arvingerne oftest at slutte det indbyrdes bo samtidigt.

I eksekutorboer gælder der ingen tidsbegrænsning for, hvor længe boets behandling kan fortsættes. Boet skal dog senest ved udløbet af fristen for indgivelse af selvangivelsen for det 3. indkomstår betale foreløbige rets- og arveafgifter. Til beregning af disse er det nødvendigt, at der udfærdiges en foreløbig boopgørelse.

For boer, der behandles ved skifteretten, gælder der slet ingen frister for, hvornår boet skal være afsluttet, og der er ingen forpligtelser til at indbetale foreløbige rets- og arveafgifter.

Om udkastets forslag til frister for afslutning af privatskiftede boer henvises til § 32 med bemærkninger.

Udkastets § 65, *stk. 1*, fastsætter, at boopgørelsen senest 2 måneder efter skæringsdagen skal fremlægges til godkendelse i en obligatorisk, afsluttende skiftesamling. Indkaldelse til denne skiftesamling skal ske med mindst to ugers varsel og senest samtidigt dermed, skal boopgørelsen sendes eller afleveres til boets arvinger. Kan arvingerne godkende boopgørelsen, er frem-

møde på skiftesamlingen unødvendigt. Bobestyreren kan da fremlægge arvingernes godkendelsesskrivelser.

Kan arvingerne ikke godkende bobestyrerens opgørelse, derunder **salærberegningen**, må klage herover ifølge bestemmelsens *stk.* 2 fremsættes over for bobestyreren inden fire uger efter den afsluttende skiftesamlings afholdelse. Indgås forlig ikke, indbringer bobestyreren snarest muligt klagen for skifteretten. Ved behandlingen af klagen finder bestemmelserne i udkastets § 92, stk. 4 og 5, tilsvarende anvendelse, hvilket indebærer, at skifteretten kan opfordre klageren og bobestyreren til at indgive yderligere skriftligt indlæg, og at der kan afholdes retsmøder med klageren og bobestyreren. Skifteretten træffer afgørelse i klagesagen og kan i givet fald pålægge bobestyreren at ændre opgørelsen eller at udfærdige tillægsopgørelse eller om nødvendigt at udfærdige helt ny boopgørelse og fastsætte en frist herfor. Efterkommer bobestyreren ikke et sådant pålæg, afsætter skifteretten i medfør af udkastets § 38 bobestyreren.

Fremsættes klage ikke inden udløbet af den i stk. 2 fastsatte frist, er boopgørelsen endelig.

Udvalget har ikke fundet det fornødent at foreskrive, at skifteretten skal stadfæste opgørelsen, og at stadfæstelsen kan appelleres til højere ret.

Skifterettens afgørelse i en klagesag kan derimod indbringes for højere ret ved kære.

Inden to uger efter at boopgørelsen er blevet endelig, indsendes den i ét eksemplar til den kommunale skattemyndighed og i ét eksemplar til skifteretten. Begge eksemplarer skal efter bestemmelsens stk. 3 være underskrevet af bobestyreren.

Til insolvente boer, §§ 66-69

1. Gældende ret

Efter den gældende skiftelov behandles insolvente boer, der ikke udlægges for begravelsesomkostninger efter lovens § 10, i almindelighed efter reglerne i lovens kapitel 3 om offentlige gældsfragåelsesboer. Efter § 19 er kreditorerne stemmeberettigede. Der skal efter § 20 altid udstedes proklama. Efter § 44, stk. 2, fyldestgøres kravene efter reglerne i konkurslovens §§ 82 og 85 - 99, d.v.s. efter reglerne om fyldestgørelse af særlige rettigheder (tinglige krav) og efter konkursordenen. Endvidere følger det af lovens § 44, stk. 3, at bestemmelserne i konkurslovens §§ 1 (fristdag), 2 (nærstående), 31 (individualforfølgning) og 38-63 (krav mod boet og gensidigt bebyrdende aftaler) finder anvendelse med de ændringer, som følger af forholdets natur, og

således, at der i stedet for tidspunktet for konkursdekretets afsigelse regnes med tidspunktet for dødsfaldet. Derimod finder reglerne i konkurslovens kapitel 8 om omstødelse ikke anvendelse, medmindre dødsboet erklæres konkurs, jf. nedenfor. Det er herefter skiftelovens regler om bostyre, stemmeret, fordringsprøvelse, realisationer og boets slutning, der finder anvendelse.

En særlig regel om slutning findes i skiftelovens § 43 for dødsboer, i hvilke der ikke findes midler til at dække andre udgifter end begravelsesudgifterne, idet boets aktiver efter 1. pkt. da straks kan udlægges til den, som har bekostet begravelsen. Findes der et overskud, men er dette ikke større, end at det skønnes at ville medgå til dækning af privilegerede fordringer, kan skifteretten efter bestemmelsens 2. pkt. udlægge boets beholdning til disse efter konkursordenen og dermed slutte behandlingen. Udstedelse af proklama er i sådanne boer ikke obligatorisk.

Større overbehæftede aktiver kan ifølge skifteretspraksis med rettighedshavernes samtykke udlægges til disse. Ønskes et sådant udlæg ikke, og kan boet ikke slutes ved et udlæg for begravelsesomkostningerne efter skiftelovens § 10, tages det i praksis under behandling som gældsfragåelsesbo, hvorefter de behæftede aktiver som regel må sættes på tvangsauktion. Fremkommer der ikke noget bud på tvangsauktionen, er det ved visse skifteretter antaget, at boet derefter kan slutes efter lovens § 43 men således, at det behæftede aktiv, der ikke ønskes overtaget, prisgives som herreløst. Der findes ingen direkte hjemmel til at lade påløbne omkostninger afholde af statskassen, men efter praksis afholdes nødtørftige udgifter, f.eks. til meddelelser i Statstidende, af statskassen. Det er oplyst for udvalget, at der ved en række skifteretter særlig i de økonomisk dårligere stillede egne af landet i de senere år har foreligget et øget antal af sådanne boer uden andre væsentlige aktiver end en overbehæftet fast **ejendom** eller andre overbehæftede aktiver, der i en del tilfælde ikke har kunnet afhændes ved en tvangsauktion. I mange tilfælde er der i sådanne boer ikke midler til at antage en medhjælper for skifteretten, hvorfor det nødvendige arbejde må udføres af skifteretternes personale, d.v.s. reelt for statskassens regning. Bestemmelsen i konkurslovens § 27, stk. 2, 3. pkt., om, at omkostningerne ved boets behandling om fornødent kan afholdes af statskassen, kan ikke anvendes analogt.

Et insolvent dødsbo kan imidlertid i visse tilfælde i det hele blive behandlet efter konkurslovens regler, idet dødsboet efter bestemmelsen i konkurslovens § 19, når en gældsovertagelse fra arvinger eller ægtefælle ikke foreligger, tages under konkursbehandling, såfremt en fordringshaver ønsker det. Denne må antagelig gøre sit krav. Insolvens må forstås som underbalance på slutningstidspunktet, d.v.s. med hensyntagen til eventuelle fremtidige indtægter og udgifter i boperioden. Det antages i teorien, at bestemmelsen også

kan anvendes i boer, der er udlagt for begravelsesomkostninger, såfremt der er mulighed for gennem omstødelse at inddrage andre aktiver i boet, jf. *Mogens Munch*: Konkursloven, 7. udgave, side 213 f og UfR 1986.609.

2. Udvalgets overvejelser

Udvalgets mere grundlæggende overvejelser om, hvilke regler, der bedst vil kunne finde anvendelse ved behandlingen af insolvente boer, er omtalt foran i de indledende bemærkninger til kapitel 15. Hovedtankerne har været, at de fleste af udkastets regler om bobestyrerbehandling må forventes at være mere hensigtsmæssige end konkurslovens regler ved den stilfærdige afvikling, der som regel finder sted, når et dødsbo er insolvent, men at de materielle insolvensregler i konkursloven skal gøres anvendelige. Endvidere foreslås et en-strengt system i stedet for det nuværende to- eller tre-strengede. Derved opnås efter udvalgets opfattelse et mere handlekraftigt system, et klarere system og et enklere system.

Hovedproblemerne for udvalget har dels været at opbygge et regelsæt, som giver den fornødne sikkerhed for, at insolvente boer - og kun insolvente boer - tages under behandling efter disse regler, dels et lovteknisk problem bestående i at give en tilpas klar og præcis regulering af, hvilke regler i udkastet der skal og ikke skal finde anvendelse, og hvilke regler i konkursloven, der skal finde anvendelse. Det sæt af regler, efter hvilket insolvensen konstateres, og som udvalget finder tilpas skarpt, omtales nedenfor i bemærkningerne til § 66. Her præsenteres det samlede sæt af behandlingsregler, som udvalget foreslår. Dette er således en kombination af regler fra udkastet, især fra dettes kapitel 15, og fra konkursloven.

3. Udvalgets forslag

A. Følgende regler i udkastets kapitel 15 finder *alene* anvendelse ved behandling af insolvente boer:

- § 37, udpegning af bobestyrer i insolvente boer,
- § 40, anmodning om afsigelse af insolvenskendelse,
- § 45, stk. 2, unkladelse af eftersøgning af arvinger,
- § 49, stk. 3 og 4, unkladelse af udsendelse af åbningsstatus og anmodning om afsigelse af insolvenskendelse, og
- §§ 66-69, de egentlige insolvensregler.

B. Følgende regler i udkastets kapitel 15 finder *tillige* anvendelse:

- § 36, sikkerhedsstillelse og ansvarsforsikring,
- § 38, afsættelse,
- § 39, skifteretsattest,
- § 41, sikring af aktiver, registrering og vurdering,
- § 42, skifteprotokol,
- § 43, proklama,
- § 46, tegningsret,
- § 47, antagelse af bistand,
- § 48, søgsmål og retsforfølgning,
- § 49, stk. 1 og 2, åbningsstatus,
- § 50, stk. 1-2 og 4-5, bostyret,
- § 51, bobehandlingens fremme,
- § 52, skiftesamlinger,
- § 53, prøvelse af fordringer og andre krav,
- § 54, stk. 2, a conto salær,
- § 55, realisation af aktiver,
- §§ 56-59, tvangsauktion og udlæg,
- § 60, inddrivelse af udestående fordringer, og
- § 62, udlevering af boet til anden behandling.

C. Følgende regler i **konkursloven** *finder* anvendelse :

- § 1, fristdag,
- § 2, nærstående,
- §27, stk. 2, 3. pkt., statskassens hæftelse for udækkede omkostninger,
- §§ 38-81, krav mod boet, gensidigt bebyrdende aftaler og omstødelse,
- §§ 92-99, konkursordnenen,
- § 115, stk. 3, økonomisk kriminalitet,
- §§ 120-123 og 124, stk. 2 og 3, afstemningsregler, og
- §§ 143,145-150, stk. 1,151, stk. 1,1. pkt. og stk. 2,153,154, stk. 1,1. pkt. og stk. 2 og 3, samt 155, stk. 1, slutning og udlodning.

D. Følgende regler i udkastets kapitel 15 *finder ikke* anvendelse ved behandling af insolvente boer :

- § 34, udpegning af bobestyrer,
- § 35, testamentarisk indsat bobestyrer,
- § 44, meddelelse til arvinger og legatarer,
- § 45, stk. 1 og 3, eftersøgning af arvinger,
- § 50, stk. 3, stemmeret m.v.,
- § 54, stk 1, dækning af godkendte krav,

§ 61, a conto udlodning, og
§ 63-65, boopgørelse.

E. Følgende af udkastets regler uden for kapitel 15 finder *ikke* anvendelse ved behandling af insolvente boer :

§ 75, boets afslutning, og
§ 82, opsigelse af uopsigelig gæld.

F. Endelig foreslås det ved udkastets § 67, stk. 2, at skifteretten mere undtagelsesvis og navnlig, når der i boet findes en større virksomhed i drift, efter anmodning fra en fordringshaver kan bestemme, at følgende regler i konkursloven yderligere *skal finde* anvendelse:

§§ 107-118, boets overtagelse og bostyret,
 §§ 119-128, 143-151, stk. 1, 1. pkt. og 151, stk. 2-155, stk. 1, skiftesamlinger, tilsyn og boets slutning og udlodning, og
 §§ 238-239, inhabilitet og vederlag.

G. I så fald finder yderligere følgende regler i udkastet *ikke* anvendelse:

§ 37, udpegning af bobestyrer,
 § 38, afsættelse,
 § 41, sikring af aktiver, registrering og vurdering,
 § 42, skifteprotokol,
 § 46, tegningsret,
 § 47, sagkyndig bistand,
 § 49, åbningsstatus,
 §§ 50-51, bostyret,
 § 52, skiftesamlinger,
 § 54, stk. 2, a conto salær,
 § 109, offentlighed, og
 § 110, inhabilitet.

Udvalgets nærmere **overvejelser** og drøftelser med repræsentanter for konkurslovsudvalget omtales neden for i bemærkningerne til de enkelte bestemmelser.

Endelig foreslås det ved udkastets § 68 at indføre særlige bestemmelser om fortrinsret efter konkurslovens § 93, nr. 3, for krav i forbindelse med gensidigt bebyrdende aftaler for perioden fra dødsfaldet og indtil skifteretten afsiger insolvenskendelse, idet udvalget hverken har fundet det hensigtsmæs-

sigt eller nødvendigt at gøre konkurslovens regler om betalingsstandsning anvendelige.

Til § 66

Bestemmelsens stk. 1 fastslår først, at skifteretten afsiger insolvenskendelse, såfremt boet er insolvent.

Spørgsmålet om afsigelse af insolvenskendelse kan rejses på en række forskellige måder. Skifteretten skal ikke oplyse sagen ex officio, men dog bistå en arving, legatar eller kreditor dels ved vejledning efter udkastets § 86, dels ved eventuelt at foretage afhøringer og meddele editionspålæg efter udkastets § 87. Gør forholdene det påkrævet, kan skifteretten beskikke en midlertidig bobestyrer efter udkastets § 12 og angive som dennes opgave at oplyse sagen således, at stillingtagen til spørgsmålet om afsigelse af insolvenskendelse kan foretages på et forsvarligt grundlag. Retsstillingen bliver herefter som følger:

1. Bliver skifteretten under overvejelserne om, hvorledes boet skal berigtiges, jf. udkastets § 7, bekendt med, at boet klart må antages at være insolvent, og at der er behov for en hurtig stillingtagen til, om insolvenskendelse kan afsiges, kan skifteretten enten afsige insolvenskendelse på det foreliggende grundlag og udpege bobestyrer, eller antage en midlertidig bobestyrer med den opgave at skaffe fornøden dokumentation for, om insolvens foreligger. Udvalget finder anledning til at understrege, at denne fremgangsmåde må være forbeholdt de ret få tilfælde, hvor insolvensen er klar, og hvor der foreligger et væsentligt behov for straks at kunne bringe konkurslovens regler, særligt om gensidigt bebyrdende aftaler, i anvendelse. Det forudsættes herved, at boet ikke skal berigtiges på anden måde, navnlig ved boudlæg efter udkastets kapitel 11.
2. Efter udkastets § 40 gælder det tilsvarende i tilfælde, hvor bobestyreren efter boets udlevering til bobestyrerbehandling, men inden åbningsstatus er udarbejdet, konstaterer, at boet klart er insolvent.
3. Den almindelige fremgangsmåde i de fleste insolvente boer forventes af udvalget at blive, at bobestyreren fremsætter anmodning om afsigelse af insolvenskendelse, når åbningsstatus efter udkastets § 49, stk. 1, er udarbejdet. En sådan anmodning skal fremsættes, hvis boet »må antages at være insolvent«. Er det usikkert, om boet er insolvent, bør bobestyreren i de fleste tilfælde indtil videre behandle boet efter solvensregler og gen-

nem bestemmelsen i udkastets § 50, stk. 4, i det nødvendige omfang varetage kreditorernes interesser. Efter hidtidig praksis vedrørende gældsfrågørelsesboer har skifteretten, hvor boet kunne være solvent, tillige inddraget arvinger i beslutningsprocessen. Udvalgets forslag udelukker ikke, at bobestyreren afholder orienterende drøftelser med boets kreditorer, men så længe insolvenskendelse ikke er afsagt, tilkommer beslutningsretten i boet arvingerne og bobestyreren. Tilsidesætter bobestyreren klart hensynet til kreditorerne, vil bobestyreren efter omstændighederne kunne pådrage sig erstatningsansvar for deraf følgende dokumenterede tab.

4. Afklares det først senere under boets behandling, at boet er insolvent, fremsætter bobestyreren efter udkastets § 49, stk. 4, anmodning om afsigelse af insolvenskendelse.
5. Er boet udleveret til en efterlevende ægtefælle efter udkastets § 22 eller efter reglerne om uskiftet bo, eller er boet udleveret til privat skifte, og viser boet sig at være insolvent, kan ægtefællen eller arvingerne henholdsvis efter udkastets § 23, udkastet til ændring af arvelovens § 16, stk. 2, eller udkastets § 29, stk. 1, fremsætte anmodning om, at boet tages under behandling ved bobestyrer. Skifteretten skal i disse tilfælde afsige insolvenskendelse, såfremt boet er insolvent.

Skifterettens afgørelse efter § 66 træffes ved kendelse, der kan kæres til højere ret. Kærebeføjelse har den, der har fremsat anmodning, samt enhver lodtager i boet. Hvor skifterettens kendelse om insolvens eller om afslag på en sådan kendelse kæres, kan kendelsen omgøres af skifteretten efter udkastets § 98, stk. 1, nr. 1, såfremt der foreligger nye oplysninger om aktiver eller passiver, herunder om værdiansættelserne m.v. Da boet endog uden kendelse fra skifteretten efter udkastets § 69 kan overgå til solvensbehandling, kan en insolvenskendelse, der er fejlagtig, også efter anmodning omgøres, uden at der foreligger nye oplysninger. Det samme gælder efter udkastet en nægtelse af at afsige insolvenskendelse, jf. udkastets § 49, stk. 4.

Udvalget har overvejet, om udkastet burde indeholde en legal definition af det insolvensbegreb, som blandt andet er forudsat anvendt i bestemmelserne i § 23, stk. 1, (udlæg til efterlevende ægtefælle), § 16, stk. 2, i udkastet til ændring af arveloven (uskiftet bo), § 29, stk. 1, (privat skifte), § 33, stk. 1, nr. 2, (bobestyrerbehandling), §§ 40 og 49, stk. 3 og 4, (anmodning om afsigelse af insolvenskendelse), § 43, stk. 6, (fordringsprøvelse), § 66 (afsigelse af insolvenskendelse) og § 69 (overgang til solvensbehandling).

Man har valgt at angive begrebet i de centrale bestemmelser i udkastets §§ 25, nr. 2, og 49, stk. 1, med bemærkninger. Boet skal herefter anses for

at være solvent, såfremt dets aktiver, d.v.s. realisationsværdien af aktiverne med tillæg af boets indtægter, er tilstrækkelige til at dække boets passiver, d.v.s. afdødes gæld, der kan kræves dækket i boet, herunder skattekrav, med tillæg af boets udgifter, d.v.s. massekrav, skattekrav for mellemprioriteten og for boprioriteten. Dette insolvensbegreb er ikke i strid med insolvensbegrebet i konkurslovens § 17, stk. 2, hvorefter det afgørende er, om en skyldner ikke kan opfylde sine forpligtelser, efterhånden som de forfalder, medmindre betalingsudygtigheden må antages blot at være forbigående, jf. nærmere betænkning II om Konkurs og Tvangsakkord, nr. 606/1971 s. 71-74 og *Mogens Munch*: Konkursloven, 7. udg., s. 204-208 med henvisninger. Det fremgår ganske vist af konkurslovens § 17, stk. 2, og den citerede litteratur, at det såkaldte insufficienssynspunkt er trådt tilbage i betydning i forhold til et illikviditetssynspunkt. Det af udvalget foreslåede dødsboinsolvensbegreb kan snarere ses som en speciel anvendelse af konkurslovens insolvensbegreb, hvor det særlige blot er, at der *skal* foregå et opgør først og fremmest ud fra sufficienssynspunkter, idet de fleste dødsboer kun har beskedne indtægter og udgifter. Selv hvor der i boet forefindes en større virksomhed i drift, skal denne ikke drives videre af boet på ubestemt tid, men enten afhændes i drift eller likvideres. Også i disse tilfælde bliver realisationsværdien derfor afgørende men således, at der tillige må kalkuleres med indtægter og udgifter i den forventede driftsperiode.

Et dødsbo er i sidste instans solvent, såfremt al gæld kan betales, selv om der intet bliver til arvinger og legatarer. Der kan i øvrigt herved henvises til de teoretiske overvejelser om konkursrettens insolvensbegreb ved anvendelse af omstødsregler m.v., jf. *Mogens Munch*: Konkursloven 7. udg., s. 513 og særligt til betænkning II om Konkurs og Tvangsakkord, s. 149, hvor den ikke gennemførte regel om deling af ægteskabeligt fællesbo til ugunst for skyldneren indeholdt forslag til et særligt sufficiensinsolvensbegreb med følgende begrundelse: »Da der ved skifte bør finde en opgørelse sted over hver ægtefælles aktiver og passiver. . . ., og da det er denne og ikke forventningerne om fremtidige indtægter eller gældsposter, der lægges til grund for skiftet, har man ikke her benyttet det ellers i udkastet anvendte insolvenskriterium, men ladet det være afgørende, om skyldnerens aktiver efter afkaldet oversteg hans passiver.«

Efter udkastets § 66, stk. 1, sidste led, udpeger skifteretten efter afsigelse af insolvenskendelse bobestyrer.

Udkastets § 37 regulerer mulighederne for, hvem skifteretten kan udpege. Der henvises herom til bemærkningerne til udkastets § 37.

Ved § 66, stk. 2, i udkastet foreslås det, at bobestyreren snarest muligt efter, at insolvenskendelse er afsagt, skal give boets arvinger, legatarer og kendte kreditorer samt den kommunale skattemyndighed meddelelse om

skifterettens afgørelse. Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med udkastets § 49, stk. 3, 2. pkt., hvorefter udsendelse af åbningsstatus af praktiske grunde kan undlades, såfremt bobestyreren anmoder skifteretten om at afsige insolvenskendelse. Efter udvalgets opfattelse har arvinger og legatarer, som efter udkastets § 44 har modtaget meddelelse om boets udlevering til behandling ved bobestyrer, ubetinget krav på at få at vide, at de ikke vil komme til at arve. En sådan meddelelse vil i øvrigt i særlige tilfælde kunne udløse et krav om rejsning af omstødsessag. Arvingers og legatarers ret efter udkastets § 49, stk. 2, til at gøre sig bekendt med åbningsstatus, bortfalder derfor ikke ved afsigelse af insolvenskendelse.

Meddelelser efter § 66, stk. 2, kan sendes med almindeligt brev. Selvom det oftest ikke vil fremgå af proklamaet, at insolvenskendelse er afsagt, jf. § 76, stk. 3, nr. 4, har udvalget ikke fundet tilstrækkelig anledning til at foreskrive særskilt meddelelse i Statstidende om insolvenskendelsen eller tinglysning m.v.

Ved bestemmelsen i § 66, stk. 3, gøres reglerne i udkastets § 99 tilsvarende anvendelige, når insolvenskendelse afsiges. Det følger deraf, at enhver, der fra boet har modtaget mere, end vedkommende kan kræve, efter at insolvenskendelse er afsagt, har pligt til at tilbagelevere det modtagne eller tilsvare berigelsen m.v. efter udkastets § 99. Denne pligt til tilbagelevering eller til at tilsvare berigelsen m.v. går videre, end dansk rets almindelige regler om *condictio indebiti* i visse tilfælde ville føre til, men er anset for ønskelig og rimelig. Som § 99 er opbygget, kan retten frit bedømme, hvorvidt modtageren eller eventuelt bobestyreren bør tilsvare boet, hvad der mangler.

Til § 67

Bestemmelsens *stk. 1, 1. pkt.*, gør en række regler i konkursloven anvendelige med de ændringer, der følger af forholdets natur. Med dette forbehold sigtes der til, at konkurslovens regler er skrevet ud fra konkursretlige forudsætninger og står som dele af et selvstændigt lovværk. Når en del af reglerne i en sådan lov gøres anvendelige i et samspil med regler i en anden lov, må de overførte regler læses og fortolkes i den nye sammenhæng. Udvalget har overvejet, om man helt kunne overlade tilpasningen til fortolkning, eller om man som den anden yderlighed helt skulle omskrive reglerne og optage dem i udkastet. Resultatet af overvejelserne er blevet, at man kun på fem punkter har fundet det nødvendigt at medtage præciserende regler.

Efter § 67, *stk. 1, 2. pkt.*, skal der i stedet for tidspunktet for konkursdekretets afsigelse regnes med tidspunktet for skifterettens kendelse efter § 66, stk. 1. Set i sammenhæng med de skarpe regler i konkurslovens § 1 om frist-

dag og konkurslovens fordeling af retsvirkninger mellem fristdag og dagen for konkursdekretets afsigelse, har udvalget fundet det hensigtsmæssigt at fastslå direkte i loven, at fristdagen er dagen for dødsfaldet, jf. konkurslovens § 1, stk. 1, nr. 2, som denne bestemmelse foreslås ændret ved udkastets forslag til ændringer i konkursloven.

Med bestemmelsen i udkastets § 67, *stk. 1, 3 pkt.*, præciseres det dernæst, at bobestyreren varetager skifterettens funktioner ifølge en række af de overførte bestemmelser - men ikke ifølge alle overførte bestemmelser - og at bobestyreren i det hele varetager kurators funktioner.

Efter overførslen af konkurslovens § 151, stk. 1, skal der gives fordringshaverne lejlighed til på en skiftesamling at udtale sig om det af bobestyreren udarbejdede udkast til regnskab og udlodning. Bobestyreren skal derefter stadfæste udkastet, medmindre dette lider af fejl eller mangler, der nødvendiggør, at det omgøres. Ved bestemmelsen i udkastets § 67, *stk. 1, 4. pkt.*, foreskrives det endvidere, at skifteretten skal godkende bobestyrerens salærberegning.

Ved § 67, *stk. 1, 5.-7. pkt.*, præciseres det, at fordringsprøvelsen sker efter udkastets § 53, således at prøvelsen sker over for boets kreditorer og kan ske ved en meddelelse om, at indstillingerne ligger til gennemsyn på bobestyrerens kontor, samt at prøvelse kan ske over for arvingerne.

Endelig præciseres det ved § 67, *stk. 1, 8. pkt.*, at ordet »arving« skal læses som »kreditor« i udkastets §§ 42, 50, stk. 2 og 4 - 5, 51, stk. 1 samt 52.

Ad overførelse af konkurslovens § 1:

Konkurslovens § 1, stk. 1, nr. 2, foreslås ved udkastet ændret i konsekvens af forslaget om indførelse af et en-strengt system for behandling af insolvente dødsboer og af forslaget om ophævelse af konkurslovens § 19.

Overførelse af konkurslovens § 1 er herefter ensbetydende med, at fristdagen ved behandlingen af et insolvent dødsbo er dagen for skyldnerens død, medmindre det følger af konkurslovens § 1, at en allerede tidligere etableret fristdag skal fastholdes.

Ad overførelse af konkurslovens § 2:

Overførelse af konkurslovens § 2, nr. 1 og 4, er nødvendig for en fuldstændig anvendelse af en række regler om omstødelse og for anvendelse af konkurslovens § 95, stk. 2, om nægtelse af privilegium for lønkrav m.v.

Undladt overførelse af konkurslovens §§ 3-27, stk. 2, 2. pkt.:

Bestemmelserne i konkurslovens §§ 3-9 foreslås ikke overført, idet retsstillingen udtømmende er fastlagt ved udvalgets hovedudkast, jf. navnlig dettes

§ 2 (kompetence), § 3 (internationale overenskomster) og § 109 (offentlighed).

Bestemmelsen i konkurslovens § 3, stk. 3, foreslås konsekvensændret, idet det efter ophævelse af adgangen til at erklære et dødsbo konkurs efter den hidtidige bestemmelse i konkurslovens § 19, alene afgøres efter reglerne i udkastet, hvornår et dødsbo skal behandles efter insolvensregler. Indgiver en kreditor anmodning til skifteretten om, at boet behandles som et insolvent bo, inden boet er berigtiget, tager skifteretten hensyn til anmodningen og må om fornødent afsige kendelse om boets berigtigelse. I tvivlstilfælde kan skifteretten beskikke en midlertidig bobestyrer efter udkastets § 12 og pålægge denne at tilvejebringe de fornødne oplysninger om boets formueforhold.

Reglerne om betalingsstandsning i konkursloven kapitel 2 foreslås ikke overført.

Bestemmelserne i konkurslovens kapitel 3 foreslås ikke overført. Reglerne i konkursloven om konkursens indtræden er efter udkastets opbygning og efter forslaget om ophævelse af konkurslovens § 19 uden betydning for dødsboer, bortset fra bestemmelsen i § 27, stk. 2., 3. pkt.

Ad overførelse af konkurslovens §27, stk. 2, 3. pkt.:

Som omtalt foran i afsnittet om gældende ret foreligger der af og til insolvente dødsboer med behæftede aktiver, i hvilke der ikke findes midler til dækning af udgifterne til en fortsat bobehandling. Når behandlingen af sådanne dødsboer lægges ud til bobestyrere, er det - da sikkerhedstillelse for omkostninger normalt ikke vil kunne forekomme - nødvendigt at indføre en regel som konkurslovens, hvorefter de nødvendige omkostninger kan dækkes af statskassen. Udgifter til begravelsen m.v. falder ikke ind herunder.

Undladt overførelse af konkurslovens §§ 28-37:

Overførelse af konkurslovens §§ 28 og 29 er overflødig. Fuldmagtsspørgsmålne foreslås reguleret ved udkastets forslag til ændring af aftalelovens § 21, stk. 2, 1. og 2. pkt. Bestemmelser svarende til konkurslovens §§ 30-31 findes i udkastets §§ 9 og 10 samt 48. Overførelse af konkurslovens §§ 32-34 er overflødig.

Bestemmelsen i konkurslovens § 35 foreslås ændret, således at et dødsbo kan skiftes privat med en eller flere arvinger under konkurs, såfremt de pågældendes konkursboer tiltræder dette. En tiltrædelse fra en arvinges konkursbo er nødvendig, fordi det vil være et tillidsspørgsmål, om konkursboet ønsker at dele dispositionsretten med de øvrige arvinger, hvoraf mindst en skal være solvent og ikke repræsenteret ved værge. Der henvises herved til hæftelsesreglerne i udkastets § 27 med tilhørende bemærkninger. Udvalget

finder særlig anledning til at pege på, at konkursboet i tvivlstilfælde kan lade sin tiltrædelse betinge af, at arvingen under konkurs meddeler kurator skiftefuldmagt. Tilbagekaldes en sådan fuldmagt, kan konkursboet forlange dødsboet behandlet ved bobestyrer, jf. udkastets § 30, nr. 1.

Overførelse af konkurslovens §§ 36-37 er overflødig.

Ad overførelse af konkurslovens §§ 38-81:

Overførelse af bestemmelsen i konkurslovens kapitel 6 om krav mod boet er nødvendig og svarer til gældende ret, jf. den gældende skiftelovs § 44, stk. 3. Et særligt spørgsmål har dog været, om konkurslovens § 41 skal overføres, idet udvalget ved udkastets § 82 foreslår en regel om den samme problemstilling, der skal gælde for alle solvente dødsboer, som undergives en egentlig skiftebehandling. Som det fremgår af udkastets § 82 med bemærkninger, skal den uopsigelige ydelse først kunne erlægges af dødsboet efter opsigelse, men til gengæld med den fulde handelsværdi, d.v.s. efter omstændighederne med en kursværdi over pari. Grundtankerne bag dette forslag er, at der er behov for at bringe gældsforholdet ud af verden, inden det solvente bo sluttes men således, at kreditor ikke lider noget tab og får et passende varsel til at overveje eventuelle ønsker om geninvestering. Bestemmelsen i konkurslovens § 41 hjemler efter ordlyden konkursboet ret til at indfri uden varsel og vist nok altid til parikurs, jf. *Mogens Munch: Konkursloven*, 7. udg. s. 317 med henvisninger, men cf. *J.A. Andersen, Juristen* 1987 s. 173 ff. Om indfrielse i insolvente dødsboer skal kunne ske med en eventuel konkursregulering til parikurs eller i stedet efter en regel svarende til udkastets § 82, har udvalget anset det som faldende uden for sit kommissorium at tage stilling til. Det foreslås derfor, at konkurslovens § 41 overføres, og at udkastets § 82 ikke finder anvendelse ved behandling af insolvente dødsboer.

Ad overførelse af konkurslovens kapitel 7:

Anvendeliggørelsen af konkurslovens regler om gensidigt bebyrdende aftaler svarer til, hvad der gælder efter skiftelovens § 44, stk. 3.

Ad overførelse af konkurslovens kapitel 8:

Anvendeliggørelsen af reglerne om omstødelse er for såvidt ny, som disse bestemmelser efter gældende ret kun har kunnet bringes i anvendelse, såfremt dødsboet erklæredes konkurs i medfør af konkurslovens § 19. Ved et strenget system er en overførelse derfor nødvendig. Fristen efter konkurslovens § 81 løber efter udkastets § 67, stk. 1, fra afsigelse af kendelse om insolvensbehandling.

Undladt overførelse af konkurslovens §§ 82-91:

Udvalget foreslår ved udkastets § 78, nr. 2, som noget nyt, at også krav, der hviler på ejendomsret, skal kunne prækluderes i et vist omfang. Endvidere foreslås det, at proklamaet i dødsboer som hidtil altid skal være præklusivt, herunder også i insolvente boer, sml. herved konkurslovens § 134, hvorefter proklamaet i konkursboer ikke er præklusivt.

Udkastets bestemmelser i §§ 79-80 om uprækluderede rettigheder er herefter tilpasset disse regler. Endvidere foreslår udvalget ved udkastets § 79, stk. 2 og 3, en præcisering af de hidtidige regler i konkurslovens § 84 om fordringshavermora, der bl.a. indeholder tilpasninger til udkastets forslag om nydannelser vedrørende proklama. Herefter foreslås det, at reglerne i konkurslovens §§ 82-84 ikke overføres, men i insolvente dødsboer erstattes af udkastets §§ 79-80.

Konkurslovens regler om tvangsauktion m.v. i §§ 85 og 87-91 er optaget i udkastets §§ 10, stk. 1 og 6, jf. 48 og 56-59 og 60, stk. 2. Bestemmelserne er redaktionelt tilpasset udkastets øvrige system, og udvalget har ikke fundet det hensigtsmæssigt at nøjes med henvisninger til konkurslovens regler med de ændringer, der følger af forholdets **natur**, idet reglerne tillige finder anvendelse fra dødsfaldet til berigtigelsen og i alle bobestyrerbehandlede boer, herunder også i solvente boer.

Den eneste realitetsændring bliver, at udkastet ikke indeholder en regel svarende til konkurslovens § 86, hvorefter enhver panthaver, hvis fordring er forfalden, kan forlange tvangsauktion afholdt, såfremt boet ikke inden 6 måneder efter konkursdekretets afsigelse har begæret auktion. Udkastet indeholder i stedet regler, der generelt pålægger bobestyreren pligt til at varetage kreditorernes interesser, herunder panthavernes, idet disse vil kunne lide tab ved forsinket afholdelse af auktioner. Udkastets system, hvorefter kreditorer kan klage til skifteretten, der kan meddele bobestyreren pålæg, samt at denne i givet fald kan ifalde erstatningspligt, forekommer udvalget smidigere og mere effektivt end fristreglen i konkurslovens § 86, der i øvrigt i den konkursretlige litteratur i **væsentlig** grad er fortolket i retning af udkastets system. En yderste frist på 6 måneder findes det herefter hverken nødvendigt eller hensigtsmæssigt at medtage.

Ad overførelse af konkurslovens kapitel 10, §§ 92-99:

Reglerne om konkursordenen skal overføres, hvilket svarer til gældende ret, jf. skiftelovens § 44, stk. 2. Det er en selvfølge, at konkursordenen skal finde anvendelse. Konkurslovens § 92 foreslås ændret redaktionelt som tilpasning til udkastets en-strengede system.

VI.1.

Undladt overførelse af konkurslovens §§ 100-119:

Overførelse af reglerne om skyldnerens stilling i konkurslovens §§ 100-106 er overflødig.

Udkastets regler om boets overtagelse, registrering og vurdering, sagkyndig vurdering og om bobestyrere, herunder midlertidige bobestyrere og om indkaldelse til skiftesamlinger foreslås gjort anvendelige. Særligt bemærkes, at udarbejdelse af status, jf. konkurslovens §§ 111, stk. 2, og 116, bedst findes at kunne ske efter udkastets § 49, jf. tillige udkastets § 66, stk. 2. Der skal alene ske indberetning til skifteretten i tilfælde, hvor dette særligt måtte være pålagt bobestyreren, jf. udkastets §§ 51, stk. 2, og 63, stk. 2.

Ad overførelse af konkurslovens § 115, stk. 3:

Konkurslovens § 115, stk. 3, om kurators indberetning om økonomisk kriminalitet foreslås overført for de sjældnere tilfælde, hvor bestemmelsen kan have betydning i insolvente dødsboer over for andre end den afdøde.

Ad overførelse af konkurslovens §§ 120-123 og 124, stk. 2 og 3:

Bestemmelserne regulerer kreditorernes stemmeret og er nødvendige til erstatning af reglerne i udkastets § 50, stk. 3, medens de øvrige bestemmelser i udkastets § 50 finder anvendelse, herunder også stk. 4-5, hvorfor det ved udkastets § 67, stk. 1,3. pkt., er bestemt, at bobestyreren varetager skifterettens funktioner efter konkurslovens §§ 120, stk. 3, 121 og 123. Der henvises til bemærkningerne til udkastets § 50, stk. 2-5.

Undladt overførelse af konkurslovens §§ 124, stk. 1 og 125-142:

Konkurslovens § 124, stk. 1, er overflødig i dødsboskiftesager, jf. dog udkastets § 67, stk. 2. Reglerne om tilsyn erstattes af udkastets regler om klageadgang m.v. i §§ 91 - 92, jf. dog udkastets § 67, stk. 2. Reglerne om proklama og om prøvelse af fordringer foreslås afløst af udkastets skarpere, mere uformelle og smidige regler i §§ 76-78 og 53 dog således, at forelæggelse for en større kreds af kreditorer kan ske ved meddelelse om, at indstillingerne ligger til eftersyn på bobestyrerens kontor, jf. konkurslovens § 131, stk. 2. Reglerne om retssager ved de almindelige domstole er i udkastets kapitel 29 udformet således, at de er umiddelbart anvendelige i kreditorstyrede boer, ligesom bestemmelser, der vedrører skyldnerens retsstilling, er udeladt.

Ad overførelse af konkurslovens §§ 143, 145-150, stk. 1, 151, stk. 1, 1. pkt. og stk. 2, 153, 154, stk. 1, 1. pkt., og stk. 2 og 3, samt 155, stk. 1:

Bestemmelserne vedrører boets slutning og udlodning. Udvalget har fundet det mest hensigtsmæssigt at anvende konkurslovens system for slutning og udlodning, dels fordi kreditorer kun sjældent giver møde, hvorfor ind-

kaldelse til en skiftesamling er nødvendig. Konkurslovens regler om anke af boopgørelsen findes det dog ikke hensigtsmæssigt at medtage. Endelig har udvalget anset det for nødvendigt at foreskrive, at bobestyrerens salærberedning skal godkendes af skifteretten.

Efter forslaget opretholdes skifterettens funktioner efter konkurslovens §§ 149, stk. 1, 153 og 154, stk. 2, jf. udkastets §§ 63, stk. 3, og 164, stk. 2, medens skifterettens funktioner efter konkurslovens § 150, stk. 1, 151, stk. 2, og 155, stk. 1, overføres til bobestyreren, jf. udkastets § 67, stk. 1, 3. pkt.

Efter at udkastet til regnskab og udlodning har ligget til eftersyn på bobestyrerens kontor efter reglerne i konkurslovens §§ 150, stk. 1, og bobestyreren har stadfæstet udkastet efter konkurslovens § 151, stk. 2, kan kreditorer klage til skifteretten over udkastet efter reglerne i udkastets §§ 91-92, jf. § 65, stk. 2. Skifterettens afgørelse er undergivet kære til højere ret. Klages der ikke inden udløbet af fristen i § 91, stk. 2, er opgørelsen endelig. Skifteretten skal imidlertid efter udkastets § 67, stk. 1, 4. pkt., altid godkende bobestyrerens salær.

Undladt overførelse af konkurslovens afsnit III, Tvangsakkord og afsnit IV, Gældssanering:

Udvalget har overvejet, om der kunne vindes noget ved at åbne mulighed for, at et insolvent dødsbo skal kunne opnå tvangsakkord. Da en virksomhed i drift under alle omstændigheder ikke skal videreføres på længere sigt med boet som indehaver, men enten afhændes eller likvideres, er dette ikke tilfældet.

Undladt overførelse af konkurslovens kapitlerne 30 og 31:

Disse bestemmelser modsvares af udkastets kapitel 22 (skifterettens kompetence), kapitel 24 (oplysningspligt m.v. over for skifteretten), § 77, stk. 5 (afbrydelse af forældelse m.v.), kapitel 27 (skifterettens behandling af tvister), kapitel 28 (retsmidler mod trufne afgørelser) og kapitel 30 (forskellige bestemmelser). Bestemmelserne i disse kapitler i udkastet indeholder ikke væsentlige realitetsændringer i forhold til konkurslovens regler, men er på en række punkter klargjort og tilpasset udkastets system.

Til § 67, stk. 2

Denne regel om udvidet bostyre kan efter skifterettens bestemmelse bringes i anvendelse efter anmodning fra en fordringshaver. Udvalget har antaget, at der efter omstændighederne vil kunne være behov for et udvidet **konkursbostyre** i dødsboer, i hvilke der findes en større virksomhed i drift og i øvrigt

i dødsboer med betydelige kolliderende kreditorinteresser, der kan begrunde afholdelse af valg af kurator. Da et sådant bostyre imidlertid vil tynde boets afvikling, forudsættes det, at bestemmelsen kun bringes i anvendelse i undtagelsestilfælde. Udvalget skal i øvrigt pege på, at skifteretten vil kunne gå den mellemvej at drøfte forholdene med kreditorerne før udpegning af bobestyrer eller bobestyrere.

Hvor udvidet bostyre er foreskrevet, sluttet boet i det hele efter reglerne i konkursloven, idet dog tvister om opgørelsen ikke behandles efter konkurslovens § 151, stk. 1,2. pkt., med henvisninger, men efter reglerne i udkastets kapitel 22-24 og 26-28.

Kendelse efter stk. 2 bør så vidt muligt afsiges i forbindelse med afsigelse af insolvenskendelse efter § 66, stk. 1, men kan, hvor forholdene gør det ønskeligt, afsiges senere.

Til § 68

Der henvises til udvalgets mere grundlæggende drøftelser om mulighederne for konkursregulering i perioden fra dødsfaldet og indtil afsigelse af insolvenskendelse i de indledende bemærkninger til udkastets kapitel 8 og kapitel 15.

Det har været overvejet særligt, om kravene skal stilles som massekrav efter konkurslovens § 93, nr. 3, eller med fortrinsret efter konkurslovens § 94, jf. denne bestemmelses nr. 2.

Udvalget har under en vis tvivl fundet, at det vil være rigtigst at stille kravene efter konkurslovens § 93. Det er herved tillagt betydning, at der ikke etableres et tilsyn med den opgave at undersøge, om der eventuelt via en tvangsakkord eller en frivillig ordning kan ske en sanering med henblik på viderførelse af en virksomhed. Der skal under alle omstændigheder afvikles til bunds. Stilling som massekrav efter konkurslovens § 93, nr. 3, får efter udkastet tillige omkostninger ved boets behandling i den nævnte periode, herunder en midlertidig bobestyrers salær.

Forslaget er i øvrigt udtryk for, at der fra et bostyres etablering, jf. bestemmelsens nr. 4, skal gælde en regel, der svarer til konkurslovens. Før et bostyre er etableret, bør der kun opstå massekrav, hvor ydelsen har været til gavn for boet, jf. nærmere betingelserne i bestemmelsens nr. 1-3.

I de ret få dødsboer, hvor der findes en virksomhed i drift, anbefaler udvalget, at der som tidligere omtalt så vidt muligt beskikkes en midlertidig bobestyrer.

Bestemmelsens *nr. 1* angår løn m.v. til en arbejdstager for arbejde, den pågældende efter anmodning fra boet har udført for dette. Reglen angår alene

den del af et lønkrav m.v., der refererer sig til det arbejde, der efter anmodning er udført for boet. I tilfælde, hvor en af afdøde ansat medarbejder fortsætter arbejdet, uden at boet har anmodet derom, bliver arbejdstagerens krav stillet som krav fra den forudgående periode, jf. konkurslovens § 95, nr. 1, jf. udkastets § 67, stk. 1. Der henvises i øvrigt til konkurslovens § 63, stk. 2, 2. pkt. Der skal regnes med hele dage.

Det tilsvarende gælder efter bestemmelsens *nr. 2* for den del af et leje- eller forpagtningskrav, der refererer sig til en periode, hvor boet faktisk har benyttet ejendommen, f.eks. til opbevaring af indbo. Der skal regnes med hele dage.

Bestemmelsens *nr. 3* svarer til konkurslovens § 16 c, stk. 2. Er overgivelsen sket inden dødsfaldet, kan reglen ikke anvendes, og der er ikke krav på tilbagelevering. Der skal regnes med klokkesiet. Havde yderen kendskab til dødsfaldet, kan tilbagelevering m.v. ikke forlanges på grundlag af bestemmelsen. Reglen finder kun anvendelse, hvor boet - og ikke uvedkommende - har rådet over ydelsen. Den angår også tilfælde, hvor ydelsen, f.eks. vand, gas, telefon m.v. er leveret efter dødsfaldet, men uden at leverandøren havde kendskab til dette.

Bestemmelsens *nr. 4* svarer til konkurslovens § 94, nr. 2, og skal fortolkes i overensstemmelse med den praksis, der er dannet om denne bestemmelse, jf. *Mogens Munch: Konkursloven*, 7. udg., 1993 side 572-574 med henvisninger.

Det tilføjes, at aftaler indgået af en efterlevende ægtefælle eller af en arving, efterfølgende kan godkendes af boets bobestyrer med den virkning, at kravet i boet stilles efter konkurslovens § 93.

Til § 69

Selvom skifteretten har afsagt kendelse om boets insolvens, kan det senere under bobehandlingen vise sig, at boet alligevel var eller bliver solvent. Nye aktiver kan komme til. Værdien af boets aktiver kan ændre sig. En eller flere anmeldte fordringer i boet kan vise sig helt eller delvis ikke at bestå.

Efter den gældende skiftelovs § 19 udøves stemmeretten i boer, hvori arv og gæld ikke vedgås, af kreditorerne, indtil disse er blevet betalt eller sikret. Først da - og tidligst efter proklamafristens udløb - overgår stemmeretten til arvingerne.

Bestemmelsen i udkastets § 69 viderefører denne retstilstand, idet bobestyreren har pligt til at holde sig orienteret om boets status og i givet fald gå frem efter bestemmelsen. Såvel kreditorer som arvinger skal underrettes om, at boet nu er solvent.

Nogen afgørelse fra skifteretten er ikke nødvendig. En fordringshaver kan benytte klageadgangen efter udkastets kapitel 26.

I tilfælde, hvor udvidet bostyre i medfør af udkastets § 67, stk. 2, måtte være etableret, forudsætter udvalget, at kurator fortsætter med varetagelse af boets behandling som bobestyrer.

Til kapitel 16. Skifte af en efterlevende ægtefælles aktiver og passiver

Reglerne om skifte af fællesboer mellem ægtefæller efter separation og skilsmisse m.v. findes i ægteskabsretsvirkningsloven og i den gældende skiftelovs kapitel 6. De materielle delingsregler er især ægteskabsretsvirkningslovens §§ 15, 16, stk. 2, 23 og 24 og reglerne i skiftelovens §§ 65, 65 a, 66 a, 67 a, 68, 68 a, 69 a, 69 b, 70, 70 a og 70 b. § 69 angår deling i anledning af ægteskabets omstødelse. De processuelle regler findes især i skiftelovens kapitel 6, men adskillige andre regler i skifteloven, f.eks. §§ 76, 81, 48 og 15-16 samt reglerne om boets afslutning ved offentligt skifte finder helt eller delvis anvendelse.

Disse regler, der blev revideret ved lov nr. 412 af 18. december 1963, har i de senere år været udsat for væsentlig kritik. Udvalget kan tiltræde denne kritik og skal særlig fremhæve, at det gældende system er opbygget således, at offentligt skifte er blevet så bekosteligt, at parterne i praksis anvender truslen om offentligt skifte som pression for at opnå bodelingsoverenskomster, der afviger betydeligt fra, hvad der ville blive følgen af et offentligt skifte. Der er derfor betydeligt behov for at opbygge et nyt system, der i mindre omfang lader kræfternes frie spil blive udslagsgivende, og ved hvilket en række påkrævede sociale hensyn bedre vil kunne varetages. Da et sådant system må forventes at ville afvige fra udkastets forslag om bobestyrerbehandling, især fordi der i separations- og skilsmissetilfælde m.v. står to parter over for hinanden, og yderligere vil forudsætte en i hvert fald delvis revision af ægteskabsretsvirkningslovens regler, har udvalget som omtalt i afsnittet om udvalgets kommissorium aftalt med Justitsministeriet, at en revision af skiftelovens kapitel 6 foreløbigt udskydes, således at udvalget alene udarbejder udkast til lov om skifte af dødsboer. I konsekvens heraf foreslås den gældende skiftelov ved udkastet ophævet for så vidt angår skifte af dødsboer. Loven vil derefter alene have betydning for skifte af fællesboer og andre boer, herunder interessentskabsboer, jf. skiftelovens § 82. Det foreslås dog, at udkastets § 83, stk. 2, om morarente gøres tilsvarende anvendelig for skifte af fæl-

lesboer, j f. forslaget til ny § 70 c i udvalgets udkast til lov om ændring af skifteloven.

Den gældende skiftelovs kapitel 5 angår behandling af dødsboer, når der er en efterlevende ægtefælle. Kapitlet indeholder dels en række materielle regler om kvantitativ og kvalitativ fordeling af arv, som efter udvalgets opfattelse er egentlige arveregler, og derfor foreslås overført til arveloven. Dette gælder bestemmelserne i skiftelovens § 62 a, der uden realitetsændringer foreslås indsat i arveloven som ny § 7a, skiftelovens § 62b, der foreslås indsat i arveloven som ny § 7b uden andre realitetsændringer end en udvidelse til fuldt ud at gælde skifte af uskiftet bo i efterlevendes levende live og indsættelse af en bestemmelse om værdiregulering af beløbsgrænsen i stk. 2, skiftelovens §§ 62c - 63, der angår kvalitativ arveret og foreslås indsat i arveloven uden realitetsændringer som nye §§ 24b-24e samt skiftelovens § 47, der også angår kvalitativ arveret, og som foreslås indsat som ny § 24a i arveloven. Om realitetsændringer i udkastets forslag til ny § 24a i arveloven henvises til udkastet til ændring af arveloven vedrørende denne bestemmelse med bemærkninger. Endelig foreslås skiftelovens § 61a om vederlagskrav indføjet i ægteskabsretsvirkningslovens § 23, sammen med reglen i skiftelovens § 69b i kapitel 6 om vederlagskrav med præciseringer af retsstillingen vedrørende skilsmissesæreje. § 23 samler herefter reglerne om vederlagskrav.

De resterende bestemmelser i den gældende skiftelovs kapitel 5, dvs. §§ 57-61 og 62, er processuelle og foreskriver grundlæggende, at den afdøde ægtefælles ejendele skal skiftes efter lovens kapitel 1-4 og 7, medens den efterlevende ægtefælles **fællesejemidler** skal indgå i skiftet på en i kapitlet særligt foreskrevet og lempelig måde. Der findes derimod ikke i kapitlet regler om skifte af selve fællesboet. I praksis har man ved skifte af fællesboet udover reglerne i ægteskabsretsvirkningsloven anvendt de af reglerne i kapitel 6, som angår materiel deling af fællesboer efter separation og skilsmisse m.v., og som ifølge motiverne til lovændringen i 1963 forudsattes ikke kun at skulle være anvendelige ved skifte i begge ægtefællers live. Reglerne har udover de nævnte svagheder vedrørende skifte af fællesboer, der som nævnt ikke vil blive afhjulpet ved udkastet, i øvrigt ikke givet anledning til større praktiske problemer.

Udvalget foreslår derfor den eksisterende retstilstand klargjort og præciseret samt tilpasset udkastets øvrige forslag.

Til § 70

Bestemmelsen fastslår hovedprincippet. Den førstafdøde ægtefælles fuldstændige særeje, tidligere skilsmissesæreje, der ved dødsfaldet bliver fælles-

eje, og bodel skal skiftes efter reglerne i udkastets forslag til lov om skifte af dødsboer. Boet efter førstafdøde kan således efter omstændighederne berigtiges til boudlæg efter udkastets kapitel 11, til udlæg til den efterlevende ægtefælle efter udkastets kapitel 12, til uskiftet bo, til privat skifte og til behandling ved bobestyrer.

Hvor boet efter den førstafdøde undergives skiftebehandling, inddrages den efterlevende ægtefælles fællesejemidler efter reglerne i udkastets §§ 71-72, hvorefter boslodsudvekslingen i medfør af udkastets § 73 optages i boopgørelsen.

Ved boudlæg efter udkastets kapitel 11 er der intet i vejen for, at et særbo efter førstafdøde som efter hidtidig skifteretspraksis udlægges som boudlæg efter kapitel 11, medens fællesejemidlerne skiftes, og det omvendte vil også kunne forekomme. Endelig kan et særbo som hidtil skiftes, medens et fællesbo udleveres til uskiftet bo, og der kan også blive tale om at skifte et fællesbo med nogle af arvingerne og udlevere resten af fællesboet til uskiftet bo. Ved anvendelse af reglerne i udkastets kapitel 12 opstår der spørgsmål om, hvilke værdier der skal regnes med, hvis et særbo udlægges efter 150.000 kr's reglen samtidigt med, at et fællesbo udleveres til uskiftet bo. Selvom det måske ikke vil få større praktisk betydning, kan det være på sin plads at fastslå, at der på grund af reglerne om adgang til normalt forbrug af det uskiftede bo m.v., jf. arvelovens § 16, i så fald efter udvalgets opfattelse ved udlægget efter kapitel 12 skal tages hensyn til værdien af såvel særboet som af hele det uskiftede bo.

Til støtte for fremtidig skifteretspraksis har udvalget endvidere fundet det hensigtsmæssigt at tilkendegive sine holdninger til, om et særbo skal kunne skiftes privat, medens et fællesbo skiftes ved bobestyrer og omvendt. Spørgsmålet kan have praktisk interesse, bl.a. fordi kredsen af arvinger kan være forskellig i de to boer. Selvom særgæld først skal søges dækket i afdødes fuldstændige særeje, og fællesbogæld først skal søges dækket i fællesboaktiverne, vil den afdøde ægtefælles hæftelse for en eventuel overskydende gæld i det ene bo normalt kunne gøres gældende fuldt ud mod aktiverne i det andet bo. Heraf følger, at en opdelt behandling - uden de fornødne sikkerhedsstillelser - alene bør tillades, såfremt begge boerne er solvente, idet en udlodning efter konkursordenen i et insolvent bo er uden mening, når der er dækningsadgang i det andet bo, og dækningsadgangen for kreditorerne i et isoleret set solvent bo vil kunne blive forflygtiget, såfremt dette bo deles og slutes før det insolvente bo. Det tilføjes, at et særbo og et fællesbo som hidtil vil kunne udleveres til samlet behandling ved privat skifte eller ved bobestyrer.

Ved skifte kommer den førstafdødes arvinger ikke til at hæfte for den førstafdødes gæld, såfremt boet efter den førstafdøde behandles ved bobesty-

rer eller overtages af ægtefællen efter reglerne i udkastets kap. 12 eller til uskiftet bo. Skiftes boet privat, kan der alene blive tale om hæftelse for afdødes gæld, der fejlagtigt ikke er blevet betalt før boets deling, jf. udkastets § 27, men ikke for mere end værdierne af det, arvingerne har modtaget, jf. udkastets § 29.

Til § 71

Bestemmelsens *stk. 1 og 2* svarer med redaktionelle ændringer til gældende ret ifølge skiftelovens § 58. Også rådigheden over den del af aktiverne i et brøkdelsæreje, der er fuldstændigt særeje, kan fratages.

Bestemmelsen i *stk. 3* svarer til den gældende skiftelovs § 62. Kreditorproklamaet i dødsboet angår alene den afdøde ægtefælles hæftelse. Tages efterlevendes bo under konkursbehandling, kan et påbegyndt privat skifte af førstafdødes bo fortsættes.

Til § 72

Bestemmelserne i *stk. 1 og 2* svarer i princippet til den gældende skiftelovs § 60, idet det er fundet overflødigt at foreskrive, at boet ikke kan forlange realisation af efterlevendes fællesjemidler. Udvalget har imidlertid fundet det ønskeligt at foreskrive, at ægtefællen har pligt til efter anmodning at dokumentere rigtigheden af de fornødne oplysninger. Efter gældende ret findes der ingen sanktion ved undladelser, og der har i enkelte tilfælde været problemer, fordi der i så fald ingen klar hjemmel findes til at gennemføre en registrering og vurdering.

Udvalget foreslår derfor ved bestemmelsens *stk. 3*, at skifteretten i tilfælde, hvor dette måtte være nødvendigt, kan bestemme, at hele fællesboet og eventuelt tillige den efterlevende ægtefælles fuldstændige særeje skal tages under behandling ved bobestyrer. Proklamaet omfatter ikke den efterlevende ægtefælles kreditorer. Disses adgang til individualfølgning i de aktiver, som inddrages under bobestyrerbehandling, afbrydes, således at de er henvist til at anmelde deres krav i boet eller holde sig til ægtefællen. Bobestyreren har samme pligt til at dække sådanne anmeldte fordringer som til at dække afdødes forpligtelser. Det følger af bestemmelserne i udkastets § 50, stk. 2-4, at bobestyreren ikke kan realisere den efterlevendes ægtefælles aktiver uden dennes samtykke, medmindre ægtefællens forhold er klart chikanøst. Bestemmelsen om eventuel inddragelse af den efterlevende ægtefæl-

les fuldstændige særeje er nødvendig, hvor ægtefællen nægter at opfylde et vederlagskrav efter ægteskabsretsvirkningslovens 23, stk. 1 og 2.

Til § 73

Bestemmelsen gør de nødvendige regler i skiftelovens kapitel 6 om materiel deling af fællesboer, herunder om boslodsudveksling og eventuel inddragelse af fuldstændigt særeje tilsvarende anvendelige og svarer således til, hvad der ifølge skifteretspraksis er gældende ret.

Til kapitel 17. Skifte af uskiftet bo medens den efterlevende ægtefælle er i live

Den gældende skiftelov bestemmer ved § 57, stk. 3, at et uskiftet bo, der skiftes i den efterlevende ægtefælles levende live, i det hele behandles efter reglerne i lovens kapitel 5. Det følger heraf, at registrering og vurdering skal bygges på ægtefællens oplysninger m.v. (§ 60), at ægtefællen bevarer rådigheden over hele det uskiftede bo, medmindre rådigheden særlig fratages ægtefællen (§58), at ægtefællens kreditorer fortsat kan forfølge deres ret mod ægtefællen (§ 62), og at arvingerne efter den førstafdøde ægtefælle ikke ved at modtage arv bliver ansvarlige for den gæld, der påhviler den efterlevende ægtefælle (§ 61), men cf. den gæld, der påhvilede afdøde. Endvidere kan den efterlevende i medfør af arvelovens § 16 udstede proklama, og dette kan ske uden tidsbegrænsning. Ved dette proklama, der er præklusivt, kan kun den afdødes kreditorer indkaldes.

I den skifteretlige teori antages det, at en præklusion ikke kan indtræde, såfremt den længstlevende selv er indtrådt som debitor. Endvidere antages det, at boet altid må skiftes som vedgåelsesbo, at dette i praksis altid vil være et privat skifte, og at det er vildledende at lade førstafdødes arvinger vedgå gældsansvaret, idet førstafdødes arvinger først bør inddrages, når boopgørelsen skal underskrives, se især *Per Holkmann Olsen og Niels Viltoft: Skifteloven*, s. 283 f med henvisninger.

Skifte efter de gældende regler må efter udvalgets opfattelse betegnes som en skifteform af en særlig art, der har klar karakter af at være privat, medmindre der sker rådighedsfratagelse, i hvilket fald skiftet får en vis karakter af at være offentligt. Udvalget er endvidere enig i, at det ikke er hensigtsmæssigt, at førstafdødes livsarvinger kommer til at hæfte personligt for den

gæld, der påhvilede afdøde, herunder for gæld, der måtte dukke op efter skiftets slutning. Meningen med skiftet er at fastslå, hvilke arvelodder, der skal tilfalde de arvinger efter førstafdøde, der udskiftes. I tilfælde, hvor boet er insufficient, har den efterlevende ægtefælle endvidere ret til at udskifte førstafdødes livsarvinger med 0 kr, hvorefter det uskiftede bo ophører. I sådanne tilfælde er det særligt klart, at den førstafdødes livsarvinger ikke bør hæfte for den førstafdødes gæld. Virkningerne af et efterfølgende proklama i medfør af arvelovens § 16,2. pkt., bør dernæst ikke adskille sig fra virkningerne af et proklama, der udstedtes, medens boet var taget til offentlig skiftebehandling, inden det blev udleveret til uskiftet bo. Ægtefællens hæftelse efter arvelovens § 16, 1. pkt., bør derfor antages at bortfalde ved en præklusion, som ikke blot bør angå dækningsadgangen i den førstafdødes efterladte bodels- og tidligere skilsmisssærejemidler. Ægtefællens hæftelse skal ses som en indtræden i afdødes hæftelse, så langt - og kun så langt - denne rækker.

Udvalget finder videre, at den eksisterende retstilstand er vel løs i tilfælde, hvor det uskiftede bo begæres skiftet af en arving, især i tilfælde, hvor skiftet begæres i medfør af arvelovens § 20, stk. 1, på grund af ægtefællens misbrug af boet. Udvalget er bekendt med, at der i de senere år er forekommet en række tilfælde, hvor et uskiftet bo er blevet udtømt, og hvor ægtefællen har nægtet at give nogen som helst oplysninger. I sådanne sager kan der være behov for at beskytte førstafdødes arvinger ved at åbne mulighed for en hurtig indgriben, der omfatter en registrering og vurdering med fuld adgang til indsigt.

Ved fastsættelse af det fremtidige skiftesystem for skifte af uskiftet bo i den efterlevende ægtefælles live, må der endvidere ske en tilpasning til de forslag, udkastet i øvrigt indeholder. Som led i det foreslåede system, der skal kunne beskytte arvinger og ægtefæller, der overtager et bo til privat skifte, eller ved udlæg til en efterlevende ægtefælle efter udkastets kap. 12, foreslår udvalget ved udkastets §§ 23 og 29, at arvinger og/eller ægtefælle skal kunne befri sig for en hæftelse for den afdødes gæld i tilfælde, hvor det viser sig, at den afdødes bo var insolvent. Dette kan ske ved, at boet tages under behandling ved bobestyrer, og arvingerne og/eller ægtefællen opfylder deres eventuelle tilbageleveringspligt eller pligt til at tilsvare berigelsen m.v. efter udkastets § 99.

Reglerne derom foreslås også gennemført ved en ægtefælles overtagelse af boet til uskiftet bo og er derfor optaget i udkastet til ændring af arveloven som en ny § 16, stk. 2. Udvalget har ikke fundet det nødvendigt at foreskrive en yderste frist for denne adgang, hvorved bemærkes, at det allerede efter gældende ret antages, at en efterlevende ægtefælle efter boets udlevering til uskiftet bo kan udstede proklama uden nogen tidsbegrænsning. Denne rets-

tilstand foreslås opretholdt ved udkastets § 76, der tillige giver hjemmel for, at en efterlevende ægtefælle efter omstændighederne kan forlange proklama udstedt før boets berigtigelse. Udstedes proklama undtagelsesvist efter boets berigtigelse, eller viser det sig uden udstedelse af proklama, at den afdøde ægtefælles bodel, eventuelle skilsmissesæreje og eventuelle fuldstændige særeje taget under ét, var insolvent pr. dødsdagen, kan den efterlevende ægtefælle derfor forlange den førstafdøde ægtefælles samlede bo taget under behandling ved bobestyrer. Er længere tid undtagelsesvist forløbet, før insolvensen afdækkes, kan der navnlig i mellemtiden være sket en sammenblanding af ægtefællernes **ejendele**, og der må efter udvalgets opfattelse i sådanne sager påhvile den efterlevende ægtefælle en vis bevisbyrde for, at et bestemt aktiv ikke tilhørte den afdøde ægtefælle.

Efter forslaget i udkastets kap. 14 om privat skifte, skal arvingerne efter den førstafdøde ikke vedgå gælden og kan alene komme til at hæfte for afdødes gæld, der inden delingen undtagelsesvist ikke er betalt, efter reglerne i udkastets § 27. Myndige arvinger, der ikke er repræsenteret ved skifteværge eller er under konkurs, hæfter i så fald personligt solidarisk, medens umyndige m.v. alene hæfter med værdien af det, de har modtaget, og kun pro rata i det forhold, i hvilket de var berettigede til at modtage bos- og arvelod. Dette indebærer, at de sidstnævnte arvinger inden for værdien af, hvad de har modtaget, alene kan komme til at bære den del af en gældspost, som alligevel skulle have været fradraget i deres arvelod, såfremt gældsposten var blevet betalt rettidigt. Efter udvalgets opfattelse vil en hæftelse for den afdødes gæld og for omkostningerne ved boets behandling efter reglerne i udkastets § 27, stk. 2, være det rette for alle den førsteafdødes arvinger, der udskiftes af et uskiftet bo, herunder også for myndige arvinger. Der skal udstedes proklama, medmindre dette er sket tidligere, eller skifteretten under hensyn til tidsforløbet siden førsteafdødes død fritager derfor. Risikoen for, at den efterlevende ægtefælle har oplyst fuldt ud om den gæld, der i øvrigt påhviler den efterlevende, findes passende at burde bæres af ægtefællen selv. Denne retstilstand svarer til, hvad der for umyndige arvinger m.fl. ville gælde, såfremt boet straks var blevet skiftet privat efter reglerne i udkastet i stedet for først at være blevet udleveret til uskiftet bo.

Udvalget finder videre, at den for ægtefællen lempelige **måde**, man hidtil i praksis har behandlet skifte af uskiftede boer på, som hovedregel bør opretholdes. Det foreslås derfor ved udkastets § 74, at reglerne i §§ 71-73 skal finde tilsvarende anvendelse, hvilket dog også indebærer, at hele boet efter skifterettens bestemmelse på en arvings anmodning, særligt i misbrugstilfælde, kan tages under behandling ved bobestyrer.

Der kan imidlertid tillige foreligge andre forhold, som medfører, at boet ikke er egnet til en privat skifteform. Er ægtefællen umyndig eller under

lovværgemål eller repræsenteret ved skifteværge, er det uskiftede bo blevet insolvent, eller er ægtefællen under konkurs, bør ægtefællen have adgang til at få boet behandlet ved bobestyrer. Udvalget har ikke fundet tilstrækkelig anledning til at gøre reglerne derom helt eller delvis obligatoriske.

Det tilføjes, at anvendelse af reglerne i udkastet til arvelovens § 16, stk. 2, jf. udkastets § 99, bevirker, at udleveringen til uskiftet bo omgøres, hvorefter den førsteafdødes bo skiftes.

Til § 74

Bestemmelsens stk. 1, 1. pkt., gør reglerne i §§ 71-73 tilsvarende anvendelige. Bestemmelsen i § 71 om rådighed, rådighedsfratagelse og retsforfølgning finder derfor anvendelse. Rådighedsfratagelse er et mindre vidtgående skridt end at lade boet behandle ved bobestyrer, og kan om nødvendigt udstrækkes til aktiver fra den efterlevende ægtefælles tidligere bodel, skilsmis-sesæreje og brøkdelsæreje.

Henvisningen til § 73 medfører, at de regler om deling af fællesboer i skifteloven, som tillige vedrører skifte efter dødsfald, gøres anvendelige.

Henvisningen til § 72, stk. 1 og 2, angår hovedreglen om en lempelig skifteform. Henvisningen til § 72, stk. 3, medfører, at skifteretten kan bestemme, at boet skal behandles ved bobestyrer, såfremt ægtefællen ikke giver de fornødne oplysninger eller ikke fremskaffer den fornødne dokumentation, eller ægtefællen ikke overholder reglerne om deling af fællesboer, jf. herved navnlig skiftelovens § 68, stk. 1.

Bestemmelsens stk. 1, 2. pkt., indeholder den ovenfor begrundede regel om, at skifteretten kan fritage for, at proklama udstedes. Har proklama allerede tidligere været udstedt, skal skifteretten bestemme, at nyt proklama ikke skal udstedes.

Bestemmelsens stk. 2, indeholder den foran begrundede hæftelsesregel for førstafdødes arvinger.

Efter bestemmelsens *stk. 3*, behandles boet i øvrigt efter reglerne i denne lov. Henvisningen, medfører bl.a., at ægtefællen selv kan forlange boet behandlet ved bobestyrer. Individualforfølgning kan i så fald alene ske mod de af ægtefællens aktiver, som ikke er omfattet af bobestyrerbehandlingen. Om udpegning af bobestyrer gælder reglen i udkastets § 35, stk. 1, nr. 6, jf. bemærkningerne til denne bestemmelse.

Endvidere finder bestemmelserne i udkastets §§ 30-32 om privat skifte, herunder om boets eventuelle overgang til behandling ved bobestyrer og om boopgørelser i privatskiftede boer, anvendelse, ligesom de øvrige regler i udkastets kapitel 15 om behandling ved bobestyrer, herunder

fristerne for valg af skæringsdag, der regnes fra skiftebegæringens imøde-kommelse.

Til kapitel 18. Boets afslutning

Efter udvalgets kommissorium, jf. afsnit 1.2, skal udvalget særligt overveje, hvorledes og i hvilket omfang arbejdet med boernes afslutning, herunder med revisionen af boopgørelserne, bedst kan forenkles og begrænses.

Udvalgets grundlæggende overvejelser om, hvilken offentlig kontrol der er nødvendig og tilstrækkelig, er omtalt foran i afsnit II. 1.

Det fremgår endvidere af afsnit II. 1.4., at udvalget foreslår Rigsrevisionens hidtidige kontrol nedlagt. Spørgsmålet om at overføre arveafgiftsberegningen m.v. til skattemyndighederne er omtalt i afsnit 1.2., hvor det er oplyst, at såvel Skatteministeriet som Justitsministeriet er enige i, at arveafgiftsberegningen m.v. forbliver ved domstolene men således, at skifterettens virksomhed vedrørende arveafgiftsspørgsmål gøres judiciel.

Endvidere bevirker forslaget om ophævelse af adgangen til at behandle dødsboer ved eksekutorer, at den tunge og bureaukratiske fremgangsmåde ved afslutning og revision af eksekutorboer afløses af udvalgets forslag om afslutning og revision af boer, der er behandlet ved bobestyrer.

Hovedpunkterne i udvalgets videre overvejelser om revision af boopgørelser i dødsboer har været, at en forholdsvis indgående revision er nødvendig i boer, hvor der er arvinger eller legatarer, som er repræsenteret ved værgel eller skifteværge, idet skifteretten da må påse, at disse arvingers eller legatarers ret til at arve ikke bliver tilsidesat. I andre privatskiftede boer er der derimod ikke noget behov for revision af hensyn til arvingernes indbyrdes interesser. Der er derfor alene et vist behov for revision af hensyn til arveafgiftsberegningen. I boer, der behandles af en autoriseret bobestyrer, er behovet for revision minimalt, såfremt den kommunale skattemyndighed har godkendt værdiansættelserne og ikke har antegnet forhold ved opgørelsen. Revisionen kan efter udvalgets opfattelse indskrænkes til en stikprøvekontrol. Denne kan bl. a. omfatte bobestyrerens salærberegning og arvens fordeling. Er boet behandlet af en skifteretten ubekendt bobestyrer, kan behovet for revision efter omstændighederne være større.

Udvalget forventer, at forslagene i § 75 vil medføre, at revisionsarbejdet vil blive nedsat til et nødvendigt minimum og skal i øvrigt pege på, at de offentlige ressourcer, der anvendes ved en revision, som alene opretholdes af arveafgiftsmæssige grunde, bør stå i et rimeligt forhold til omfanget af det

ressourceforbrug, der anvendes ved kontrol af selvangivelser af indkomst og formue. Der kan derfor være anledning til at slække på revisionen, hvor arveafgift alene skal betales med en lav sats og af en lille bomasse, men til at øge intensiteten af revisionen, hvor arveafgift skal svares med højere satser eller af store arvemasser.

Til § 75

Boopgørelser skal indsendes i et eksemplar til den kommunale skattemyndighed og i et andet eksemplar til skifteretten, jf. udkastets §§ 32 og 65. Begge eksemplarer af boopgørelsen skal være underskrevet af samtlige arvinger eller i bobestyrerbehandlede boer af bobestyreren.

Efter udkastets § 75, *stk. 1*, påser skifteretten straks, at opgørelsen er korrekt underskrevet og kan efter § 75, *stk. 4*, forlange berigtigelse inden for en eventuelt fastsat frist. Afhjælpes en væsentlig mangel ikke i et privatskiftet bo, kan skifteretten efter udkastets § 30, *nr. 3 og 4*, træffe bestemmelse om, at boet skal overgå til behandling ved bobestyrer.

Den kommunale skattemyndighed påser, at værdiansættelserne i boopgørelsen er i overensstemmelse med de krav, skattelovgivningen foreskriver derom. Bliver den kommunale skattemyndighed under sagsbehandlingen vedrørende værdiansættelserne opmærksom på forhold i boopgørelsen, som må antages at være mangelfulde eller urigtige, kan den kommunale skattemyndighed efter bestemmelsens *stk. 2* anmode skifteretten om at træffe afgørelse om bestemt angivne forhold. Udvalget forudsætter, som det fremgår af formuleringen, at der må være tale om bestemt præciserede forhold. Det er ikke sigtet med udkastet, at den **kommunale** skattemyndighed blanco skal kunne forlange hele opgørelsen revideret.

Bestemmelsens *stk. 3* fastsætter det nærmere omfang af den revision, skifteretten derefter mindst skal foretage. Der henvises herom til bemærkningerne foran. Skifterettens afgørelse om antegnelser efter *stk. 3* og om fristfastsættelse efter *stk. 4* for berigtigelse er judicielle, jf. udkastets §§ 84, *stk. 1*, og 97.

Bestemmelsens *stk. 5* om, at skifteretten beregner og opkræver arveafgift, svarer til gældende ret. De nærmere bestemmelser, herunder også om henstand og inddrivelse, findes i arve- og gaveafgiftsloven. Efter drøftelse med Skatteministeriet foreslås det, at skifteretten kan forelægge spørgsmål vedrørende arveafgiftsberegningen for Told- og Skattestyrelsen, før afgørelse træffes.

Efter *stk. 6* sendes opkrævningen i privatskiftede boer til den person, der efter udkastets § 25, *stk. 5*, skal angives, for at boet kan udleveres til privat

skifte, og som på boets vegne kan modtage henvendelser vedrørende boet. I bobestyrerbehandlede boer sendes opkrævningen til bobestyreren. I og med at skifterettens afgiftsberegning gøres judiciel, bortfalder den efterfølgende klageadgang inden for det administrative skatteretlige klagesystem. Det er forudsat, at Told- og Skattestyrelsen i forelagte sager kan anmode om at blive underrettet om afgørelsen. For at Told- og Skattestyrelsen skulle kunne varetage sine **partsbeføjelser** efter udkastets stk. 7 fuldt ud, måtte der gives styrelsen meddelelse om alle afgiftsberegninger. Efter drøftelse med Skatteministeriet foreslås meddelelesespligten for skifteretten imidlertid af ressourcebesparende årsager begrænset til tilfælde, hvor boets arvemasse udgør over 1.500.000 kr.

Ved bestemmelsens *stk. 7* gives der arvinger, legatarer og Told- og Skattestyrelsen en frist på 4 uger fra modtagelsen af meddelelsen om arveafgiftsberegningen til at klage over denne. I privatskiftede boer regnes fristen fra det tidspunkt, hvor den i § 25, stk. 5, angivne person modtager meddelelsen. I boer, der behandles ved bobestyrer, regnes fristen fra bobestyrerens modtagelse af meddelelsen. Når disse personer har modtaget meddelelsen, anses alle arvinger og legatarer for at have modtaget denne. Klager må indgives skriftligt eller fremsættes mundtligt ved fremmøde i skifteretten.

Indgives klage ikke rettidigt, er afgiftsberegningen endelig, således at fristen i stk. 9 for udlodning i boer, der behandles ved bobestyrer, løber. Denne afgiftsberegning kan ikke kæres, hverken før eller efter klagefristens udløb, jf. udkastets § 100, stk. 2. Om genoptagelse, se udkastets § 98, stk. 4, med bemærkninger.

Er klage indgivet rettidigt efter stk. 7, træffer skifteretten efter *stk. 8*, ny afgørelse om afgiftsberegningen. Fastholdes den første afgørelse eller imødekommes klagerens krav ikke fuldtud, træffes afgørelsen ved kendelse, jf. udkastets § 97, stk. 1, idet der da foreligger en tvist. Meddelelse om afgørelsen sendes i så fald efter reglerne i stk. 6 til boets arvinger og legatarer samt til Told- og Skattestyrelsen, der derefter kan kære skifterettens afgørelse. Ændrer skifteretten afgiftsberegningen i overensstemmelse med klagerens krav, gives der meddelelse derom til arvinger og legatarer efter reglerne i stk. 6. De pågældende kan derefter kære skifterettens afgørelse. Kun hvis Told- og Skattestyrelsen har indgivet klage eller har udbedt sig underretning, eller hvor boets arvemasse overstiger 1.500.000 kr., gives der styrelsen meddelelse om den endelige afgiftsberegning. Derved undgås det, at styrelsen ulejligen med sager, der blot består i at rette ekspeditionsfejl. Skifteretten bør dog altid give styrelsen meddelelse om afgiftsberegninger, der forudsætter en principiel stillingtagen til afgiftsregler og har pligt dertil, hvor styrelsen har anmodet derom.

Det foreslåede system tilsigter at fritage styrelsen for arbejde af ekspedi-

tionsmæssig karakter i boer, hvis arvemasse ikke overstiger 1.500.000 kr. og at inddrage styrelsens sagkundskab i sager af principiel karakter. Endvidere er det tilstræbt at begrænse antallet af kæresager, således at landsretterne alene får forelagt de sager, hvor det er skifterettens endelige standpunkt, der ønskes ændret.

Udvalget har endeligt anset det for ønskeligt at fastsætte en yderste frist for udlodningen i bobestyrerboer. Ved *stk. 9* foreslås det, at denne frist skal være 14 dage efter, at arveafgiftsberegningen er blevet endelig. Udlodder bobestyreren boet på et tidligere tidspunkt, hvor afgiftsberegningen ikke er endelig, sker det for vedkommendes egen risiko.

Til kapitel 19. Proklama

1. Gældende ret

Efter de gældende regler i skiftelovens §§ 20-22 er der ved dødsfald adgang til ved 3 indrykkede bekendtgørelser i Statstidende at indkalde den afdødes kreditorer til at anmelde deres krav med den virkning, at et krav bortfalder, såfremt det derefter ikke anmeldes inden for en bestemt angivet frist, der i almindelighed er på 3 måneder, såkaldt præklusivt proklama. Udstedelse af proklama er obligatorisk i gældsfragåelsesboer. I gældsvedgåelsesboer og i privatskiftede boer kan enhver af arvingerne forlange, at der skal udstedes proklama. I boer, der påbegyndes som offentlige, men i medfør af den gældende skiftelovs § 75 senere udleveres til privat skifte, hyppigst fordi der blandt arvingerne er umyndige eller fraværende, vil skifteretten endvidere efter praksis stille krav om, at der skal udstedes proklama. Udlægges et bo for begravelsesomkostningerne eller i medfør af skiftelovens §§ 57, jf. 62 b, stk. 2, efter 150.000 kr's reglen, udstedes i praksis ikke proklama. I boer, der er udleveret til uskiftet bo, kan den efterlevende ægtefælle endelig ifølge arvelovens § 16, 2. pkt., ved proklama efterfølgende indkalde den afdødes kreditorer.

Efter skifteloven og skifteretspraksis kan proklama imidlertid først udstedes efter boets berigtigelse, når arvingerne og/eller ægtefællen har taget stilling til, om de vedgår **gældsans** varet. Denne retstilstand medfører, som det allerede er omtalt, utvivlsomt, at et vist antal boer, der kunne have været skiftet privat, hvis der inden berigtigelsen havde været en sikrere oversigt over, hvilken gæld der fandtes, i praksis i stedet bliver taget under behandling som gældsfragåelsesboer ved skifteretten. Af de af skifteretterne årligt behandlede knap 3.500 boer er således ca. 75% solvente.

Efter gældende ret er det ikke ganske afklaret, hvilke gældsfordringer der kan rammes af et proklama, jf. nærmere nedenfor. ,

2. Udvalgets hovedsynspunkter

Proklama adviserer for det første kreditorerne om dødsfaldet og giver disse mulighed for at anmelde deres krav, medens boet endnu er under behandling og normalt er udelt, således at kreditorerne får den bedste mulighed for at opnå hel eller delvis fyldestgørelse i den afdødes efterladtes aktiver.

Udstedes intet proklama, og bliver kreditorerne i privatskiftede boer og i **gældsvedgåelsesboer** først efter bobehandlingens afslutning og boets deling opmærksomme på dødsfaldet, forringes deres retsstilling, dels fordi de eventuelt må anlægge sag mod flere eller alle arvinger, dels fordi de vil kunne lide tab, såfremt arvingerne har brugt arven og ikke er i stand til at dække gælden.

For arvingerne giver proklamaet dernæst den fordel, at der inden boets deling kan foretages et endeligt og tilbundsående opgør med kreditorerne, således at arvinger og legatarer derefter kan regne med at kunne beholde, hvad de modtager i arv. Endvidere løber arvingerne i boer, hvor gælden er vedgået, men proklama ikke udstedes, en forøget risiko for direkte at lide tab. Efter de gældende regler om privat skifte skal arvingerne have vedgået gælden, for at boet kan skiftes privat. Hvor et bo ved dets berigtigelse tilsyneladende er solvent, vil der bestå risiko for senere anmeldelse af krav, som var arvingerne ubekendte, f.eks. krav i anledning af, at afdøde havde kautioneret, eller for mangler ved fast ejendom, som afdøde havde solgt måske for mange år siden, eller vedrørende såkaldt nedfrosset gæld til pengeinstitutter, realkreditinstitutter eller for uerholdelige studielån m.v.

Ved udkastets §§ 23 og 29 samt ved udkastet til arvelovens § 16, stk. 2, gives der ganske vist arvinger og ægtefælle adgang til at frigøre sig for gælds hæftelse ud over værdien af boets aktivmasse, men også i så fald påføres der de pågældende væsentlig ulempe, såfremt det senere viser sig, at boet var insolvent, jf. udkastets § 99.

Udstedelse af proklama vil dernæst være af afgørende betydning for udarbejdelse af en pålidelig åbningsstatus i bobestyrerboer, jf. udkastets § 49, og dermed for bobestyrerens tilkendegivelse om, hvorvidt boet er solvent eller insolvent. Efter udkastets opbygning af reglerne om bobestyrerbehandling bliver denne tilkendegivelse normalt afgørende for, om boet skal behandles efter solvensregler og være undergivet arvingernes beslutningsmyndighed, eller om det skal behandles efter insolvensregler og være undergivet kreditorernes beslutningsmyndighed, jf. udkastets § 66 med bemærkninger. De insolvente boer omfattes endvidere af et væsentligt andet regelsæt, efter hvilket bl.a. konkursregulering kan finde sted, jf. udkastets §§ 67-68 med bemærkninger.

Efter udvalgets opfattelse bør de anførte synspunkter føre til, at det i en moderne skifteordning i videst muligt omfang søges sikret:

- at den afdødes kreditorer får adgang til dækning i boets aktiver, inden disse deles mellem arvingerne og legatarerne,
- at der hurtigt kan tages stilling til, om boet er solvent eller insolvent, og
- at arvingerne skal kunne regne med at beholde, hvad de modtager i arv og ikke efter boets slutning skal kunne mødes med dem ubekendte krav.

I virkeligheden er udstedelse af proklama for en pris på under 200 kr. en nem og meget billig måde at sikre og opfylde de nævnte målsætninger på. De fremhævede hensyn har imidlertid allerede præget udviklingen i privat skiftepraksis, idet advokater, der bistår arvinger med private skifter, i de senere år i stigende omfang har ladet arvingerne udstede præklusivt proklama.

3. Udvalgets videre overvejelser og forslag

Udvalget foreslår herefter, at der straks skal udstedes proklama i alle egentligt skiftede boer, dvs. privatskiftede boer, herunder boer med en efterladt ægtefælle, og bobestyrerbehandlede boer, og at proklama kan udstedes i alle andre boer samt, at proklama i visse tilfælde allerede skal kunne udstedes inden boets berigtigelse. Adgangen til at udstede proklama efter et bos udlevering til uskiftet bo efter de hidtidige regler i arvelovens § 16,2. pkt., foreslås således opretholdt.

Udvalget er klar over, at disse forslag er noget videregående i retning af at anvende proklama, end tilfældet er efter gældende ret og i vore nabolande, men finder, at den foreslåede udvidede brug af præklusivt proklama af retssikkerhedsmæssige grunde er hensigtsmæssig og ønskelig. Ved overvejelserne derom har det tillige været tillagt vægt, at de eksisterende regler om proklama vil kunne forenkles betydeligt og klargøres, således at gevinsterne ved brug af proklama øges, uden at det samlede ressourceforbrug forventes at ville overstige det ressourceforbrug, som allerede anvendes til proklama efter de gældende regler. I konsekvens heraf foreslås proklamafristen sat ned fra 3 måneder til 8 uger, og indrykningerne af proklama i Statstidende foreslås begrænset til alene at skulle finde sted 1 gang i stedet for som nu 3 gange.

Antallet af proklamabekendtgørelser i Statstidende skønnes efter en gennemførelse af forslaget at ville blive ca. 28.000 pr. år. Efter de nugældende regler, hvor bekendtgørelse skal indrykkes 3 gange pr. dødsbo, udgør det årlige antal bekendtgørelser ifølge stikprøveoptællinger omkring 31.000. Forslaget vil således ikke i nævneværdig grad ændre antallet af bekendtgørelser i Statstidende og boernes samlede udgifter til disse.

En sådan forenkling af proklamareglerne vil yderligere lette mulighederne for, at arvinger, der er i tvivl om, hvorvidt de vover at overtage et bo til privat skifte, ved gennemførelse af et hurtigt proklama før boets berigtigelse, vil kunne få sikkerhed for, hvilken gæld der skal dækkes af boet.

Den ønskede sikkerhed i retsanvendelsen ved dødsbobehandling forudsætter endvidere, at forskellige usikkerheder om, hvad der kræves, for at et krav kan anses som anmeldt, og til, hvilke særligt sikrede krav m.v., der er undergivet præklusion, fjernes. Udvalget har derfor optaget en række dertil sigtende regler i udkastet, herunder også en regel om præklusion af visse retigheder, der hviler på ejendomsret.

Udvalget forudsætter videre, at indrykning af proklama i Statstidende skal foregå på en blanket, der standardiserer bekendtgørelsens indhold, således at optagelserne i Statstidende kan kortes væsentligt ned, hvilket tillige vil nedsætte udgifterne til indrykning af bekendtgørelserne. Ved udkastets § 107 bemyndiges justitsministeren derfor til at udfærdige et egentligt blanketsystem, i hvilket tekst til ikke præklusivt arveproklama kan medtages.

Til § 76

Efter bestemmelsens *stk. 1* kan proklama udstedes på et hvilket som helst tidspunkt efter dødsfaldet, dvs. også inden boets berigtigelse, og uanset boets behandlingsmåde. Proklama kan således også udstedes før eller efter et bos berigtigelse til boudlæg efter udkastets kap. 11, til udlæg til ægtefællen efter udkastets kap. 12, eller til udlevering til ægtefællen til uskiftet bo.

Da proklamaudstedelse før et bos berigtigelse vil udskyde det tidspunkt, til hvilket boet kan berigtiges, med 8 uger, har udvalget efter særligt ønske fra Dommerfuldmægtigforeningen overvejet, hvorledes det kan sikres, at proklamaudstedelse før berigtigelsen ikke udvikler sig til i praksis at blive en standardmæssig foreteelse. Det foreslås derfor, at proklamaudstedelse før berigtigelsen kun skal kunne ske med skifterettens tilladelse, og udvalget forudsætter, at sådan tilladelse kun vil blive givet, såfremt det må antages, at proklamaudstedelsen vil kunne få betydning for, hvorledes boet skal berigtiges. Er det således klart, at boet skal berigtiges til boudlæg eller til bobestyrerbehandlirig, må skifteretten normalt afslå en anmodning om proklamaudstedelse før berigtigelsen. Nærer en ægtefælle eller arvingerne derimod begrundet tvivl om, hvilken gæld der findes, og har dette betydning for **overvejelserne** om berigtigelsesmåden, bør proklamaudstedelse tillades, såfremt de pågældende kan forventes at ville begære boet udleveret til privat skifte eller til et kapitel 12-udlæg eller til uskiftet bo, såfremt ingen overraskende og større gældsposter derefter bliver anmeldt.

Udvalget har overvejet, om man ved proklamaudstedelse før berigtigelsen ligesom ved proklamaudstedelse i privatskiftede boer, jf. derom udkastets § 25, stk. 4, med **bemærkninger**, kan lade arvingerne selv stå for proklamaudstedelsen. Da der i så fald kan være risiko for udstedelse af flere proklamaer, foreslås det, at anmodningen om indrykning i Statstidende i disse tilfælde kan forlanges fremsendt gennem skifteretten.

Ifølge bestemmelsens *stk. 2* skal proklama udstedes i alle boer, hvor der finder et egentligt skifte sted, dvs. i boer, der skiftes privat, herunder med en efterlevende ægtefælle, efter udkastets kap. 16 og 17, eller ved bobestyrer. Er proklama udstedt inden boets berigtigelse, skal der ikke udstedes nyt proklama efter berigtigelsen, medmindre anmeldelserne er gået tabt, jf. bemærkningerne til udkastets § 43.

Efter den gældendes skiftelovs regler skal proklama indrykkes 3 gange i Statstidende og eventuelt tillige i en eller flere aviser. Skifteloven indeholder ikke regler om proklamabekendtgørelsens indhold, udover at det skal angives, om gældsansvaret er vedgået. Det antages dog i praksis, at også varslets længde skal angives.

Efter udvalgets opfattelse tjener den gældende regel om, at indkaldelsen af kreditorerne skal optages 3 gange i Statstidende, ikke længere noget fornuftigt formål; den er alene egnet til at forlænge og fordyre skiftebehandlingen. Ved bestemmelsens *stk. 3* foreslås det derfor, at indrykning kun skal ske én gang. For professionelle kreditorer, som anvender Statstidende, vil én indrykning være fuldt tilstrækkeligt. Private kreditorer vil i almindelighed få kendskab til dødsfaldet på anden måde og anmelder i praksis oftest deres krav i løbet af korttid. Hvor der i et dødsbo undtagelsesvis må antages at findes private kreditorer, som ikke kan ventes at få kendskab til dødsfaldet, kan skifteretten efter bestemmelsens *stk. 5* bestemme, at indkaldelsen tillige skal optages i ét eller flere lokale blade.

Ved bestemmelsens *stk. 3* præciseres det dernæst i loven, hvilke oplysninger, der skal fremgå af indkaldelsen. Oplysningerne må være så fyldige og præcise, at der ikke kan opstå vanskeligheder med at identificere den afdøde. Derfor skal afdødes fulde navn, sidst kendte adresse og cpr-nummer anføres. Sad afdøde i uskiftet bo, skal også førsteafdødes tilsvarende data anføres. Det findes endvidere praktisk, at dødsdagen anføres, hvilket bl.a. kan have betydning for anmeldelse af rentekrav. Drev afdøde en personligt ejet virksomhed, skal også dennes navn, adresse samt dens SE-nummer angives.

Efter gældende ret er proklamavarslet 3 måneder, eller hvor det skønnes, at afdøde havde gældsforpligtelser uden for Europa eller i Island eller på Færøerne, 6 måneder. Efter udvalgets opfattelse kan bobehandlingen effektiviseres betydeligt ved en afkorting af proklamafristen. Moderne kommunikationsmidler indebærer, at det findes forsvarligt at fastsætte et fælles

varsel for indenlandske og udenlandske kreditorer, jf. om disse sidste tillige forslaget i udkastets stk. 4 med bemærkninger. Et kort varsel er endvidere ønskeligt, også fordi der fremover gives hjemmel for, at boets berigtigelse skal kunne afvente proklamafristens udløb. Udvalget har derfor efter indgående overvejelser fundet, at proklamafristen bør fastsættes til 8 uger. Det har været overvejet, om man kunne forsvare at kunne gå helt ned til en frist på 6 uger, jf. den norske regel derom. En så kort frist vil imidlertid under hensyntagen til de danske ferieperioder kunne give vanskeligheder for kreditorer, som ikke holder et kontor åbent. En frist på 7 uger ville efter udvalgets opfattelse netop være tilstrækkelig, men en sådan frist er helt usædvanlig eller måske helt ukendt, og kan være vanskelig at regne med.

Anmeldelser skal ske til den i proklamaet anførte person. Denne kan navnlig være en efterlevende ægtefælle, en af arvingerne, en advokat eller bobestyreren, jf. dog § 78, nr. 1.

Er der undtagelsesvist afsagt insolvenskendelse, før proklamaudstedelsen finder sted, bør oplysning derom optages i bekendtgørelsen, for at anmelderne kan indrette deres anmeldelser under hensyntagen dertil, hvilket især har betydning ved renteopgørelser og ved spørgsmål om eventuel fortrinsret for krav.

Udenlandske kreditorer har i realiteten kun beskedne praktiske muligheder for at orientere sig om et i Statstidende bekendtgjort proklama. Som følge heraf og i konsekvens af det afkortede varsel, foreslås det ved bestemmelsens *stk. 4*, at der samtidigt med indkaldelsen i Statstidende skal sendes en meddelelse om proklamaet til kreditorer med bopæl uden for Danmark, dvs. også til kreditorer i Grønland eller på Færøerne, såfremt disse er boet eller nogle af arvingerne bekendt. Kun derved vil proklamaet efter udkastet opnå præklusiv virkning over for de pågældende kreditorer, medmindre disse beviseligt måtte have fået kendskab til proklamaet på anden måde. Såfremt afdøde var forretningsdrivende, forudsættes det, at arvingerne eller bobestyreren i dette øjemed må foretage en egentlig gennemgang af den afdødes papirer og bøger. Bevisbyrden for, at boet var bekendt med et krav, påhviler dog den pågældende fordringshaver. Udenlandske kreditorer, som er boet ubekendte, vil herefter kunne få deres krav prækluderet.

Den særskilte tilsendelse af en kopi af proklamabekendtgørelsen bør i almindelighed oversættes til det pågældende lands sprog eller til det hovedsprog, engelsk, tysk, fransk eller spansk, som bedst forstås i det pågældende land. Proklamafristen regnes i disse tilfælde fra afsendelsen til den adresse, der er boet bekendt. Den foreslåede regel om, at kendte udenlandske kreditorer skal have særskilt meddelelse om proklamaet, er i øvrigt i overensstemmelse med art. 18 i den nordiske dødsbokonvention, ifølge hvilken et præklusivt proklama, som er udstedt i boet efter en statsborger i en af konven-

tionsstaterne, ikke får virkning over for kendte kreditorer i en af de andre stater, medmindre de pågældende har fået særskilt meddelelse om proklamaet og dets retsvirkninger.

Ved bestemmelsen *stk. 5* foreskrives det endeligt, at skifteretten kan bestemme, at proklamaet tillige skal optages i lokale blade. Der henvises derom til bemærkningerne foran.

Til § 77

Af ordens- og bevismæssige grunde kræves det, at anmeldelser skal være skriftlige, jf. bestemmelsens *stk. 1*. En anmeldelse vil dog inden for fristen kunne fremsættes mundtligt ved et møde i skifteretten eller ved et møde hos boets bobestyrer, idet det forudsættes, at anmeldelsen i sidstnævnte fald indføres i skifteprotokollen. For at skabe størst mulig klarhed om det anmeldte krav foreslås det videre, at anmeldelsen skal indeholde en opgørelse af kreditors tilgodehavende. Gøres tillige krav på renter og incassoomkostninger, og i tilfælde af boets insolvens om fortrinsstilling for kravet, skal også dette fremgå af anmeldelsen.

Særligt for tilfælde, hvor kendelse om insolvens afsiges, efter at proklama er indrykket, foreskrives det ved bestemmelsens *stk. 2*, at bobestyreren skal meddele de kreditorer, der har anmeldt deres krav eller anmelder deres krav rettidigt, at de inden for en frist af 8 uger skal anmelde eventuelt uanmeldte krav på fortrinsstilling.

Efter gældende skifteretspraksis accepteres i vekslende omfang såvel forbehold om senere fremsættelse af krav som foreløbig anmeldelse af krav, idet sådanne anmeldelser antages at afbryde præklusionen. Opgørelse af visse krav, f.eks. skatte- og afgiftskrav samt erstatningskrav, kan efter omstændighederne tage længere tid. Udvalget foreslår denne praksis klargjort, lovfæstet og præciseret også af hensyn til den kreditor, der på grund af bortrejse eller lignende først bliver opmærksom på proklamaet i sidste øjeblik. Ved foreløbig anmeldelse må kreditor skønmæssigt anslå kravets størrelse, idet dette kan have betydning for boets videre dispositioner. Kreditor er dog ved den endelige anmeldelse ikke bundet af den skønmæssige angivelse af kravets størrelse. En meddelelse, ved hvilken det blot forbeholdes, at der kan være et krav, er ingen foreløbig anmeldelse, og medfører derfor præklusion af et eventuelt krav. Af hensyn til boets videre behandling må endelig anmeldelse ske inden 8 uger efter proklamafristens udløb. Kan kreditor i ganske særlige tilfælde ikke nå at opgøre kravet endeligt inden for den nævnte frist, kan fristen mod behørig dokumentation for, at kravet ikke kan opgøres, for-

VI.1.

---

længes af skifteretten. Anmodning om fristforlængelse må i så fald fremsættes inden udløbet af 8-ugersfristen.

Efteranmeldelse, dvs. regulering af et allerede anmeldt krav, således at dette forøges, kan kun accepteres efter reglerne om foreløbig anmeldelse.

Bestemmelsens *stk. 5* fastslår, hvad der allerede er fast praksis ved skifteretterne og gælder efter konkursloven, at anmeldelser i et dødsbo træder i stedet for indgivelse af stævning til retten. Retsvirkningerne heraf med hensyn til renter og afbrydelse af forældelse og hævd m.v. er derfor de samme.

Til § 78

I lighed med den gældende skiftelovgivning, der bygger på regler i Danske Lov, og i lighed med retsstillingen i vore nabolande, foreslås det ved *stk. 1* at opretholde hovedprincippet om, at proklama i dødsboer er præklusivt. Som udgangspunkt prækluderes alle krav, også uforfaldne og betingede krav, og uanset om kravene er obligationsretlige, panteretlige eller hviler på ejendomsret.

Udvalget har indgående overvejet, hvilke undtagelser der bør gøres fra præklusionen, og hvorledes disse undtagelser kan angives på en for retsansværendelsen tilpas skarp måde. Overvejelserne! er resulteret i forslaget til bestemmelsens *stk. 2*, der nærmere regulerer 4 grupper af krav:

Nr. 1: Kendte krav.

Nr. 2: Krav, der hviler på ejendomsret.

Nr. 3: Pantekrav m.v.

Nr. 4: Krav på skatter og afgifter.

Ved den nærmere grænsedragning har det været et hovedsynspunkt, at et krav ikke skal prækluderes, hvis boet selv på en rimelig sikker måde kan gøre sig bekendt med kravets eksistens og størrelse. Er dette ikke tilfældet, bør præklusion derimod indtræde.

Til nr. 1. Kendte krav

Ældre retspraksis fastholdt en meget vidtgående præklusion, også selv om boet var bekendt med kravet. Denne praksis er blevet kritiseret i teorien af bl.a. *Henry Ussing* i *Obligationsrettens alm. del*, 4. udg. 1967, side 415, af **Jens Anker Andersen i Juristen 1981, side 332, og af Holkmann Olsen og Viltoft** i *Skifteloven*, 1986, side 128. En række nyere domme, der vedrører spørgsmål om en anmeldelses form, må dog utvivlsomt ses som udtryk for en vis lempelse af den tidligere meget strenge præklusionspraksis:

UfR 1964.755 V. Anmeldelse til skifterettens medhjælper kunne sidestilles med en anmeldelse til skifteretten.

UfR 1979.883 O. Anmeldelse over for eksekutorerne anerkendtes, selv om anmeldelsen ifølge proklamaet skulle ske til en advokat.

UfR 1974.1048 V. Kontoudtog, der også indeholdt gæld opstået før dødsfaldet, godkendt som anmeldt, selv om kontoutdøgene ikke var videresendt til skifteretten eller til medhjælperen. Kontoutdøgene vedrørte leverancer til et apotek, som boet i en periode fortsatte driften af.

Østre Landsrets dom af 19. september 1986. Kontoudtog fra en sparekasse stilet til boet og fremsendt til afdødes og enkens adresse blev inden proklamafristens udløb afleveret i skifteretten. Kontoudtoget godkendtes som en anmeldelse.

UfR 1987.181 V. Rykkerskrivelse vedrørende en terminsydelse, som ikke havde opnået dækning på en tvangsauktion, medførte, at kravet ikke ansås for prækluderet. Rykkerskrivelsen var inden proklamafristens udløb kommet skifteretten i hænde; fordringen var optaget på fordringslisten; boets medhjælper havde anmodet om udsættelse med betalingen.

Udvalget har overvejet helt generelt, dels om der altid skal kræves formelig korrekt anmeldelse for, at et kendt krav ikke **prækluderes**, dels om kreditorer, hvis krav er boet bekendt, omvendt overhovedet behøver at anmelde deres krav.

En ubetinget regel om, at kun en formelig korrekt anmeldelse til den i proklamaet anførte person eller institution vil afbryde præklusionen, ville uden bevismæssige problemer på en særdeles effektiv måde skabe klarhed om gældens omfang. Det er imidlertid udvalgets opfattelse, at en sådan regel ville gå for vidt i forhold til de formål, der forfølges med præklusionen. Det kan ikke være rimeligt, at arvinger ganske frit skal kunne spekulere i, at kendte kreditorer, f. eks. fordi disse ikke er bekendt med dødsfaldet eller ikke er opmærksomme på et bekendtgjort proklama, forsømmer at anmelde deres krav.

Udvalget finder videre, at en almindelig regel om, at ethvert krav, der var eller burde være boet bekendt, skulle være undtaget fra præklusion, ville være for snæver og ville føre til uønskede resultater. Ofte vil der på afdødes bopæl kunne findes kontoudtog, regninger og lignende, der er fremsendt inden dødsfaldet, og som angiver krav, der dog kan vise sig ikke at være blevet betalt. Hvorvidt arvinger eller andre repræsentanter for boet beviseligt er blevet bekendt med sådanne fordringer, ville kunne give anledning til betydelig retsusikkerhed og i øvrigt ofte bero på tilfældigheder. I nogle tilfælde vil arvinger, navnlig hvor der er tale om nære pårørende, foretage en omhyggelig gennemgang af afdødes papirer. I andre tilfælde, f. eks. hvor der er tale om ubeslægtede arvinger, arvinger, der bor langt væk, eller hvor boet er insolvent, vil en sådan omhyggelig gennemgang af afdødes papirer ikke kunne

finde sted. Dertil kommer, at en betryggende gennemgang af afdødes papirer undertiden vil være forbundet med et betydeligt arbejde på grund af rod eller store mængder af efterladte papirer. Endelig ville en generel regel om, at tidligere fremsendte, kendte regninger udelukkede præklusionen formentlig i visse tilfælde føre til, at boets papirer ville blive fjernet og destrueret. En sådan regel ville derfor medføre en så betydelig retsusikkerhed, at udvalget af står fra at foreslå den gennemført. Den ville heller ikke svare til retsstillingen efter nyere retspraksis.

Udvalget har imidlertid fundet det ønskeligt, at retsstillingen klargøres ved lovfæstelse af en regel, der nøje præciserer, hvilke kendte krav der skal undtages fra præklusion.

Efter bestemmelsens *nr. 1* skal krav, som fremsættes efter dødsfaldet, og som inden proklamafristens udløb er kommet boet i hænde, være undtaget fra præklusion, selv om anmeldelse ikke er sket som foreskrevet i § 77. Den foreslåede regel vil på den ene side ikke påføre arvingerne eller bobehandlerne noget nævneværdigt ekstraarbejde, men vil på den anden side forhindre, at der sker præklusion i tilfælde, hvor dette ville føles som åbenbart urimeligt, f.eks. fordi en regning, uden at afsenderen på afsendelsestidspunktet havde kendskab til dødsfaldet, er fremsendt til betaling og rent faktisk bliver boet bekendt. Reglen vil endelig på en tilpas skarp måde afgrænse området for præklusionen.

Bestemmelsen i *nr. 1* vil tillige medføre, at anmeldelser fremsendt til en anden adressat end den i bekendtgørelsen angivne, det være sig til skifteretten, enhver af arvingerne eller en bobestyrer, vil være tilstrækkelig til at afbryde præklusionen. Også regninger, som er stilet til afdøde og fremsendt til afdødes adresse eller forretningsadresse efter dødsfaldet, vil herefter være undtaget fra præklusion, såfremt kravet rent faktisk er kommet til boets kundskab. Den, der forsømmer at drage omsorg for, at et sådant kendt krav tages i betragtning ved boets opgørelse, vil kunne ifalde erstatningsansvar. Bevisbyrden for, at et krav har været kendt af boet, påhviler imidlertid fordringshaveren.

Til nr. 2. Krav, der hviler på ejendomsret

Efter gældende ret prækluderes sådanne krav, herunder krav på tilbagelevering af lånte og udlejede ting, ikke. Arvingerne kan derfor blive udsat for, at de senere må udlevere sådanne genstande eller svare erstatning eller tilsvare berigelsen, selv om de ikke havde nogen anelse om tilhørsforholdet.

Efter gældende ret prækluderes krav på tilbagelevering af en genstand solgt under ejendomsforbehold, jf. nærmere nedenfor. Da der i kontraktspraksis er flydende overgange mellem salg under ejendomsforbehold og ud-

leje, vil det på dette retsgrundlag ikke være muligt at angive en retsteknisk rimelig sikker grænse for området for præklusion.

Udvalget vil endvidere ikke bortse fra, at reglen om, at krav, der hviler på ejendomsret, ikke kan prækluderes, har sammenhæng med metafysiske forestillinger om ejendomsrettens uforgængelighed, som ikke kan tillægges betydning ved tilrettelæggelse af en skifteordning under nutidens samfundsforhold. De reale grunde taler i det mindste for at lade krav, der hviler på ejendomsret, være undergivet en vis præklusion. Denne bør imidlertid ikke udstrækkes længere, end formålet med præklusionen kan bære.

Genstanden vil normalt være tilstede blandt de efterladte aktiver og kan være mærket på en sådan måde, at ejerforholdet fremgår deraf. Har arvingerne eller andre boet vedkommende kendskab eller begrundet mistanke om ejerforholdet, er det en ringe ulejlighed at rette forespørgsel til den formodede ejer.

Det foreslås derfor, at krav, der hviler på ejendomsret, skal - og kun skal - være undtaget fra præklusion, når genstanden var i boets besiddelse og mærket på en sådan måde, at ejerforholdet fremgik deraf, eller boet, det vil sige arvingerne eller en af disse eller bobestyreren, havde kendskab til ejerforholdet, eller der forelå omstændigheder, som var egnede til at vække mistanke om ejerforholdet. Bevisbyrden for, at boet var i ond tro, påhviler, som det fremgår af formuleringen, ejeren.

Udvalget finder det endvidere rigtigst, også at lade genstande solgt under ejendomsforbehold være omfattet af reglerne i nr. 2. Om tilfælde, hvor ejeren ikke kan findes, henvises til udkastets § 79 med bemærkninger.

Der stilles ikke noget krav til det retlige grundlag, som har medført, at genstanden var i boets besiddelse. En ting kan være glemt, lejet, lånt, deponeret, købt under omstændigheder, hvor købet er ugyldigt eller hævet, eller solgt, men ikke leveret o.s.v. Efter udvalgets opfattelse bør reglen også omfatte tilfælde, hvor tingen er kommet i boets besiddelse på kriminel måde. Det ikke meget praktiske tilfælde, hvor tingen er stjålet, men dette ikke fremgår på en måde, der kan give boet mistanke, kræver dog særlige overvejelser. Det følger af udkastets § 80, stk. 2, der svarer til konkurslovens § 83, stk. 1, at salg også i ond tro af stjalne koster fra et bobestyrerbehandlet bo generelt medfører ekstinktion til fordel for en godtroende køber. Tilbage bliver derfor alene det spørgsmål, om en arving, der i god tro får tingen udlagt i arv, kan mødes med et vindikationskrav, når også boets øvrige arvinger og en eventuel bobestyrer var i god tro. Den foreslåede regel forudsætter, at den bestjalnes vindikationskrav i så fald er prækluderet.

At tingen er i boets besiddelse skal forstås i vid betydning, således at tingen også anses for at være i boets besiddelse, når den befinder sig hos trediemand, og trediemand anerkender boets ret.

Til nr. 3. Pantekrav m.v.

Bestemmelsen i nr. 3 tilsigter bl.a. at fjerne den usikkerhed, der efter gældende ret består med hensyn til, i hvilket omfang panterrettigheder m.v. prækluderes.

Ifølge de regler, der gjaldt før skifteloven af 1874, og som opretholdtes ved skifteloven, skulle der ikke ske præklusion af panterrettigheder, jf. DL 5-14-29 og 5-14-36. Den panterretlige litteratur viser imidlertid, at der efter gældende ret er betydelig usikkerhed. Retstilstanden kan opsummeres således :

- a. Pant for et bestemt beløb i fast ejendom, der er sikret ved almindeligt underpantebrev, prækluderes ikke, hvis pantebrevet er tinglyst.

Om tinglyste ejerpantebreve og skadesløsbreve prækluderes, er omtvistet i teorien og ses ikke endeligt afklaret i retspraksis. I UfR 1917.155 var et skadesløsbrev blevet stillet til sikkerhed for trediemands gæld. Det statueredes, at panteretten var bortfaldet ved præklusion. At præklusion indtræder for panteretten ifølge ejerpantebreve og skadesløsbreve, antages i nyere teori af bl.a. *Jørgen Nørgaard*: Arveret, 2. udgave, side 332, og af *Walbom og Jacobsen*: Dødsboskifte, 2. udg., side 121.1 modsat retning har imidlertid *W. E. von Eyben*: Panterrettigheder, 7. udg., side 153, *Rørdam og Carstensen*: **Pant, 4. udg., side 129** samt *Henning Skovgaard* i UfR 1978 B, side 212 med note 66 udtalt sig.

- b. Panterrettigheder, der er fritaget for tinglysning i medfør af tinglysningslovens § 4, antages at være undtaget fra præklusion, jf. *W. E. von Eyben*: Panterrettigheder, side 155.
- c. De fleste panterretlige forfattere og ældre retspraksis antog, at tinglyst underpant i løsøre prækluderes. *W. E. von Eyben* anfører imidlertid i Panterrettigheder, side 155 f, at denne antagelse formentlig skyldes, at underpant i løsøre var »et institut, som retsordenen så på med en vis mistillid«, og denne forfatter gør gældende, at opfattelsen bør ændres, efterhånden som der i højere grad gives pant i kostbare maskiner, køretøjer m.v., ligesom det, hvor panteretten er tinglyst, er let for boet at konstatere, om der er rettigheder af denne art.
- d. Om underpant i registreret skib og luftfartøj antages at gælde samme regler som for underpant i fast ejendom.
- e. Håndpant i løsøre og omsætningsgældsbreve, hvor der er sket rådigheds-

berøvelse, og pant i simple gældsbreve, hvor der er sket denunciation, antages ikke at blive prækluderet.

- f. Pant for tredjemands gæld prækluderes kun i samme omfang som pant for egen gæld. Panteretten antages dog at kunne bortfalde ud fra et forudsætningssynspunkt, hvis den personlige skyldners forpligtelse bortfalder ved præklusion.
- g. Vedrørende ejendomsforbehold antages det, at der sker præklusion, jf. *Torben Jensen: Afbetalingskøb*, side 345.

Det er udvalgets opfattelse, at spørgsmålet om omfanget af præklusion af panterettigheder bør søges præciseret, og at løsningerne bør vælges ud fra praktisk betonedede hensigtsmæssigheds- og rimelighedsbetragtninger.

I langt de fleste tilfælde vil boet blive bekendt med, at der består en pantefordring. Sikringsakterne ved de mest anvendte former for pantsætning er enten tinglysning, rådighedsberøvelse eller denunciation, og boet vil således ikke kunne disponere over aktiverne uden at blive opmærksom på eksistensen af paritekravet. Dertil kommer, at det som udgangspunkt vil være lettere for boet at undersøge, om der f.eks. på en fast ejendom er tinglyst pantebrev, end det vil være for panthaverne at følge med i, om skyldneren er død, og om der er udstedt proklama.

Det er dernæst udvalgets opfattelse, at der ikke består praktisk væsentlige grunde for at opretholde en forskelsbehandling mellem de forskellige arter af panterettigheder. Det foreslås derfor som en hovedregel, at alle panterettigheder undtages fra præklusion, såfremt panteretten er gyldigt stiftet, og sikringsakten - hvor en sådan kræves - er iagttaget.

Vedrørende krav, der er sikret ved håndpantsetsætning af ejerpantebreve i fast **ejendom** eller løsøre, finder udvalget dog, at det som en yderligere betingelse for at undgå præklusion, bør kræves, at håndpanthaverens eller dennes repræsentants identitet fremgår af tingbogen eller af et andet tilsvarende register. Fremgår håndpanthaverens identitet ikke af registeret, vil det for boet kunne være næsten umuligt at identificere panthaveren og få oplysning om, hvorvidt der består en underliggende fordring. I langt de fleste tilfælde vil der imidlertid i praksis være registreret en påtegning på ejerpantebrevet om, til hvem meddelelse i henhold til retsplejelovens §§ 563-64 skal gives. Denne yderligere betingelse i forbindelse med ejerpantebreve findes derfor ikke at medføre nogen væsentlig ekstra bekostning eller ulempe for boet. Hvor påtegning om meddelelser i henhold til retsplejelovens §§ 563-64 ikke er registreret, vil ejerpantebrevet i øvrigt oftest ikke være udnyttet til sikring af et eksisterende gældsforhold.

Udover egentlige pantekrav undtages efter *nr. 3* tillige krav, der er sikret på anden tilsvarende måde. Omfattet af denne bestemmelse er tinglyst udlæg i fast ejendom, udlæg i løsøre og simple fordringer, registrerede sikkerhedsrettigheder over fondsaktiver og omsætningsgældsbreve, jf. retsplejelovens § 526, panterrettigheder, der er gyldige imod enhver uden tinglysning, jf. tinglysningslovens § 4, samt tilbageholdsret. En kommende registrering af ejendomsforbehold i biler, jf. betænkning nr. 1190/1990 om skjult gæld i biler, vil medføre, at også disse rettigheder anses for omfattet af bestemmelsen.

Det forudsættes, at krav sikret ved modregningsadgang som hidtil prækluderes, bortset fra adgangen til konneks modregning.

For så vidt angår ejendomsforbehold forudsættes det som nævnt foran i bemærkningerne til *nr. 2*, at disse alene undtages fra præklusion efter reglerne i *nr. 2*.

Udvalget tilsigter ikke ved udkastet at foreslå ændringer i reglerne om, at en uanmeldt personlig fordring, der er forbundet med panteret, prækluderes.

Til nr. 4. Skattekrav m.v.

Efter bestemmelsens *nr. 4* undtages krav på skatter og afgifter fra præklusion i det omfang, det er bestemt i anden lovgivning.

Efter gældende ret prækluderes forfaldne krav på skatter og afgifter, der har kunnet gøres op. Udvalget forudsætter, at dette hovedprincip videreføres.

Udvalget er bekendt med, at Skatteministeriet overvejer at foreslå gennemførelse af nye regler om skattekravs stilling i dødsboer i forbindelse med ministeriets forslag om tilpasning af skattelovgivningen til Skiftelovsudvalgets forslag, således at en gennemførelse af skiftereformen vil kunne ske samtidigt med en tilpasning af skattelovgivningen.

Til kapitel 20. Uprækluderede rettigheder

Efter gældende ret er konkurslovens § 82 om udlevering af genstande til ejeren gjort tilsvarende anvendelig i dødsboer, jf. skiftelovens § 44, stk. 2, jf. § 81. Reglen foreslås optaget i udkastes § 79, stk. 1. Derimod er de nyere regler i konkurslovens § 83 om retsstillingen efter boets uberettigede dispositioner over genstande i dets besiddelse og i § 84 om fordringshavermora ikke blevet gjort tilsvarende anvendeligt i dødsboer.

Udvalget har fundet det ønskeligt at gøre grundsætningerne i konkurslovens §§ 83 og 84 anvendelige i dødsboer, men således at disse tilpasses de i udkastets § 78, stk. 2, nr. 1-3 foreslåede nye regler om præklusion, især reglen i nr. 2 om præklusion af ejerrettigheder. Endvidere er reglerne i konkurslovens § 84 om fordringshavermora udfærdiget på en sådan måde, at de i flere henseender er uhensigtsmæssige og uklare, når reglerne skal anvendes ved dødsbobehandling. Udvalget foreslår derfor ved udkastets § 79, stk. 2-3, at der indføres nye selvstændige regler om fordringshavermora i dødsboer med et vist ændret indhold i forhold til konkurslovens regler derom.

Endelig foreslås det ved udkastets § 81, at der indføres en regel svarende til konkurslovens § 153, stk. 3, om, hvorledes der skal forholdes med beløb, der ved boets slutning ikke har kunnet udbetales til fordringshavere.

Reglerne foreslås samlet i udkastets kapitel 20, hvorved det markeres, at de - bortset fra § 80, stk. 2, - finder anvendelse i alle boer, der undergives en egentlig skiftebehandling, herunder også i privatskiftede boer. Reglerne finder derimod ikke anvendelse, hvor et bo udleveres til ægtefællen efter udkastets kapitel 12 eller til uskiftet bo, idet ægtefællen i disse tilfælde succederer fuldt ud i den afdøde ægtefælles retsstilling, således at konflikter - bortset fra en mulig præklusion af krav - skal løses efter dansk rets almindelige regler og uden anvendelse af boreguleringsregler.

En midlertidig bobestyrer må derfor før et bos berigtigelse disponere med hensyntagen til, at boet eventuelt skal udlægges til ægtefællen efter reglerne i udkastets kapitel 12 eller til uskiftet bo.

Reglerne i udkastets §§ 79 - 81 forudsættes derimod at finde tilsvarende anvendelse i boer, der sluttet ved boudlæg efter udkastets kapitel 11.

Til §79

Bestemmelsens *stk. 1* svarer til gældende ret og til konkurslovens § 82. Er retten til genstanden så klar, at præklusion efter § 78, nr. 2, er udelukket, kan genstanden straks udleveres til den berettigede. I andre tilfælde må anmeldelsesfristens udløb og eventuelt tillige en prøvelse af kravet efter reglerne i udkastets § 53 afventes.

Bestemmelsens *stk. 2 og 3* indeholder udvalgets forslag til nye regler om fordringshavermora i dødsboer. Deres forbillede er købelovens §§ 34-35 og konkurslovens § 84.

Salg af tredjemands aktiv i boets besiddelse bør efter *stk. 2, 1. pkt.*, finde sted under følgende betingelser:

VII.

- a) aktivet er udsat for hurtig fordærvelse, eller opbevaring af aktivet vil være forbundet med uforholdsmæssig omkostning eller ulempe for boets behandling,
- b) ejeren er opfordret til uden ugrundet ophold at råde over aktivet, og
- c) ejeren har ikke uden ugrundet ophold rådet over aktivet.

Kan salg ikke finde sted, er boet i disse tilfælde berettiget til at skaffe aktivet bort. Salgsbestræbelserne må have været forsvarlige, og boet har bevisbyrden derfor.

Efter *stk. 2, 3. pkt.*, bør salg eller bortskaffelse tillige finde sted under de foran under a) angivne betingelser, såfremt:

- boet ikke trods rimelige bestræbelser har kunnet fastslå ejerens identitet, eller
- boet ikke trods rimelige bestræbelser har kunnet komme i forbindelse med ejeren.

Disse bestemmelser regulerer forholdene, hvor der foreligger et mere eller mindre akut behov for hurtig realisation eller bortskaffelse m.v. Reglerne kan derfor anvendes såvel før som efter boets berigtigelse.

Bestemmelsens *stk. 3* regulerer de tilfældegrupper, hvor der ikke foreligger noget mere påtrængende behov for realisation eller bortskaffelse. Bestemmelsen forudsætter, at anmeldelsesfristen er udløbet, uden at ejerens ret er prækluderet.

Disse regler kan derfor først bringes i anvendelse efter anmeldelsesfristens udløb og efter omstændighederne først efter, at prøvelse af fordringer og andre krav har fundet sted. Reglerne tilsigter at give boet mulighed for at komme af med et aktiv, før boet skal sluttes. Aktivet kan nu sælges eller eventuelt bortskaffes, såfremt følgende betingelser efter bestemmelsens *1. led* er opfyldt:

- 1) ejeren er opfordret til inden rimelig tid at råde over aktivet, og
- 2) ejeren har ikke inden rimelig tid rådet over aktivet.

Efter bestemmelsens *2. led* kan salg eller eventuel bortskaffelse tillige finde sted, når anmeldelsesfristen er udløbet, uden at ejerens ret er prækluderet, såfremt:

- boet trods rimelige bestræbelser ikke har kunnet fastslå ejerens identitet, eller
- boet trods rimelige bestræbelser ikke har kunnet komme i forbindelse med ejeren.

Bestemmelsens *stk. 4* fastslår, at det ved salget indvundne provenu tilfalder ejeren. Når præklusion ikke har fundet sted, tilfalder provenuet aldrig boet. Kan udbetaling af det beløb, fordringshaveren herefter skal modtage, ikke finde sted, skal der gås frem efter udkastets § 81.

Det følger af udkastets § 80, stk. 1, at boet er erstatningspligtigt, hvis salg eller bortskaffelse har fundet sted, uden at betingelserne i stk. 2-3 var opfyldt.

Er boet insolvent, er ejerens krav massekrav i medfør af udkastets § 67, stk. 1, jf. konkurslovens § 93, nr. 3.

Til § 80

Bestemmelsens *stk. 1* regulerer forholdet mellem tredjemand og boet.

Har **boet før** anmeldelsesfristens udløb rådet over et aktiv i dets besiddelse, som tilhører tredjemand, eller i hvilket tredjemand har pant eller anden tilsvarende sikkerhed, er boet erstatningsansvarligt efter dansk rets almindelige regler for det tab, som dispositionen påfører den berettigede.

Over for erhververen er den berettigede i øvrigt stillet efter dansk rets almindelige regler, ligesom tilfældet er efter den tilsvarende regel i **konkurslovens § 83**. Reglen omfatter tillige pant og anden sikkerhedsret, fordi der ikke sker kreditorekstinktion til fordel for solvente dødsboer.

Råder boet *efter* anmeldelsesfristens udløb over et aktiv, som tilhører tredjemand, eller som tredjemand har pant eller anden tilsvarende sikkerhedsret i, har udvalget fundet det hensigtsmæssigt at fastslå udtrykkeligt, at den berettigede har krav på erstatning for sit tab af boet, i de tilfælde, hvor kravet ikke er bortfaldet ved præklusion, eller efter § 79, stk. 2-3, eller ved kreditorekstinktion m.v.

Retsstillingen afviger fra retsstillingen efter konkurslovens § 83, bl.a. fordi dødsboproklamaet er præklusivt. Har tredjemand ikke anmeldt sin ret, er hans krav i almindelighed bortfaldet, jf. dog udkastets § 78, stk. 2, nr. 2, om krav, der hviler på ejendomsret, og nr. 3 om krav, der er sikret ved pant eller på anden tilsvarende måde.

Såfremt et erstatningskrav vil ramme navnlig privatskiftende arvinger urimeligt hårdt, kan en nedsættelse finde sted efter erstatningsansvarslovens § 24.

Er boet behandlet ved bobestyrer, vil bobestyreren som altovervejende hovedregel være **erstatningsansvar** lig over for boet.

Bestemmelsens *stk. 2* regulerer forholdet mellem **tredjemand** og **erhververen**.

I privatskiftede boer gælder dansk rets almindelige regler om vindikation og eksstinktion.

I lighed med opfattelsen i betænkning II om Konkurs og Tvangsakkord, nr. 606/1971, side 175 f, finder udvalget, at det ikke vil være rimeligt, at der skal kunne rejses krav mod den, som har købt en genstand af et offentligt bo, herunder et dødsbo, der behandles ved bobestyrer. Det foreslås derfor, at enhver ret over genstanden skal bortfalde ved salget, såfremt dette har fundet sted efter anmeldelsesfristens udløb, og erhververen ikke var i ond tro. En erhverver har ingen mulighed for at gøre sig bekendt med, hvilke rettigheder der er anmeldt i boet, og boet vil være fuldt erstatningspligtigt over for tredjemand efter reglerne i bestemmelsens *stk. 1*, også således, at den berettigede i givet fald kan holde sig til bobestyreren og dennes ansvarsforsikring.

Reglerne omfatter også genstande, som var kommet i afdødes besiddelse på kriminel måde, og hvor tredjemand ville have haft krav på udlevering mod afdøde. Efter konkurslovens § 83 er retsstillingen den, at en uanmeldt rettighed efter anmeldelsesfristens udløb ikke kan gøres gældende mod en erhverver i god tro, heller ikke i det ikke meget praktiske tilfælde, at tingen viser sig at være stjålet af skyldneren (afdøde). Udkastet går det lille skridt videre at medtage en efter konkursloven ikke reguleret situation, ved også at beskytte den godtroende erhverver mod en ret, der var anmeldt i boet, eller som boet uden anmeldelse skulle respektere, når tingen er afhændet af bobestyreren ved en fejltagelse.

Til §81

Reglen svarer til konkurslovens § 153, *stk. 3*, og angår alene fordringshaveres krav, idet arvingers og legatarers retsstilling reguleres ved lov om borteblevne. Den hidtidige noget specielle regel i § 8 i forordning af 2. april 1817 foreslås samtidigt ophævet.

Det kræves ikke, at beløbet indbetales til skifteretten. Bevisbyrden for, at kreditors adresse var ubekendt, påhviler boet.

Til kapitel 21. Opsigelse af gæld og betaling af morarenter

Ved kapitlet foreslås en ny regel for opsigelse af uopsigelig gæld i solvente boer og en tiltrængt regel om morarente ved for sen udbetaling af arv og legat og ved for sent tilsvær af boslod.

Til § 82

I insolvente boer finder bestemmelsen i konkurslovens § 41, jf. udkastets § 67, stk. 1, 1. pkt., anvendelse. Efter denne regel, der medfører en vis konkursregulering, kan boet straks uden opsigelse erlægge en uopsigelig ydelse, og vist nok altid til kurs pari, jf. bemærkningerne til § 67, stk. 1, 1. pkt.

Reglen i konkurslovens § 41 er efter gældende ret anvendelig i alle dødsboer med de ændringer, der følger af forholdets natur. Udvalget har fundet, at denne retstilstand er for ubestemt, og foreslår derfor bestemmelsen i udkastets § 82 affattet med særlig henblik på skifte af solvente dødsboer, det være sig privatskiftede boer og boer, der behandles ved bobestyrer. Reglen finder ikke anvendelse, hvor et bo er udlagt til en efterlevende ægtefælle i medfør af udkastets kapitel 12 eller til uskiftet bo, jf. de indledende bemærkninger til kapitel 20, hvilket følger af lovtekstens benyttelse af ordet »boet«.

Indfrielse kan efter bestemmelsen kun finde sted efter opsigelse med sædvanligt varsel, hvor et sådant efter retsforholdets art kan angives, og ellers med rimeligt varsel, dog højst 6 måneder. Et sådant varsel giver på den ene side boet mulighed for at indfri kravet inden boets slutning, således at afsætning af et måske vanskeligt fikserbart beløb undgås. Varslet giver på den anden side fordringshaveren tid til fornødne overvejelser om geninvestering.

Udvalget har ikke været i tvivl om, at indfrielse må ske med ydelsens handelsværdi i **indfrielsesøjeblikket**. En højtforrentet uopsigelig fordring, usikret eller forbundet med pant i boets ejendom, kan derfor kun indfries til den eventuelle overkurs, som svarer til markedsværdien. I tvivlstilfælde kan handelsværdien fastslås ved sagkyndig vurdering efter udkastets kapitel 25.

Udvalget har særlig drøftet, om der ved ansættelse af markedsværdien skal tages hensyn til modtagerens eventuelle forpligtelse til at svare skat af en merværdi ved en fremrykket indfrielse. Dette bør efter udvalgets opfattelse være tilfældet, såfremt fordringshaveren efter skattelovgivningen ville have været skattefri ved indfrielse til forfaldstid.

Efter gennemførelse af renteloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 583 af 1. september 1986, svares der ikke uden særlig hjemmel morarente af familie- og arveretlige krav. Udvalget foreslår, at der indføres hjemmel for tilsvær af morarente i tilfælde, hvor der er et klart behov herfor.

Efter bestemmelsens *stk. 1* skal der herefter svares sædvanlig morarente, hvor en legatar ikke fyldstgøres rettidigt. Har arveladeren ikke truffet bestemmelse om tidspunktet for legatets opfyldelse og eventuel bestemmelse om betaling af kreditrente og/eller morarente, følger det af udkastets § 14, at legatet i almindelighed skal opfyldes senest samtidig med, at boets øvrige aktiver deles mellem arvingerne, jf. nærmere bemærkningerne til udkastets § 14. Betales et sumlegat ikke til den tid, der herefter er forfaldstid, forrentes sumlegatet fra denne dato og til betaling sker med rentelovens til enhver tid værende morarentesats.

Udvalget har overvejet at foreslå en udtrykkelig regel om, at en genstandslegatar under tilsvarende omstændigheder skal have krav på erstatning. En sådan erstatning kan imidlertid støttes på dansk rets almindelige regler, dels hvor et særligt tab ved forsinket modtagelse af genstanden kan dokumenteres, dels hvor legataren med rette har foretaget dækningskøb.

Har arveladeren i testamentet angivet et tidligere tidspunkt for opfyldelse af et legat end det, der følger af udkastets § 14, skal boet respektere dette, medmindre boets likviditets- eller solvensforhold suspenderer forpligtelsen. Har arveladeren fastsat bestemmelse om forrentning, det være sig som kreditrente eller som morarente, skal bestemmelsen herom i tilsvarende omfang respekteres.

Efter bestemmelsens *stk. 2* kan der under særlige omstændigheder tilkendes morarente til en arving eller ægtefælle, der ikke rettidigt har modtaget arv og/eller boslod. Denne bestemmelse er ny og er bl.a. motiveret af en henvendelse til udvalget fra advokat *Annette Fabricius Bjerre*, der har henledt udvalgets opmærksomhed på, at det ikke ganske sjældent forekommer, at ægtefæller ved separations- og skilsmissekifter på utilbørlig måde træner tilsvær af boslods krav, uden at der i de fleste sager kan findes støtte for, at der i så fald skal svares morarente.

Udvalget overlader i øvrigt de mange uensartede tilfælde til nærmere fastlæggelse i retsanvendelsen og skal blot angive, at man har forudsat, at der i dødsboskifter må være tale om et forhold af en vis grovhed, for at morarente bør udløses navnlig således, at forpligtelsen skal være klar, og påkrav i almindelighed skal have været fremsat.

Reglen foreslås ved § 70 c i udkastet til ændringer af den gældende skifte- lov gjort tilsvarende anvendelig ved separations- og skilsmissekifter m.v.

Til udkastets processuelle bestemmelser i kapitlerne 22-29

Ved retsplejeloven af 1916 mistede skifteretten adgangen til at påkende fordringer og krav, der fremsættes mod boet. Fordringshaveren var derfor henvist til inden for en vis frist at anlægge sag ved de almindelige domstole, når boet ikke anerkendte fordringen. Ville kun en enkelt arving bestride fordringen, kunne også arvingen anlægge sag. Skifteretten påkendte derimod spørgsmål om boets overtagelse og bestyrelse. Ved lov nr. 380 af 30. juni 1922 vendte man imidlertid tilbage til ordningen fra før retsplejeloven, således at skifteretten nu også påkender fordringer og krav mod boet. Det anførtes i motiverne, at det er langt naturligere, at den dommer, der i øvrigt har med boets behandling at gøre, også afgør opståede tvister.

De processuelle regler om skifterettens behandling af tvister m.v. og om appel af skifterettens afgørelser i dødsboer findes i retsplejeloven, hvis §§ 654 og 660-665, lovens kapitel 58, angår skifte af dødsbo og fællesbo og de øvrige af skifteloven omfattede boer. § 654 opretholder til dels de før skifteloven gældende regler og indeholder et par organisatoriske bestemmelser, hvoraf den ene er overflødig og den anden er gået af brug. § 660 angiver hovedprincippet om skifterettens kompetence og om oplysningspligt og indeholder en regel om eksekutorboer. § 661 angår kære af beslutninger og kendelser. § 662 angår anke af domme. § 663 udelukker appel af visse afgørelser. §§ 664 og 665 indeholder til dels overflødige regler om behandling af anke og kæresager.

Ved gennemførelsen af konkursloven af 1977 ophævedes retsplejelovens kapitel 59, der indeholdt forskellige tilsvarende processuelle regler for konkursboer, og der opbyggedes i stedet et nyt processuelt lovsæt i konkursloven ved dennes kapitel 17: Retssager ved de almindelige domstole, og kapitel 31: Skifterettens behandling af tvister. Det anførtes i betænkningen side 270, at det kan være praktisk for den, der benytter konkursloven, at kunne finde de processuelle regler om konkurs i den samme lov.

Udvalget finder tilsvarende, at de processuelle bestemmelser vedrørende dødsboer bør stå i en ny lov om skifte af dødsboer og foreslår derfor, at de fragmentariske regler i retsplejelovens kapitel 58 ophæves for så vidt angår behandling af dødsboer.

Ved opbygningen af et nyt processuelt system har udvalget for det første ladet sig inspirere af de processuelle regler i konkursloven, som siden lovens ikrafttrædelse stort set har virket tilfredsstillende. Udkastets kapitel 22: Skifterettens kompetence, kapitel 27: Skifterettens behandling af tvister, kapitel 28: Retsmidler mod trufne afgørelser og kapitel 29: Retssager ved de almindelige domstole indeholder derfor et processuelt lovsystem, der svarer til

konkurslovens. På en række punkter foreslås dog forskellige klargørelser i forhold til konkurslovens regler og forskellige nydannelser, der særlig er tilpasset dødsbobehandling, således især vedrørende omgørelse og genoptagelse.

Derudover har udvalget fundet det ønskeligt at overføre de hidtidige processuelle regler om skifterettens vejledningspligt fra **retsplejelovens** § 14, stk. 3, til det samlede system i udkastet, der med forskellige præciseringer og udvidelser står i udkastets kapitel 23: Skifterettens vejledningspligt. Reglerne i udkastets kapitel 24: Oplysningspligt over for skifteretten, svarer med forskellige udvidelser til de hidtidige regler i **retsplejelovens** § 660, stk. 2.

De gældende regler om sagkyndig vurdering i dødsboer er reguleret af bestemmelser i tre love: Skiftelovens § 48, som i praksis er udvidet betydeligt ad fortolkningens vej, og angår vurderinger, der har betydning for arvingers og legatarers indbyrdes retsforhold; kildeskattelovens § 16, hvorefter den værdiansættelse, som arvingerne skal angive i boopgørelsen, kontrolleres og godkendes af den kommunale skattemyndighed; og arveafgiftslovens § 17, der henviser til kildeskattelovens § 16, og hvorefter værdiansættelserne i dødsboets opgørelse skal svare til aktivernes værdi i handel og Wandel. Den kommunale skattemyndighed kan imidlertid selv ændre vurderinger. Såvel boet som den kommunale skattemyndighed har endvidere mulighed for at få foretaget en egentlig sagkyndig vurdering. Reglerne medfører, at der kan komme til at foreligge forskellige værdiansættelser af det samme aktiv i det samme bo.

Udvalgets formand har drøftet vurderingsreglerne med Skatteministeriet, hvorefter der sigtes mod at opbygge et nyt fælles vurderingssystem til sikring af, at et aktiv ansættes til den samme værdi i de forskellige relationer. Et sådant systems grundlæggende regler er derefter optaget i udkastet som kapitel 25: Sagkyndig vurdering. Det er herefter, som det nærmere omtales i bemærkningerne til kapitel 25, hensigten at udforme de skattemæssige vurderingsregler i forlængelse af og i samspil med grundreglerne i udkastets kapitel 25.

I og med at udvalget foreslår at lægge behandlingen af de hidtidige offentlige skifteretsboer ud til selvstændige bobestyrere og indordne de hidtidige regler om behandling af eksekutorboer under det nye bobestyrerbehandlingsystem, opstår der behov for regler om kontrol med bobestyreres behandling af dødsboer. Som omtalt i bemærkningerne til udkastets kapitel 15, behandling ved bobestyrer, har udvalget nøje overvejet, hvorledes et sådant kontrolsystem bedst vil **kunne** opbygges. Det har ved disse overvejelser været hovedintentionen at kunne foreslå et så handlekraftigt system som muligt. Udvalget har ved de videre overvejelser om de fornødne retssikkerhedsmæssige hensyn overvejet to principielt forskellige systemer:

1. En løbende indberetningspligt om bobehandlingens forløb suppleret med et tilsyn fra skifterettens side.
2. Et klagesystem, som bygger på løbende underretninger fra bobestyreren til arvinger, legatarer og kreditorer, hvorefter disse kan klage over bobestyreren til skifteretten.

Udvalget har foretrukket at **opbygge** et nyt klagesystem, som i udkastet er placeret som kapitel 26: Klage over bobestyrere.

Ved overvejelserne om valg af kontrolmuligheder har udvalget bl.a. tillagt følgende synspunkter vægt:

- en løbende indberetningspligt vil medføre overflødig arbejde såvel for bobestyreren som for skifteretten i alle tilfælde, hvor bobestyreren behandler boet fuldt ud tilfredsstillende,
- efter hidtidig praksis har der såvel i privatskiftede som i offentligt skiftede boer været klager fra arvinger m.fl. over, at de ikke fik tilstrækkelig information om, hvad der foregik i boet, der så at sige blev behandlet hen over hovedet på dem,
- udvalget har fundet det ønskeligt ved en lang række bestemmelser i udkastet at sikre, at arvinger, legatarer og kreditorer får løbende information af bobestyreren om alle væsentlige forhold ved bobehandlingen, jf. herved udkastets §§ 15 (skifteværger), 42 (udskrift af skifteprotokol), 44 (meddelelse om arveret), 49, stk. 2, (tilsendelse m.v. af åbningsstatus), 50 (forelæggelse af væsentlige spørgsmål; klagevejledning), 51 (løbende orientering om forløb og afslutning), 52 (indkaldelse til skiftesamling), 53 (forelæggelse af fordringer til prøvelse), 65 (forelæggelse af boopgørelse til godkendelse), og 67 (de fleste af disse regler tilsvarende anvendelige i insolvente boer),
- når arvinger m.fl. fremover har krav på at modtage en sådan bredere information om bobehandlingen, er det enklest og naturligst at lade disse tage initiativet, hvis de finder, at de ikke får den krævede information, eller hvis de finder, at bobestyreren ikke behandler boet på en tilfredsstillende måde,
- først hvis bobestyreren ikke behandler boet forsvarligt, kan der eventuelt være behov for løbende indberetninger, og

- et klagesystem medfører, at skifteretten normalt alene tager stilling til tvister og falder derfor bedst i tråd med nyere opfattelse af domstolens arbejdsopgaver.

Til sikring af, at bobehandlingen kan rettes op i tilfælde, hvor skifteretten bliver bekendt med, at behandlingen ikke foregår på en forsvarlig måde, er der optaget bestemmelser om pålæg, løbende indberetninger, fristfastsættelser og afsættelse af bobestyrere, jf. udkastets §§ 51, stk. 2, (pålæg og løbende indberetningspligt), 63, stk. 4, (fristfastsættelse) og 38 (afsættelse).

Til kapitel 22. Skifterettens kompetence

Reglerne om skifterettens internationale kompetence fremgår af udkastets § 2, stk. 1 og 2, med bemærkninger.

Skifterettens saglige kompetence fremgår dels af udkastets § 1: Skifte af dødsboer, skifte af en efterlevende ægtefælles del af fællesboet, herunder skifte af uskiftet bo i en efterlevende ægtefælles live, dels af udkastets § 84.

Skifterettens stedlige kompetence fremgår af udkastets §§ 85, jf. 2.

Til § 84

Bestemmelsen svarer i det væsentligste til gældende ret, jf. retsplejelovens § 660 og konkurslovens § 242, men indeholder en række præciseringer og forslag til nydannelser, herunder særligt stk. 1, nr. 4 (kompetence i livsfor sikringsager) og stk. 3 (overførsel af retsplejelovens regler om henvisning til landsret).

Endvidere foreslås skifterettens almindelige kompetence gjort eksklusiv, således at den hidtidige adgang til at behandle visse sager alternativt ved civilretten bortfalder. Synspunktet om, at et erstatningskrav mod en bobestyrer eller mod skifteretten ikke kan påkendes af skifteretten, kan ikke tillægges betydning, idet skiftedommeren skal vige sit sæde for en sættemåde, såfremt en sag kan indebære en vurdering af skiftedommerens handlemåde og efter omstændighederne også af personalets handlemåde. Den tidligere praksis, hvorefter sag om massekrav og krav, der støttes på ejendomsret m.v., kunne anlægges ved civilretten, findes heller ikke at burde opretholdes, idet disse krav efter udkastet dels i et vist omfang kan prækluderes dels skal indgå under fordringsprøvelsen og i øvrigt kan have betydelig sammen-

hæng med andre krav, der bedst kan behandles af den skifteret, som har kendskab til boets forhold. Udkastet er for så vidt i overensstemmelse med konkursloven, se nærmere betænkning II om Konkurs og Tvangsakkord nr. 606/1971, side 270 f med henvisninger.

Bestemmelsens *stk. 1, 1. led*, svarer til, hvad der må antages at være gældende ret, og til dels til bestemmelsen i konkurslovens § 242, *stk. 1, 1. led*.

Stk. 1, nr. 1-3 og 5 svarer til gældende ret og til konkurslovens § 242, idet det dog ved nr. 2 er præciseret, at også krav rettet mod en bobestyrer og mod skifteretten henhører under skifterettens kompetence. Reglerne omfatter også søgsmål mellem privatskiftende arvinger og søgsmål mod et privatskiftet bo, jf. udkastets § 26, *stk. 2*, og mod dettes arvinger, jf. udkastets § 84, *stk. 2*, samt søgsmål med påstand om, at sagsøgte tilpligtes at anerkende, at sagsøger ikke er sagsøgte noget skyldig (negativt fastsættelsessøgsmål), jf. udkastets § 53, *stk. 4*. Også tvister om håndpanteret er omfattet af bestemmelsen, selv om håndpanteret er i håndpanthaverens besiddelse, cf. UfR 1978.790, der gik imod UfR 1965.346. Kompetencen til at påkende fordringer og krav, der foreligger mellem lodtagere i boet, er begrænset ved bestemmelsens 1. led, hvorefter tvisten skal have forbindelse med boets behandling, som tilfældet f.eks. vil være for en legatars krav efter udkastets § 28 mod privatskiftende arvinger. Bestemmelsens nr. 3 omfatter især krav efter udkastets § 99.

Ved *nr. 4* foreslås skifteretten som noget nyt gjort kompetent til at behandle spørgsmål om retten til en kapital ifølge en livsforsikring eller tilsvarende ordning, der kommer til udbetaling i anledning af et dødsfald.

Efter retspraksis kan skifteretten afgøre, hvem der er begunstiget i henhold til en forsikring, der ikke indgår i boet, såfremt parterne aftaler skifterettens kompetence, jf. UfR 1974.836 0 og UfR 1976.716.1 øvrigt må tvister om en sådan forsikring efter gældende ret anlægges ved civilretten.

Udvalget finder det ønskeligt at give skifteretten kompetence til at påkende alle tvister om retten til en livsforsikringssum m.v., herunder også sager mod selskabet. Afgørelser om sådanne krav kan have betydning for, hvorledes et bos arvemasse skal fordeles, jf. især forsikringsaftalelovens § 104. Med udtrykket tilsvarende ordning sigtes bl.a. til kapitaler i pengeinstitutter m.v., som kommer til udbetaling i anledning af et dødsfald. Set i sammenhæng med den ved *stk. 3* foreslåede henvisningsadgang af sager fra skifteretten til landsretten finder udvalget det ubetænkeligt at udelukke kompetencen for civilretten i de af forslaget omfattede sager.

Bestemmelsens *nr. 5* svarer til konkurslovens § 242, *stk. 1*, sidste led og *stk. 2*.

Ved bestemmelsens *stk. 2* åbnes der adgang til i sager mod et privatskiftet bo, i hvilke skifterettens kompetence til at påkende krav mod boet fremgår

af udkastets § 26, stk. 2, og § 84, stk. 1, nr. 2, tillige at indstævne det privat-skiftede bos arvinger. Efter udkastets §§ 26 og 27 er der adgang til individuel efterfølgning mod boets aktiver, indtil boet deles, og derefter adgang til på nærmere angiven måde at holde sig til de enkelte arvinger. Da en dom over afdøde eller over boet ikke uden en ny prøvelse vil kunne fuldbyrdes mod arvingerne, findes det ønskeligt, at arvingerne kan indstævnes for skifteretten. Domskonklusionen vil i givet fald kunne udformes således, at der tillige efter boets deling kan foretages fagedforretning mod arvingerne i det omfang, dette følger af hæftelsesreglerne i udkastets § 27. Om forkyndelse af stævning henvises til udkastets § 94, stk. 2.

Skifterettens kompetence efter udkastets § 84 ophører, når boet udlægges til en efterlevende ægtefælle efter udkastets kapitel 12 eller efter reglerne om uskiftet bo. Allerede anlagte sager kan fortsætte.

Efter gældende ret kan henvisning af en sag fra skifteretten til landsretten efter retsplejelovens §§ 226 og 227 formentlig ikke ske med hjemmel i retsplejelovens kapitel 58, der ikke indeholder nogen almindelig bestemmelse om, at retsplejelovens almindelige kompetenceregler eller regler om behandling af sager i 1. instans er tilsvarende anvendelige. I forarbejderne til retsplejeændringen vedrørende lovens kapitel 21 blev det forudsat, at reglerne i §§ 226-227 ikke skulle finde anvendelse i skiftesager. Konkurslovens § 243 bestemmer, at behandlingen af tvister foregår efter retsplejelovens regler om borgerlige sager med de ændringer, som følger af forholdets natur. I den konkursretlige litteratur er det antaget, at flere af bestemmelserne i retsplejelovens kapitel 21 finder anvendelse for konkursretlige retssager, f.eks. retsplejelovens § 232, jf. *Mogens Munch: Konkursloven*, 7. udg., side 902. Det ses imidlertid ikke drøftet i den konkursretlige litteratur, om henvisningsbestemmelserne m.v. i retsplejelovens §§ 226-227 er anvendelige i konkursretlige retssager.

Efter udvalgets opfattelse gør de grunde, der ligger bag henvisningsreglerne i retsplejelovens § 226 sig fuldt ud gældende i dødsboskiftesager, hvor skifterettens kompetence efter udkastet normalt vil være eksklusiv, jf. dog udkastets § 84, stk. 1, nr. 5 og stk. 4. Hensynet til at lette adgangen til prøvelse af principielle sager for Højesteret, til at lade de meget betydningsfulde sager blive påkendt af en ret bestående af 3 dommere, til at kunne forelægge spørgsmålet om fællesmarkedsret for EF-domstolen og til at kunne behandle en sag i forbindelse med en sag, der allerede verserer ved landsretten, bør efter udvalgets opfattelse gå forud for de væsentligt svagere hensyn, som har ført til at tillægge skifteretten kompetencen i 1. instans fremfor den almindelige civilret. Det foreslås derfor, at retsplejelovens § 226 uden begrænsninger udtrykkeligt gøres anvendelige i dødsboskiftesager. Selv om en henvisning til landsretten i medfør retsplejelovens § 227 vil kunne medføre en vis for-

sinkelse bl.a. i sager om **fast** ejendom, foreslår udvalget også denne henvisningsadgang gjort anvendelig i dødsboskiftesager. Det tilføjes, at udkastet ikke med den udtrykkelige bestemmelse i § 84, stk. 3, tilsigter, at der skal kunne sluttes modsætningsvist med hensyn til anvendeligheden af andre bestemmelser i retsplejelovens kapitel 21-23, jf. udkastets § 93, der også angår disse regler i retsplejeloven. Det kan imidlertid være hensigtsmæssigt dels at afklare uvisheden om anvendeligheden af henvisningsreglerne, dels at den væsentlige bestemmelse i stk. 3 kan findes blandt de processuelle bestemmelser i dødsboskifteloven og dermed vanskeligere vil blive overset.

Efter bestemmelsens *stk. 4* skal tvister, der henhører under en særlig ret, behandles ved denne. Bestemmelsen forudsættes tillige anvendt ved forskrifter om udnyttelse af en administrativ klageadgang som f.eks. den i skattestyrelsesloven fastsatte.

Konkursloven indeholder ikke nogen tilsvarende regel, og der har trods bestemmelserne i retsplejelovens § 232, stk. 2 og 3, i den konkursretlige litteratur været usikkerhed om, hvorvidt man under **fordringsprøvelsen** kan prøve krav, der hører under en særlig domstol. Det antages dog nu, at sagerne ex officio eller efter påstand må henvises til en eventuel særlig ret eller afvises efter principperne i retsplejelovens § 232, stk. 2 og 3, jf. *Mogens Munch: Konkursloven 7. udg. side 904 f* med henvisninger, herunder til UfR 1978.609.

Udkastets bestemmelse omfatter inden for området af dispositive retsforhold også voldgiftsaftaler, jf. UfR 1977.507 H. Voldgiftsaftaler om dispositive retsforhold kan tillige indgås af boet.

Om det lovtekniske spørgsmål vedrørende optagelse af den udtrykkelige hjemmel i stk. 4 henvises til bemærkningerne foran ad stk. 3.

Til § 85

Bestemmelsen fastlægger den stedlige kompetence i dødsboskiftesager. Det fremgår af udkastets § 2, stk. 1-3, med bemærkninger, under hvilken skifteret boet hører. Bestemmelsen er ikke til hinder for, at parterne i medfør af retsplejelovens § 245 aftaler, at sagen skal behandles ved en anden skifteret.

Til kapitel 23. Skifterettens vejledningspligt

Til § 86

Bestemmelsen er i det væsentligste overført fra retsplejelovens § 14, stk. 3, og fastslår, at skifteretten har en egentlig vejledningspligt over for arvinger, legatarer og andre berettigede om deres retsstilling, herunder om deres klagemuligheder. Vejledningspligten angår arveretlige spørgsmål, skifteretlige spørgsmål og inden for visse grænser skatte- og afgiftsmæssige spørgsmål.

Under drøftelser om, hvorledes et bo bedst kan berigtiges, er vejledningspligten vidtgående i henseende til arveretlige og skifteretlige spørgsmål og omfatter også mere standardmæssige spørgsmål, der vil have relation til dødsboskatteforhold. Da skifterettens personale ikke er specialuddannet i vanskeligere dødsboskattemæssige spørgsmål, og da en fejltagtig rådgivning kan være erstatningspådragende for statskassen, bør sådanne spørgsmål henvises til privat rådgivning ved advokat eller revisor. En anden begrænsning af vejledningspligtens omfang følger af, at boets forhold kan være så omfattende eller komplicerede, at en korrekt vejledning ville være særlig tidkrævende eller kræve særlige undersøgelser.

Vejledningspligten omfatter som hidtil rådgivning om korrekt udfyldelse af anmeldelser og opgørelser, der skal indgives til skifteretten, og i mere begrænset omfang om de anmeldelser, der skal indgives til skattemyndighederne. Bistand til udfærdigelse af skøder, pantebreve og arveafkald m.v. falder som efter hidtidig praksis uden for området for vejledningspligten.

Vejledningspligten fortsætter, indtil boet er sluttet, og kan som angivet ved bestemmelsen f.eks. angå privatskiftende arvingers mulighed for at indbringe en tvist for skifteretten eller eventuelle klagemuligheder. Pligten kan også omfatte rådgivning om appel eller genoptagelsesmuligheder.

Til kapitel 24. Oplysningspligt over for skifteretten

Bestemmelsen i udkastets § 87, stk. 1, er ny og har ikke noget klart sidestykke i konkursloven. Bestemmelsen i *stk. 2* er en udbygning af de gældende regler i retsplejelovens § 660, stk. 2, jf. konkurslovens § 240.

I og med at behandlingen af offentlige boer lægges ud til selvstændig behandling ved bobestyrere, opstår der behov for regler, der giver skifteretten fuld adgang til indsigt i boets forhold og til at kunne få boets dokumenter

udleveret. En bobestyrer har derfor altid ubetinget pligt til at efterkomme skifterettens ønsker om indsigt. Afsættes en bobestyrer, kan skifteretten med hjemmel i bestemmelsen lade boets dokumenter afhente ved en fogedforretning. Bobestyreren har i så fald ikke tilbageholdsret for eventuelt uafregnet salær. Beføjelsen efter *stk. 1* kan imidlertid også anvendes over for privatskiftende arvinger, f.eks. i forbindelse med revision af en mangelfuld boopgørelse.

Bestemmelsens *stk. 2* svarer for så vidt angår mødepligt og pligt til at afgive forklaring til gældende ret. Selv om en arving, legatar eller kreditor kan have stilling som part, kan vidnereglerne anvendes, såfremt forklaringen kan have betydning for tredjemand, herunder det offentlige. Pligten til at fremlægge dokumenter går videre end efter bestemmelsen i *stk. 1*, ved tillige at omfatte andre dokumenter end boets, men er i så fald betinget som efter retsplejelovens kapitel 28, bortset fra, at editionspålægget kan meddeles af skifteretten uden nogen anmodning fra parter eller andre.

Til kapitel 25. Sagkyndig vurdering

Udvalgets mere overordnede overvejelser om opbygning af et for skiftebehandling centralt vurderingssystem, der tillige vil kunne benyttes ved tilknytning af de skatte- og arveafgiftsmæssige vurderingsregler, er omtalt foran i de indledende bemærkninger til udkastets processuelle kapitler, hvortil der henvises.

Den gældende skiftelov indeholder flere bestemmelser om vurdering og om udmeldelse af vurderingsmænd. Lovens §§ 15 og 16 bestemmer således, at der ved bobehandlingens begyndelse skal finde en begyndelses- og registreringsforretning sted, ved hvilken boets ejendele skal vurderes af skifteretten. Kræves til vurderingen særlig sagkundskab, udmelder skifteretten sagkyndige vurderingsmænd. I praksis foretages ved bobehandlingens begyndelse dog i almindelighed alene vurdering af indboeffekter, navnlig med henblik på snarest at få disse udlagt til arvinger og legatarer. Disse vurderingsforretninger foretages oftest af en person, som skifteretten har et fast samarbejde med, for eksempel en retsbetjent, en taksator eller en lokal auktionsleder, der har erhvervet betydelig sagkundskab i vurdering af sædvanlig indbo. Er der blandt indboet specielle eller særligt værdifulde effekter, for eksempel kunstmalerier, antikviteter eller samlinger, vil der som regel blive udmeldt vurderingsmænd, der er særligt sagkyndige til at værdiansætte sådanne genstande. Bortset fra vurdering af indbo vil værdiansættelser af ak-

tiver ved boets begyndelse ofte være ret summariske og hovedsagelig baseret på arvingernes skøn. Som regel vil det være klart, om boet er solvent, og om det i medfør af kildeskattelovens § 16 og personskattelovens § 16 er skattepligtigt eller skattefrit. Er der imidlertid tvivl om disse spørgsmål, vil det, navnlig med henblik på udfærdigelse af en korrekt opgørelse i henhold til kildeskattelovens § 14, efter omstændighederne kunne være nødvendigt allerede på dette tidspunkt af bobehandlingen at få gennemført en sagkyndig vurdering af boets øvrige effekter.

Skal der ske arveudlæg efter vurdering af boets aktiver, kan enhver af arvingerne, såfremt en vurdering ikke foreligger, og enighed om en værdiansættelse ikke opnås, i henhold til skiftelovens § 48 forlange, at der skal gennemføres en sagkyndig vurdering ved vurderingsmænd, som udmeldes af skifteretten. Ved udmeldelsen er skifteretten frit stillet ved valget af vurderingsmænd. Den eller de personer, som udmeldes, må være i besiddelse af særlig sagkundskab med hensyn til de aktiver, der skal værdiansættes. Oftest vil skifteretten udmelde vurderingsmænd, som efter forespørgsel bringes i forslag af en brancheorganisation. Lovens § 48 indeholder ingen angivelse af, efter hvilke principper vurderingen skal foretages, men det er fast antaget i praksis, at vurderingen skal udtrykke aktivernes handelsværdi.

Skiftelovens § 48 indeholder heller ikke nogen regulering af spørgsmålet om, hvorvidt arvingerne eller andre berørte har krav på omvurdering. Spørgsmålet har været drøftet i teorien, uden at dette har ført til nogen endelig afklaring. Det antages dog overvejende, at skifteretten som hovedregel skal afslå at udmelde vurderingsmænd, såfremt der allerede har fundet en sagkyndig vurdering sted i henhold til § 48. Viser det sig imidlertid, at en vurdering er mangelfuld, eller at den er foretaget på baggrund af forkerte forudsætninger, vil skifteretten kunne tilsidesætte vurderingen og tillade udmeldelse af nye vurderingsmænd.

Skiftelovens § 48, der kun har betydning for arvingernes indbyrdes retsforhold, finder anvendelse ved såvel offentligt skiftede boer som privat skiftede boer, jf. lovens § 81. Udmeldelse af vurderingsmænd efter § 48 forudsætter en anmodning fra en arving eller en legatar. Skifteretten kan som udgangspunkt ikke ex officio foranstalte vurderingsforretninger. Det må dog antages, at skifteretten i et bo med en umyndig arving vil kunne nægte at godkende dennes værges godkendelse af en værdiansættelse og derved fremtvinge en vurderingsforretning.

Ved siden af skiftelovens regler om vurdering og udmeldelse af vurderingsmænd, findes der som nævnt også i kildeskattelovens § 16 og arveafgiftslovens § 17 vigtige regler om vurdering. Ifølge kildeskattelovens § 16 skal den værdiansættelse, som arvingerne har lagt til grund i den endelige boopgørelse, kontrolleres og godkendes af skattemyndighederne. Værdian-

sættelserne danner grundlag for beregningen af arveafgift, jf. arveafgiftslovens § 17, der henviser til kildeskattelovens § 16, ligesom de er afgørende for, om boet er skattefrit eller skattepligtigt, og for betaling af formueskat. Værdiansættelserne skal angive handelsværdien. Skattemyndighederne kan imidlertid selv ændre værdiansættelserne, hvis disse ikke findes at svare til handelsværdien pr. dødsdagen eller pr. skæringsdagen i den endelige boopgørelse. Såvel skattemyndighederne som arvingerne kan have brug for at få foretaget en egentlig sagkyndig vurdering. I så fald skal vurderingsmænd udmeldes af skifteretten.

Disse forskellige systemer af vurderingsregler kan medføre, at der i boet kommer til at foreligge forskellige værdiansættelser af det samme aktiv. For at undgå at sådanne situationer opstår, sker udmeldelser i praksis ofte efter såvel skiftelovens § 48 som kildeskattelovens § 16 og arveafgiftslovens § 17.

Udkastet indeholder adskillige bestemmelser, der forudsætter, at der skal finde en værdiansættelse sted af boets aktiver og eventuelt også af dets passiver. Dette gælder reglerne om boudlæg i udkastets kapitel 11 og udlæg af boet til en efterlevende ægtefælle efter udkastets kapitel 12, idet sådanne udlæg er betinget af, at boets beholdning, opgjort efter de nærmere fastsatte regler, ikke overstiger beløbsgrænser på henholdsvis 30.000 kr. og 150.000 kr. Endvidere er det efter udkastets § 25, stk. 2, en betingelse for et bos udlevering til privat skifte, at boet må antages at være solvent, ligesom der efter udkastets § 49 i boer, der behandles ved bobestyrer, skal udarbejdes en åbningstatus med værdiangivelser pr. dødsdagen, der skal danne grundlag for bobestyrerens tilkendegivelse om, hvorvidt boet må antages at være solvent eller insolvent. Til disse **vurderingstilfælde** kommer, at arvinger eller ægtefælle, der ønsker at overtage et bo's aktiver efter vurdering, kan have et behov for en fastsættelse af handelsværdien, jf. udkastet til ændring af arve-loven, §§ 24a til 24e. Endelig kan reglerne om, at et aktiv skal være værdiansat korrekt af hensyn til beskatningsreglerne, nødvendiggøre en vurdering af boets aktiver og passiver pr. skæringsdagen i boopgørelsen eller ved en *à conto* udlodning.

Efter udkastet skal værdiansættelserne ved en sagkyndig vurdering, som det er tilfældet efter de skatteretlige vurderingsregler, give udtryk for handelsværdien ved salg til tredjemand.

Udkastet indeholder ikke udtrykkelige definitioner af, hvad der skal forstås ved en sagkyndig vurdering. I overensstemmelse med den praksis, som gælder i forbindelse med udmeldelse af retligt syn og skøn, er det lagt til grund, at der foreligger en sagkyndig vurdering, når vurderingen er foretaget af en person, der i kraft af sin uddannelse, beskæftigelse eller på anden lignende måde har erhvervet sig en særlig indsigt, der gør den pågældende tilstrækkeligt kvalificeret til at foretage værdiansættelsen. Som udgangs-

punkt vil der derfor være tale om en sagkyndig vurdering, hvis vurderingen er foretaget af en person, der er foreslået af en brancheorganisation eller af en tilsvarende sammenslutning. Hvorvidt en vurdering skal anses som sagkyndig er i sidste instans et spørgsmål, der henhører under domstolene.

Udkastets regler i kapitel 25 har været drøftet med Skatteministeriet, der ønskede en ændring af udkastets § 89, jf. nedenfor i bemærkningerne til denne bestemmelse. Det forventes herefter, at udkastets regler kan danne grundlag for de nødvendige skatteretlige tilpasninger til et nyt en-strengt vurderingssystem.

Til § 88

Bestemmelsen forudsætter, at boet selv kan foranstalte en sagkyndig vurdering afholdt. Kun i tilfælde, hvor der ikke kan opnås enighed om, hvorvidt en sagkyndig vurdering skal finde sted, eller om, hvem der skal virke som vurderingsmænd, skal skifteretten efter anmodning træffe afgørelse derom. Anmodningen om, at skifteretten træffer afgørelse om de nævnte spørgsmål, kan fremsættes af enhver, der har retlig interesse i, hvorledes aktivet værdiansættes. Anmodning kan fremsættes i forbindelse med boets berigtigelse og under selve bobehandlingen. Behandles boet ved bobestyrer, skal beslutningen om, hvorvidt sagkyndig vurdering skal foretages, træffes efter reglerne i udkastets § 50.

Skifteretten kan afvise en anmodning om sagkyndig vurdering, såfremt den er åbenbart overflødig, f.eks. en anmodning om vurdering af børsnoterede værdipapirer, hvis kursværdi skal fastsættes på grundlag af officielle kurslister.

Efter bestemmelsens *stk. 2* skal skifteretten alene udmelde vurderingsmænd, såfremt der fremsættes anmodning derom. Har skifteretten således efter *stk. 1* truffet afgørelse om, at sagkyndig vurdering skal gennemføres, skal skifteretten, bortset fra en mulig vejledning, ikke foretage videre, såfremt der i boet er enighed om, hvem der skal foretage vurderingen. I de fleste tilfælde vil parterne dog anmode om, at udpegede vurderingsmænd tillige udmeldes af skifteretten.

Til § 89

Efter udvalgets opfattelse må en foretaget sagkyndig vurdering som hovedregel stå ved magt, således at der ikke skal være nogen almindelig adgang til at få gennemført omvurdering. Om en foretaget vurdering, der ikke er gen-

nemført med skifterettens medvirken efter § 88, stk. 2, er sagkyndig, afgøres af skifteretten efter en vurdering af de hensyn, der er anført foran.

I overensstemmelse med hidtidig skifteretspraksis bør der imidlertid optages en hjemmel til, at der, hvor en gennemført vurderingsforretning anfægtes med rette, kan finde en omvurdering sted. Udvalget har fundet det mest hensigtsmæssigt at lade de relevante anfægtelsesgrunde fremgå af lovtæksten, idet disse dermed vil kunne være vejledende ved overvejelser om anfægtelse af en stedfundet vurdering, sml. herved **retsplejelovens** regel i § 210 om nyt syn og skøn, der imidlertid omfatter væsentligt mindre overskuelige sammenhænge.

Efter bestemmelsens *nr. 1*, der svarer til gældende skifteretspraksis, skal der foretages omvurdering, hvis det godtgøres, at der er begået fejl ved vurderingens udførelse, som kan have påvirket vurderingsresultatet. Bestemmelsen sigter mod alle andre fejl end selve den skønsmæssige ansættelse af værdien, jf. derom *nr. 3*. Fra praksis kan henvises til afgørelsen i UFR 1963.890.

Omvurdering skal efter bestemmelsens *nr. 2* endvidere finde sted, såfremt vurderingen ikke i øvrigt er foretaget på betryggende måde. Der sigtes dermed først og fremmest til tilfælde, hvor det antageliggøres, at vurderingsmanden har været inhabil, eller ikke har besiddet den fornødne sagkundskab.

Endelig skal omvurdering efter bestemmelsens *nr. 3* finde sted, såfremt det pågældende aktivs eller passivs handelsværdi må antages at afvige væsentligt fra vurderingsresultatet. Der sigtes hermed for det første til tilfælde, hvor aktivets værdi må antages at have ændret sig væsentligt, siden en tidligere sagkyndig vurdering fandt sted. Bestemmelsen tænkes derfor navnlig anvendt i tilfælde, hvor der ved bobehandlingens begyndelse eller før dette tidspunkt har fundet en sagkyndig vurdering sted af et aktiv eller passiv, f.eks. af aktier eller fast ejendom, som siden må antages at være steget eller faldet væsentligt i værdi.

Efter henstilling fra Skatteministeriet er bestemmelsen imidlertid udformet således, at den tillige omfatter tilfælde, hvor det ikke kan antages, at aktivets værdi har ændret sig siden vurderingen, men hvor det skønsmæssige element i værdiansættelsen må være forkert. Udvalget har medtaget dette led i bestemmelsen, fordi Skatteministeriet derefter er sindet at ophæve reglerne om, at skattemyndighederne kan tilsidesætte sagkyndige vurderinger. En væsentlig afvigelse vil altid foreligge, når differencen må forventes at være **25%** eller mere.

Til § 90

Det er i givet fald alene skifterettens opgave at foretage udmeldelse af vurderingsmænd efter udkastets § 88, stk. 2. Bestilling af vurderingsmænd må derimod fortages af arvingerne eller af bobestyreren, der derefter vil hæfte for vurderingsomkostningerne.

I overensstemmelse med den praksis, som gælder for udmeldelse af syn og skøn i civile sager, bør skifteretten kunne betinge udmeldelsen af, at der stilles sikkerhed for vurderingsomkostningerne. Bestemmelsen i *stk. 1* tænkes således navnlig anvendt i tilfælde, hvor rekvirenten er en eller flere privatpersoner. Er rekvirenten bobestyrer eller advokat, vil den pågældendes indeståelse for omkostningerne i almindelighed være tilstrækkelig. Reglen påses *ex officio*.

Efter bestemmelsens *stk. 2* fastsættes vurderingsmandens vederlag om fornødent af skifteretten. Det er således kun i tilfælde, hvor der mellem rekvirenten og vurderingsmanden er uenighed om vederlaget, at skifteretten skal træffe afgørelse. Såvel rekvirenten som vurderingsmanden, men efter omstændighederne også arvinger, legatarer eller kreditorer, hvis lod ville kunne blive påvirket af størrelsen af vederlaget, vil kunne indbringe spørgsmålet for skifteretten.

Efter bestemmelsens *stk. 3* afholdes udgifter til sagkyndige vurderinger som udgangspunkt af boet som boudgift, idet vurderinger normalt vil være et nødvendigt led i en korrekt bobehandling. Skifteretten kan dog undtagelsesvis bestemme, at andre, f.eks. en eller flere af arvingerne, eller det offentlige, helt eller delvis skal afholde vurderingsudgiften. Sådan bestemmelse vil komme på tale, hvor en eller flere arvinger har afgivet bevidst urigtige oplysninger, der har ført til et forkert vurderingsresultat, eller hvor skattemyndigheden har forlangt en vurdering eller omvurdering, hvis resultatet ikke afviger væsentligt fra den oprindelige værdiansættelse.

Til kapitel 26. Klage over bobestyrere

Udvalgets mere principielle overvejelser om opbygning af et klagesystem, der tillige skal afløse det hidtidige indberetnings- og tilsynssystem i eksekutorboer, er omtalt foran i bemærkningerne til indledningen til udkastets processuelle afsnit, hvortil der henvises.

Reglerne angår klager over midlertidige bobestyrere, autoriserede bobestyrere og testamentsindsatte bobestyrere, men må have forbindelse med en bobestyrers behandling af et bestemt bo.

Skifteretten kan, uden at være gjort opmærksom på et kritisabelt forhold fra en bobestyrers side gennem en klage over denne, skride ind ved at forlange oplysninger m.v. efter udkastets § 87, ved at meddele pålæg og løbende indberetningspligt efter udkastets § 51, stk. 2, ved at fastsætte frist for bobehandlingens afslutning efter udkastets § 63, stk. 4, ved at fastsætte frist for berigtigelse af fejl og mangler ved boopgørelsen efter udkastets § 75, stk. 4, og ved at afsætte bobestyreren efter udkastets § 38.

Udvalget har imidlertid fundet det ønskeligt, at arvinger, legatarer, kreditorer eller andre, der er impliceret i behandlingen af et bo, i selve loven kan se, hvorledes de skal gå frem, hvis de anser en bobestyrers behandling af et bo, herunder hans passivitet, for kritisabel, eller hvis de ønsker at få tilside-sat bobestyrerens beslutninger.

Skifterettens virksomhed efter udkastets kapitel 26 er judiciel og undergivet kære til højere ret. Sagerne bør ved skifteretterne altid afgøres af en jurist.

Til § 91

Klager over bobestyrere kan angå en afgørelse, bobestyreren har truffet, herunder en nægtelse af at foretage et bestemt skridt, eller bobestyrerens passivitet, eller være af disciplinær karakter, idet den angår bobestyrerens øvrige pligter efter loven eller bekendtgørelsen om bobestyreres virksomhed, herunder pligten til at behandle arvinger, legatarer, kreditorer og andre, der har med boet at gøre, på en måde, der svarer til den adfærd, der stemmer med god advokatskik.

Efter bestemmelsens *stk. 1*, skal klage indgives skriftligt. Udvalget har fundet, at mundtlige klager ikke vil give et tilstrækkeligt fast grundlag for en klagebehandling. Modtager skifteretten en mundtlig henvendelse, følger det imidlertid af udkastets § 86, at skifteretten skal vejlede om klageadgangen og om nødvendigt bistå den pågældende med at udfærdige en skriftlig klage.

2-ugers fristen efter bestemmelsens *stk. 2* for klager over afgørelser, svarer til kærefristen. Udvalget foreslår, at skifteretten undtagelsesvist kan behandle en klage, der er modtaget efter fristens udløb, jf. herved den tilsvarende regel i *retsplejelovens* § 394. Det er ikke fundet nødvendigt at fastsætte en frist for klager over andet end afgørelser.

Reglerne om opsættende virkning i bestemmelsens *stk. 3*, svarer til, hvad

der gælder efter retsplejelovens § 395 i kæresager. Angår beslutningen forhold, der uden ulempe kan opsættes, bør der i almindelighed tillægges klagen opsættende virkning. Klages der imidlertid over en beslutning truffet i overensstemmelse med udkastets § 50, ved hvilken salg af et aktiv er accepteret, og udløber acceptfristen kort tid efter, bør der ikke tillægges klagen opsættende virkning, medmindre der gør sig ekstraordinære forhold gældende.

Til § 92

Forelæggelse efter bestemmelsens *stk. 1* bør ske skriftligt. Skifteretten kan fastsætte en kortere svarfrist, hvor forholdene gør dette ønskeligt, idet lovens maksimumsfrist på 14 dage er angivet med henblik på mere rutinemæssige ekspeditioner. De øvrige regler i *stk. 2, 3 og 4, 1. pkt.*, forudsætter fremdeles en skriftlig ekspedition, men skifteretten kan på et hvilket som helst tidspunkt lade sagen behandle i et retsmøde, se om de impliceredes mødepligt og oplysningspligt m.v. udkastets § 87. Hvor forholdene gør det forsvarligt, kan skifteretten imidlertid efter bestemmelsens *stk. 4, sidste pkt.*, ved udeblivelse eller ikke rettidig besvarelse vælge at afgøre klagesagen på det foreliggende grundlag.

Skifteretten træffer efter bestemmelsens *stk. 5* afgørelse i klagesagen. Skifteretten kan meddele bobestyreren pålæg om inden for en eventuel fastsat frist at foretage, hvad der findes fornødent, og kan i øvrigt gå frem efter udkastets §§ 51, *stk. 2*, 63, *stk. 4*, og 38.

Er bobestyreren advokat, og finder skifteretten bobestyrerens forhold så graverende, at anvendelse af sanktionerne i retsplejelovens § 147c bør komme på tale, kan sagen indsendes til Advokatnævnet.

Har bobestyrerens forhold været graverende, indberetter skifteretten sagen til Justitsministeriet.

Henvisningerne til §§ 84, *stk. 1*, nr. 1 - 5, og 101, *stk. 1*, er ensbetydende med, at skifteretten ikke under klagesagen kan prøve spørgsmål, som henhører under retternes afgørelse ved dom, f.eks. spørgsmål om en arvings arveberettigelse eller om en inddrivelse af boets mulige fordringer mod tredjemand. I sådanne tilfælde skal skifteretten ved behandling af klagesagen henvise den eller de pågældende til eventuelt at anlægge retssag. Det tilsvarende gælder, hvor en klage over en boopgørelse i medfør af udkastets § 65, *stk. 2*, undtagelsesvist forudsætter stillingtagen til et spørgsmål, f.eks. om arveberettigelse, der henhører under prøvelse ved dom, hvorimod andre spørgsmål, herunder om salærberegningen i et bobestyrerbo, afgøres ved beslutning eller kendelse. Afgørelser efter udkastets § 92, *stk. 5*, træffes så-

ledes altid ved beslutning eller kendelse, og retsmidlet er i medfør af udkastets § 100, stk. 1, altid kære.

Til kapitel 27. Skifterettens behandling af tvister

Der henvises til de **generelle** bemærkninger i indledningen til udkastets processuelle afsnit.

Til § 93

Bestemmelsen er ny, men svarer til konkurslovens § 243. Henvisningen angår retsplejelovens kapitler 1-5, 12-19 og 20-38.

Til § 94

Bestemmelsens *stk. 1* er ny. Udvalget har ønsket at præcisere, at boet altid er part, og dermed har procedureret og appelbeføjelse, såfremt dets interesser berøres af sagen. Boet kan således - uden at have udøvet **partsbeføjelser** i sagen for skifteretten - anke en sag mellem en arving og et forsikringsselskab om retten til en livsforsikringssum, såfremt boets arvemasse påvirkes af sagens udfald. Partsbeføjelse kommer ligeledes enhver arving samt legatarer og kreditorer, hvis interesser berøres af sagen, jf. de tilsvarende regler om sager ved civilretten i udkastets § 104.

Bestemmelsen i *stk. 2* er ny. For at lette søgsmål mod et bo under privat skifte og mod privatskiftende arvinger foreslås det, at forkyndelse skal kunne ske over for den person, som efter udkastets § 25, stk. 5, kan modtage henvendelser vedrørende boet. Der henvises til bemærkningerne til udkastets § 84, stk. 2.

Til § 95

Bestemmelsen svarer til konkurslovens § 245 og i alt væsentligt til gældende skifteretspraksis.

Til § 96

Bestemmelsens *stk. 1* svarer til gældende ret, jf. retsplejelovens § 660, stk. 1, og til konkurslovens § 246. Reglen omfatter ikke arveafgiftsspørgsmål, jf. udkastets § 75, stk. 8, og heller ikke afgørelser om bobestyrerens salær, jf. udkastets § 92, stk. 5.

Efter bestemmelsens *stk. 2* kan boets modkrav, der henhører under de almindelige domstole, efter skifterettens bestemmelse påkendes ved skifteretten.

Udvalget har ikke medtaget en regel i udkastet, der svarer til konkurslovens § 242, stk. 2. Har skifteretten kompetence til at prøve boets modkrav efter udkastets § 84, stk. 1, nr. 3 eller 5, kan dette ske. Efter § 84, stk. 1, nr. 5, kan modkrav endvidere prøves og påkendes ved skifteretten, når parterne er enige derom. I andre tilfælde kan det næppe antages, at skifteretten i medfør af retsplejelovens § 249, stk. 2 og 3, kan påkende et modkrav, der hører under de almindelige domstole til selvstændig dom, jf. Kommenteret Retsplejelov I, 4. udgave, side 292 f med henvisninger, hvorimod skifteretten efter de nævnte bestemmelser i retsplejeloven kan henvise et modkrav til behandling ved rette domstol eller henvise sagen i sin helhed til afgørelse ved denne.

Den foreslåede bestemmelse medfører, at skifteretten tillige kan bestemme, at et modkrav, der hører under de almindelige domstole, skal påkendes ved skifteretten, såfremt dette findes hensigtsmæssigt og ubetænkeligt.

Til § 97

Bestemmelsens *stk. 1* svarer med præciseringer til gældende ret, jf. retsplejelovens § 660, stk. 1, og til konkurslovens § 247, stk. 1, idet dog kendelsesformen altid skal anvendes ved afgørelser efter udkastets §§ 2, stk. 3, 5, 38, 66, stk. 1, 67, stk. 2, og 92, stk. 5, 2. pkt.

Bestemmelsen i *stk. 2* svarer til konkurslovens § 247, stk. 2, og går noget videre end den hidtidige regel i retsplejelovens § 660, stk. 1, som udvalget finder for snæver, og som ikke længere følges i skifteretspraksis.

Bestemmelsens *stk. 3* svarer til konkurslovens § 247, stk. 3, og har ikke noget sidestykke i retsplejelovens kapitel 58. Reglen vil f.eks. være anvendelig ved skifterettens afgørelser om vederlag til vurderingsmænd efter udkastets § 90, stk. 2.

Til Kapitel 28. Retsmidler mod trufne afgørelser

Retsmidlerne mod trufne afgørelser er berigtigelse, omgørelse, genoptagelse, anke og kære.

Udkastets § 93, der henviser til retsplejelovens regler om behandling af borgerlige sager, medfører, at følgende regler i retsplejelovens finder direkte anvendelse i dødsboskiftesager:

- § 221, hvorefter retten til enhver tid i embeds medfør eller ifølge begæring kan berigtige skrivefejl, som er indløbet i henseende til ord, navne eller tal, blotte regnefejl samt sådanne fejl og forglemmelser, som alene vedrører udfærdigelsens form,
- § 222, hvorefter kendelser af procesledende karakter og beslutninger kan omgøres, når nye oplysninger foreligger, samt når retten i øvrigt finder det **hensigtsmæssigt**, og
- reglerne i retsplejelovens kapitel 35 om genoptagelse af udeblivelsessager.

Udkastets §§ 93 og 100, stk. 1, medfører tillige, at reglerne i retsplejelovens kapitel 38 om ekstraordinær genoptagelse finder direkte anvendelse i dødsboskiftesager.

Bortset fra reglerne i den gældende skiftelovs § 10, stk. 3, om genoptagelse af begravelsesudlæg og i § 72 om senere tilkomne arvingers adgang til at forlange offentligt skifte, findes der ikke lovregler om omgørelse og genoptagelse af dødsboskiftesager, men der har gennem en betydelig retspraksis dannet sig forskellige faste retningslinier for, hvornår afsluttede bobehandlinger kan genoptages, ligesom det i skifteretspraksis i temmelig vidt omfang er antaget, at omgørelse kan finde sted i forskellige grupper af tilfælde, hvor behovet for en ny afgørelse er påkrævet. Udvalget har fundet det ønskeligt at søge at kodificere praksis ved bestemmelserne i udkastets § 98, der tillige er søgt tilpasset udkastets øvrige regler.

Udkastets § 99 indeholder den betydningsfulde regel om tilbagegivelse af en modtaget berigtigelse m.v., som er et vigtigt element ved anvendelse af udkastets bestemmelser i § 20, 2. pkt. (genoptagelse af boudlæg), § 23 (genoptagelse af udlæg til en efterlevende ægtefælle), udkastet til arvelovens § 16, stk. 2 (genoptagelse af uskiftet bo), udkastets §§ 29 - 30 (genoptagelse eller omgørelse af privat skifte) og § 66 (overgang af bobestyrerbehandling af solvent bo til insolvensbehandling).

Udkastets § 100, stk. 1, svarer med præciseringer og tilpasninger til rets-

plejelovens §§ 661,662 og 664 - 665. Udkastets § 100, stk. 2, fastsætter området for skifterettens inappellable afgørelser og svarer for så vidt til retsplejelovens § 663 og konkurslovens § 249.

Til § 98

Ved overvejelserne om udformningen af regler om omgørelse og genoptagelse har det stået klart for udvalget, at en nogenlunde udtømmende regulering af det meget brede spektrum for praktisk forekommende omgørelses- og genoptagelsessituationer ikke er mulig. Udvalget har derfor med et vist forbillede i den nyere regel i retsplejelovens § 504 om genoptagelse af fogedforretninger, der efter det oplyste har fungeret tilfredsstillende, valgt at opbygge en regel, ved hvilken en række af de typetilfælde, som i retspraksis har ført til omgørelse eller genoptagelse fremhæves, men således at de alene er fremtrædende eksempler på en mere generel omgørelses- og genoptagelsesadgang, idet det overlades til den fremtidige retsanvendelse at fastlægge, hvornår omgørelse og genoptagelse mere præcist skal tillades efter de nye systemer i udkastet.

Indledningen til bestemmelsen i udkastets § 98 fastslår det almindelige princip, at omgørelse og genoptagelse kun kan finde sted, når det findes påkrævet, jf. herved retsplejelovens § 504. Terminologisk forudsætter genoptagelse, at skiftebehandlingen er afsluttet, medens omgørelse retter sig mod alle trufne afgørelser. Bestemmelserne om omgørelse omfatter alene de af skifterettens beslutninger og kendelser, herunder også de inappellable, der er judicielle, men ikke skifterettens domme. Adgangen til genoptagelse gælder tillige afsluttede boer, hvor ingen afgørelse fra skifterettens side foreligger.

I overensstemmelse med bemærkningerne til indledningen før kapitel 22 forudsættes det, at skifterettens kompetence er eksklusiv, således at den hidtidige adgang til alternativt søgsmål i første instans bortfalder, sml. f.eks. afgørelsen i UfR 1953.179, samt praksis om genoptagelse af mellemdøde børns boer.

Efter bestemmelsens *nr. 1* kan omgørelse eller **genoptagelse** finde sted, når der er fremkommet yderligere aktiver eller passiver. Der henvises til UfR 1870.682, UfR 1917.360, UfR 1939.218, JD. 1953.131, UfR 1955.353, UfR 1968.501, (genoptagelse for at mortificere skadesløsbrev) og UfR 1974.732 H. Se tillige UfR 1952.1064 og UfR 1967.165.

Efter bestemmelsens *nr. 2* kan omgørelse eller genoptagelse finde sted, når arven er fordelt forkert, eller når udlodningen er foretaget forkert. Der henvises til UfR 1898.303, UfR 1908.850, UfR 1917.360, UfR 1935.843,

VLT 1950.125, UfR 1958.394, UfR 1974.732 H, UfR 1980.829 0 (genoptagelse afvist ud fra et retskraftssynspunkt).

Efter bestemmelsens *nr. 3* kan genoptagelse eller omgørelse ske, når der er begået væsentlige fejl i forbindelse med boets behandling. Bestemmelsen har særlig betydning for omgørelse, idet genoptagelse normalt vil blive afvist, når fejlen ikke har givet sig udslag i, at arven er fordelt forkert, eller udlodningen er foretaget forkert.

Også beslutninger truffet af personale med bemyndigelse efter retsplejelovens § 17a, stk. 2, til at udføre skifteforretninger er judicielle og underkastes reglerne om retsmidler i udkastets kapitel 28.

Bestemmelsen i *nr. 4* er ny og har nær sammenhæng med udkastets § 75, hvorefter skifterettens afgørelser om arveafgift gøres judicielle. Når klagefristen i § 75, stk. 7, er udløbet, uden at klage er indgivet, eller når skifteretten har truffet endelig afgørelse i en klagesag, og skifterettens endelige afgørelse ikke er påkæret, er afgiftsberegningen endelig og eventuel inddrivelse kan finde sted. Udvalget har imidlertid fundet, at arvinger og legatarer, der dokumenterer, at de har betalt for meget i afgift, må have adgang til tilbagebetaling. Det forudsættes, at der i forbindelse med de nødvendige tilpasninger af arve- og gaveafgiftsloven fastsættes en bestemmelse om forrentning.

Hvor en endelig afgørelse om afgiftsberegningen er truffet af en højere ret, kan skifteretten ikke tilsidesætte afgørelsen, medmindre der foreligger nye oplysninger.

Skifterettens afgørelse om omgørelse af arveafgift er judiciel og kan kæres til højere ret. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til udkastets § 75.

Efter bestemmelsens *nr. 5* kan genoptagelse eller omgørelse finde sted, når der i øvrigt foreligger nye oplysninger af væsentlig betydning for boets behandling eller for trediemands retsstilling. Der henvises herved til afgørelserne i UfR 1952.1064, UfR 1967.165, UfR. 1968.501 og UfR 1974.732H. Det er unødvendigt at anvende bestemmelsen i tilfælde, hvor det direkte fremgår af udkastets specialregler, at genoptagelse kan ske, jf. f.eks. udkastets §§ 30 og 62, stk. 1.

Genoptagelse forudsætter en anmodning fra nogen, der har retlig interesse i, at boet optages til fornyet behandling. I praksis er genoptagelse endvidere blevet afvist ud fra passivitetssynspunkter.

Omgørelse vil efter omstændighederne kunne ske *ex officio*. Hvor en afgørelse er påkæret, kan skifteretten i stedet for at indsende kæreskriftet til landsretten omgøre afgørelsen.

Udvalget har overvejet, om adgangen til omgørelse eller genoptagelse bør være udelukket for visse afgørelses vedkommende og har herved særligt drøftet skifterettens kendelser efter udkastets kapitel 3 om, at en person skal - eller ikke kan - anses for død, idet sådanne kendelser efter deres indhold

ligger tæt på området for, hvad retterne i øvrigt træffer afgørelse om i domsform. Medens en kendelse om, at en person skal anses for død, der er undergivet kære til højere ret, ikke bør kunne omgøres, jf. herved tillige udkastets § 6, bør en sag, i hvilket der er afsagt kendelse om, at en person ikke kan anses for død, kunne tages op igen, såfremt der foreligger nye oplysninger. Det tilføjes, at en sådan kendelse heller ikke bør udelukke prøvelse af en anmodning efter udkastets § 5, stk. 1, fra en anden, der har fornøden retlig interesse.

Bestemmelsen i *stk. 2* forudsættes særlig anvendt i tilfælde, hvor skifteretten finder, at den, der begærer omgørelse eller genoptagelse, har udvist et forhold, som gør det rimeligt at lade vedkommende bære de omkostninger helt eller delvist, som omgørelsen eller genoptagelsen forårsager.

Til § 99

Bestemmelsen i udkastets § 99 er et nødvendigt led i udkastets regler om arvingernes hæftelse ved privat skifte, om en efterlevende ægtefælles hæftelse efter udlæg i henhold til udkastets kapitel 12 eller efter et boes overtagelse til uskiftet bo, idet en hæftelse, der efter disse regler er blevet for byrdefuld, kan bortfalde mod, at det modtagne tilbageføres. Reglerne om tilbageføring i udkastets § 99 finder imidlertid anvendelse overalt, hvor en omgørelse eller genoptagelse eller afsigelse af kendelse om insolvens efter udkastets § 66, stk. 1, medfører, at udlodningen eller betalingen m.v. må gå tilbage, for at boets aktivmasse kan blive fordelt korrekt.

Udkastets regler om hæftelsesfritagelse er kun anvendelige, hvor et bo under privat skifte overgår til behandling ved bobestyrer, jf. udkastets § 29, stk. 2, eller hvor det viser sig, at et afsluttet bo var insolvent, og arvingerne, ægtefællen eller andre derefter begærer boet taget under behandling ved bobestyrer, jf. udkastets § 23 og § 29, stk. 1, samt udkastet til arvelovens § 16, stk. 2. Udvalget har overvejet at indsætte en tidsgrænse for disse hæftelsesfritagelser, men har ikke fundet dette hensigtsmæssigt. Det ligger imidlertid fast, at de krav om tilbageførsel, der vil blive rejst efter udkastets § 99, i de fleste tilfælde vil fremkomme inden for et par år efter, at udlodningen eller betalingen fandt sted. I enkeltstående tilfælde vil der dog kunne blive tale om, at kravet rejses senere. Ved uskiftet bo stilles ikke noget krav om proklama før udleveringen. Her kan et ukendt og betydeligt krav derfor dukke op når som helst.

Udvalget har ikke været i tvivl om, at der ikke i almindelighed skal påhvile modtageren af boets midler pligt til at erstatte boets tab. I mange tilfælde vil modtageren have været i god tro om sin ret til at modtage arven, legatet

eller betalingen m.v. I disse tilfælde bør modtageren efter udvalgets opfattelse alene have pligt til at fralægge sig sin berigelse. Situationen ligner meget de tilfældegrupper, hvor omstødelse efter konkurslovens regler kan ske over for en begunstiget i god tro. Var modtageren i ond tro, som tilfældet meget vel kan være, hvor privatskiftende arvinger deler boets aktiver mellem sig uden at dække boets gældsforpligtelser, bør der derimod være pligt til at erstatte boet dets tab.

Dansk ret indeholder to forskellige systemer af lovregler om tilsvær af berigelse: lov om borteblevne § 18, og konkurslovens §§ 75 og 77 - 80. Konkurslovens regler er fra 1977 og langt mere gennemarbejdede end reglerne i § 18 i lov om borteblevne, der er fra 1946. Flere af reglerne i 1946-loven er ikke længere tidssvarende. Således skal indtægter først tiisvares fra det tidspunkt, hvor den tilbagevendte arving fremsætter kravet, og der lægges ikke vægt på den faktiske modtagelse men på forfaldstidspunktet. Er det modtagne gået tabt, fritages arvingen kun for tilsvær, hvis der ikke er udvist culpa. Endelig er retsstillingen over for tredjemænd, som det modtagne er overdraget til, uafklaret.

Udvalget har herefter fundet, at reglerne i konkursloven om tilsvær af berigelse, erstatningspligt og tilbagelevering m.v., der efter det oplyste har virket upåklageligt i praksis, bør gøres tilsvarende anvendelige med en enkelt ændring, jf. nedenfor ad stk. 1, og en enkelt tilføjelse, jf. nedenfor ad stk. 6. Bestemmelsens stk. 1 svarer til konkurslovens § 75 om omstødelse over for godtroende begunstigede. Bestemmelsens stk. 2 svarer til konkurslovens § 76 om omstødelse over for ondtroende begunstigede. Bestemmelsens stk. 3 svarer til den kvalitative regel i konkurslovens § 77. Bestemmelsens stk. 4 svarer til lempelsesreglen i konkurslovens § 78. Bestemmelsens stk. 5 svarer til konkurslovens § 79 om retsstillingen over for tredjemand. Bestemmelsens stk. 6 svarer til konkurslovens § 80, stk. 1, om krav mod tredjemand, der har fået frigivet pant eller kaution med en tilføjelse om solidariske skyldforhold.

En fuldstændig opfyldelse af pligten til at tilsvære boets krav kan være nødvendig for at opnå fritagelse for en hæftelse. Boet kan i andre tilfælde nøjes med at kræve, hvad der er nødvendigt til gennemførelse af den korrekte udlodning. Reglerne i udkastets § 99 finder ikke anvendelse ved genoptagelse af boudlæg, jf. udkastets § 20 med bemærkninger.

Til stk. 1

Bestemmelsen svarer til konkurslovens § 75, stk. 1 og 2. Der henvises til betænkning nr. 606 om Konkurs og Tvangsakkord s. 163 ff, samt til konkurslovskommentaren, 7. udg., side 518-524 og til UfR 1984.495 H; udvalget har clog fundet, at pligten til at tilsvære oppebåret udbytte bør indtræde fra det tidspunkt, hvor kravet udenretligt er rejst mod den pågældende.

Tilstk. 2

Bestemmelsen svarer til konkurslovens § 76. Der henvises til betænkning nr. 606 om Konkurs og Tvangsakkord, s. 166 f, samt til konkurslovskommentaren, 7. udg., side 525 og til afgørelsen i UfR 1987.807 H.

Udvalget forudsætter, at skifteretterne vil anvende reglerne i stk. 1 og 2 med en vis smidighed, og har derfor ikke fundet det nødvendigt at åbne adgang til en skønsmæssig fortolkning mellem de to reglers yderpunkter. En vis hjemmel til skønsmæssig fastsættelse følger i øvrigt af adgangen til at lempe et erstatningskrav efter bestemmelsens stk. 4.

Tilstk. 3

Reglen svarer til konkurslovens § 77. Der henvises til betænkning nr. 606 om Konkurs og Tvangsakkord, s. 167 f, samt til konkurslovskommentaren, 7. udg., side 526. Boet bør forlange tilbagelevering, hvor dette er muligt, såfremt ægtefællens eller arvingernes eller legatarernes ret til overtagelse efter vurdering begrundes dette.

Tilstk. 4

Bestemmelsen svarer til konkurslovens § 78. Der henvises til betænkning nr. 606 om Konkurs og Tvangsakkord, s. 168 f, samt til konkurslovskommentaren, 7. udg., side 527. Udvalget skal særligt pege på, at lempelse bør ske i videre omfang over for godtroende modtagere, når længere tid er forløbet siden modtagelsen.

Tilstk. 5

Bestemmelsen svarer til konkurslovens § 79, stk. 1. Der henvises til betænkning nr. 606 om Konkurs og Tvangsakkord, s. 169, samt til konkurslovskommentaren, 7. udg., side 528 f med henvisninger.

Tilstk. 6

Bestemmelsen svarer til konkurslovens § 80, stk. 1, med den udvidelse, at en frigivelse for hæftelse som skyldes, at boets betaling frigør en på lige fod solidarisk hæftende medskyldner, er medtaget, jf. kritikken i konkurslovskommentaren, 7. udg., side 529-532 med henvisninger.

Reglerne i stk. 1-6 omfatter såvel afdødes gæld som massekrav.

Det følger af udkastets § 84, stk. 1, nr. 3, at sager efter bestemmelsen hører under skifterettens kompetence.

Til § 100. Anke og kære

Bestemmelsen *stk. 1* svarer til retsplejelovens § 664, stk. 1 og 4, samt konkurslovens § 255. **Retsplejelovens** almindelige appelsystem, herunder reglerne om appelbegrænsninger, foreslås gjort tilsvarende anvendelige i dødsbo-skiftesager til afløsning af de forældede regler i retsplejelovens §§ 661-665. Det har undertiden i praksis voldt tvivl, om det rette retsmiddel var anke eller kære. Udkastets regler følger retsplejelovens.

Retsmidlet mod domme, jf. udkastets § 96, jf. § 84, stk. 1, er anke; retsmidlet mod kendelser og beslutninger, jf. udkastets § 97, stk. 1, er kære.

Bestemmelsens *stk. 2* svarer til retsplejelovens § 663 og konkurslovens § 249 og indeholder en fortegnelse over de afgørelser, som unddrages fra appel, såvel ved kære som ved inddragelse under anke i medfør af retsplejelovens § 368, stk. 4.

Efter udvalgets opfattelse bør det være den helt overvejende hovedregel, at de af skifteretten truffene afgørelser skal kunne indbringes for højere ret. Den videregående **udelukkelse** af kære efter **retsplejelovens § 663** står i en vis forbindelse med, at § 661 stk. 1, pålægger skifteretten at drage omsorg for, at den kærendes ret ikke foregribes ved behandlingen, medens kæremålet verserer. For ikke at sinke boernes behandling har det derfor været ønskeligt at afskære kære i videst muligt omfang. Efter udkastet afhænger kæremålets virkninger derimod af den almindelige regel i retsplejelovens § 395, hvorefter kære som udgangspunkt ikke har opsættende virkning, men såvel den ret, hvis afgørelse kæres, som den ret, hvortil der kæres, kan tillægge kæremålet opsættende virkning. Derved kan der i højere grad tages hensyn til det enkelte tilfældes omstændigheder.

De afgørelser, som efter udkastets § 100, stk. 2, foreslås unddraget fra kære, er afgørelser efter:

- § 2, stk. 3, når det bestemmes, at henvisning skal ske, hvilket svarer til retsplejelovens nyere regel i § 226, stk. 5,
- § 7, stk. 3, der vedrører skifterettens handlinger og unndladelser i forbindelse med vejledning,
- § 12, stk. 1, der vedrører skifterettens beslutning om udpegning af en midlertidig bobestyrer og valget af denne,
- § 52, stk. 1,2. pkt., der angår skifterettens bestemmelse om, at skiftesamling skal afholdes,

- § 75, stk. 5, der angår skifterettens arveafgiftsberegning før klagesag er rejst efter § 75, stk. 7,
- § 76, stk. 5, der angår skifterettens bestemmelse om, at proklama tillige skal optages i lokale blade, og
- § 86, der angår skifterettens handlinger og undladelser i forbindelse med vejledning.

Til kapitel 29. Retssager ved de almindelige domstole

Kapitlet handler om de retssager, der behandles ved de almindelige domstole, sml. kapitel 27 om skifterettens behandling af tvister. Kapitlet svarer til konkurslovens kapitel 17. Reglerne svarer i hovedtræk til, hvad er efter retspraksis må antages at være gældende ret, men indeholder en række præciseringer.

Til § 101

Reglen i *stk. 1* angiver sammenholdt med udkastets § 84 den almindelige kompetencefordeling mellem skifteretterne og de almindelige domstole og svarer til konkurslovens § 135. Boets søgsmål må, bortset fra sager om spørgsmål, der i henhold til udkastets § 84, stk. 1, nr. 1 - 5, hører under skifterettens kompetence, herunder søgsmål om tilbageleveringer og tilbagebetalinger til boet efter udkastets § 84, stk. 1, nr. 3, og søgsmål om retten til en kapital ifølge en livsforsikringspolice eller tilsvarende ordning efter udkastets § 84, stk. 1, nr. 4, anlægges ved de almindelige domstole, medmindre parterne vedtager behandling ved skifteretten, eller sagen hører under en særlig ret. Reglerne angår søgsmål fra ethvert bo under behandling. Efter boets afslutning bortfalder skifterettens kompetence efter kapitel 27, idet dog verserende sager fortsættes.

Efter bestemmelsens *stk. 2* kan modkrav, der hører under skifterettens kompetence, efter rettens bestemmelse påkendes under sagen.

Udvalget har ikke medtaget nogen bestemmelse svarende til konkurslovens § 139, stk. 1, hvis baggrund er boets interesse i, at der gæes frem efter reglerne om prøvelse af fordringer, jf. betænkning II om Konkurs og Tvangsakkord. Efter retsplejelovens § 249, stk. 3, 2. og 3. pkt., kan retten

henvise modkravet til afgørelse ved skifteretten eller henvise sagen i sin helhed til afgørelse ved denne, men formentlig ikke selv påkende modkravet til selvstændig dom, jf. Kommenteret Retsplejelov, 4. udgave I s. 292 f.

Ved forslaget i bestemmelsens stk. 2 åbnes der adgang til, at retten også kan påkende et modkrav mod boet, hvor hensynet til prøvelsen af fordringen i boet ikke taler imod, og det findes hensigtsmæssigt.

Til § 102

Reglen svarer til konkurslovens § 136 og til gældende ret. Boets erklæring efter *stk. 1* er nødvendig, for at boet kan blive bundet af dommen.

Sagsøgerens udeblivelse medfører ikke afvisning, såfremt retten er bekendt med, at sagsøgeren er afgået ved døden. Udsættelse sker ex officio, medmindre sagsøgte dokumenterer, at boet er underrettet så betids, at det har kunnet nå at give møde. Underretningen til boet eller skifteretten efter bestemmelsens *stk. 2* gives afretten. Har boet givet møde, indtræder almindelige udebliveltesvirkninger ved senere udeblivelser.

Til § 103

Bestemmelsen svarer til gældende ret og lægger i modsætning til konkurslovens § 139, stk. 2, vægt på, om modkravet er forkyndt for afdøde inden dødsfaldet, hvormed må sidestilles, at modkravet er fremsat i et retsmøde, hvor afdøde var repræsenteret. Retten kan imidlertid, når det findes hensigtsmæssigt, udnytte henvisningsadgangen i retsplejelovens § 249, stk. 3, 2. og 3. pkt.

Til § 104

Bestemmelserne svarer med redaktionelle ændringer til konkurslovens § 137 og i øvrigt til gældende ret, jf. **afgørelserne i UfR 1933.1031 og UfR 1942.472**, men indeholder en række præciseringer. Reglerne er anvendelige såvel i boer, der skiftes ved bobestyrer, som i boer, der skiftes privat.

Bestemmelserne gælder i medfør af udkastets § 67, stk. 2, også for omstødsessager, der anlægges af et bo, i hvilket skifteretten har afsagt **insolvenskendelse**. Fristen i konkurslovens § 81 gælder også for en enkel kreditors anlæg af omstødsessag.

Til § 105

Bestemmelsen svarer til konkurslovens § 141, stk. 1 og 2, og til gældende ret.

Der må regnes med klokkesiet. Boet må også efter sagens optagelse til dom underrettes, for at en dom kan blive retskraftig over for boet. Ved privatskiftede boer kan underretningen gives til den efter udkastets § 25, stk. 5, angivne person eller til alle arvingerne, jf. udkastets § 94, stk. 2.

Udkastet indeholder ingen regel om genoptagelse svarende til konkurslovens § 141, stk. 3, der er blevet overflødig efter gennemførelsen af retsplejelovens § 367. Boet bør af hensyn til rettens overvejelser om at kræve sikkerhed for sagsomkostninger angive, hvornår dødsfaldet er indtruffet, og hvornår boet er berigtiget, eller hvornår en midlertidig bobestyrer er udpeget. 4-ugers fristen bør efter udvalgets opfattelse regnes fra det tidspunkt, hvor boet har fået kendskab til dommen, jf. Kommenteret retsplejelov I, 4. udg., side 487, hvorfor også dette tidspunkt bør oplyses over for retten.

Til § 106

Reglen svarer til dels til konkurslovens § 141, stk. 4, og er ny i forhold til gældende ret. Adgangen til henvisning er fakultativ. Boets modpart bør have lejlighed til at udtale sig. En begæring om henvisning af en sag, hvori boet er indtrådt i medfør af udkastets § 105, bør i almindelighed imødekommes, medmindre domsforhandling eller forberedende bevisførelse er berammet og nært forestående, eller syn og skøn er udmeldt, eller andre tilsvarende foranstaltninger er iværksat, jf FT 1976/77 2. saml., Tillæg A, sp. 400. Henvisning kan også ske fra landsret, medmindre sagen er omfattet af retsplejelovens § 227, stk.1, og en part ønsker sagen fortsat ved landsretten.

Til kapitel 30. Forskellige bestemmelser

Kapitlet indeholder bestemmelser om bemyndigelser til justitsministeren, om skifteretsattester, om offentlighed og om inhabilitet.

Til § 107

Udkastet indeholder forskellige bemyndigelser til Justitsministeren. Udkastets § 7, stk. 6, hjemler særlig adgang til ved bekendtgørelse at indføre en

brugerbetaling og til at fastsætte regler om indhentelse af oplysninger fra cpr-registeret og Centralregisteret for Testamenter. Der henvises til bemærkningerne til bestemmelserne. Udkastets § 11, stk. 3 - 4 pålægger Justitsministeren at udfærdige forskellige regler om bobestyrere, og udvalget har i bemærkningerne til disse bestemmelser og til udkastets § 36 tilkendegivet sine holdninger til en række af de spørgsmål, der efter udvalgets opfattelse bør fastsættes regler om.

Bestemmelsen i § 107 bemyndiger Justitsministeren til at fastsætte bestemmelser om de erklæringer, arvinger eller ægtefæller skal afgive for at få et bo udleveret, og om de blanketter, der skal anvendes ved boernes behandling og afslutning. Som omtalt i bemærkningerne til udkastets § 25 lægger udvalget vægt på, at solvensbetingelsen for mindst en af de arvinger, der begærer et bo udleveret til privat skifte, bliver nøje påset. Men også den tilsvarende betingelse efter § 10 i udkastet til ændring af arveloven om udlevering af bo til uskiftet bo bør påses.

Efter udkastet skal det endvidere ved boernes berigtigelse påses af skifteretten, at bestemte sæt af betingelser er opfyldt ved hver af udkastets berigtigelsesmåder, det være sig kapitel 11 (boudlæg), kapitel 12 (udlæg til en efterlevende ægtefælle), kapitel 13 (udlevering til uskiftet bo), og kapitel 14 (udlevering til privat skifte). Udvalget finder det ønskeligt, at disse betingelser samles i et blanketsystem, således at risikoen for **ekspeditionsfejl** mindskes, og udvalget skal herved henvide til, at sådanne blanketsystemer allerede efter gældende ret er i brug, uden at der er tale om blankettvang. Det foreslås herefter, at der udarbejdes et idealblanketsystem og træffes bestemmelse om, at de betingelser, som fremgår af systemet, skal fremgå af de dokumenter, der bringes i anvendelse i praksis ved boernes berigtigelse.

Endelig vil det være hensigtsmæssigt, at der bliver udarbejdet idealblanketter for beskikkelse af skifteværge, for skifteretsattester efter udkastets §§ 12, stk. 3, og 39, for åbningsstatus med tilkendegivelse om solvens efter udkastets § 49, for proklama, for udmeldelse til sagkyndig vurdering efter udkastets § 88, stk. 2, jf § 90, stk. 1, for skiftefuldmagter samt for **skifteretsattester** efter udkastets § 108. Det tilføjes, at det vil være hensigtsmæssigt, at der i et samarbejde med Skatteministeriet oprettes et blanketsystem, der i videst muligt omfang forener udkastets regler om boopgørelser og fællesboopgørelser med de regler om dødsbøbeskatning og arveafgiftsopkrævning, der af Skatteministeriet påtænkes gennemført til ikrafttrædelse samtidig med udkastets forslag.

Til § 108

Udkastets §§ 39 og 12, stk. 3, indeholder særlige regler om udstedelse af skifteretsattest ved boets udlevering til behandling ved bobestyrer, der bl.a. skal ses i sammenhæng med udkastets § 46, stk. 1, om bobestyreres tegningsret.

Ved den almindelige regel i udkastets § 108 foreslås gældende skifteretspraksis videreført.

Udvalget skal dog pege på, at der ved boudlæg efter udkastets kap. 11 bør ske en specifikation af de udlagte aktiver. For generelt holdte udlæg, som for eksempel »afdødes bankbøger« indbyder til misbrug og arveafgiftsundragelse. Sædvanligt indbo er det dog ikke nødvendigt at specificere.

Skiftefuldmagter bør ikke nævnes i skifteretsattesten, idet retsstillingen derved kan blive for usikker i tilfælde af tilbagekaldelse af fuldmagterne. Skifteretten må altid forlange at få de originale fuldmagter forelagt.

Den særlige retsafgift for udfærdigelse af skifteretsattester vil kunne opheves i forbindelse med eventuel indførelse af brugerbetaling, jf. bemærkninger til udkastets § 7, stk. 6.

Til § 109

Bestemmelsen fastlægger grænserne for offentlighed i dødsboskiftesager.

Behandles der tvister i retsmøder i skifteretten, gælder reglerne i retsplejelovens kapitel 2.

For at fjerne en vis tvivl om offentlighed i andre møder for skifteretten og i skiftesamlinger, der afholdes af en bobestyrer, jf. skiftelovskommentaren side 139 f med henvisninger, fastslår bestemmelsens stk. 1, at disse møder ikke er offentlige. Det afhænger således af boets beslutning, om en medkontrahent har adgang til at være til stede i en skiftesamling, ligesom pårørende til arvinger om nødvendigt kan nægtes adgang til skiftesamlinger og andre skiftemøder, såvel hos bobestyreren som ved skifteretten, medmindre de pågældende har skiftefuldmagt.

Bestemmelsens *stk. 2* svarer til dels til konkurslovens § 9, stk. 2. Kun en forespørgsel på en bestemt afdøds navn må besvares. Skifteretten må spørge, om den retlige interesses art og om nødvendig efterprøve svaret.

Bestemmelsens *stk. 3, 1. pkt.*, regulerer adgangen til at få udskrift af boets dokumenter.

Om adgangen til at få udskrifter af retsbøgerne gælder reglerne i retsplejelovens § 41, idet dog skiftesaglisten og andre tilsvarende fortegnelser ikke er retsbøger, jf. stk. 2. Bestemmelsen i stk. 3 om boets dokumenter er videregående end den tilsvarende regel i retsplejelovens § 41, der kræver,

at et dokument skal have været fremlagt. En fremlæggelse af et dokument kan imidlertid kun ske for en ret og ikke for en bobestyrer. Udvalget har afstået fra at foreslå et særligt system om fremlæggelse. I stedet er det ved udkastets § 42 foreskrevet, at bobestyreren skal føre en skifteprotokol over væsentlige forhandlinger og beslutninger i boet, og bestemmelsen regulerer adgangen til at få udskrift af skifteprotokollen og adgangen til at få kendskab til oplysninger, der er tilført denne. Efter bestemmelsen i § 109, stk. 3, 1. pkt., kræves der derfor ikke fremlæggelse. En begrænsning ligger således alene i, at det skal dreje sig om boets dokumenter. Vejledende herfor kan bl.a. være, om dokumentet ville være blevet fremlagt, såfremt bobehandlingen var foretaget i et retsmøde.

Boets dokumenter i skifterettens besiddelse behandles efter *stk. 3, 2. pkt.*, d.v.s. efter reglerne om fremlagte dokumenter i retsplejelovens § 41.

Dokumenter i en bobestyrers besiddelse behandles herefter på tilsvarende måde. Nægter bobestyreren at give udskrift af et dokument, kan hans afgørelse påklages til skifteretten, der derefter træffer afgørelse. Bobestyreren kan i tvivlstilfælde henskyde spørgsmålet til skifterettens afgørelse. Udvalget forudsætter, som det fremgår af bestemmelsens formulering, at der i bekendtgørelsen om bobestyreres virksomhed fastsættes regler om vederlag for udskrifter.

Til § 110

Bestemmelsen svarer til konkurslovens § 238.

Udvalget har fundet, at der bør ske en vis stramning af inhabilitetsreglerne. Efter hidtidig praksis har eksekutorbevilling kunnet udstedes til en medarving. I og med at udkastet tillægger bobestyreren en vis foreløbig myndighed til at træffe bestemmelser i boets anliggender, opstår der behov for en skærpelse af de inhabilitetsregler, der efter hidtidig ret må antages at gælde for eksekutorer.

Efter bestemmelsens *stk. 1, 1. led*, udelukkes en bobestyrer for det første, såfremt han er nærstående, jf. herved konkurslovens § 2, til nogen af boets arvinger, disses værger eller skifteværger, eller er afhængig af disse. Dette bør efter udvalgets opfattelse følge af, at bobestyreren skal varetage alles interesser så objektivt som muligt.

Den betingede inhabilitetsgrund i bestemmelsens *stk. 1, 2. led*, svarer til konkurslovens § 238, stk. 1.

Bestemmelsens *stk. 2* om revisor og vurderingsmand svarer til konkurslovens § 238, stk. 2.

Bestemmelsens *stk. 3* om vurderingsmænd svarer til konkurslovens § 238,

stk. 3, men medtager, at vurderingsmanden ikke må have økonomisk interesse hos aftagere, og gør undtagelse for auktionsholdere, når vurderingen alene foretages i disses egenskab af auktionsholdere og til brug for bortsalg på offentlig auktion.

Bestemmelsens *stk. 4* om afhændelser svarer til konkurslovens § 238, stk. 4.

Til kapitel 31. Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser m.v.

Kapitlet indeholder ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser til lovudkastet.

Til § 111

Bestemmelsens *stk. 1* indeholder lovens ikrafttrædelsestidspunkt. Loven finder anvendelse, hvor et dødsfald er indtruffet efter ikrafttrædelsestidspunktet.

Ved bestemmelsens *stk. 2* foreslås skifteloven af 1874 ophævet for så vidt angår skifte af dødsboer. Da reglerne i skiftelovens kap. 6 om skifte ved separation og skilsmisse m.v. og i § 82 om skifte af andre boer skal opretholdes, og da disse regler henviser til eller forudsætter anvendelse af de fleste af de øvrige bestemmelser i skifteloven, har udvalget ikke fundet det hensigtsmæssigt, at søge at angive, hvilke bestemmelser i skifteloven, der med sikkerhed kan ophæves. Det foreslåede system er herefter, at bestemmelserne i skifteloven stadig er gældende for så vidt de måtte have betydning ved skifte i anledning af separation og skilsmisse m.v. eller ved skifte af andre boer.

Lovens titel foreslås ændret til lov om skifte af fællesbo m.v.

Endvidere foreslås lov om tilsyn med de af eksekutorer behandlede dødsboer ophævet. Der henvises til afsnit II. 7 og de indledende bemærkninger til udkastets kapitel 15, hvor forslaget om ophævelse af det hidtidige eksekutorbehandlingsystem er omtalt.

§ 8 i forordning af 2. april 1817 foreslås ophævet. Der henvises til bemærkningerne til udkastets § 81.

Endelig foreslås en række bestemmelser i Christian den Femtes Danske Lov og forordning af 8. april 1768 samt plakat af 21. april 1824, der angår skifte af dødsboer, og som til dels bortfaldt eller ændredes ved gennemførelsen af skifteloven af 1874, ophævet.

Til § 112

Bestemmelsen angiver, at de hidtil gældende regler, herunder eksekutortilsynsloven, skal anvendes, hvis dødsfaldet har fundet sted før ikrafttrædelsestidspunktet.

Til § 113

Bestemmelsen fastsætter, at indsættelse som eksekutor i et testamente oprettet før lovens ikrafttrædelsestidspunkt skal anses som indsættelse til at behandle boet som bobestyrer. Beføjelsen til at behandle et bo som eksekutor er ikke af en væsentlig anden karakter end beføjelsen til at behandle et bo som bobestyrer. Bestemmelsen medfører, at de eksisterende **eksekutor**-indsættelser ikke bortfalder. Der henvises iøvrigt til bemærkningerne til udkastets §§ 34 og 35.

Til § 114

Bestemmelsen indeholder en sædvanlig hjemmel til at sætte loven i kraft for Færøerne og Grønland.

2. Bemærkninger til udkast til lov om ændring af arveloven

Udkastet overfører de hidtidige bestemmelser i skiftelovens §§ 47 og 62 a - 63, der angår kvantitativ eller kvalitativ arveret, til arveloven. Endvidere er arvelovens kapitel 3 om uskiftet bo og forskellige andre af lovens regler præciseret eller konsekvensændret. Egentlige nydannelser er optaget i udkastets §§ 24 og 24 a. Der henvises til bemærkningerne til de enkelte bestemmelser.

Til §1

Til nr. 1

Til §7 a

Bestemmelsen svarer med redaktionelle ændringer til skiftelovens § 62 a.

Til §7 b

Bestemmelsens *stk. 1 og 2* svarer med redaktionelle ændringer til skiftelovens § 62 b. Den bestående skifteretspraksis, hvorefter der ved beregningen af værdien af de 150.000 kr. ikke tages hensyn til en livsforsikringssum, der tilfalder den efterlevende ægtefælle uden om dødsboet, forudsættes opretholdt.

Ved ændringslovens § 2, stk. 2, foreslås bestemmelsen i stk. 2 gjort anvendelig ved skifte af uskiftet bo, når den førstafdøde ægtefælle afgik ved døden før den 1. juli 1990, idet § 16, stk. 5, i lov nr. 396 af 13. juni 1990 i modsætning til tidligere lovændringer af værdigrænsen ikke medtog disse skiftetilfælde.

Ved bestemmelsens *stk. 3 og 4* foreslås det, at beløbsgrænsen på 150.000 kr. ændres i takt med den økonomiske udvikling, således at ændringer foretages med beløb, der er delelige med 10.000 ad gangen. Der henvises til bemærkningerne til hovedudkastets § 21.

Til nr. 2

Udvalget foreslår en nyaffattelse af kapitel 3 i arveloven om uskiftet bo med livsarvinger. Ved udkastet er reglerne om skifteværger indarbejdet, og der foreslås forskellige præciseringer samt egentlige realitetsændringer ved § 13, stk. 4, (oplysningspligt for den efterlevende ægtefælle), § 16, stk. 2, (frigø-

reise for hæftelse ved insolvens) og § 24 (ophør af uskiftet bo, når alle førstafdødes livsarvinger er døde).

Til § 8

Bestemmelsen svarer med redaktionelle ændringer til arvelovens § 8.

Indførelsen af særejeformen skilsmisssæreje ved lov nr. 396 af 13. juni 1990 medfører, at den efterlevende ægtefælle ikke blot kan overtage det hidtidige fællesbo men tillige ægtefællernes hidtidige skilsmisssæreje, der bliver fælleseje ved den førstafdøde ægtefælles død, jf. lov om ægteskabets retsvirkninger § 28, stk., 1, nr. 1.

Til § 9

Bestemmelsen svarer med redaktionelle ændringer til arvelovens § 9, men medtager tillige tilfælde, hvor førstafdødes særlige livsarvinger er så psykisk svækkede, at samtykke til uskiftet bo kun kan meddeles af en for arvingen beskikket skifteværge. Det beror på skifterettens bedømmelse, om den psykiske svækkelse må antages at være af en sådan karakter, at arvingen ikke selv kan meddele samtykke. Skifterettens afgørelse er judiciel, jf. hovedudkastets § 24, stk. 3, jf. §§ 84 og 97, stk. 1.

Til § 10

Bestemmelsen svarer med redaktionelle ændringer til arvelovens § 10. Udvalget har dog med formuleringen ønsket at præcisere følgende: Ved bedømmelsen af den efterlevende ægtefælles solvens, skal der efter udvalgets opfattelse bortses fra den førstafdøde ægtefælles fællesejemidler, men ikke fra den efterlevende ægtefælles eventuelle arv af den førstafdøde ægtefælles fuldstændige **særeje**. Bestemmelsen tilsigter at beskytte den førstafdøde ægtefælles livsarvinger og kreditorer, hvis ret ellers kan blive illusorisk. Selvom der ved bedømmelsen af den efterlevende ægtefælles solvens kan tages hensyn til ægtefællens forventede fremtidige indtægter m.v., skal skifteretten lægge hovedvægten på, om ægtefællens aktiver kan antages at være tilstrækkelige til at dække ægtefællens gæld.

Til §§ 11 og 12

Bestemmelserne svarer med redaktionelle ændringer til arvelovens §§ 11 og 12 og medtager tillige alle tilfælde, hvor der er beskikket skifteværge for den efterlevende ægtefælle. Er ægtefællen under lavværgemål, fremsættes anmodningen af ægtefællen og lavværgen i forening.

Til § 13

Bestemmelsens stk. 1 svarer med redaktionelle ændringer til arvelovens § 13, stk. 1, men præciserer, at opgørelsen over fællesejet tillige skal omfatte ægtefællernes hidtidige skilsmisssæreje.

Bestemmelsens *stk. 2 og 3* svarer til arvelovens § 13, stk. 2 og 3.

Ved bestemmelsens *stk. 4* foreskrives det som noget nyt, at den efterlevende ægtefælle har pligt til efter skifterettens bestemmelse at meddele oplysninger om dispositioner over det uskiftede bos formue.

Udvalget er bekendt med, at der i de senere år har foreligget sager, i hvilke et uskiftet bo er blevet udtømt ved den efterlevende ægtefælles misbrug, uden at den førstafdøde ægtefælles livsarvinger i tide har kunnet få indsigt i, hvad der foregik. Arvingers adgang til i misbrugstilfælde at forlange skifte, fremsætte vederlagskrav og inden for fristerne i lovens § 22, stk. 2, at forlange gaveomstødelse over for ondttroende gavemodtagere kan således ved ægtefællens afvisning af at meddele oplysninger gøres illusorisk.

Det foreslås derfor, at ægtefællen skal kunne pålægges at fremkomme med oplysninger, herunder f.eks. bankoplysninger, kopi af selvangivelse m.v. Bestemmelsen overlader det til skifteretten at skønne over, om et sådant pålæg skal gives, og udvalget forudsætter, at skifteretten først meddeler et sådant pålæg, såfremt der er visse holdepunkter for at antage, at der har fundet kritisable dispositioner sted. Finder skifteretten, at der er behov for en mere indgående undersøgelse, kan der efter § 24, stk. 3, jf. § 87 i udvalgets hovedudkast afholdes retsmøde, pålægges vidnepligt og pligt til at fremlægge dokumenter. Det er udvalgets forventning, at en omtale af ægtefællens pligter efter den nye bestemmelse i forbindelse med boets udlevering til uskiftet bo vil kunne medvirke til at begrænse fremtidig misbrug.

Til §§14-15

Bestemmelserne svarer med redaktionelle ændringer til arvelovens §§ 14 og 15.

Til § 16

Bestemmelsens stk. 1 svarer med redaktionelle ændringer til arvelovens § 16, 1. pkt.

Reglen i arvelovens § 16, 2. pkt., om udstedelse af proklama efter boets udlevering er overført til § 76 i udvalgets hovedudkast, jf. bemærkningen til denne bestemmelse. Om virkningerne af et proklama udstedt efter boets udlevering til uskiftet bo henvises til de indledende bemærkninger til kapitel 17 i udvalgets hovedudkast.

Ved bestemmelsens *stk. 2* foreslås en nydannelse, der giver den efterlevende ægtefælle adgang til at frigøre sig for hæftelsen for den førstafdøde ægte-

fælles gæld, når boet efter denne viser sig at være insolvent og tages under behandling ved bobestyrer, og ægtefællen opfylder sin forpligtelser efter § 99 i hovedudkastet til at tilbagelevere det modtagne eller tilsvare berigelsen deraf eller erstatte dets værdi. Der henvises i det hele til bemærkningerne til hovedudkastets §§ 29 og 99.

Til § 17

Bestemmelsen svarer med redaktionelle ændringer til arvelovens § 17, idet dog omtale af registreret partnerskab er udeladt i *stk. 2*. Det følger af § 3 i lov nr. 372 af 7. juni 1989 om registreret partnerskab, at reglerne om uskiftet bo finder anvendelse for registrerede partnere, og at registrering af partnerskab har samme retsvirkninger som indgåelse af ægteskab. Det er derfor overflødig at foreskrive, at en ægtefælle i uskiftet bo har pligt til at skifte boet ved indgåelse af registreret partnerskab.

Til § 18

Bestemmelsens *stk. 1, 1. pkt.*, svarer med redaktionelle ændringer til gældende ret.

For det ikke meget praktiske tilfælde, at en skifteværge har meddelt tilladelse til uskiftet bo for en arving, der på grund af psykisk svækkelse ikke selv kan tage stilling til spørgsmålet om uskiftet bo, og arvingen derefter bliver i stand til selv at tage stilling til spørgsmålet, foreskrives det ved *stk. 1, 2. pkt.*, at den pågældende skal have ret til at forlange skifte.

Bestemmelsens *stk. 2* svarer med redaktionelle ændringer til gældende ret men medtager tilfælde, hvor den afdøde særarvings livsarving er så psykisk svækket, at samtykke i stedet kan meddeles af dennes skifteværge.

Til §§ 19 - 23

Bestemmelserne svarer med redaktionelle ændringer og præciseringer til arvelovens §§ 19-23.

Til § 24

Arvelovens hidtidige § 24 foreslås ophævet, idet det fremgår af § 24 i udvalgets hovedudkast med bemærkninger, at skifterettens virksomhed i forbindelse med uskiftet bo er judiciel.

Efter gældende ret har der været en vis usikkerhed om retsstillingen, når alle livsarvinger efter den førstafdøde ægtefælle dør, medens ægtefællen sidder i uskiftet bo. Medens det tidligere blev antaget, at boet skulle skiftes, og den efterlevende ægtefælle skulle svare arveafgift, er det i nyere skifteretspraksis antaget, at ægtefællen kan fortsætte i uskiftet bo og i administrativ praksis, at der kan gives henstand med betaling af arveafgift.

Udvalget finder det rettest, at det præciseres i loven, at den efterlevende ægtefælle uden skifte overtager det uskiftede bo til fri rådighed. Endvidere bør det fastslås, at reglerne i arvelovens § 7, stk. 2 og 3, er tilsvarende anvendelige. Forslaget er ensbetydende med, at formuen efter længstlevende deles mellem den førstafdødes slægt og den efterlevendes slægt, jf. arvelovens § 7, stk. 2, medmindre den efterlevende indgår nyt ægteskab, eller efterlader sig livsarvinger. Efter reglen i § 7, stk. 2, 2. pkt., går hele arven dog til arvingerne efter en af ægtefællerne, såfremt der ikke er arvinger efter den anden ægtefælle. Endelig har den efterlevende, der er barnløs og ugift, efter § 7, stk. 3, fri testationsret over hele boet.

Forslaget har været drøftet med Skatteministeriet og det forudsættes, at Skatteministeriet vil fremsætte forslag om, at den efterlevende ægtefælle i disse tilfælde først skal svare arveafgift i tilfælde af indgåelse af nyt ægteskab, jf. arve- og gaveafgiftslovens § 14 A.

Til nr. 3

Udkastet indeholder forslag til et nyt kapitel 3a i arveloven om overtagelse efter vurdering.

Kapitlet samler reglerne om kvalitativ legal arveret, dvs. reglerne om, hvem af arvingerne der, når testamente derom ikke foreligger, har ret til at overtage de enkelte aktiver i boet til vurderingsbeløbet. § 24 a afløser og ændrer skiftelovens § 47. Bestemmelserne i §§ 24 b - 24 e afløser skiftelovens §§ 62 c - 63.

Til § 24 a

Efter den gældende skiftelovs § 47 er enhver arving berettiget til for sin arvelod at forlange udlæg efter vurdering, dog ikke i fast **ejendom**. De øvrige arvinger kan således ikke forhindre sådant udlæg ved at forlange bortsalg. Ønsker flere arvinger udlæg i den samme genstand, afgøres det ved lodtrækning, hvem der skal have fortrinsret til at få genstanden udlagt. Ting, der har særlig erindringsværdi for familien, skal den arving, fra hvis slægt eller slægtsgren tingen stammer, have fortrinsret til at få udlagt.

Reglerne i § 47 finder anvendelse, hvor afdøde ikke har truffet testamentariske bestemmelser om fordelingen, og hvor konflikten ikke foreligger mellem en arving og en efterlevende ægtefælle, jf. derom udkastets §§ 24 b - 24 e.

Udkastets § 24 a opretholder med forskellige sproglige ændringer i det væsentlige disse regler.

Som en realitetsændring foreslås det dog, at arvinger også skal have ret til at forlange overtagelse til vurderingsbeløbet af fast ejendom. Begrundelsen for at undtage fast ejendom har været, at fast ejendom i reglen er så værdi-

fuld, at en overtagelse til vurderingsbeløbet vil give en arving en særlig stor fordel fremfor de øvrige arvinger, når vurderingen er lav. Praksis har afvist at anvende analogier til andre værdifulde aktiver, jf. UfR 1966.235H om aktier i et ejendomsselskab. Den gældende regel om fast ejendom fører til, at overtagelse efter vurdering af faste ejendomme kun kan finde sted, hvis arvingerne er enige, idet enhver arving kan forlange bortsalg og derved tvinge en medarving til at købe ejendommen af boet i konkurrence med andre køberemner. I betragtning af, at enhver arving efter hovedudkastets § 88 kan forlange ejendommen ansat ved en sagkyndig vurdering til dens handelsværdi og til de foreslåede regler om omvurdering i hovedudkastets § 89, finder udvalget det forsvarligt at give arvinger adgang til at overtage også fast ejendom til vurderingsbeløbet. Udvalget forudsætter, at der ved værgebekendtgørelsen fastsættes regler om skifterettens og statsamtets godkendelse af naturaludlæg til umyndige arvinger og til arvinger, for hvem der er beskikket skifteværge.

Den efterlevende ægtefælles fortrinsret til at overtage fast ejendom til vurderingspris opretholdes ved udkastets §§ 24 b og c.

Til §§ 24 b – 24 e

Bestemmelserne svarer med redaktionelle ændringer til skiftelovens §§ 62 c -63.

Til § 26, stk. 2

Bestemmelsen foreslås konsekvensændret.

Til § 29

Bestemmelsen foreslås konsekvensændret.

Til § 43, stk. 3

Bestemmelsen foreslås konsekvensændret.

Til § 60, stk. 2 og 3

Bestemmelserne foreslås konsekvensændret f .s.v. angår de hidtidige eksekutorboer og medtager indhentelse af erklæring fra bobestyren i andre bobestyreboer.

Til §2

Bestemmelsens stk. 1 indeholder reglen om ikrafttrædelse.

Ved *stk. 2* gøres 150.000 kr.'s værdigrænsen anvendelig for skifte af uskiftet bo, når den førstafdøde **ægtefælle** afgik ved døden før ikrafttrædelsen af lov nr. 396 af 13. juni 1990, den 1. juli 1990. Der henvises til bemærkningerne til udkastets § 1, nr. 1, ad § 7 b.

3. Bemærkninger til udkast til lov om ændring af retsplejeloven, konkursloven, tinglysningsloven, lov om ægteskabets retsvirkninger samt forskellige andre love

Til §1

Til nr. 1

Bestemmelsen i retsplejelovens § 14, stk. 3, om vejledning i dødsboskiftesager foreslås overført til udkast til lov om skifte af dødsboer §§ 86 og 7, stk. 3. Der henvises til bemærkningerne til disse bestemmelser.

Til nr. 2

Bestemmelsen i retsplejelovens § 538 b, stk. 1, foreslås **konsekvensændret**, idet offentlige skifteretsboer og eksekutorboer efter udvalgets hovedudkast bliver boer, der behandles ved bobestyrer.

Til nr. 3

Bestemmelsen i retsplejelovens § 570, stk. 2,3. pkt., foreslås ændret, således at fogedretten tillige kan bestemme, at en omstridt del af købesummen skal indbetales til bobestyreren, jf. § 58 i udkastet til lov om skifte af dødsboer.

Til nr. 4

Retsplejelovens kapitel 58 foreslås ophævet for så vidt angår skifte af dødsboer, idet reglerne afløses af kapitlerne 22 og 27 - 29 i udkastet til lov om skifte af dødsboer. Der henvises til bemærkningerne til disse bestemmelser.

Til §2

Til nr. 1

Bestemmelsen i konkurslovens § 1, nr. 2, foreslås ændret, idet insolvente dødsboer efter udkastet til lov om skifte af dødsboer behandles efter §§66 - 68 i denne lov.

Til nr. 2

Bestemmelsen i konkurslovens § 3, stk. 3, foreslås ændret, idet et dødsbo efter udkastet til lov om skifte af dødsboer og forslaget om ophævelse af konkurslovens § 19 ikke kan erklæres konkurs, men efter §§ 66 - 68 i udkastet til lov om skifte af dødsboer behandles efter insolvensregler efter derom afsagt kendelse.

Til nr. 3

Konkurslovens § 19 foreslås ophævet. Der henvises til § 66 i udkastet til lov om skifte af dødsboer med bemærkninger.

Til nr. 4

Konkurslovens § 35 foreslås ændret, idet udkastet til lov om skifte af dødsboer, især ved bestemmelserne i §§ 25 - 27 og 29 åbner mulighed for, at et konkursbo i almindelighed risikofrit kan deltage som arving i et privat skifte. Der henvises til bemærkningerne til de pågældende bestemmelser.

Til nr. 5

Konkurslovens § 92 foreslås konsekvensændret, idet et insolvent dødsbo efter udkastet til lov om skifte af dødsboer behandles efter reglerne i denne lovs §§ 66 - 68.

Til §3

Til nr. 1

Tinglysningslovens § 13, stk. 1, foreslås konsekvensændret, idet offentlig dødsbobehandling og eksekutorbehandling efter udkastet til kap. 15 i lov om skifte af dødsboer foreslås ændret til behandling ved bobestyrer.

Endvidere foreslås det, at meddelelser om dødsfald skal kunne tinglyses på boets faste ejendomme, idet adgangen til retsforfølgning efter hovedudkastets § 10 i lov om skifte af dødsbo afskæres fra dødsfaldet. Der henvises særligt til bemærkningerne til denne bestemmelses § 10, stk. 2.

Til nr. 2

Tinglysningslovens § 42 b, nr. 6, foreslås konsekvensændret fra »offentlig skiftebehandling som gældsfragåelsesbo« til «behandling ved bobestyrer«.

Til §4

Bestemmelserne i § 23, stk. 1 og 2, i lov om ægteskabets retsvirkninger foreslås præciseret og redaktionelt ændret, idet ægtefæller efter gennemførelsen af ægteskabsretsvirkningslovens § 28, stk. 1, nr. 1, ved lov nr. 396 af 30. juni 1990 kan have særeje i form af skilsmissesæreje, der bliver fælleseje ved den førstafdøde ægtefælles død.

Et misbrug af **fælleseje** under ægteskabet kan begrunde krav om vederlag ved separation og skilsmisse m.v., der kan rettes mod det beholdne fællesbo eller, hvis dette ikke er tilstrækkeligt, for halvdelen af det manglende beløb mod den misbrugende ægtefælles skilsmissesæreje eller fuldstændige særeje, jf. bestemmelsens *stk. 1, 1. pkt.*

Retten til sådant vederlag tilkommer efter *stk. 1, 2. pkt.*, tillige den anden ægtefælles arvinger, blot at afregningen i fællesejet nu også omfatter ægtefællernes skilsmissesæreje, der bliver fælleseje ved den første ægtefælles død.

Derimod vil et »misbrug« af skilsmissesæreje hverken give den anden ægtefælle eller dennes arvinger noget vederlagskrav. Når ægtefællen i forhold til den anden ægtefælle frit kan »misbruge« sit skilsmissesæreje, kan den anden ægtefælles arvinger ikke blive bedre stillet i tilfælde, hvor vederlagskravet støttes på, at midler er forsvundet, og derfor ikke længere er i behold.

Efter *stk. 2, 1. pkt.* har en ægtefælle ligeledes ret til sådant vederlag på et separations- eller skilsmisseskitte, såfremt den anden ægtefælle har anvendt midler af fællesboet til erhvervelse eller forbedring af sit **særeje (skilsmissesæreje eller fuldstændigt særeje)** eller af sådanne rettigheder, som nævnt i § 15, stk. 2. Et sådant vederlagskrav opstår derimod ikke, hvis en ægtefælle anvender midler af sit skilsmissesæreje til forbedring af sit fuldstændige særeje.

Efter *stk. 2, 2. pkt.*, har en ægtefælles arvinger ret til sådant vederlag, hvis den anden ægtefælle har anvendt midler af sit fælleseje til forbedring af sit fuldstændige særeje. Retten til vederlag ved overførsel fra fælleseje til skilsmissesæreje opfyldes ved, at **skilsmissesærejet** bliver fælleseje ved den første ægtefælles død. Har den anden ægtefælle overført midler fra sit **skilsmissesæreje** til sit fuldstændige særeje, bør et vederlagskrav indrømmes ægtefællens arvinger. Det tilsvarende vil gælde for ægtefællen selv over for den an-

den ægtefælles arvinger. Reglen kan navnlig støttes på, at midlerne blot er posteret anderledes, og at det følger af skilsmisssærejets natur, at det skal ligedeles ved skifte efter død.

Bestemmelsens *stk. 3* afløser med præciseringer skiftelovens §§ 61a og 69b.

Efter *1. pkt.* har en ægtefælle på et separations- eller skilsmissskifte m.v. ret til vederlag af sin bodel,, såfremt ægtefællen har anvendt midler af sit særeje (skilsmisssæreje eller fuldstændigt særeje) til bedste for sin bodel.

Efter *2. pkt.* har en ægtefælles arvinger ret til sådant vederlag, såfremt ægtefællen har anvendt midler af sit fuldstændige særeje til forbedring af sin bodel. Endvidere har ægtefællens arvinger ret til sådant vederlag, hvis ægtefællen har overført midler fra sit fuldstændige særeje til forbedring af sit skilsmisssæreje. Det tilsvarende vil gælde for ægtefællen selv over for den anden ægtefælles arvinger.

Til §5

Myndighedslovens § 61,2. pkt., foreslås ophævet, idet beskikkelse af væрге efter myndighedslovens § 58 i anledning af et skifte foreslås afløst af kap. 15 om skifteværger i udkastet til lov om skifte af dødsboer.

Til §6

Aftalelovens § 21, stk. 2,1. og 2. pkt., foreslås ændret. En af afdøde udstedt fuldmagt, der ikke er bortfaldet efter aftalelovens § 21, stk. 1, bortfalder efter de gældende bestemmelser i § 21, stk. 2,1. og 2. pkt., når det viser sig, at gælden ikke vedgås, således at bekendtgørelse i Statstidende af indkaldelse til fordringshaverne med tilkendegivelse af, at gæld ikke er vedgået, træder i stedet for konkurs.

Udvalget finder, at fuldmagter uden skade kan bortfalde fra indkaldelse af fordringshaverne i Statstidende i alle skiftede boer, idet der enten gennem de privatskiftende arvinger eller udpegning af en bobestyrer vil være etableret et bostyre, der om nødvendigt kan forny bortfaldne fuldmagter. Udstedes proklama undtagelsesvist før et bos berigtigelse, kan der om nødvendigt beskikkes en midlertidig bobestyrer i tilfælde, hvor fuldmagter bør fornyes eller afløses af boets egne dispositioner.

Til §7

Bestemmelsen i § 1, nr. 2, i lov om Lønmodtagernes Garantifond foreslås konsekvensændret.

Til §8

Bestemmelsen i § 10, stk. 1, 1. pkt., i lov om ægteskabs indgåelse og opløsning foreslås **konsek**vensændret. Bestemmelsen om offentligt skifte af separations- og skilsmisseboer opretholdes.

Til §9

Til nr. 1

I retsafgiftsloven foreslås overskriften til kapitel 5 ændret til ikke længere at omfatte dødsboer. Dette indebærer, at der efter en gennemførelse af udkastet ikke skal svares skifteafgift. Der henvises til bemærkningerne til betænkningens afsnit II. 9.

Til nr. 2

Bestemmelsen i retsafgiftslovens § 27 foreslås **konsek**vensændret.

Til nr. 3 og 4

Bestemmelsen i retsafgiftslovens § 28, stk. 1, nr. 3, foreslås ophævet som en konsekvens af det under nr. 1 anførte. Lovens § 28, stk. 3 foreslås konsekvensændret.

Til nr. 5

Bestemmelsen i retsafgiftslovens § 29 foreslås konsekvensændret.

Til nr. 6

Bestemmelsen i retsafgiftslovens § 30 foreslås konsekvensændret.

Til nr. 7

Bestemmelsen i retsafgiftslovens § 31, stk. 2, nr. 3, foreslås **konsekvens**-ændret.

Til nr. 8

Bestemmelsen i retsafgiftslovens § 33, stk. 1, foreslås konsekvensændret.

Til nr. 9

Retsafgiftslovens § 35 foreslås konsekvensændret.

Tilnr. 10

Bestemmelserne i retsafgiftslovens § 36, stk. 2 og 3, foreslås ophævet som en konsekvensændring.

Til nr. 11

Ved bestemmelsen skabes hjemmel for, at en bobestyrer til brug ved behandlingen af et bo vederlagsfrit kan udbede sig skifteretsattester.

Til nr. 12

Bestemmelserne i retsafgiftslovens § 60, stk. 2, foreslås ophævet som en konsekvensændring.

Til § 10

I lovbendtgørelse om offentlig auktion ved auktionsledere foreslås § 2, stk. 2, konsekvensændret.

Til § 11

I lov om borteblevne foreslås fristen i § 25 for, at en forbigået arving kan kræve arv tilbage fra den, der har fået den udlagt, nedsat fra 10 til 5 år, såfremt boet blev behandlet ved bobestyrer.

Der henvises til bemærkningerne til betænkningens afsnit II. 11.

Til § 12

Som det fremgår af udvalgets hovedudkast § 111, stk. 2, foreslås titlen på den gældende skiftelov ændret fra »lov om skifte af dødsbo og fællesbo m.v.« til »lov om skifte af fællesbo m.v.«

Herudover foreslås følgende ændringer:

Til nr. 1

Ved § 12, nr. 1, foreslås det ved en ny § 70 c, at hovedudkastets § 83, stk. 2, om morarenter gøres tilsvarende anvendelig ved skifte i anledning af separation og skilsmisse m.v. Der henvises til bemærkningerne til § 83, stk. 2.

VI.3.

Til nr. 2

Bestemmelserne i §§ 47, 61 a, 62 a - 63 og 69 b, i den gældende skiftelov foreslås ophævet, idet disse bestemmelser ved udkastet foreslås overført til arveloven eller ægteskabsretsvirkningsloven.

Til § 13

Bestemmelsen indeholder lovens ikrafttrædelsestidspunkt.

VII. Bilag

Bilag 1

1. Oversigt over behandlingen af dødsboer fra 1975 til 1992

(udarbejdet på grundlag af Statistisk Årbog)

	1975		1976		1977	
	antal	%	antal	%	antal	%
Dødsboer i alt	52.091	100	54.612	100	51.819	100
1. Begravelsesudlæg a)	13.349	25,5	13.710	25,1	12.626	24,4
2. Uskiftet bo	13.386	25,7	13.994	25,6	14.122	27,2
3. Udlagt ægtefællen i medfør af skiftelovens § 57, jf. § 62 b, stk. 2 b)	2.484	4,8	2.389	4,4	2.271	4,4
4. Privat skifte c)	19.257	37,0	20.528	37,6	19.146	37,0
5. Skiftet af skifteretten	2.694	5,2	2.930	5,4	2.810	5,4
Solvente c)	2.482	4,8	2.708	5,0	2.596	5,0
Insolvente	212	0,4	222	0,4	214	0,4
6. Eksekutorbehandling	921	1,8	1.061	1,9	844	1,6

a) Omfatter: »Intet efterladt« (meget få boer), begravelsesudlæg efter § 10, stk. 1 og udvidet begravelsesudlæg efter § 10, stk. 2. - § 10, stk. 2 er indsat ved lov nr. 170 af 14. maj 1980 (ikrft. 1. juli 1980).

b) Lov nr. 207 af 21. maj 1969: 20.000 kr. Lov nr. 170 af 14. maj 1980: 50.000 kr. Lov nr. 395 af 13. juni 1990: 150.000 kr. (ikrafttræden pr. 1. juli 1990).

c) Boer, som efter påbegyndt offentligt skifte senere er ekstraderet til privat skifte, er indtil 1982 i Statistisk Årbog anført særskilt. For årene 1975-1982 er disse boer i oversigten indeholdt i tallene for privat skifte. Fra 1983 er der ikke ført nogen klar linie for placeringen som privat skifte eller som solvent offentlig skifte. Antallet af ekstraderede boer andrager skønsmæssigt ca. 1% af det samlede antal af dødsboer.

VII.

	1978		1979		1980	
	antal	%	antal	%	antal	%
Dødsboer i alt	53.335	100	55.511	100	57.371	100
1. Begravelsesudlæg	12.709	23,8	13.003	23,4	13.832	24,1
2. Uskiftetbo	14.711	27,6	15.148	27,3	15.621	27,2
3. Udlagt ægtefællen i medfør af skiftelovens § 57, jf. § 62 b, stk. 2	2.155	4,0	1.912	3,5	2.315	4,0
4. Privat skifte	20.097	37,8	21.652	39,0	21.861	38,1
5. Skiftet af skifteretten	2.736	5,1	2.884	5,2	2.819	5,0
Solvente	2.530	4,7	2.643	4,8	2.599	4,6
Insolvente	206	0,4	241	0,4	220	0,4
6. Eksekutorbehandling	927	1,7	912	1,6	923	1,6

	1981		1982		1983	
	antal	%	antal	%	antal	%
Dødsboer i alt	57.293	100	56.682	100	58.544	100
1. Begravelsesudlæg	14.348	25,0	14.502	25,6	14.950	25,6
2. Uskiftetbo	14.673	25,6	14.698	25,9	14.812	25,3
3. Udlagt ægtefællen i medfør af skiftelovens § 57, jf. § 62 b, stk. 2	2.855	5,0	2.621	4,6	2.536	4,3
4. Privat skifte	21.724	38,0	21.072	37,2	22.224	38,0
5. Skiftet af skifteretten	2.796	4,9	2.922	5,2	3.183	5,4
Solvente	2.623	4,6	2.632	4,7	2.860	4,9
Insolvente	173	0,3	290	0,5	323	0,5
6. Eksekutorbehandling	897	1,5	867	1,5	839	1,4

Bemærkninger til lovudkastene

	1984		1985		1986	
	antal	%	antal	%	antal	%
Dødsboer i alt	57.320	100	58.576	100	58.054	100
1. Begravelsesudlæg	14.645	25,5	15.231	25,6	14.682	25,3
2. Uskiftet bo	14.530	25,3	14.884	25,3	15.112	26,0
3. Udlagt ægtefællen i medfør af skiftelovens § 57, jf. § 62 b, stk. 2	2.326	4,0	2.052	4,1	1.898	3,3
4. Privat skifte	22.001	38,4	22.690	38,4	22.670	39,0
5. Skiftet af skifteretten	3.033	5,3	2.911	5,3	2.908	5,0
Solvente	2.616	4,6	2.470	4,6	2.412	4,1
Insolvente	417	0,7	441	0,7	496	0,9
6. Eksekutorbehandling	785	1,5	808	1,3	784	1,4

	1987		1988		1989	
	antal	%	antal	%	antal	%
Dødsboer i alt	58.533	100	60.656	100	58.259	100
1. Begravelsesudlæg	15.119	25,9	15.635	25,8	15.447	26,5
2. Uskiftet bo	15.241	26,0	15.032	24,8	14.722	25,3
3. Udlagt ægtefællen i medfør af skiftelovens § 57, jf. § 62 b, stk. 2	1.832	3,1	1.754	2,9	1.588	2,7
4. Privat skifte	22.668	38,7	24.221	39,9	22.769	39,1
5. Skiftet af skifteretten	2.909	5,0	3.229	5,3	3.020	5,2
Solvente	2.455	4,2	2.689	4,4	2.417	4,2
Insolvente	454	0,8	540	0,9	603	1,0
6. Eksekutorbehandling	764	1,3	785	1,3	713	1,2

VII.

	1990		1991		1992	
	antal	%	antal	%	antal	%
Dødsboer i alt	60.426	100	59.986	100	60.976	100
1. Begravelsesudlæg	16.152	26,6	16.172	27,0	16.680	27,3
2. Uskiftet bo	14.874	24,6	13.690	22,8	13.735	22,5
3. Udlagt ægtefællen i medfør af skiftelovens § 57, jf. § 62 b, stk. 2	2.105	3,5	2.652	4,4	2.652	4,3
4. Privat skifte	23.539	39,0	23.496	39,2	23.948	39,2
5. Skiftet af skifteretten	3.023	5,0	3.237	5,4	3.423	5,6
Solvente	2.335	3,7	2.477	4,1	2.583	4,2
Insolvente	688	1,3	760	1,3	840	1,4
6. Eksekutorbehandling	733	1,2	739	1,2	726	1,1

Bilag 2

FINANSRÅDET

Danske Penninginstitutters Forening

8. oktober 1991

Index: 2

J.nr.: 260/3

Ref.: Jens Loft Rasmussen

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

att.: Professor, dr.jur. Finn Taksøe-Jensen

Vedrørende skiftelovsudvalget

Finansrådet modtog med brev af 19. august 1991 et foreløbigt udkast til lov om skifte af dødsboer, hvoraf fremgår, at skiftelovsudvalget efter aftale med Justitsministeriet vil udarbejde en alternativ lovskitse med forslag til en privatisering af **berigtigelsesfasen**.

Udvalget ønsker forinden at orientere sig om på hvilke vilkår, pengeinstitutterne vil **kunne** tilbyde at forestå berigtigelsen af boerne som dertil autoriserede bobestyrere.

Det er Finansrådets umiddelbare vurdering, at den tilsendte lovskitse, som det var sigtet, på væsentlige punkter indeholder **en** forenkling og modernisering af reglerne for skifte af dødsboer. Det er imidlertid ikke muligt for Finansrådet på det foreliggende grundlag at udtale sig om, hvorvidt pengeinstitutterne vil kunne påtage sig berigtigelsesfunktioner, og på hvilke vilkår, det i givet fald vil kunne ske.

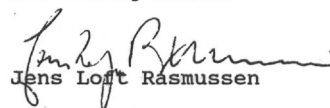
Det er Finansrådets generelle holdning, at pengeinstitutterne alene vil kunne påtage sig opgaver, som hidtil er varetaget af det offentlige, hvis det kan ske på et forretningsmæssigt grundlag.

Med **igangsatte 1** sjen af arbejdet i skiftelovsudvalget blev det tilkendegivet, at bobehandlingen i fremtiden skulle finansieres ved brugerbetaling, hvilket skulle give en besparelse på 50 mio. kr. Finansrådet skal bemærke, at brugerbetaling kan indføres uafhængigt af, om man måtte beslutte sig for at udlægge de funktioner, som i dag udføres af skifteretterne.

Hvis der er politisk ønske om at inddrage pengeinstitutterne i overvejelserne om at udskille administrativt prægede funktioner og rådgivningsfunktioner fra skifteretterne, vil Finansrådet være parat til at gå ind i en nærmere drøftelse heraf. For pengeinstitutterne vil det i givet fald være væsentligt at få belyst omfanget af det

ressourcetræk, som opgaverne vil påføre pengeinstitutsektoren sammenholdt med det indtjeningsgrundlag, som vil kunne forventes. Opgaverne synes at være af en anden karakter end de servicefunktioner, som pengeinstitutmedarbejderne i dag udfører for kunderne. En vurdering af eventuelle samfundsmæssige gevinster med at overlade opgaverne til pengeinstitutterne kræver derfor en nærmere analyse af de uddannelsesmæssige og organisatoriske krav, som opgaverne vil give anledning til.

Med venlig hilsen

Jens Loft Rasmussen

Bilag 3

Lovbekendtgørelse nr. 725 af 23. oktober 1986 om skifte af dødsbo og fællesbo m.v. som ændret ved lov nr. 396 af 13. juni 1990

Første afsnit

Om dødsfaldets anmeldelse og om de almindelige betingelser for skifterettens overtagelse af dødsboers behandling

Kapitel 1

§ 1. Når nogen afgår ved døden, skal derom uopholdelig gøres anmeldelse til stedets skifteret, som på forlangende og uden betaling meddeler attest om anmeldelsen. Ligets begravelse må ikke finde sted, forinden sådan attest er forevist.

Stk. 2. Anmeldelsespligten påhviler den afdødes ægtefælle, hvor sådan gives og er nærværende; i andet fald de tilstedeværende myndige arvinger og, hvor sådanne ikke findes, den, hos hvem den afdøde har været til huse, eller de myndige medlemmer af samme husstand.

§ 2. Forsømmelse af den i foregående paragraf foreskrevne anmeldelse belægges under en offentlig politisag med en bøde til statskassen af 20-200 kroner.

§ 3. Ved anmeldelsen, som kan ske enten skriftlig eller mundtlig, bør det såvidt muligt opgives, hvor den afdøde havde bolig eller opholdssted, hvem arvingerne er, samt hvor efterladenskaberne forefindes.

Stk. 2. Det påhviler såvel anmelderen som andre, hos hvem en afdøds efterladenskaber beror, med tilbørlig omhu at bevare disse, indtil skifterettens nærmere bestemmelse kan erholdes.

§ 4. Adgang til at forlange offentligt skifte har enhver arving, om også de øvrige arvinger er enige i at ville dele boet selv. Derimod kunne legatarer ikke forlange boet taget under offentlig skiftebehandling, og ej heller kreditorer, undtagen i de tilfælde, hvor sådant hjemles ved reglerne om konkurs.

VII

---

§ 5. Uden hensyn til arvingernes forlangende bliver dødsboer, med den af § 10 flydende indskrænkning, at tage under behandling af skifteretten:

- a) når ved skiftets begyndelse nogen af arvingerne på grund af alder er umyndig;
- b) når nogen af arvingerne ved skiftets begyndelse er umyndiggjort, med mindre den umyndiggjorte var i sædvanligt formuefællesskab med ham samlevende ægtefælle i live, i hvilket tilfælde værgeren i forbindelse med denne kan tiltræde boet på den umyndiggjortes vegne;
- c) når ved skiftets begyndelse nogen af arvingerne er fraværende uden for riget, eller hans opholdssted ikke vides, og han heller ikke har befuldmægtiget en anden til i boet at varetage sit tarv; vides det ikke, om en eventuelt arveberettiget person, hvis opholdssted ikke kendes, har overlevet arveladeren, kan boet dog overtages til privat skifte, når der er forløbet en tid af 5 år, siden der sidst havde efterretning om ham, eller når de i forordningen af 11. september 1839 §§ 14 og 15 omhandlede betingelser, under hvilke en bortbleven persons arvinger ville kunne procedere til at erholde nytten og brugen af dennes formue, er tilstede med hensyn til ham.

§ 6. Skifteretten har fremdeles, uden hensyn til arvingernes forlangende, at behandle sådanne dødsboer, som ved gyldig **viljesbestemmelse** af den afdøde er henviste til offentlig skiftebehandling. Selv om en arvelader efterlader sig livsarvinger, skal det være ham tilladt ved testamente at anordne offentligt skifte eller at indsætte testamenteksekutorer uden dømmende myndighed. Sådant bestemmelse kan med virkning for hele fællesboet træffes af den længstlevende ægtefælle, der hensidder i uskiftet bo.

§ 7. Har arvingerne overtaget boet til privat skifte og deling, indtræder offentligt skifte ikke, fordi forholdene senere under boets behandling forandrer sig derhen, at offentligt skifte måtte være indtrådt, hvis de havde været således ved dødsfaldet.

§ 8.1 tilfælde af uenighed imellem arvinger, som har begyndt privat skifte, er enhver enkelt af dem berettiget til at fordrø boet opgjort og delt ved skifteretten i overensstemmelse med reglerne for behandlingen af dødsboer, i hvilke arv og gæld vedgås.

§ 9. Er offentligt skifte begyndt, men grunden til sådan behandling bortfalder, forinden boet **sluttes, kan** arvingerne fordrø sig boet udleveret til privat skifte og deling, når de alle er enige herom, dog kun med de anmeldte kre-

ditorers samtykke, hvis de ikke fyldestgøres, eller sikkerhed stilles dem for, at de vil blive fyldestgjorte til forfaldstid, og, for så vidt kreditorerne er blevet indkaldt, først efter udløbet af den dem satte frist.

Stk. 2. Under samme betingelser kan den længstlevende ægtefælle, for så vidt forudsætningerne for at hensidde i uskiftet bo er tilstede, fordre sig boet udleveret til fri rådighed.

§ 10. Når det ifølge de ved dødsanmeldelsen foreliggende omstændigheder må antages, at der i et dødsbo ikke findes midler til at dække andre udgifter end begravelsesudgifterne, kan skifteretten straks udlægge, hvad der findes i boet, til den, som har bekostet eller vil bekoste begravelsen.

Stk. 2. Aktiver, som ikke medgår til dækning af begravelsesudgifter, men som er af så ringe værdi, at de ikke kan dække omkostningerne ved en bobehandling, eller hvis værdi står i åbenbart misforhold til omfanget af det arbejde, som en bobehandling vil kræve, kan skifteretten udlægge til den eller dem, som bekoster eller vil bekoste begravelsen, til afdødes efterladte eller til statskassen.

Stk. 3. Genoptages et bo, der er udlagt efter stk. 1 eller 2, fordi der efter udlægget fremkommer yderligere aktiver, indgår det udlagte ikke i boet. Skifteretten kan dog undtagelsesvis bestemme, at udlæg efter stk. 2 helt eller delvis skal indgå i boet.

§ 11. Om fremgangsmåden, som arvinger, der ønsker at benytte deres ret til at skifte og dele selv, har at bruge, og om beviserne, som de i så henseende har at forskaaffe, gælder i øvrigt de nedenfor i kapitel 7 givne forskrifter.

Andet afsnit **Om offentligt skifte**

Kapitel 2. Om den offentlige skiftebehandlings begyndelse og om de første foranstaltninger ved den.

§ 12. Er betingelserne for offentlig skiftebehandling til stede, skal der, for så vidt denne lov ikke bestemmer anderledes, snarest muligt efter, at dødsanmeldelsen er sket, eller efter at skifteretten på anden måde er kommet til kundskab om dødsfaldet, afholdes en begyndelsesforretning, under hvilken skifteretten ved forsegling eller på anden hensigtssvarende måde har at tage under sin varetægt, hvad der findes i boet, ligesom den har at drage omsorg

for, at de boet tilhørende genstande, som findes i andre retskredse, tages under forsegling eller under varetægt af stedets skifteret. Forefundne på ihændehavere lydende værdipapirer skal skifteretten snarest mulig foranstalte noterede på navn, forsåvidt sådan notering kan finde sted. Erfares det, at den afdøde har haft noget udestående hos andre, bør med hensyn dertil træffes fornøden foranstaltning. Ting, som skønnes at tilhøre andre, og som disse kunne forlange straks udleverede, bliver ikke at inddrage under behandlingen.

§ 13. Den i foregående paragraf omhandlede begyndelses forretning kan dog opsættes til straks efter begravelsen, forsåvidt skifteretten ikke i de foreliggende omstændigheder finder betænkelighed derved.

Stk. 2. Når betingelserne for, at den længstlevende ægtefælle kan hensidde i uskiftet bo, eller for, at arvingerne kunne tiltræde boet uden det offentliges mellemkomst, vel ikke straks ved anmeldelsen er tilstede, men det dog kan forudses, at de inden kort tid ville kunne opfyldes, kan skifteretten give en kort udsættelse med forretningen, forsåvidt boets ejendele skønnes ikke at være udsat for at forvanskes eller forkomme.

Stk. 3. Det har sit forblivende ved bestemmelserne i forordningen om kasse- og regnskabsvæsenet i almindelighed af 8. juli 1840 §§ 52 og 53.

§ 14. Skifteretten har snarest mulig efter boets overtagelse at anstille undersøgelse om arvingerne og legatarerne, samt at give dem særskilt underretning om dødsfaldet, forsåvidt dette behøves. Sådan underretning meddeles på den måde, skifteretten i hvert enkelt tilfælde anser for hensigtsmæssig, og det er den navnlig tilladt at benytte meddelelse ved anbefalet brev. Hvis der iblandt foranførte i boet interesserede personer findes umyndige, har skifteretten at gøre de fornødne skridt, for at værger snarest muligt kunne blive beskikkede for dem, forsåvidt dette ikke tidligere er sket. For fraværende arvinger, hvis opholdssted ikke kendes, eller som er så langt borte, at boets videre behandling ikke findes at burde udsættes, indtil deres bestemmelse kan indhentes, bliver der ligeledes, forsåvidt ingen fuldmægtig giver møde for dem, efter skifterettens foranstaltning i overensstemmelse med reglerne i forordningen af 11. september 1839 § 6, jfr. § 7, at beskikke værger, der i enhver henseende har samme ret og pligt og er samme kontrol underkastede som værger for umyndige.

§ 15. Enten i forbindelse med begyndelses forretningen eller snarest muligt derefter skal skifteretten foretage registrering af boet og i forbindelse dermed lade iværksætte vurdering af det, ved hvilken lejlighed også boets indgæld og udgæld optegnes, forsåvidt om samme på den tid haves kundskab,

og det ikke skønnes hensigtsmæssigere at udsætte dette, indtil gennemsyn af boets regnskabsbøger og papirer har fundet sted, hvilket så snart som muligt bør iværksættes af skifteretten, således at der gives arvingerne lejlighed til at være tilstede.

§ 16. Begyndelses- og registreringsforretninger udføres af skifteretten i for-ening med to vidner, hvilke under eds tilbud har at vurdere boets ejendele, forsåvidt der ikke hertil udfordres særlige kundskaber, i hvilket tilfælde kyn-dige vurderingsmænd bliver at udmelde af skifteretten. Dersom det senere under skiftet forlanges, lader skifteretten vidnerne bekræfte den stedfundne vurdering med ed, som modtages i en skiftesamling. På steder, hvor om-stændighederne gør det tilrådeligt, kan efter Justitsministeriets nærmere be- stemmelse et fast ansat retsbud i stedet for de tvende vidner benyttes til at foretage vurdering af indbo af mindre betydning, ligesom med Justitsmi- nisteriets billigelse faste edsvorne vurderingsmænd og vurderingskoner for retskredsen kunne ansættes af skifteretten til at foretage alle vurderinger af løsøre. På landet kan skifteretten lade begyndelses- og registreringsforret- ninger i boer efter gårdmænd, der kun er brugere, samt husmænd og andre, der er stillet lige med dem, såsom håndværkere og mindre handlende, udføre af sognefogden med to tilkaldte vidner. Disse forretninger indføres i en sær- skilt af amtet autoriseret protokol. Vederlaget til vidner, retsbude og vurde- ringsmænd fastsættes af skifteretten og afholdes af boet.

Stk. 2. Ved de i denne paragraf omhandlede forretninger bliver, såvidt det kan ske uden ophold, arvinger og legatarer at tilkalde. Skifteretten har enten ved registreringsforretningens slutning eller, navnlig forsåvidt forretningen er udført af sognefogden, i en særskilt skiftesamling, der afholdes snarest mulig derefter, efter forhandling med dem at tage beslutning om sådanne foranstaltninger i boet, som ikke tåler opsættelse, og at opfordre dem til at erklære, om de vil overtage ansvaret for den afdødes gæld eller ikke. Til at afgive denne erklæring kan der tilstås dem en kort betænkningstid. Er der umyndige eller fraværende arvinger, for hvilke værger er beskikkede ifølge § 14, afgives erklæringen på deres vegne af disse; dog kan skifteretten, uagtet værgerne erklærer at ville vedgå arv og gæld, modsætte sig dette, når den antager, at der vil blive påført den umyndige eller den fraværende arving tab ved at overtage gældsansvaret.

§ 17. Når der fra de arvinger, som har været til stede ved den i forrige para- graf omhandlede forretning, erholdes erklæring om, at de vil overtage gældsansvaret, eller de i alt fald ikke afgiver en modsat erklæring, men der er fraværende arvinger, fra hvilke ingen erklæring haves, har skifteretten uden ophold at indkalde samtlige arvinger og legatarer til en skiftesamling.

Stk. 2. De arvinger og legatarer, hvis bopæl eller opholdssted indenfor riget er skifteretten bekendt, skal have særskilt underretning, der kan gives ved anbefalet brev; dersom ikke alle arvingerne eller legatarerne kendes, eller nogen af dem ikke har bekendt bopæl eller opholdssted inden riget, foregår indvarslingen for deres vedkommende ved en offentlig indkaldelse, der indrykkes to gange i de for skiftebekendtgørelser i almindelighed bestemte aviser.

Stk. 3. Skifteretten bestemmer varslet efter et skøn over, hvad der i hvert enkelt tilfælde er nødvendigt; dog bør det i reglen ikke være kortere end 1 og ikke længere end 6 uger.

§ 18.1 den i foregående paragraf omhandlede skiftesamling skal skifteretten give arvingerne og legatarerne underretning om boets formuetilstand, såvidt oplysning herom haves, hvorefter arvingerne opfordres til at erklære, om de vil overtage ansvaret for den afdødes gæld eller ikke.

Stk. 2. Når der ikke, enten ved den i § 16 omhandlede sammenkomst med arvingerne eller ved den i overensstemmelse med § 17 berammede skiftesamling, fra alle arvingerne fås erklæring om at ville vedgå gæld, og når der heller ikke forlanges konkursbehandling i henhold til konkurslovens § 19, behandles boet i overensstemmelse med reglerne i det følgende kapitel med den virkning, at ethvert gældsansvar udover, hvad boets midler er i stand til at dække, undgås.

III. Om behandlingen af dødsbo, når arvingerne ikke påtager sig ansvaret for gælden, og ej heller nogen kreditor forlanger boets behandling efter konkursloven ifølge dennes § 19

Første underafdeling

Om behandlingsmåden i almindelighed

§ 19. Når arv og gæld ikke vedgås, er kreditorerne stemmeberettigede i boets anliggender så længe, indtil de er fyldestgjorte, eller behørig fyldestgørelse sikres dem. Fra dette tidspunkt af bliver derimod arvingerne at anse som dem, der har rådighed over boet. Rejses der tvivl om, hvorvidt nogen, der som fordringshaver møder i en skiftesamling, forinden fordringerne er prøvede, bør erkendes som sådan, har skifteretten ved at benytte de oplysninger, som på forhånd kunne haves, at afgøre hvorvidt den mødende kan stedes til stemme. Denne afgørelse er uden indflydelse på den senere prøvelse af hans fordring.

§ 20. Vedgås arv og gæld ikke, skal indkaldelse, indeholdende udtrykkelig tilkendegivelse herom, straks udstedes til kreditorerne, jfr. dog § 43.

Stk. 2. Skifterettens pligt at meddele visse fordringshavere eller andre særlig underretning om skiftet vedbliver fremdeles ligesom hidtil.

§ 21. Indkaldelsen til kreditorerne bør tillige indeholde opfordring til arvinger og legatarer, forsåvidt disse ikke allerede kendes og deres opholdssted vides, om at melde sig inden samme frist; dog kan indkaldelsen i forhold til dem ikke medføre nogen pligt til at melde sig under deres rettigheders fortabelse. Den træder i alle henseender i stedet for den nu foreskrevne indkaldelse af arvinger med år og dags varsel, og hvor den lovmedholdelig kan undlades (*jfr.* § 43), er skifteretten ikke pligtig at vente nogen vis tid med boets opgørelse og slutning.

§ 22. Indkaldelsen sker ved en 3 gange i de for skiftebekendtgørelser i almindelighed bestemte aviser indrykket bekendtgørelse med 3 måneders varsel, når den afdøde skønnes ikke at have stået i gældsforpligtelser eller at have arvinger på noget sted uden for Europa eller på Island eller Færøerne, og i andet fald med 6 måneders varsel, i begge tilfælde regnet fra den sidste bekendtgørelse. Når skifteretten finder det rigtigt, kan indkaldelsen tillige bekendtgøres på anden hensigtsmæssig måde.

Stk. 2. Viser det sig, at den afdøde har haft kreditorer udenfor Europa eller på Island eller Færøerne, bliver der dog ikke at udstede ny indkaldelse, men sådanne kreditorer kan fordre deres krav taget i betragtning, forsåvidt de anmelder dem inden forløbet af det længere varsel, som burde være givet ved indkaldelsen. Sker slig anmeldelse, forinden endelig opgørelse er affattet, kan skifteretten, når den erkender, at den udstedte indkaldelse har givet for kort varsel, om fornødent, genoptage de allerede afsluttede dele af skiftebehandlingen. Dersom anmeldelsen først sker, efter at boet er sluttet, må den stedfundne skiftebehandling påankes til omgørelse, hvorefter der da under den fornyede behandling bliver at tage behørigt hensyn til de inden forløbet af 6 måneder fra den sidste bekendtgørelse af indkaldelsen lovlig anmeldte fordringer.

Stk. 3. Det har sit forblivende ved den gældende rets regler om den pligt, som indkaldelsen pålægger kreditorerne til at melde sig under deres fordringers fortabelse, samt om måden, hvorpå indkaldelsens virkning afbrydes.

§ 23. Skiftesamlinger afholdes i boet efterhånden, som det findes fornødent. De tillyses ved en bekendtgørelse fra skifteretten i de for skiftebekendtgørelser i almindelighed bestemte aviser - efter omstændighederne tillige i andre aviser - forsåvidt skifteretten ikke foretrækker at give dem, der skal

tilkaldes, særlig personlig underretning, hvilken kan meddeles på den måde, som skifteretten i hvert enkelt tilfælde finder hensigtsmæssigt; det er tilladt at benytte anbefalet brev. Varslet, tiden og stedet bestemmes af skifteretten.

§ 24. Med det under forhandling værende anliggende og boets videre behandling i henhold hertil forholdes i reglen på den måde, som de mødende stemmeberettigede (§ 19) forenes om, dog at skifteretten kan nægte sin godkendelse af en værges erklæring, når den skønner, at den tagne beslutning vil skade myndlingens tarv. Sålænge den for fordringernes anmeldelse bestemte frist ikke er udløben, bør skifteretten dog ikke tage beslutninger til følge, som strider mod endnu ikke anmeldte kreditorens interesse. Det følger i øvrigt af sig selv, at skifteretten ikke bør godkende beslutninger, hvorved de stemmende gør indgreb i nogens ret.

Stk. 2. I tilfælde af meningsulighed mellem de mødende tilfalder det skifteretten at tage beslutninger om de omhandlede punkter. Retten har herved at tage det størst mulige hensyn til de fremsatte meninger, men den er dog ikke bunden ved dem, hvorimod den, forsåvidt ikke anderledes bestemmes i denne lov, har at handle efter sit eget skøn om, hvad der bedst tjener samtliges og især de fraværendes og umyndiges tarv.

§ 25. Udebliver nogen fra en skiftesamling, til hvilken han lovlig er kaldet, er han afskåren fra at gøre nogen indvending imod hensigtsmæssigheden af de angående boets bestyrelse i samme tagne bestemmelser. Derimod kan den udeblivende selvfølgelig ikke anses for at have givet afkald på nogen rettighed eller fordring.

§ 26. Møder på skiftesamlingen ingen stemmeberettiget, har skifteretten at tage beslutning angående det pågældende anliggende efter eget bedste skønnende om, hvad der er hensigtsmæssigt. Dog kan skifteretten, når omstændighederne taler herfor, indkalde en ny skiftesamling, forinden endelig beslutning tages.

§ 27. Salg af boets ejendele sker ved skifterettens foranstaltning. Salget sker ved offentlig auktion, jfr. retsplejelovens § 538 b, eller på anden måde, såfremt dette vedtages på en skiftesamling eller skifteretten antager, at der ved underhåndssalg kan opnås et bedre resultat for boet.

§ 28. Værdipapirer, som har kurs på Københavns børs eller på fremmede børser, sælges ved et medlem af fondsbørsen eller en bank eller sparekasse, medmindre de udlægges til arvinger.

Stk. 2. Har boet i øvrigt udestående fordringer, der ikke er af den beskaf-

fenhed, at de kunne gives kreditorer eller arvinger i udlæg efter deres fulde pålydende, og det formedelst fordringernes usikkerhed, det ophold, boet ville lide ved deres inddrivelse, eller af andre grunde anses for utilrådeligt at bekoste søgsmål i anledning af samme, bør de bortsælges ved offentlig auktion, forsåvidt boets vedkommende ikke vil lade sig dem udlægge pro rata eller enes om en værdi, for hvilken en eller flere af dem vil overtage fordringerne.

§ 29. (Ophævet).

§ 30. Skifteretten har at udføre samtlige til boets behandling hørende forretninger; dog kan den forlange, at en inkassator skal antages. Denne vælges af boets vedkommende med stemmeflerhed i en tilvarslet skiftesamling, men skifteretten har at påse, at den antagne stiller betryggende sikkerhed.

§ 31. Inkassator har at affatte forslag til auktionskonditioner for boets løsøre og forelægge disse for skifteretten; ved de løsøreauktioner, som holdes over boets ejendele, bliver han som selvskyldner ansvarlig for, at beløbene af de af ham antagne bud bliver indbetalt til skifteretten inden 4 uger efter den i auktionskonditionerne givne betalingsfrists udløb. Det kan også af skifteretten overdrages inkassator at indkræve boets udestående fordringer, hvilke dog, så snart de indgår, bliver at indbetale til skifteretten.

Stk. 2. Inkassators vederlag for hans ovennævnte forretninger bestemmes ved overenskomst eller, i fald en sådan ikke er afsluttet, ved skifterettens beslutning.

§ 32.1 København, såvel som uden for København, når et mindst halvdelen af de mødende stemmeberettigedes krav repræsenterende flertal derom er enigt, kan der antages en kurator for boet, forsåvidt skifteretten dertil finder føje ifølge boets størrelse og beskaffenhed. Den, for hvem et flertal af den anførte beskaffenhed i en skiftesamling erklærer sig, bør i reglen vælges, medmindre skifteretten finder særlige grunde til at nægte valgets godkendelse, i hvilket tilfælde den efter eget skøn vælger kurator. Denne har som medhjælper under den hele **skiftebestyrelse** at bistå skifteretten med korrespondance m.m., hvorhos han, dersom der ikke er antaget en særskilt inkassator, tillige har at overtage dennes forretninger. Ingen, som står i tjenesteforhold til eller er ansat i skifteretten, kan vælges til kurator eller uden alle vedkommendes samtykke antages til for betaling at indkræve boets udestående fordringer eller at udføre de i § 33 nævnte forretninger.

§ 33. Forinden der er givet boets vedkommende lejlighed til at vælge en kura-

tor, såvel som når vedkommende ikke vil beslutte antagelsen af en kurator, er skifteretten berettiget til under administrationen af boet at benytte sådan anden hjælp, som måtte behøves til udførelsen af enkelte boet vedkommende forretninger, der ikke efter de hidtil gældende regler påligger den, såsom sagførelse, bestyrelse og tilsyn med boets faste ejendomme, begyndte forretningers tilendebringelse, gennemsyn af boets bøger og papirer osv.

Stk. 2. Det vederlag, som tilkommer kurator eller andre, der antages til at udføre noget for boet, bestemmes i tilfælde af uenighed af skifteretten.

Anden underafdeling

*Om den offentlige skiftebehandlings indflydelse
på fordringshavernes stilling, når gældsansvar ikke
overtages af arvingerne*

§ 34. Fra den tid, et dødsbo er overtaget til offentlig skiftebehandling, skal alle fordringer på den afdøde eller med hensyn til hans efterladenskab fremsættes for skifteretten.

Stk. 2. Dog gælder det anførte ikke, når sag imod den afdøde var begyndt derved, at stævning lovligen var ham forkyndt; thi i så fald er boet pligtigt at tåle dens fortsættelse og pådømmelse ved den ret, ved hvilken den lovligen er anlagt.

§ 35. Ved et dødsbos overgang til offentlig skiftebehandling taber arrest, som måtte være gjort i de til det hørende genstande, sin virkning, ligesom også al adgang bortfalder til, i anledning af fordringer på den afdøde eller med hensyn til efterladenskaberne, at lade afholde arrest eller til at søge fyldestgørelse igennem eksekution og tvangsauktion.

§ 36. Ved skifterettens beslutninger og kendelser bestemmes, hvad der med hensyn til boets behandling og udlodning bliver at iagttage og derunder, med de i § 34 gjorde undtagelser, hvorvidt de mod samme fremsatte påstande skulle antages eller ikke. Derimod har skifteretten ikke ret til at tilpligte nogen at indbetale noget i boet eller at udføre noget for det eller til i øvrigt at påkende boets fordringer på andre. Dog kan skifteretten, hvor nogen har anmeldt fordring i boet, påkende dettes modfordringer, forsåvidt de kunne komme til afdrag i dets gæld, ligesom den, når nogen påstår udlevering eller overdragelse af genstande, der findes i boet, kan gøre sådan udlevering eller overdragelse afhængig af, at vedkommende opfylder sine forpligtelser i den anledning mod boet. Også kan skifteretten, når noget er udbetalt af boet

mod skadesløs kvittering, afgøre, om dette i det hele eller for en del på grund af senere oplysninger eller omstændigheder bør tilbagebetales.

§ 37. Enhver, som har noget at fordre eller påstå i et dødsbo, bør anmelde dette enten i en skiftesamling eller i skrivelse til skifteretten, som på forlangende meddeler tilståelse for anmeldelsen og har at gøre fornøden tilførsel herom i skifteprotokollen eller anden hertil bestemt bog.

Stk. 2. Ved anmeldelsen erhverves alle de rettigheder med hensyn til renter, afbrydelse af hævd eller forældelse og desl., som ellers flyder af sagsanlæg.

§ 38. Når den ved indkaldelsen til kreditorerne givne frist er udløben, har skifteretten inden en måned derefter at forfatte en liste over de anmeldte fordringer, om fornødent med angivelse af deres indbyrdes orden, og derpå at forelægge denne bilagt med anmeldelserne i en behørigt tillyst skiftesamling. I denne samling gennemgås listen tillige med de bemærkninger, som boets kurator, hvor en sådan er antagen, eller skifteretten har fundet anledning til at knytte til samme eller da fremsætte, og boets vedkommende opfordres til at erklære sig over fordringerne. Såfremt de vil gøre indsigelse mod nogen fordring eller den en sådan anvist plads i ordenen, skal de være pligtige at fremkomme med disse under samlingen eller senest inden 4 uger efter samme og dernæst uden ophold forfølge dem videre. De fordringer, mod hvilke ingen indsigelse er fremsat inden den foranførte tidsfrist, betragtes som anerkendte. I den nævnte samling bør derhos såvidt muligt fremlægges en oversigt over boets status.

§ 39. Når nogen anmeldt fordring modsiges, bliver det, efter forgæves forsøgt forligsmægling af skifteretten, ved dennes kendelse i **overensstemmelse** med de hidtil gældende rettergangsregler at afgøre, om og for hvilket **beløb** fordringen skal komme boet til udgift. På samme måde afgøres tvistigheder om fortrinsret og alle andre tvistigheder om, hvorledes boet skal udloddes. Skifteretten drager omsorg for, at boets tarv i slige tilfælde varetages enten ved kurator eller, om fornødent, ved en antagen sagfører.

§ 40. De afsagte kendelser kan ikke, medmindre de pågældende parter frafalder påanke, eller vedkommende kendelse ifølge sin genstand er upåanke- lig, lægges til grund for boets videre behandling, før end påankefristen er udløbet, uden at påanke er iværksat, jfr. § 88.

Stk. 2. Skulle kendelsen blive forandret eller annulleret ifølge en senere iværksat påanke, tages behørigt hensyn hertil ved boets videre behandling og i fornødent fald ved omgørelse af det foretagne, hvor skiftet ikke endnu

er sluttet, men efter den tid må enhver forandring søges iværksat ved påanke af udlodningen.

Stk. 3. Lignende regler gælder om de i anledning af påanke af sagte overretsdomme.

§ 41. Vil en eller flere af boets vedkommende påanke en i en tvist, hvori de ikke er boets modparter, afsagt skifte kendelse eller dom, ved hvilken boet vil lade det bero, **da** har de hertil adgang, forsåvidt der ikke mellem boet og vedkommende er sluttet overenskomst om tvistens genstand, og sagens påanke ikke udsætter boet for tab af rettigheder, som ved kendelsen eller dommen måtte være det tilkendt.

§ 42. Boets vedkommende, som ved påanke i henhold til foregående paragraf har forøget boets masse, er berettigede til at forlange de herpå anvendte bekostninger erstattede af boet, forsåvidt de ikke overstiger den forøgelse, som boet derved vinder. Er boet sluttet, når den endelige dom falder, tilfalder det ved påanken vundne den eller dem, som har iværksat den, indtil deres bekostninger er dækkede; med overskuddet forholdes der efter de i tredje underafdeling givne regler.

•

Tredie underafdeling *Om dødsboets slutning og opgørelse*

§ 43. Viser det sig, at der i et dødsbo ikke findes midler til at dække andre udgifter end begravelsesudgifterne, kan skifteretten straks slutte et sådant bo ved at udbetale eller udlægge til den, som har bekostet begravelsen, hvad der findes i boet. Er det overskydende ikke mere, end at det skønnes at ville medgå til dækning af privilegerede fordringer, kan skifteretten udlægge boets beholdning til disse efter deres orden og beskaffenhed og dermed slutte behandlingen.

§ 44. Så snart de i § 38 nævnte fire uger efter listens fremlæggelse er gået, iværksætter skifteretten udlodningen til kreditorerne i overensstemmelse med reglerne i konkurslovens 18. kapitel.

Stk. 2. Kravene fyldestgøres efter reglerne i konkurslovens § § 82 og 85-99.

Stk. 3. Bestemmelserne i konkurslovens §§ 1,2,31 og 38-63 anvendes med de ændringer, som følger af forholdets natur, og således at der i stedet for tidspunktet for konkursdekretets afsigelse regnes med tiden for dødsfaldet.

§ 45. Befindes der at være overskud at arve, efter at kreditorerne er fyldest-

gjorte, har skifteretten at skride til udlodning af boet til arvinger og legatarer, såsnart i øvrigt boets formue er samlet og indkommet.

Stk. 2. Skifteretten kan bestemme, at der ved opgørelse og udlodning i boet skal bortses fra arvelodder, hvis udbetaling vil medføre uforholdsmæssige ulemper eller omkostninger, eller at sådanne arvelodder skal indbetales til statskassen.

§ 46. Et dødsbo behøver ikke at henstå usluttet på grund af forpligtelser, der er afhængige af betingelser, om hvis indtrædelse der først længere hen i tiden kan fås vished, hvorimod der, når boet i øvrigt er færdigt til udlodning, afsættes det fornødne til sådanne fordringer. Det, som senere måtte vise sig at være uforholdsmæssigt til fordringens fyldestgørelse, udlægges da ved en efterlodning til vedkommende.

Stk. 2. Heller ikke skal det være til hinder for et dødsbos slutning, at den afdøde har arv henstående i uskiftet bo eller anden sådan i henseende til størrelsen uberegnelig fordring, som må henstå i ubestemt tid, hvorimod en senere genoptagelse af skiftet også for så vidt forbeholdes.

§ 47. Enhver arving er berettiget til for sin arvelod at fordre udlæg efter vurdering, dog ikke i fast ejendom; værgens påstand herom på en umyndiges vegne godkendes af skifteretten, når det skønnes at være til den umyndiges gavn. Forlanger flere arvinger udlæg i den samme ting, bliver det ved lodtrækning at afgøre, hvem der skal have fortrinnet. Ting, der har særlig erindringsværdi for familien, skal den arving, fra hvis slægt eller slægtsgren tingen stammer, dog være fortrinsberettiget til at få udlagt. Om den efterlevende ægtefælles rettigheder på skifte henvises til § 61 a, 1. punktum, samt §§ 62 a - 62 e og § 63.

§ 48. Vil vedkommende lodtagere i boet, når udlæg efter vurdering af hele boet eller enkelte dertil hørende genstande skal finde sted, ikke erkende den under registreringen stedfundne vurdering for regel, står det enhver af dem åbent at forlange en formelig vurdering af de ting, som formenes at være urigtig ansatte. Denne vurdering iværksættes af mænd, som skifteretten efter forudgående meddelelse til alle vedkommende udmelder hertil.

§ 49. Hvis beløb, der tilfalder nogen på skifte, skal bestyres efter § 3 i lov om anbringelse og bestyrelse af umyndiges midler m.v., kan sådanne beløb kun med justitsministerens samtykke udlægges i udenlandske pengeeffekter, som ikke kan noteres her i landet, eller som kan opsiges til udbetaling under sådanne former, at der kun med vanskelighed kan opnås kundskab om forfaldstiden, eller hvis renter skal indkasseres i udlandet.

§ 50. Boets slutning kan foregå i en skiftesamling ved opgørelse til skifteprotokollen, og når da alle vedkommende erklærer sig tilfredse med opgørelsen, sker udtællingerne med det samme.

Stk. 2. Hvor denne fremgangsmåde efter boets beskaffenhed ikke kan benyttes, bør skifteretten, så snart boet er modent dertil, optage det til slutning og forfatte et udkast til opgørelse, hvortil den har en frist af i det højeste 6 - eller, når den består af flere medlemmer, 12 - uger fra optagelsesdagen. Udkastet bør, dersom ikke alle vedkommende erklærer, at de antager det, efter foregående offentlig bekendtgørelse, henlægges hos skifteretten til eftersyn og overvejelse i 14 dage, inden hvilken frists udløb enhver heri interesseret kan henlede skifterettens opmærksomhed på mulige fejl og mangler i det. Finder skifteretten den fremsatte bemærkning grundet, berigtiger den udkastet i overensstemmelse hermed; men i modsat fald, såvel som når ingen indvending fremkommer inden fristens udløb, affattes den endelige opgørelse i overensstemmelse med udkastet, og skiftet sluttes, således at forandring deri kun kan ske ved påanke.

Stk. 3. Udtællinger i henhold til opgørelsen foregår først, når påankefristen (§ 88) er udløben, uden at påanke af den er sket, eller alle vedkommende frafalder påanke.

Kapitel 4. Om behandlingen af dødsboer, i hvilke arv og gæld vedgås

§ 51. Når arv og gæld vedgås, bliver der at forholde således med boets behandling, som de myndige arvinger og de umyndiges eller fraværendes værger er enige om at begære, dog at skifteretten kan nægte sin godkendelse af en værgers erklæring, når den skønner, at den tagne beslutning vil skade myndlingens tarv.

Stk. 2. Er der uenighed mellem arvingerne, eller udebliver de alle, når beslutning på skiftesamling skal tages, tilfalder det skifteretten at tage fornøden bestemmelse. Retten har herved at tage det størst mulige hensyn til de fremsatte meninger, men den er ikke bunden ved dem, hvorimod den har at handle efter sit skøn om, hvad der bedst tjener samtliges og især de fraværendes og umyndiges tarv.

§ 52.1 de heromhandlede boer behøver indkaldelse til kreditorer ikke at udstedes, medmindre nogen arving forlanger det. Når ikke alle arvinger er myndige og tilstede, bør indkaldelse dog udstedes, medmindre skifteretten efter de foreliggende omstændigheder anser det for unødvendigt.

Stk. 2. Boet må ikke deles mellem arvingerne, medmindre de anmeldte

kreditorer samtykker, hvis de ikke fyldestgøres, eller sikkerhed stilles dem for, at de ville blive fyldestgjort til forfaldstid, og, forsåvidt indkaldelse udstedes, først efter udløb af den ved samme givne frist.

§ 53. Efter boets deling og skiftets slutning hæfter arvingerne en for alle og alle for en for den gæld, som har været anmeldt og krævet betalt i boet forinden dets deling; for anden gæld, for så vidt den ikke er bortfalden som uanmeldt, hæfter arvingerne kun i det forhold, hvori de er berettigede til at tage arv, medmindre de ifølge overenskomstens indhold er en for alle og alle for en forpligtede, eller den afdøde har været regnskabspligtig for kongens penge, børnepenge, fattiges penge eller kirkepenge, og arvingerne har delt boet uden først at aflægge sådant regnskab.

§ 54. Når arv og gæld er vedgået, kan der gøres arrest i de til boet hørende formuegenstande, ligesom der i dem kan søges fyldestgørelse ved eksekution og tvangsauktion, når et behørigt eksekutionsgrundlag er tilstede. Arrest, som forud for boets overtagelse måtte være gjort i de til det hørende formuegenstande, træder atter i kraft, som om den ikke var bleven afbrudt.

§ 55. Den, der vil gøre nogen fordring på den afdøde gældende for derefter at søge eksekution i boet, kan anlægge retssag mod arvingerne ved retten på det sted, hvor boet behandles.

Stk. 2. Arvingerne er pligtige at give møde efter stævning, forkyndt for skifteretten med varsel beregnet efter dens embedskontor, forøget med et tillæg af 14 dage; det er skifterettens pligt at meddele dem underretning om stævningen.

§ 56. Ved de heromhandlede boer bliver der i øvrigt at forholde efter de i foregående kapitel givne regler, forsåvidt ikke denne lovs bestemmelser medfører andet.

Kapitel 5. Om behandling af dødsboer, når der er en efterlevende ægtefælle

§ 57. Såfremt skifteretten skønner, at der under hensyn til den efterlevende ægtefælles særlige rettigheder intet bliver at udlodde til arvingerne, og ægtefællen erklærer at ville overtage ansvaret for afdødes gæld, kan såvel fællesboet som afdødes særeje uden skiftebehandling udlægges til ægtefællen.

Stk. 2. I øvrigt bliver afdødes bodel og særeje at skifte ved lovens almindelige regler med de afvigelser, der følger af reglerne i § 61 a, §§ 62 a - 62 e

VII.

---

og § 63, medens den efterlevende ægtefælles bodel skiftes efter nedenstående regler. Hans særeje kan inddrages under skiftet i den udstrækning, det er nødvendigt til fyldestgørelse af de krav, der omhandles i § 23 i lov nr. 56 af 18. marts 1925 om ægteskabets retsvirkninger og i arvelovens § 21.

Stk. 3. Har den efterlevende ægtefælle hensiddet i uskiftet bo, behandles hele boet efter nedenstående regler.

§ 58. Under skiftet beholder den efterlevende ægtefælle rådigheden over sin bodel. Er der særlig grund til at befrygte, at han utilbørligt vil forrykke bodelens stilling, kan skifteretten dog helt eller delvis fratage ham rådigheden over bodelen under skiftet. Rådighedsfratagelsen tinglyses efter de i lov om tinglysning nr. 111 af 31. marts 1926, § 48, stk. 1, indeholdte regler.

§ 59. De af den længstlevende opgivne arvinger bliver af skifteretten at underrette om skiftet i overensstemmelse med reglerne i §§ 14 og 23. For fraværende arvinger eller legatarer, hvis opholdssted ikke kendes, eller som er så langt borte, at boets behandling ikke findes at burde udsættes af hensyn til dem, bliver der, for så vidt ingen fuldmægtig møder for dem, efter skifterettens foranstaltning at beskikke værger, der har at varetage deres tarv på skiftet.

§ 60. Skiftet bør grundes på den længstlevendes egen opgørelse af indgæld og udgæld, for så vidt denne erkendes af de tilstedeværende arvinger eller disses værger og skifteretten ikke på de umyndiges eller fraværendes vegne finder nogen særdeles anledning til at betvivle dens rigtighed. Men selv når opgørelsen ikke fra alle sider erkendes for rigtig, bør dog ingen afhændelse af ejendele finde sted, men disses værdi alene under anvendelse af reglerne i § 48 ansættes af uvildige mænd, ligesom der med hensyn til de anmeldte fordringers rigtighed i reglen kun bliver at anstille sådan undersøgelse som af skifteretten skønnes efter omstændighederne at være tilstrækkelig, såsom ved at adspørge kreditorerne.

§ 61. Arvinger efter den førstafdøde bliver ikke ved at modtage arv eller vederlag herfor ansvarlige for den gæld, der påhviler den længstlevende. Om det dem således udlagte eller udbetalte af kreditorerne kan forlanges tilbagegivet, afgøres efter konkurslovens forskrifter om retshandlers afkræftelse på grund af konkurs.

§ 61 a. Har den efterlevende ægtefælle anvendt midler af sit særeje til bedste for sin bodel, kan han forlods udtage vederlag herfor af sin bodel. Under

samme betingelse kan den førstafdøde ægtefælles arvinger forlods udtage vederlag af førstafdødes beholdne bodel.

§ 62. Den omstændighed, at den længstlevende på den heromhandlede måde skifter med den førstafdødes arvinger, indskrænker ikke den længstlevendes kreditorer i at forfølge deres ret mod ham ganske på samme måde, som om ingen skiftebehandling fandt sted.

§ 62 a. Den efterlevende ægtefælle har ret til forlods at udtage genstande, som udelukkende tjener til hans personlige brug, forsåvidt deres værdi ikke står i misforhold til ægtefællernes formueforhold.

Stk. 2. Den efterlevende ægtefælle har endvidere ret til forlods at udtage genstande, der er erhvervet til børnenes brug.

§ 62 b. Er boet af ringe værdi, kan den efterlevende ægtefælle udtage bohave, arbejdsredskaber og andet løsøre i det omfang, hvori det skønnes nødvendigt, for at han kan opretholde **hjemmet** eller sit erhverv, selv om der derved tilfalder ham mere end hans boslod og arvelod.

Stk. 2. Den efterlevende **ægtefælle** har altid ret til af boet at udtage så meget, at værdien heraf sammenlagt med hans boslod og arvelod og hans særeeje udgør indtil 150.000 kr,

§ 62 c. Den efterlevende ægtefælle er berettiget til af fællesboet at fordré udlæg efter vurdering for sin boslod og arvelod også i fast ejendom. Ønsker ægtefællen og arvinger udlæg i samme ting, har ægtefællen fortrinet.

Stk. 2. Overstiger værdien af de **ejendele**, som den efterlevende ægtefælle ønsker udlagt, hans boslod og arvelod, skal han desuagtet være berettiget til at få dem udlagt mod at udbetale det overskydende beløb kontant til de øvrige arvinger.

§ 62 d. I afdødes særeeje kan den efterlevende ægtefælle fordré udlæg efter vurdering, for så vidt angår hans arv af særejet. Udlæg kan også forlanges i fast ejendom. Ægtefællen har fortrin fremfor andre arvinger, der ønsker udlæg i samme ting.

§ 62 e. Bestemmelserne i §§ 62 c og d finder ikke anvendelse på ting, hvorover den førstafdøde ægtefælle har rådet ved testamente i medfør af arvelovens §66.

§ 63.1 det omfang, arven til afdødes umyndige livsarvinger ikke kan udredes uden afhændelse af fast **ejendom** eller løsøre, som er nødvendige, for at den

længstlevende kan opretholde hjemmet eller sit erhverv, eller uden at den længstlevende berøves alle andre midler, som er nødvendige herfor, kan skifteretten mod en efter forholdene passende sikkerhed give ægtefællen henstand med udbetalingen af arven, indtil børnene bliver myndige. Nærmere regler herom fastsættes af justitsministeren.

Kapitel 6. Om skifte ved separation og skilsmisse m.v.

§ 64. Når et ægteskab er opløst ved skilsmisse eller omstødelse, samt når ægtefæller er blevet separeret, eller der er afsagt dekret om bosondring, finder offentligt skifte af fællesbo sted, såfremt en af ægtefællerne begærer det.

§ 64 a. Begæring om skifte indgives til skifteretten på det sted, hvor ægtefællerne har bopæl. Har de ikke bopæl i samme retskreds, foretages skiftet af skifteretten på det sted, hvor de sidst har haft fælles bopæl, såfremt en af dem fortsat har bopæl i retskredsen. Medmindre der af ægtefællerne træffes anden aftale, foretages skiftet i øvrigt af skifteretten i den retskreds, hvor den af ægtefællerne, mod hvem kravet om skifte er rettet, har bopæl.

Stk. 2. Dersom ingen skifteret efter reglerne i stk. 1 kan tage boet under behandling, kan justitsministeren, såfremt mindst én af ægtefællerne har tilknytning til Danmark, efter begæring bestemme, at skifte skal finde sted her i landet. Justitsministeren bestemmer i så fald tillige, hvilken skifteret der skal foretage skiftet.

§ 65. Efter registrering og vurdering foretages opgørelse over hver ægtefælles bodel. Har en ægtefælle tillige særeje, bliver også dette at inddrage under skiftet i den udstrækning, det er nødvendigt til fyldestgørelse af de krav, der omhandles i § 23 i lov nr. 56 af 18. marts 1925 om ægteskabets retsvirkninger.

Stk. 2. Grundlaget for de i stk. 1 nævnte opgørelser er de aktiver og passiver, der hører til bodelene på tidspunktet for formuefællesskabets ophør, for bosondring dog tidspunktet for bosondringsbegæringens indgivelse. Hvis rigtigheden af den af en ægtefælle opgivne gæld bestrides af den anden ægtefælle, afgør skifteretten, om gældsposten kan tages i betragtning ved opgørelsen.

Stk. 3. Ved opgørelsen af bodelene medregnes ikke de krav mellem ægtefæller, som nævnes i §§ 26 og 56 i lov om ægteskabs indgåelse og opløsning. Krav på forfaldne underholdsbidrag medregnes ikke som aktiv i den berettigede ægtefælles bodel.

§ 65 a. Findes der gæld, for hvilken begge ægtefæller hæfter, har enhver af dem ret til at forlange, at den anden betaler den del af gælden, som endeligt skal bæres af ham, eller at der stilles ham sikkerhed for, at gælden betales.

Stk. 2. I tilfælde af uenighed mellem ægtefæller om, hvilken del af den dem begge påhvilende gæld, der endeligt skal bæres af hver af dem, afgøres spørgsmålet af skifteretten.

§ 66. Under skiftet beholder hver af ægtefællerne rådighed over sin bodel. Er der særlig grund til at befrygte, at en ægtefælle vil forrykke sin bodels stilling, kan skifteretten dog helt eller delvis fratage ham rådigheden over bodelen under skiftet. Rådighedsfratagelsen tinglyses efter de i lov om tinglysning nr. 111 af 31. marts 1926, § 48, stk. 1, indeholdte regler.

§ 66 a. Har en ægtefælle efter separation eller skilsmisse, efter dom til omstødelse eller efter indgivelse af begæring om bosondring disponeret over ejendele eller indkasseret fordringer, som hører til hans bodel, skal han aflægge regnskab til skifteretten.

§ 67. Et skifte mellem ægtefæller indskrænker ikke kreditorernes adgang til at forfølge deres ret på samme måde, som om intet skifte fandt sted.

§ 67 a. Har en ægtefælle et krav mod den anden ægtefælle af den i § 65, stk. 3, nævnte art, kan han under skiftet forlange det dækket af den anden ægtefælles lod i boet.

§ 68. Udviser den i henhold til § 65 foretagne opgørelse af en ægtefælles bodel overskud, deles dette ligeligt mellem ægtefællerne, medmindre andet følger af nedenstående bestemmelser eller af ægteskabslovgivningens regler.

Stk. 2. En ægtefælle bliver ikke ved at modtage udlæg for sin lod i den anden ægtefælles bodel ansvarlig for dennes gæld. Om ægtefællen er pligtig at tilbagegive det modtagne til kreditorernes fyldestgørelse, afgøres efter konkurslovens regler om retshandlers afkræftelse.

§ 68 a. Hver af ægtefællerne har ret til forlods at udtage genstande, som udelukkende tjener til hans personlige brug, for så vidt deres værdi ikke står i misforhold til ægtefællernes formueforhold.

Stk. 2. Genstande, der er erhvervet til børnenes brug, kan udtages forlods af den ægtefælle, der har forældremyndigheden over børnene.

§ 69. Ved skifte i anledning af ægteskabs omstødelse udtager hver ægtefælle forlods så meget af fællesboet, som svarer til, hvad han har indbragt i boet

VII.

---

ved ægteskabets indgåelse eller gennem senere erhvervelse ved arv eller gave, eller hvad han har overført til fællesboet fra sit særeje. Strækker den fælles formue ikke til, sker der forholdsvis afkortning.

§ 69 a. Har en ægtefælle indbragt den væsentligste del af fællesboet på den i § 69 angivne måde, og vil en lighedeling være åbenbart urimelig, navnlig fordi ægteskabet har været kortvarigt og uden økonomisk fællesskab af betydning, kan det ved skifte i anledning af separation, skilsmisse eller bosondring efter begæring bestemmes, at boets deling skal finde sted således, at bestemmelserne i § 69 bringes til anvendelse i det omfang, dette findes begrundet.

§ 69 b. Har en ægtefælle anvendt midler af sit særeje til bedste for sin bodel, kan han forlods udtage vederlag herfor af sin bodel.

§ 70. Kan en ægtefælle ikke inden for den del af boet, som tilfalder ham, udtage bohavet og andet løsøre, der er nødvendigt til opretholdelse af hjemmet, og har han ikke udsigt til på anden måde at kunne skaffe det fornødne, kan det efter begæring bestemmes, at en større del af boet skal tilfalde ham.

§ 70 a. Ved bodelingen er hver af ægtefællerne berettiget til at kræve boets ejendele udlagt efter vurdering.

Stk. 2. Kræver ægtefællerne udlagt samme ejendel, skal den ægtefælle, til hvis bodel den hører, have fortrinsret. Der gælder dog herfra følgende undtagelser:

- 1) Fast ejendom, der udelukkende eller hovedsagelig er beregnet til familiens bolig, kan udlægges til den anden ægtefælle, såfremt boligen skønnes at være af den væsentligste betydning for denne ægtefælle af hensyn til hjemmets opretholdelse.
- 2) Fast ejendom, der har tjent til sommerbolig for familien, kan udlægges til den anden ægtefælle, såfremt sommerboligen skønnes at være af den væsentligste betydning for denne.
- 3) Erhvervsvirksomhed kan udlægges til den anden ægtefælle, såfremt virksomheden udelukkende eller dog i det væsentlige er blevet drevet af denne.
- 4) Arbejdsredskaber og andet erhvervsløsøre kan udlægges til den anden ægtefælle i det omfang, dette skønnes rimeligt af hensyn til fortsættelsen af erhvervet.
- 5) Bohavet og andet løsøre, der har hørt til det fælles hjem, kan udlægges til den anden ægtefælle i det omfang, dette skønnes rimeligt af hensyn til

opretholdelsen af hjemmet, eller i øvrigt fordi genstandene særligt har tjent den pågældende ægtefælles behov.

Stk. 3. Finder udlæg ikke sted efter de i stk. 1 og 2 indeholdte regler, afhændes ejendelene på den i §§ 27 og 28 angivne måde.

§ 70 b. Udlæg efter vurdering kan finde sted, selv om værdien af det udlagte overstiger ægtefællens lod i boet. Det overskydende beløb må betales til den anden ægtefælle. Efter skifterettens nærmere bestemmelse kan der i særlige tilfælde tilstås afdragsvis betaling af beløbet mod en af skifteretten fastsat rente og mod en sikkerhed, som efter ægtefællernes formueforhold skønnes passende.

Tredje afsnit Om privat skifte

Kapitel 7

§ 71. Vil arvingerne i de tilfælde, hvor dette efter det foregående er tilladt, selv overtage boet uden skifterettens mellemkomst, har de for denne at tilkendegive deres vilje i så henseende samt forelægge den de oplysninger, som den måtte anse fornødne. Dog vil der i reglen ikke være at affordre de sig meldende arvinger efter loven bevis for deres opgivende om slægtskabsforholdene, med mindre skifteretten måtte finde grund til at betvivle rigtigheden deraf, i hvilket tilfælde retten kan forlange, at arvingerne skulle fremskaffe oplysninger, der bestjfrker rigtigheden af deres opgivende. Påstås det, at de i § 5 nævnte betingelser for ved skiftet at forbigå en person, der ville være arving, hvis han havde overlevet arveladeren, er tilstede, har skifteretten at prøve de i så henseende fremførte oplysninger, og derefter træffe afgørelse, samt, hvis det tillades arvingerne at behandle boet privat, at pålægge dem snarest mulig at udstede arveproklama (§ 22) med sådant varsel, som skifteretten bestemmer. Dersom arvingerne fremstiller personer, som kan give oplysning om de omstændigheder, som skal oplyses, for at det kan tillades arvingerne at skifte privat, skal skifteretten være berettiget til at afhøre disse samt, dersom det skønnes fornødent, lade dem bekræfte deres forklaring med ed.

§ 72. Når arvingerne ikke fremkommer med begæring om selv at overtage

boet eller ikke forskaffer de af skifteretten i så henseende forlangte oplysninger, eller de ikke i det i § 71, næstsidste punktum, omtalte tilfælde udsteder behørig indkaldelse til arvingerne inden den fastsatte frist, bliver boets behandling at fremme i overensstemmelse med reglerne om offentligt skifte. Finder skifteretten derimod, at der er fremkommet de efter omstændighederne fornødne oplysninger for at kunne tillade arvingerne selv at overtage boet, afholder den sig fra at påbegynde skiftebehandling. Arvinger, der senere måtte melde sig, er beføjede til at fordrø boet overtaget til offentligt skifte, men kun efter, at de har ført fuldstændigt bevis for deres arveberettigelse, hvis denne ikke anerkendes af de andre arvinger.

§ 73. Skifteretten kan på begæring af mødende arvinger opfordre ikke mødte myndige arvinger, der har bekendt opholdssted, til at erklære, om de begærer offentligt skifte, med den virkning, som ved opfordringen udtrykkelig bør betydes dem, at de, hvis ingen erklæring afgives, anses for at ville overtage boet til privat deling med de øvrige arvinger. Når pågældende i dette tilfælde undlader at indfinde sig på skiftet eller at sende fuldmægtig for sig, har skifteretten at beskikke en god mand til at varetage deres tarv ved det private skifte. Arvingen underrettes om den truffne foranstaltning. Når han møder eller lader møde, ophører den beskikkede mands hverv.

§ 74.1 det i § 71, næstsidste punktum omtalte tilfælde må boet ikke deles, forinden indkaldelsesfristen er udløbet, eller den pågældende arving har ladet møde på skiftet. Sker det desuagtet, bliver de delende arvinger overfor den forbigåede arving solidarisk ansvarlige for det tab og den skade, han derved måtte komme til at lide.

§ 75. Når samtlige myndige arvinger såvel som de umyndiges eller fraværendes værger, efter at boet behørig er registreret og vurderet, eller efter at den længstlevendes opgørelse af dets indgæld og udgæld ifølge § 60 er befundet rigtig, fremsætter begæring om at erholde boet udleveret til videre behandling og deling, kan skifteretten uden hensyn til boets størrelse tilstå dette, når der ikke i særlige love eller i arveladerens gyldige viljebestemmelse er noget til hinder derfor, og skifteretten efter boets beskaffenhed, arvingernes personlige forhold og de øvrige forhåndenværende omstændigheder finder, at de umyndiges eller fraværendes interesse ikke herved udsættes for fare; når dertil findes anledning, kan skifteretten til yderligere oplysning herom indhente nærmere erklæring fra vedkommende kommunale myndighed eller troværdige mænd, som er bekendte med forholdene. Udleveringen kan dog kun finde sted med de anmeldte kreditorers samtykke, hvis disse ikke fyldestgøres, eller sikkerhed stilles dem for, at de ville blive det til forfaldstid,

og for såvidt kreditorerne er blevet indkaldte, først efter udløbet af den dem satte frist.

Stk. 2. De myndige arvinger overtager i de i foregående stykke ommeldte tilfælde overfor de umyndige eller fraværende et solidarisk ansvar for efterlevelsen af bestemmelserne i § 78, samt for den behørigte tilbagebetaling af udbetalte beløb i tilfælde af, at skifteretten anordner dette i henhold til § 80.

Stk. 3. De i denne paragraf omhandlede regler kommer i det hele ikke til anvendelse, når der kun er umyndige eller fraværende arvinger.

§ 76. Opstår der imellem arvinger, der selv skifter og deler, strid desangående, kan sagen, når parterne er enige derom, indbringes for den skifteret, som i tilfælde af offentlig skiftebehandling skulle have behandlet boet, til afgørelse efter de almindelige for skifteretssager gældende procesregler. Skifteretten mægler da forlig mellem parterne.

§ 77. Ethvert bo, der deles uden skifterettens mellemkomst, uagtet ikke samtlige arvinger er myndige og, personlig eller ved fuldmægtig, tilstede i riget (jfr. §§ 5 b, 7 og 75), bør så vidt muligt være sluttet inden 1 år fra dødsfaldet. Medens det derhos i øvrigt ved privat skifte beror på de pågældende arvinger, hvorvidt de vil udstede indkaldelse til kreditorerne, bør dette i de her omhandlede tilfælde kun undlades, når den afdøde efter hans livsforhold ikke kan formodes at have stået i nogen ualmindelig forbindelse formedelst handel eller deslige.

§ 78. I de i foregående paragraf omhandlede boer forfattes et dokument, som bør indeholde fortegnelse over boets indgæld og udgæld, beregning af arvelodderne og forklaring om, hvorledes enhver for samme erholder udlæg, hvorved bliver at bemærke, at der udenfor det i § 63 omhandlede tilfælde ikke uden skifterettens samtykke kan gives umyndige eller fraværende udlæg for deres arvelod på anden måde end i rede penge. Dette dokument, ledsaget af bevis for, at de beløb, som efter § 3 i lov om anbringelse og bestyrelse af umyndiges midler mv. skal bestyres i en forvaltningsafdeling, er afgivne til samme, bliver, efter at være underskrevet af samtlige arvinger eller værger, snarest muligt at indsende til skifteretten, som har at gennemgå det. Hvis retten ikke i de umyndiges eller fraværendes interesse finder noget at erindre derved, påtegner den dokumentet sin godkendelse og lader afskrift af det indføre i skifteprotokollen eller lader det vedlægge denne. I modsat tilfælde har retten på den i § 17 bestemte måde at kalde samtlige arvinger eller værger for sig og opfordre dem til at erklære sig nærmere over opgørelsen samt eventuelt berigtige dens udsættelser. Befindes de hertil uvillige, kan skifteretten ved kendelse erklære den stedfundne opgørelse og deling for

ugyldig samt straks overtage boet til behandling og deling i overensstemmelse med reglerne for behandlingen af dødsboer, i hvilke arv og gæld vedgås.

§ 79. Ligeledes kan skifteretten, dersom arvingerne ikke har sluttet boet inden 1 års forløb, uden at herfor af dem anføres nogen tilstrækkelig grund, overtage boet til opgørelse og deling på den i foregående paragraf angivne måde.

§ 80. Når skifteretten i henhold til bestemmelserne i de foregående paragraffer overtager og deler boet, er arvingerne forpligtede til at tilbageføre, hvad der måtte være udloddet til dem, for så vidt skifteretten anser sådan tilbageførsel for nødvendig til berigtigelse af skiftet.

§ 81. Med hensyn til arvingers retsforhold indbyrdes samt til legatarer og kreditorer ved privat skifte, såvel som med hensyn til retsforholdet mellem den længstlevende ægtefælle og den førstafdødes arvinger og mellem ægtefæller indbyrdes ved privat skifte har det i øvrigt sit forblivende ved den gældende rets regler i forbindelse med de af nærværende lovs bestemmelser, som efter deres beskaffenhed er anvendelige derpå.

4. afsnit

Tillægsbestemmelser

Kapitel 8

§ 82. De om offentlig skiftebehandling af dødsboer givne regler bliver med de lempelser, som følger af forholdets natur, at anvende i andre boer, såsom interessentskabsboer, der kommer under skiftebehandling, uden at indbringes under konkursbehandling.

§ 83. Dødsboers behandling ved skiftekommissarier og testamentseksekutorer med dømmende myndighed bortfalder, for så vidt angår de boer, der først tages under behandling, efter at denne lov er trådt i kraft.

Stk. 2. Ved kgl. bevilling kan en eller flere myndige, pålidelige og vederhæftige personer beskikkes til som eksekutorer uden dømmende myndighed at behandle et dødsbo. Bevillingen meddeles af justitsministeren eller af den, han bemyndiger dertil. Boet udleveres til eksekutorerne af skifteretten og bliver at behandle efter reglerne i denne lov. De i den øvrige lovgivning

indeholdte bestemmelser angående eksekutorers forhold forbliver i kraft.

§ 84. Søgsmål, som går ud på at gøre arverettigheder eller fordringer på legater og døds-gaver gældende, såvel som søgsmål, hvorved fordringer på arveladeren gøres gældende mod arvingerne som sådanne, kan anlægges ved den ret, som i dødsøjeblikket var den afdødes hjemting.

§ 85. Søgsmål til tilbagebetaling af, hvad nogen som arving eller kreditor i et under offentlig skiftebehandling stående bo ifølge foreløbigt udlæg eller endelig udlodning, som senere i det hele eller for en del er fundet urigtig, har modtaget, kan anlægges ved retten på det sted, hvor skiftet holdes.

§ 86.1 de tilfælde, hvor arvinger eller kreditorer i medfør af §§ 55 og 85 kan søges for retten på det sted, hvor boet behandles, eller hvor sag i medfør af § 84 kan anlægges ved den afdødes hjemting, står det sagsøgeren frit for at indkalde modparten til forligsmægling for forligskommissionen samme-steds, dog at indkaldelsen for de personers vedkommende, der bor udenfor kredsen, sker med mindst 14 dages varsel.

§ 87. Det bestemmes efter de hidtil gældende regler, hvilken skifteret det tilfalder at behandle et bo. Dog skal det, når en dansk, som ikke har bopæl her i landet, er afgået ved døden i udlandet, og der ikke der foretages skifte efter ham, være Justitsministeriet tilladt at henvise sådant bos behandling til den indenlandske skifteret, som findes hensigtsmæssigst at kunne behandle det.

§ 88. (1) Påanke af den tilendebragte skiftebehandling må iværksættes inden 12 uger, efter at skiftet i henhold til reglen i § 50 anses som sluttet.

Stk. 2. Kendelser eller beslutninger, der forefalde under behandlingen, kan gøres til genstand for særskilt påanke, som må iværksættes inden 12 uger efter afsigelsen. Boets behandling bliver dog ikke desto mindre at fortsætte, men skifteretten har i så fald at drage omsorg for, at den påanken-des ret ikke foregribes ved boets behandling medens påanken står på.

Stk. 3. Oprensning bevilges aldrig, efter at der er hengået år og dag efter påankefristens udløb.

§ 89. Når skifteretten ikke efter foregående erindring tilbørlig fremmer et bo, kan justitsministeren beskikke den anden til at behandle samme; det skal da uværgerlig, under tvangsmiddel af suspension og tiltale til embedsforta-

1: Ved §§ 662 og 665 i retsplejeloven, jfr. Justitsministeriets lovbekendtgørelse nr. 567 af 1. september 1986 er § 88 i skifteloven ophævet.

belse, overleveres til den således beskikkede, hvem den pågældende skifteforvalter vil have at tilsvare vederlag for hans arbejde efter justitsministerens bestemmelse, foruden at være tiltale undergiven til straf og erstatning efter plakat 21. april 1824 § 1.

Stk. 2. Med hensyn til boer, som behandles af testamentseksekutorer, kan justitsministeren, når der fra nogen af de interesserede i boet fremkommer klager over boets utilbørlige forhaling, og klagen, efter at der er givet testamenteksekutorerne lejlighed til at ytre sig over samme, findes begrundet, bestemme, at boets behandling skal gå over til den ordentlige skifteret.

§ 90. Skifteretterne er fremdeles, forsåvidt de indesidder med boernes midler, undergivne de hidtil gældende regler angående regnskabsvæsenet i dødsboer og konkursboer, ligesom det har sit forblivende ved de gældende bestemmelser i henseende til tilsynet med skifternes fremme, revisionen af skiftebehandlingen og de dermed forbundne oppebørsler, samt tilsynet med, at de midler, som efter § 3 i lov om anbringelse og bestyrelse af umyndiges midler mv. skal bestyres i en **forvaltningsafdeling**, virkelig indkommer. Nærmere forskrifter i de anførte henseender samt de med hensyn hertil fornødne tvangsmidler kan fastsættes ved kongelig anordning.

§ 91. (Ophævet).

§ 92. Forsåvidt embedsmænd, hvem nogen del af skifteforvaltningen eller tilsyn med samme er betroet, måtte findes pligtige at udrede erstatning til private i anledning af deres embedsførelse i så henseende, være sig i døds-, konkurs- eller andre boer, er statskassen ansvarlig for sådan erstatnings udredelse, dersom den ikke kan fås hos vedkommende embedsmænd eller i deres bo.

§ 93. Denne lov træder i kraft den 1. april 1875 samtidig med loven om betalingen for de til skiftevæsenet henhørende forretninger. Den er anvendelig ikke blot på de boer, der fra den dag tages under behandling, men også de retshandlinger, der efter den dag måtte forefalde i de under behandling værende boer, forsåvidt ikke forholdets beskaffenhed måtte udelukke sådan anvendelse.

Stk. 2. Regeringen bemyndiges til ved kongelig anordning at sætte loven i kraft på Færøerne med de lempelser, som ifølge disse øers særegne forhold måtte findes hensigtsmæssige.

Lov nr. 412 af 18. december 1963 indeholder følgende bestemmelse:

§ 5. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for Færøerne med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger. (2)

Lov nr. 207 af 21. maj 1969 indeholder følgende bestemmelse:

§ 12. Loven gælder ikke for Færøerne. Bestemmelsen i § 2, nr. 2(3), kan ved kgl. anordning sættes i kraft for Færøerne.

Lov nr. 259 af 4. juni 1969 indeholder følgende bestemmelse:

§ 3. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for Færøerne med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger.

Lov nr. 346 af 26. juni 1975 indeholder følgende bestemmelse:

§ 18. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Lov nr. 299 af 8. juni 1977 indeholder følgende bestemmelse:

§ 21. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

2: Se anordning nr. 469 af 24/9 1984.

3: Ændringen af skiftelovens § 62 b, stk. 2

Lov nr. 170 af 14. maj 1980 indeholder følgende bestemmelse:

§ 5. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for Færøerne med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger.

Lov nr. 212 af 13. maj 1981 indeholder følgende bestemmelse:

§ 11. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men ved kgl. anordning kan § 1 og § 3 sættes i kraft for Færøerne og § 1 og § 6 for Grønland med de afvigelser, som de særlige henholdsvis færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Justitsministeriet, den 23. oktober 1986

ERIK NINN-HANSEN

/Ida Heide-Jørgensen

Bilag 4

Udkastene

Arveloven

§ 7a. Den efterlevende ægtefælle har ret til forlods at overtage genstande, som udelukkende tjener til den pågældendes personlige brug, for så vidt deres værdi ikke står i misforhold til ægtefællernes formueforhold.

Stk. 2. Den efterlevende ægtefælle har endvidere ret til forlods at overtage genstande, der er erhvervet til børnenes brug.

§ 7 b. Er boet af ringe værdi, kan den efterlevende ægtefælle overtage bohave, arbejdsredskaber og andet løsøre i det omfang, hvori det skønnes nødvendigt, for at den efterlevende kan opretholde hjemmet eller sit erhverv, selv om der derved vil tilfalde den efterlevende mere end dennes bos- og arvelod.

Stk. 2. Den efterlevende ægtefælle har altid ret til af boet at overtage så meget, at værdien heraf sammenlagt med den efterlevendes bos- og arvelod samt fuldstændige særeje udgør indtil 150.000 kr.

Stk. 3. Den i stk. 2 nævnte beløbsgrænse reguleres hvert år pr. 1. januar med 2,0% tillagt eller fratrukket tilpasningsprocenten for det pågældende finansår, jf. loven om en satsreguleringsprocent. Det regulerede beløb afgrundes opad til det nærmest hele kronebeløb, der kan deles med 10.000. Reguleringen sker på grundlag af den på reguleringsstidspunktet gældende beløbsgrænse før afrunding.

Stk. 4. Justitsministeren bekendtgør hvert år, hvilke reguleringer der skal finde sted.

Gældende love

Nuværende formulering i lovgivningen

Skifteloven

§ 62 a. Den efterlevende ægtefælle har ret til forlods at udtage genstande, som udelukkende tjener til hans personlige brug, for så vidt deres værdi ikke står i misforhold til ægtefællernes formueforhold.

Stk. 2. Den efterlevende ægtefælle har endvidere ret til forlods at udtage genstande, der er erhvervet til børnenes brug.

§ 62 b. Er boet af ringe værdi, kan den efterlevende ægtefælle udtage bohave, arbejdsredskaber og andet løsøre i det omfang, hvori det skønnes nødvendigt, for at han kan opretholde hjemmet eller sit erhverv, selv om der derved tilfalder ham mere end hans boslod og arvelod.

Stk. 2. Den efterlevende ægtefælle har altid ret til af boet at udtage så meget, at værdien heraf sammenlagt med hans boslod og arvelod og hans særeje udgør indtil 150.000 kr.

VII.

Udkastene

Arveloven

§ 8. Efter den ene ægtefælles død er den efterlevendes ægtefælle berettiget til at overtage ægtefællernes fælleseje uden at skifte med deres fælles livsarvinger.

§ 9. Har afdøde efterladt sig særlige livsarvinger, der er umyndige, eller så psykisk svækkede, at samtykke til uskiftet bo ikke kan gives af arvingerne, kan skifteretten tillade den efterlevende ægtefælle at sidde i uskiftet bo med dem, såfremt værger eller skifteværger samtykker, og det under hensyn til arvingernes interesser og ægtefællens forhold findes forsvarligt. I andre tilfælde kan boet kun udleveres til uskiftet bo med samtykke fra de særlige livsarvinger.

Stk. 2. Udleveres boet til uskiftet bo med afdødes mindreårige særbørn, overtager ægtefællen afdødes forsørgelsespligt over for dem.

§ 10. Et bo kan ikke udleveres til uskiftet bo, såfremt ægtefællen er under konkurs eller ikke har tilstrækkelige midler til at dække sine forpligtelser.

§ 11. Er ægtefællen umyndig eller er der beskikket skifteværger for denne, kan boet kun udleveres til uskiftet bo, såfremt skifteretten finder dette bedst for ægtefællen.

§ 12. Anmodning om boets udlevering til uskiftet bo fremsættes af ægtefællen eller af dennes værger eller skifteværger.

§ 13. Inden 6 måneder efter dødsfaldet skal ægtefællen til skifteretten indlevere en opgørelse over aktiver og passiver, der er fælleseje, og over sit fuldstændige særeje. Nærmere regler om opgørelsens indhold kan fastsættes af justitsministeren.

Stk. 2. Indgives opgørelse ikke inden udløbet af den i stk. 1 angivne frist, der dog om fornødent kan forlænges af skifteretten, kan denne pålægge ægtefællen daglige eller ugentlige bøder, der løber, indtil opgørelsen indgives.

Stk. 3. Arvingerne har ret til at gøre sig bekendt med opgørelsen.

Stk. 4. Den efterlevende ægtefælle har pligt til efter skifterettens bestemmelse at meddele skifteretten oplysninger om dispositioner over det uskiftede bos formue.

Gældende love

Arveloven

§ 8. Efter den ene ægtefælles død er den anden ægtefælle berettiget til at overtage fællesboet uden at skifte med deres fælles livsarvinger.

§ 9. Har afdøde efterladt sig særlige livsarvinger, der er umyndige, kan skifteretten tillade ægtefællen at hensidde i uskiftet bo med dem, såfremt værger samtykker og retten under hensyn til arvingernes tarv og ægtefællens forhold finder det forsvarligt. Er afdødes særlige livsarvinger myndige, kan udlevering af boet til hensidde i uskiftet bo kun ske med deres samtykke.

Stk. 2. Udleveres boet til hensidde i uskiftet bo med afdødes mindreårige særbørn, overtager ægtefællen afdødes forsørgelsespligt over for dem.

§ 10. Er ægtefællen under konkurs, eller godtgøres det, at han ikke har tilstrækkelige midler til at dække sine forpligtelser, kan han ikke få boet udleveret til hensidde i uskiftet bo.

§ 11. Er ægtefællen umyndig, kan han kun få boet udleveret til hensidde i uskiftet bo, såfremt skifteretten finder det foreneligt med hans tarv.

§ 12. Begæring om boets udlevering fremsættes for skifteretten. For en umyndig ægtefælle fremsættes begæring af værger.

§ 13. Inden 6 måneder efter dødsfaldet skal ægtefællen til skifteretten indlevere en opgørelse over fællesboets aktiver og passiver samt sit særeje. Nærmere regler om opgørelsens indhold fastsættes af justitsministeren.

Stk. 2. Indgives opgørelsen ikke inden udløbet af den i stk. 1 angivne frist, der dog om fornødent kan forlænges af skifteretten, kan denne pålægge ægtefællen daglige eller ugentlige bøder, der løber, indtil opgørelsen indgives.

Stk. 3. Arvingerne har ret til at gøre sig bekendt med opgørelsen.

Udkastene

Arveloven

§ 14.1 det uskiftede bo indgår alt, hvad den efterlevende ægtefælle erhverver, for så vidt det ikke er gjort til fuldstændigt særeje.

Stk. 2. På rettigheder, som er uoverdragelige eller i øvrigt af personlig art, finder reglerne om uskiftet bo kun anvendelse i den udstrækning, hvori det er foreneligt med de for disse rettigheder særligt gældende regler.

Stk. 3. Arv eller gave, som tilfalder ægtefællen, indgår dog ikke i det uskiftede bo, såfremt ægtefællen begærer skifte inden 3 måneder efter arvens eller gavens modtagelse.

§ 15. Den efterlevende ægtefælle udøver i levende live en ejers rådighed over boet.

Stk. 2. Ved testamente kan ægtefællen kun råde over så stor en del af det uskiftede bo, som ved ægtefællens død falder i arv efter denne. Inden for denne grænse kan ægtefællen også råde over boets enkelte genstande, for så vidt det ikke strider mod den afdøde ægtefælles bestemmelse i medfør af § 66.

§ 16. Den efterlevende ægtefælle bliver personlig ansvarlig for den afdødes forpligtelser.

Stk. 2. Viser det sig, at den afdødes bo er insolvent, hæfter ægtefællen uanset reglen i stk. 1 ikke for den afdødes forpligtelser, såfremt boet tages under behandling ved bobestyrer og ægtefællen opfylder sine forpligtelser efter § 99 i lov om skifte af dødsboer.

§ 17. Den efterlevende ægtefælle er berettiget til at skifte når som helst.

Stk. 2. Ved indgåelse af nyt ægteskab er ægtefællen forpligtet til at skifte.

§ 18. En efterlevende ægtefælle, der i henhold til § 9, stk. 1, 1. pkt., sidder i uskiftet bo med umyndige særlige livsarvinger, er på anmodning pligtig at skifte med dem, efterhånden som de bliver myndige. Det samme gælder, såfremt arvingens skifteværge har givet samtykke til uskiftet bo efter § 9, stk. 1, 1. pkt., og arvingens psykiske svækkelse er oplyst.

Stk. 2. Dør en særarving, der er umyndig, eller for hvem en skifteværge efter § 9, stk. 1, 1. pkt., har meddelt samtykke til uskiftet bo, er ægtefæl-

Gældende love

Arveloven

§ 14.1 det uskiftede bo indgår alt, hvad ægtefællen erhverver, for så vidt det ikke er gjort til særeje.

Stk. 2. På rettigheder, som er uoverdragelige eller i øvrigt af personlig art, finder reglerne om uskiftet bo kun anvendelse i den udstrækning, hvori det er foreneligt med den for disse rettigheder særligt gældende regler.

Stk. 3. Arv eller gave, som tilfalder ægtefællen, indgår dog ikke i det uskiftede bo, såfremt han begærer skifte inden 3 måneder efter, at han har modtaget arven eller gaven.

§ 15. Ægtefællen udøver i levende live en ejers rådighed over boet.

Stk. 2. Ved testamente kan han kun råde over en så stor del af det uskiftede bo, som ved hans død falder i arv efter ham. Inden for denne grænse kan ægtefællen også råde over boets enkelte genstande, for så vidt det ikke strider mod den afdøde ægtefælles bestemmelse i medfør af § 66.

§ 16. Ægtefællen bliver personlig ansvarlig for afdødes forpligtelser. Han er berettiget til ved proklama at indkalde afdødes kreditorer efter skiftelovgivningens regler.

§ 17. Ægtefællen er berettiget til at skifte når helst.

Stk. 2. Ved indgåelse af nyt ægteskab eller ved registrering af partnerskab er han forpligtet til at skifte.

§ 18. Når ægtefællen i henhold til § 9, stk. 1, 1. punktum, sidder i uskiftet bo med umyndige særlige livsarvinger efter den afdøde, er han på begæring pligtig til at skifte med dem, efterhånden som de bliver myndige.

Stk. 2. Dør en umyndig særarving, er ægtefællen pligtig at skifte med hans livsarvinger, medmindre de samtykker i, at skifte undlades. For umyndige livsarvinger meddeles samtykke af værge med skifterettens godkendelse.

VII.

Udkastene

Arveloven

len pligtig at skifte med den **pågældendes** livsarvinger, medmindre disse samtykker i, at skifte undlades. For umyndige livsarvinger og livsarvinger, der er så psykisk svækkede, at samtykke til uskiftet bo ikke kan gives af disse, meddeles samtykke af værger eller skifteværger med skifterettens godkendelse.

§ 19. Har en ægtefælle siddet i uskiftet bo, arver livsarvingerne efter den førsteafdøde kun denne, såfremt de overlever den længstlevende ægtefælle, eller lever på det tidspunkt, da anmodning om skifte fremsættes. Ved skifte efter den længstlevende ægtefælles død beregnes der ikke arv efter den førsteafdøde til den længstlevende ægtefælle.

Stk. 2. Mellem den førsteafdødes arvinger deles arven efter arveforholdene ved den længstlevende ægtefælles død eller på det tidspunkt, da anmodning om skifte fremsættes. Er der ved den længstlevende ægtefælles død ingen arvinger efter denne, tilfalder hele boet den førsteafdødes livsarvinger.

§ 20. Såfremt en arving godtgør, at ægtefællen ved misbrug af sin rådighed over boet væsentlig har formindsket dette eller har fremkaldt nærliggende fare for en sådan formindskelse, eller at ægtefællen har forsømt sin forsørgelsespligt over for arvingen, er ægtefællen pligtig at skifte med denne.

Stk. 2. Som misbrug af rådighed over boet betragtes navnlig urimeligt forbrug, tegning af en uforholdsmæssig høj livrente samt ydelse af gaver eller andre begunstigelser, der står i misforhold til det uskiftede bos formue.

§ 21. Har ægtefællen ved misbrug af sin rådighed over boet væsentlig formindsket dette, kan arvingerne, når boet skiftes, kræve vederlag derfor af det beholdne bo eller om fornødent for halvdelen af det manglende beløb af ægtefællens fuldstændige særeje.

§ 22. Hvis ægtefællen af boet har givet en gave, der står i misforhold til dets formue, kan en arving kræve gaven omstødt, såfremt gavemodtageren vidste eller burde vide, at gaveren sad i uskiftet bo, og at gaven stod i misforhold til boets formue.

Stk. 2. Sag til gavens omstødelse kan kun anlægges, såfremt boet skiftes, eller den arving, som

Gældende love

Arveloven

§ 19. Har en ægtefælle hensiddet i uskiftet bo, arver livsarvingerne efter den førsteafdøde kun denne, såfremt de overlever den længstlevende ægtefælle, eller de lever på det tidspunkt, da skiftet begæres. Ved skifte efter den længstlevende ægtefælles død beregnes der ikke arv efter førsteafdøde til den længstlevende ægtefælle.

Stk. 2. Mellem førsteafdødes arvinger fordeles arven efter arveforholdene ved den længstlevende ægtefælles død eller på det tidspunkt, da skiftet begæres. Er der ved den længstlevende ægtefælles død ingen arvinger efter ham, tilfalder hele boet førsteafdødes livsarvinger.

§ 20. Såfremt en arving godtgør, at ægtefællen ved misbrug af sin rådighed over boet væsentlig har formindsket det eller har fremkaldt nærliggende fare for en sådan formindskelse, eller at ægtefællen har forsømt sin forsørgelsespligt over for ham, er ægtefællen pligtig at skifte med ham.

Stk. 2. Som misbrug af rådighed over boet betragtes navnlig urimeligt forbrug, tegning af en uforholdsmæssig høj livrente samt ydelse af gaver eller andre begunstigelser, der står i misforhold til det uskiftede bos formue.

§ 21. Har ægtefællen ved misbrug af sin rådighed over boet væsentlig formindsket dette, kan arvingerne, når boet skiftes, kræve vederlag derfor af det beholdne bo eller om fornødent for halvdelen af det manglende beløb af ægtefællens særeje.

§ 22. Hvis ægtefællen af boet har givet en gave, der står i misforhold til dets formue, kan en arving kræve gaven omstødt, såfremt gavemodtageren vidste eller burde vide, at gaveren hensad i uskiftet bo, og at gaven stod i misforhold til boets formue.

Stk. 2. Sag til gavens omstødelse kan kun anlægges, såfremt boet skiftes, eller den arving, som

Udkastene

Arveloven

vil anlægge sagen, har indgivet anmodning om skifte. Sagen skal anlægges inden 1 år efter, at arvingen er blevet vidende om gaven, og inden 5 år efter gavens fuldbyrdelse.

§ 23. Ved skifte formodes alt, hvad ægtefællen ejer, at høre til det uskiftede bo.

§ 24. Dør alle livsarvingerne efter den afdøde ægtefælle, overtager den efterlevende ægtefælle uden skifte det uskiftede bo til fri rådighed. Reglerne i § 7, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

§ 24 a. Arvingerne er berettigede til for deres arvelod at overtage boets aktiver til vurderingsbeløbet. Ønsker flere arvinger at overtage det samme aktiv, afgøres det ved lodtrækning, hvem der skal have dette. En arving, fra hvis slægt eller slægtsgren et aktiv stammer, har dog fortrinsret til at overtage dette, såfremt det har særlig erindringsværdi for arvingen.

§ 24 b. Den efterlevende ægtefælle er berettiget til for sin bos- og arvelod at overtage aktiver, der er fælleseje, til vurderingsbeløbet. Ønsker ægtefællen og en arving at overtage det samme aktiv, har ægtefællen fortrinsret.

Stk. 2. Overstiger værdien af de aktiver, som den efterlevende ægtefælle ønsker at overtage, den efterlevendes bos- og arvelod, skal den efterlevende desuagtet være berettiget til at overtage aktiverne mod at udbetale det overskydende beløb kontant til de øvrige arvinger.

§ 24 c. Af den afdødes fuldstændige særeje kan den efterlevende ægtefælle inden for sin arvelod af særejet overtage aktiver til vurderings beløbet. Ønsker ægtefællen og en anden arving at overtage det samme aktiv, har ægtefællen fortrinsret.

§ 24 d. Bestemmelserne i §§ 24 b og 24 c finder ikke anvendelse på aktiver, hvorover den førsteafdøde ægtefælle har rådet ved testamente i medfør af § 66.

Gældende love

Arveloven

vil anlægge sagen, har indgivet begæring om skifte. Sagen skal anlægges inden 1 år efter, at arvingen er blevet vidende om gaven, og inden 5 år efter gavens fuldbyrdelse.

§ 23. Ved skifte formodes alt, hvad ægtefællen ejer, at høre til det uskiftede bo.

§ 24.1 tilfælde af tvist træffes skifterettens afgørelser i henhold til dette kapitel ved kendelse.

§ 47. Enhver arving er berettiget til for sin arvelod at fordré udlæg efter vurdering, dog ikke i fast ejendom; værgens påstand herom på en umyndigs vegne godkendes af skifteretten, når det skønnes at være til den umyndiges gavn. Forlanger flere arvinger udlæg i den samme ting, bliver der ved lodtrækning at afgøre, hvem der skal have fortrinnet. Ting, der har særlig erindringsværdi for familien, skal den arving, fra hvis slægt eller slægtsgren tingen stammer, dog være fortrinsberettiget til at få udlagt. Om den efterlevende ægtefælles rettighe-der på skifte henvises til § 61 a, 1. punktum, samt §§ 62 a-62 e og § 63.

§ 62 c. Den efterlevende ægtefælle er berettiget til af fællesboet af fordré udlæg efter vurdering for sin boslod og arvelod også i fast ejendom. Ønsker ægtefællen og arvinger udlæg i samme ting, har ægtefællen fortrinnet.

Stk. 2. Overstiger værdien af de ejendele, som den efterlevende ægtefælle ønsker udlagt, hans boslod og arvelod, skal han desuagtet være berettiget til at få dem udlagt mod at udbetale det overskydende beløb kontant til de øvrige arvinger.

§ 62 d. I afdødes særeje kan den efterlevende ægtefælle fordré udlæg efter vurdering, for så vidt angår hans arv af særejet. Udlæg kan også forlanges i fast ejendom. Ægtefællen har fortrin frem for andre arvinger, der ønsker udlæg i samme ting.

§ 62 c Bestemmelserne i §§ 62 c og d finder ikke anvendelse på ting, hvorover den førsteafdøde ægtefælle har rådet ved testamente i medfør af arvelovens § 66.

VII.

Udkastene

Arveloven

§ 24 e. I det omfang, arven til afdødes umyndige livsarvinger ikke kan udredes uden afhændelse af fast ejendom eller løsøre, som er nødvendige, for at den efterlevende ægtefælle kan opretholde hjemmet eller sit erhverv, eller uden at ægtefællen berøves andre midler, som er nødvendige herfor, kan skifteretten mod en efter forholdene passende sikkerhed give ægtefællen henstand med udbetalingen af arven, indtil børnene bliver myndige. Nærmere regler herom fastsættes af justitsministeren.«

§26.....

Stk. 2. En arvelader kan ved testamente give en livsarving fortrinsret til at modtage sin arv i bestemte ejendele. Ægtefællens ret til at overtage aktiver til vurderingsbeløbet berøres ikke heraf.

§ 29. Skifteretten eller bobestyreren skal påse, at at forloidsret gøres gældende i boet.

§60.....

Stk. 2. I boer, der behandles ved bobestyrer, skal erklæring fra bobestyreren så vidt muligt indhentes, forinden afgørelsen træffes.

Stk. 3. Skifterettens afgørelse træffes ved kendelse. Afgørelsen kan foruden af arvinger og bobestyreren indbringes for højere ret af justitsministeren.

Gældende love

Arveloven

§ 63. I det omfang, arven til afdødes umyndige livsarvinger ikke kan udredes uden afhændelse af fast ejendom eller løsøre, som er nødvendige, for at den længstlevende kan opretholde hjemmet eller sit erhverv, eller uden at den længstlevende berøves andre midler, som er nødvendige herfor, kan skifteretten mod en efter forholdene passende sikkerhed give ægtefællen henstand med udbetalingen af arven, indtil børnene bliver myndige. Nærmere regler herom fastsættes af justitsministeren.«

§ 26. ....

Stk.2. En arvelader kan ved testamente give en livsarving fortrinsret til at få sin arv udlagt i bestemte ejendele. Ægtefællens ret til efter skiftelovens regler at forlange udlæg efter vurdering berøres ikke heraf.

§ 29. Skifteretten eller eksekutor skal påse, at forloidsret gøres gældende i boet.

§60.....

Stk. 2.1 eksekutorboer skal erklæring fra eksekutor så vidt muligt indhentes, forinden afgørelsen træffes.

Stk. 3. Skifterettens afgørelse træffes ved kendelse. Afgørelsen kan foruden af arvingen og eksekutor indbringes for højere ret af justitsministeren.

Udkastene
Retsplejelovent

Gældende love
Retsplejelovent

§ 14.....

Stk. 3. Skifteretten vejleder om **betingelserne** for og fremgangsmåden ved indgivelse af ansøgning om gældssanering.«

§ 538 b. Salg ved auktion af pantsatte genstande fra et dødsbo, der behandles ved bobestyrer, eller et konkursbo, sker efter reglerne om tvangsauktion. Bobestyreren eller kurator skal udføre, hvad der påhviler rekvirenten af en tvangsauktion, og fungerer tillige som inkassator, for så vidt ingen anden er udpeget hertil. Er ingen kurator udpeget, udføres hvervet af skifteretten eller den, som skifteretten udpeger dertil.

§ 570, stk. 2, 3. pkt.

Ellers kan fogedretten bestemme, at den omstridte del af auktionssummen skal indbetales til fogedretten, jf. dog konkurslovens § 89 og § 58 i lov om skifte af dødsboer.

Retsplejelovens kapitel 58 ophæves for så vidt angår skifte af dødsboer.

Reglerne i retsplejelovens kapitel 58 **afløses** af udkastets kap. 22-29.

§14.....

Stk. 3. Skifteretten bistår ægtefællen og arvingerne med udfærdigelse af anmeldelser og opgørelser, der skal indgives til skifteretten i henhold til skifteloven, arveloven og arveafgiftsloven, medmindre udfærdigelsen på grund af boets størrelse eller beskaffenhed vil være særlig tidkrævende eller kræve særlige undersøgelser. Skifteretten vejleder endvidere om betingelserne for og fremgangsmåden ved indgivelse af ansøgning om gældssanering.

§ 538 b. Salg ved auktion af pantsatte genstande fra et dødsbo, hvori gæld ikke er vedgået, eller et konkursbo, sker efter reglerne om tvangsauktion. Eksekutor, kurator eller skifterettens medhjælper i boet skal udføre, hvad der påhviler rekvirenten af en tvangsauktion, og fungerer tillige som inkassator, for så vidt ingen anden er udpeget hertil. Er ingen kurator eller medhjælper udpeget, udføres hvervet af skifteretten eller den, som skifteretten udpeger dertil.

§ 570, stk. 2, 3. pkt.

Ellers kan fogedretten bestemme, at den omstridte del af auktionssummen skal indbetales til fogedretten, jf. dog konkurslovens § 89.

§ 654. Med hensyn til behandlingen af dødsboer, såvel som af de øvrige boer, der omhandles i skifteloven af 30. november 1874 med dertil sig sluttende love, har det sit forblivende ved den gældende ret med de forandringer, som følger af de i denne lov indeholdte regler. Uden for København beklædes den ordinære skifteret af dommeren.

Stk. 2. Til andre møder i skifteretten end begyndelses- og registreringsforretninger er særlig tilkaldelse af vidner ikke fornøden.

§§ 655-659. (Ophævet).

§ 660. Behandlingen af tvistigheder, der opstår under skiftebehandlingen, herunder bevisførelse, foregår ved skifteretten. Tvistigheder angående anmeldte fordringer eller fremsatte krav afgøres

VII

Udkastene Retsplejeloven

Udkastets kap. 22-29.

Gældende love Retsplejeloven

ved dom, der kan fuldbyrdes efter almindelige regler. I andre tilfælde træffer skifteretten afgørelse ved kendelse, i hvilken det kan pålægges den part, der skønnes uden tilstrækkelig grund at have givet anledning til eller unødigt at have vidtløftiggjort proceduren, at udrede sagsomkostninger til modparten, således at fuldbyrdesfristen med hensyn hertil fastsættes i kendelsen. Førelsen af testamentsvidner og arvelegitimationsvidner foregår ved skifteretten.

Stk. 2. Skifteretten kan om fornødent pålægge arvingerne og andre at give møde og afgive forklaring efter reglerne om vidner.

Stk. 3. Tvistigheder, der opstår under et bos behandling ved testamentseksekutorer, afgøres under en retssag, som anlægges ved den byret, der i dødsøjeblikket var den afdødes hjemting, eller, for så vidt sagen efter dens genstand henhører under landsret, ved den landsret, under hvilken vedkommende byret står. Bestemmelsen i stk. 2 finder tilsvarende anvendelse.

§ 661. Kendelser eller beslutninger af skifteretten, der forefalder under boets behandling, kan, for så vidt der overhovedet er adgang til at indbringe dem til højere rets prøvelse (jfr. § 663), påkæres til den landsret, under hvilken skifteretten står. Boets behandling bliver ikke desto mindre at fortsætte, men skifteretten har i så fald at drage omsorg for, at den kærendes ret ikke foregribes ved behandlingen, medens kæremålet står på.

Stk. 2. Kæremålet må iværksættes inden 2 uger, efter at pågældende beslutning er taget eller kendelse afsagt.

Stk. 3. Justitsministeren kan dog undtagelsesvist tillade kæren indtil 6 måneder efter, at beslutningen er taget eller kendelsen afsagt.

§ 662. Afgørelser angående anmeldte fordringer eller fremsatte krav kan påankes til den landsret, under hvilken skifteretten står. Det samme gælder om den tilendebrogte skiftebehandling og i forbindelse hermed de under samme afsagte kendelser og **tagne** beslutninger, for så vidt som disse ikke har været gjort til genstand for kære.

Stk. 2. Anke må iværksættes inden 4 uger, efter at afgørelsen angående den anmeldte fordring eller det fremsatte krav er truffet, eller skiftet i hen-

Udkastene
Retsplejeloven

Udkastets kap. 22-29.

Gældende love
Retsplejeloven

hold til reglen i lov af 30. november 1874 § 50 anses som sluttet.

Stk. 3. Justitsministeren kan dog undtagelsesvis tillade anken indtil et år efter, at afgørelsen er truffet eller skiftet afsluttet.

§ 663. Anke eller kære kan ikke finde sted imod de bestemmelser, der af skifteretten træffes i henhold til lov af 30. november 1874 §§ 16, sidste stykke, 19, 3. pkt., 23, 24, 1. pkt., 27, sidste punktum, 30, sidste punktum, 32, 47, 1. pkt., 51, stk. 1, og 75.

§ 664. Anke foregår i overensstemmelse med de om anke fra byret til landsret i andet afsnit givne regler med de lempelser, som følger af forholdets natur.

Stk. 2. Ankestævningen forkyndes såvel for den ankendes modpart som for skifteretten, der på boets bekostning har at drage omsorg for, at der i fornødent fald tages til genmæle.

Stk. 3. Den for skifteretten stedfundne procedure er ikke bindende, og der er endog intet til hinder for, at tillæg til og rettelser i de tidligere påstande fremsættes. Dog kan parterne ikke tilbagekalde de af dem for skifteretten afgivne, skiftebogen tilførte, erklæringer med hensyn til sagens sammenhæng.

Stk. 4. Kære foregår med de lempelser, som følger af ovenstående bestemmelser, efter samme regler som kære til landsret over byrettens afgørelser.

§ 665. Når en i henhold til § 662 iværksat anke har fundet sin afgørelse ved landsret, kan der i reglen ikke ske yderligere anke til højesteret. Justitsministeren kan dog meddele tilladelse til anke. Bestemmelserne i § 371, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Om anke til højesteret gælder de almindelige regler i kap. 36.

Stk. 3. Landsrettens afgørelse i en kæresag kan ikke kæres. Bestemmelserne i § 392, stk. 1, 3. pkt., og stk. 2, finder dog tilsvarende anvendelse.

§ 666. (Ophævet).

Udkastene konkursloven

§ 1, stk. 1, nr. 2:

2) dagen for skyldnerens død, såfremt dødsboet behandles efter reglerne i §§ 66-68 i lov om skifte af dødsboer.

§ 3, stk. 3. Er en skyldners konkursbo allerede under behandling ved en skifteret, indgives begæring om ny konkurs dog til denne skifteret.

§ 19 ophæves.

§ 35. Indgår under konkursen arv i boet, kan dødsboet med konkursboets tiltrædelse skiftes privat.

Stk. 2. Krav mod konkursboet i medfør af §§ 27 og 28 i lov om skifte af dødsboer er massekrav.

§ 92.1 dødsboer, der behandles efter reglerne i §§ 66-68 i lov om skifte af dødsboer, betales forlods rimelige begravelsesudgifter.«

Tinglysningsloven

Stk. 1. I tilfælde af en ejendoms salg eller overtagelse ved endelig tvangsauktion skal fogedretten og i tilfælde af konkurs, der omfatter faste ejendomme, skifteretten uopholdeligt sende dommeren meddelelse herom til tinglysning. I dødsboer, der omfatter faste ejendomme, kan meddelelse om dødsfaldet tinglyses. Behandles boet ved bobestyrer, skal denne uopholdeligt lade meddelelse derom tinglyse.

§ 42 h....

2.1 § 42 b, nr. 6, ændres »offentlig skiftebehandling som gældsfragåelsesbo« til »behandling ved bobestyrer«.

Gældende love Konkursloven

§ 1, stk. 1, nr. 2:

2) dagen for skyldnerens død, såfremt dødsboet behandles efter reglerne i denne lov.

§ 3, stk. 3. Er en skyldners dødsbo eller konkursbo allerede under behandling ved en skifteret, indgives begæring om konkurs eller ny konkurs dog til denne skifteret.

§ 19. Er gælden i et insolvent dødsbo ikke vedgået af arvingerne eller overtaget af en efterlevende ægtefælle, skal boet tages under konkursbehandling, når en fordringshaver ønsker det.

Stk. 2. Er præklusivt proklama udløbet på tidspunktet for afsigelse af konkursdekretet, beholder det sin præklusive virkning. I modsat fald indkaldes fordringshaverne efter reglerne i denne lov.

§ 35. Indgår under konkursen arv i konkursboet, skal dødsboet behandles uden gældsansvar for skyldneren. Ansvar for afdødes gæld kan dog overtages efter skiftelovgivningens regler, hvis medarvingerne forpligter sig solidarisk til at skadesløsholde konkursboet for ethvert heraf flydende tab og den skifteret, som behandler konkursboet, giver sit samtykke.

Stk. 2. Har konkursboet overtaget gældsansvaret, er flydende krav mod konkursboet massekrav.

§ 92.1 dødsboer, hvor gælden ikke er vedgået af arvingerne eller overtaget af en efterlevende ægtefælle, betales forlods rimelige begravelsesudgifter.

Tinglysningsloven

§ 13.1 tilfælde af en **ejendoms** salg eller overtagelse ved endelig tvangsauktion skal fogeden og i tilfælde af konkurs og offentligt skifte, der omfatter faste ejendomme, skifteretten (eller executor testamenti) uopholdelig sende dommeren meddelelse herom til tinglysning.

§ 42 b.

6) skyldnerens bo tages under offentlig skiftebehandling som gældsfragåelsesbo.

Udkastene

Ægteskabsretsvirkningsloven

§ 23. Såfremt en ægtefælle ved vanrøgt af sine økonomiske anliggender, ved misbrug af sin rådighed over fælleseje eller på anden uforvarlig måde i væsentlig grad har formindsket den del af fællesboet, hvorover den pågældende råder, kan den anden ægtefælle forlange vederlag herfor af det beholdne **fællesbo** eller, hvis dette ikke er tilstrækkeligt, af den førstnævnte ægtefælles særeje for halvdelen af det manglende beløb.

Den anden ægtefælles arvinger har ret til sådant vederlag af det beholdne fælleseje eller, hvis dette ikke er tilstrækkeligt, af den førstnævnte ægtefælles fuldstændige særeje for halvdelen af det manglende beløb.

i

Stk. 2. En ægtefælle har ligeledes ret til sådant vederlag, såfremt den anden ægtefælle har anvendt midler af fællesboet til erhvervelse eller forbedring af sit særeje eller af sådanne rettigheder som nævnt i § 15, stk. 2. En ægtefælles arvinger har ret til sådant vederlag, hvis den anden ægtefælle har anvendt midler af sit fælleseje eller af sit skilsmisssæreje til erhvervelse eller forbedring af sit fuldstændige særeje.

Stk. 3. Har en ægtefælle anvendt midler af sit særeje til bedste for sit bodel, har ægtefællens ret til vederlag herfor af bodelen. En ægtefælles arvinger har ret til sådant vederlag, hvis ægtefællen har anvendt midler af sit fuldstændige **særeje** til forbedring af sin bodel eller af sit **skilsmisssæreje**.

Myndighedsloven

I myndighedsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 443 af 3. oktober 1985 ophæves § 61, 2. pkt.

Aftaleloven

§ 21, stk. 2, 1. og 1. pkt. »Fuldmagten ophører fra udløbet af det døgn, hvor bekendtgørelse i Statstidende af indkaldelse til fordringshaverne finder sted efter § 76 i lov om skifte af dødsboer.«

Gældende love

Ægteskabsretsvirkningsloven

§ 23. Har en ægtefælle ved vanrøgt af sine økonomiske anliggender, ved misbrug af sin rådighed over fælleseje eller ved anden uforvarlig adfærd i i væsentlig grad formindsket den del af fællesboet, hvorover han råder, kan den anden ægtefælle eller dennes arvinger forlange vederlag herfor af det beholdne fællesbo eller i fornødent fald for halvdelen af det manglende beløb af den førstnævnte ægtefælles særeje.

Stk. 2. Ret til sådant vederlag tilkommer ligeledes en ægtefælle eller hans arvinger, hvis den anden ægtefælle har anvendt midler af fællesboet til erhvervelse eller forbedring af sit særeje eller af sådanne rettigheder, som omhandles i § 15, stk. 2.

Skifteloven

61 a. Har den efterlevende ægtefælle anvendt midler af sit særeje til bedste for sin bodel, kan han forlods udtage vederlag herfor af sin bodel. Under samme betingelser kan den førstafdøde ægtefælles arvinger forlods udtage vederlag af førstaf dødes beholdne bodel.

§ 69 b. Har en ægtefælle anvendt midler af sit særeje til bedste for sin bodel, kan han forlods udtage vederlag herfor af sin bodel.

Myndighedsloven

Dog foretages beskikkelse efter § 58 i anledning af et skifte af skifteretten.

Aftaleloven

Stk. 2. Fuldmagten ophører fra det tidspunkt, da det viser sig, at gæld ikke vedgås. Reglerne om konkurs finder i dette tilfælde tilsvarende anvendelse, således at bekendtgørelse i Statstidende af indkaldelse til fordringshaverne med tilkendegivelse af, at gæld ikke er vedgået, træder i stedet for kundgørelse af konkurs.

VIL

Udkastene

Lønmodtagergarantifondsloven

§ 1, nr. 2. Arbejdsgiverens død, såfremt der afsiges kendelse om insolvensbehandling, eller boet sluttes ved **boudlæg**, eller

Ægteskabsloven

§ 10, stk. 1, 1. pkt.. Den, som har været gift eller har været part i et registreret partnerskab, må ikke indgå nyt ægteskab, før offentligt skifte eller dødsbobehandling ved bobestyrer er påbegyndt, eller privat skifte er afsluttet.

Retsafgiftsloven

»§ 27. Af boer, der behandles af skifteretter eller kuratorer svares afgift efter reglerne i dette kapitel.«

§ 28, stk. 1, nr. 3, ophæves.

§ 29. I separations- og skilsmisseboer samt besondringsboer, der på første skiftesamling sluttes ved forlig mellem ægtefællerne, fastsættes afgiften til 400 kr.

Stk. 2.1 konkursboer, der i medfør af **konkurslovens** § 143, stk. 1, eller § 144, stk. 1, sluttes inden 4 måneder efter konkursdekretets afsigelse, nedsættes de i § 28, stk. 1, fastsatte afgifter til en fjerdedel.

Gældende love

Lønmodtagergarantifondsloven

2) arbejdsgiverens død, såfremt boet behandles efter skiftelovens kapitel 3, eller

Ægteskabsloven

§ 10. Den, som har været gift eller har været part i et registreret partnerskab, må ikke indgå ægteskab, før offentligt skifte er påbegyndt eller privat skifte er afsluttet.

Retsafgiftsloven

§ 27. Af boer, der behandles af skifteretter, kuratorer eller eksekutorer, svares afgift efter reglerne i dette kapitel.

§ 28., stk. 1

3) Af de af eksekutorer behandlede boer 1 pct.

§ 29.1 følgende tilfælde fastsættes afgiften til 400 kr.

1) I de af skifteretterne behandlede dødsboer, der på første skiftesamling

a) udleveres lodtagerne til videre behandling eller
b) udleveres den efterlevende ægtefælle til hensid- den i uskiftet bo.

2) I de af skifteretterne behandlede dødsboer, hvor den **efterlevende ægtefælle** efter have hensiddet i uskiftet bo skifter med førsteafdødes arvinger, for så vidt boet på første skiftesamling optages til slutning.

3) I separations- og skilsmisseboer samt besondringsboer, der på første skiftesamling sluttes ved forlig mellem ægtefællerne.

Stk. 2.1 konkursboer, der i medfør af **konkurslovens** § 143, stk. 1, eller § 144, stk. 1, sluttes inden 4 måneder efter konkursdekretets afsigelse, nedsættes de i § 28, stk. 1, fastsatte afgifter til en fjerdedel.

Stk. 3. I de af eksekutor behandlede dødsboer nedsættes de i § 28, stk. 1, fastsatte afgifter til en fjerdedel under de i stk. 1, nr. 1, litra b, og nr. 2, nævnte omstændigheder.

Udkastene
Retsafgiftsloven

§ 30- Fritaget for afgift er fællesboer, hvis **formue-**masse ikke overstiger 15.000 kr.

§ 49, stk. 1, indsættes som ny nr. 4:
»4) en bobestyrer til dennes brug ved bobehandlingen af et dødsbo.

Borte blevneloven

§ 25, stk. 1, 2. pkt., affattes således:

Han har dog ret til i 10 år fra dødsfaldet - eller hvis boet blev behandlet ved bobestyrer alene 5 år fra dødsfaldet - at kræve arven fra dem, som har fået den udlagt.

Gældende love
Retsafgiftsloven

§ 30. Fritaget for afgift er:

- 1) Dødsboer og fællesboer, hvis formuemasse ikke overstiger 15.000 kr.
- 2) Dødsboer, der udleveres, den efterlevende ægtefælle i medfør af skiftelovens § 57, selv om boet har været under offentlig behandling.

§ 49. Afgiftsfri er attester, afskrifter, udskrifter, genparter, fotokopier eller lignende, der bestilles af:

- 1)....
- 2)....
- 3)....

Borteblevneloven

§ 25. Er der ikke vished for, at en arving har overlevet arveladeren, udlægges der ingen arv til ham. Han har dog ret tji i 10 år fra dødsfaldet at kræve arven fra dem, som har fået den udlagt. Såfremt arvingen er død i dette tidsrum, får den, som herefter er berettiget til arven, samme ret, som arvingen ville have haft.

(

